Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हिन्दी तेलुगु कोष

హిందీ తెలుగు కోష్

दक्षिण भारत
हिन्दी प्रचार सभा
मद्रास

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

y Arya Samaj Foundation Chennai and

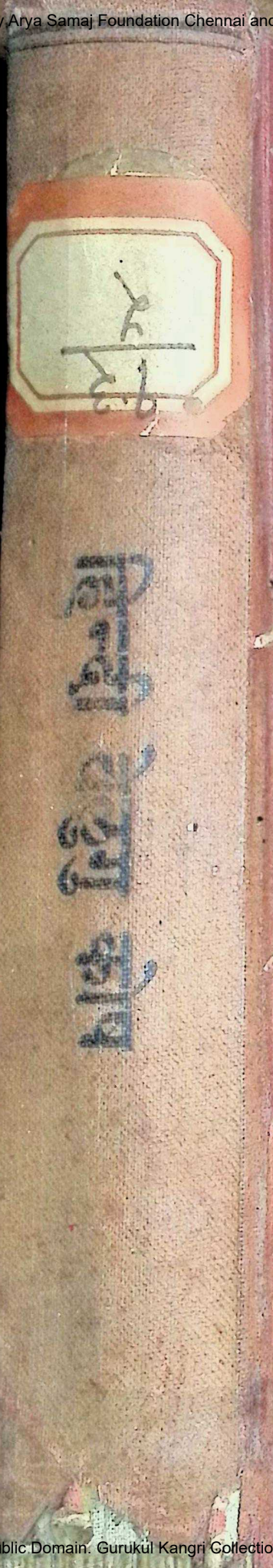

ublic Domain. Gurukul Kangri Collectio

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ओ३म्

पुस्तक संख्या.....

पञ्जिका संख्या.....

पुस्तक पर सर्व प्रकार की निशानियां लगाना वर्जित है। कोई सज्जन पन्द्रह दिन से अधिक देर तक पुस्तक अपने पास नहीं रख सकते। अधिक देर तक रखने के लिये पुनः आज्ञा प्राप्त करनी चाहिये।

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

संदर्भ ग्रन्थ
REFRENCE BOOK

यह पुस्तक वितरित न की जाय
NOT TO BE ISSUED,

Stock Verification-2024

Stock Verification-2024

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हिन्दी तेलुगु कोष

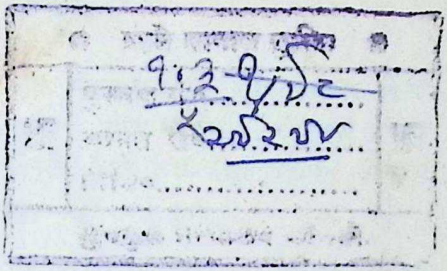

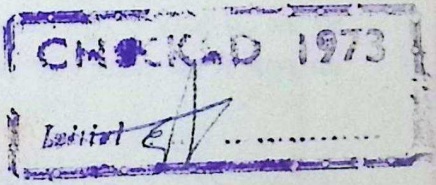

प्रकाशक

दक्षिण भारत हिन्दुस्तानी प्रचार सभा,

मद्रास

सर्वाधिकार सुरक्षित] 1950 [मूल्य 4—0—0

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हिन्दुस्तानी प्रचार पुस्तक-माला—पुष्प, 57.

चौथा संस्करण
दिसंबर 1950
10

हिन्दुस्तानी प्रचार प्रेस, त्यागरायनगर, मद्रास.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

प्रस्तावना

सन् 1922 में सभा ने स्व० शिवन्न शास्त्रीजी द्वारा संपादित हिन्दी तेलुगु कोष प्रकाशित किया था। हिन्दी प्रचार की प्रगति व उसकी ज़रूरत को महसूस कर उसी का स्व० ओरुगंटि वेंकटेश्वर जी द्वारा संवर्धित संस्करण 1940 में प्रकाशित किया। उसका बड़ा आदर हुआ।

इस परिवर्धित संस्करण में ज़रूरत को मद्दे नज़र रखकर प्रचलित हिन्दुस्तानी के शब्द अधिक संख्या में जोड़े गये हैं, तथा तेलुगु में व्यवहृत या आसानी से समझ में आनेवाले संस्कृत शब्दों को कम किया गया है। हमने इसे भरसक पूर्ण बनाने की कोशिश की है। अब भी हम इस संबंध में पाठकों की सलाह और सुधार संबंधी राय लेना पसंद करेंगे जिससे आगे इसे और भी त्रुटिहीन बना सकें।

इस संस्करण में भारतीय विधान में प्रयुक्त पारिभाषिक शब्दावली भी अंग्रेज़ी अर्थ सहित जोड़ दी गयी है। लेकिन तेलुगु में इसका अर्थ जब तक अधिकारी लोगों द्वारा तैयार नहीं हो जाय, हमने अपनी ओर से तेलुगु अर्थ देना ठीक नहीं समझा।

यह कोष केवल उन्हीं लोगों के लिए है जो तेलुगु के ज़रिए हिन्दी शब्दों का अर्थ समझना चाहते हैं। इतने साल के हिन्दी प्रचार के बाद सभा यह महसूस करती है कि पाठक-गण अब हिन्दी ही के ज़रिए अर्थ समझना पसंद करते हैं। इसलिए एक बृहत हिन्दी-हिन्दी कोष तैयार कराने की आयोजना की गयी है और शीघ्र ही यह कोष हिन्दी प्रेमियों को भेंट किया जायगा।

1950 —प्रकाशक

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

संकेत-चिन्ह

पुल्लिंग — पु०

स्त्रीलिंग — स्त्री०

विशेषण — वि०

क्रिया विशेषण — क्रि०

सकर्मक क्रिया — स०

अकर्मक क्रिया — अ०

अव्यय — अव्य०

सर्वनाम — सर्व०

देखिये — दे०

उदाहरण — उदा०

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हिन्दी तेलुगु कोष

अ

अंक, पुं॰ గుఱుతు ; అంకె ; ఒడి ; అక్షరము ; నాటకపరిచ్ఛేదము.

अंकगणित, पुं॰ అంక గణితము.

अंकटा, पुं॰ కంకర ముక్క.

अंकड़ी, स्त्री॰ కొక్కెము ; దోటి కొయ్య ; బాణపుములికి ; తీగ.

अंकपाली, स्त्री॰ దాది.

अँकवार, स्त्री॰ ఒడి ; ఆలింగనము.

अँकाना, स॰ అంచన వెయించుట ; మూల్యమును నిర్ణయించుట ; పరీక్ష చేయించుట.

अंकित, वि॰ ఎంచఁబడిన ; గుఱుతిడఁబడిన.

अँकुड़ा, पुं॰ ఉక్కుములికి.

अंकुडी, स्त्री॰ కొక్కెము.

अंकुर, पुं॰ మొలక, మొగ్గ, చిగురు.

अंकुरना, अ॰ మొలకెత్తుట.

अंकुश, पुं॰ అంకుశము.

अंखुआ, पुं॰ अंकुर.

अँखमीचनी = आंखमिचौली.

अंग, पुं॰ దేహము ; అవయవము ; భాగము ; పక్షము.

अंगज, पुं॰ మన్మథుడు ; పుత్రుడు.

अंगड़ाई } स्त्री॰ ఆవులింతతోటి ఒడలి
अंगराई } విఱుపు.

अंगवी, स्त्री॰ తేనె.

अंगड़ाना }
अंगराना } अ॰ ఒడలు విఱుచుట.

अँगरी, स्त्री॰ కవచము.

अंगराग, पुं॰ చందనాదుల పూత.

अँगरेज़ी, वि॰ ఆంగ్లేయులకు సంబంధించిన ; ఇంగ్లాండుదేశపు स्त्री॰ ఇంగ్లీషుభాష.

अंगा, पुं॰ अंगरखा చొక్కాయి.

अंगार, पुं॰ మండుచుండుబొగ్గు ; నిప్పురవ.

अंगिया, स्त्री॰ రవిక (अंगिका).

अंगीठी, स्त्री॰ కుంపటి ; కొలిమి.

अंगुर }
अंगुल } पुं॰ అంగుళము.

अंगुली, स्त्री॰ వ్రేలు.

अंगुश्त, स्त्री॰ బొటనవ్రేలు.

अंगुश्तनुमाई, स्त्री॰ దోషారోపణము ; లోపమువెంచుట.

अंगुश्तरी, स्त्री॰ ఉంగరము.

अंगुश्ताना, पुं॰ కుట్టుపని చేయువారు ; వ్రేలికి ధరించు ఇనుప లేక ఇత్తడి టోపీ.

अंगूठा, पुं॰ బొటనవ్రేలు.

अंगूठी, स्त्री॰ ఉంగరము.

अंगूर, पुं॰ द्राक्ष ; పుండుమాను సమయమున కనిపించు ఎఱుపు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అంగేజ్, విం ఉత్తేజిత మొనర్చు.
అంగేజనా, సం సహించుట; అంగీకరించుట.
అంగోఛా, పుం తువాలు; కొల్లాయ గుడ్డ.
అంచరా } పుం కొంగు; అంచు.
అంచల }
అంజన, పుం కాటుక; సురుమా; రాత్రి; నీరా; బల్లి.
అంజర పంజర, పుం అస్థిపంజరము.
అంజలి } స్త్రీం దోసిలి.
అంజలీ }
అంజహీ, స్త్రీం ధాన్యము అమ్ము బజారు.
అంజామ, పుం సమాప్తి; పరిణామము.
అంజీర, పుం అత్తి.
అంజుమ, పుం నక్షత్రములు.
అంజుమన, పుం సభ.
అంజురీ } స్త్రీం అంజలి.
అంజులీ }
అంఝా, పుం ఆటవిడుపు; అనధ్యాయము; సెలవు.
అంటనా, ఆం ఇముడుట; నిండుట.
అంటాగుడ్‌గుడ్ } విం మైమఱచిన,
అంటాగఫ్లీల } స్మృతి దప్పిన.
అంటియా, స్త్రీం గడ్డి, కట్టెలు మొ.
అంటీ, స్త్రీం చూపుడువ్రేలు నడుమ్రేలు కలిపినపుడుండు ముద్రా విశేషము; (అపవిత్రవస్తువును తాకినపుడు మురికి సోకకుండుటకు బాలకులు పైరీతి వ్రేళ్లను కలిపి 'బిల్లాయి, బిల్లాయి' అని కేక వైతురు) దారం లేక పట్టుదారం.
అంఠీ, స్త్రీం చెంకె; బీజము.
అండ, పుం గ్రుడ్డు; వృషణము; బ్రహ్మాండము;—కోశ, పుం వృషణము. బ్రహ్మాండము. పండు యొక్క- పైతోలు;—జ, పుం గ్రుడ్డులోనుంచి పుట్టినటువంటి పక్షి, మొ.
అండబండ, స్త్రీం అసంబద్ధ ప్రలాపము.
అండా, పుం గ్రుడ్డు.
అండాకార, విం పుం గ్రుడ్డు ఆకారము గల.
అంఠీ, స్త్రీం ఆముదపు చెట్టు; ఆముదపు గింజ; నార పట్టువస్త్రము.
అంత్యజావేల, పుం ఆబోతు.
అంత, పుం తుది; మృత్యువు.
అంతఢీ, స్త్రీం ప్రేగు; ఆంత.
అంతరంగ, విం చాల ఆన్యోన్యత గల; మానసికమగు; లోపలి.
అంతర, పుం భేదము; దూరము; వ్యవధి; మఱుగు; హృదయము. విం అంతర్ధానమయిన; ఇతరమగు.
అంతరపట, పుం తెర.
అంతరా, పుం నడుమ; వ్యవధి. క్రిం మధ్య; సమీపమున; కాకుండ; అతిరిక్తముగ; లేక; వినా; గీతమున ధ్రువము లేక పల్లవికాక మిగత చరణములు; ప్రాతఃకాలమునకును సంధ్యా సమయమునకును మధ్య సమయము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అంతరాల, పు్రం మధ్య ; ఆవరణ మండలము.

అంతరిక్ష, పు్రం ఆకాశము.

అంతరీప, పు్రం ద్వీపము ; సముద్రమున చొచ్చుకొనియుండు మొనగల భూభాగము.

అంతర్గత, విం లోపలికి వచ్చిన ; దాగియున్న ; గూఢమైన.

అంతర్ధాన, పు్రం అదృష్టము. విం దాగియున్న.

అంతర్ద్వార, పు్రం లోనిగుప్త ద్వారము.

అంతర్బోధ, పు్రం ఆత్మజ్ఞానము ; ఆంతరంగికానుభూతి.

అంతర్భావ, పు్రం అంతర్గతమగుట.

అంతర్ముఖ, విం చూపును లోనికి మరల్చినవాఁడు ; బయటికి సంసారివలెఁ గనఁబడుచుండియు బ్రహ్మజ్ఞాన పరిపూర్ణుఁడైనవాఁడు.

అంతర్యామి, పరమాత్ముడు. మనస్సులోని భావమును తెలుసుకొనువాఁడు.

అంతర్రాష్ట్రీయ, విం అంతర్జాతీయమైన.

అంతర్వేశిక, పు్రం అంతఃపుర రక్షకుడు.

అంతర్హిత, విం మఱుఁగుపడినది.

అంతిమ, విం కడపటిది.

అంతేవాసి, పు్రం శిష్యుడు.

అంతఃకరణ, పు్రం వివేకము; నైతికబుద్ధి; అంతఃకరణము.

అంతఃపుర, పు్రం అంతఃపురము ; రాణివాసము.

అంత్య, విం కడపటిది.

అంత్యజ, పు్రం చండాలుఁడు ; అస్పృశ్యుఁడు.

అందర, క్రిం లోపల.

అందరీ
అందరూనీ
} విం లోని

అందాజ్, పు్రం అంచన ; ఊహ.

అందాజ్‌న, క్రిం అంచనచే ; రమారమి ; సుమారు.

అందాజ్ఞా, పు్రం అంచన; పరిమితి నూహించుట.

అందేశా, పు్రం చింత ; సందేహము ; భయము.

అందోహ, పు్రం దుఃఖము.

అంధ, విం గ్రుడ్డి ; అజ్ఞాని ; వెఱ్ఱెత్తిన ; మదించిన ; చీఁకటి.

అంధకార, పు్రం చీఁకటి.

అంధకూప, పు్రం చీఁకటి బావి ; ఒక నరకము.

అంధఖోపఢీ, విం మూర్ఖుడు ; మొద్దు.

అంధడ్ పు్రం తుపాను.

అంధపరంపరా, స్త్రీం విచక్షణ చేయకయే గ్రుడ్డిగా నమ్ముట.

అంధా, పు్రం గ్రుడ్డివాడు; వివేక శూన్యుడు; —కూఁవా=అంధకూప,—ధున్ధ్, దుర్వ్యయము ;—ధున్ధ, స్త్రీం చాల అన్యాయము ; ఆలోచన లేని పని.

అఁధియారా, పు్రం దే అఁధేరా.

అంధేర, పు్రం అన్యాయము ; దుందగము.

అంధేర-ఖాతా, పు్రం లెక్క-పత్రములేని ; సరియగు వ్యవస్థలేని.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अंधेरा, पुं० चीकटी; मसक;—गुप पुं० कटिक चीकटी. वि० अंधकारमय मगु;—पक्ष, कृष्णपक्षमु. अँधेरे घर का उजाला, कुल दीपकुंडु. अँधेरे मुँह, मुँह अँधेरे, चीकटिमुख मुन.

अंब, स्त्री० मात, तल्लि, मामिडिचेट्टु.

अंबा, स्त्री० देo अंब.

अंबर, पुं० आकाशमु; वस्त्रमु; सुगंधद्रव्यमु; मेघमु; अभ्रकमु.

अंबार, पुं० अंबारमु; राशि; समूहमु.

अंबारी, स्त्री० ऐनुंगुमीदि अंबारि.

अंबिया, स्त्री० मामिडिपिंदे.

अंबु, पुं० नीरु.

अंबुज, पुं० कमलमु.

अंबुद, पुं० मेघमु; नीरुयिच्चुनदि.

अंबुराशि, पुं० समुद्रुडु.

अंबुरुह, पुं० कमलमु.

अंबुवह, पुं० मेघमु.

अंबुधि, पुं० समुद्रमु.

अंबोह, पुं० गुंपु; समूहमु.

अंश } पुं० वंतु; भागमु; भुजमु;
अंस } मूपु.

अंशु, पुं० कांति; किरणमु,

अकड़, स्त्री० दर्पमु; मिडिसिपाटु; —बाज़ दर्पमुगलवाडु.

अकड़ना, सo एंडि बिरुसेक्कुट; मिडिसि पडुट; कॊंकर पोवुट; रॊम्मु विऱुचुट; दिट्टतनमु चूपुट.

अकथ, वि० अनिर्वचनीयमैन; चेप्प नलविकानि; चेप्परानि.

अकदस, वि० पवित्रमैन; श्रेष्ठमैन.

अकना, अ० भयपडुट; गाभरापडुट.

अकनना, सo चेविॲग्गि विनुट.

अकब, पुं० वेनुकभागमु; तेलु; वृश्चिकराशि.

अकबक, पुं० ऊरक वदरुट; असंबद्ध प्रलापमु.

अकबकाना, अ० चकितुडगुट; संभ्रांतुडगुट.

अकबर वि० पेद्द; गॊप्प.

अकबाल पुं० देo इकबाल.

अकर्मण्य, वि० सोमरि; पनि पाटलेनि वाडु.

अकरास, स्त्री० ऒळ्ळुविरुपु.

अकरास्सु, स्त्री० गर्भवति.

अकल्पित, स्त्री० अल्पसंख्यक संघमु; अल्पसंख्यक मतमु.

अकवन, पुं० जिल्लेडु.

अकस, पुं० वैरमु; द्वेषमु; अक्कस्सु.

अकसर-अक्सर, क्रि० तरचुग; सामान्यमुग.

अक़साम, पुं० (कसम और किस्म का बहु०) प्रतिज्ञ, अनेक रकालु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అకసీర-అక్సీర, వి॰ సోకి నంతటనే లోహమును శుద్ధసువర్ణముగ చేయునది ; రసాయనము : సర్వరోగనివారిణి. వి॰ అత్యంత గుణమును కలుగఁజేయు.

అకాజ, పు॰ కార్యహాని ; విఘ్నము ; చెడుపని ; నిష్ప్రయోజనము.

అకాట్య, వి॰ ఖండింపనలవికాని; దృఢమగు.

అకారజ, దే॰ అకాజ్.

అకారథ, వి॰ నిష్ఫలము ; పనికిమాలిన.

అకారిబ, పు॰ చుట్టపక్కములు; సంబంధీకులు.

అకాల, పు॰ కాలము కాని కాలము ; కఱవు ; లేమి.

అకించన, వి॰ నిర్ధనుఁడు ; దరిద్రుడు.

అక్రీదత, స్త్రీ॰ మతవిశ్వాసము.

అక్రీమ, వి॰ సంతానములేని.

అకీల, పు॰ బుద్ధిమంతుడు.

అకుతానా, అం॰ దే॰ తకతానా.

అకులానా, అం॰ వేగిరపడుట : వ్యాకులపడుట ; విహ్వలతఁజెందుట.

అక్కె, వి॰ లెక్కింపరాని.

అకేలా, వి॰ ఏకాకి ; అద్వితీయుఁడగు; సాటిలేని. పు॰ ఒంటరి ; ఏకాంతము : నిర్జనస్థానము.

అక్ఖడ్, వి॰ మొండితనముగల ; మూర్ఖుడు.

అక్ల్, స్త్రీ॰ బుద్ధి ; జ్ఞానము.

అక్లమంద్, పు॰ బుద్ధిమంతుఁడు : చతురుఁడు.

అక్షుణ్ణ, వి॰ పూర్తిగా.

అక్స, పు॰ ప్రతిబింబము.

అక్సర, క్రి॰ అకసర.

అక్సీర, వి॰ దే॰ అకసీర.

అఖబార, పు॰ వార్తా పత్రిక ;—నవీస పత్రికా సంపాదకుడు.

అఖరనా, అం॰ కటువు లేక అప్రియముగానుండుట.

అఖరోట, పు॰ అక్రోటుపండు.

అఖలాక, పు॰ అలవాటు ; శీలము.

అఖాఢా, పు॰ మల్ల యుద్ధముచేయు ప్రదేశము ; రంగస్థలము ; సాధువు లుండుచోటు ; దర్బారు.

అఖాద్య, వి॰ తినదగినది.

అఖీర, పు॰ తుది ; చివర ; సమాప్తి.

అఖేట, పు॰ దే॰ ఆఖేట.

అఖోహ, పు॰ మిట్టపల్లముల భూమి.

అఖ్ఖాహ్, అవ్య॰ ఆశ్చర్యమును సూచించుశబ్దము.

అఖ్తియార, పు॰ దే॰ ఇఖ్తియార.

అగడ్ బగడ్, వి॰ తలతోకలేని.

అగణ్య, వి॰ సామాన్యమగు ; తుచ్ఛమగు.

అగమ్య, వి॰ పొందరాని ; పోరాని ; దుర్గమమగు ; బుద్ధికగోచరమగు.

అగర, పు॰ అరువు ; చందన విశేషము. అవ్య॰ ఒకవేళ ; అయినచో:—ఇ, అవ్య॰ యద్యపి అట్లైననుకూడ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అగరీ, స్త్రీం గడియ.

అగలబగల, క్రిం ఇటునటు ; ఇరుగు పొరుగున.

అగలా, విం మొదటి ; అతీతకాలపు ; ప్రాచీనమగు ; రాసున్న ; పిమ్మటి. పుం నాయకుఁడు ; పూర్వజ్ఞుఁడు.

అగవాఢా, పుం ఇంటిముందు ప్రదేశము.

అగవానీ, స్త్రీం స్వాగతము చేయుట ; దారిచూపు.

అగహన, పుం మార్గశిరమాసము.

అగహనీ, స్త్రీం మార్గశిర మాసమునందు కోతకు వచ్చు పంట.

అగాఊ, విం సంచకరువు ; ముందటి ; —క్రిం ముందు ; తొలి.

అగాఢీ, క్రిం ముందు ; తొలి ; ఎదుట.

అగాధ, పుం మిక్కిలి లోతుగల.

అగాహ, దే అగాహ.

అగాస, పుం ఇంటిముందటి ఆరుగు.

అగిన, స్త్రీం అగ్ని ; లెక్క-లేని.

అగుఆ, పుం అగ్రేసరుఁడు ; మొనగాడు ; మార్గదర్శకుఁడు.

అగోరనా, సం ఎదురుచూచుట ; కాపలాకాచుట ; అడ్డగించుట.

అగౌనీ, స్త్రీం దే అగవానీ.

అగ్ర, పుం ముందటిభాగము ; మొన. విం శ్రేష్ఠమగు.

అగ్రసర, పుం నాయకుడు ; ముందుకు వచ్చువాఁడు ; ముందునడచువాఁడు.

అగ్రహాయణ, పుం మార్గశీర్షమాసము.

అగ్రాహ్య, విం గ్రహింపరాని ; వదలి పెట్టదగిన.

అఘ, పుం పాపము ; దుఃఖము.

అఘట, విం దుర్ఘటమైన ; కష్టమైన ; తక్కువకాని.

అఘటిత, విం ఘటింపని ; అసంభవమగు ; కఠినమగు ; అనివార్యమగు ; తగని.

అఘానా, అం సం భోజన పానాదులచే దృప్తిఁజెందుట ; తృప్తినొందుట ; ప్రసన్నుఁడగుట.

అఘోర, విం సుందరమగు ; అత్యంత ఘోరమగు. పుం శివునిరూపములలో నొకటి ; ఒకానొక సాంప్రదాయము.

అఘోరీ, పుం అఘోర సంప్రదాయమునకు చెందినవాఁడు ; అసహ్యముగ నుండు వ్యక్తి ; అసహ్యకరమగు వస్తువుల నుపయోగించు వాఁడు ; భక్ష్యాభక్ష్య విచారము లేనివాఁడు.

అచంభా, పుం ఆశ్చర్యము ; విస్మయము.

అచంభిత, విం ఆశ్చర్యము నొందిన ; చకితుఁడగు.

అచకన, పుం ఒకవిధమగు పొడవగు యంగీ.

అచక్కా, పుం తెలియని.

అచరజ, పుం ఆశ్చర్యము.

అచల, విం చలింపని. పుం పర్వతము.

అచలా, విం స్థిరమగునట్టి. స్త్రీం భూమి.

అచానక, క్రిం అకస్మాత్తుగ ; తటాలున.

అచార, పుం ఊరుగాయ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అచ్ఛక, విం అమోఘమగు ; వ్యర్థము కాని.

అచేత, విం స్మృతి తప్పిన ; ఏమరు పాటు గల ; తెలియని ;—న, విం స్మృతిలేని ; చైతన్యము లేని ; జడ మగు

అచ్ఛా, విం ఉత్తమమగు ; సరియగు ; మంచి.

అచ్యుత, విం చ్యుతముకాని ; ధృఢమగు ; అవినాశియగు ; విచలితుఁడు కాని.

అఛక, విం తృప్తినొందని వాడు ; ఆకలి గొన్నవాడు.

అఛూత } విం తాఁకఁ బడని ; పవిత్ర
అఛూతా } మగు ; తాకరాని ; తాఁకరాని వాడు.

అఛేహ, విం ఎడతెంపులేని ; అనంత మగు ; అధికమగు.

అజ, విం పుట్టనిది. పుం బ్రహ్మ ; విష్ణువు ; శివుడు ; మన్మథుడు ; మేక.

అజ़, (విభక్తి. తృతీయ. సే) పోతు ; ప్రకృతి.

అజగర, పుం పెనుఁబాము ; కొండ శిలువ.

అజ़గైబీ, విం దాగియున్న ; రహస్య మగు.

అజ़దహా, పుం పెనుఁబాము.

అజనవీ } విం అపరిచితుఁడగు ; పర
అజనబీ } దేశియగు.

అజనాస, పుం వస్తువులు.

అజబ, విం విలక్షణమగు ; విచిత్ర మగు ; వేఱైన ; వింత.

అజమత } స్త్రీం గొప్పతనము ; చమ
అజ़మత } త్కారము.

అజమానా, నం దే॰ आजमाना.

అజర, విం ముసలితనములేని ; అవి కారి.

అజ़రూఏ, క్రిం అనుసారము.

అజల, స్త్రీం మృత్యువు ; చావు.

అజవాइన } స్త్రీం వాము.
అజవాయన }

అజస, పుం దే॰ अपयस.

అజసీ, విం అపకీర్తిగల.

అజ़హద, క్రిం మితిమీఱి.

అజాఁ, ఇందువలన ; కాబట్టి.

అజా, స్త్రీం పుట్టుకలేనిది ; ప్రకృతి ; ఆఁడుమేక.

అజాइబ, విం దే॰ अजीब.

అజాత, విం పుట్టని ; జన్మములేని.

అజాన, విం జ్ఞానములేని ; తెలియని.

అజ़ాన, స్త్రీం మసీదుయందు నమాజు సమయమును సూచించుటకై పిలుచు పిలుపు.

అజ़ాబ, పుం దండన ; యాతన ; ప్రాయ శ్చిత్తము.

అజాయబఘానా } పుం వస్తుప్రదర్శనశాల.
అజాయబఘర }

అజిత, విం జయింపఁబడని.

అజీ, అవ్యం ఓయి ; సంబోధనశబ్దము ; అయా !

అజ़ీజ़, విం ప్రియమగు ; ఆదరింప దగిన. పుం మిత్రము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अजीब } वि० విలక్షణముగనుండు ;
अजूबा, } ఆశ్చర్యమును కల్గించు.

अजेय, वि० జయింపనలవికాని.

अज़मत, पु० दे० अज़मत.

अज्र, బహుమానము : కూలి.

अज्ञ, वि० అజ్ఞాని. पु० జడపదార్థము.

अज्ञात, वि० తెలియని क्रि० తెలియక.

अज्ञानी, वि० మూర్ఖుడైన.

अज्ञेय, वि० తెలియ సాధ్యముగాని.

अटंबर, पु० రాశి ; ప్రోవు.

अट, स्त्री० ప్రతిబంధము ; షరతు.

अटक, स्त्री० అడ్డంకి ; విఘ్నము ; ఆటంకము ; సంకోచము.

अटकना, अ० చిక్కుపడుట ; నిలుచుట ; ఆగుట.

अटकल, स्त्री० ఊహించుట : అంచనా ; —पच्चू, पु० కపోలకల్పన; స్థూలమైనయంచన. वि० కల్పనచేయునట్టి.

अटकाना, स० అడ్డు పెట్టుట ; చిక్కుపెట్టుట ; నిలిపియుంచుట.

अटकाव, पु० అడ్డంకి ; విఘ్నము.

अटन, पु० తిరుగుట.

अटना, अ० తిరుగుట ; పయనము చేయుట ; ఇముడుట.

अटपट, वि० గూఢమగు ; వికటమగు ; తలతోఁకలేని.

अटपटाना, अ० గాబరాపడుట ; భయపడుట ; తూలుట.

अटपटी, स्त्री० అజ్ఞానము.

अटल, वि० చలము కాని ; స్థిరమగు ; నిశ్చయమగు.

अटवी, स्त्री० అడవి; విశాలమగుబయలు.

अटा, स्त्री० మేడపైఁగది. पु० రాశి ; కుప్ప.

अटारी, स्त्री० మహలు ; నగరు ; మిద్దె.

अटूट, वि० విఱుగుని ; అఖండమగు ; దృఢమగు.

अटेरन, पु० ఆసు.

अट्टसट्ट, वि० ఒక్క క్రమములేని (మాట).

अट्टालिका, स्त्री० మేడ.

अठखेली, स्त्री० వినోదపుయాట ; చంచలత ; ఒయ్యారపు నడక.

अठन्नी, स्त्री० అర్ధరూపాయి నాణెము.

अठवारा, पु० వారము ; ఎనిమిది దినముల సమయము.

अडंगा, पु० అడ్డంకి.

अड़, पु० హఠము ; మొండితనము.

अड़चन, स्त्री० అడ్డంకి ; కష్టము ; ఇబ్బంది.

अड़ना, अ० ఆఁగుట ; నిల్చుట ; హఠము చేయుట.

अड़ाड़, पु० పశువులదొడ్డి.

अड़ाना, स० నిల్చుట ; చిక్కుపెట్టుట ; అడ్డగించుట

अड़ार, पु० సమూహము ; రాశి ; వంటచెఱకు ; ప్రోగు.

अड़ियल, वि० సోమరి; హఠముగల.

अड़ी, स्त्री० హఠము, అడ్డంకి ; మూర్ఖము.

अड्डा, पु० బస ; పశు పక్షి మొదలగు వాని నివాసము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अढ़तिया, पुं० దలారి ; కమిషన్ వర్తకుడు.

अढ़ाई, वि० రెండున్నర.

अणिमा, स्त्री० యోగసిద్ధు లందొకటి (దీనివలన యోగులు అణువువలె సూక్ష్మ రూపము ధరింపగల్గుదురు)

अतः, क्रि० ఈ కారణముననే ; కాబట్టి.

अतएव, क्रि० ఇందువలనే.

अतनु, पुं० మన్మథుడు.

अतर, पुं० అత్తరు ;—**दान** पुं० పన్నీరు దాని.

अतरसों, क्रि० ఆవల ఎల్లుండి ; అటు మొన్న.

अता, स्त्री० అనుగ్రహము ; దానశీలత; గ్రహించుట ; దానమిచ్చుట.

अताई, वि० నిపుణుఁడగు ; నేర్పరి ; అశిక్షితుఁడు ; నియమము ననుసరించి శిక్షనొందకయే పని చేయునట్టి వాఁడు.

अति, वि० మిక్కుటము ; स्त्री० మితి మీఱుట.

अतिक्रम, पुं० నియమము నుల్లంఘించుట.

अतिरथी, पुं० పెక్కు విలు కాండ్రతో పోరెడి యోధుఁడు.

अतिरिक्त, क्रि० అదిగాక. वि० వేరే.

अतिशय, वि० చాల ఎక్కువ.

अतीत, वि० కడచిన ; సత్వ రజస్తమములను దాటినవాఁడు ; వెలుపటి ; पुं० విరక్తుఁడగు జ్ఞాని.

अतीव, वि० మిక్కుటము; ఎక్కువగ.

अतुल } वि० అమితమగు ; సాటి
अतुलित } లేని.

अत्तार, पुं० అత్తరు నమ్ము వాఁడు ; యూనాని మందులను చేసి అమ్ము వాఁడు.

अत्यंत, वि० చాల.

अत्याचार, पुं० జులుము ; క్రూరత ; దురాచారము.

अत्याचारी, वि० అన్యాయమును చేయు వాఁడు ; క్రూరుడు.

अत्युक्ति, स्त्री० గోరంతలు కొండంతలుగా వర్ణించుట.

अथवा, अव्य० లేక.

अथाई, स्त्री० నల్గురు కూర్చుండుచోటు ; రచ్చచావడి ; పంచాయతి చేయు చోటు ; సభ.

अथाह, वि० లోఁతుతెలియని ; గంభీరమగు.

अदंड्य, वि० దండనార్హుఁండుకాని ; దండింపరాని.

अदंत, वि० పండ్లు లేని ; పండ్లురాని.

अदद, स्त्री० సంఖ్య ; లెక్క.

अदना, वि० సామాన్యమైన ; తుచ్ఛమైన.

अदब, पुं० ఆదరసత్కారము ; మర్యాద.

अदमपैरवी, स्त्री० నేరమునకు తగిన చర్య జరుపకుండుట.

अदय, वि० దయలేని.

अदरक, पुं० ఆల్లము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అదల, పుం న్యాయము :—గ్రస్తరి, స్త్రీం న్యాయమును చేయుట :—బదల, పుం పరివర్తనము;—ద్రక్ష్మి, స్త్రీం ఆజ్ఞనుల్లంఘించుట.

అదవాయన } స్త్రీం మంచము యొక్క-
అదవాన } కాళ్ల కట్టత్రాడు.

అదహన, పుం మసలుచుండునీరు ; ఎసరు.

అదా, విం తీర్చుట; బాకీలేక :—కరనా బాకీ తీర్చుట. స్త్రీం ఒయ్యారము ; కులుకు ; హావభావము.

అదాఈ, విం చతురతగల. స్త్రీం రూప్య ములు చెల్లించు.

అదాబన్దీ, స్త్రీం అప్పుతీర్చుటకు సమ యమును నిశ్చయించుట.

అదాలత, స్త్రీం న్యా యా ల య ము : కోర్టు.

అదాలతీ, విం కేసులు నడుపుటయందు మంచి చొరవకల్గిన లౌకికుడు.

అదావత, స్త్రీం శత్రుత్వము.

అదీబ, పుం సాహిత్యవేత్త.

అదృశ్య, విం కనుపడని.

అర్ధా, పుం ఏ వస్తువునందైనను అర్ధాం శము ; సీసాలో సగభాగము ; ప్రతి యరగంటకు మ్రోగు గంట.

అర్ధీ, స్త్రీం దమ్మిడియందు సగము ; చాల సన్నవి వస్త్రవిశేషము.

అద్రి, పుం పర్వతము.

అద్వితీయ, విం సాటిలేని; అసమానము.

అధఃపతన, పుం పతనము ; వినాశము ; దుర్దశ.

అధకచరా, విం చతురుడుకాని.

అధకపారీ, స్త్రీం పార్శ్వపు నొప్పి.

అధఖిలా, విం సగమువిచ్చిన.

అధమరా } విం సగము చచ్చిన.
అధమువా }

అధర, పుం క్రింది పెదవి ; ఆకాశము ; శూన్యస్థానము.

అధి, పుం ఒక ఉపసర్గ ; ఆధారము.

అధికరణ, పుం ఆధారము; ప్రకరణము; శీర్షిక ; సప్తమీవిభక్తి.

అధికాంశ, విం ఎక్కువ. క్రిం ఎక్కు-వగా ; ఎక్కువభాగము.

అధికృత, విం అధికారము లోనికి వచ్చిన పుం అధికారి ; అధ్యక్షుడు.

అధిగత, విం తెలిసికొన్న ; ఎరిగిన.

అధినాయక } పుం నాయకుడు ; యజ
అధిపతి } మాని ; అధికారి.

అధియానా, రెండు సమాన భాగములుగ చేయుట.

అధిరథ, పుం రథమును నడుపువాడు ; సారథి.

అధివేశన, పుం సమావేశము.

అధిష్ఠాతా, పుం అధిపతి ; ముఖ్యుడు ; నాయకుడు.

అధిష్ఠాన, పుం నివాసస్థానము ; రాజాధి కారము.

అధీన, విం ఆధారపడిన ; లోబడిన ; ఆశ్రయముపొందిన. పుం సేవకుడు.

అధీర, విం ధైర్యములేని ; వ్యాకులత-చెందిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అధీశ, పు॥ యజమానుఁడు; పతి; రాజు.

అధూత, పు॥ జంకులేని; సంకోచములేని.

అధూరా, వి॥ సగము పూర్తియైన.

అధేఢ్, వి॥ నడిమివయసు.

అధేలా, పు॥ అరగాని.

అధ్యవసాయ, పు॥ ఉత్సాహము; పూనిక; నిరంతర పరిశ్రము.

అధ్యాపక, పు॥ ఉపాధ్యాయుఁడు.

అధ్యాపన, పు॥ చదివించుట; నేర్పుట.

అనంగ, వి॥ శరీరములేనివాఁడు; మన్మథుఁడు

అనంత, వి॥ అంతము లేని; వినాశము లేని; లెక్క-లేని.

అనంతర, క్రి॥ పిదప; ఎడములేని.

అన, క్రి॥ లేని; వినా; కాని. వి॥ వేఱు.

అనకరీబ, క్రి॥ రమారమి; ఇంచుమించు; కొద్దిరోజులలో.

అనకహా, వి॥ చెప్పనటువంటి.

అనఖ, పు॥ కోపము; దుఃఖము; ఈర్ష్య; ద్వేషము.

అనఖానా, అ॥ కోపముచేయుట.

అనగఢ్, చిత్రమైన.

అనఘ, వి॥ పాపరహితుడు.

అనజాన, వి॥ తెలియని; అజ్ఞాని.

అనన్నాస, పు॥ అనాస.

అనన్య, వి॥ ఇతరమెరుగని; ఏకాగ్రమగు.

అనపచ, పు॥ అజీర్ణము.

అనపఢ్, వి॥ చదువురాని.

అనపేక్ష, వి॥ లక్ష్యము లేని; అపేక్ష లేని.

అనపేక్షిత, వి॥ ఇష్టములేని.

అనబన, పు॥ విరోధము; చెరుపు.

అనభల, పు॥ చెరుపు; హాని.

అనభిజ్ఞ, వి॥ తెలియని; అపరిచితుఁడగు.

అనభిమత, వి॥ అభిమతముకాని.

అనభ్యస్త, వి॥ అలవాటులేని; పక్వముకాని.

అనమన, అనమనా } వి॥ విచారముగా.

అనమేల, అనమిల } వి॥ సాటి లేని; సమత్వములేని; కలియని

అనమోల, వి॥ అమూల్యమైన.

అనరస, పు॥ రసహీనత.

అనరథ, పు॥ అనర్థము.

అనరీతి, స్త్రీ॥ చెడునడత.

అనర్థ, వి॥ నష్టము; ఆపద; అర్థములేని; అనర్థము.

అనల, పు॥ అగ్ని.

అనలహక్, నేనే భగవంతుడనేవాడు. (అహంబ్రహ్మాస్మి).

అనవర, వి॥ ప్రకాశవంతమైన; శోభాయమానమైన.

అనవరత, క్రి॥ ఎల్లప్పుడును.

అనశన, పు॥ ఉపవాసము.

అనసునా, వి॥ వినని.

అనహద్-నాద, ప్రణవనాదము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अनहित, पुं० ఇష్టములేనిది ; చెడ్డది ; శత్రువు.

अनहोनी, वि० అసంభవము. स्त्री० అసాధారణ సంగతి.

अनाकानी, स्त्री० వినియు విననట్లుండుట ; పెడచెవిఁబెట్టుట ; వెనుక ముందాడుట ; సందేహించుట.

अनागत, वि० తెలియని ; రానట్టి. क्रि० తటాలున ; ఉన్నట్లుండి.

अनाज, पुं० ధాన్యము.

अनाड़ी, पुं० वि० తెలియని ; సమర్థుఁడుకాని ; అనుభవములేని.

अनादि, वि० (ఆది) మొదలులేని.

अनादृत, वि० ఆదరింపఁబడని ; తిరస్కరింపబడిన.

अनाप-शनाप, पुं० నోటికి వచ్చునట్లు ప్రేలుట.

अनामय, वि० రోగరహితుఁడగు. पुं० ఆరోగ్యము.

अनामिका, स्त्री० ఉంగరపు వ్రేలు.

अनार, पुं० దానిమ్మచెట్టు ; చిచ్చుబుడ్డి.

अनावृत, वि० ఆవరనలేని; కప్పబడని.

अनावृष्टि, स्त्री० వర్షములేని.

अनास पुं० మిత్రుడు.

अनासिर, पुं० మూలతత్వము.

अनाहार, पुं० భోజనము లేకపోవుట. वि० భోజనము చేయని

अनिच्छा, स्त्री० ఇష్టము లేకపోవుట.

अनिन्द्य, वि० నిందింపదగని.

अनित्य, वि० శాశ్వతముకాని.

अनिमेष, वि० ఱెప్పవాల్పక ; ఏకదృష్టితో.

अनियंत्रित, वि० ఇచ్చవచ్చిన ; నిరాటంకమైన.

अनियमित, वि० నియమములేని.

अनियारा, वि० మొనగల ; పదునైన.

अनिर्दिष्ट, वि० నిర్దేశింపఁబడని ; నిశ్చయింపఁబడని.

अनिर्वचनीय, वि० వర్ణింప వీలులేని.

अनिवार्य, वि० తప్పని సరి.

अनिल, पुं० వాయువు ; గాలి.

अनिष्ट, वि० ఇష్టముకాని : అశుభము.

अनी, स्त्री० మొన ; కొన ; సేన ; సిగ్గు ; భేదము.

अनीक, पुं० సేన.

अनीत } स्त्री० నీతిలేని; పోకిరితనము;
अनीति } అన్యాయము.

अनीश, वि० అనాథ ; రక్షకుఁడులేని.

अनीस, पुं० దిక్కులేనివాడు.

अनु, (ఒకఉపసర్గ) వెనుక ;—**गामी** అనుసరించువాడు ; సరియగు ; సమానమైన ; —**रूप** సరితూగు ; సరిపాటు ; —**पान** ఏదైనా ఒక వస్తువుతోకూడ త్రాగబడునది : —**शीलन** మాటిమాటికి చదువుట.

अनुकंपा, स्त्री० దయ.

अनुकरण, पुं० ఒకరివలె చేయుట.

अनुक्त, वि० చెప్పబడని.

अनुग } पुं० సేవకుఁడు.
अनुगत }

अनुगामी, पुं० दे० अनु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అనుగ్రహ, పు్రం అనుగ్రహము.
అనుచర, పు్రం సేవకుఁడు ; మిత్రుడు.
అనుజ, పు్రం తమ్ముఁడు.
అనుజ్ఞా, స్త్రీం ఆజ్ఞ.
అనుతాప, పు్రం దుఃఖము ; పశ్చాత్తాపము.
అనునయ, పు్రం ప్రార్థన.
అనుపమ వి్ం సాటిలేని.
అనుపస్థిత, వి్ం హాజరుకాని.
అనుపాత, పు్రం (Ratio) సంబంధము.
అనుపాన, పు్రం ఛే్ం అన్న.
అనుభూతి, స్త్రీం అనుభవము.
అనుమాన, పు్రం ఉజ్జాయింపు.
అనుయాయి, పు్రం అనుసరించువాఁడు ; సేవకుఁడు.
అనురూప, ఛే్ం అను.
అనురోధ, పు్రం ఆటంకము ; వినయ పూర్వకముగా బలవంతపెట్టుట.
అనులేపన, పు్రం నలుగుపెట్టుట ; నలుగు.
అనువాద, పు్రం తర్జుమా.
అనువాదక, పు్రం తర్జుమా చేయువాఁడు.
అనుశాసన, పు్రం ఆజ్ఞ ; ఉపదేశము. (Discipline).
అనుశీలన, ఛే్ం అను.
అనుసంధాన, పు్రం వెతకుట; విచారించుట.
అనుసరణ, పు్రం అనుసరించుట.
అనుసార } వి్ం అనుకూలమైన
అనుహార } ప్రకారం.
అనూఠ, వి్ం అపూర్వమగు ; సుందరమగు ; అనుపమమగు.
అనూదిత, వి్ం భాషాంతరము కావించబడిన ; చెప్పబడిన.
అన్నప, వి్ం సాటిలేని ; సుందరమగు.
అనేరా, వి్ం సత్యమగు ; నిష్ప్రయోజనమగు ; అన్యాయముచేయువాఁడు.
అనేస, పు్రం కీడు ; చెడుగు.
అనోఖా, వి్ం విలక్షణమగు ; అద్భుతమగు ; క్రొత్త ; విచిత్రమగు.
అనౌచిత్య, పు్రం అనుచితము.
అన్దేశ, పు్రం ఆలోచించువాఁడు.
అన్దోహ, పు్రం దుఃఖము ; విచారము.
అన్న, పు్రం ధాన్యము ; వండిన అన్నము.
అన్నా, స్త్రీం దాది ; తల్లి.
అన్య, వి్ం ఇతర.
అన్యత్ర, క్రిం మఱియొకచోట.
అన్యథా, లేనియెడల ; విపరీతము.
అన్యపురుష, పు్రం ప్రథమపురుష ; పర పురుషుడు.
అన్యమనస్క, వి్ం విచారముగా.
అన్యోన్య, సర్వం పరస్పరము.
అన్వయ, పు్రం పరస్పర సంబంధము ; అన్వయము ; వంశము.
అన్వీక్షణ, పు్రం ధ్యాన పూర్వకముగ చూచుట ; వెదకుట.
అన్వేషణ, పు్రం వెదకుట.
అన్వేషీ, పు్రం పరిశోధనచేయువాఁడు.
అపంగ, వి్ం అంగహీనుడగు ; కుంటి.
అప, (ఒక ఉపసర్గ) విరుద్ధము ; చెడు ; అధికము.
అపకర్ష, పు్రం అవమానము ; పడగొట్టుట.
అపకాజీ, స్వార్థముకలవాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అపచ, పు॥ అజీర్ణము.

అపజశ, పు॥ ఏ॥ అపయశ.

అపట్ట, వి॥ సమర్థుఁడుకాని; సోమరియగు.

అపఢ, వి॥ చదువరికాని; మూర్ఖుఁడగు.

అపత్య, పు॥ సంతానము.

అపనా, సర్వ॥ తన.

అపనాపన } పు॥ ఆత్మాభిమానము:
అపనాయత } ఆత్మీయత.

అపయశ, పు॥ అపకీర్తి.

అపరంచ, పు॥ మఱియు.

అపరంపార, వి॥ అంతులేని; మితిలేని.

అపర, వి॥ ఇతరము; మొదటి.

అపరాహ్ణ, పు॥ పగలు మూడవజాము.

అపరిగ్రహ, పు॥ దానము తీసికొనకుండుట.

అపరిచిత, వి॥ పరిచయములేని.

అపరిచ్ఛిన్న, వి॥ కప్పబడిన; సర్వవ్యాపకుఁడగు.

అపరిపక్వ, వి॥ పచ్చి; ఉడకని; అనుభవములేని.

అపవాద, పు॥ సాధారణ నియమమునకు విరుద్ధము (Exception.), మలినమగు.

అపశబ్ద, పు॥ తిట్టు.

అపస్మార, పు॥ మూర్ఛ; రోగము.

అపస్వార్థీ, వి॥ స్వార్థపరుఁడు.

అపావన, వి॥ అపవిత్రమయిన.

అపరిమేయ, వి॥ మితిలేని.

అపసోస, పు॥ ఏ॥ అఫసోస.

అపాహిజ, వి॥ కుంటి; గ్రుడ్డి; సోమరి; అవయవహీనుఁడు.

అపి, అవ్య॥ కూడ; నిశ్చయముగ.

అపిత్తు, అవ్య॥ కాని; అదిగాక.

అపేక్షా, స్త్రీ॥ అక్క-ఱ; ఆశ; కంటె.

అపేక్షాకృత, పు॥ కన్న; కంటె.

అపేక్షిత, వి॥ కోరఁబడిన; వాంఛితమగు.

అప్రతిభ, వి॥ నివ్వెరపొందిన.

అప్రాప్త, వి॥ పొందని.

అప్రాప్య, వి॥ దుర్లభమగు; దొరకని.

అఫఈ, పు॥ త్రాచుపాము.

అఫగాన, పు॥ విజయము పొందినవాడు; పఠగొట్టువాడు.

అఫజల, వి॥ శ్రేష్ఠమైన.

అఫజ్ఞ, వి॥ చాల; అధికమయిన.

అఫయూన, స్త్రీ॥ ఏ॥ అఫీమ.

అఫరనా, అ॥ పొట్టనిండ తినుట; కడుపుబ్బుట; విసువుట.

అఫరాత, స్త్రీ॥ ఏ॥ ఫ్రాత.

అఫరానా, అ॥ భోజనముచే తృప్తిఁగుట; విసుగుఁజెందుట.

అఫలాతూన, పు॥ ప్లేటోఅనుగ్రీకుదార్శనికుడు. వి॥ గర్వి

అఫవాహ, స్త్రీ॥ వదంతి.

అఫశాఁ, పు॥ నీటిబిందువులు.

అఫశా, వి॥ వెల్లడియగుట; బయల్పడుట.

అఫసర, పు॥ అధికారి; (Officer).

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अफ़साना, पु॰ कథ.

अफ़सुरदा, वि॰ వాడిన.

अफ़सोस पु॰ దుఃఖము ; పశ్చాత్తాపము.

अफ़सूँ, पु॰ ఇంద్రజాలము.

अफ़ीफ़, वि॰ సదాచారి.

अफ़ीम, स्त्री॰ నల్లమందు.

अफ़ीमची, पु॰ నల్లమందు తిను వ్యసనము కలవాడు.

अब, क्रि॰ ఇప్పుడు.

अबख़रा, पु॰ ఆవిరి. (Vapour)

अबतर, वि॰ చెడిన ; పతితమగు.

अबतरी, स्त्री॰ చెడుగు ; పతనము.

अबद, पु॰ అనంతము.

अबरक
अबरख } पु॰ అభ్రకము.

अबलक, वि॰ తెలుపు నలుపు వన్నెలు కల గుఱ్ఱము.

अबवाब, पु॰ అదనపుపన్ను ; అధ్యయములు.

अबा, पु॰ వదులైనపొడుగు అంగరకా.

अबादान, वि॰ నిండిన ; సమర్థమైన.

अबदानी, स्त्री॰ आबादानी.

अबादान, वि॰ నిండిన ; సమర్థమైన

अबाध
अबाधित } वि॰ విఘ్నరహితమగు ; స్వతంత్రమగు ; నిరాటంకమగు.

अबीर, पु॰ పుప్పొడి ; బుక్క.

अब्बू, पु॰ తండ్రి.

अबूझ, वि॰ తెలియని ; అవివేకియగు.

अबेर, स्त्री॰ ఆలస్యము.

अबोध, वि॰ తెలివిలేని ; తెలియని.

अब्ज, पु॰ నీటబుట్టినది ; తామర.

अब्द, पु॰ సంవత్సరము ; మబ్బు ; నేవకుడు.

अब्धि, पु॰ సముద్రము ; సరస్సు.

अब्बा, पु॰ తండ్రి.

अब्बास, पु॰ సింహము.

अभ्र, पु॰ మేఘము.

अभ्र, स्त्री॰ కనుబొమ్మ ; కను బొమ్మ మీది వెంట్రుకలు.

अभद्र, वि॰ శ్రేష్ఠముకాని ; నీచమగు.

अभाग, पु॰ दे॰ अभाग्य.

अभागा
अभागी } वि॰ భాగ్యహీనుడు.

अभाग्य, पु॰ దురదృష్టము.

अभाव, वि॰ లేమి ; లోపము ; లోటు.

अभास दे॰ आभास.

अभे तभे करना, स॰ నిందించుట.

अभिजात, वि॰ గొప్పకులములో జన్మించినవాడు.

अभिजित, वि॰ జయించినవాడు.

अभिज्ञ, वि॰ తెలిసినవాడు.

अभिज्ञान, पु॰ గురుతు ; జ్ఞాపకము.

अभिनन्दन, पु॰ అభినందనము ; పొగడ్త.

अभिनव, वि॰ ఆధునికము.

अभिनेता, पु॰ నటుడు.

अभिनेत्री, स्त्री॰ నటి.

अभिन्न, वि॰ భేదములేని.

अभिभावक, वि॰ సంరక్షకుడు ; పోషకుడు.

अभिमान, पु॰ గర్వము ; అహంకారము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अभियुक्त, वि० నేరస్థుడు.
अभियोग, पु० నేరము.
अभिवादन, पु० వందనము.
अभिसंधि, स्त्री० కుట్ర ; మోసము.
अभिसार, पु० నిశ్చితస్థలమునకు ప్రేయసీప్రియులయాత్ర.
अभी, क्रि० ఇప్పుడే.
अभीर, पु० గొల్లవాడు.
अभीष्ट, वि० కోరిన ; కోరిక.
अभुआना, अ० ఒళ్లుపెరుగుట ; గణము పూనుట.
अभूत, वि० విలక్షణమగు ;—**पूर्व**, పూర్వ మెన్నడును కానట్టి ; అపూర్వమగు.
अभेद्य, वि० విభజింపరాని ; పగులగొట్ట వీలులేని.
अभ्यंतर, पु० హృదయము ; నడుమ. क्रि० లోన.
अभ्यर्थना, स्त्री० వేడికోలు ; స్వాగతము.
अभ्यस्त, वि० అభ్యసించిన ; అభ్యసింపబడిన.
अभ्यागत, वि० అతిథి.
अभ्युत्थान, पु० ఔన్నత్యము; సమృద్ధి.
अभ्युदय, पु० శుభోదయము ; మేలు.
अभ्र, पु० మేఘము ; ఆకాశము.
अभ्रांत, वि० భ్రాంతిలేని.
अमचूर, पु० ఎండిన మామిడికాయ చూర్ణము ; ఒరుగు.
अमजद, वि० గొప్ప ; ఉన్నతమైన.
अमन, पु० శాంతి ; శుభము ; భద్రత.
अमर, वि० చావులేని.
अमराई, स्त्री० మామిడితోఁపు.
अमरूद, पु० జామచెట్టు లేక పండు.
अमर्ष, पु० క్రోధము; ఓర్వలేనితనము.
अमल, वि० నిర్మలమగు ; నిర్దోషమగు पु० నడవడి ; అధికారము ; స్వభావము.
अमलदारी, स्त्री० అధికారము.
अमला, पु० కచ్చేరిలో పనిచేయువాఁడు.
अमली, वि० అమలులోనికి వచ్చుత్రాగుబోతు.
अमात्य, पु० మంత్రి.
अमान, वि० కొలతలేని ; గౌరవములేని. पु० రక్షణము ; శరణు.
अमानत, स्त्री० తాకట్టు (Deposit)
अमाना, अ० పూర్తిగానిండుట; పట్టుట.
अमानी, स्त्री० పోరంబోకు (పొలము).
अमामा, पु० తలపాగ.
अमारी, स्त्री० అంబారి.
अमाल, पु० శాసకుఁడు ; అధికారి.
अमालनामा, पु० కార్యవివరము వ్రాసియుంచు పుస్తకము.
अमावट, स्त्री० మామిడి తాండ్ర.
अमिट, वि० నశింపని ; నిత్యమగు.
अमिताभ, पु० బుద్ధదేవుడు.
अमिय, पु० అమృతము.
अमिष, पु० మిషలేమి ; కపటములేమి.
अमी पु० दे० **अमिय**.
अमीन, पु० కోర్టు అమీనా.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అమీర, పు॥ ధనాఢ్యుఁడు : ఉదారుఁడు.

అమీర-ఉల-బహర, పు॥ జలసేనాధిపతి.

అమీరజ్ఞాదా, పు॥ ధనవంతుని కుమారుడు.

అమీరానా, వి॥ ప్రభువులరీతి.

అమీరీ, స్త్రీ॥ ధనాధ్యత : ఉదారత.

అముక, వి॥ ఫలానా : ఒకానొక.

అమూమన, వి॥ సామాన్యముగా : సాధారణముగా

అమూల, వి॥ ఆధారములేని : వేరులేని.

అమూల్య, వి॥ అమూల్యమైన.

అమేఠనా, స॥ ధే॥ తమేఠనా.

అమోఘ, వి॥ నిష్ఫలముకాని.

అమోల
అమోలక } వి॥ అమూల్యమైన.

అమోలా, పు॥ మొలకెత్తుచున్న మామిడి మొక్క.

అమ్దన, క్రి॥ బుద్ధిపూర్వకముగా.

అమ్మామా, పు॥ ధే॥ అమామా.

అమారీ, స్త్రీ॥ అంబారి.

అమ్ర, పు॥ పని ; ఆజ్ఞ.

అమ్ల, పు॥ పులుపు.

అమ్లాన, వి॥ వాడని : చింతలేని : వికసించిన.

అమ్హౌరీ, స్త్రీ॥ శరీరపు నేలుడు.

అయన, పు॥ ఇల్లు : మార్గము.

అయశ, పు॥ అపకీర్తి.

అయశీ, వి॥ బదనాస అపకీర్తిగల.

అయాఁ, వి॥ ప్రకటించు : స్పష్టమైన.

అయాదత, స్త్రీ॥ రోగి యొక్క క్షేమ సమాచారము కనుగొనుట.

అయాన, పు॥ మూర్ఖుడు. స్త్రీ॥ వాహనము లేకుండ : కాలనడకను.

అయానత, స్త్రీ॥ సహాయము ; సాను భూతి.

అయాల, పు॥ జూలు : పిల్లజుట్టు.

అయోగ, పు॥ చెడుకాలము; అనుచితము.

అర్యామ, పు॥ సమయము.

అరంత, పు॥ ఆముదము.

అరక్ష, పు॥ అరకు ; రసము ; చెమట.

అరగజా, పు॥ సుగంధ ద్రవ్యము.

అరగనీ, స్త్రీ॥ ధే॥ అలగనీ.

అరజ్ఞ, స్త్రీ॥ నివేదనము : ప్రార్థన. పు॥ వెడల్పు.

అర్జ్ఞమన్ద, పు॥ ప్రార్థించువాఁడు

అరజ్ఞాఁ, వి॥ చౌక ; ప్రియముకాని.

అరజ్ఞీ, స్త్రీ॥ ప్రార్థనా పత్రము.

అరథానా, స॥ తెలియఁజెప్పుట.

అరథీ, స్త్రీ॥ పాదె ; కటుక ;

అరదలీ, పు॥ బిళ్లబంట్రోతు (Orderly).

అరనా, పు॥ అడవి ఎనుబోతు.

అరబ, పు॥ మూఁడుకోట్లు ; అరేబియా నివాసి.

అరమాన, పు॥ కోర్కె.

అరవా, పు॥ మంచి బియ్యము.

అరవిన్ద, పు॥ తామర ; కమలము.

అరవీ, స్త్రీ॥ చామగుంప.

అరస-పరస, పు॥ ఒక పిల్లలయాట.

అరసా, పు॥ సమయము ; విలంబము.

అరస్తూ, అరిస్టాటిల్ అను గ్రీకు దార్శనికుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अरहर, स्त्री० కందులు.

अराजकता, स्त्री० అరాజకత్వము; అశాంతి.

अराज़ी, स्त्री० సాగుచేయబడిన భూమి.

अराल, वि० వంకర. पु० మదించిన ఏనుగ; ఒకవిధమగు ధూపసామగ్రి

अरि, पु० శత్రువు.

अरिवन, पु० చేఁత్రాడు.

अरिष्ट, पु० క్లేశము; పీడ; దుర్భాగ్యము.

अरु अ० दे० **और**.

अरुई, स्त्री० **अरवी**.

अरुज, वि० రోగరహితుడగు.

अरुण, वि० ఎఱ్ఱని; కుంకుమ. पु० సూర్యుఁడు.

अरुणाई, स्त्री० ఎఱ్ఱఁదనము.

अरुणशिखा, पु० కోడి.

अरुणिमा, स्त्री० ఎఱ్ఱదనము.

अर्क, पु० సూర్యుడు; ఇంద్రుడు;

अर्क़, दे० **अरक़**.

अर्गल, पु० గడియ.

अर्घ, पु० అర్ఘ్యము.

अर्चित ,वि० పూజింపబడిన.

अर्ज़, स्त्री० ప్రార్థన వినయము. पु० వెడల్పు.

अर्जन, पु० సంపాదన; సంగ్రహించుట.

अर्ज़ी, वि० చౌక; ప్రియముకాని.

अर्जित, वि० సంపాదించిన.

अर्ज़ी, स्त्री० ప్రార్థనాపత్రము; అర్జీ.

अर्ज़ी-दावा, पु० కోర్టులో దాఖాలు చేయు అర్జీ.

अर्णव, पु० సూర్యుడు; ఇంద్రుడు; సముద్రము; ఆకసము.

अर्थदण्ड, पु० జరిమానా;

अर्थात्, अव्य० అనగా.

अर्थी, वि० కోరువాడు; యాచకుడు; ముద్దాయి; ధనవంతుడు.

अर्भक, वि० చిన్న; బలము లేని; శిశువు

अर्वाचीन, वि० క్రొత్తము; అధునికమై.

अर्श, पु० మేలవ్యాధి; ఆకసము; స్వర్గము.

अर्सा, पु० दे० **अरसा**.

अलंघनीय } वि० దాటుటకువలనుకాని;
अलंघ्य } మీఱుటకు వీలులేని.

अलक, पु० ముంగురులు.

अलकतरा, पु० తారు.

अलक्षित } वि० తెలియని; గుఱుతిడ
अलक्ष्य } ఁబడని.

अलख, वि० కనపడని.

अलग, वि० వేఱుగా; బిన్నము.

अलग़रज़ } वि० సరకు సేయని; లక్ష్య
अलग़रज़ी } ము సేయని; లక్ష్యములేని; నిర్లక్ష్యము. क्रि० वि० తాత్పర్యమే మనగా.

अलगाना स० వేఱుచేయుట; దూరము చేయుట.

अलग़ैब, वि० గుప్తమగు; రహస్యమగు.

अलगोज़ा, पु० ఒక విధమగు పిల్లన గ్రోవి.

अलतमिश, पु० సేనానాయకుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अलफ़ाज़, पुं (लफ़्ज़ का बहु) శబ్దములు.

अलबत्ता, क्रिं నిస్సందేహముగ; కాని; నిజము; తప్పక.

अलबेला, वि విలాసి; షోకిల్లా.

अलम्, अव्य చాలినంత.

अलम, पुं దుఃఖము; పర్వతము; సైన్యమునకు ముందుండుజండా.

अलमस्त, वि మదించిన; చింతలేని; స్మృతిలేని.

अलमास, पुं వజ్రము.

अललटप्पू, वि కపోలకల్పనయగు; అసంబద్ధపు.

अलवान, पुं ఉన్ని దుప్పటి.

अलबिदा, पुं రంజాన్ మాసపు కడపటి శుక్రవారము నెలవుతీసుకొనుట; నమస్కారము (Good-bye).

अलस, वि सुस्त సోమరి.

अलसाना, अ ఆయాసపడుట.

अलसी, स्त्री० तीसी అవిసెచెట్టు.

अलसेट, पुं శిథిలత; లేని పోనిజాగు; అడ్డంకి.

अलहदा, वि వేఱు; ప్రత్యేకము.

अलान, पुं ఏనుఁగు ఇత్యాదులను కట్టు మేకు.

अलापना, अ మాటలాడుట; ఆలాపించుట; పాడుట.

अलाल वि సోమరియగు; పనికిరానివాడు.

अलालत, स्त्री० జబ్బు; రోగము.

अलाव, पुं చలిమంట; కొలిమి; బట్టి.

अलावा, क्रिं తప్ప; కాక.

अलि, पुं తుమ్మెద; కోకిల.

अली, स्त्री० చెలి; సఖి; పంక్తి; శ్రేణి. पुं తుమ్మెద.

अलीक, वि అబద్ధపు. पुं మర్యాద లేమి.

अलील, वि వ్యాధిగ్రస్తుఁడగు.

अलोक, वि ఆదృశ్యమగు. पुं కళంకము.

अलोना, वि ఉప్పులేని; ఉప్పుతినని; రుచిలేని.

अलोप, पुं दे० लोप.

अलौकिक, वि ఈ లోకములో కను పించనిది; లోకోత్తరము; అద్భుతము.

अल्पिमा, क्रिं బహిరంగముగా.

अल्हक, क्रिं వాస్తవముగా.

अल्हड़, वि ఇచ్చవచ్చినట్లు నడచువాడు; ఎవరిని సరకుచేయనివాడు; కొలది వయస్సుగల; ఉద్ధతుడగు; पुं పళ్లురాని లేదూడ.

अल्लाह, पुं దేవుడు.

अवकाश, पुं సమయము; స్థలము; దూరము.

अवगत, वि విదితమైన; తెలిసిన.

अवगुठन, पुं ముసుగు; దాచుట; కప్పుట.

अवघट, वि కఠినమైన; దుర్గమమైన.

अवचट, वि తెలియని. पुं కష్టము क्रिं అకస్మాత్తుగా.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अवज्ञा, स्त्री० అవమానము ; అనాదరము.

अवडेर, पु० తగిలాటము ; ఇబ్బంది ; చెడిపోవుట.

अवडेरा, वि० తిరుగుమరుగుగల ; విలక్షణమైన.

अवदात, वि० ఉజ్వలమైన;నిర్మలమైన.

अवद्य; वि० అధముడు ; పాపి ; వీడువదగిన ; దోషపూరితుడు.

अवधि, स्त्री० మేర ; ఎడము ; అంత్యసమయము.

अवधूत, पु० సన్యాసి ; సాధు ; యోగి.

अवनत, वि० వంగిన ; పతితమైన.

अनति, स्त्री० హీనదశ ; అధోగతి ; విధేయత.

अवनि, स्त्री० భూమి.

अवरुद्ध, वि० ఆగిపోయిన ; దాగియున్న.

अवरुढ़, वि० పైనుంచి క్రిందకువచ్చిన; దిగిన.

अवरेब, पु० వంకరనడత ; పేచీ.

अवरोध, पु० అడ్డు ; అడ్డగించుట ; ఒత్తిడి.

अवरोहण, पु० దిగుట ; పతనము.

अवलंब, पु० ఆశ్రయము ; ఆధారము.

अवलंबित, वि० ఆధారపడిన; ఆశ్రయించిన.

अवली, स्त्री० సమూహము.

अवलोकन, पु० చూచుట; పరిశీలించుట.

अवश, वि० వశములేని ; విధిలేక.

अवशिष्ट, वि० మిగిలిన.

अवश्यंभावी, क्रि० తప్పక జరుగునది ; ధ్రువము ; తొలగనిది.

अवश्य, क्रि० తప్పక.

अवश्यमेव, क्रि० నిశ్చయముగా ; తప్పకుండా.

अवसन्न, वि० దుఃఖమనుభవించు ; నాశనమగు.

अवसाद, पु० విషాదము ; అలసట ; నాశము.

अवसान, पु० నాశము ; మరణము.

अवस्था, स्त्री० స్థితి ; వయస్సు ; దశ.

अवस्थित, वि० ఆగియున్న; హాజరైన.

अवस्थिति, स्त्री० స్థితి ; ఉనికి.

अवहेलना, स्त्री० అనాదరము ; తృణీకారము.

अवांतर, वि० లోపలి ; నడుమ. पु० లోపల ; మధ్య.

अयाई, स्त्री० ఆగమనము ; లోతుగదున్నుట.

अवाक्, वि० మాటయుడిగిన; స్తబ్ధుడై; చకితుడగు.

अवाखिर, पु० అవపానములు.

अवाज़, स्त्री० दे० आवाज़.

अवाम, पु० (आम का बहु०) సామాన్యప్రజ ; జనసమూహము.

अवारजा, पु० ఖాతాపుస్తకము.

अवामिर, पु० శాసనములు.

अविकल, वि० మార్పులేని ; పూర్ణమగు ; శాంతమగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అవికార, విం వికారములేని.

అవిగత, విం తెలియుటకు వీలుకాని ; అనిర్వచనీయమగు.

అవిచల, విం చలించని.

అవిచ్ఛిన్న, విం ఎడతెంపులేని.

అవిద్య, స్త్రీం అజ్ఞానము.

అవినయ, పుం గడుసుతనము.

అవిరత, విం ఎడతెగని ; ఎల్లప్పుడు.

అవిరల, విం దిట్టమగు ; తెంపులేని.

అవిరామ, క్రిం ఎల్లప్పుడు.

అవీరా, స్త్రీం పుత్రులుగానీ. భర్తగానీ లేని స్త్రీ.

అవైతనిక, విం జీతములేకయే పనిజేయు.

అవ్యక్త, విం అనిర్వచనీయమగు. పుం పరమాత్మ; ప్రకృతి; సుషుప్త్యవస్థ.

అవ్యయ, విం వికారముజెందని. పుం పరబ్రహ్మ.

అవ్యవస్థా, స్త్రీం నియమములేమి; గడబిడ.

అవ్యవస్థిత, విం నియమములేని; స్థిరతలేని.

అవ్యాహత, విం అడ్డులేని; సత్యమగు; నిరంతరమైన.

అవ్వల, విం మొదటి; శ్రేష్ఠమగు. పుం ప్రారంభము.

అశంక, విం జంకులేని.

అశఆర, పుం కవితలు ; గీతికలు. (शेर का बहुवं)

అశకున, పుం చెడుశకునము ; చెడులక్షణము.

అశక్త, విం సమర్థుడుకాని.

అశజార, పుం (शजर का बहुवं) చెట్లు.

అశద, విం వేగముగల ; అధికము.

అశన, పుం భోజనము ; ఆహారము.

అశరణ, విం శరణులేని ; అనాథుడగు.

అశరఫ, విం ఘనమైన ; గొప్ప వంశస్థుడైన. పుం గొప్ప దర్జాగలవాడు.

అశరఫీ, స్త్రీం 16 నుండి 25 రూపాయలవెలగల ఒక బంగారునాణెము; ఒక విధమగు పసుపువన్నె పూవు.

అశరాఫ, విం సౌజన్యతగల ; పెద్దమనిషి.

అశరాఫత, స్త్రీం మంచితనము ; సౌజన్యత.

అశిక్షిత, విం నేర్పరికాని ; అభ్యసింపని ; చదువని.

అశిష్ట, విం దుష్టస్వభావముకల ; సజ్జనుడుకాని.

అశేష, విం మిగతలేని ; సంపూర్ణమగు ; అంతములేని.

అశోక, విం దుఃఖములేని; పుం అశోకవృక్షము.

అశ్క, పుం కన్నీరు.

అశ్లాస, పుం (शस्त्र का बहुवं) జనసమూహము.

అశ్రు, పుం కన్నీరు.

అశ్రుత, విం వినని.

అశ్లీల, విం అసభ్యమగు ; బూతు.

అసంఖ్య, విం లెక్కలేని.

అసంగత, విం యుక్తముకావి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

असंतुष्ट, वि० तृप्तिలేని.

असंबद्ध, वि० పూర్వాపర సంబంధము లేని.

असंयत, वि० ఇష్టమువచ్చినట్లు; నియమములేని.

असकताना, अ० సోమరితనము పొందుట.

असगुन, पु० చెడుశకునము.

असद, पु० సింహము.

असबाब, पु० (सबब का बहु०) సామాను.

असभ्य, वि० అనాగరికము.

असमंजस, पु० ఇబ్బంది; ముందు వెనుకలు తెలియని స్థితి యందుండుట; చిక్కు.

असम, पु० పాపము; అపరాధము.

असमय, पु० చెడుకాలము. क्रि० కాలముకాకముందే.

असर, पु० ప్రభావము; ఒత్తిడి (Effect.)

असरार, क्रि० ఎడతెగక; మాటిమాటికి. पु० రహస్యము.

असलह, पु० ఈటె; బాణకర్ర.

असलियत, स्त्री० వాస్తవికత; మూలతత్వము; సారము.

असली, वि० నిజమగు; కల్తీలేని.

असहयोग, पु० సహాయనిరాకరణము.

असहाब, पु० (साहब का बहु०) గొప్పవారు.

असहाय, वि० తోడులేని; అనాథుడగు.

असहिष्णु, वि० ఓర్పులేనివాడు.

असह्य, वि० సహింపలేని.

असामी, पु० मनिषि; పొలమును కౌలునకు తీసుకొని సాగుచేయువాడు.

असालतन, क्रि० స్వయముగ.

असावधानी, स्त्री० పొరపాటు; ప్రమత్తత.

असि, स्त्री० ఖడ్గము.

असित, वि० నల్లని; మలినమగు; కుటిలమగు.

असीम, वि० అపరిమితమగు; అనంతమగు.

असीर, पु० ఖైదీ.

असीरी, स्त्री० చెర; బందీ; ఖైదు.

असील, वि० గొప్పవంశమున బుట్టిన.

असीस, स्त्री० देo आशिष.

असुविधा, स्त्री० కష్టము; ఇబ్బంది.

असोग, पु० देo अशोक.

असोच वि० చింతలేని; దుఃఖములేని.

असोज, पु० ఆశ్వయుజ మాసము.

अस्तबल, पु० గుఱ్ఱపుచావడి.

अस्तर, पु० గుడ్డ కాశ్రయముగా లోప్రక్కజేర్చి కుట్టెడు మరియొక గుడ్డ; అనేక సువాసన ద్రవ్యములనువేసి అత్తరుగాచేయబడుచందవ తైలము; కంచరగాడిద.

अस्तरकारी, स्त्री० సున్నముగొట్టుట గచ్చుచేయుట.

अस्तव्यस्त, वि० తారుమారు; చిన్నాభిన్నమగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अस्तित्व, पुं ఉనికి; ఉండుట. (Existence).
अस्तु, अव्यं అగుగాక; మంచిది.
अस्तुरा, पुं మంగలి కత్తి.
अस्थि, स्त्रीं ఎముక.
अस्प, पुं గుఱ్ఱము.
अस्पताल, पुं వైద్యశాల.
अस्पृश्य, वि अंटरानि.
अस्फुट, वि స్పష్టముకాని.
अस्मत, स्त्रीं పాతివ్రత్యము.
अस्वस्थ, वि రోగియగు.
अस्वीकार, पुं ఒప్పుదలలేమి; అనంగీకారము.
अस्वीकृत, वि ఇష్టపడని; అంగీకరింపని.
अह्न, पुं కాలము;—हम अह्न सम కాలీనుడు.
अहकाम, पुं (ह्रक्कमका बहुं) నియమములు; ఆజ్ఞలు.
अहद, पुं ప్రతిజ్ఞ; సమయము.
अहदनामा, पुं ప్రతిజ్ఞాపత్రము.
अहदी, वि సోమరి.
अहदे ह्रक्कमत, पुं శాసనకాలము.
अहबाब, पुं (हबीब का बहुं) స్నేహితులు; ప్రియులు.
अहमक, वि మూర్ఖుడు.
अहमद, पुं మిక్కిలి గౌరవింప దగినవాడు.
अहमेव,. पुं గర్వము.
अहरा, पुं పిడకలరాశి; జలాశయము.
अहशर, वि తంత్రాభిప్రాయములుగల.
अहरह, क्रिं ప్రతిదినము.
अहरार, पुं దాత; ఔదార్యముగల.
अहर्निश, क्रिं ఎల్లప్పుడు.
अहल, वि యోగ్యమైన వ్యక్తి; బంధువులు; యజమాని.
अहले-कलाम, पुं సాహిత్య సేవకులు; విద్వాంసులు.
अहलकार, पुं కార్యకర్త.
अहलमंद, पुं కోర్టునందలి కాగితములను భద్రముగా నుంచు యుద్యోగి; కోర్టువారి ఉత్తరువులను జారీ చేయువాడు.
अहवाल, पुं (हाल का बहुं) వృత్తాంతములు—पुर्सी యోగక్షేమములు విచారించుట.
अहसान, पुं दे० एहसान.
अहसास, पुं दे० एहसास.
अहाता, पुं ఆవరణము.
अहार, पुं ఆహారము.
अहारना, భుజించుట; అంటించుట; నూలుకు గంజిపెట్టుట.
अहि, पुं—फेन నల్లమందు.
अहित, वि చెడు. पुं శత్రువు.
अहिवात, पुं సౌభాగ్యము; ముత్తైదువతనము.
अहिवातिन } स्त्रीं సౌభాగ్యవతి;
अहिवाती } ముత్తైదువ.
अहीर, पुं గొల్లవాడు.
अहेर, पुं వేట; వేటాడబడుమృగము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अहेरिया } पुं వేటకాడు.
अहेरी }

अहले-वतन, पुं తనదేశపుసోదరుడు.

आ

आँक, पुं గురుతు : అక్షరము : ఒడి : అంకె.

आँकड़ा, पुं సంఖ్యగురుతు : అంకె : కొంకె.

आँकना, स० గురుతువేయుట : అంచనవేయుట : ఊహించుట.

आँकुस, पुं అంకుశము.

आँख, स्त्री० కన్ను : ధాన్యము : వివేకము :—आना కన్నులు కలుగుట :—का तारा కంటి పాప : అత్యంత ప్రేమపాత్రము :—चुराना కంట బడకుండుట : నిగ్గుచే సరిగ చూడక పోవుట :—ठंडी करना నేత్రానందమును పొందుట :—दिखलाना కోపముచే కళ్లెర్రచేసిచూచుట :—में रखना ఎక్కువగా ప్రేమించుట : రక్షించుట :—लगना కునికిపాట్లుపడుట : ప్రేమ కలుగుట :—झड़ाना కను సన్నలతో గుప్తముగా మాట్లాడుట :—सेंकना నేత్రానందమును పొందుట : आँखें चार होना దర్శనమగుట : आँखें नीली पीली करना మిక్కుట మగు కోపముసూపుట. आँखों पर बैठाना నెత్తిపై నుంచుకొనుట : చాల గౌరవించుట. आँखों में चरबी छाना కన్నులకు కావరము పట్టుట. आँखों में रात काटना ఏదియేని ఇక్కట్టును తలపోయుచు రాత్రంతయు జాగరము చేయుట.

आँख मिचौनी } स्त्री० దాగుడుమూత.
आँख मिचौली }

आँग, पुं అంగము.

आँगन, पुं ముంగిలి : దొడ్డి.

आँगी स्त्री० రవికె अँगिया.

आँच, स्त्री० సెగ : తాపము : నిప్పు.

आँचर } पुं కొంగు : అంచు.
आँचल }

आँजन, पुं కాటుక.

आँजना, स० కాటుకపెట్టుట.

आँट, स्त्री० బొటనవ్రేలికి చూపుడు వ్రేలికి మధ్యనుండు స్థలము; ఎత్తు; పొంచు.

आँटी स्त्री० చిన్న గడ్డిమోపు : బాలకులాడు బిల్లంగోడు : నూలుకట్ట.

आँठी, स्त्री० గింజ : పెరుగు : మీగడ మొదలయినవాటి సారము.

आँड़, पुं అండకోశము.

आँड़ी, स्त्री० బండి చక్రమునకు వేయు ఇనుప పట్టా.

आँत, स्त्री० ప్రేగు.

आँधी, स्त्री० గాలిదుమారము.

आँय-बाँय, पुं అసంబద్ధపు ప్రలాపము.

आँव पुं జిగట ఆమము.

आँवला, पुं ఉసిరిక.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आँवा, पुं कुम्मरि आंव.
आँसू पुं कन्नीरु:—पी जाना లోలోన ఏడ్చి ఊరకుండుట—पोंछना ఓదార్చుట.
आइंदा, वि రానున్న ; కానున్న.
आइना, पुं అద్దము.
आई, स्त्री మృత్యువు.
आईन, पुं నియమము ; చట్టము ; అలంకరణ.
आईनी, वि చట్టము ననుసరించిన.
आक, पुं జిల్లేడు.
आकबत, स्त्री పరలోకము ;—अंदेश దూరదృష్టిగల.
आकर, पुं గని ; సమూహము ; ధనరాశి.
आकरकरहा, पुं అక్కలకర్ర.
आकलन, पुं సంగ్రహము.
आकला, वि వేగముగల.
आकली, स्त्री వ్యాకులత.
आकांक्षा, स्त्री కోరిక.
आक़ा, पुं యజమాని ; ఈశ్వరుడు.
आक़िब, वि వెనుకవచ్చువాడు ; సహాయకుడు.
आक़िल, वि జ్ఞాని ; తెలివిగల.
आक़िलाना, क्रि వివేకముగా.
आकुंचन, पुं ముడుచుకొనుట.
आकुल, वि వ్యాకులపడగు ; ఆకులత చెందిన.
आकृष्ट, वि ఆకర్షింపబడిన.
आक्रमण, पुं దాడివెడలుట.
आक्रांत, वि ఆక్రమింపబడిన ; ఓడింపబడిన ; కప్పబడిన.
आक्रोश, पुं తిట్టుట ; శపించుట.
आक्षेप, पुं ఆరోపణ ; విడరుట.
आख़री, वि आख़िरी కడపటి.
आख़िर, क्रि చివర ; అంత్యము—कार తుదకు.
आख़िरत, स्त्री తుదిదశ ; ప్రళయము ; పరలోకము.
आख़िरश, क्रि తుదకు.
आख़ुन, पुं ఎలుక పంది.
आखेट, पुं వేట.
आग़ोर, पुं పనికిరాని వస్తువు ; గుర్రము లాందుచోటు.
आग़्ता, वि బీజములు తీసిన (ఎద్దు మొదలుగునవి).
आख्या, स्त्री పేరు ; కీర్తి ; వ్యాఖ్యానము.
आख्यात, वि పేరెన్నికగాంచిన.
आख्यान, पुं వర్ణనము ; వృత్తాంతము ; కథ ; నవల.
आख्यायिका, स्त्री కథ.
आगंतुक, वि వచ్చునట్టి. पुं అతిథి.
आग, स्त्री నిప్పు ; ప్రేమ ; ఈసు ;—बबूला होना మిక్కిలి కృద్ధుడగుట.
आगत, वि వచ్చిన. पुं అతిథి.
आगत-स्वागत, पुं ఆదరణ.
आगम, पुं రాక ; రానున్నది ; సంగమము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आगमन, पु० आदायमु ; राक.
आगमी, पु० ज्योतिष्कुडु.
आगर, वि० श्रेष्ठमैन ; चतुरुडगु. पु० गनि ; समूहमु ; कोठागारमु.
आगा, पु० एदुटि भागमु ; रोम्मु ; नौसलु :—पीला झना वेनुक मुंदुलाडुट ; त्रोक्कि-सलाडुट.
आग़ा, पु० सज्जनुडु ; यजमानि : मुसल्मानुलలోని ఒకతెగ పేరుదు.
आगाऊ, वि० देo अगास.
आग़ाज़, पु० प्रारंभमु.
आगामी, वि० रानुन्न.
आगार, पु० इल्लु.
आगाह, वि० परिचयमुगल. पु० भविष्यमु.
आगे, क्रि० मुंदु ; पिम्मट ; अधिकमुग.
आग़ोश, स्त्री० आलिंगनमु ; रोम्मु.
आग्रह, पु० पट्टुदल.
आघात, पु० देब्ब.
आघ्राण, पु० मूर्चुट ; वासन चूचुट.
आचरण, पु० नडवडिक ; चालचलन.
आच्छन्न } वि० कट्टपडिन.
आच्छादित }
आज, क्रि० नेडु :—कल प्रस्तुतमु; ई दिनमुलలో.
आजन्म, क्रि० जन्मपर्यंतमु.
आज़म, वि० गొప్ప.
आज़माइश, स्त्री० नाडि चूचि परीक्षिंचुट.
आज़माना, स० प्रयोगिंचि अनुभवमुचే परीक्षिंचुट.
आज़मूदा, वि० परीक्षिंपबडिन.
आजा, पु० ताత ; पितामहुडु.
आज़ाद, वि० बंधनमुलेनि ; स्वतंत्रुडगु
आज़ादगी, दे० आज़ादी.
आज़ादी, स्त्री० स्वातंत्र्यमु.
आज़ार, पु० रोगमु ; दुःखमु ; कष्टमु.
आजिज़, वि० दीनुडगु ; नम्रुडगु.
आजिज़ी, स्त्री० दैन्यमु.
आज़िम, वि० संकल्पिंचुकొనిన.
आजी, स्त्री० नायनम्म.
आजीवन, क्रि० ब्रतिकिनन्नाళ్లు.
अजीविका, स्त्री० ब्रतुकुतెరువు.
आजुर्दगी, स्त्री० दुःखमु ; मानसिक क्लेशमु.
आजुर्दह } वि० विडिपिंचबडिन ; भिन्नआजुर्दा } डगु.
आटा, पु० पिंडि—गीला झना कष्टमु अधिकमु చేయుట.
आड़, स्त्री० अड्डु ; चाटु.
आड़ा, वि० अड्डमुगानुंडु.
आड़ी, स्त्री० वైపు ; सहायकुडु.
आड़ू, पु० पुलుపు తీపురుచులు కలిగిన ఒక పండు (Peach)
आड़े आना, अ० कष्टकालमुలో सहायపడుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आढ़त, स्त्री० कमीशन व्यापारमुलः कमीशनु व्यापारपु सामानुं देडि चोटु.

आढ़तिया, पु० अढ़तिया दलारि.

आतंक, पु० दबदबा प्रतापमु : प्रभावमु ; पलुकुबडि : रोगमु.

आततायी, पु० दुराचारि : अन्यायमुग चंपुवाडु.

आतप, पु० धूप, वेडिमि ; एंड ; ज्वरमु.

आतश, स्त्री० आग, अग्नि.

आतशक, पु० फैरंगु रोगमु ; उपदंशमु ; सुभरोगमु.

आतशबाज़ी, स्त्री० अव्वायचुव्वाय ; बाणसंचा.

आतशी, वि० अग्निकि संबंधिंचिन ; निप्पुलो काल्चिन पगुलनि ; चीटुवारनि ;— शीशा सूर्यकांतपु रायि; सूर्युनि वैपुकु चूपगनें निप्पुनु पुट्टिंचु सीसा (Lens).

आतिथ्य, पु० अतिथि सत्कारमु.

आतिश, स्त्री० दे० आतश.

आतिशमिज़ाज, वि० कोपमुगलवाडु.

आतुर, वि० व्याकुलपडु : तोंदरपडु. क्रि० तोंदरगा.

आतिफ़त, स्त्री० दया.

आत्मीय, वि० तन. पु० बंधुवु ; इष्ट मित्रुडु.

आदत, स्त्री० अलवाटु ; अभ्यासमु.

आदतन, क्रि० अलवाटुगा.

आदम, पु० मनुष्य जातियोक्क मूल पुरुषुडु;—खोर पु० वर मांसमुनु भुजिंचुवाडु ;—ज़ाद, पु० मनुष्य संतानमु.

आदमियत, स्त्री० मनुष्यत ; नागरिकत.

आदमी, पु० मनुष्युडु.

आदरणीय, वि० आदरिंपदगिन.

आदर्श, पु० अद्दमु ; अनुसरिंपदगिन; उदाहरणमु; आदर्शमु.

आदहन, पु० दे० अदहन.

आदान-प्रदान, पु० इच्चुट वुच्चु कोनुट.

आदाब, पु० नियममु ; गौरवमु ; नमस्कारमु ;—अर्ज़ नमस्कारमु.

आदि } वि० प्रथम मोदटि. अव्य०
आदिक } वग़ैरह मोदलयिन.

आदिम, वि० पहला मोदटि.

आदिल, वि० न्यायमुचेयुनट्टि.

आदी, वि० अलवाटुपडिन. स्त्री० अदरक अल्लमु.

आदृत, वि० गौरविंपबडिन.

आदेश, पु० हुक्कुम आज्ञ ; उपदेशमु.

आद्यंत } क्रि० मोदटिनुंचि चिवर
आद्योपांत } वरकु.

आध } वि० सगमु.
आधा }

आधार, पु० सहारा आश्रयमु; पादु; पुनादि.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आधिदैविक, वि० దేవతలచే ప్రారంభింపబడిన.

आधिभौतिक, वि० శరీర ధారుల వలన కలుగు (దుఃఖము).

आधुनिक, वि० ఈ కాలమునకు సంబంధించిన ; నవీనమగు.

आध्यात्मिक, वि० ఆత్మకు సంబంధించిన.

आनंदित, वि० సంతసించిత ; సుఖియగు.

आन, स्त्री० మర్యాద ; ఒట్టు ; పద్ధతి ; క్షణము ; కాలము ;—की आन में తక్షణమే ;—बान ఠీవి ; అలంకారము ; ఒయ్యారము.

आनन, पु० मुँह ముఖము ; నోరు.

आनन-फ़ानन, क्रि० వెంటనే ; అత్యంత త్వరితముగ.

आनना, स० लाना తెచ్చుట.

आना, पु० అణా, अ० వచ్చుట.

आनाकानी, स्त्री० हीलाहवाला, పెడచెవిన బెట్టుట ; ఊరక విలంబనము చేయుట ; సైగలచే మాటలాడుట.

आनुषंगिक, वि० ఒక ప్రధాన కార్యము తోడ తేలికయగు అప్రధాన విషయము ; ప్రాసంగికము.

आप, सर्व० తమరు ; తాను ; స్వయము గౌరవమును సూచించునప్పుడు 'तुम' మరియు 'वे' స్థానమున వచ్చును.

आपत्ति, **आपद**, **आपदा** } स्त्री० ఇడుము ; విపత్తు ; దోషారోపణ; అభ్యంతరము.

आपन, **आपना** } दे० अपना.

आपस, स्त्री० సంబంధము ; సౌభ్రాతృత్వము.

आपा, पु० తన ఉనికి ; తన నిజ స్థితి ; అహంకారము ; స్మృతి (Self) आप से बाहर होना, ఎక్కువగా క్రుద్ధుడగుట.

आपात, पु० పతనము ; పడుట.

आपा-धापी, स्त्री० పీకులాట ; పరస్పర చింత.

आपेक्षिक, कि० ఇతరవస్తువుమీద ఆధారపడువాడు.

आफ़त, स्त्री० సంకటము.

आफ़ताब, पु० सूरज, సూర్యుడు.

आफ़ताबा, पु० చెయ్యిగల జలపాత్రము.

आफ़रीदग़ार, पु० సృష్టికర్త ; ఈశ్వరుడు.

आफ़रीन, अव्य० శాబాస్ ; వాహ్‌వా.

आफ़ाक, पु० क्षितिज, భూమి ఆకాశము రెండును కలిసినట్టు కనబడుచోటు.

आफ़ात, स्त्री० (आफ़त का बहु०) కష్టములు.

आफ़ियत, स्त्री० सुख-चैन, క్షేమము ; విశ్రాంతి ; సుఖము.

आब, पु० पानी, జలము. स्त्री० తేజము; కాంతి ; ప్రతిష్ఠ ; శోభ ; గుణము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आबकारी, स्त्री० కల్లు అమ్ముచోటు ; మత్తుపదార్థములతో సంబంధముగల చోటు.

आबखोरा पुं० నీరుత్రాగు గ్లాసు.

आबगीना पुं० అద్దము ; వజ్రము.

आबगीर, पुं० చెఱువు.

आबजोश, पुं० వేడి నీటి యందుడక బెట్టినవిత్తుద్రాక్ష ; మాంసపుపులుసు.

आबताब, स्त्री० तड़क-भड़क, ఠీవి; ఠీకు-ఠాకు.

आबदस्त, पुं० గుదాప్రక్షాళనము.

आबदान, पुं० చెఱువు.

आबदाना, पुं० జీవిక.

आबदार, वि० चमकीला మెరుపుగల.

आबदीदा, वि० కన్నీరునిండిన కళ్లు.

आबपाशी, स्त्री० నీటి తడుపు.

आबदोज़-किश्ती, स्त्री० జలాంతర్గామి నౌక.

आबनूस, पुं० ఒకవిధమైన, బరువుగల నల్లనికొయ్య (Rosewood).

आबरवाँ, पुं० ప్రవహించెడి నీరు.

आबरू, स्त्री० इज़्ज़त, మర్యాద ; గౌరవము.

आबला, पुं० బొబ్బ.

आबशार, पुं० నీటిజల, జలప్రాతము.

आब-हवा, स्त्री० जलवायु, వాతావరణము.

आबाद, वि० ప్రసన్నమగు ; కుశలయుక్తమగు ; వర్ధిల్లుచున్న ; జనులను నివసించునట్లుచేసిన.

आबादी, स्त्री० मर्दुमशुमारी, జనసంఖ్య.

आबिद, पुं० ఆరాధకుడు ; భక్తుడు.

आबी, वि० నీటి సంబంధమైన.

आबे-हयात, पुं० అమృతము.

आब्दिक, वि० सालाना, సంవత్సరాంతపు.

आभा, स्त्री० కాంతి ; శోభ.

आभार, पुं० ఉపకారము ; బరువు.

आभारी, वि० ఉపకారమును స్మరించువాడు ; కృతజ్ఞుడు.

आभास, पुं० झलक, ప్రతిబింబము ; సంకేతము ; భ్రమతోటి జ్ఞానము.

आभीर, पुं० दे० अहीर.

आभूषण, पुं० నగలు.

आमंत्रण, पुं० భోజనమునకు పిలుపు.

आम, पुं० మామిడిచెట్టు(పండు); वि० సామాన్యమగు ; సాధారణమగు.

आमद } स्त्री० आय, ఆదాయము ;
आमदनी } आमदो-ख़र्च, ఆయవ్యయము ;—रफ़त రాకపోక.

आमना सामना, पुं० मुकाबला, ఎదుర్కొనుట.

आमने सामने, क्रि० ఎదురెదురుగ ; ముఖాముఖిని.

आमफ़हम, वि० సాధారణ ప్రజలు తెలుసుకొనగలిగిన ; తేలికయగు.

आमरण, क्रि० మృత్యువువరకు ; బ్రతికినన్నాళ్లు.

आमर्ष, पुं० కోపము ; అసహిష్ణుత.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आमलक } पु० दे० आँवला.
आमला }
आमादा, वि० तैयार, सन्नद्धउद्यत.
आमाल, पु० काम, पनि.
आमाशय, पु० पेट्टलो अन्न पदार्थ मुलु अरुगुचोटु.
आमास, पु० सूजन, वावु.
आमिल, पु० हाकिम, अधिकारि.
आमिष, पु० मांसमु.
आमी, स्त्री० मामिडिपिंडे.
आमीन, अव्य० तथास्तु: अटुलनेयगुगाक.
आमूदा, वि० अलंकृतमैन.
आमेज़, वि० कलिसिन; मेळविंचिन; पु० मेळविंपु.
आमोद-प्रमोद, पु० भोगविलासमु.
आयंदा, क्रि० दे० आइंदा.
आय, स्त्री० आदायमु.
आयत, स्त्री० कुरानुलोनि ओक वाक्यमु; चिह्नमु.
आयद, वि० आरोपिंपबडिन.
आयस, पु० इनुमु; इनुपकवचमु.
आया, स्त्री० दादि. अव्य० लेक.
आयात, पु० दिगुमति सरकु.
आयाम, पु० पोडुपु; विस्तारमु.
आयोजन, पु० इंतज़ाम, एर्पाटु.
आर, पु० सिग्गु; लज्ज.
आरज़ा, पु० बीमारी, रोगमु.
आरज़ू, स्त्री० प्रार्थन; कोरिक.
आरत, वि० आर्त, दुःखमुगल.
आरपार, पु० ई ओड्डुनु आ ओड्डुनु.
आरसी, स्त्री० आइना, अद्दमु.
आरा, पु० रंपमु;—कश रंपमुतो कोयुवाडु.
आराइश } स्त्री० अलंकारमु.
आरास्तगी }
आराज़ी, स्त्री० भूमि; पोलमु.
आराबा, पु० एड्लबंडि.
आराम, पु० बग़ीचा तोट; सुखमु;—कुर्सी, स्त्री० पडककुर्ची (Easy-chair)
आरामगाह, स्त्री० विश्रमिंचु स्थलमु.
आराम-तलब, वि० एप्पुडु सुखमुनु कोरुवाडु; सोमरि; पनिकिरानि.
आरास्ता, वि० अलंकृतमयिन; तयारयिन.
आरिज़, पु० बुग्ग. वि० संभविंचुनदि; अगुनदि.
आरिफ़, वि० गुर्तिंचुवाडु; ओपिक पट्टुवाडु, पु० सन्यासि; महात्मुडु.
आरी, स्त्री० चेरंपमु; आरे वि० अलसटचेंदिन; कोयगुट.
आरूढ़, वि० सवार, पैकेक्कि-व; दृढमैन.
आरोही, वि० सवार, एक्कि-वाडु.
आर्थिक, वि० धनसंबधमु; तोटमालि.
आर्द्र, वि० तडिसिन.
आर्ष, वि० ऋषि संबंधमैन.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आलंबन, पुं आधारము.

आल, स्त्री० మనుమడు ; సంతానము ; వంశము. पुं ఎరుపురంగు ; దేరా ; ఒకవిధమయిన కల్లు.

आलम, पुं द्रुनिया, ప్రపంచము; జన సమూహము ; అవస్థ ;—गीर విశ్వ విజయి ; ప్రపంచమంతట వ్యాపించిన.

आलमे-फ़ानी, पुं నశ్వరజగత్తు.

आलमे-बाला, पुं స్వర్గము.

आलमे-सिफ़ली, पुं పృథ్వి ; ప్రపంచము.

आलवाल, पुं పాదు.

आलस्य, पुं सुस्ती, సోమరితనము.

आला, पुं గూడు; कत्ति. वि० అన్నిటికంటె శ్రేష్ఠమైన.

आलान, पुं बंधन, ఏనుగునుకట్టివేయుమేకు లేక గొలుసు.

आलाप, पुं संभाषण संगीत का आलाप.

आलि, स्त्री० సఖురాలు : వరుస.

आलिम, वि० పండితుడు.

आलिमाना, वि० విద్వాంసునివలె.

आली, वि० ఉత్తమము ; ఉన్నతము.

आली-जनाब वि० ఉన్నత పదవి యందున్న : మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన.

आलीशान, वि० शानदार, భవ్యము ; ఉన్నతము ; విశాలమైన.

आलू, पुं బంగాళాదుంప.

आलूचा, पुं ఒకచెట్టు ; మట్టిరంగుగల పళ్లు.

आलूदगी, स्त्री० मालिन्यम; అపవిత్రత.

आलूदा, वि० తడిసిపోయిన ; మునిగిపోయిన.

आलू-बुख़ारा, पुं ఆలుబకరాపండు.

आलेख, पुं लिखावट, వ్రాత.

आलेप पुं ములాము.

आलोक, पुं रोशनी ప్రకాశము ; దర్శనము.

आलोचक, पुं విమర్శకుడు.

आलोचन, पुं } మంచి చెడ్డల
आलोचना स्त्री० } విమర్శ.

आलोड़न, पुं మథనము ; తరచుట ; దాగా శోధించుట.

आवभगत स्त्री० } ఆదర సత్కారము.
आवभाव पुं }

आवाँ, पुं కుమ్మరి ఆవము.

आवाई, स्त्री० సమాచారము ; ఉదాహరించుట.

आवागमन, पुं రాకపోకలు ; జనన మరణములు.

आवाज़, स्त्री० ధ్వని ; శబ్దము.

आवाज़ा, पुं ప్రసిద్ధి ; వ్యంగ్యము ; వదంతి.

आवाजाही, स्त्री० दे० आवागमन.

आवारगी, स्त्री० తిరుగుడుతనము.

आवारजा, पुं జమాఖర్చు వ్రాయు ఖాతా పుస్తకము ; ఆవర్జా.

आवारा } वि० शोहदा, దేశద్రిమ్మరి;
आवारागर्द } పోకిరి ; భ్రష్టుడు.

आवास, पुं घर ఇల్లు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आवाहन, पुं పిలుపు; ఆదరణ రప్పించుట.

आविर्भाव, पुं उत्पत्ति, పుట్టుక.

आविर्भूत, वि० उत्पन्न, పుట్టిన.

आविष्कार, पुं ईजाद, क्रొత్త సృష్టి; ప్రకటన.

आविष्कृत, वि० కనుగొనిన.

आवृत, वि० కప్పబడిన; చుట్టబడిన.

आवृत्ति, स्त्री० మాటిమాటికి అభ్యాసము చేయుట.

आवुर्दा, वि० తెచ్చిన; కృతజ్ఞుడు.

आवेज़, वि० ప్రేలాడుచున్న.

आवेदक, पुं० నివేదించువాడు.

आवेदन, पुं० నివేదింపు.

आवेदन-पत्र, पुं० అర్జీ; దరఖాస్తు.

आशना, पुं० ప్రేమి; మిత్రుడు. वि० కోరువాడు; పరిచితుడు.

आशनाई, स्त्री० ప్రేమ; పరిచయము.

आशय, पुं० అభిప్రాయము; స్థానము.

आशिक़, पुं० ప్రేమి; మోహితుడు;—मिज़ाज वि० ఉల్లాసముగల; ప్రేమించు స్వభావముగల.

आशिक़ाना, वि० ప్రేమపూర్ణ, ప్రేమించువారివలె.

आशियाँ } पुं० घोंसला, గూడు.
आशियाना }

आशिश, स्त्री० ఆశీస్సు.

आशु, क्रि० जल्द, తొందరగా; శీఘ్రముగా.

आशुफ़्तगी, स्त्री० घबराहट, व्याकुलत; గాబరా.

आशुफ़्ता, वि० గాబరాపడిన; చిక్కులో పడిన.

आशोब, पुं० वाप; व्याकुलत.

आश्कार, वि० प्रकटमైన; స్పష్టమైన.

आश्कारा, क्रि० खुले आम, అందరి యెదుట.

आश्वास } पुं० तसल्ली, ఓదార్పు,
आश्वासन } దిలాస.

आश्विन, पुं० आश्यायुज मासमु.

आस, स्त्री० आश; आधारमु.

आसकत, स्त्री० సోమరితనము.

आसकती, वि० आलसी, సోమరి.

आसते, क्रि० अहिस्ते నెమ్మదిగా.

आसनी, स्त्री० చిన్నయాసనము.

आसन्न, वि० సమీపమందున్న.

आसपास, क्रि० సమీపమున; నలు ప్రక్కల; దగ్గిరదగ్గిర.

आसमान, पुं० आकाशमु; स्वर्गमु.

आसमानी, वि० आकाशమునకు సంబంధించిన. स्त्री० టాటికల్లు.

आसरा, पुं० आधारमु.

आसव, पुं० अर्क़ रसमु; मद्यमु.

आसाइश, स्त्री० आरामु, సుఖము ఆనందము.

आसान, वि० సులభమైన.

आसानी } स्त्री० సౌలభ్యము; సరళత.
आसानियत }

आसार, पुं० చిహ్నము; పెద్దవర్షము.

आसिन, पुं० दे० आश्विन.

आसिम, क्रि० धार्मिकुडु; సన్మార్గుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आसिया, स्त्री० పిండివిసరు తిరుగలి.

आसियाना, पु० సానపెట్టు రాయి.

आसि, वि० అపరాధి.

आसीन, वि० కూర్చున్న.

आसीस, स्त्री० ఆశీర్వాదము ; దిండు.

आसूदगी, वि० తృప్తి.

आसूदा, वि० సంపన్నుడగు ; తృప్తుడగు.

आसेब, पु० భూతప్రేతము ; నష్టము ; బాధ.

आस्तान, पु० ప్రవేశద్వారము.

आस्तीन, स्त्री० చొక్కాయచేయి ;—का साँप మిత్రుడుగా ఉండి శత్రువుగ వర్తించుట.

आस्था, स्त्री० శ్రద్ధ.

आस्मान, पु० आसमान ;—फट पड़ना ఆపద సంభవించుట ము ;—पर दिमाग़ होना గర్వమగుట.

आस्वादन, पु० चखना రుచి చూచుట.

आहंग, पु० ఏర్పాటు ; నిశ్చయము ; పద్ధతి ; సంగీతము.

आह, स्त्री० నిట్టూర్పు. अव्य० బాధను తెలియజేయు అవ్యయము.

आहट, स्त्री० అలికిడి ; చప్పుడు.

आहन, पु० ఇనుము.

आहर, पु० సమయము ; యుద్ధము.

आहित, वि० తాకట్టుపెట్టిన ; దాచుకొనిన ; ఉంచిన.

आहिस्तगी, स्त्री० विलंब నెమ్మది ; సుకుమారత.

आहिस्ता, क्रि० మెల్లమెల్లగా.

आहुत, पु० అతిథి సత్కారము ; భూతయజ్ఞము.

आहुति, स्त्री० బలి.

आह्व, पु० లేడి.

आहूत, वि० పిలువబడిన ; ఆహ్వానింపబడిన.

इ

इंगलिस्तान, पु० ఇంగ్లాండు.

इंगित, पु० इशारा, अभिप्रायमु ; संकेतमु.

इँगुरौटी, स्त्री० కుంకుమబరణి.

इंजील, स्त्री० బైబిలు.

इंडुवा, पु० బరువునెత్తునపుడు నెత్తిపై నుంచుకొను గుడ్డచుట్ట.

इंतक़ाल, पु० మృత్యువు.

इंतज़ाम, पु० बंदोबस्त ఏర్పాటు ;—कार पु० ఏర్పాటుచేయువాడు.

इंतज़ार, पु० प्रतीक्षा కాచుకొని యుండుట.

इंतहा, पु० అంతము ; చివర.

इंदराज, पु० చేరుట (ఏదేని సేన, పట్టీ మొ. వానియందు).

इंदारा, पु० నుయ్యి.

इंदुर, पु० चूहा ఎలుక.

इंद्रजाल, पु० అద్భుతపు పని ; గారడీ పని.

इंद्रजाली, वि० మాయావియగు ; గారడి.

इंद्रायन, पु० ఏటిపుచ్చ ; వెట్టిపుచ్చ ;—का फल చూచుటకు బాగుగానుండి వాస్తవమునకు చెడ్డగానుండునది.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఇంధన, పు॥ కట్టెలు.

ఇంసాఫ్, పు॥ న్యాయము ; తీర్పు.

ఇఆనత, స్త్రీ॥ దయ ; కృప ; సహాయము.

ఇకట్ఠా వి॥ కూడిన ; చేరిన ; ప్రోవైన.

ఇకతార, వి॥ బరాబర సమానముగ నున్న. క్రి॥ లగాతార వరుసగా.

ఇకతారా, పు॥ ఏకనాదము ; ఒక విధమగు వాద్యము.

ఇకదామ, పు॥ నేరముచేయుటకు ఏర్పాటు లేక ప్రయత్నము ; సంకల్పము.

ఇకబారగీ, వి॥ దే॥ ఎకబారగీ.

ఇకబాల, పు॥ సౌభాగ్యము ; ప్రతాపము ; ఐశ్వర్యము ; అపరాధమును స్వీకరించుట ;—మంద సౌభాగ్యశాలి ; సంపన్నుడగు.

ఇకరామ, పు॥ దానము ; గౌరవము ; బహుమానము.

ఇకరార, పు॥ ప్రతిజ్ఞ ఖరారు.

ఇక్రారనామా, పు॥ ప్రతిజ్ఞాపత్రము.

ఇకలా, వి॥ దే॥ అకేలా.

ఇకలౌతా, పు॥ ఏకమాత్ర పుత్రుడు.

ఇకల్రా, వి॥ ఎకహరా ఒంటరిగనున్న ; ఒక మడతగల.

ఇకసర, వి॥ ఒంటరి.

ఇకహరా, వి॥ దే॥ ఎకహరా.

ఇకాఈ, స్త్రీ॥ ఒకట్లు. (Unit)

ఇక్కా, వి॥ ఏకాకి ; ఒంటరి. పు॥ ఒక విధమగు గుఱ్ఱపు బండి.

ఇక్కా-దుక్కా, వి॥ ఒకటిగాని రెండుగాని.

ఇక్తిజ్ఞా, పు॥ ఆవశ్యకత అవసరము.

ఇక్తిదా, స్త్రీ॥ నక్ల అనుకరణ.

ఇక్షిఫా, పు॥ వచ్చుట ; తృప్తిపడుట.

ఇఖబార, పు॥ అఖబార వార్తాపత్రిక.

ఇఖరాజ, పు॥ ఖర్చు ; బయటకు బయలు దేరుట.

ఇఖరారజాత, పు॥ ఖర్చు.

ఇఖలాక్, పు॥ దే॥ అఖలాక.

ఇఖలాస, పు॥ మిత్రత మైత్రి ; నిజమైన.

ఇఖ్తియార, పు॥ అధికార శక్తి ; సామర్థ్యము ; వశము.

ఇఖ్తిలాత, పు॥ మేలజోల మిశ్రము ; మైత్రి ; పొంకము.

ఇఖ్తిలాఫ్, పు॥ విరోధ భేదము ; కలహము ; విరోధము.

ఇఖ్తిసార, పు॥ తగ్గించుట ; ముక్తసరు చేయుట.

ఇఖ్లాజ్, పు॥ ధ్యానమీయకపోవుట ; నిర్లక్ష్యము.

ఇచ్ఛా, స్త్రీ॥ కోరిక ; అభిలాష.

ఇచ్ఛిత, వి॥ కోరినది.

ఇచ్ఛుక, వి॥ అభిలాషి ; కోరువాడు.

ఇజ్తరాబ, పు॥ వ్యాకులత ; కలవరము.

ఇజ్తినాబ, పు॥ నిగ్రహము ; తప్పించుకొనుట ; సంయమము.

ఇజ్దివాజ్, పు॥ వివాహము.

ఇజమాల, పు॥ మొత్తము ; సమష్టి ; సమాన హక్కు- లేక జాయింటు హక్కు-.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

इज़राईल, पुं యమదూతలు.

इजराय, पुं ప్రచారముచేయుట ; జారీ చేయుట ; అమలు పరచుట.

इजलास, पुं ఛావడి కచ్చేరీ.

इज़हार, पुं సాక్ష్యము ; ప్రకటించుట.

इजाज़त, स्त्री० అనుమతి ; ఆజ్ఞ.

इज़ाफ़त, स्त्री० ఒక వస్తువులో ఇంకొక వస్తువును జోడించుట.

इज़ाफ़ा, पुं వృద్ధి.

इज़ार, स्त्री० పాజామా లాగు ;—बन्द पुं లాగులోని నాడా.

इजारा, पुं ఠేకా గుత్త ; కంట్రాక్టు.

इज़ारादार } पुं కంట్రాక్టరు.
इज़ारेदार }

इज़्ज़त, स्त्री० మానము ; గౌరవము.

इज़्ज़तदार, वि० గౌరవముకల.

इज़ाबत, स्त्री० స్వీకృతి.

इठलाना, अ० మిడిసిపడుట ; నిక్కుట.

इड़ा, स्त्री० భూమి ; ఆవు ; స్తుతి ; పార్వతి ; స్వర్గము ; కశ్యపుని కూతురుపేరు.

इतना, वि० ఇంత.

इतबार, पुं విశ్వాసము.

इतमाम, पुं ఏర్పాటు ; బందోబస్తు.

इतमीनान, पुं నమ్మకము ; సంతోషము.

इतर, वि० ఇతరుడు ; పామరుడు. पुं इत्र అత్తరు.

इतराना, अ० గర్వించుట ; ఆనందములో నుబ్బిపోవుట ; నిక్కుట.

इतराफ़, स्त्री० एतराफ़ చుట్టుపక్కలు ; వైపు.

इतराहट, स्त्री० దర్పము ; గర్వము.

इतरेतर, क्रि० ఒండొరులయందు.

इतलाक़, पुं छोड़ना జారీ చేయుట ; तलाक देना.

इतवार, पुं ఆదివారము.

इतस्तत, क्रि० ఇటునటు.

इतअत, स्त्री० ఆజ్ఞాపాలనము. नेव.

इताब, पुं కోపపడు ; గర్వింపు.

इति अव्य० } సమాప్తి ; పూర్ణత.
इतिश्री स्त्री० }

इतिवृत्त, पुं పాతకథ ; కథ.

इतिवृत्तात्मक, वि० వర్ణనాత్మకమైన.

इतिहास, पुं तवारीख़ చరిత్ర.

इत्तफ़ाक़, पुं एकता కలయిక ; సమయము ; ఆదను ; సంయోగము.

इत्तफ़ाक़न् } क्रि० సంయోగవశమున ;
इत्तफ़ाक़िया } ఆకస్మికమగు ; దైవికముగా.

इत्तला, स्त्री० సూచన.

इत्तहाद, पुं ఏకత ; ఐకమత్యము ; మైత్రి.

इत्तिफ़ाक़, पुं इत्तफ़ाक़ దైవము.

इत्तिहाम, पुं इत्तहाम సంది ; దోషారోపణము.

इत्र, पुं అత్తరు ;—फ़रोश पुं అత్తరు నమ్మువాడు.

इधर, क्रि० ఇటు ; ఈవైపున.

इनकार, पुं అంగీకరింపని ; నిషేధించుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

इनसान, पुं॰ మనుష్యుడు.

इनसानियत, स्त्री॰ మానవత్వము; సౌజన్యము.

इन्साफ़, पुं॰ दे॰ इन्साफ़.

इनाद, पुं॰ వైరము; విరోధము.

इनान, स्त्री॰ కళ్లెము.

इनाम, पुं॰ బహుమానము.

इनायत, स्त्री॰ దయ; ఉపకారము; కృప.

इनारा, दे॰ इंदारा.

इनेगिने, वि॰ కొలదిమంది; వ్రేళ్లమీద లెక్కింపదగినవారు.

इन्क़िलाब, पुं॰ క్రాంతి కాలపు మార్పు; విప్లవము;—ज़िंदाबाद विप्लवम चिरस्थायियगुగాక.

इन्क़िसाम, पुं॰ పంపకము.

इन्किसार, पुं॰ వినమ్రత; దీనత.

इन्तहा, स्त्री॰ అంతము సమాప్తి.

इन्तशार, पुं॰ దుర్దశ; చెదరిపోవుట.

इन्तिख़ाब, पुं॰ ఎన్నిక.

इफ़रात, स्त्री॰ పెల్లు; ఆధిక్యము.

इफ़लास, ग़रीबी దరిద్రత; బీదతనము.

उफ़्फ़त, स्त्री॰ శీలము; పతివ్రత.

इफ़्तख़ार, पुं॰ గర్వపడుట; ప్రతిష్ఠ.

इबलीस, पुं॰ సైతాను.

इबादत, स्त्री॰ పూజ; ఆరాధన.

इबारत, स्त्री॰ లేఖ; లేఖశైలి.

इब्रत, स्त्री॰ ఉపదేశము; హెచ్చరిక.

इब्तदा, स्त्री॰ प्रारंभము; జన్మము; ఆది.

इब्न, पुं॰ पुत्र కొడుకు.

इब्नत, स्त्री॰ बेटी కూతురు.

इमकान, पुं॰ శక్తి; వశము.

इमदाद, स्त्री॰ సహాయము.

इमरती, स्त्री॰ ఒక మిఠాయి; జాంగీరీ.

इमरोज, क्रि॰ నేడు; ఈదినము.

इमला, पुं॰ డిక్టేశను (Dictation).

इमली, स्त्री॰ చింతచెట్టు; చింతపండు; చింతకాయ.

इमसाल, पुं॰ ఈ సంవత్సరము.

इमाम, पुं॰ ముఖ్యుడు; నాయకుడు; పురోహితుడు (ముసల్మానులయందు).

इमामदस्ता, पुं॰ పొత్రము; ఉబ్బు తోలు.

इमामबाडा, पुं॰ మహమ్మదీయుల గోరీలదొడ్డి.

इमामा, पुं॰ अम्मामा తలపాగ.

इमारत, स्त्री॰ గట్టిగాకట్టిన పెద్దయిల్లు.

इम्तहान, पुं॰ పరీక్ష.

इम्तियाज़, पुं॰ వివేచనము; మంచి చెడుగల వేరుపరచుట.

इम्दाद, पुं॰ इमदाद సహాయము.

इयत्ता, स्त्री॰ హద్దు.

इरशाद, पुं॰ ఆజ్ఞ; ఆజ్ఞచెప్పుట.

इरसाल, पुं॰ పంపుట.

इरादतन, क्रि॰ తెలిసికొని.

इरादा, पुं॰ సంకల్పము; నిశ్చయము.

इर्दगिर्द, क्रि॰ चारों तरफ़ సమీపమున; ఇరుగుపొరుగుగల.

इलज़ाम, पुं॰ నేరము; కళంకము.

इलतिज़ा, पुं॰ प्रार्थन; విన్నపము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఇలమాస, పు౦ వజ్రము.
ఇలహాక్, పు౦ ఇలాకా ; కలుపుట.
ఇలహాన, పు౦ సంగీతము.
ఇలహామ, పు౦ దేవవాణి.
ఇలాకా, పు౦ సంబంధము ; కొన్ని గ్రామములకు జమీందారీ ; చిన్న రాజ్యము.
ఇలాజ, పు౦ చికిత్స ; ముందు ; ఉపాయము.
ఇలాయచీ, స్త్రీ౦ ఏలకికాయ.
ఇలాహీ, పు౦ ఖుదా ఈశ్వరుడు.
ఇల్జామ, పు౦ దోషారోపణ ; అపవాదము.
ఇల్తిజా స్త్రీ౦ / ఇల్తిమాసపు౦ } దే౦ ఇలతిజా.
ఇల్మ, పు౦ విద్య ; జ్ఞానము.
ఇల్మియత, స్త్రీ౦ పాండిత్యము.
ఇల్మే అదబ, పు౦ సాహిత్యము.
ఇల్లత, స్త్రీ౦ కారణము ; ఫిర్యాదు ; చెడ్డ అలవాటు ; దోషము.
ఇవ, అవ్య౦ వలె.
ఇశరత, స్త్రీ౦ సుఖ-భోగ సుఖము.
ఇషారా, పు౦ సంకేతము ; సూక్ష్మమగు యాధారము.
ఇష్క, పు౦ ముహబ్బత ప్రేమ ; వలపు.
ఇష్కబాజ, పు౦ ప్రేమించువాడు.
ఇష్తిమాల, పు౦ మంట ; ప్రకాశము.
ఇష్తియాక, పు౦ ఆశ ; కోరిక.
ఇష్తిహార, పు౦ ప్రకటన ; విజ్ఞాపనము.
ఇసపాత, పు౦ ఉక్కు.
ఇసబగోల, పు౦ సబ్జా గింజలు.
ఇసరాఫ, పు౦ అపవ్యయము.
ఇసరార, పు౦ ఖిద్ మొతము ; మొండితనము.
ఇసలామ, పు౦ ముసల్మానుల మతము.
ఇసలాహ, పు౦ సంస్కరణము.
ఇస్తక్బాల, పు౦ స్వాగతము ; ఎదురు వెళ్ళి స్వాగతము వచించుట.
ఇస్తక్ామత, స్త్రీ౦ స్థిరత ; మన్నికగల ; గట్టి.
ఇస్తగాసా, పు౦ న్యాయమును కోరుట ; దావాచేయుట.
ఇస్తద్ఆ, స్త్రీ౦ ప్రార్థన ; వేడికోలు.
ఇస్తమరారీ, వి౦ స్థాయిగనుండు ; ఎడతెంపులేని.
ఇస్తిరీ, స్త్రీ౦ ఇస్తిరిచేయు పెట్టె.
ఇస్తిజా, పు౦ మూత్రము జేసినతరువాత నీళ్లతోగాని లేక మట్టిగడ్డతోగాని శుద్ధిచేయుట.
ఇస్తిలాహ, స్త్రీ౦ పరిభాష.
ఇస్తీఫా, పు౦ త్యాగపత్ర రాజీనామా.
ఇస్తేదాద, స్త్రీ౦ లియాకత యోగ్యత.
ఇస్తేమాల, పు౦ ఉపయోగించుట ; వ్యవహరించుట.
ఇస్మ, పు౦ పేరు.
ఇస్మశరీఫ, పు౦ నామధేయము.
ఇసలాహ, స్త్రీ౦ సంస్కారము ; కావ్యము మొ. వాటిని పరిష్కరించుట.
ఇహతిబాస, పు౦ నియంత్రణము ; కైదు.
ఇహతిమామ, పు౦ ఎహతిమామ ఏర్పాటు ; బందోబస్తు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

इहतिमाल, पुं० एहतिमाल शंक; सहिंचుట.

इहतियात, स्त्री० एहतियात, सावधानी జాగ్రత; మెలకువ.

इहतिराम, पुं० एहतराम గౌరవము.

इहमाल, पुं० एहमाल నిర్లక్ష్యము.

इहसान, पुं० दे० एहसान.

इहाता पुं० दे० अहाता.

ई

ईंगुर, पुं० ఇంగిలీకము.

ईंट, स्त्री० } ఇటుక రాయి :—से ईंट
ईंटा, पुं० } बजना నగరము లేకయిల్లు ధ్వంస మగుట ;—पत्थर ఏమియు లేదు.

ईंडरी, स्त्री० నిండు కుండను మోయుటకు ముందు చుట్టి నెత్తిమీద పెట్టుకొన్న గుడ్డచుట్ట.

ईंधन, पुं० కట్టెలు.

ईख, स्त्री० చెఱుకు.

ईजद, ईश्वरుడు.

ईज़ा, स्त्री० तकलीफ़ దుఃఖము; పీడ.

ईजाद, स्त्री० आविष्कार క్రొత్తగ కనిపెట్టుట.

ईजाब, पुं० ప్రస్తావము.

ईति, स्त्री० अतिवृष्टि ; अनावृष्टि ; బాధ.

ईद, स्त्री० ముసల్మానుల పండుట :—का चाँद होना అరుదుగకనుపడుట.

ईदगाह, पुं० ఈదుపండుగనాడు ముసల్మానులుచేరి నమాజు చదువుచోటు.

ईप्सा, स्त्री० अभिलाषा కోరిక.

ईमान, पुं० विश्वास నమ్మకము.

ईमानदार, वि० నమ్మకముగల.

ईरान, पुं० పారసీదేశము.

ईषत, वि० కొంచెము.

ईसवी, वि० ఏసుతో సంబంధము గల: —सन् ఏసు పుట్టుకతో ప్రారంభమగు శకము.

ईसा, पुं० ఏసు : క్రీస్తు.

ईसाई, वि० క్రైస్తవ మతస్థుడు.

ईहा, स्त्री० కోరిక ; ప్రయత్నము.

उ

उँगली, स्त्री० వ్రేలు :—उठाना వేలు చూపుట ; లాంఛితుని చేయుట. उँगलियों पर नचाना ఇష్టము వచ్చినట్లు ఆడించుట. दाँतों तले उँगली दबाना చకితుడగుట ; ఆశ్చర్యపడుట.

उँघाई, स्त्री० కునికిపాట్లు.

उँचाई, स्त्री० ఎత్తు.

उँछवृत्ति, स्त्री० పరిగె యేరుకొని జీవించుట.

उँज्यारी, स्त्री० दे० उजारी.

उँदरी, स्त्री० నెత్తి వెంట్రుక లూడిపోవుట.

उँस, पुं० उन्स మైత్రి.

उऋण, वि० ఋణమునుండి ముక్తుడగుట.

उकटना, स० మాటిమాటికి చెప్పుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उकटा-पुरान, पुं० వెనకటి సంగతులు మాటిమాటికి నెత్తుట.

उकठना, अ० ఎండుట; ఎండిగట్టిపడుట.

उकठा, वि० सूखा ఎండిన.

उकड़ूँ, पुं० గొంతు కూర్చుండుట.

उकताना, अ० ऊबना విసుకుచెందుట; ఆకులపడుట.

उकबा, పరలోకము.

उकना, పరలోకము.

उक़लाई, स्त्री० क़ै వమనము; వాంతి.

उकलाना, अ० వమనముచేయుట.

उकसाना, स० పైకిలేవదీయుట; రెచ్చగొట్టుట; వెలువడునట్లు చేయుట.

उक़ाब, पुं० రాబందు; కింవదంతి.

उकेलना, स० తిరగ వేయుట; విడదీయుట; లేవదీయుట; ఒలుచుట.

उकौना, पुं० వేవిళ్లు; గర్భిణీకి కలుగు ద్రోహదములు.

उक्त, वि० చెప్పిన; చెప్పబడిన.

उक्दा, पुं० ముడి; కణువు; గూఢ విషయము.

उखटना, अ० తొట్రుపాటు పడుట; తడబడుట.

उखड़ना, अ० పెల్ల గిల్లుట; చిందర వందర యగుట. **पाँव उखड़ना** నిలువ జాలక పోవుట; వెన్నిచ్చి పారుట.

उखली, स्त्री० ओखली ఱోలు.

उखाड़ना } स० పెల్లగించుట; కదలించుట; ధ్వంసము చేయుట.
उखेड़ना }

गड़े मुर्दे उखाड़ना తాతలనాటి మాటలు పెల్లగించుట; ప్రాత కథలను పెకలించుట.

उगना, अ० ఉదయించుట; మొలచుట.

उगलना, स० వెల గ్రక్కుట; వమనము చేసికొనుట.

उगाना, स० మొలపించుట; ప్రకటించుట.

उगाल, पुं० ఉమ్మి; గళ్ల;—**दान** पुं० ఉమ్మివేయు పాత్ర.

उगाहना, स० వసూలుచేయుట.

उगाही, स्त्री० వసూలు; వసూలైన మొత్తము; భూమి పన్ను.

उघड़ना } अ० खुलना తెఱువబడుట; దిసమొలయగుట.
उघरना }

उघाड़ना } स० తెఱచుట; దిసమొల గావించుట; గుట్టు బయల్పఱుచుట.
उघारना }

उचकन, पुं० ఏవస్తువునేని కుంటకుండ అడుగున మోపుచేసెడు పెంకు ముక్క; చుట్టుకుదురు మొ.

उचकना, अ० మడమలపై నిలువబడుట; మునివ్రేళ్ళమీద నిలుచుట; ఎగురుట.

उचकाना, स० పైకియెత్తుట; లేవనెత్తుట.

उचक्का, पुं० మోసగాడు; దొంగ.

उचटना, अ० వేఱుచేయబడుట; విరక్తుడగుట; తొలగిపోవుట.

उचटाना, स० వేఱుచేయుట; విరక్తుని చేయుట; విసువెత్తించుట; ప్రేరేపించుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఉచడ్‌నా, అం విడిపోవుట; పాటి పోవుట.

ఉచరనా, సం ఉచ్చరించుట; మాటలాడుట.

ఉచాట, పు్రం అనమనాపన విరక్తి.

ఉచాటనా, సం విరక్తి కలిగించుట.

ఉచ్చాటన, పు్రం వేళ్ల తోబెఱుకుట; మనస్సు లగ్నము కాకపోవుట.

ఉచ్ఛిష్ట, పు్రం ఎంగిలి.

ఉచ్ఛృంఖల, వి్రం స్వేచ్ఛాచారి అడ్డపాటు లేనట్టి.

ఉచ్ఛేద, పు్రం నాశ నాశము.

ఉచ్ఛ్వాస, పు్రం ఊపిరి వెలికిబుచ్చుట.

ఉచ్ఛంగ, పు్రం గోద ఒడి; తొడ.

ఉచ్ఛలకూద, స్త్రీం గంతులువేయుట; గడబిదచేయుట; ఆటలాడుట.

ఉచ్ఛలనా, అం ఎగురుట; అత్యంత ప్రసన్నుడగుట.

ఉచ్ఛలనా, సం దుమికించుట; ఎగురునట్లుచేయుట.

ఉచ్ఛార పు్రం } దుముకు; ఔన్నత్యము;
ఉచ్ఛాల స్త్రీం } వమనము.

ఉచ్ఛాలనా, సం పైకి విసరివేయుట; ప్రకటించుట; చాటుట.

ఉచ్ఛాహ, పు్రం ఉత్సాహము; హర్షము.

ఉజడ్, వి్రం మూర్ఖుడు; నిర్లజ్జమైన.

ఉజడ్‌నా, అం పాడుపడుట; ధ్వంసమగుట; నిర్మానుష్యమగుట.

ఉజడా, వి్రం పాడుపడిన; నాశమైన.

ఉజడ్డ, వి్రం వజ్రమూర్ఖుడు; అడవిమనిషి; మోటుమనిషి.

ఉజ్‌బక, వి్రం ఉజడ్డ మూర్ఖుడైన; నాగరికతలేని.

ఉజరత, స్త్రీం బాడుగ; కూలి;—**పర్‌దేనా** బాడుగకిచ్చుట; కూలికిచ్చుట.

ఉజలత, స్త్రీం జల్‌ది తొందర.

ఉజలా, వి్రం తెల్లని; నిర్మలమగు; శుభ్రమగు.

ఉజాగర, పు్రం ప్రకాశతము; కాంతిమంతము.

ఉజాడ్, పు్రం పాడుపడినచోటు; నిర్మానుష్యమగు స్థలము; అడవి; బీడు. వి్రం పాడుపడిన; జనసంచారము లేని.

ఉజాడ్‌నా, సం ధ్వంసముచేయుట; నష్టముచేయుట.

ఉజాలనా, సం సొమ్ములు; ఆయుధములు వానిని శుభ్రము చేసికొనుట లేక మెఱుగుబెట్టుట.

ఉజాలా, పు్రం ప్రకాశము; కాంతి; తన జాతిలో గొప్పవాడు. వి్రం ప్రకాశముగల.

ఉజాలీ, స్త్రీం వెన్నెల.

ఉజాస, పు్రం కాంతి; ప్రకాశము.

ఉజియార }
ఉజియారా }
ఉజియాలా } పు్రం దే॰ ఉజాలా.
ఉజేరా }
ఉజేలా }

ఉజ్ర, పు్రం ఆపత్తి అభ్యంతరము; విరోధము;—**దారీ** స్త్రీం అభ్యంతరము. (Objection-petition).

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उझकना, अ० **उचकन** ఎగురుట; తొంగిచూచుటకై తలను నిక్కబొడుచుట.

उझलना, स० **डालना** పోయుట; కార్చుట; తిరుగపోయుట.

उटकना, स० ఊహించుట.

उटज, पु० **झोंपड़ी** పర్ణశాల.

उटंगाना, स० పోటీపెట్టుట; (తలుపు) మూయుట.

उठना, अ० లేచుట. **उठ जाना** లేచిపోవుట; చనిపోవుట. **उठती जवानी** పొటమరించు చున్న యౌవనము. **उठते-बैठते** లేచుచు కూర్చొనుచు; సర్వకాల సర్వావస్థలయందు. **उठना-बैठना** వచ్చుటపోవుట; మైత్రి పైకిపోవుట; ఔన్నత్యమును పొందుట.

उठल्लू, वि० **आवारा** ఒకచోటనుండని వాడు.

उठाईगीर, वि० జేబుదొంగ; ధూర్తుడు.

उठान, स्त्री० లేచుట; వృద్ధిక్రమము.

उठाना, स० ఎత్తుట; పైకితీసుకొనిపోవుట; మోయుట; మేల్కొల్పుట; తటాలున ఆరంభించుట; సిద్ధము చేయుట; అనుభవించుట; ఏ వస్తువునేని చేతిలో బెట్టికొని ఒట్టుపెట్టుకొనుట.

उड़ंकू, वि० ఎగురునట్టి; ఎగురగల్గిన; దిమ్మరి.

उड़द, पु० **उरद** మినుములు.

उड़नखटोला, पु० ఎరుగునట్టి ఉయ్యెల; విమానము.

उड़नफाख़ता, वि० సరళతగల; మూర్ఖుడగు.

उड़ना, अ० లేచుట; అదృశ్యమగుట.

उड़ाऊ, उड़ाका, उड़ाकू वि० ఎగురునట్టి; మిడిసి పాటుపడు; అమితముగ ఖర్చు చేయు; అపవ్యయముచేయు.

उड़ान, स्त्री० ఎగురుట; దుముకుట.

उड़ाना, स० ఎగురునట్టి వస్తువు నా పనియందు ప్రవృత్తముచేయుట; ఎగురునట్టి జీవములను పారదోలుట; అదృశ్యము చేయుట; దొంగలించుట; నాశముచేయుట.

उड्डु, स्त्री० నక్షత్రము.

उड्डुस, पु० **उड़ीस, खटमल** నల్లి.

उड़ेरना, उड़लना स० పోయుట; తిరుగబోయుట; కార్చుట.

उढ़कना, अ० తట్టుకొనుట; ఆరుట; అనుకొనుట.

उढ़काना, स० దేనినైన ఆధారముగ చేసి నిలువబెట్టుట.

उढ़री, स्त्री० వివాహము కాని పడుచు; లేవనెత్తుకొనిపోయిన స్త్రీ.

उढ़ाना, स० दे० **ओढ़ाना.**

उढ़ारना, स० పరస్త్రీని లేవనెత్తుకొనిపోవుట.

उतंग, वि० ఎత్తైన.

उतना, वि० అంత; ఆ విధమున.

उतपात, पु० दे० **उत्पात.**

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఉతరన, స్త్రీం దరించిన పాతవస్త్రములు.

ఉతరనా, అం క్రిందికి దిగుట ; తగ్గుట ; నివసించుట ; బసచేయుట.

ఉతరాఈ, స్త్రీం దిగుట ; రేవుకూలి; ఏట వాలు భూమి.

ఉతరానా, అం తేలుట.

ఉతరావ, పుం ఉతార దిగుట ; ఏటవాలు.

ఉతాన, విం వెలికిలగ.

ఉతార, పుం ఢాల దిగుడు ; ఏట వాలు భూమి :—**చఢావ** మెఱకపల్లములు.

ఉతారనా, సం(బొమ్మలుమొదలగునవి) చిత్రించుట ; నకలుచేయుట ; సుందరముగ కోయుట లేక కత్తిరించుట ; విడిచివేయుట ; దృష్టి తీయుట ; దింపుట ; తీర్చుట.

ఉతారూ, విం ఉద్యత, సంసిద్ధుడు.

ఉతావలా, విం జల్దబాజ్ తొందర చేయువాడు ; హడావిడిచేయువాడు.

ఉతావలీ, స్త్రీం శీఘ్రత ; హడావిడి ; తొందర.

ఉత్కంఠా, స్త్రీం ఇష్టవస్తు ప్రాప్తియందలి వేగిరపాటు ; తహతహ.

ఉత్కంఠిత, విం ప్రబలమగు కోర్కిగల.

ఉత్కట, విం అధికమైన ; ప్రబలమైన.

ఉత్కర్ష పుం మేలు ; సంపన్నత.

ఉత్కీర్ణ విం చెక్కిన ; వ్రాసిన.

ఉత్కోచ, పుం రిశ్వత లంచము.

ఉత్క్రాంతి, స్త్రీం క్రమంగా పరిపూర్ణతను పొందు ప్రయత్నము (Evolution).

ఉత్తప్త, విం కాచబడిన ; కుపితుడగు ; వ్యాకులపడు.

ఉత్తర, పుం ఉత్తరపు దిక్కు ; మాఱు మాట. విం పైనుండు ;—**దాయిత్వ** పుం జవాబుదారి.

ఉత్తరాధికారీ, పుం వారసుడు.

ఉత్తరాఢ్, పుం మీది సగము.

ఉత్తరోత్తర, విం బరాబర క్రమంగా ముందుకుపోయిన కొలది.

ఉత్తాన, విం వెలికిలబడిన.

ఉత్తీర్ణ, విం దాటబడిన ; పరీక్షయందు తేరిన.

ఉత్తుంగ, విం ఊంచా పొడవైన ; ఎత్తైన.

ఉత్తేజక, విం ప్రేరేపించునట్టి.

ఉత్తేజనా, స్త్రీం ప్రేరణ; ప్రోత్సాహము.

ఉత్థాన, పుం లేచుట ; పెంపు ; ఉన్నతి.

ఉత్పన్న, విం పుట్టిన.

ఉత్పల, పుం నల్లకలువ ; కమలము.

ఉత్పాత, పుం ఉపద్రవము ; అశాంతి ; గడబిడి.

ఉత్పాతీ, పుం శరారతీ ఉపద్రవము కల్గించువాడు.

ఉత్పాదక, విం కలిగించునది.

ఉత్పాదన, పుం పుట్టుక.

ఉత్పీడన, పుం ఒత్తుట ; అణచుట ; కష్టము కలుగజేయుట.

ఉత్ఫుల్ల, విం ప్రఫుల్లిత వికసించిన.

ఉత్సంగ, పుం ఒడి ; తొడ.

ఉత్సర్గ, పుం త్యాగము ; దిగుడుడుపు.

ఉత్సుక, విం కోర్కెచే వ్యాకులత పడువాడు ; తహతహపడువాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उथल-पुथल, पुं० అశాంతి ; క్రమ భంగము ; తాఱుమాఱు.

उथला, वि० **छिछला** ఎక్కువ లోతు లేని.

उदधि, पुं० సముద్రము ; మేఘము ; కుండ.

उदत्त, वि० **उदार** ఉచ్చస్వరమున యుచ్చరింపబడిన ; గొప్పవాడు ; దయగలవాడు ; ఇచ్చువాడు ; ఒప్పి దముగలవాడు ; సమర్థుడు.

उदारचेता, वि० దావముచేయు స్వభావముగల.

उदारना, स० **ओदारना** విదీర్ణము చేయుట ; చీల్చుట ; పడగొట్టుట ; కూలద్రోయుట.

उदाराशय, वि० ఉదారమగు తలంపులు గలవాడు ; విశాల హృదయుడు.

उदासी, पुं० సన్యాసి ; విరాగి. स्त्री० యెక్కువ ఉత్సాహము లేక ఆనందము లేని.

उदासीन, वि० పక్షమువహింపని ; తటస్థుడగు ; విరాగియగు.

उदित, वि० చెప్పబడిన ; వుట్టిన.

उदीचीन, वि० ఉత్తరదిశకు చెందిన.

उदूलहुक्मी, स्त्री० ఆజ్ఞను ఒప్పుకొనక పోవుట.

उदोती, वि० ప్రకాశింపజేయువాడు.

उद्गम, पुं० ఉత్పత్తి.

उद्गार, पुं० భావాధిక్యము ; పొంగు.

उद्घाटन, पुं० తెరచుట ; ప్రకటన వేయుట.

उद्दंड, वि० భీతిలేని ; పొగరుబోతు.

उद्दाम, वि० కట్టులేని; తీవ్రమగు; గంభీరమగు.

उद्दिष्ट, वि० ఉద్దేశింపబడిన ; చూపించిన.

उद्दीपन, पुं० ఉత్తేజితము చేయుట ; ప్రేరేపించుట.

उद्धत, वि० గర్వించిన ; ఉగ్రుడగు.

उद्धरण, पुं० పెకలించుట ; ఉన్నతికి వచ్చుట ; ఒక పుస్తకమునందలిది యున్నది యున్నట్లే మఱియొక పుస్తకమున వ్రాయుట.

उद्बोधन, पुं० మేలుకొలుపు.

उद्भट, वि० శ్రేష్ఠమయిన ; ప్రచండమయిన.

उद्भावना, स्त्री० కల్పన ; పుట్టుక.

उद्भास, पुं० ప్రకాశము.

उद्भिज } पुं० భూమిని భేదించుకొని
उद्भिद } పుట్టునట్టిది. (చెట్టు మొ.)

उद्यत, वि० **मुस्तैद** సిద్ధమగు ; పైకెత్తబడిన.

उद्यम, पुं० **प्रयास** యత్నము ; పరిశ్రమ.

उद्यमी, वि० **प्रयत्नशील** యత్నించునట్టి ; కష్టపడి పనిచేయునట్టి.

उद्योग, पुं० యత్నము ; కష్టము ; పనిపాట.

उद्योत, पुं० ప్రకాశము ; వెలుగు.

उद्विग्न, वि० వ్యాకులుడగు.

उद्वेग, पुं० **आवेश** తత్తఱపాటు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఉధర, క్రి॰ అటు.

ఉధార, పు॰ ఋణము; చేబదులు; ఆరువు.

ఉధారనా, స॰ ఉద్ధరించుట; ముక్తుని చేయుట.

ఉధేడ్‌నా, స॰ అంటుకొనియున్న వానిని వేఱుచేయుట; కుట్టువిప్పుట; ఒలుచుట.

ఉధేడ్‌బున, స్త్రీ॰ ఊహాపోహలు; ఆలోచించుట; యుక్తినెమఱుట.

ఉధేరనా, స॰ దే॰ ఉధేడ్‌నా.

ఉనమద్, వి॰ ఉన్మత్తుడగు; మత్తుగొనిన.

ఉనవనా, అ॰ వంగుట; వ్రేలుట.

ఉనహార, వి॰ సద్యశమైన; సాటియైన.

ఉనీంద్రా, వి॰ చాల మేలుకొనుటచే అలసిన; కునికిపాటు పడుచున్న.

ఉన్నాబీ, వి॰ నలుపుతోగూడిన ఎరుపు.

ఉన్మత్త, వి॰ మతవాలా మదాంధుడగు; పిచ్చివాడగు.

ఉన్మాద, పు॰ పాగల్‌పన చిత్త విభ్రమము; పిచ్చ; వెఱ్ఱి.

ఉన్ముఖ, మీదుమూచునది; సన్నద్ధుడగు.

ఉన్మూలన, పు॰ ఉఖాడ్‌నా పెల్లగించుట; సమూలముగ నాశముచేయుట.

ఉన్మేష, పు॰ వికాసము; ప్రకాశము.

ఉన్వాన, పు॰ చిరునామ; విధము; (Heading).

ఉన్స, పు॰ మైత్రి; ప్రేమ.

ఉపకృత, వి॰ కృతజ్ఞుడు.

ఉపక్రమ, పు॰ ప్రారంభము.

ఉపక్రమణికా, స్త్రీ॰ విషయసూచి.

ఉపక్షల, పు॰ ఒడ్డు.

ఉపచయ, పు॰ అభివృద్ధి.

ఉపచార, పు॰ చికిత్స; సేవ; నడవడి; చాటువు.

ఉపజ, స్త్రీ॰ ఉత్పత్తి; కల్పన.

ఉపజనా, అ॰ పుట్టుట; మొలచుట.

ఉపజాఊ, వి॰ ఫలవంతమైన; చక్కగ పండునట్టి.

ఉపజానా, స॰ పండించుట; సాగు చేయుట.

ఉపటన, పు॰ ఉబటన నలుగు.

ఉపటనా } అ॰ దెబ్బల గుఱుతు పడుట;
ఉపడ్‌నా } పొక్కుట; వెల్లగిలుట.

ఉపత్యకా, స్త్రీ॰ తరాఈ కొండ చేరువనేల.

ఉపదంశ, పు॰ సుఖరోగములు.

ఉపద్రవీ, వి॰ అల్లరిచేయువాడు.

ఉపధా, స్త్రీ॰ మోసము.

ఉపధాన, పు॰ దిండు.

ఉపనివేశ, పు॰ వలస వెళ్లినవారి ఊరు.

ఉపన్యాస, పు॰ నవల.

ఉపభోగ, పు॰ ఏ వస్తువైనా భోగించుట.

ఉపరనా, పు॰ ద్రుపట్టా దుప్పటము; దుప్పటి.

ఉపరాంత, వి॰ బాద్ పిదప; అనంతరము.

ఉపరా-చఢీ, స్త్రీ॰దే॰ స్పర్ధా, చఢా ఉపరీ.

ఉపరామ, పు॰ త్యాగము; విశ్రామము.

ఉపరి, వి॰ పైన; పైగా.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उपरी, स्त्री० पिदक.

उपरी-उपरा, पु० स्पर्द्धा पोटी ; ఒకరిని ఒకరు మించ వలయునను కోర్కె.

उपरोक्त } वि० मुंदु चेप्पबडिन.
उपर्युक्त }

उपल, पु० ओला రాయి ; వడగల్లు ; రత్నము.

उपला, पु० कंडा పిడుక.

उपविष्ट, वि० कूर्चुंडिन.

उपवीत, पु० जंध्यमु.

उपशमन, पु० इंद्रिय निग्रहमु ; शांति.

उपस्थिति, वि० हाज़िर దగ్గిర కూర్చుండిన ; హాజరైన.

उपस्थिति, स्त्री० हाजरु.

उपहार, पु० कानुक.

उपहास, पु० दिल्लगी ఎగతాళి.

उपाटना } स० उखाड़ना పెల్లగించుట.
उपाड़ना }

उपादेय, वि० ग्रहिंपदगिनदि ; उत्तममु ; श्रेष्ठमैनदि.

उपाधि, स्त्री० धर्मचिंत ; उपद्रवमु ; बिरुदु. वि० उपद्रवमु चेयुवाडु.

उपानह, पु० जूता చెప్పులు.

उपार्जनीय, वि० संपादिंप दगिन ; गणिंपदगिन.

उपालंभ } पु० उलाहना निंद ; ఎత్తి పొడుపు.
उपालंभन }

उपास, पु० उपवास పస్తు.

उपासक, वि० पूजिंचुवाडु ; सेवकुडु.

उपासना, स्त्री० पूजा सेव ; पूज.

उपासनीय, वि० सेविंपदगिन ; पूजिंपदगिन.

उपासी, वि० भक्तुडु.

उपास्य, वि० उपासिंपदगिनवाडु ; सेव्युडु.

उपेक्षित, वि० उपेक्षिंप बडिन ; तिरस्करिंपबडिन.

उफ़, अ० शोकमु लेक नोप्पि कलुगुनपुडु अप्रयत्नमुग नोटिनुंडि वेल्वडु शब्दमु.

उफ़ना } अ० उबलना పొంగుట.
उफ़नाना }

उफ़ान, पु० उबाल పొంగు.

उफ़ुक़, पु० क्षितिज आकाशमु भूमि कलिसिनट्लु कनबडुचोटु. (Horizon.)

उफ़्तादा, वि० दुन्नानि नाटवि (పొలములు మొ.)

उबकना, अ० कक्कुट.

उबकाई, स्त्री० कक्कु.

उबटन, पु० नलुगु ; आभ्यंगमु.

उबरना, अ० बचना రక్షింప బడుట ; ముక్తు డగుట ; उद्धरिंप बडुट ; मिगुलुट.

उबरा, वि० रक्षिंपबडिन ; मिगिलिन.

उबलना, अ० पोंगुट.

उबहन, पु० चेत्रादु ; नील्लतोडुत्रादु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उबार, पु० छुटकारा విడుదల.

उबारना, स० उद्धरिंचుట; రక్షించుట.

उबाल, पु० పొంగు.

उबालना, स० పొంగువచ్చునట్లుకాచుట.

उबीठना, स० తృప్తియగుటచే వెగటు పుట్టుట. अ० విసుగుట.

उभड़ना, अ० పొటమరించుట; వాచుట; ఎగయుట; పెంపొందుట.

उभाड़ना, स० **उभारना, उकसाना** ప్రేరేపించుట; మెల్లగ లేవనెత్తుట; మోసగించుట; పొంగివచ్చుట.

उमंग, स्त्री० జోశ పొంగు; ఉల్లాసము.

उमँड़ना, अ० दे० **उमड़ना.**

उमक, पु० లోతు; గాంభీర్యము.

उमगना, अ० పొంగుట; వెల్లి విరియుట; ఉల్లాసముతో కూడుకొనుట.

उमचना, अ० పొంగుట; వెల్లి విరియుట; ఉల్లాసముతో కూడుకొనుట.

उमड़ना, अ० తృళ్లిపడుట.

उमदगी, स्त्री० ख़ूबी మంచితనము; శ్రేష్ఠత్వము.

उमदा, वि० बढ़िया మంచి; చక్కని; ఇంపగు.

उमर, उम्र } स्त्री० వయస్సు.

उमरा, उमराव } पु० (अमीर का बहु०) పెద్ద మనుష్యులు; రాజసభయందలి సభాసదులు.

उमस, अ० गरमी ఉమ్మ; వేసంగి; ఉక్క.

उमाह, पु० **उमंग** ఉత్సాహము.

उमेठना, स० మెలియబెట్టుట.

उम्मत, स्त्री० **समिति** సమాజము; సంఘము.

उम्मीद, उम्मेद } स्त्री० आशा నమ్మకము ఆధారము.

उम्मेदवार, पु० अभ्यर्थी (Candidate.)

उम्र, स्त्री० आयु వయస్సు.

उर, पु० छाती వక్షస్థలము; హృదయము; మనస్సు.

उरग, पु० పాము.

उरज, पु० स्तन చన్ను.

उरझना, अ० दे० **उलझना.**

उरद, पु० दे० **उड़द.**

उरस, वि० फीका

उरसना, अ० తాఱు మాఱు అగుట; కదలుట.

उराव, पु० **उमंग** ఉత్సాహము.

उराहना, पु० दे० **उलाहना.**

उरु, पु० जाँघ, లొడ. वि० श्रेष्ठमगु; పెద్ద; విశాలమగు.

उरूज, पु० उन्नति వృద్ధి; పెంపు.

उरूस, स्त्री० వెల్లికూతురు.

उरूसी, स्त्री० महम्मदीयुलు నికాపద్ధతితో అగు వివాహము.

उरेब, वि० మోసపు.

उरेहना, स० चित्रिंचుట; వ్రాయుట.

उरोज, पु० छाती కుచము; చన్ను.

उर्दू, स्त्री० లష్కరు బజారు; పెద్ద బజారు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उर्दू-ए-मुअल्ला, स्त्री० सैन्य शिबिरमु; दर्बारुलो माट्लाडुभाष.

उर्फ़, पु० उपनाममु; वरपु.

उर्फ़ी, वि० प्रसिद्धमैन.

उर्वरा, स्त्री० पंडुनट्टिभूमि; पच्चनि पैरुलतो निंडियुंडु.

उर्वी, स्त्री० भूमि.

उर्स, पु० विवाहमुलयंदु पेट्ट ऐदु भोजनमु; मरण तिथुलंदु जरुगु कार्य कलापमुलु.

उलंग, वि० कप्पबडनि; नग्नमैन.

उलंघन, पु० दे० उल्लंघन.

उलका, स्त्री० दे० उल्का.

उलझन, स्त्री० चिक्कु; इब्बंदि; चिंत; व्यथ.

उलझना, अ० फँसना चिक्कुपडुट; चिक्कुकोनुट; लीनुडगुट; प्रेमिंचुट; पोट्लाडुट.

उलझाना, स० फँसाना अड्डगिंचियुंचुट; चिक्कुंचुट; इब्बंदि पेट्टुट.

उलझाव, पु० दे० उलझन.

उलटना, अ० पलटना तलक्रिंदुलगुट; क्रिंदुमीदगुट; बोरगिल्लुट; वेनुककु तिरुगुट; ताडुमाडुगुट; स० बोरगिलंजेयुट; मरच्चुट; पडगोट्टुट.

उलटा, वि० तलक्रिंदैन; ताडुमाडैन; विरुद्धमगु.

उलटाना, स० मरच्चुट; त्रिप्पिवेसुट; वेडुविधमुग चेप्पुट लेक चेयुट.

उलटा-पलटा, स्त्री० चिंदर वंदर तलक्रिंदुलु.

उलटी, स्त्री० क्रे वमनमु.

उलटे, वि० माडु; वेडुविधमुग.

उलथा, पु० दे० उल्था.

उलफ़त, स्त्री० मुहब्बत प्रेम; मित्रत; स्नेहमु.

उलमा, पु० गोप्पपंडितुडु; धार्मिक नियममुल नेरिंगिनवाडु.

उलहना, अ० पोंगुट; वेडलुट; मोरपेट्टुकोनुट.

उलारना, स० एगुर वेयुट; पैकि क्रिंदिकि विसरि वेयुट.

उलाहना, पु० शिकायत ओकनिदोषमु अतनिनि एरिगिन मरो योकनितो चेप्पुट. स० निंदिंचुट.

उलिचना } स० गूड वेयुट; पल्ल
उलीचना } मुल नुंडि मेरककु नीरु कोट्टुट.

उल्क, पु० ग्रुड्लगूब.

उल्कृष्ट पु० तनखाह जीतमु.

उल्म, पु० 'इल्म' का बहु० विद्यलु.

उल्लेल, स्त्री० जोश उत्साहमु; पोंगु.

उल्का, स्त्री० प्रकाशमु; मंटलेनिक्रेनिप्पु;—पात पु० पिडुगुपडुट; चुक्कु रालुट; अंत रायमु; विघ्नमु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उल्कामुख, पुं నక్క.

उल्था, पुं అనువాద తర్జుమా.

उल्लंघन, पुं దాటుట ; మీరుట.

उल्लसन, पुं హర్ష గగుర్పాటు ; సంతసము.

उल्लसित, वि० ख़ुश ఆనందించిన.

उल्लिखित, वि० చెక్కిన ; వ్రాయబడిన ; అంకితమగు ; చిత్రితమగు.

उल्लू, पुं గుడ్లగూబ ;—बनाना मूर्ख बनाना ;—सीधा करना స్వార్థము సాధించుట.

उल्लेख, पुं ज़िक्र చర్చ ; వ్రాయుట ; వర్ణనము.

उल्लेखनीय, वि० ఉచ్చరింపదగిన ; వ్రాయదగిన ; చెప్పదగిన.

उशीर, पुं వట్టివేరు.

उश्शाक़, पुं (आशिक का बहु०) ప్రేమించువారలు.

उष्म, पुं వేడిమి ; ఎండ ; వేసవి.

उसकाना, स० दे० उकसाना.

उसनन, स० కాచుట ; వండుట.

उसरना, अ० తొలగుట ; పూర్తియగుట.

उसल्लब, पुं పద్ధతి.

उसाँस, स्त्री० నిట్టూర్పు ; శ్వాస.

उसासी, स्त्री० క్షణి ఊపిరి తీసు కొనుటకు కాలము ; తెఱపి.

उसीजना, अ० ఉడుకుట.

उसीर, पुं दे० उशीर.

उसीसा, पुं దిండు.

उसूल, पुं సిద్ధాంతము.

उस्तरा, पुं మంగలి కత్తి.

उस्तवार, वि० దృఢమైన ; మన్నిక గల.

उस्ताद, पुं గురువు ; ఉపాధ్యాయుడు ; ధూర్తుడు ; నేర్పరి.

उस्तादी, स्त्री० శిక్షణము ; నైపుణ్యము.

उस्तरलाब, स्त्री० దిశలను చూపు యంత్రము.

उस्तुरा पुं दे० उस्तरा.

उहदा पुं दे० ओहदा.

उहाँ, वि० वहाँ అచ్చట.

उहार, पुं ओहार పరదా ; తెర.

ऊ

ऊँघ, स्त्री० झपकी అర్ధనిద్ర ; కునికిపాటు.

ऊँघना, अ० ఊగుట ; కునికిపాటు పడుట.

ऊँच, वि० ఎత్తైన ; శ్రేష్ఠమగు.

ऊँचा, वि० ఎత్తైన ; బిగ్గరయగు ; ऊँचा-नीचा మెరకపల్లములు ; మంచి చెడ్డలు.

ऊँचाई, स्त्री० ఎత్తు ; గొప్పదనము ; శ్రేష్ఠము.

ऊँचे, वि० మీద ; పైపైపు.

ऊँछना, अ० దువ్వుకొనుట.

ऊँट, पुं ఒంటె.

ऊख, पुं ईख చెఱకు.

ऊखड़, पुं కొండ క్రింద నుండు పీరు లేని భూమి.

ऊखल, पुं ओखली రోలు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ऊखाड़ी, स्त्री० చెరకుతోట.

ऊजड़, वि० उजाड़ పాడుపడిన; ధ్వంసమైన.

ऊटपटाँग, वि० वाहियात వంకర టింకర; అసంబద్ధమగు: తలతోక లేని; నిరర్థకమగు.

ऊद, पु० అగరుచెట్టు.

ऊदबत्ती, स्त्री० అగరువత్తి.

ऊदबिलाव, पु० చేపలను తిను ఒక జంతువు.

ऊद-सोज, पु० ఊదుపత్తులను పెట్టి వెలిగించుపాత్ర.

ऊधम, पु० उपद्रव గోల; కొట్లాట; అల్లరి.

ऊधमी, वि० उपद्रवी గోలచేయువాడు; కొట్లాడు స్వభావముకలవాడు.

ऊधव } पु० ఉద్ధవుడు.
ऊधो }

ऊन, पु० ఉన్ని. वि० తక్కువ.

ऊना, वि० कम తక్కువయగు; తుచ్ఛమగు.

ऊनी, वि० తక్కువ; కొలదిపాటి; ఉన్నితోచేసిన. स्त्री० దుఃఖము.

ऊपर, वि० పైభాగము; ఎత్తైన; అధికము.

ऊपरी, वि० పైకి సంబంధించిన; నియతముకాని; పైకిజూపు.

ऊब, स्त्री० విసుగు; విరతి.

ऊबड़, पु० కఠినమార్గము;—खाबड़ మెఱకపల్లములుగల; సమస్థలము కాని.

ऊबना, अ० उकताना విసుపుట; వ్యాకులతజెందుట.

ऊमस, स्त्री० दे० उमस.

ऊरू, पु० जंघा తొడ.

ऊर्ज, वि० బలముగల; శక్తివంతమైన.

ऊर्ध्व, वि० ऊपर పైన. वि० పైనుండు.

ऊर्मि } स्त्री० लहर అల; పెద్ద అల;
ऊर्मी } —माली సముద్రము.

ऊलजलूल, वि० अंडबंड అసంబద్ధపు; తలతోకలేని; అనుచితమగు.

ऊसर, पु० పండని; బీటినేల.

ऊह, अव्य० క్లేశమును దుఃఖమును సూచించు శబ్దము; ఆశ్చర్యార్థకము; ఊహ.

ऊहापोह, पु० తర్కవితర్కము; ఆలోచన.

ऋ

ऋक्ष, पु० भालू ఎలుగుబంటు; నక్షత్రము.

ऋचा, स्त्री० ఛందోబద్ధమగు వేదమంత్రము.

ऋण, पु० అప్పు; మెల్ల మెల్లగా అప్పు —पटाना, తీర్చుట.

ऋणिया } पु० అప్పులకాపు; అప్పులవాడు.
ऋणी }

ऋतुराज, पु० వసంతుడు.

ऋद्धिसिद्धि, स्त्री० సమృద్ధియు పవలతయు.

ऋषभ, पु० ఎద్దు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ए

ऍंच-पेंच, पुं॰ उलझन चिक्कु ; गूढ युक्ति.

ऍंड़ा-बेंड़ा, वि॰ तलक्रिंदु.

ऍंड़ी, स्त्री॰ देo एड़ी.

एक, वि॰ ఒకటి ; ఒంటరి ; సాటిలేని.

एकज़द्दी, वि॰ సగోత్రీకుడు.

एकटकी, स्त्री॰ రెప్పరాల్పక ; విడువక.

एकतरफ़ा, वि॰ ఒకపక్షమునకుచెందిన; పక్షపాతముగల.

एकता, स्त्री॰ ఐకమత్యము ; సమానత్వము.

एकतान, वि॰ తన్మయుడు ; ఏకాగ్రచిత్తుడు.

एकतारा, पुं॰ ఒంటి తీగ సితారు ; ఒక వాద్యము.

एकत्र } वि॰ ఇకట్టు ఒకచోట; సమ
एकत्रित } కూర్చబడిన

एकनिष्ठ, वि॰ ఒకదానియందే శ్రద్ధయుంచువాడు.

एकन्नी, स्त्री॰ ఒక అణాబిళ్ల.

एकफसला, वि॰ ఒక పంట మాత్రము పండు.

एक-व-एक, क्रि॰ ఒకరితరువాత ఒకరు.

एकबारगी, वि॰ అచానక ఒకేసారి ; తటాలున.

एकबाल, पुं॰ సౌభాగ్యము ; స్వీకృతి.

एकमत, वि॰ ఒకే అభిప్రాయము కలిగివ.

एकमुश्त, वि॰ మొత్తముగ ; ఒకేసారి.

एकरंग, वि॰ समान కపటములేని ; నిర్మల హృదయముగల ; ఒకే రంగుగల.

एकरस, वि॰ వికారమునొందని ; మార్పులేని.

एकरार, पुं॰ वादा ప్రతిజ్ఞ ; అంగీకారము

एकलौता, वि॰ ఏకమాత్ర పుత్రుడు.

एकसर, वि॰ अकेला ఒంటరిగ.

एकसाँ, वि॰ సమానముగ ; ఒకే విధముగ.

एकहरा, वि॰ ఒక మడతగల ; పేటగల.

एकहत्था, वि॰ అంతయు ఒకని చేతిలో నుండిన.

एकांगी, वि॰ ఒక వైపునకు సంబంధించిన ; మొండివాడు.

एकांत, वि॰ కేవలము ; బొత్తిగ ; చేఅగు శూన్యస్థానము.

एका, पुं॰ एकता ఐకమత్యము.

एकाई, स्त्री॰ అంకములను లెక్కించుట యందు మొదటి అంకపు స్థానము ; అంకె (Unit).

एकाएक, वि॰ అచానక తటాలున ; ఉన్నట్లుండి.

एकाकार, पुं॰ భేదభావములేమి.

एकाकी, वि॰ तनहा ఒంటరి.

एकाग्र, वि॰ స్థిరపడిన ; చంచలము కాని.

एकाधिपत्य, पुं॰ ఒకేఒకని అధికారము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

एकीकरण, पुं ఒక్కటిచేయుట; ఐక్యముచేయుట.

एकीभाव, पुं ఒక్కటియగుట; ఐక్యము.

एक्का, वि ఒంటరియైన. पुं ఒక విధమగు గుఱ్ఱపుబండి; ఆసు (Ace).

एक्काद्दुक्का, वि ఒంటరిగ.

एक्कावान, पुं "ఎక్కా" తోలువాడు.

एक्की, स्त्री ఒంటెద్దుబండి.

एकानगी, स्त्री मेल కలయిక; మైత్రి.

एढ़ो, स्त्री మదిమ; చీలమండ.

एतक़ाद, पुं भरोसा నమ్మకము.

एतदर्थ, वि ఇందులకొఱకు; ఈ కారణమువలన.

एतनाई, स्त्री సానుభూతి తెల్పుట.

एतबार, पुं यक़ीन నమ్మకము.

एतमाद, पुं भरोसा నమ్మకము.

एतराज़, पुं आपत्ति ఆక్షేపణ; అభ్యంతరము.

एतराफ़, पुं ఒప్పుకొనుట.

एतवार पुं इतवार ఆదివారము.

एरंड, पुं ఆముదపుచెట్టు.

एलची, स्त्री రాజదూత.

एवं, वि और ఇట్లే; మరియు.

एवज़, पुं బదులు; మాఱుగ ఇవ్వబడు వస్తువు.

एवज़ी, पुं బదులు పనిచేయువాడు.

एहतमाम, पुं ఏర్పాటు; నిరీక్షణము; ప్రయత్నము.

एहतराम, पुं ఆదరము.

एहतियात, स्त्री మెలకువ; జాగరూకత; పావకార్యమునుండి తొలగుట.

एहसान, पुं కృతజ్ఞత; దయ; అనుగ్రహము

एहसान-फ़रामोश, वि కృతఘ్నుడు.

एहसानमंद, वि కృతజ్ఞుడు.

एहसास, पुं చేతితోముట్టుట; తెలుసుకొనుట.

ऐ

ऐंचना, स० खींचना లాగుట; తనవైకి తీసుకొనుట; భారమును వహించుట; ఋణమున్నవై పూచిపడుట.

ऐंचाताना, वि మెల్ల కంటిచూపు.

ऐंचातानी, स्त्री खींचाखींची తమ తమ వైపుకు లాగుకొనుట.

ऐंठ, स्त्री మిడిసిపాటు; పొగరు; మదము; ద్వేషము.

ऐंठन, स्त्री పురి; మెలి; సాగదీయుట.

ऐंठना, स० పురిపెట్టుట; పేనుట; ఒత్తిడి కలుగజేసి వసూలుచేయుట; మోసగించి తీసుకొనుట. अ० మెలిపడుట; గర్వించుట.

ऐंड, पुं देo ऐंठ.

ऐंडना, अ० మిడిసిపాటుపడుట; నీల్గుట; ఒడలు విఱుచుకొనుట. स० వీలుగుట; ఒడలు విఱుచుట.

ऐच्छिक, वि ఇష్టమువచ్చినది. (Optional)

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఏజ్ఞన, అవ్యం ఉక్త పైన జెప్పబడిన; దిటో.

ఏజాజ్, పుం ఇబ్బందిపెట్టుట.

ఏజ్ఞాజ్, పుం గౌరవము; మర్యాద.

ఏతిహాసిక, విం చారిత్రికము.

ఏన, విం ఠీక సరియగు; తగిన. స్త్రీం కన్ను.

ఏనక, స్త్రీం చశ్మా ముక్కుటద్దము; సులోచనము.

ఏబ, పుం అవగుణము; కళంకము; దోషము.

ఏబక, పుం ప్రియుడు; దూత.

ఏబగో, పుం ఇతరులను నిందించువాడు.

ఏబగోఈ, స్త్రీం ఇతరులను నిందించుట.

ఏబజో, విం చిద్రాన్వేషణము చేయువాడు.

ఏబజోఈ, స్త్రీం ఇతరుల తప్పులు వెదకుట.

ఏబదార, విం దోషముతోకూడిన.

ఏబపోశ, విం ఇతరుల దోషములను కప్పిపుచ్చువాడు.

ఏబీ, విం దుర్గుణములుగల.

ఏమాల, పుం ('అమల' కా బహు.) కార్యములు.

ఏయామ, పుం ఆదను; దినము.

ఏయార, పుం ధూర్త చతురుడు; అనేక రూపములు ధరించువాడు; దుష్టుడు; మోసగాడు.

ఏయారీ, స్త్రీం ధూర్తత్వము; కపటము.

ఏయాశ, విం విలాసీ విషయలంపటుడు.

ఏయాశీ, స్త్రీం విలాస విషయాసక్తి.

ఏరా-గైరా, విం అజనబీ పరాయివాడు; తుచ్ఛమగు.

ఏలాన, పుం ఘోషణా ప్రకటన.

ఏలానియా, విం స్పష్టముగ ప్రకటితమగు.

ఏవాన, పుం రాజప్రాసాదము.

ఏశ, పుం ఆరామ భోగవిలాసము; విషయసుఖము; సుఖము.

ఏసా, విం ఇట్టి; ఇట్లు.

ఏసే, విం ఈ ప్రకారముగా; ఈ విధముగ.

ఏహిక, విం సాంసారిక ఈ లోకమునకు సంబంధించిన; ప్రాపంచికమగు.

ఓ

ఓఠ, పుం పెదవి.

ఓక, పుం ఘర ఇల్లు.

ఓకనా, అం వమనముచేయుట.

ఓకాఈ, స్త్రీం వమనము; కక్కు.

ఓఖల, పుం / ఓఖలీ, స్త్రీం } తోలు.

ఓఛా, విం నీచుడగు; గంభీరముకాని; గొప్ప ఆశయములులేని; లోతులేని.

ఓఛాపన, పుం నీచత; తుచ్ఛము.

ఓజ, పుం తేజస్సు; బలము; ప్రకాశము; ప్రతాపము.

ఓజస్వితా, స్త్రీం తేజము; కాంతి; ప్రభావము.

ఓజస్వీ, విం శక్తిమంతుడగు; ప్రభావశాలియగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఓఝల, పు॰ ఓట చాటు ; అదృశ్యము.

ఓఝా, పు॰ భూతముల నుచ్చాటనము చేయువాడు ; బ్రాహ్మణులయందొక జాతి.

ఓఝాఈ, స్త్రీ॰ భూతవైద్యుని పని.

ఓట, స్త్రీ॰ చాటు ; అడ్డము ; మరుగు ; శరణు.

ఓటనా, స॰ ప్రతిని ప్రత్తి రాట్నము నందుంచి ప్రత్తి గింజలు వేఱు చేయుట ; తనమాటయే మరలమరల చెప్పుచుండుట.

ఓటనీ, స్త్రీ॰ ప్రత్తిరాట్నము.

ఓఠంగనా, ఇ॰ అనుకొనికూర్చుండుట ; పడుకొని శ్రమదీర్చుకొనుట.

ఓఢనా, స॰ రోఢనా అడ్డగించుట ; (ఏదైనా తీసుకొనుటకు) చేయి చాచుట.

ఓఢనా, స॰ వస్త్రము మొ. వానిచే దేహమును కప్పుట ; భారమును వహించుట ; తనపైకి తీసుకొనుట. పు॰ కప్పుకొను వస్త్రము.

ఓఢనీ, స్త్రీ॰ స్త్రీలు కప్పు కొను పై వస్త్రము.

ఓఢానా, స॰ కప్పుట.

ఓతప్రోత, వి॰ విడదీయ జాల నంతగా ఒక దానిలో ఒకటి కలసి పోయిన పు॰ పడుగుపేక.

ఓద, పు॰ నమీ నెమ్మి ; తడిగానున్న.

ఓదన, పు॰ అన్నము.

ఓదరనా, అ॰ చినిగిపోవుట ; పాడయి పోవుట.

ఓదా, వి॰ నెమ్మిగల ; తడిపిన.

ఆదారనా, స॰ చీల్చుట ; విదీర్ణము చేయుట ; నాశముచేయుట.

ఓనచన, స్త్రీ॰ మంచమును బిగించి కట్టుత్రాడు.

ఓప, స్త్రీ॰ చమక కాంతి ; సౌందర్యము ; సొబగు.

ఓఫ, అవ్య॰ బాధ లేక ఆశ్చర్యముకలుగునపుడు వెలువడు శబ్దవిశేషము.

ఓర, స్త్రీ॰ వైపు ; దిక్కు ; —ఓర పు॰ తుది ; అంచు ; మొదలు.

ఓరీ, స్త్రీ॰ ఓలతీ సూరు.

ఓల, పు॰ సూరన కందగడ్డ. స్త్రీ॰ ఒడి ; శరణు ; ధరావతు. వి॰ తడియైన.

ఓలచా, పు॰ పల్లమునుండి నీరుతోడుట కుపయోగపడు గూడ లేక దొప్ప.

ఓలతీ, స్త్రీ॰ వాననీరు క్రింద పడుటకై ఏటవాలుగా నుండునట్టి సూరు.

ఓలా, పు॰ వడగల్లు ; పటికబెల్లముతో చేసిన లడ్డు ; పరదా ; తెర ; రహస్యమైనమాట ; వడగల్లువలె చల్లనిది.

ఓష్ఠ, పు॰ హోఠ పెదవి.

ఓస, స్త్రీ॰ మంచు.

ఓసర, స్త్రీ॰ గేదె ; ఎనుము.

ఓసానా, స॰ తూరుపాఅడిట్టుట ; కురిపించుట.

ఓసార, పు॰ ఫైలావ, వెడల్పు ; విస్తారము ; వ్యాప్తి.

ఓసారా, పు॰ బరామదా వసారా.

ఓహ, అ॰ దే॰ ఓఫ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ओहदा, पुं॰ होदा.

ओहदेदार, पुं॰ पदाधिकारी; होदాను వహించువాడు.

ओहार, पुं॰ రథము లేక పల్లకిపైవేయు బట్ట.

औ

औंघना } अ॰ కునికిపాటుపడుట;
औंघाना } తూగాడుట.

औंघाई, स्त्री॰ తంద్రావస్థ; కునికిపాటు.

औंढ़ा, वि॰ లోతు; గంభీరము.

औंधा, वि॰ उलटा బోరగిల అయిన; క్రిందైన.

औक़ात, स्त्री॰ हैसियत అదను; సమయము; సామర్థ్యము.

औगुन, पुं॰ दे॰ अवगुण.

औघट, वि॰ अवघट కఠినము; దుర్గమము.

औघड़, पुं॰ అఘోర మార్గము నవలంబించువాడు; ఏపనియందును ఆలోచన చేయనివాడు. वि॰ అసంబద్ధమగు; తాఱుమాఱుగనుండు.

औचक, वि॰ अचानक తటాలున; ఉన్నట్టుండి; ఒకేసరి.

औचट, स्त्री॰ సంకటము; ఇబ్బంది. वि॰ తటాలున.

औचित्य, पुं॰ उपयोगము; యోగ్యత.

औज, पुं॰ ఎత్తు; ఉన్నతి; గొప్పపదవి.

औज़ार, पुं॰ పనిముట్టు; ఆయుధము.

औटना } स॰ మఱుగకాచుట.
औटाना }

औढर, वि॰ ఎటు లోచిన అటు అభిముఖుడగు; ఇచ్చవచ్చినట్టు నడచుకొను.

औद्योगिक, वि॰ పరిశ్రమకు సంబంధించిన.

औपनिवेशिक, वि॰ ఖండాంతరీయులకు సంబంధించిన.

औपन्यासिक, वि॰ నవలకు సంబంధించిన. पुं॰ నవల వ్రాయువాడు.

औबाश, पुं॰ నీచుడు.

औरंग, पुं॰ సింహాసనము; ముద్ది.

और, अव्य॰ మరియు. वि॰ ఇతరుడు; అధికము.

औरत, स्त्री॰ స్త్రీ; భార్య.

औरस, पुं॰ తన ధర్మపత్నికి పుట్టిన వాడు.

औलाद, स्त्री॰ సంతానము.

औलिया, पुं॰ సిద్ధులగు ముసల్మానుల పేరు.

औवल, वि॰ पहला, మొదటి; ప్రధానమగు; సర్వోత్తమమగు. पुं॰ ముందు; ప్రారంభము.

औसत, पुं॰ సగటున; సాధారణుడు; సామాన్యస్థితికి చెందినవాడు.

औसर, पुं॰ दे॰ अवसर.

औसान, पुं॰ अंत తుది; పరిణామము; దేహజ్ఞానము; ధైర్యము; తెలివి.

औसाफ़, पुं॰ (वस्फ़ का बहु॰) గుణములు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

क

कंकड़, पुं० కంకర.

कंकड़ीला, वि० కంకరకలసిన.

कंकाल, पुं० ठठरी అస్థిపంజరము ; ఎముకలగూడు.

कँखौरी, स्त्री० చంక ; చంకలో లేచు కురుపు.

कंगन, पुं० కంకణము.

कंगनी, स्त्री० చిన్న కంకణము; గోడలు మొ. వాని చివరనుండు శృంగారమైన యంచు ; ఒక ధాన్య విశేషము.

कँगारू, पुं० ఆస్ట్రేలియా దేశమునందలి యొక విచిత్రమగు జంతుపు.

कंगाल, वि० ग़रीब బీద.

कंगाली, स्त्री० ग़रीबी బీదతనము.

कंगूरा, पुं० లిఖితము ; బురుజు.

कंघी, स्त्री० దువ్వెన ; సాలెవారి అచ్చు కట్టుపన్నె ;—**चोटी करना** దువ్వి అలంకారము చేసుకొనుట.

कंधा ,పెద్దదువ్వెన.

कंघेरा, पुं० దువ్వెనలు తయారుచేయువాడు.

कंचन, पुं० **सोना** బంగారు ; ఉమ్మెత్త.

कंचनी, स्त्री० వేశ్య.

कंचुक, पुं० } **चोली** రవిక.
कंचुकी, स्त्री० }

कंज, पुं० కమలము ; తలవెంట్రుకలు ; బ్రహ్మ.

कंजई, वि० **खाकी** ధూమ్రవర్ణము గల.

कंजड़, पुं० త్రాళ్లు మొదలగునవి పేని జీవించు జాతి.

कंजा, पुं० కానుగ ; గచ్చచెట్టు. वि० కానుగరంగుగల ; ఖాకీరంగుగల.

कंजूस, वि० పిసినిగొట్టు ; లోభి.

कंजूसी, स्त्री० పిసినిగొట్టుతనము.

कंटक, पुं० ముల్లు ; సూదిమొన ; నీచుడగు శత్రువు ; విఘ్నము కలుగజేయువాడు.

कँटिया, स्त्री० చిన్నసీల ; గాలము ; కొక్కెము ; తలనుధరించు భూషణ విశేషము.

कँटीला, वि० ముళ్లుండు ; కంటకములు కల్గిన.

कंटोप, पुं० చెవులను సహితము కప్పునట్టి టోపి.

कंठ-माला, स्त्री० ఒకరోగము.

कंठा, पुं० మెడకు వేసుకొను భూషణ విశేషము ; కంటె.

कंठाग्र, वि० **ज़बानी** కంఠస్థమైన.

कंठी, स्त्री० చిన్నపూసలు గ్రుచ్చిన మాల ; చిలుక మొ. వాని మెడయందలి లేఖ లేక గీర ;—**बाँधना**, శిష్యునిగచేసికొనుట.

कंडा, पुं० పిడుక ;—**होना** చిక్కిపోవుట ; చనిపోవుట.

कंडील, स्त्री० కాగితపు లాంతరు.

कंडेरा, पुं० దూదేకుజాతి.

कंड़ौरा, पुं० పిడుకలుచేయు చోటు ; పిడుకలకుప్ప.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కంత, పు॰ పతి.

కంథా, స్త్రీ॰ బొంత; గంత.

కంద, పు॰ కంద; పటికబెల్లము.

కందరా, స్త్రీ॰ గుహ.

కందీల, స్త్రీ॰ దే॰ కందీల.

కంత్రుక, పు॰ బంతి; చెండు; గుండ్రని దిండు; బోక; వక్క.

కంద్రీ, స్త్రీ॰ దొండతీగె.

కంధా, పు॰ భుజము;—దేనా సహాయ ముచేయుట; శవముతోడ స్మశాన మువరకు వెళ్లుట.

కంప, పు॰ / కంపకంపి, స్త్రీ॰ / కంపన, పు॰ } వణకు.

కంపనా, అ॰ వణకుట.

కంపా, పు॰ పిట్టలను పట్టుకొనుటకు జిగురు రాచి ఉచ్చుగా తయారుచేయు వాసపు బద్దలు.

కంపానా, స॰ కంపింపజేయుట; భయ పెట్టుట.

కంపాయమాన, వి॰ కంపించుచున్న; వణకుచున్న.

కంపిత, వి॰ కంపించుచున్న; భయ భీతుడైన.

కంపూ, పు॰ సేనాశిబిరము; సేన.

కంబఖ్త, వి॰ దే॰ కమబఖ్త.

కంబల, పు॰ కంబళి.

కంబు, పు॰ కంబము.

కంబలగట్టా, పు॰ దే॰ కమలగట్టా.

కఈ, వి॰ ఒకటిగాని; అనేకము; పెక్కురు.

ककड़ी, స్త్రీ॰ దోసకాయ.

ककना, పు॰ / ककनी, స్త్రీ॰ } కంకణము.

ककरेज़ी, స్త్రీ॰ సీలవర్ణము.

ककहरा, పు॰ ककారము మొదలు హకా రము వరకు నిండు అక్షరములు.

कक्का, పు॰ దే॰ काका.

कक्कुद, పు॰ రాజచిహ్నము; ఎద్దుమూ పురము.

कक्कुभ, పు॰ దిక్కు.

ककेडा, పు॰ పొట్లచెట్టు.

ककोरना, స॰ త్రవ్వుట; పెకలించుట.

कक्ष, పు॰ చంక; గడప.

कक्षा, స్త్రీ॰ తరగతి.

कख़ौरी, స్త్రీ॰ దే॰ कँखौरी.

कगर / कगार } పు॰ ఎత్తు ఒడ్డు; ఎత్తైనదరి.

कच, పు॰ వెంట్రుకలు; గుంపు.

कचक, స్త్రీ॰ త్రొక్కుడు పడుటవలన కలుగు దెబ్బ.

कचकच, స్త్రీ॰ వకవాద వాగ్యుద్ధము; గల్లంతు.

कचकचाना, అ॰ పండ్లు పటపట కొరు కుట.

कचकड़, పు॰ తాబేలు వెన్ను పెముక.

कचकना, అ॰ త్రొక్కువైచుట; మెట్టుట.

कचनार, పు॰ కోవిదార వృక్షము.

कचरकूट, పు॰ ఎక్కువగా తన్నుట లేక కొట్టుట.

कचरना, స॰ కాలితో త్రొక్కుట; నలిపి వేయుట; బాగుగ తినుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कचरा, पु० पच्चि पुच्चकाय : दोस काय : चेत्त ; पेंट ; पनिकिमालिन वस्तु पु.

कचला, पु० तडिमन्नु : बुरद.

कचहरी, स्त्री० कचेरि ; न्यायस्थानमु ; कार्य्यालयमु.

कचाई, स्त्री० अपरिपक्वत : अनुभव मुलेनि.

कचारना, स० बट्ट उतुकुट.

कचालू, पु० ओकविधमगु चेमगड्ड.

कचियाना, अ० साहसमु पोनाडुट; जंकुट.

कचूमर, पु० त्रोक्कि-चेसिन ऊरुगाय; दंचिन वस्तुवु:—**निकालना** ऊपिरि तिरुगुनट्लु चावमोदुट.

कचूर, पु० गंधकचोरमु.

कचौड़ी } स्त्री० मिनुम पिंडितोचेय
कचौरी } बडु पूरीवंटि तिनु पदार्थमु.

कच्चा, वि० पंडनि ; कागनि : पक्वमु कानि ; स्थिरमुगनुंडनि ; निस्सार मगु ; उचितमुकानि ; अनुभवमु लेनि ; अलवाटुलेनि :—**चिट्ठा** पु० उन्नदि उन्नट्टुगा चेप्पुट.

कच्चा माल, पु० मुडिसरुकु.

कच्ची, वि० पच्चि :—**बही** स्त्री० रोजु वारि पुस्तकमु ;—**रसोई** स्त्री० अन्नमु मोदलगुनवि :—**सड़क** मट्टिरोड्डु.

कच्चू, स्त्री० चेमगड्ड.

कच्चे बच्चे, पु० चिन्न बालकुलु ; पिल्ल लेल्ल.

कच्छ, पु० जलमु पूर्णमुग नुंडु देशमु ; नदी तीर भूमि ; कालै ; गोचि.

कच्छप, पु० कच्छुआ, ताबेलु.

कछार, पु० समुद्रमु लेक नदि यॊड्डु नयुंडु नेम्मिगल पल्लपु प्रदेशमु.

कछारना, स० कडुगुट ; श्रमु चेयुट.

कछुआ, पु० ताबेलु.

कछौटी, स्त्री० गोचि.

कज, पु० देहापन वंकरतनमु ; दोषमु ; लोपमु.

कज़-अदाई, स्त्री० कुटिलस्वभावमु.

कजक, पु० अंकुशमु.

कजरौल, स्त्री० भिक्षापात्र.

कज-खुल्क, वि० कठोर स्वभावमुगल वादु.

कज़द्रुम, पु० तेलु.

कज़-फ़हम, वि० प्रतिमाटकु व्यतिरेक अर्थमुनु तीयुवादु.

कज़बह, पु० वितंडवादि ; व्यर्थंगा वादिंचुवादु.

कज़-बीं, वि० प्रतिविषयमुनु चेड्ड दृष्टितो चूचुवादु.

कजरारा, वि० काटुकगिल ; काटुकवलె नल्लनि.

कजरौटा, पु० दे० **कजलौटा.**

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కజరీ } స్త్రీం కాటుక ; నల్లని కన్నులు
కజలీ } గల ఆవు ; శ్రావణ బహుళ తృతీయ వరకు వాన కాలపు రోజులలో వచ్చెడి ఒక పండుగ.

కజలౌటా, పుం } కాటుక బరిణి.
కజలౌటీ, స్త్రీం }

క़ज़ా, స్త్రీం మౌత మృత్యువు ; పాలించుట.

కజ్ఞాఏ-ఇలాహీ, స్వాభావకమృత్యు

క़ज़ాఏ-నాగహానీ, స్త్రీం ఆకస్మిక మరణము.

కజ్ఞాక, పుం డాక్ష దారిదోపిడికాడు.

క़ज़ాత, స్త్రీం తంటా ; పోట్లాట.

కజ్ఞారా, విం అచానక హఠాత్తుగా.

కజ్ఞియా, పుం వివాదాస్పదమగు విషయము ; కలహము ; వ్యాజ్యము.

కజీ, స్త్రీం దోషము ; వంకర.

కజ్ఞల, పుం కాటుక ; మసి.

కజ్ఞాక్, పుం దే॰ కజ్ఞాక్ బందిపోటు దొంగ.

కటక, పుం శిబిరము ; సేన ; కంకణము.

కటకటానా, అం పండ్లు కొరుకుట.

కటఖనా, విం కరచు.

కటఘర, పుం బోను ; ఇనుపలేకకొయ్య చువ్వలతోకట్టిన పెద్ద పంజరము.

కవజీరా, పుం నల్ల జీలకర్ర.

కటతీ, స్త్రీం అమ్మకము.

కటనా, అం తెగుట ; పిండియగుట ; కత్తిరింపబడుట ; నాశమగుట ; క్షీణించుట ; కడచుట ; ముగియుట ; నిగ్గుపడుట.

కటనీ, స్త్రీం కోయువనిముట్టు ; వంట కోత ; ఒక వైపునుండి మరియొక వైపునకు పరుగెత్తుట.

కటరా, పుం చిన్ననాలుగు పక్షములుగల వీధి.

కటహరా, పుం దే॰ కటఘరా.

కటహల, పుం పనసచెట్టు ; పనసపండు.

కటహా, విం మూర్ఖుడు ; కోయువాడు.

కటాఈ, స్త్రీం కత్తిరింపు ; కోత ; వంట కోతకూలి.

కటాకటీ, స్త్రీం కొట్లాట.

కటాక్ష, పుం కడగంటిచూపు ; ఆక్షేపము ; దెప్పిపొడుపు.

కటానా, సం కోయుటకు నియోగించుట.

కటార, స్త్రీం బెత్తెడుపొడవు పదునుగల చిన్నకత్తి.

కటావ, పుం కోత ; కత్తిరింపు.

కటాస, పుం ఆడవిపిల్లి ; కత్తి.

కటాహ, పుం వంటచేయు గుండిగ.

కటి, స్త్రీం నడుము ;—బద్ధ, తైయార నడుముకట్టిన.

కటీలా విం తీక్ష్ణమగు ; పదునైన ; మొనగల ; ముళ్లుగల.

కడ్డ, విం ఇంపుకాని ; కారము గల ; వాడిమిగల.

కడ్డతా, స్త్రీం ఇంపుకానితనము ; కారము.

కడ్డాక్తి, స్త్రీం అప్రియమైనమాట ; ఇంపుకానిమాట.

కటోరా, పుం } గిన్నె ; చిన్నగిన్నె.
కటోరీ, స్త్రీం }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కటౌతీ, స్త్రీ ఇవ్వవలసిన ద్రవ్యములో ధర్మార్థముగా కొంతభాగమునువిడిచి పెట్టుట.

కట్టర, వి॰ గట్టిపట్టుదలగల; మూర్ఖుడైన; అంధవిశ్వాసముగల.

కట్టా, వి॰ కట్టా-కట్టా బలవంతుడగు; బలిష్ఠుడగు.

కట్ఠా, పు॰ ఒక భూమికొలత; దీని పరిణామము ఐదు మూరల నాలుగు అంగుళములు.

కఠ, పు॰ కాఠ కొయ్య.

కఠపుతలీ, స్త్రీ కొయ్యబొమ్మ; తాను ఆలోచింప లేక ఒకరు చెప్పి నట్లు నడుచుకొనువాడు.

కఠఫోడా, కఠఫోర } పు॰ చెట్టుగొట్టు పిట్ట.

కఠబాప, పు॰ సవతితండ్రి.

కఠమల్లియా, పు॰ కపటసన్యాసి.

కఠరా, పు॰ దే॰ కఠఘరా.

కఠహ్ఁసీ, స్త్రీ విషపునవ్వు.

కఠినాఈ, స్త్రీ కఠోరత; ఇబ్బంది.

కఠియా, వి॰ లావు; బిరుసు అయిన; పొట్టు లేక పొక్కుగల.

కఠ్ఠవానా, అ॰ ఎండి కొయ్యవలె బిగుసుకొని పోవుట.

కఠౌత, కఠౌతా, కఠౌతీ } స్త్రీ॰ పు॰ స్త్రీ॰ కొయ్యపాత్ర.

కడ్‌క, స్త్రీ ధ్వని విశేషము; కఠోర శబ్దము;—**కర బోలనా** గద్దించి మట్లాడుట.

కడ్‌కనా, కడ్‌కడ్‌ానా } అ॰ కడకడయని శబ్దించుట.

కడ్‌కడ్‌ాహట, స్త్రీ॰ కడకడయనుధ్వని; ఘోరనాదము.

కడ్‌ఖైత, పు॰ యుద్ధకాలపు రణగీత పాడువాడు.

కడ్‌వా, వి॰ దే॰ కట్టువా.

కడ్‌వీ, స్త్రీ॰ జొన్న చొప్ప.

కఢ్ఁ, పు॰ కడియము; ఒక విధమగు పావురము. వి॰ **సఖ్త** గట్టిపడిన; కఠినమగు; మొరకు; ఉగ్రుడు; బిగువైన; అప్రియమగు.

కఢ్ఁఈ, స్త్రీ॰ కఠోరత; బిగువు.

కఢ్ఁఆ, పు॰ గట్టివస్తువు; విరుగుధ్వని; ఉపవాసము.

కఢ్ఁాహ, కఢ్ఁాహా } పు॰ నూనె మున్నగునవి కాచె దికడవ; పెనము.

కఢ్ఁాహీ, స్త్రీ॰ చిన్నబాణలి; చిన్నకడవ.

కఢ్ఁీ, స్త్రీ॰ గొల్లెము; కొక్కెము; గీతమునందొక పాదము; చిన్నదూలము. స్త్రీ॰ కష్టము: ఇబ్బంది. వి॰ కఠినమగు.

కత్తుఆ, వి॰ రుచిలేని; చిటచిట స్వభావముగల; మొండి; చేదైన

కత్తుఆ-తేల, పు॰ ఆవ నూనె.

కత్తుఆనా, అ॰ చేదగుట; కోపపడుట.

కత్తనా, అ॰ వెలువడుట; ఉదయించుట; పెరుగుట.

కథాఈ, స్త్రీ॰ దే॰ కఢాహీ.

కథానా, స॰ బయలు వెడలునట్లు చేయుట; ఈడ్పించుట; రంగు అద్దుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కఢావ, పు౦ అల్లికపు ; ఆద్దకపు పని.

కఢీ, స్త్రీ౦ ఒకవిధమగు పులుసు.

కణ, పు౦ } కణిక, స్త్రీ౦ } రవ ; అణువు ; మెతుకు ; బిచ్చము.

కత, పు౦ కలము ; పాళి.

కతఈ, అ౦ బిలకుల బొత్తిగా ; ఎంత మాత్రము.

కతని, స్త్రీ౦ రాటపుకడురు.

కతబ, పు౦ వ్యాసము.

కతరన, స్త్రీ౦ కత్తిరించిన పిదప మిగులు చిన్న గుద్ద పేలికలు ; లేక కాగితపు ముక్కలు.

కతరనా, స౦ కత్తిరించుట. పు౦ పెద్ద కత్తెర ; మాటకర్దు తగిలెడివాడు.

కతరని, స్త్రీ౦ కత్తెర.

కతర-బ్యోంత, స్త్రీ౦ కత్తిరింపు ; తారుమారు ; ఆలోచన ; యుక్తి.

కతరా, పు౦ బిందువు ; ముక్క.

కతరానా, అ౦ ఎవరికైనను కనబడక తప్పించుకొని తొలగిపోవుట ; కనుబ్రామి వెళ్లుట. స౦ కత్తిరించునట్లు చేయుట.

కతల, పు౦ వధ ; హత్య.

కతలా, పు౦ ముక్క ; తొన.

కతవార, పు౦ పనికిరానిగడ్డి.

కతా, వి౦ కోయబడిన.

కతాఈ, స్త్రీ౦ వడకుట ; వడకుకూలి.

కతా-కలామ, పు౦ అద్దు ప్రసంగము.

కతాన, పు౦ ఒక రకమైన బిలవగల పట్టు వస్త్రము.

కతార, స్త్రీ౦ శ్రేణి ; పంక్తి :—బాధనా బారులు తీర్చుట.

కతారా, పు౦ ఎర్రచెరుకు.

కతిపయ, వి౦ కొంతమంది ; ఎన్నియో కొన్ని.

కతీల, వి౦ నరకబడిన లేక చంపబడిన.

కతౌనీ, స్త్రీ౦ దే౦ కతాఈ.

కత్తా, పు౦ చిన్నవంకర కత్తి.

కత్థఈ, వి౦ ఒక రంగు ; చంద్రవంటి రంగుగల (Snuff-colour).

కత్థా, పు౦ కాచు.

కత్ల, పు౦ హత్య.

కత్లే-ఆమ, పు౦ చిన్న పెద్దయను విభేదములేకుండా చెయబడు హత్యాకాండ.

కథక } కథక్కడ } పు౦ కథలు చెప్పువాడు ; పురాణము చెప్పువాడు.

కథన, పు౦ చెప్పుట ; వర్ణనచేయుట ; మాట.

కథనీ, స్త్రీ౦ మాట ; ఒకవాదము ; ప్రేలుడు.

కథనీయ, వి౦ చెప్పదగిన ; వర్ణింపదగిన.

కథరీ, స్త్రీ౦ దే౦ కథా.

కథానక, పు౦ కథ ; చిన్నకథ ; పెద్ద కథయొక్క సారాంశము. కథావస్తు.

కథిత, వి౦ చెప్పబడిన.

కథీర, పు౦ తగరము.

కథోపకథన, పు౦ వార్తాలాపము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కదంబ, పు్రం కడిమచెట్టు ; సమూహము ; గుంపు.

క़द, పు్రం ఊచాఈ ఎత్తు.

కదన, పు్రం యుద్ధము ; వధ.

కదమ, పు్రం ఫే॰ కదంబ.

క़दम, పు్రం కాలు ; అడుగు ; అడుగు గురుతు ; అంగ.

క़दమచా, పు్రం పాయిఖానా దొడ్డిలో కాళ్లు పెట్టుటకు ఉపయోగించు స్థానము.

క़दम-బోస, విం మిక్కిలి ఆదరించువాడు.

క़दమబోసీ, స్త్రీం మిక్కిలి ఆదరము.

క़दర, స్త్రీం इज़्ज़त, కొలత ; విలువ ; గౌరవము ;—दान గుణగ్రాహి ; గౌరవించువాడు ;—दानी స్త్రీం గుణమును గ్రహించు శక్తి ;—शनास గుణగ్రాహి.

కదరాఈ, స్త్రీం పిరికితనము.

కదరానా, అ॰ डरना భయపడుట.

క़दरे क़लील, విం కొద్ది ; స్వల్పమైన.

కదర్థ, విం పనికిరాని ; నీచమైన.

కదర్య, విం कंजूस లోభి.

కదలీ, స్త్రీం అరటి.

కదా, విం ఎప్పుడు ; यदा-कदा అప్పుడప్పుడు.

కదాచిత్, విం शायद ఒకప్పుడు ; ఎప్పుడు ; ఎప్పుడైన.

కదాపి, విం कभी ఎప్పుడు ; ఎంత మాత్రమును.

క़दामत, స్త్రీం ప్రాచీనము.

కధీ, విం హఠముచేయు.

క़दीम) పు్రం पुराना ప్రాచీనమగు ;
క़दीमी) పురాతనమగు.

క़दीर, విం శక్తివంతుడైన.

క़द्दत, స్త్రీం మనస్సు కలియని ; వైమనస్యము.

క़दे-आदम, విం మనుష్యునితో సమానమైన ఎత్తుగల.

కద్దావర, విం దీర్ఘకాయుడగు.

కద్దూ, పు్రం సొరకాయ ; ఆనపకాయ ; గుమ్మడియందొక భేదము.

కద్దూకశ, పు్రం సొరకాయ మొదలైనవి ; తురుము ఇనుము లేక ఇత్తడికోరు.

కన, పు్రం ఫే॰ కణ.

కనఆఖీ, స్త్రీం ప్రక్క-చూపు.

కనకటా, విం తెగిన చెవికలవాడు ; చెవి కోయువాడు.

కనకౌనా, అం చిన్నమాటకు మండిపడుట ; చిర్రుమనుట.

కనకీ, స్త్రీం బియ్యపు నూక.

కనకూత, స్త్రీం పంటపై పన్ను వసూలు చేయు నొక పద్ధతి.

కనకౌవా, పు్రం గాలిపటము.

కనఖజూరా, పు్రం జానెడు పొడవుండి అనేక కాళ్లు కలిగిన యొక విష కీటకము ; కాళ్ల జెర్రి.

కనఖియానా, స॰ కడగంట చూచుట ; కంటితో సైగ చేయుట.

కనఖీ, స్త్రీం క్రీగన్ను.

కనగురియా, స్త్రీం చిటికెనవ్రేలు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कनछेदन, पुं చెవులు కుట్టుట.
कनटोप, पुं చెవులను కప్పుటోపి.
कनपटी, स्त्री० కణత.
कनफुँकवा, वि० చెవిలో నుపదేశము చేయువాడు.
कनफुसकी, स्त्री० दे० कानाफूसी.
कनफुँका, वि० दे० कनफुँकवा.
कनवा, पुं० ఛాక ఐదు తులముల బరువు.
कनसुई, स्त्री० ధ్వని ; ఆహూకీ.
कनस्तर, पुं० దబ్బా.
कनहा पुं० పంట అంచనావేయు అధికారి.
क़नाअत, स्त्री० సంతోషము ; తృప్తి.
क़नात, स्त्री० మరుగుచేయుటకై చుట్టు కట్టు మోటుబట్ట.
कनिक, पुं० గోధుమలు; గోధుమపిండి.
कनिया, स्त्री० సందలి ; ఒడి.
कनियाना, अ० కంటబడకుండ తప్పించుకొనుట.
कनिहा, वि० పగబట్టిన ; ద్వేషముగల.
कनी, स्त्री० చిన్నతునియ ; వజ్రపురవ; బిందువు ;—**खाना या चाटना** వజ్రపురవమింగి జీవితమును విడనాడుట.
कनीज़, स्त्री० దాసి.
कनीनिका, स्त्री० కనుగ్రుడ్డు ; నక్షత్రము ; కన్య.
कनेठी, स्त्री० **गोशमाली**, చెవి మెలియ బెట్టుట.
कनेर, पुं० గన్నేరు.
कनेरिया, वि० గన్నేరు పూవువంటి రంగుగల.
कनौठा, पुं० మూల ; ప్రక్క-.
कनौड़ा, वि० ఏదేని అవయవము లేని వాడు ; నిందింపబడిన వాడు ; చెడు పేరుగలవాడు.
कनौती, स्त्री० పశువుల చెవులు ; లేక వాని కొనలు.
कन्दील, स्त्री० లాంతరు.
क़न्नास, पुं० ఊడ్చువాడు ; లోభి.
कन्नासी, स्त्री० ఆకురాయి
कन्नी, स्त्री० గాలిపటమునకుండు రెండు కొనలు లేక రెండంచులు ; అంచు.
कन्हाई } पुं० కృష్ణుడు.
कन्हैया }
कपड़छन } पुं० వస్త్రగాయము పట్టుట.
कपड़छान }
कपड़ा, पुं० వస్త్రము ; ఉడుపు.
कपाट, पुं० తలుపు ; కవాటము.
कपार, } पुं० పునుక ; పుర్రె ; భిక్ష
कपाल } కొను పాత్ర.
कपाली, पुं० శివుడు.
कपास, स्त्री० ప్రత్తిచెట్టు.
कपित्थ, पुं० వెలగ.
कपिल, वि० **भूरा** మట్టివన్నె గల ; తెల్లనైన. पुं० కుక్క- ; ఎలుక.
कपिला, वि० కపిలవన్నెగల ; బూడిద వన్నెగల ; ఏమినేర్వని. स्त्री० బూడిద వర్ణముగల ఆవు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कपिश, वि० पसुपुమీరిన యెఱుపు గలది.

कपूत, पुं० కడుపు చెరుప బుట్టినవాడు; చెడుబాలకుడు.

कपूर, पुं० కర్పూరము.

कपोत, पुं० कबूतर పావురము.

कपोल, पुं० गाल చెక్కి-లి :—कल्पना ప్రయోజనము లేని కల్పన; వాస్తవము కాని కల్పనామాత్రము.

कफ, पुं० కఫము.

कफ़, पुं० చొక్కా-ముంజేయి; కఫము; నురుగు; అరచేయి

कफ़गीर, पुं० గరిట.

कफ़चा, पुं० పాము పడగ.

कफ़तार, पुं० నివంగి.

कफ़न, पुं० శవముపై కప్పువస్త్రము; —खसोट లోభి.

कफ़नाभा, स० పూర్చుటకు లేక కాల్చుటకు శవమును వస్త్రమునందుచుట్టుట.

कफ़नी, स्त्री० శవము మెడలో వేయు వస్త్రము; సాధువులు బైరాగులు ధరించు కుట్టని వస్త్రము.

कफ़स, पुं० పంజరము; కారాగృహము; ఇరుకుచోటు.

कफ़ाफ़, वि० పూర్ణమైన పూచి. पुं० రోజుబత్తెము.

कफ़्फ़ारा, पुं० పాప పరిహారమునకు చేసుకొను ప్రాయశ్చిత్తము.

कफ़ील, पुं० జవాబుదారి వహించు నతడు; జామీనుదారుడు.

कब, वि० ఎప్పుడు.

कबड्डी, स्त्री० చెడుగుడుఆట; బలుగుడు.

कबर, स्त्री० देo क़ब्र.

कबरा, वि० పలు వన్నెలు గల; చిత్ర వర్ణములుగల.

क़बल, वि० पहले, పూర్వము; ఇంతకు ముందు.

कबाड़ा, पुं० खखेड़ा, జంజాటము.

कबाडिया } पुं० విరిగిన; ఎండిన;
कबाड़ी } కుళ్లినపస్తు వులనమ్మువాడు.

कबाब, पुं० కాడలకు గ్రుచ్చి కాల్చిన మాంసము.

कबाबी, वि० కాడలకు గుచ్చిన మాంసమును అమ్మువాడు; భక్షించువాడు.

क़बायल, पुं० కుటుంబము (क़बीला का बहु०).

कबार, पुं० रोज़गार వృత్తి; పరిశ్రమ.

कबारना, स० उखाड़ना పెళ్లగించుట.

कबाला, पुं० దానపత్రము, దస్తావేజు.

कबाहत, स्त्री० చెడుగు; కష్టము.

कबीर, वि० శ్రేష్ఠమగు.

कबील, पुं० जत्था జాతి; కులము; గుంపు.

कबीला, स्त्री० భార్య; గుంపు.

कबीह, वि० చెడు.

कबूतर, पुं० పావురము.

कबूल, पुं० मंज़ूर అంగీకారము; —सूरत సుందరుడు.

कबूलना, स० స్వీకరించుట; అంగీకరించుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कबूलियत, स्त्री० स्वीकारमु; अंगीकारपत्रमु.

कबूली, स्त्री० शनगपप्प पुलगमु.

कब्ज़, पुं० अधिकारमु; अड्डंकि; मल बद्धमु क्रि० कब्ज़ होना प्राणमु एगिरिपोवुट.

कब्ज़ा, पुं० मूँठ पिडि; मरबंधु; अधिकारमु;—उठना अधिकारमु पोवु चुंदुट;—बहाल करना पूर्वपु स्थितियंदु पेट्टुट;—दार अधिकारमु गलवाडु.

कब्ज़ियत, स्त्री० मलबद्धकमु.

क़ब्र, स्त्री० गोरि; शवमुनुपूड्चुटकै तीयुगुंट.

कब्रिस्तान, पुं० शवमुनुपूड्चुचोटु.

कभी, वि० एप्पुडैननु;—कभी का चालानेपटिनुंचि;—न कभी ओकप्पुडु काकुन्न मरियोकप्पुडु.

कमंगर, पुं० विल्लुचेयुवाडु; विरिगिन येमुकनु सर्दि चक्क-चेयुवाडु; चित्तरुवुलनु व्रायुवाडु.

कमंडली, वि० कमंडलमु धरिंचुवाडु; विरागि.

कमंद, पुं० दोनु; उरि; त्राटिनिच्चेन.

कम, वि० कोद्दि; अल्पमु; चेड्ड;—अक्ल अल्पबुद्धियगु—असल, —ज़ात वर्णसंकरमु.

कमख़ाब, पुं० अल्लिक पनुलु चेसिन दट्टमगु ओकपट्टु वस्त्रमु.

कमची, स्त्री० सन्ननिवेत्तमु; सन्ननि वंगुनट्टिकाअ.

कमज़र्फ़, वि० नीचुडु; तुच्छुडु.

कमज़ोर, वि० दुर्बलुडगु.

कमज़ोरी, स्त्री० बलहीनत.

कमठ, पुं० कच्छभा ताबेलु.

कमठा, पुं० धनुष विल्लु.

कमतर, वि० अल्पतरुडु.

कमतरीन, पुं० तुच्छ सेवकुडु. वि० चाल तक्कुवयगु.

कमती, स्त्री० कमी तक्कुव; तरुगु.

कमनसीब, वि० अभागा अदृष्टमु लेनि.

कमनीय, वि० सुंदरमैन; कोरदगिन.

कमनैत, पुं० तीरंदाज़ बाणमु लेयुवाडु.

कमफ़हम, वि० अल्पबुद्धियगु.

कमबख़्त, वि० अभागा भाग्यहीनुडगु.

कमबख़्ती, स्त्री० दौर्भाग्यमु.

कमयाब, वि० दुर्लभमैन; चिक्कुटपु कष्टमैन.

कमर, स्त्री० नडुमु,—कसना नडुमु कट्टुट; सिद्ध मगुट; संकल्पिंचुट;—टूटना उत्साहमु गोलु पोवुट; निराशकलगुट;—तोड़ना निराशुनिगा जेयुट.

कमरबंद, पुं० इज़ारबंद नडुमुनकु पेट्टुकोनु वटका.

कमरा, पुं० गदि.

कमलगट्टा, पुं० तामरबीजमु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कमला, स्त्री० लक्ष्मी ; धनము.

कमलासन, पु० ब्रह्మ ; పద్మాసనము.

कमली, स्त्री० చిన్న కంబళి.

कमवाना, स० సంపాదించునట్లు చేయుట ; నీచమగు సేవచేయించుట.

कमसख़न, वि० మితభాషి : తక్కువ మాట్లాడువాడు.

कमसिन, वि० తక్కువ వయస్సుగల ; చిన్నవయస్కుడగు.

कमसिनी, स्त्री० అల్పవయస్కత ; బాల్యము.

कमाई, स्त्री० సంపాదించిన ధనము ; ఆర్జన ; సంపాదింపుట.

कमाऊ, वि० ధనమును సంపాదించు ; ఆర్జనాపరుడగు.

कमान, स्त्री० విల్లు ; ఆజ్ఞ.

कमानचा, पु० చిన్నవిల్లు ; దర్వాజా మీది ఆర్చి.

कमाना, स० ధనోపార్జనచేయుట ; సంపాదించుట.

कमानिया, पु० విల్లుపూనువాడు.

कमानी, स्त्री० ఇనుప స్ప్రింగు : గడియారమునందుండు చిన్న సుడివంటి మర.

कमाल, पु० క్రుశలత, పరిపూర్ణత నేర్పు : కళ. वि० పూర్ణమగు ; సర్వోత్తమమగు ; సిద్ధిగాంచిన.

कमालियत, स्त्री० పరిపూర్ణత ; నైపుణ్య ; నేర్పు.

कमासुत, वि० పనివాడు ; ఆర్జనాపరుడు.

कमी, स्त्री० తక్కువ ; నష్టము ; లోటు.

कमीज़, स्त्री० చొక్కా.

कमीना, वि० नीच క్షుద్రమగు ; తుచ్ఛమగు :—पन తుచ్ఛత ; అల్పత.

कमी-बेशी, स्त्री० హెచ్చుతగ్గులు.

कम्मन, पु० జీలకర్ర.

कमेरा, पु० కూలిమనిషి.

कमोरी, स्त्री० చిన్నమట్టిపాత్ర.

क़याफ़ा, पु० ఆకృతి : మూర్తి :—शनास ఆకృతినిచూచి మనస్సులోని భావమును తెలుసుకొనువాడు.

क़याम, पु० ठहराव బస ; విశ్రాంతి ; నిశ్చయము ; నిలిక.

क़यामत, स्त्री० ముసల్మానులు, క్రైస్తవులు, యూదులు మొదలగువారి మతానుసారము ప్రళయ కాలమున శవములు లేచి నిలువగా ఈశ్వరుని యెదుట వారువారుచేసిన కర్మలువివరింపబడును, అదినమిది ; కడపటి దినము ; ప్రళయము ; ఉపద్రవము ; ఆపద.

क़यास, पु० अनुमान ఊహ ; తలపు.

क़यासी, वि० కల్పితము.

क़यूम, वि० దృఢమైన.

करक, पु० శిరస్సు ; కమండలము.

करंजा, वि० పిల్లికన్నులుగల.

कर, पु० చేయి ; కిరణము ; తొండము ; వడగల్లు ; వన్ను.

करकट, पु० क्षुद्रा चेष्टा ; పెంట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

करकराहट, स्त्री० గరగరయనుట; కంటి యందు నలుసు పడుటవలన కలుగు బాధ.

करख़्त, वि० కఠినము.

करगस, पु० గద్ద ; రాబందు.

करगह } पु० మగ్గము.
करघा }

करछा } पु० दे० कलछी.
करछुल }

करज़ा, पु० ఋణము ; అప్పు.

करण, पु० కొరముట్టు ; ఇంద్రియము ; కారణము ; సాధనము.

करतब, पु० हुनर కళ; చేత ; నైపుణి; గారడి.

करतल, पु० हथेली ఆరచేయి.

करतार, पु० సృష్టికర్త.

करतारी, स्त्री० ఈశ్వరలీల.

करताल, पु० చప్పట్లధ్వని ; ఒక విధమగు వాద్యము ; మంజీరా.

करतूत, स्त्री० పని ; నేరుపు ; హస్తలాఘవము.

करद, वि० పన్ను విచ్చువాడు. स्त्री० కత్తి.

करधनी, स्त्री० వడ్డాణము.

करनफूल, पु० కర్ణాభరణము.

करनबेध, पु० दे० कर्णबेध.

करना, स० చేయుట.

करनी, स्त्री० పని ; తాపి.

करपत्र, पु० నోటీసు (Hand-bill)

करबला, पु० ముసల్మాను వీరుడు హుసేనును చంపిన అరబు దేశమందలి బయలు ; నీరుదొరకని చోటు.

करभ, पु० మనికట్టు మొదలు చిటికెన వేలి మొదలు దాకగల చేతివెలుపలి చోటు ; ఒంటెపిల్ల.

करम, पु० దయ ; అనుగ్రహము ; ఉదారత.

करमकल्ला, पु० క్యాబేజి.

करमठ, वि० కర్మనిష్ఠుడు ; ఎల్లప్పుడు వైదికకర్మలచేయువాడు ; కష్టజీవి.

करमी, वि० दे० कर्मठ.

करमुँहा, वि० కళంకపూరితుడు.

करवट, स्त्री० ప్రక్క ;—बदलना ఒక ప్రక్కనుండి మరి యొక ప్రక్కకు ఒత్తిగిలి పరుండుట.

करवत, पु० రంపము.

करवा, पु० बधना, కూజా.

करवाल, पु० तलवार ఖడ్గము.

करवीर, पु० గన్నేరు ; శ్మశానము.

करश्मा, पु० करामात చమత్కారము; వింతగొల్పుపని.

करष, पु० तनाव వైమవస్యము ; క్రోధము.

करषना, स० खींचना లాగుట ; ఈడ్చుట ; ఎండించుట ; పీల్చుట.

करसायर } पु० నల్లజింక.
करसायल }

करसी, स्त्री० పిడుకతునియ ; పిడుక.

कराँकुल, पु० ఒకానొకపక్షి.

कराँती, पु० రంపము నుపయోగించువాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

करात, पुं नాలుగు వడ్లగింజల యెత్తు.
कराना, स० చేయించుట.
कराबत, स्त्रीं० సామీప్యము; సంబంధము.
करामात, स्त्रीं० चमत्कार గారడి; వింతగొల్పుపని.
करामाती, वि० గారడిచేయువాడు.
करार, पुं० నదీ ప్రవాహము వలన యేర్పడిన దరి లేక ఒడ్డు.
करार, पुं० ठहराव కరారు; స్థిరము; ధైర్యము; సంతోషము; తృప్తి; ప్రతిజ్ఞ; మాట;—दाद ఇచ్చి పుచ్చుకొనుటలో చేసుకొన్న నిశ్చయము.
करारा, पुं० నది యొడ్డు; ఎత్తు దిబ్బ; वि० తాకుటకు కఠినముగనుండు; స్థిరచిత్తముకల; ఉగ్రుడగు.
कराल, वि० దీర్ఘ దంతములు గల; భయంకరమగు రూపముగల.
कराह, पुं० నొప్పివలన వేయుకేక.
कराहना, स० బాధ తెలియజేయు శబ్దమును జేయుట; మూలుగుట.
कराहियत, स्त्रीं० అవసన్నత; అరుచి.
कराही, स्त्रीं० कड़ाही.
करिखा, पुं० कालिख మసి.
करिया, पुं० సరంగు; ఓడనడుపువాడు; చుక్కాను పట్టువాడు वि० నల్లని.
करिश्मा, पुं० दे० करश्मा.
करी, पुं० ఏనుగు. स्त्रीं० ఇంటికప్పుకు వేయుకడ్డి; దూలము.
करीन, वि० पास దగ్గర; సంగతము.
करीना, पुं० పద్ధతి; రీతి; క్రమము; అంచన.
करीब, क्रि० नज़दीक దగ్గర; సుమారు.
करीम, वि० కృపాలువు. पुं० ఈశ్వరుడు.
करील, पुं० ఇసుకపర్రలో పండెడి ఆకులులేని యొక పొద.
करुआ, वि० कड़ुआ కటువగు; అప్రియమగు.
करुआई, स्त्रीं० कड़ुआपन కారము; కటువు.
करवार, पुं० पतवार ఓడనడుపు చుక్కాను.
करेजा, पुं० दे० कलेजा.
करेजी, स्त्रीं० పలువుల గుండెకాయ.
करेर, वि० కఠోరమైన.
करेला, पुं० కాకర.
करेली, स्त्रीं० పొట్టికాకర.
करैत, पुं० కృష్ణసర్పము; త్రాచుపాము.
करैल, स्त्रीं० సరోవరముల యొడ్డున చిక్కుడు నల్లమట్టి.
करैला, पुं० दे० करेला.
करोड़, वि० కోటి;—पति కోటీశ్వరుడు.
करोदना, स० खुरचना గీరుట; గోకుట; భేదించుట.
करौंदा, पुं० వాక్కాయ.
करौत, पुं० आरा రంపము.
करौती, स्त्रीं० आरी చిన్న రంపము; పెద్దగాజు బుడ్డి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కర్క } పు. కర్కోటకరాశి; పీత;
కర్కట } ఎండ్రకాయ.

కర్కర, వి. కఠినమగు; గరుకుగానుండు.

కర్కశ, పు. చెరకు; కత్తి. వి. కఠినమగు; ప్రచండమగు.

కర్కశా, వి. లక్షాక్ష తగవులాడునది; పోట్లాడునది; కటుభాషిణి.

కర్జ్ } పు. అప్పు.
కర్జా }

కర్జ్‌దార, వి. అప్పుతీసుకొనువాడు.

కర్ణ, పు. కాన చెవి; చుక్కాను;—కడ్డే వినుట కింపు లేని;—ధార నావికుడు; సంచాలకుడు.

కర్తన, పు. కత్తిరింపు.

కర్తనీ, స్త్రీ. కత్తెర.

కర్తా } పు. చేయువాడు; ఈశ్వరుడు;
కర్తార } సృష్టికర్త.

కర్దమ, పు. బురద; మాంసము; పాపము.

కర్ధూర, పు. బంగారు; ఉమ్మెత్త; రంగు రంగుల.

కర్మచారి, పు. నౌకరు.

కర్మశీల, వి. పట్టుదలతో పనిచేయు.

కర్మహీన, వి. భాగ్యహీనుడగు.

కర్మఠ వి. పనియందు నిపుణుడగు; కర్మ నిష్ఠుడగు. పు. కర్మకాండను నిర్వహించువాడు.

కర్మణ్య, వి. కార్యకుశలుడగు; నేర్పు గల.

కర్షక, పు. కిసాన రైతు.

కర్షణ, పు. ఖేచనా ఈడ్చుట; దున్నుట; సాగుబడి.

కర్ఖరీ, స్త్రీ. దే. కలగి.

కలందర, పు. ఒక విధమగు ముసల్మాను ఫకీరు; ఎలుగుబంటి; కోతిని వీధినాడించెడు వాడు.

కల, వి. మనోహరమగు; సుందరమైన; మధురమైన. స్త్రీ. నిన్న; రేపు. స్త్రీ. యంత్రము; యుక్తి; ఆరోగ్యము; సుఖము; విశ్రాంతి;—పడ్‌నా విశ్రాంతి దొరుకుట.

కలఛీ, స్త్రీ. తగరము; కళాయి; సున్నము;—ఖలనా యధార్థము బయటపడుట;—గర కళాయి పెట్టువాడు;—గరీ కళాయిపని.

కలక, పు. బేచైనీ దుఃఖము; వ్యాకులత; చింత.

కలకల, పు. నదిలేక నెలయేఱు ప్రవహించునపుడుచేయు జలజల ధ్వని; కోలాహలము;—స్త్రీ. జగడము; వాదప్రతివాదము.

కలకాని, స్త్రీ. హైరానీ ఇబ్బంది; దుఃఖము; కష్టము.

కలగి, స్త్రీ. నిప్పుకోడి యాకలు; పిట్టల తలపైనుండుజుట్టు.

కలఛా, పు. }
కలఛీ, స్త్రీ. } గరిటె: గంటె.
కలఛుల, స్త్రీ. }

కలత్ర, పు. పత్ని. భార్య.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कलदार, वि० यंत्र ममरियुंडु. पु० गవర్నమెంటు రూపాయి.

कलधूत, पु० चाँदी వెండి.

कलधौत, पु० सोना బంగారు; వెండి.

कलन, पु० ఉత్పత్తిచేయుట.

कलन्दर, पु० కోతులను, ఎలుగు బంట్లను ఆడించువాడు.

कलप, पु० బట్టలను నునుపుగ, సమాన ముగ చేయుటకు పెట్టెడి గంజి.

कलपना, स्त्री० విలపించుట; దుఃఖ కరమగు విషయమును తలపోసి యేడ్చుట.

कलफ़, पु० कलप గంజి.

कलबल पु० उपाय యుక్తి; ఎత్తుపై యెత్తు; గోల.

कलमूत, पु० ढाँचा మూస; అచ్చు.

क़लम, स्त्री० కలము, అంటు (చెట్టు); —करना కోయుట; तोड़ना అమిత ముగా వ్రాయుట.

कलम-अन्दाज़, वि० వ్రాతలో జారి పోయినట్టి.

कलमकारी, स्त्री० కలముతో అందమైన బొమ్మలు, పటములు మొదలగునవి గీయుట.

कलमदान, पु० కలము, పెన్సిళ్లు పెట్టు కొనుటకు ఉపయోగించు నెట్టె.

कलम-बन्द वि० లిఖితమైన; వ్రాయ బడిన.

कलमा, पु० వాక్యము; మాట; ముస ల్మానుల తొలి ధర్మ సూత్రము.

कलमी, वि० వ్రాసిన; అంటుపేయుటచే తయారయిన.

कलमुहाँ, वि० నలుపు పారిన ముఖము గల; కలంకితుడగు.

कलवरिया, स्त्री० కల్లు దుకాణము.

कलवार, पु० గవుండ్లవాడు; కల్లు అమ్ముజాతి.

कलसा, पु० కుండ, కళశము.

कलही, वि० జగడమాడు స్వభావము గల.

कलाँ, वि० ఖడా దీర్ఘమగు ఆకారము గల.

कला, स्त्री० నేర్పు; శిల్పము; శోభ; కపటము; యుక్తి; రీతి;—बाज़ నటుడు; నాట్యము చేయువాడు; —बाज़ी పల్టీగొట్టుట.

कलाई, स्त्री० మనికట్టు.

कलाकंद, पु० शोवा కలకండ దీనిని కలిసి చెయ్యు ఒక మిఠాయి.

कलाकौशल, पु० ఏదేని విద్యయందు నిపుణత.

कलाधर, पु० చంద్రుడు.

कलाप, पु० గుంపు; నెమలి పురి; అమ్ములపొది.

कलापी, पु० నెమలి.

कलाबत्तू, पु० జరీ; జరీతారు.

कलाबत्तूनी, पु० జరీతో చేసిన.

कलाम, पु० कथन వాక్యము; మాట; సంభాషణము.

कलार } पु० दे० कलवार.
कलाल }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కలావంత, పు॰ నటుడు. సంగీతకళయందు నిపుణుడు, పాటగాడు.

కలావా, పు॰ నూలుకండె.

కలింగ, పు॰ ఓడ్ర దేశము, ఒరిస్సా.

కలిందజా, కాళిందీ, యమునా నదీ.

కలి, పు॰ జగడము; కలియుగము; శూరుడు; యుద్ధము; అమ్మలపొది. వి॰ నల్లని.

కలికా, స్త్రీ॰ కలీ మొగ్గ; అంశము; భాగము.

కలిత, వి॰ శోభిత పొందబడిన; శోభించుచున్న; అలంకరింపబడిన.

కలిమల, పు॰ పాపము.

కలియా, పు॰ వండిన మాంసము; నేతియందు వేయించిన; ద్రవముగయుండునట్లు వండిన మాంసము.

కలియానా, ఆం॰ మొగ్గ వేయుట; బిడ్డలకు క్రొత్త యాకలువచ్చుట.

కలీ, స్త్రీ॰ మొగ్గ.

కలీమ, వి॰ చెప్పువాడు; వక్త.

కలీల, పు॰ థోడా కొలది; తక్కువ.

కలీసా, పు॰ క్రైస్తవుల యహూదుల ప్రార్థనా స్థలము.

కలుష, పు॰ పాప దోషము; మాలిన్యము. వి॰ మలినమగు; నిందితమగు.

కలుషిత, కలుషీ వి॰ దూషితమైన; పాపమగు; దుఃఖముగల; నల్లని.

కల్లా, వి॰ కాలా నల్లని.

కలేఊ, పు॰ చల్ది.

కలేజా, పు॰ హృదయము; వక్షస్థలము; సాహసము:—**కటనా** హృదయమును వ్రయ్యలు చేయు నంతటి దుఃఖము కల్గుట; నచ్చకుండుట;—**కాఢనా** మిక్కుట మగు వేదన కల్గించుట; ఒకని కత్యంత ప్రియమగువస్తువునపహరించుట;—**ఛలనీ హోనా** పరుషవాక్కులచే దుఃఖమును పొందుట;—**జలనా** చాల యిక్కట్లు వాటిల్లుట;—**ట్టనా** ఉత్సాహము లేక పోవుట;—**ఠండా కరనా** మనస్సునుచల్లపరచుట; తుష్టునిజేయుట;—**తర హోనా** గుండె చల్లబడుట;—**థామకర బైఠ జానా యా రహ జానా** దుఃఖము నణచుకొనుట;—**నికాల కర రఖనా** అత్యంతప్రియమగు వస్తువునర్పించుట;—**బాఁసోఁ, బల్లియోఁ యా హాథోఁ ఉఛలనా** ఆనందముచే హృదయము వికసించుట;—**బైఠ జానా** భయముచే చిత్తము నిశ్చేష్టితమగుట;—**ముఁహ కో యా ముఁహ తక ఆనా** సంతాపము కలుగుట; **కలేజే పర సాఁప లోటనా** ఏదేని వెనుకటి మాట జ్ఞప్తికి వచ్చి ఒక్కసారిగా దుఃఖముకలుగుట; **కలేజే పర హాథ రఖనా** అంతరాత్మనడుగుట; **కలేజే మేఁ ఆగ లగనా** చాల దుఃఖము కలుగుట; ఈర్ష్యరగులు కొనుట; చాల దప్పికయగుట; **కలేజే మేఁ పైఠనా యా ఘుసనా** ఒకని మర్మమును

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कనిపెట్టుటకు పైకి అత్యంత ప్రీతి గనపరుచుట; **कलेजे से लगाकर रखना** చాల యత్నముతోకాపాడుట; **कलेजे से लगाना** కౌగలించుకొనుట.

कलेजी, स्त्री० గుండె మాంసము.

कलेवर, पु० देह శరీరము; అచ్చు; —**बदलना,** పరకాయ ప్రవేశము చేయుట; ఒక రూపముమార్చి మరి యొక రూపము గొనుట; సంపూర్ణ ముగ మారిపోవుట.

कलेवा, पु० नाश्ता చద్ది.

कलेस, पु० दे० क्लेश.

कलोल, पु० ఆనందము; ఆట; కేళి.

कलोलना, अ० ఆడుకొనుట.

कल्पांत, पु० क़यामत ప్రళయము.

कल्ब, पु० హృదయము; ఆత్మ; బుద్ధి; దొంగ; నాజెము; —**साज़** वि० దొంగనాట్యమును తయారు చేయు వాడు.

कल्लर, पु० చవిటినేల; ఊసరక్షేత్రము.

कल्लाँच, वि० गुंडा పోకిరి; దరిద్రుడు.

कल्ला, पु० మొలక; దవుడ; మెడ.

कल्लादराज़, वि० వదరుబోతు.

कल्लाश, पु० ग़रीब బీదవాడు.

कल्लोल, पु० అల; పొంగు; ఉప్పొంగు నంత ఆనందము; క్రీడ.

कल्लोलिनी, स्त्री० నది.

कल्हारना, स० వేయించుట (To fry)

कवरी, स्त्री० जूड़ा జడ; కొప్పు.

कवल, पु० कौर కంబళము; ముద్ద.

कवलित, वि० మ్రింగబడిన; తినబడిన.

कवाट, पु० తలుపు.

कवानीन, पु० (कानून का बहु०)

क़वायद, पु० నియమము; ఏర్పాటు; వ్యాకరణము. स्त्री० సేన; యుద్ధము చేయవలసిన తీరును గూర్చిన నియమములు; కవాతు; దండు వారు చేయు సాధకము.

कविराज, पु० శ్రేష్ఠుడగు కవి; భట్టుడు; బంగాళా దేశమున వైద్యులకుండు బిరుదములలో నొకటి.

कवी, वि० शक्तिशालीयगु; బలిష్ఠమగు.

कश, पु० కొరడా; ఆకర్షించునది ఒక్క- పీలుపు (చుట్ట పీల్చు వారి దమ్ము.)

कश-मकश, स्त्री० వెనుకకు ముందుకు లాగుకొనుట; సెట్టుకొనుట; ముందు వెనుకలు; ద్వైవిధ్యము.

कशा, स्त्री० త్రాడు; కొరడా.

कशिश, स्त्री० आकर्षण లాగుకొనుట.

कशीदगी, स्त्री० द्वेषము; మనస్పర్ధ.

कशीदा, पु० బట్టపైనూలుతో కుట్టు అల్లికలు మొ.

कश्चित्, वि० कोई ఒకానొకడు.

कश्ती, स्त्री० नाव క్రొవకనీ-**कश्ती,** स्त्री० (Submarine) జలాంతర్గామి నౌక.

कश्मल, पु० बेहोशी స్మారకము లేని; మూర్ఛ; పాపము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కషాయ, వి॰ వగరుగల ; మంచి వాసన గల ; గైరికవర్ణముగల. పు॰ వగరు గల వస్తువు.

కస, పు॰ పరీక్ష ; ప్రమాణము. స్త్రీ॰ వస్తువుల నదిమికట్టుట కుపయో గింపబడు మోకు. పు॰ ఒత్తిడి ; వశము ; సారము ; వ్యక్తి. **షే-కస** సహాయములేని.

కసక, స్త్రీ॰ దెబ్బనయమైన విదపగూడ ఆస్థానమున ఉండిఉండి పుట్టునొప్పి ; సహానభూతి.

కసకనా, అ॰ నొప్పివేయుట.

కసకుట, పు॰ కాంసా కంచు.

కసన, స్త్రీ॰ అదుముపని ; బిగించు పని. స్త్రీ॰ దుఃఖము ; క్లేశము.

కసనా, స॰ బిగించుట ; కూరుట ; అ॰ బిగియుట ; బిగువుగానుండుట ; సం సిద్ధము చేయబడుట ; బాగుగా నిండుట. **కసా-కసాయా** వెళ్లటకు సంసిద్ధమైన.

కసనీ, స్త్రీ॰ బిగించుత్రాడు.

కసబ, పు॰ పేశా వృత్తి ; కష్టము ; పరిశ్రమ ; వ్యభిచారము.

కసబల, పు॰ శక్తి సామర్థ్యము ; సాహసము.

క్వసబా, పు॰ పెద్దగ్రామము.

కసబీ, స్త్రీ॰ వేశ్య.

కసమ, స్త్రీ॰ శపథ ఒట్టు :—**ఖానా** ప్రతిజ్ఞచేయుట ; ఒట్టు పెట్టుకొనుట ; —**దేనా, ఖానా** ఒకనిని శపథము చేసి బాధ్యునిచేయుట.

కసమఖానా, అ॰ తొట్రుపాడు పడుట : త్రొక్కిసలాడుట ; కలత జెందుట ; వ్యాకులపడుట.

కసర, స్త్రీ॰ కమి కొరత ; లోపము ; దోషము ; వైరము ;—**కరనా** లోపము చేయుట ; కొంత మిగతయుంచుట ; —**పడ్‌నా** లోటుజరుగుట ; ద్వేషము కలుగుట :—**నికలనా** పగ తీర్చుకొనుట :—**నికాలనా** కోపము పూర్తిచేయుట.

కసరత, స్త్రీ॰ **బర్తాయత** శరీరపరిశ్రమ ; కపరతు ; ఆధిక్యము ; ఎక్కువ.

కసరతీ, వి॰ కసరతు చేయువాడు ; కసరతు చేసి బలిష్ఠుడగువాడు.

కసరహట్టా, స॰ కంచు అంగట్లు.

కసవానా, స॰ బిగింపజేయుట.

కసా, క్రి॰ బిగువుగా.

కసాఈ, పు॰ **ఖచఖ** నిర్దయుడు ; కటిక వాడు.

కసాన, అ॰ కషాయపు రుచికల్గుట ; ఒగరు అగుట ; చిలుము ఎక్కుట.

కసాఫత, స్త్రీ॰ లావు ; మురికి ; అంద విహీనము.

కసాల, పు॰ కష్టము ; ఆధిక పరిశ్రమ.

కసావ, పు॰ ఒగరు.

కసావట, స్త్రీ॰ బిగింపు.

కసీదా, పు॰ **కశీదా.**

క్వసీదా, పు॰ **కశీదా** ఒక ఛందస్సు ఇందులో 15 పాదములుంది. ఎవరినైనా నింద లేక ప్రశంస చేయుచు వ్రాయబడుము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

क़सीर, वि॰ బెక్కు-: అధికము.

कसीस, पु॰ అన్నభేది.

क़सूर, पु॰ अपराध దోషము: పొర పాటు:—मंद, वार అపరాధి: దోషి.

कसेरा, पु॰ కంచుపాత్రలు పోయు వాడు: కంచుపాత్రలనమ్మువాడు.

कसैला, वि॰ ఒగరు రుచిగల.

कसैली, स्त्री॰ सुपारी పోక: వక్క-.

कसोरा, पु॰ చిన్నగెన్నె: మట్టిచిప్ప.

कसौटी, स्त्री॰ గీటురాయి: ఒరగల్లు. బంగారు మొదలగువాని నొర పెట్టెడు రాయి:—पर कसना.

कस्तरी, स्त्री॰ పాలుకాచుట కుపయో గించు వెడల్పుమూతిగల మట్టిపాత్ర.

कस्द, पु॰ इरादा సంకల్పము: నిశ్చ యము.

क़स्दन, क्रि॰ వి॰ తెలిసియుండియే: మన స్ఫూర్తిగా.

कस्ब, पु॰ పుట్టించుట: ఆర్జన: కౌశ లము: వృత్తి: వేశ్యావృత్తి.

कस्बा, पु॰ పెద్ద గ్రామము.

कस्बी, स्त्री॰ వేశ్య.

क़स्साब, पु॰ दे॰ कसाई.

क़हक़हा, पु॰ अट्टहास పెద్దనవ్వు.

क़हत, पु॰ अकाल కరువు: క్షామము.

क़हत-ज़दा, पु॰ దుర్భిక్ష పీడితుడు.

कहन, स्त्री॰ మాట: లోకోక్తి: కవిత.

कहना, स॰ మాటలాడుట: చెప్పుట: వర్ణించుట: అనుట.

कहनावन } स्त्री॰ कहावत సామెత.
कहनूत }

कहबा, स्त्री॰ दुराचरणगल स्त्री: వేశ్య.

क़हर, पु॰ गजब ఆపద: సంకటము: ఇక్కట్టు: విపత్తు.

कहरना, अ॰ నొప్పివలన అయ్యో అయ్యో అని కేకలువైచుట.

कहवाना } स॰ చెప్పించుట: సందే
कहलाना } శము నంపుట.

कहवा, पु॰ కాఫీ.

कहाँ, क्रि॰ वि॰ ఎచ్చట:—का कहाँ చాల దూరము.—

कहा, पु॰ చెప్పినది: మాట: ఆజ్ఞ: ఉపదేశము.

कहाकही, स्त्री॰ వివాదము: ఘర్షణ.

कहानी, स्त्री॰ किस्सा కథ: ఉదం తము: పొల్లుమాట: కల్ల:—राम कहानी పెద్ద కథ. సోది.

कहार, पु॰ నీరునింపు. డోలీ మోయు ఒక శూద్రజాతి.

कहालत, स्त्री॰ సోమరితనము.

कहावत, स्त्री॰ मसल లోకోక్తి: చెప్పిన మాట.

कहा सुना, पु॰ తగని మాట: పొర పాటు.

कहा सुनी, स्त्री॰ వాదవివాదము: జగ డము: తకరారు.

कहीं, क्रि॰ वि॰ ఒకవేళ: ఒకచో: ఎంత యో: ఎచ్చటనో:—का कहीं ఒక చోటినుండి మఱియొకచోటునకు: —कहीं का గొప్ప: ఎక్కడిదో.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

काँइयाँ, वि० ధూర్తుడు ; నేర్పరి.

काँकरी, स्त्री० చిన్నకంకర.

काँक्षा, स्त्री० కోరిక.

काँक्षी, वि० కోరుచున్నవాడు.

काँख, स्त्री० చంక.

काँखना, अ० కష్టమువలన ముక్కుట.

काँच, स्त्री० కాసె ; గోచి. पु० గాజు ; —**निकलना** ఏదేని దెబ్బ నోర్చుకొనుట కసమర్థుడగుట.

काँचन, पु० బంగారు ; ఉమ్మెత్త.

काँचली, स्त्री० **केंचुल** పాముకుబుసము.

काँची, स्त्री० మొలనూలు ; ఒడ్డాణము ; కంచీవరము ; జరి ; కురివింద ; గురిగింజ.

कांजी, स्त्री० కలి ; పెరుగు ; మజ్జిగ తేట ; పులియబెట్టిన కడుగు నీరు.

काँजी हाउस, स्त्री० బందెలదొడ్డి.

काँटा, पु० ముల్లు ; గాలము ; ముల్లువలె మొన తేలియుండువస్తువు ; ముల్లుండు త్రాసు ;—**बोना** చెడు చేయుట ;—**होना** చిక్కి సన్నగిలుట ; బెండగుట ;—**काँटों में घसीटना** తాను తగడని తలంచునట్లు ఒకనిని పొగడుట లేక సత్కరించుట ; **जीभ में काँटे पड़ना** దప్పిక చేకంఠ మెండుట.

काँटी, स्त्री० **कील** చిన్నముల్లు ; ముల్లుగల చిన్నత్రాసు ; గాలము.

काँठा, पु० మెడ ; చిలుక మెడనుండు ఎఱ్ఱని గీత ; తీరము ; పార్శ్వము.

कांड, पु० బోదె ; శాఖ ; గుత్తి ; కార్యలేక విషయ విభాగము ; కథయందొక పూర్ణఘటన వర్ణింపబడిన పరిచ్ఛేదము (అయోధ్యాకాండ) ; బాణము ; ఏదేని సంభవించినది.

कांत, पु० **शौहर** పతి; వసంతఋతువు.

कांति, **प्रकाश** శోభ ; వెలుగు.

काँदना, अ० ఏడ్చుట ; ఆర్చుట ; కేకలిడి పిలుచుట.

काँदा, पु० పెద్దుల్లిపాయి ; ఎఱ్ఱగడ్డ ; ఒక విధమగు కంద.

काँदो, पु० **कादो**, **कीचड़** బురద.

काँध, पु० **कंधा** భుజము.

काँपना, अ० **थर्राना** కంపించుట ; వణకుట ; భయభీతుడగుట.

काँय काँय / **काँव काँव** } पु० కాకి కూత.

काँवर, स्त्री० **बहँगी** కావడి.

काँवरि, स्त्री० కావడిమట్టు.

काँवरिया, पु० కావడి మోయువాడు.

काँस, पु० రెల్లు.

काँसा, पु० కంచు.

क़ाई, स्त्री० నాచు ; తీగపాచి ; మలము ; ముఱికి ;—**सा फट जाना** చిందర మందరయగుట.

काक, पु० **कौआ** కాకి ; ఒక విధమగు రొట్టె.

काक-पक्ष, पु० **लट** ముంగురులు.

काकरेज़ा / **काकरेज़ी** } पु० ఎఱుపు. నలుపు కలసిన యొక వన్నెగల.

काकल, पु० మెడ ఎదుట కన్పించు ఎముక, కంటె ఎముక.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

काका, पुं चाचा పెద్దనాయన.

काकी, स्त्रीं काकी. स्त्रीं चाची పెద తల్లి.

काकु, पुं तिरस्कार ము ; దెప్పి పొడుపు ; వ్యంగ్యము.

काकुल, पुं ज़ुल्फ़ జుల్పాలు ; ఉంగరపు వెంట్రుకలు.

काग, पुं काकि ; బెందు.

काग़ज़, पुं కాగితము ; దస్తావేజు ; వార్తాపత్రిక ;—**काला करना** అనవసరముగ వ్రాయుట ;—**की नाव** క్షణభంగురమయిన వస్తువు.

काग़ज़ात, पुं (**काग़ज़ का बहुवं**) కాగితములు ; పత్రములు.

काग़ज़ी, वि కాగితముతో చేసిన ; దేని పైతోలు కాగితమువలె సన్నగ యుండునో అట్టిది. पुं కాగితము లమ్మువాడు ;—**सद्भूत** కాగితము మీద వ్రాసి యుంచిన ప్రమాణము ;—**घोड़े दौड़ाना** వ్రతమూలకముగ వ్యవహారము నడిపించుట.

कागद, पुं देo **काग़ज़**.

कागारोल, पुं గోల ; (గల్లంతు) గలభా.

कागौर, पुं శ్రాద్ధమునందు కాకికిడవల సిన బలి భాగము.

काच, वि పక్వముకాని ; పిటికివాడు ; पुं అద్దము ; గాజు పెంకు.

काछ, पुं కాసె ; గోచి ; మొల.

काछना, सं వస్త్రమును వెనుక కు బిగించికట్టుట ; కూడబెట్టుట ; ధరించుట.

काछनी, स्त्रीं } కాసె పోసి కట్టిన
काछा, पुं } ధోవతి ; లంగోటి.

काछी, पुं కూరగాయలను అమ్ము వాడు.

काछे, क्रिं वि पास సమీపమున.

काज, पुं काम పని ; వృత్తి.

काजर }
काजल } पुं కాటుక ; కొడి.

काज़िब, पुं అబద్ధములాడువాడు.

काज़ी, पुं మహమ్మదీయుల న్యాయాధ్యక్షుడు.

काञ्ज, पुं జీడి మామిడి చెట్టు ; జీడిపప్పు.

काट, स्त्रीं కోయు ; లేక కత్తిరించు పని ; పద్ధతి ; టక్కరి ; నమ్మక ద్రోహము ;—**छाँट** కొట్లాట ; తెగగా మిగిలిన ముక్క ; పెంచుట ; తగ్గించుట ; పద్ధతి.

काटना, सं రెండు తునియలుగ ఖండించుట ; గాయపర్చుట ; విభజించుట ; యుద్ధమున చంపుట ; కత్తిరించుట ; గడపుట ; దాటుట ; గొట్టివేయుట ; కఱచుట ; కుట్టుట (తేలు).

काठ, पुं కొయ్య ; వంట చెరకు ; కొయ్య బల్ల ;—**का उल्लू** పరమ మూర్ఖుడు ;—**की हाँड़ी** మోసపు వస్తువు ;—**मारना** నేరస్థునికి బేడీలు వేయుట ;—**में पाँव देना** నేరస్థునికి బేడీలు వేయుట ; తెలిసి తెలిసి తన్నుదాబంధనమున పైకొనుట ;—**होना** కొయ్యబారుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

काठकबाड़, पुं॰ कोय्यलो तुनिगिन पनिकिरानि मुक्क-लु.

काठड़ा, पुं॰ कठौता पेद्द कोय्यपात्र.

काठी, स्त्री॰ गुड्डपुजीनु; ऒंटेपैन कूर्चुनुटकु वेयुगद्दिय; कट्टे.

काढ़ना, स॰ वेलिकि तीयुट; तेऱ्ऱि चूपुट; कोय्य; रायि; वस्त्रमुलु मो. वानिपै तीगलु चेट्लुमो. चेक्कुट लेक अल्लुट; आप्पुगै कोनुट; वंडुट; तेल्चि पैकि दीयुट.

काढ़ा, पुं॰ कषायमु.

कातना, स॰ वडुकुट.

कातर, वि॰ भय शीलुडगु; पिटिकिवाडगु; पीडितुडगु.

कातिक, पुं॰ कार्तिकमासमु.

क़ातिब, पुं॰ लेखक व्रायसकाडु; लेखकुडु.

क़ातिल, वि॰ हंतकुडु; प्राणमु तीयुवाडु.

काती, स्त्री॰ कत्तेर; चाकु; पेनाकत्ति; कत्ति.

कादंबरी, स्त्री॰ कल; सरस्वति; सारायि.

कादंबिनी, स्त्री॰ मेघवंक्ति.

कादर, वि॰ कातर अधीरतगल; भय शीलुडगु.

क़ादिर, वि॰ शक्तिशालियगु.

कान, पुं॰ चेवि; विनुशक्ति; स्त्री॰ कानि लोक लज्ज; मर्याद;—**उमेठना ऐंठना, धरना, पकड़ना** चेवि मेलि वैचुट लेक मेलिवैचुकोनुट; ऐदेनि पनिनि चेयनने घोरमगु प्रतिज्ञ पूनुट;—**करना** चेवियोग्गुट;—**काटना** मिंचुट;—**काच्चा** त्वरगा नम्मुवाडु; तेलिकगा मोसपोवुवाडु;—**खड़े करना** जागरूकुनि चेयुट;—**धरना** ध्यानमुतो विनुट मरल चेयनने प्रतिज्ञ चेयुट;—**खाना** गोलचेयुट; बिग्गरगा मात्लाडुट;—**पर ज़्न रेंगना** ऐमियु ध्यान मुंडकपोवुट;—**भरना** मनस्सुविरुगुनट्लु चेप्पुट; चाडीलु चेप्पुट;—**में तेल डाले बैठना** मात विनियु पेदचेविबेट्टुट; चेमिटिवाडगुट; तेलियकुंडुट;—**लगाना** रहस्यमुगा मातलु चेप्पुट;—**न हिलाना** अभ्यंतरमुलेकये ऒक मात नंगीकरिंचुट.

कानड़ा, वि॰ ऒंटि कन्नुवाडु.

कानन, पुं॰ अडवि; इल्लु.

काना, वि॰ ऒंटि कंटि वाडु; पिट्टलु कोट्टिनकाय; वंकर.

कानाकानी, कानाफुसकी, कानाफूसी } स्त्री॰ गुसगुसलु; चर्च.

कानागोसी स्त्री॰ चेविलो चेप्पु रहस्यमु.

कानि, स्त्री॰ लोक लज्ज; सिग्गु; गौरवमु; संकोचमु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కానీ, విం ఒక కన్నుగలది : చిటికెన వ్రేలు :—**కౌడీ**, గ్రుడ్డిగవ్వ :—**హౌస**, పుం మూతుక మృగములను బంధించు ఇల్లు.

కానూన, పుం చట్టము ; నియమము ; —**బాఁటనా** లేని పోని ఆక్షేపణలు చేయుట : కుతర్కము చేయుట.

కానూనగో, పుం గ్రామకరణము ; లెక్కలను పరీక్షించు ఒక అధికారి.

కానూనదాఁ, పుం లాయరు ; రాజ నియమము లెరిగినవాడు.

కానూనన్ విం చట్టమునను సరించి.

కానూనీ విం చట్ట మెరింగిన ; చట్టమునకు సంబంధించిన ; నియమము రీత్యా.

కాన్యకుబ్జ, పుం బ్రాహ్మణులలో నొక జాతి.

కాన్హ, పుం కృష్ణుడు.

కాపాలీ, పుం శివుడు.

కాపురుష, పుం **కాయర** పిరికివాడు.

కాఫియా, పుం అంత్యానుప్రాసము ; —**తంగ కరనా** మూడు చెఱువుల నీళ్లు త్రాగించి ముప్పుతిప్పల బెట్టుట ; —**బంధీ** అంత్యానుప్రాస కుదుర్చుట.

కాఫిర, విం మసల్మాను మతానుసారము ఈశ్వరుని అంగీకరింపని వాడు.

కాఫిరే నేమత, పుం కృతఘ్నుడు.

కాఫిలా, పుం యాత్రిక సమూహము.

కాఫీ, విం **పర్యాప్త**, చాలినంత ; తగినంత.

కాఫూర, పుం కర్పూరము ;—**హోనా** అదృశ్యమగుట.

కాబ, క్లీం పెద్ద పళ్లెరము.

కాబక, పుం పావురములు నివసించుటకు చేసియుంచు పెట్టె.

కాబర, విం అనేకమైన రంగులు కలిసిన.

కాబా, క్లీం ముసల్మానుల పవిత్రస్థానము ; ఇది మక్కా యందుండును. ఇందు ప్రవక్త మహమ్మదు నివసించెను ; ఇటకు ముసల్మానులు యాత్రసలుపుదురు.

కాబిజ్, విం అధికారి ; మలబంధము కలుగజేయు తినుపదార్థము.

కాబిల, విం లాయక్ యోగ్యుడైన.

కాబిలియత, క్లీం యోగ్యత ; పాండిత్యము.

కాబుక, పుం దే॥ **కాబక**.

కాబ్జ, పుం అధికారము ; వశము.

కామ, పుం పని ; కోర్కె ; ఉద్దేశ్యము ; శిల్పము ;—**ఆనా** పనికి వచ్చుట ; చంపబడుట ;—**తమామ కరనా** చంపుట ;—**దేనా** ఉపయోగించుట ;—**నికాలనా** కార్యము సాధించుట ;—**పడ్‌నా** పని పట్టుట ;—**మేఁ లానా** ఉపయోగించుట ; వ్యవహరించుట ;—**లగనా** పనిదొరుకుట. అవసరమయిన పనికల్గుట.

కామకాజ, పుం పనిపాటలు.

కామకాజీ, విం పనిపాటగల.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కామగార, పు॥ దే॥ కామదార.

కామచలాఊ, వి॥ ఎట్లైనా పనిసాగించుటకు సాధనమగు.

కామచోర, వి॥ పనిదొంగ; పనినుండి విముఖుడగువాడు.

కామదార, పు॥ వ్యవస్థాపకుడు; ఏర్పాటు చేయువాడు వి॥ నగిషీపనిచేసిన.

కామ-ధామ, పు॥ పనిపాటలు.

కామనా, స్త్రీ॥ మనోరథ కోరిక.

కామయాబ వి॥ **సఫల** కృతకృత్యుడైన; సిద్ధించిన కోర్కెగల.

కామయాబీ, స్త్రీ॥ **సఫలతా** సిద్ధి; ఫలించుట.

కామరీ, స్త్రీ॥ కంబళి.

కామారీ, పు॥ శివుడు.

కామినీ, స్త్రీ॥ ఆడుది; సారాయము.

కామిల, వి॥ పూర్ణము; యోగ్యము.

కామీ } వి॥ **విషయీ** లంపటుడు;
కాముక } ఇచ్ఛగలవాడు.

కామ్య, వి॥ అభిలషించిన వస్తువు.

కాయ, స్త్రీ॥ దేహ శరీరము.

క़ాయఫ़ా, పు॥ గుర్రపుతోక వరకులాగి కట్టుబడు కళ్లెపుత్రాడు.

కాయథ, పు॥ కాయస్థులను ఒక జాతి.

క़ాయదా, పు॥ **నియమ** నిర్ణయము; ఉర్దూయందు అక్షరముల నేర్పు పుస్తకము.

కాయనాత్, స్త్రీ॥ సృష్టి; విశ్వము; మహత్త్వము.

క़ాయమ, వి॥ స్థిరమైన; స్థాపితమైన;

క़ాయమ ముక़ామ వి॥ ఒకని స్థానమున అతనికి బదులుగా వచ్చిన.

కాయర, వి॥ **భీరూ** పిరికి.

కాయరతా, స్త్రీ॥ **భీరుతా** పిరికితనము.

క़ాయల్, వి॥ తర్కమువల్ల రుజువయిన సత్యము నంగీకరించువాడు; ఒప్పుకొనువాడు;—**కరనా** నిరుత్తరుని చేయుట;—**హోనా** ఒప్పుకొనుట; అంగీకరించుట.

కాయలీ, స్త్రీ॥ సిగ్గు. లజ్జ.

కాయస్థ, పు॥ వ్రాతకోతలపనిచేయు ఒక జాతి. కరణము.

కాయా, స్త్రీ॥ శరీరము;—**కల్ప**, పు॥ ఔషధము ప్రభావమున ముసలివాడు మరల తన శరీరమును యువావస్థకుంగొని తెచ్చుట;—**పలట** స్త్రీ॥ చాల గొప్ప పరివర్తనము.

కాయిక, వి॥ శరీరమునకు సంబంధించిన.

కార, పు॥ పని; మంచుగప్పిన కొండ;

కార-ఆజ़్‌మూదా, వి॥ అనుభవముగల.

కార-ఆమద, వి॥ ఉపయోగమైన.

కార-కరదా, వి॥ **అనుభవీ** అనుభవము కలవాడు.

కారకున, పు॥ **కారిందా** ఏర్పాట్లుచేయువాడు; గుమాస్తా.

కారఖ़ైర, పు॥ శుభకార్యము.

కారఖ़ానా, పు॥ కార్ఖానా; యంత్రశాల.

కారగర, వి॥ ప్రభావము చూపునట్టి; గుణముచూపునట్టి; ఉపయోగకరమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कारगुज़ार, वि० చక్కగ పనిచేయువాడు.

कारगुज़ारी, स्त्री० కర్తవ్యమును పాలించుట; కార్యము చక్కగచేయుట యందు సామర్థ్యముకల్గియుండుట.

कारचोब, पु० అద్దకపు పనిచేయువాడు.

कारचोबी, स्त्री० అద్దకపు పని.

कारज, पु० दे० कार्य.

कारज़ार, पु० యుద్ధము.

कारतूस, पु० తోటా.

कारन, पु० కారణము.

कारनामा, पु० ఎవరైనా చేసిన పని; లేక యుద్ధపు వివరము.

कारनी, पु० ప్రేరకుడు; చేయువాడు.

कारपरदाज़, पु० **कारिंदा,** కార్యకర్త; పనిచేయువాడు.

कारबार, पु० పనిపాట; వృత్తి; వ్యాపారము.

कारबारी, वि० పనిపాటజేయువాడు.

कारवाई, स्त्री० **कार्रवाई** కార్యము; కార్యనిమగ్నత; కార్యదక్షత; రహస్య ప్రయత్నము; ఎత్తు (Action).

कारवाँ, पु० ఒకదేశమునుండి మరియొక దేశమునకు యాత్రచేయు ప్రయాణీకుల గుంపు.

कारसाज, वि० కార్యసాధకుడు.

कारसाज़ी, स्त्री० చెడినపనిని బాగుచేయుయుక్తి.

कारस्तानी, स्त्री० చర్య; రహస్యపు చర్య; కపటప్రయత్నము.

कारा, स्त्री० బంధనము; కైదు; క్లేశము.

कारागार
कारागृह
कारावास } पु० కైదు; చెర.

कारिंदा, पु० గుమాస్త; ప్రతినిధి.

क़ारिक़, पु० భూమిజప్తుచేయువాడు.

कारिख, स्त्री० నలుపు; కాటుక; కళంకము; దోషము.

कारी, पु० చేయువాడు. वि० లోతైన; మర్మముల వ్రయ్యలించు. నల్లని.

कारीगर, पु० చేతితో నిపుణముగవని చేయువాడు; శిల్పకారుడు. वि० నిపుణుడగు.

कारीगरी स्त्री० మంచి పనులు చేయుకళ; నిర్మించు నేరువు.

कारुणिक, वि० దయాళువు అగు; జాలి కలిగించు.

कारुण्य, पु० దయ.

क़ारूँ, पु० మోసెసు పినతండ్రికొడుకు; పరమ లోభి; కనుక లోభికి యీ పేరు గల్గెను; పరమ లోభి;—**का ख़ज़ाना** అనంత మగు సంపత్తి; కుబేరునివంటి సంపద.

कारूरा, पु० పెశాబ మూత్రము; అల్పాచమానము పల్దే సీసా;—**मिलना** అతిమైత్రియుండుట.

कारोबार, पु० दे० कारबार.

कार्पण्य, पु० **कंजूसी,** లోభము; పిసినిగొట్టుతనము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कार्य, पुं० పని ; వ్యాపారము ;—**कर्ता** కార్యము నెరపువాడు.

कार्यालय, पुं० ఆఫీసు.

कार्रवाई, स्त्री० दे० **काररवाई**.

काल, पुं० సమయము ; మృత్యువు ; అంతము ; యముడు ;—**कूट**, पुं० కాలకూట విషము ;—**चक्र**, पुं० కాలచక్రము; సమయపరివర్తనము; —**कोठरी** स्त्री० జైలుఖానాలో ఇరుకుగానుండు చీకటిగది.

कालबंजर, पुं० చాలకాలమునుండిసాగు లేని భూమి.

कालबूत, पुं० మాదిగవాండ్రు చెప్పులు కుట్టుట కుపయోగించుకొయ్య.

काला, वि० నల్లని ; కలుషిత మగు ; చెడు ;—**कलूटा** కారు నలుపు గల; —**चोर** గజ దొంగ ;—**पानी** దేశమునుండి వెఢలగొట్టుదండన; అండమాను ద్వీపము ; **मुँह काला करना** పాపము చేయుట ; వ్యభిచారము చేయుట ; కళంకము కలిగించుట.

कालिंदी, स्त्री० యమునా నది.

कालिख, स्त्री० పొగగుమి ; బొగ్గు ; నలుపు ; **मुँह में कालिख लगना** కళంకము కలుగుట.

कालिब, पुं० దేహము; టోపీలు; బాగు చేయుడబ్బీ.

कालिमा, स्त्री० **कलंक** నల్లదనము ; దోషము ; కళంకము.

काली, स्त्री० దుర్గాదేని.

कालीदह, पुं० కాళీయుడుండినమడుగు. (ఇది బృందావనమున కలదు.)

क़ालीन, पुं० **गलीचा** నేలపై పరుచుటకైన రత్నకంబళి లేక జంపఖానా.

कालीमिर्च, स्त्री० మిరియములు.

कालौंछ, स्त्री० నల్లదనము ; పొగగుట.

काल्ह, क्रि० दे० **कल**.

कावा, पुं० గుఱ్ఱము గుండ్రముగతిరుగు పద్ధతి ;—**काटना** గుండ్రముగ పరుగిడుట ; మడియుట.

काश, अव्य० భగవాను డొవర్చుగాక ; కోర్కె ఇది.

क़ाश, स्त्री० తొన ; ఫలములో కొంత భాగము.

काशाना, पुं० గుడిసె ; ఇల్లు.

काशीफल, पुं० గుమ్మడికాయ.

काश्त, स्त्री० సాగు ; సేద్యము; జమీందారునకు కొంతవార్షికపుపన్నునిచ్చి సాగు చేసుకొను హక్కు ;—**कार** पुं० కృషీవలుడు ; రైతు ;—**कारी** स्त्री० కృషి ; సాగు.

काश्मीरा, पुं० ఒక విధమయిన ఉన్నిగుడ్డ.

काष्ठ, पुं० **लकड़ी**, కర్ర ; వంటచెరుకు.

कास, पुं० దగ్గు ; రెల్లుగడ్డి.

कासा, पुं० చిన్నగిన్నె ; ఆహారము.

कासार, पुं० చిన్న కొలను.

क़ासिद, पुं० దూత; హర్కారా; వార్త గొంపోవువాడు ; సంకల్పించువాడు.

क़ासिम, पुं० విభజించువాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

क़ासिर, वि० असमर्थुडु ; लोटु कलिगिन.

क़ासीस, पु० अन्नभेदि.

काह, क्रि० एमि ; एदि.

काहल, पु० पेद्ददोलु.

काहिल, वि० सुस्त सोमरि.

काहिली, स्त्री० सुस्ती सोमरितनमु.

काही, स्त्री० पच्चिक रंगुगल.

काङ्क्ष, पु० ओक विधमगु चेट्टु ; एव्वदेनि.

काहे, क्रि० क्यों एल ; एंदुलकु

किंकर, पु० सेवकुडु.

किंकर्तव्य-विमूढ, वि० एमिचेयवलेनो तोचनिवाडु.

किंकिणी, स्त्री० गज्जे ; चिरुगंट.

किंचन, पु० चिन्न वस्तुवु.

किंजल्क, पु० पुप्पोडि ; परागमु.

किंतु, अव्यं० लेकिन कानि ; इकनेमनगा ; पैगा.

किंवदंती, स्त्री० अफ़वाह जनुलाडुकोनुमाट ; नानुडि.

किंवा, अव्यं० या लेनिचो ; अयिननु ; अथवा.

किंशुक, पु० मोदुगु.

कि, अव्यं० एट्लु ; अनि ; एमनग ; इंतलो.

किकियाना, अ० कीकी यनु शब्दमु चेयुट ; बिग्गरग नेद्चुट ; केकलु वेचुट.

किचकिच, स्त्री० व्यर्थपुप्रेलुडु ; जगडमु.

किचकिचाना } अ० (कोपमुलो)
किटकिटाना } पंड्लु कोरुकुट.

किचड़ाना, अव्यं० कन्नु पुनिलोनिंडुट.

किचपिच, वि० अस्पष्टमु.

किज़्ब, पु० अबद्धमु.

किटकिना, पु० गुत्तकु तीसु कोन्नवाडु तन गुत्तनु मरि योकनिकि मार्चुटकु व्रासुकोनु दस्तावेजु ; तीगलु पूलु मोदलगुनवि चेक्कियुंडु बंगारु पनिवानि अच्चु.

किट्ट, पु० मलसामान्यमु ; त्रुप्पु ; नूने मो. वानियंददुगुन निल्चियुंडु मटिकि.

कितना, वि० एंतमात्रमु ; एन्नि ; एंदरु.

क्षिता, पु० भूखंडमु ; मुक्क.

किताब, स्त्री० पुस्तक रिजिस्टरु ; लेक्कि ; पुस्तकमु.

किताबत, स्त्री० व्रायुट ; खत किताबत स्त्री० उत्तर प्रत्युत्तरमुलु.

किताबिचेहरा, पु० कोल मोगमु.

किताबी, वि० पुस्तक संबंधमैन ; पुस्तकाकारमु.

किताबे-इलाही, स्त्री० महम्मदीयुल धर्मशास्त्रमु. किताबे आसमानी.

किधर, क्रि० एवैपु ; एटुवैपु.

किनका, पु० नूक ; 'किसका' योक्कबहुवचनमु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

किनाया, पुं इशारा संज्ञ: గుర్తు

किनार, पुं = किनारा.

किनारदार, वि० అంచు కలిగిన.

किनारा, पुं० అంచు; ఒడ్డు; కొన; పార్శ్వము;—करना వదలుట; దూరము చేయుట;—खींचना తొలగుట; దూరముగానుండుట; किनारे बैठना వదలి దూరమునకుతొలగుట; किनारे लगना (నావ) దరిజేరుట.

किनारा-कश, वि० త్యాగ్యము కలిగించుకొననివాడు.

किनारी, स्त्री० వెండి లేక బంగరు జరీ అంచు;—बाफ़ जरी అంచు తయారుచేయువాడు.

किफ़ायत, स्त्री० మితవ్యయము; పొదుపుగా వాడుట.

किफ़ायती, वि० మితముగ వ్యయము చేయు.

क़िबला, पुं० ప్రార్థనా సమయమున ముసల్మానులుముఖముత్రిప్పుదిక్కు; పశ్చిమ దిక్కు; మక్కా; పూజ్యుడు; తండ్రి;—आलम భగవానుడు; రాజు;—नुमा పశ్చిమ దిక్కును చూపు ఒక యంత్రము. దీనిని నావికులు తరచుగా నుపయోగించుదురు.

क़िब्र पुं० గొప్పదనము; ముసలితనము.

किमाम, पुं० తేనెవలె చిక్కనయిన షర్బత్తు.

किमार, पुं० జూదము.

क़िमारबाज, वि० జూదగాడు.

क़िमाश, पुं० పద్ధతి; రీతి.

कियत्, वि० ఎంతమాత్రము.

कियारी, स्त्री० మడి. (పూలమడి మొ.)

किरकिटी, स्त्री० నలుసు; దుమ్ము.

किरकिरा, वि० గులకరాళ్లగల;—हो जाना రసభంగమగుట. ఆనందమున విఘ్నము కలుగుట.

किरकिराना, अ० మెరమెరలాడుట.

किरकिरी, स्त्री० కంటినలుసు; అవమానము.

किरच, स्त्री० వంకరలు లేక సూటిగనుండు ఒక కత్తి.

किरमाल, पुं० కత్తి; ఖడ్గము.

क़िरमिज़, पुं० ఒక విధమయిన ఎఱ్ఱరంగు.

किररान, अ० పండ్లు కొరుకుట.

किरवार, पुं० ఖడ్గము.

किरातिनी, स्त्री० किरातजाती స్త్రీ; చామరమును వీచునది; తాడ్చనట్టి స్త్రీ.

किराना, पुं० दे० केराना.

किरानी पुं० दे० केरानी.

किराया, पुं० బాడుగ; అద్దె.

किरासन, पुं० కిరసనాయిలు.

किरिच, स्त्री० = किरच.

किरिया, स्त्री० ఒట్టు; పని; చనిపోయిన వాని శ్రాద్ధకర్మ

किर्चे, स० = किरच.

किर्म, पुं० పురుగు.

किर्दगार, पुं० విధాత; పరమాత్మ.

किलक, स्त्री० హర ధ్వని; ఇకిలింత; లోపలలోలుగానున్న కర్ర.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

किलकार } स्त्री॰ हर्षध्वनि.
किलकारी }

किलकिल, स्त्री॰ जगడము ; వాద వివాదము.

किलना, अ॰ చేజిక్కుట ; కట్టుబడుట.

किलनी, स्त्री॰ గోమారి.

किलबिलाना, अ॰ दे॰ कुलबुलाना.

किलवाना, स॰ మేకులు కొట్టించుట : తంత్రములవలన భూతప్రేత కృత్యములను అడ్డగించుట.

क़िला, पु॰ కోట ;—बंदी కోటకట్టుట ; పన్ను గద :—टूटना బ్రహ్మాండమగు అడ్డంకు తొలగుట ; దుష్కరమగు కార్యము పూర్ణమగుట.

किलिक, स्त्री॰ రెల్లుకలము.

किलोल, पु॰ ఆనందము ; ఆట.

क़िल्लत, स्त्री॰ తక్కువ : సంకోచము ; ఇబ్బంది.

किल्ला, पु॰ పెద్దమేకు ; గుంజ.

किल्ली, स्त्री॰ మేకు : చీల ; గూటము ; —घुमाना या मारना యుక్తి పన్నుట.

किवाड़ } पु॰ తలుపు.
किवार }

किशमिशी, वि॰ ద్రాక్షకు సంబంధించిన : ద్రాక్షివన్నె కల్గిన.

किशलय, पु॰ చిగురుటాకు.

किशोर, वि॰ 11 ఏండ్లకును 14 ఏండ్లకును నడుమ వయస్సుగల బాలకుడు.

किश्त, स्त्री॰ చదరంగపు ఆటయందు రాజు ఎదేనిపావుచే చిక్కుట ; దీనినే (शह) అని వాడుకయందు అందురు.

किश्तज़ार, पु॰ పొలము.

किश्ती, स्त्री॰ नाव పడవ : —नुमा वि॰ నావవంటి ఆకారముగల.

किश्तीबान, पु॰ मल्लाह పడవనడుపువాడు.

किसबत, स्त्री॰ మంగలిపాది.

किसमी, पु॰ కష్టము చేసి పొట్ట నింపుకొనువాడు ; కూలినాలిచేసి బ్రతుకువాడు.

किसलय, पु॰ दे॰ किशलय.

किसान, पु॰ खेतिहार, రైతు.

किसानी, स्त्री॰ సాగు : కృషి. वि॰ కృషి సంబంధముకల.

क़िस्त } स्त्री॰ పైకము చెల్లించుటకు వాయిదా.
किस्तबंदी }

क़िस्तवार, क्रि॰ వాయిదాల ప్రకారము.

किस्म, पु॰ ప్రకారము; రకము; పద్ధతి; విధము.

क़िस्मत, स्त्री॰ नसीब ప్రారబ్ధము ; అదృష్టము ; ఒక కమీషనరు అధికారమున యుండు కొన్ని జిల్లాలు ; —आजमाना అదృష్టమును పరీక్షించుట ;—चमकना या जागना అదృష్టమనుకూలముగనుండుట ;—फूटना అదృష్టము సన్న గిల్లుట ; —वर अदृष्टवंतుడు ;—का हेठा మందభాగ్యుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

क़िस्सा, पुं० कहानी కథ ; వృత్తాంతము ; జగడము.

क़िस्सा, कोताह, क्रि० संक्षेप में, సారాంశము ; క్లుప్తముగా.

किस्साख़्वाँ, पुं० ఇతరులకు కథలు వినిపించువాడు.

कीक, पुं० కేక ; సీత్కారము ; గలభా.

कीकर, पुं० बबूल తుమ్మచెట్టు.

कीच } पुं० पंक అడుసు ; పుసి ;—
कीचड़ } में फँसना సంకటమున చిక్కుకొనుట.

कीट } पुं० పురుగు ; సాలె పురుగు ;
कीड़ा } పాము ; నల్లి.

कीड़ी, स्त्री० చిన్నపురుగు ; చీమ.

कीनख़ाब, पुं० दे० कमख़ाब.

कीनना, स० కొనుట.

कीना, पुं० ద్వేషము; శత్రుత్వము; —वर ద్వేషించువాడు.

कीप, स्त्री० గెరాటు.

कीफ़, स्त्री० గెరాటు.

क़ीमत, स्त्री० दाम విలువ ; వెల.

क़ीमती, वि० మిక్కిలి విలువ కల్గిన ; ప్రియమగు.

क़ीमा, पुं० (తినుటకై) చిన్న తునియలుగ కోసిన మాంసము.

कीमिया, स्त्री० రసాయనము ;—गर पुं० రసాయనము చేయువాడు.

कीमुख़्त, पुं० గుర్రపు లేక గాడిద చర్మము.

कीर, पुं० तोता చిలుక.

कीरी, स्त्री० చిన్న పురుగు.

कीर्तनिया, पुं० హరి కథల వినువాడు ; కీర్తనచేయువాడు.

कील, स्त्री० మేకు ; చీల ; ముల్లు ; గూటము.

कीलक, पुं० గూటము ; కీలకము.

कीलन, पुं० కట్టుట ; అడ్డంకి.

कीलना, स० మేకు దిగగొట్టుట; ఏదేని మంత్రము లేక యుక్తియొక్క ప్రభామును పోగొట్టుట ; వశము చేనుకొనుట.

कीला, पुं० పెద్దమేకు ; ముల్లు.

कीली, स्त्री० ఇరుసు ; చిన్నమేకు.

कीश, पुं० కోతి ; సూర్యుడు.

कीसा, पुं० సంచి ; జేబు.

कुँअर, पुं० బాలకుడు ; రాజకుమారుడు.

कुँआ, पुं० कूप బావి ; నుయ్యి.

कुँआरा, वि० పెండ్లికానివాడు.

कुँआरी, स्त्री० కన్యక.

कुँई } स्त्री० కలువ.
कुमुदिनी }

कुंकुम, पुं० లక్కతోచేసిన బోలుగోలి ; దీనియందు సింధూరములేక బుక్కాపొడినుంచి ఊదుదురు.

कुंचन, पुं० ముడుచుకొనుట.

कुंचित, त्रि० వంకరైన ; వక్రమైన.

कुंज, पुं० పొదరిల్లు ; ఒడ్డు ; మూల.

कुंजड़ा, पुं० కూరగాయలు అమ్మి జీవించెడు జాతి.

कुंजर, पुं० ఏనుగు. वि० శ్రేష్ఠమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కుంజీ, స్త్రీం చాభీ తాళపు చెవి ; టీకా తాత్పర్యము.

కుంఠ, విం తీక్షణము కాని : మొక్క-పోయిన ; మూర్ఖుడగు ; మందబుద్ధి యగు.

కుంఠిత, విం మొక్క-పోయిన.

కుంభ, పుం విశాలమగు మూతిగల యొక పాత్ర ; గుంట ; గుండము.

కుండల, పుం చెవులకు ధరించు పోగులు గుండ్రన.

కుండలాకార, విం గుండ్రని ఆకారము.

కుండలీ, స్త్రీం జన్మపత్రిక :—**మార కర** వైఠనా శరీరమునుగుండ్రముగ చుట్టు చుట్టుకుని కూర్చుండుట.

కుండా, పుం పెద్దకుండ ; నాగవాసము.

కుండియా, స్త్రీం ఒక విధముగ నుండు మట్టిపాత్ర లేక గిన్నె.

కుండీ, స్త్రీం గొళ్లెము.

కుంత, పుం బళ్లెము ; పేను.

కుంతల, పుం తల వెంట్రుకలు ; చిన్న గిన్నె ; యవచా ; నాగేలు.

కుంద, పుం మల్లెపూవు.

కుంద, విం మొక్క- పోయిన : స్తబ్ధ మయిన :—**స్నేహన** మందబుద్ధియగు.

కుందన, పుం అపరంజి; మేల్మిబంగారము. విం కుందనమువలె స్వచ్ఛమైన ; —**సాజ్** అపరంజి రేకుచేయువాడు.

కుందరూ, పుం దొండతీగ.

కుందా, పుం కొయ్య ; మొద్దు ; తుపాకి మడిమ ; పడి ; పాలఖోవా.

కుందీ, స్త్రీం బట్టలు బాగు చేయు ఫద్ధతి; కొట్టుట ; త్రొక్కుట :—**గర** పుం బట్టలు బాగుచేయువాడు.

కుందేరనా, సం గుద్దలించుట ; గీకుట.

కుందేరా, పుం పెల్లగించునది.

కుంభ, పుం కుండ; ఏనుగు కుంభస్థలము; గుగ్గిలపు చెట్టు.

కుంభకార, పుం కుమ్మరి ; కోడి.

కుంవర, పుం = **కుఁవర.**

కుంవారా, విం **కుఁవారా.**

కుఆఁ, పుం నుయ్యి. బావి.

కుఆర, పుం ఆశ్విన ఆశ్వయుజ మాసము.

కుఇయాఁ
కఈ } స్త్రీం చిన్నబావి; చిన్ననూయి.

కుకడ్ఢీ, స్త్రీం నూలువిచ్చ.

కుకర్మీ, విం చెడునడతకలవాడు.

కుక్కుర, పుం కుక్క :—**ఖాఁసీ** స్త్రీం పొడి దగ్గు ;—**దాంత** పుం గొగ్గిపన్ను :—**మాఛీ** స్త్రీం గోమారి ; చేపులకు బట్టెడి పురుగు;—**ముత్తా** పుం కుక్క-గొడుగు, పుట్టకొక్కు.

కుక్కురోఁఛీ, స్త్రీం గోమారి.

కుక్కుట, పుం కోడి.

కుక్కుర, పుం = **కుక్కుర.**

కుక్ష, పుం పెట పొట్ట.

కుఖేత, పుం చెడుస్థలము.

కుఘాత, పుం మోసము.

కుచకుచానా, సం కొలదిగ త్రొక్కుట లేక దంచుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కుచక్ర, పుం षड्यंत्र కుట్ర; పన్నుగడ.

కుచక్రి, పుం కుట్ర చేయువాడు.

కుచలనా, సం దంచుట; త్రొక్కుట; రాచుట, పొడిపొడిచేయుట; కాలరాయుట.

కుచాల, స్త్రీం దురాచరణము.

కుచాలీ, స్త్రీం దుష్టుడు.

కుచేష్టా, పుం చెడునడత.

కుచేల, పుం మురికిగుడ్డ.

కుచేలా, విం మురికిగుడ్డలవాడు.

కుఛ, విం కొంచెము; కొన్ని; ఒకింత; ఏదేని;—एक కొలది;—का కుఛ విపరీతము; ఒకటికి మఱియొకటి;—न కుఛ ఒకించుక;—हो ఏమైన కానిమ్ము.

కుజా, క్రిం कहाँ ఎక్కడ

కుజామ, విం అధమము.

కుజోగ, పుం చెడుసాంగత్యము; చెడు కాలము.

కుట, పుం ఇల్లు; కోట; చెట్టు; కొండ; ముక్క.

కుటకా, పుం చిన్న తునియ.

కుటనపన } పుం తార్పుడు కత్తెయొక్క-
కుటనపేశా } పని; సంధానము చేయు పని.

కుటనహారీ, స్త్రీం ధాన్యముంచు స్త్రీ.

కుటనా, పుం స్త్రీని మోసపుచ్చి దానిని మరియొక పురుషునితో కలియునట్లు చేయువాడు; తార్పుకాడు; కొందెముల చెప్పువాడు;—पिसना త్రొక్కి-లేక దంచి పిండిచేయుపని. సం దంచబడుట; కొట్టబడుట.

కుటనానా, సం మోసపుచ్చుట.

కుటనీ, స్త్రీం తార్పుడుకత్తె; పరపురుషునితో సంధానము కుదుర్చునది; కొందెములు చెప్పునది.

కుటవానా, సం దంపించుట; త్రొక్కించుట.

కుటాఈ, స్త్రీం దంపుడు; దంపుడుకూలి.

కుటియా, స్త్రీం చిన్న గుడిసె.

కుటిల, విం వంకరయగు, వక్రమగు; మోసమగు. పుం దుష్టుడు.

కుటిలతా, స్త్రీం कपट దుష్టత.

కుటీ, స్త్రీం }
కుటీర, పుం } గుడిసె.

కుటేక, స్త్రీం మొండిపట్టు; అనుచితమైన పట్టు.

కుటేవ, స్త్రీం దురభ్యాసము.

కుటౌనీ, స్త్రీం వడ్లదంపు.

కుట్టా, పుం రెక్కలు విరిచిన పావురము.

కుట్టీ, స్త్రీం చొప్ప మొదలగువానిని ముక్కలు ముక్కలుగా నరుకుట; అట్లు నరుకబడిన చొప్పతునియ; మైత్రిభంగము.

కుఠలా, పుం ధాన్యముంచు పెద్దగాజె; సున్నపు బట్టి.

కుఠావ, స్త్రీం చెడు స్థలము.

కుఠాట, పుం దురాలోచన, చెడ్డ ఏర్పాటు.

కుఠార, పుం फरसा గొడ్డలి.

కుఠారాఘాత, పుం గొడ్డలి దెబ్బ; లోతైన గాయము; తీవ్ర ఆఘాతము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కుఠారీ స్త్రీం చిన్న గొడ్డలి.

కుఠాలీ, స్త్రీం మూస.

కుఠియా } స్త్రీం ధాన్యపు గాదె; గాజె.
కుఠిలా }

కుఠోర, పుం దే॰ కుఠార.

కుఢ్‌కనా, అవ్యం పగులుట; విరుగుట.

కుఢ్‌కుఢ్‌ానా } అవ్యం లోలోన కుము
కుఢ్‌ఖుఢ్‌ానా } లుట; అప్రియమగునది
విని లేక చూచి లోలోన కుందుట.
స॰ పొలమునుండి పిట్టలను లేక
మృగములను వారదోలుట.

కుఢ్‌మా, పుం కుటుంబము; జాతి.

కుఢ్‌మాఈ, స్త్రీం దే॰ సగాఈ.

కుఢౌల, విం వికృతాకారము.

కుఢంగ, పుం చెడునడత; చెడుపద్ధతి.

కుఢంగా, విం దారి తీరులేని; తెలివి లేని; మూర్ఖుడు.

కుఢన, స్త్రీం మనస్సులోనే లీనమైరగులు చుండు క్రోధము.

కుఢనా, అం లోలో క్రోధమువలన మండు చుండుట.

కుఢఖ, విం చెడ్డపద్ధతిగల; కఠినమైన.

కుఢానా, సం చిఢానా, కోపము తెప్పించుట; దుఃఖితునిచేయుట; ఏడుపించుట.

కుతకా, పుం దుర్దుక్ర; భంగు ఆకును నలుపుట కుపయోగించు సాధనము;
—దిఖలానా యా దేఖానా ఏదేని వస్తువు నివ్వనని ఖండితముగ చెప్పుట.

కుతనా అం అంచనావేయుట; ఊహించుట.

కుతరన, పుం కొరుకబడిన తునియ.

కుతరనా, అం కొరుకుట; ఒక వస్తువు నుండి కొంతతీయుట.

కుతర్కీ, పుం వితండవాది.

కుతార, పుం వీణలేని: చిక్కు.

కుతాహీ, స్త్రీం దే॰ కోతాహీ.

కుతియా, స్త్రీం ఆడకుక్క.

కుత్తుబ, పుం ధ్రువనక్షత్రము; నాయకుడు; ఇరుసు;—నుమా దిక్కు-నుచూపు యంత్రము.

కుత్తుబ, పుం (किताब का बहुं) పుస్తకములు;—ఖానా పుస్తకాలయము;
—ఫరోశ పుస్తకములనమ్మువాడు.

కుత్తూహల, పుం కుతూహలము; ఆట; ఆశ్చర్యము.

కుత్తా, పుం కుక్క; తుచ్ఛమనుష్యుడు.

కుత్తీ, స్త్రీం ఆడకుక్క.

కుత్సా, స్త్రీం నింద.

కుత్సిత, విం నీచుడగు; నిందనీయుడగు; చెడు.

కుథనా, అం చావగొట్టబడుట.

కుదకనా, అం క్షుదనా దుముకుట.

కుదరత, స్త్రీం శక్తి; అధికారము; ప్రకృతి; మాయ; మహిమ; ఈశ్వరుని శక్తి.

కుదరతీ, విం స్వాభావికమైన; ప్రాకృతికమైన; దైవికము.

కుదసీ, విం పాక పవిత్రమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कुदाँव, पुं० విశ్వాసఘాతము.

कुदाना, स० దుమికించుట.

कुदाल, स्त्री० గుద్దలి ; త్రవ్వుగోల.

कुदूरत, पुं० మాలిన్యము; హృదయము నందలి కళంకము.

कुन, वि० చేయువాడు.

कुनकुना, वि० గోరువెచ్చని (నీరు).

कुनबा, पुं० కుటుంబము ;—**जोड़ना** సగోత్రులను బంధువులను గుమి కూర్చుట.

कुनबी, पुं० दे० **कुर्मी**.

कुनह, स्त्री० ద్వేషము ; తత్త్వము ; పాతపగ.

कुनही, वि० పగబూనువాడు.

कुन्दा, पुं० दे० **कुंदा**.

कुपाठ, पुं० చెడు సలహా.

कुपात्र, वि० తగని ; అపాత్రుడు.

कुपित, वि० **क्रोधित**, క్రుద్ధుడగు.

कुप्पा, पुं० నూనె ; నెయ్యి ; మొ. ఉంచు తోలుసిద్దె ;—**होना** ఆనందాతిరేకమున యుప్పొంగుట ; గర్వముతో విర్రవీగుట.

कुप्पी, स्त्री० చిన్న తోలుసిద్దే.

कुफ़, पुं० మహమ్మదీయ మతమునకు భిన్నమతము.

कुफ़्ल, पुं० తాళము ; తాళపు బుర్ర.

कुबड़ा, पुं० గూనివాడు. वि० వంగిన ; గూను కల్గిన.

कुबड़ी, स्त्री० కొంకికర్ర; గూని.

कुबानी, स्त्री० చెడు వ్యాపారము.

कुबेला, स्त्री० తగనికాలము.

कुब्ज, वि० గూని వాడు. पुं० గూని కలుగ జేయునట్టి ఒకవాతవ్యాధి.

कुमंत्रणा, स्त्री० చెడ్డ సలహా.

कुमक, संज्ञा० स्त्री० కుమ్మకు ; సాయము; పక్షపాతము ; సమర్దన.

कुमकी, वि० సాయమైన ; కుమ్మకైన.

कुमकुम / **कुमकुमा** } पुं० కుంకుమ.

कुमार, पुं० ఐదేండ్ల బాలకుడు ; యువరాజు. वि० పెండ్లికాని.

कुमारी, स्त्री० పండ్రెండేండ్ల వయస్సులోని బాలిక ; పెండ్లికానిపిల్ల

कुमार्गी, वि० చెడు ప్రపర్తనగల.

कुमुद, पुं० / **कुमुदिनी**, स्त्री० } తెల్లకలువ తీగ.

कुम्मैत, पुं० కర్రి వన్నెకలిసిన ఎరుపు గుఱ్ఱము.

कुम्हड़ा, पुं० గుమ్మడికాయ. **कुम्हड़े की बतिया** గుమ్మడి పిందె ; అశక్తుడు.

कुम्हड़ौरी, स्त्री० గుమ్మడి కాయ వడియము.

कुम्हलाना, अ० **मुरझाना**, కుమిలిపోవుట ; వాడిపోవుట ; కాంతి తొలగుట.

कुम्हार, पुं० కుమ్మరి.

कुरंग, पुं० బాదము రంగుగల లేడి ; జింక. —वि० నీలమగు.

कुरकी, स्त्री० दे० **कुर्की**.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कुरकुर, पुं० ముక్క.

कुरकुराहट, स्त्री० కరకరయను ధ్వని.

कुरता, पुं० చొక్కా.

कुरती, स्त्री० రవికె.

कुरथी, स्त्री० दे० कुलथी.

क़ुरबत, स्त्री० సామీప్యము ; దగ్గర.

कुरबान, वि० బలి ఇవ్వబడినది.

क़ुरबानी, स्त्री० బలి; త్యాగము; ఆత్మ సమర్పణ.

कुररा, पुं० క్రౌంచపక్షి.

कुरसी, स्त्री० కుర్చీ ; ఏదేని కట్టుటకు ముందు క్రింద నిర్మించు చట్టము ; తరము ;—नामा వంశవృక్షము.

क़ुरान, पुं० ముసల్మానుల వేదము.

कुराह, स्त्री० చెడుమార్గము.

कुराही, वि० చెడుప్రవర్తనగలవాడు.

कुरी, स्त्री० వంశము.

कुरीति, स्त्री० చెడు ఆచారము.

कुरूख़, वि० नाराज़, కోపస్వభావము గల.

कुरेदना, स० खरोंचना, గీచుట; గోకుట.

कुरेदनी, स्त्री० కొలిమినందు నిప్పులు మొ. ఎగవేయు తెడ్డు.

कुर्क, वि० జప్తు.

कुर्की, स्त्री० జప్తుచేయుట ; సర్కారు వేలముపాట.

कुर्ता, पुं० दे० कुरता.

क़ुर्बानी, स्त्री० दे० क़ुरबानी.

कुर्मी, पुं० సాగుచేయుట వృత్తిగాగల యొకజాతి నిశేషము. "कुनबी"

कुर्रम, पुं० వేశ్యలకు దూతగా పనిచేయు వాడు.

कुर्स, पुं० సూర్యబింబము.

कुलंग, पुं० కోడి.

कुलंज } पुं० బర్మా; చైనా; మొదలగు
कुलंजन } దేశములందుండు అల్లపు మొక్కవంటి మొలక.

कुल, पुं० ఇల్లు ; వంశము.

कुल, वि० पूरा సమస్తమైన; అందరు; మొత్తము ; కళంకమును తెచ్చు వాడు.

कुलकानी, स्त्री० వంశగౌరవము.

कुलकुल, स्त्री० పుక్కిలింత.

कुलचा, पुं० ఉబ్బురొట్టె ; పుల్లనినాను రొట్టె ; దేరానడుమ కొయ్యకుండు గిలక.

कुलच्छन, वि० చెడులక్షణములుగల.

कुलट, पुं० అనేక స్త్రీలను ప్రేమించు వ్యభిచారి.

कुलटा, स्त्री० వ్యభిచారిణి.

कुलथी, स्त्री० ఉలవలు.

कुलन, स्त्री० నొప్పి.

कुलना, अ० నొప్పివేయుట.

कुलफ़, पुं० తాళము.

कुलफ़त, स्त्री० మానసికమైన చింత.

कुलफ़ा, पुं० ఒక ఆకుకూర.

कुलफ़ी, स्त्री० ఒక పాత్రము; గడ్డకట్టిన పాలు.

कुलबुलाना, अ० చిన్న జీవములు ఒక టిగ కలసి కదలుట; ప్రాకులాడుట; వ్యాకులుడగుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కులబోరన, వి॰ కుంఠీయము చేయువాడు.

కులహ, స్త్రీ టోపి ; వేటకాడు ; పిట్టల కన్నులు మూయుట కుపయోగించు ఒక చిన్న మూత.

కులహీ, స్త్రీ॰ బాలకులు ధరించు కుల్లాయి.

కులాంగార, పు॰ కులమును చెరుపువాడు.

కులాంచ, స్త్రీ॰ దుముకు ; బార ; గంతు.

కులాబా, పు॰ తలుపుబందు.

కులాల, పు॰ కుమ్హార కుమ్మరి ; గుడ్ల గూబ.

కులాహ, స్త్రీ॰ టోపి ; రాజమకుటము.

కులిశ, పు॰ వజ్రము ; పిడుగు.

కులీ, పు॰ కూలివాడు.

కులీన, వి॰ మంచి కులములో పుట్టిన; పవిత్రమగు.

కులుష, పు॰ మట్టిగడ్డ.

కులేల, స్త్రీ॰ ఆట.

కుల్ఫా, పు॰ పుక్కి-లింత ; జుల్పాలు.

కుల్లియాత, పు॰ కవియొక్క యావత్తు కృతుల సంపుటము.

కుల్లీ, స్త్రీ॰ దే॰ కుల్ఫా.

కుల్హడ, పు॰ చిన్న మట్టిపిడత.

కుల్హాడీ, స్త్రీ॰ చిన్నగొడ్డలి.

కువలయ, పు॰ నల్లకలువ.

కువాఁ, పు॰ దే॰ కుఆఁ.

కువాచ్య, పు॰ తిట్టు.

కువార, పు॰ ఆశ్వయుజమాసము.

కువిచారీ, వి॰ చెడు అభిప్రాయము గల.

కుశ, పు॰ దర్భ.

కుశల, వి॰ ప్రవీణ, చతురుడగు; సమర్థుడగు. పు॰ కుశలము ; క్షేమము.

కుశాదగీ, స్త్రీ॰ విస్తీర్ణము ; వెడల్పు ; విస్తరిల్లియుండుట.

కుశాగ్ర, వి॰ కప్పులేని ; విశాలమగు ; బయలు అయిన. క్రి॰ వే॰ రుగా.

కుశ్తా, వి॰ చంపబడిన. పు॰ పిటము వేసి సిద్ధముచేసిన భస్మము

కుశ్తీ, స్త్రీ॰ మల్లయుద్ధము ;—ఖేల్న కుస్తీవట్టువాడు ;—ఖానా కుస్తియం దోడిపోవుట ;—మారనా గెలుచుట.

కుసంగ, పు॰ } చెడు స్నేహము.
కుసంగతి, స్త్రీ॰ }

కుసవారీ, పు॰ అడవియందుండు వట్టు పురుగు.

కుసాఇత, స్త్రీ॰ చెడుముహూర్తము ; అసమయము.

కుసీ, స్త్రీ॰ నాగలికర్రు ; వలుగు.

కుసీద, పు॰ వడ్డీ ; వడ్డీకిచ్చిన ధనము.

కుసుమ, పు॰ పూల పువ్వు ; చిన్నచిన్న వాక్యములుగల గద్యము ; ముట్టు ; ఎర్రనిరంగు ; ఒకచెట్టు.

కుసుమాంజన, పు॰ తుత్తునాగపు భస్మము.

కుసుమాంజలి, స్త్రీ॰ పుష్పాంజలి పూలతో నిండిన దోసిలి.

కుసుమాకర } పు॰ వసంతఋతువు.
కుసుమాగమ }

కుసుమాయుధ, పు॰ మన్మథుడు.

కుసుమిత, వి॰ పూచిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కుసూర, పు॰ దే॰ కసూర.

కుహక, పు॰ మాయ ; వంచకుడు.

కుహకనా, అ॰ దే॰ కుహ్రకనా.

కుహనా, స॰ చావమోడుట.

కుహనీ, స్త్రీ॰ మోచెయ్యి.

కుహర, పు॰ గుంట. బెజ్జము.

కుహరా, పు॰ పొగమంచు.

కుహరామ, పు॰ ఆర్తనాద విలాపము ; కరుణతోకూడిన కలవరము.

కుహాసా } పు॰ దే॰ కుహరా.
కుహిరా }

కుహీ, స్త్రీ॰ దేగకంటె చిన్నది వేటాడు పక్షి విశేషము.

కుహ్రక, పు॰ పిట్టల అవ్యక్తమైన మధుర మగు కూత.

కుహ్రకనా, అ॰ అవ్యక్తగ మధురముగ పిట్టలు కూయుట.

కుహ్వా, స్త్రీ॰ గాఢాంధకారముతో కూడిన అమావాస్య ; కోకిల ధ్వని.

కూఁచ, స్త్రీ॰ సాలెవారు పడుగుచేయుటకు కొబ్బరి నారతోచేసిన కుంచె. అ॰ బయలు దేరుట ; పయనమునకు వెలువడుట.

కూఁచా, పు॰ చీపురు.

కూఁచీ స్త్రీ॰ చిన్నకుంచె ; చిన్న చీపురు.

కూఁజడ్రో, స్త్రీ॰ కూరగాయల నమ్మి ఆడుది.

కూఁడ, స్త్రీ॰ యుద్ధమున తలను కాపాడు కొనుటకై శిరమున ధరించు శిరస్త్రాణము ; మోట బాన.

కూఁఢా, పు॰ పెద్దబాన ; పూలతొట్టి.

కూఁఢీ, స్త్రీ॰ రాచిప్ప ; చిన్న తొట్టి.

కూఁథనా, స॰ కరాహనా దుఃఖము లేక నొప్పిచే మూల్గుట ; పావురముల కూత.

కూఁదే, స్త్రీ॰ తామరవంటి యొక పువ్వు ; తెల్లకలువ.

కూఁప, పు॰ సందు ; గొంది

కూక, స్త్రీ॰ కోకిల లేక నెమలికేక ; గడియారము మొ. వానికి కీ ఇచ్చుట.

కూకనా, అ॰ సూక్ష్మముగ అవ్యక్త మధురముగ ధ్వని వెలువరించుట.

కూకర, పు॰ కుక్క :—**ముత్తా** కుక్క గొడుగు.

కూచ, పు॰ ప్రయాణము :—**కర జానా** చనిపోవుట. **(కిసీ కే) దేవతా కూచ కర జానా** ఉన్న చైతన్యము విడే కము పోవుట.

కూచా, పు॰ గొంది ; సందు.

కూచీ, స్త్రీ॰ దే॰ కూఁచీ.

కూజ, స్త్రీ॰ ధ్వని ; శబ్దము.

కూజన, పు॰ మధుర ధ్వని.

కూజనా, అ॰ కోమలము మధురమగు శబ్దము చేయుట.

కూజా, పు॰ మట్టికూజా : మల్లెపువ్వు.

కూజిత, వి॰ ప్రతిధ్వనించిన : ధ్వనితో నిండిన.

కూట, పు॰ మోసము ; కల్ల. వి॰ లబ్ధపు ; మోసపు.

కూటనా, స॰ దంచుట; కూరుట; తాకుట; కొట్టుట ; పండ్లికిలించుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कूड़ा, पुं పెంట ; మురికి ;—करकट चेत्त చెదరు ; కసవు.

कूढ़, पुं నాగలి సోగ. वि—मगज़ బుద్ధి హీనుడు.

कूतना, सं అంచనా వేయుట.

कूद, स्त्री० గంతు ; ఉరుకు ;—फाँद దుముకుట ; ఎగురుట.

कूदना, अ० దుముకుట.

कून, स्त्री० మలద్వారము.

कूप, पुं బావి.

कूबड़, पुं గూని ; వంకర.

कूरा, पुं రాశి ; ప్రోవు ; భాగము ; పాలు.

कूल, पुं నది తీరము ; నేనయందు వెనుకనుండు భాగము ; సమీపము ; పెద్దకాలువ ; చెరువు.

कूला, पुं నదినుండి త్రవ్విన చిన్న కాలువ.

कूल्हा, पुं తుంటి యెముక.

कूवत, स्त्री० ताक़त శక్తి ; బలము.

कूवर, पुं పోలుకర్రపిడి. वि मनोहरमग ; సుందరమగు.

कूही, स्त्री० దేగజాతికి చెందిన ఒకపక్షి.

कृत, वि० చేయబడిన ; రచితమైన ; —कार्य सिद्धिंचिन कार्य मुकल वादु ;—कृत्य కృతార్థుడు.

कृतांत, पुं० యముడు.

कृतात्मा, पुं० మహాత్ముడు.

कृति, स्त्री० చేత ; ఫని.

कृती, वि० నిపుణుడు ; పుణ్యాత్ముడు.

कृत्य, पुं० కర్తవ్యము ; కార్యము.

कृपण, पुं० కంజూస పిసినిగొట్టు ; లోభి.

कृपया, क्रि० దయయుంచి.

कृपाण, पुं० కత్తి.

कृमि, पुं० పురుగు.

कृश, वि० సన్నని ; చిక్కిపోయిన.

कृशानु, पुं० నిప్పు.

कृशित, वि० చిక్కిన ; దుర్బలుడగు.

कृषक, पुं० किसान రైతు.

कृषि, स्त्री० खेती సాగు.

कृष्ण, वि० నల్లని ; నీలవన్నెకల.

कृष्णाभिसारिका, स्त्री० చీకటి రాత్రియందు తన ప్రియునికలియుటకు సంకేతస్థలమునకుపోవు స్త్రీ.

केंचली, स्त्री० పాముకుబుసము.

केंचुआ, पुं० ఎర ; వానపాము ; నులిపురుగు

केंचुल, स्त्री० పాముకుబుసము.

केंचुली, वि० పాముకుబుసమువంటి.

केंद्र, पुं० వృత్తమునకు, వలయమునకు మధ్యనుండు బిందువు ; నాభి ; ముఖ్యమగు స్థానము (Centre.)

केवड़ा, पुं० పీత ; ఎండ్రకాయ.

केकर, वि० మెల్లకన్నుగల.

केकी, पुं० నెమిలి.

केड़ा, पुं० మొలక ; యువకుడు.

केत, पुं० ఇల్లు ; జండా.

केतक
केतकी } पुं० మొగలి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

केतन, पुं जंडा ; గురుతు ; స్థానము.
केतु, पुं జ్ఞానము; ప్రకాశము; జండా.
केदार, पुं మడి ; కయ్య ; పాదు.
केयूर, पुं బాజుబందు.
केराना, सं చేటలో బోసికొని నేముట.
पुं తిరుగబోత సామగ్రి.
केरानी, पुं ఆంగ్లో ఇండియను ; యూరోపియను ; ఆఫీసులో పని చేయు గుమస్తా.
केराव, पुं బటాని ; ఒక విధమైన కాయ ధాన్యము.
केला, पुं అరటి చెట్టు.
केलि, स्त्री क्रीड़ा ఆట ; మైథునము ; నవ్వులాట.
केवट, पुं పల్లెవాడు.
केवटी-दाल, स्त्री రెండు మూడు రకముల పప్పుల కలయిక.
केवड़ा, पुं మొగలి.
केवल, क्रि सिर्फ़ మాత్రము.
केवा, पुं కమలము ; మొగలి.
केवाड़, पुं दे० किवाड़.
केश, पुं కిరణము ; వెంట్రుకలు ; జూలు.
केशपाश, पुं జుట్టుకుచ్చు.
केशरी, पुं दे० केसरी.
केशी, पुं గుర్రము; సింహము; మంచి వెంట్రుకలుగల.
केस, पुं दे० केश.
केसर, पुं కుంకుమపువ్వు.
केसरिया, वि పసుపు వన్నెకల ; కుంకుమ పువ్వువన్నెగల ;—बाना కుంకుమ పువ్వు వన్నె గల వేషము ; "జోహారు" సల్పు నపుడు రాజ పుత్రులు దీనిని ధరింతురు.
केसरी, पुं సింహము.
केसारी, स्त्री బటాని జాతికి సంబంధించిన ఒకకాయ ధాన్యము.
केसू, पुं మోదుగు.
केहरी, पुं दे० केसरी.
केहा, पुं నెమిలి.
कैंचा, पुं పెద్దకత్తెర.
कैंची, स्त्री కత్తెర;
कैंड़ा, पुं ఒక విధమగుకొలత; పద్ధతి; రీతి.
कै, वि ఎంతమంది ; ఎందరు ; ఎన్ని. स्त्री వమనము ; దోకు.
कैतव, पुं మోసము ; జూదము.
कैत्तन, स्त्री వస్త్రముల అంచునయందు లేసు.
कैथ, कैथा } पुं వెలగ.
कैथी, स्त्री చిన్నకాయలు కాచువెలగ; ఒక లిపి.
क़ैद, स्त्री చెర ; అడ్డంకి ; కారాగృహ వాసము ;—खाना पुं జైలుఖానా; —तनहाई स्त्री దోషిని ఇరుకు గదిలోఒంటరిగానుంచుట ;—महज़, स्त्री విడి కైదు ;—सख़्त, स्त्री కఠిన శిక్ష.
क़ैफ़, पुं नशा మత్తు ; నిషా.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కైఫియత, స్త్రీం సమాచారము ; వర్ణనము ; తవిసీలు ; వివరణము ;—**తలబ నరనా** నియమమునను సరించి వివరమునడుగుట; కారణమడుగుట

కైఫీ, విం **మతవాలా** మదించిన.

కైరవ, పుం తెల్లకలువ.

కైరా, పుం బూదివన్నె ; ఎరుపుదాఁకల తెలుపు వన్నె కలది. విం రంగు గల్గిన ; పిల్లి కన్నులు కల్గినవాడు.

కైరాత, పుం నేలవేము.

కైవర్త, పుం కైవట పల్లెవారిజాతి.

క్రైసర, పుం చక్రవర్తి ; బాదుషా.

కైసా, విం ఎటువంటి ; ఎట్టి.

కైసే, క్రిం ఎట్లు.

కోంచనా, స్త్రీం గ్రుచ్చుట ; నాటుట

కోంచా, పుం క్రౌంచ పక్షి.

కోంఛ, పుం స్త్రీల చెరగుకొన.

కోంఛీ స్త్రీం కుచ్చెళ్లు.

కోంఢీ, స్త్రీం కొండి ; కొక్కి.

కోంపర } స్త్రీం చిగురుటాకు.
కోంపల }

కోంహఢా, పుం = **కుక్కుఢా.**

కోఆ, పుం పల్లువురుగు గూడు ; పనస విత్తు పైనుండు సన్నని పొర.

కోఇరీ, పుం కూరగాయలమ్ముజాతి.

కోఇల, స్త్రీం = **కోయల.**

కోఈ, సర్వం ఎవరైనను ; ఎవరో ; ఏదియో ;—**న కోఈ** ఒకరు కాకున్న మరి యొకరు. క్రిం సుమారు ; దాదాపు.

కోక, పుం చక్రవాకము;—**శాస్త్ర** కామ శాస్త్రము.

కోకనద, పుం ఎఱ్ఱతామర.

కోకో, స్త్రీం కాకి

కోఖ, స్త్రీం ఉదరము ; పొట్ట ; గర్భకోశము.

కోచకీ, విం ధూమ్రవర్ణము గల.

కోచీ, పుం సీకాయ.

కోజాగర, పుం ఆశ్వయుజ పూర్ణిమ.

కోట, పుం **దుర్గ** కోట ; కోట బురుజు ; రాజనగరు.

కోటర, పుం తొర్ర.

కోటిక, విం కోటి ; అమితమగు ; లెక్క-లేని.

కోటిశః, క్రిం ఎన్నియో విధముల : కోటి విధముల. విం ఎన్నియో.

కోఠరీ, స్త్రీం గది ; కొట్టు.

కోఠా, పుం పెద్దగది ; భండారము; డాబాలేక మిద్దెమీదిగది; పొట్ట; అన్నము జీర్ణమగుచోటు.

కోఠార, పుం ధాన్యము కొట్టు.

కోఠారీ, పుం సామాను కొట్టు ; పెత్తనము జరుపువాడు.

కోఠీ, స్త్రీం **బంగలా** బంగళా ; భవ్యభవనము ; వర్ధీ వ్యాపారము మొ. జరుగుకొట్టు ; ధాన్యముంచు కొట్టు ;—**కరనా యా ఖోలనా** వర్ధీ వ్యాపారము ప్రారంభించుట ;—**చలనా** వర్ధీ వ్యాపారముసాగుట ;—**బైఠనా** దివాలాయగుట ; వ్యాపారమున నష్టము వచ్చుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कोठीवाल, पुं० साहूकारु; పెద్ద వ్యాపారి.

कोड़ना, सं० పొలములోని మట్టి కుళ్ళ గించుట.

कोड़ा, पुं० కొరడా; ప్రేరేపించు మాట.

कोड़ाई, स्त्री० పొలములోని మట్టిని కుళ్ళ గించుటకు కూలి.

कोड़ी, स्त्री० చెరువు తూము

कोढ़, पुं० కుష్ఠు:—**चूना या टपकना** కుష్ఠు వ్యాధిచే అవయవములు క్రుళ్ళి పడుట:—**में खाज** దెబ్బమీదదెబ్బ; విపత్తు మీద విపత్తు.

कोढ़ी, पुं० కుష్ఠువ్యాధిచే పీడితుడు.

कोण, पुं० ఇల్లు లోనగు వాని మూల; దిక్కులు.

कोतल, पुं० రాజుగారి స్వారిగుర్రము; అలంకరించిన ఆట గుర్రము. वि० పనిపాటు లేనివాడు.

कोतवाल, पुं० పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు.

कोतवाली, स्त्री० పోలీసు అధికారము; పోలీసు అధికారులుండుచోటు.

कोताह, वि० చిన్న; కురుచ; పొట్టి; —**गरदन** కురుచ మెడ వాడు; ధూర్తుడు.

कोताही, स्त्री० कमी దోషము; లోటు; పొట్టితనము; లోపము.

कोथला, पुं० పెద్దసంచి; పొట్ట.

कोथली, स्त्री० వరహాలు పోనెది యొక విధమగు సంచి; జోలె.

कोदंड, पुं० విల్లు.

कोदों } पुं० ఆళ్లు; కొర్ర ధాన్యము;
कोदो } —**देकर पढ़ना या सीखना** పచ్చిరానట్లు చదువుట:—**छाती पर कोदों दलना** ఒకనికి ఈర్ష్యకలుగు పనిని వానికి చూపిచేయుట.

कोना, पुं० మూల; మారు మూల; నాలుగు భాగములలో నొకటి.

कोनिया, स्त्री० గోడ మూలలో నున్న గూడు.

कोपना, अ० కోపించుట.

कोपल, पुं० చిగురు; మొలక.

कोफ़्त, स्त्री० దుఃఖము; చింత; ఇక్కట్లు.

कोफ़्ता, पुं० कबाब కైమా; వేయించిన మాంసము.

कोबी, स्त्री० गोभी కోసుగడ్డ; క్యాబేజి.

कोयल, स्त्री० కోకిల.

कोयला, पुं० బొగ్గు; రాక్షసిబొగ్గు.

कोया, पुं० కంటికొలికి; పనసతొన.

कोर, स्त्री० అంచు; కొన; మూల; ద్వేషము; దోషము; ఆయుధపు పదును:—**दबना** ఏదేని ఒత్తిడి యందుండుట.

कोरकसर, स्त्री० లోపము.

कोरनिश, स्त्री० వంగి నమస్కారము చేయుట.

कोरमा, पुं० చాల నేయిపోసి అందు వేయించిన మాంసము.

कोरहा, वि० మొనకల్గిన; అంచుకల్గిన.

कोरा, वि० క్రొత్త; రంగు అద్దని;

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

అంచులులేని ; వంచితుడగు, కళంకములేని ; చదువు సంధ్యలేని.

कोरी, पुं० సాలెవాడు. वि० ఉపయోగింపని.

कोल, पुं० सूअर, వంది ; ఒడి ; రేగు వండు ; మిరియములు.

कोलक, पुं० ఆకురాయి.

कोलिया, पुं० ఇరుకు త్రోవ.

कोली, स्त्री० गोद ఒడి.

कोल्हू, पुं० గానుగ ;—का बैल ఎద్దువలె చాకిరిచేయువాడు.

कोविद, वि० విద్వాంసుడు ; నేర్పరి.

कोश, पुं० గోళకము ; గ్రుడ్డు ; తొడిమ ; సారాచెంబు ; నిఘంటువు.

कोशिश, स्त्री० ప్రయత్నము.

कोष, पुं० दे० कोश.

कोष्ठक, पुं० బ్రాకెట్టు ( ) ; గ్రహచక్రము.

कोष्ठबद्ध, पुं० कब्ज़ियत మలబంధము.

कोष्ठी, स्त्री० జాతకము ; జన్మపత్రిక.

कोस, पुं० రెండున్నర మైళ్లపొడవు దూరము. మామూలుగా రెండుమైళ్ల దూరమని వాడుదురు.

कोसना, सं० తిట్టుట ; దూరుట ; **पानी पी पी कर कोसना** చాల అధికముగ తిట్టుట.

कोसा, पुं० ఒక ప్రకారమగు పట్టు ; మట్టి మూకుడు.

कोसिया, स्त्री० మట్టిపిడత.

कोह, पुं० పర్వతము.

कोहकन, पुं० పర్వతమును త్రవ్వువాడు ; ఫరహాద్ అనువ్యక్తికి ఉపనామము. ఇతడు షీరీయను ఒక యువతి ప్రేమను పొందుటకు బేసతూన్ పర్వతమును త్రవ్వి కాలువ మతయారుచేసెను.

कोहकाफ़, पुं० ఆసియా ఐరోపా ఖండముల మధ్యనున్న పర్వతము. అచ్చట అప్సరసలుందురని ప్రతీతి.

कोहनी, स्त्री० మోచెయ్యి.

कोहबर, पुं० పెండ్లి సమయమున కుల దేవతను స్థాపించు ఇల్లు లేక తావు.

कोहरा, पुं० कुहासा పొగ మంచు.

कोहान, पुं० ఒంటె వీపుపైమూపు లేక గూను.

कोहिस्तान, पुं० కొండ భూమి.

कोही, वि० పర్వత సంబంధమగు.

कौंच, स्त्री० చిక్కుడు చెట్టువంటి ఒక చెట్టు.

कौंध, स्त्री० మెరుపు.

कौंधना, अ० మెరయుట.

कौंधनी, स्त्री० మొలనూలు ; ఒడ్డాణము.

कौआ, पुं० दे० कौवा.

कौआना, अ० కలవరించుట.

कौकब, पुं० పెద్ద మెరయు నక్షత్రము.

कौटिल्य, पुं० చాణక్యుడు ; కపటము ; మోసము.

कौटुंबिक, वि० కుటుంబమునకు సంబంధించిన.

कौड़ा, पुं० పెద్ద గవ్వ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కౌడ్రియా, వి॰ గవ్వ రంగుగల ; గవ్వ వంటి.

కౌడ్రీ, స్త్రీ॰ గవ్వ; ధనము; కప్పము ; కంటికొలికి ; చంక మొ.

కౌతుక, పు॰ ఆశ్చర్యము ; కుతూహలము ; వినోదము ; తమాషా ; ఆనందము.

కౌతుకియా, పు॰ } తామాషా చేయు
కౌతుకీ, వి॰ } వాడు.

కౌన, వి॰ ఏది ; ఎవరు ; ఎవతె ; ఏమి.

కౌమ, స్త్రీ॰ జాతి వర్ణము ; వంశము.

కౌమార, పు॰ పుట్టినదాది ఐదేండ్లవరకుండు దశ.

కౌమియత, స్త్రీ॰ జాతీయత.

కౌమీ, వి॰ జాతీయమగు.

కౌముదీ, స్త్రీ॰ వెన్నెల ; కలువ.

కౌర, పు॰ గ్రాస ముద్ద ; కబళము.

కౌరీ స్త్రీ॰ ఒడి ; కోతల సమయమున కోతవారికి కూలిగ ఇచ్చు ఒడి పట్టునంత ధాన్యపు కంకెలు లేక కండెలు;—**భరనా** ఆలింగనముచేసుకొనుట ; రెండు బాహులలో పట్టుకొనుట.

కౌల పు॰ ఉత్తమకులమున జన్మించినవాడు ; కమలము ; ముద్ద.

కౌల, పు॰ ఉక్తి మాట ; వాక్యము ; ప్రతిజ్ఞ ;—**కరార** ఒండొరులయందు గట్టి ప్రతిజ్ఞ.

కౌలా, పు॰ కమలాపండు ; మూల తలుపు తెరువగనే తలుపులు తగులు గోడమూలలు.

కౌలీ, స్త్రీ॰ కౌరీ.

కౌవా, పు॰ కాక కాకి; వరమధూర్తుడు; కొండ నాలుక.

కౌవాలీ, స్త్రీ॰ పీరుల సమాధుల యందును, ముసల్మాను జ్ఞానుల సమావేశమునను పాడు ఒక విధమగు పాట. ఈ పాటలు తరచుగా మతమునకు లేక ఆత్మకు సంబంధించియుండును.

కౌశల, పు॰ చతురాక్షి నేరుపు.

క్రౌస, స్త్రీ॰ ధనుస్సు; ధనరాశి;—**క్రుజా** ఇంద్ర ధనుస్సు.

కౌసర, పు॰ గొప్పదాత. స్వర్గములో ఒక కాలువ.

క్యా, సర్వ ఏమి ?

క్యారీ, స్త్రీ॰ దే॰ కియారీ.

క్యోం, క్రి॰ ఏల ; ఎందుకై ; ఎందుకొరకు ; ఎట్లు; **క్యోంకి** ఎందుకనగా. **క్యోం కర** ఏవిధముగా ?

క్రందన, పు॰ విలాప ఏడ్చుట ; యుద్ధమున వీరుల ఆహ్వానము.

క్రమశ:, క్రి॰ మెల్లమెల్లగ ; క్రమానుసారము ; కొలదిగ.

క్రయ, పు॰ వెలయిచ్చిగొనుట;—**విక్రయ** కొని యమ్ముట ; వ్యాపారము.

క్రయీ, పు॰ వెలయిచ్చి కొనువాడు.

క్రాంత, వి॰ ఆక్రమించిన ; మీరిన ; దాటిన ; కప్పిన ; క్రమింగిన.

క్రాంతి, స్త్రీ॰ విప్లవము ; మార్పు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

క్రియా, స్త్రీ॰ ధాత్వర్థము; చేయుట; చేష్ట; పని; అనుష్ఠానము; ఆరంభము.

క్రిస్తానీ, వి॰ క్రైస్తవతము నను సరించునట్టివాడు లేక ఆమె.

క్రీట, పు॰ కిరీటము.

క్రీడా, స్త్రీ॰ ఆమోద-ప్రమోద కేళి.

క్రీత, వి॰ కొనబడిన.

క్రోడ్, పు॰ గోద్ ఒడి; రొమ్ము; పంది; శనిగ్రహము.

క్రోడపత్ర, పు॰ అనుబంధము.

క్రౌంచ పు॰ ఒకానొక కొండ; ఒకానొక పక్షి.

క్లాంత, వి॰ శ్రాంత బడలిన.

క్లాంతి, స్త్రీ॰ శకావట బడలిక.

క్లిష్ట, వి॰ దుఃఖమునొందిన; కఠిన మగు కూర్పుకల.

క్లీబ, పు॰ నపుంసక కాయర నపుంసకుడు; విరికివాడు.

క్లేద, పు॰ తడిసిన; చెమట.

క్లేశ, పు॰ కష్ట దుఃఖము; పీడ; జగడము.

క్లైబ్య, పు॰ నపుంసకత.

క్వచిత్, క్రి॰ ఎచ్చటనో; అరుదుగ.

క్వణిత, వి॰ మోగుచున్నటువంటి; ధ్వనించుచున్న.

క్వాథ, పు॰ కషాయము.

క్షారా } పు॰ పెండ్లికానివాడు.
క్షారా }

క్షంతవ్య, వి॰ క్షమింపదగినది.

క్షణికతా, స్త్రీ॰ అనిత్యత.

క్షత, వి॰ గాయము నొందిన; నాశమైన పు॰ గాయము; పుండు; వ్రణము; కొట్టుట; కోయుట; దెబ్బకల్గించుట;—**యోని** వి॰ పురుషుని సంపర్కము నొందిన స్త్రీ;—**విక్షత** వి॰ అనేక వ్రణములు కల చాల దెబ్బలు తినిన.

క్షతి, స్త్రీ॰ హాని నాశము; హాని; నష్టము.

క్షత్ర, పు॰ శరీరము; బలము; రాష్ట్రము; ధనము; క్షత్రియుడు.

క్షత్రాణీ స్త్రీ॰ క్షత్రియ స్త్రీ.

క్షపణక, పు॰ బౌద్ధమతస్థుడు; సిగ్గులేని వాడు; దిగంబరయతి.

క్షపా, స్త్రీ॰ రాత్రి.

క్షమ, వి॰ శక్తుడు; సమర్థుడు.

క్షమతా, స్త్రీ॰ సామర్థ్యే శక్తి; సామర్థ్యము

క్షమా, స్త్రీ॰ మాఫీ ఓర్పు; సహనశీలత; భూమి.

క్షమీ, వి॰ క్షమించువాడు.

క్షమ్య, వి॰ క్షమింపదగిన; క్షమింప బడునట్టి.

క్షయ, పు॰ ప్రళయము; తగ్గుదల; ఒక వ్యాధి.

క్షర, వి॰ నశించు; చలమైనది.

క్షాత్ర, పు॰ క్షత్రధర్మము.

క్షామ, వి॰ క్షీణమగు; బలహీనమగు.

క్షార పు॰ ఉప్పు; కారము; బూడిద; గాజు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

క్షితి, స్త్రీ॰ పృథివీ నేల; ఉనికి.

క్షితిజ, పు॰ మంగళ గ్రహము; వృక్షము; వానపాము; ఎత్తైనచోట నిల్చినపుడు భూమ్యాకాశములు కలియుచున్నట్లు తోచు రేఖ (Horizon.)

క్షిప్త, వి॰ తోయబడిన; విసరివేయబడిన; పడిన; వాతరోగముచే పీడింపబడిన.

క్షిప్ర, క్రి॰ శీఘ్రముగ; —హస్త తొందరగా పనిచేయువాడు.

క్షీర, పు॰ క్షీర పాలు; సముద్రము; వెన్న.

క్షుద్ర, వి॰ నీచ అధమము; అల్పుడు; లోభి; హింసకుడు.

క్షుధా, స్త్రీ॰ భూఖ ఆకలి.

క్షుధాతుర } వి॰ భూఖా ఆకలిగొన్న.
క్షుధిత }

క్షుబ్ధ, వి॰ కలతపెట్టబడిన; చంచలమగు; భయభీతుడగు.

క్షుభిత, వి॰ = క్షుబ్ధ.

క్షురికా, స్త్రీ॰ మంగలికత్తి.

క్షేత్ర, పు॰ పొలము; వరిమడి; పెండ్లాము; శరీరము; స్థానము; పుట్టుచోటు; —పాల, పు॰ పాము, కావలివాడు; —ఫల, పు॰ విస్తీర్ణము.

క్షేప, పు॰ చిమ్ముట; దూరు; దెబ్బ.

క్షేపక, వి॰ చిమ్మువాడు; నెట్టువాడు; కలసిన; నిందనీయమగు. పు॰ పైగ కలపిన భాగము.

క్షేపణ, పు॰ చిమ్ముట; పదద్రోయుట; నింద; గడపుట.

క్షోభ, పు॰ కలత; భయము; దుఃఖము; క్రోధము.

ఖ

ఖఖ, వి॰ భూన్యమగు; నిర్ధనమగు; పాడుపడిన.

ఖఖఢ, వి॰ ఎండి దిడుసుగానున్నది.

ఖఖార, పు॰ ఖఖార.

ఖగ, పు॰ తలవార కత్తి; ఖడ్గము.

ఖగర, వి॰ చాల ఎండిపోయిన; చిట్టము కట్టిన ఇటుక.

ఖగారనా } స॰ పైపైన కడుగుట;
ఖగాలనా } అంతయు కాజేయుట.

ఖంజ, పు॰ కాటుకపిట్ట; కుంటివాడు.

ఖంజఢీ, స్త్రీ॰ దే॰ ఖంజరీ.

ఖంజన, పు॰ కాటుకపిట్ట.

ఖంజర, పు॰ కటార పిడకత్తి; కట్టారి.

ఖంజరీ స్త్రీ॰ ఖంజిరా; వాద్య విశేషము

ఖండ, పు॰ భాగ తునుక; దేశము; దిశ; కలకండ; చెక్కెర; ఖడ్గము.

ఖండన, పు॰ తునియకొట్టుట; విరుచుట; భేదించుట.

ఖండశీలా, స్త్రీ॰ చెడు నడతగల స్త్రీ; వేశ్య.

ఖండహర, పు॰ పాడుపడిన ఇల్లు లేక చూరు.

ఖండిత, వి॰ విరుగగొట్టబడిన; భగ్నమైన; అపూర్ణమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खंता, पुं० गुनపము ; గడ్డపార.

खंदक़, स्त्री० కందకము.

खंभ } पुं० స్తంభము ; బోటి ; ఆధా
खंभा } రము.

खखार, पुं० कफ గళ్ల ; ఉమ్మి.

खखारना, अ० కేకరించుట ; కళ్లెపడు నట్లు కాంద్రించుట.

खखोरना, स० చక్కగ అన్ని యెడల వెదకుట.

खग, पुं० పిట్ట.

खगना, स० గ్రుచ్చుట ; నాటుట; ప్రవే శించుట ; మనస్సునందు చొచ్చుట.

खगोल, पुं० ఆకాశమండలము.

खचन, पुं० చెక్కుట ; అంకితము చేయుట.

खचना, अ० చెక్కబడుట ; అంకిత మగుట ; చిత్రింపబడుట ; చిక్కు కొనుట.

खचरा, वि० వర్ణసంకరముకల ; దుష్ట మైన.

खचाखच, क्रि० క్రిక్కిరియునట్లు; నిండి నిబిడీకృతమైన.

खचित, वि० చెక్కబడినది.

खचर, पुं० కంచరగాడిద.

ख़ज़ानची, पुं० कोशाध्यक्ष కోశాధిపతి.

ख़ज़ाना, पुं० ధనాగారము ; భజానా.

खजलाना, स० खुजलाना.

खजूर पुं० చిట్టీత ; ఖర్జూరము.

खट, पुं० చీకటినూలు; గ్రుడ్డు; గొడ్డలి; రెండు వస్తువుల అన్యోన్య సంఘ ర్షణముచే కల్గుధ్వని ; खटसे వెం టనే ; తక్షణము.

खटक, पुं० చప్పుడు ; భయము.

खटकना, अ० ఖటఖటధ్వనియగు; గ్రుచ్చుకొనుట ; నచ్చకపోవుట ; భయపడుట; ఒందొరులయందు కల హముపొసగుట ; ఏమియో అని ష్టము కలుగునను సందియము కల్గుట ; సరియనితోచకుండుట.

खटका, पुं० భయము ; జంకు ; చింత; తలుపు గొళ్లెము.

खटखट, स्त्री० ఖటఖటయను శబ్దము ; జంజాటము; పోరాటము; జగడము.

खटखटाना, स० ఖటఖటయను ధ్వని చేయుట ; దేనినైన తట్టుట ; జ్ఞప్తి చేయుట.

खटना, स० ధనార్జన చేయుట. अ० ఇక్కట్టు సమయమున వేసుకతీయ కుండుట.

खटगीर, पुं० నల్లి.

खटछपर, पुं० దోమతెర.

खटपट, स्त्री० జగడము; వైమనస్యము.

खटमल, पुं० నల్లి.

खटमिट्ठा } वि० పులుపు తీపుకలిసిన.
खटमीठा }

खटराग, पुं० पटराग జంజాటము ; తంటా ; పనికిరాని వస్తువులు.

खटाई, स्त्री० పులుపు ;—में डालना చాలదినములవరకేదేనిపనిని తీసు కొని జాగుసేయుచుండుట ;—में

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पड़ना అనిశ్చితమగు దశయందుం డుట.

खटाखट, पुं० ఖటఖటయను శబ్దము.

क्रि० ఖటఖట శబ్దముతోడ ; వెంటనే ; శీఘ్రముగ.

खटाना, अ० పులియుట ; పరీక్షయందు తేరుట ; నిర్వహణమగుట.

खटापटी, स्त्री० విరోధము ; చప్పుడు.

खटाल, पुं० వరద.

खटाव पुं० నిర్వాహము ; పడవను కట్టు గుంజ.

खटास, पुं० అడవిపిల్లి. स्त्री० పులుసు.

खटिक, पुं० కూరగాయలు ఫలముల నమ్ము ఒక జాతి.

खटिया, स्त्री० చిన్నమంచము.

खटोलना / **खटोला** } पुं० చిన్నమంచము.

खट्टा, वि० పుల్లని:—**होना** అప్రసన్నుడగుట; కుపితుడగుట.

खट्टू, पुं० సంపాదించువాడు.

खड़ंजा, पुं० రాళ్ళుపరుచుట.

खड़, पुं० **घास** గడ్డి ; గొయ్యి.

खड़क, स्त्री० గోశాల. **खटक.**

खड़कना, अ० दे० **खटकना.**

खड़खड़ाना, अ० दे० **खटखटाना.**

खड़खड़िया, स्त्री० **पीनस** నల్గురు బోయలెత్తు పల్లకి ; పడినెము.

खड़बड़, स्त्री० చప్పుడు; గడబిడ; తారుమారు.

खड़बड़ाना, अ० వ్యాకులపడుట ; అస్తవ్యస్తుడగుట; సంభ్రాంతుడగుట.

खड़बड़ी, स्त्री० **हलचल** తారుమారు.

खड़बड़ा, वि० మెరకపల్లములుకల.

खड़मडल, पुं० గడబిడ.

खड़सान, अ० సానరాయి.

खड़ा, वि० నిట్టనిలువున నిల్చుకొనిన ; స్థిరమగు ; నిల్చిన ; సిద్ధమైన ; పుట్టిన ; పూర్తి ; అరంభము.

खड़ाऊँ, स्त्री० పాదుక ; పావుకోళ్లు.

खड़ाका, पुं० दे० **खटका.**

खड़िया / **खड़ी** } स्त्री० శీమసున్నము.

खड़ी बोली, स्त्री० హిందీ భాషయొక్క ప్రస్తుతరూపము.

खड़ग, पुं० **तलवार.**

खड्ड / **खड्ढा** } पुं० గుంట ; చాల ఒరిపిడి వలన కల్గు గురుతు.

खत, पुं० గాయము.

ख़त, पुं० **चिट्ठी** జాబు ; ఉత్తరము ; వ్రాలు ; గీత ; గడ్డముననుండు వెంట్రుకలు ; క్షౌరము ;—**किताबत** వ్రాతకోతలు ; ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు.

ख़तना, पुं० ముసల్మానులు సున్తీచేయు విధానము. ఇందు లింగాగ్రమున నుండు చర్మము కోయబడును.

ख़तम वि० ముగింపు.

ख़तरा, पुं० జంకు; వెరపు ; అనిష్టము కల్గునను భయము.

ख़ता, स्त्री० **क़सूर** అపరాధము; మోసము ; మలపు :—**खाना** మోసమున

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చిక్కు–కొనుట;—వార వి॰ దోషి; అపరాధి.

खतियाना, स॰ పద్దువ్రాయుట.

खतियौनी, स्त्री॰ खाता ఆవర్జా లెక్క–: కరణముపద్దరైతులతాలూకు భూమి యొక్క చుట్టుకొలతలు, వాని పన్నుల వివరముందు పొత్తము; చిఠ్ఠా.

खत्ता, पु॰ గుంట; పాతర.

ख़त्म, वि॰ – ख़तम.

खत्री पु॰ క్షత్రియులందొక తెగ.

ख़दंग, पु॰ బాణము.

खदखदाना } अ॰ ఖదఖదయను ధ్వని
खदबदाना } అగుట; ఏదేని వస్తువు ఉడుకునప్పుడగు ధ్వని.

खदरा, वि॰ పనికిరానిది.

ख़दशा, पु॰ डर భయము; జంకు.

खदान, स्त्री॰ खान గని.

खदिर, पु॰ చంద్రచెట్టు.

ख़दीव, पु॰ యజమాని; గొప్ప చక్రవర్తి

खदेड़ना } स॰ దూరముచేయుట; తరుము
खदेरना } ట.

खद्योत, पु॰ जुगनू మిణుగురుపురుగు; సూర్యుడు.

खनक, पु॰ ఎలుక; కన్నముపేయుదొంగ; భూమిని త్రవ్వువాడు; భూగర్భశాస్త్రము నెరిగినవాడు: గని.

खनकना, स॰ ఖణఖణ శబ్దముచేయుట.

खनना, स॰ త్రవ్వుట.

खनिज, वि॰ గనినుండి తీసినది.

ख़न्नास, पु॰ దుష్టుడు; పిశాచి.

खपची, स्त्री॰ సన్నని వెదురుబద్ద.

खपड़ा, पु॰ పెంకు; విరిగిన కుండ పెంకు.

खपड़ी, स्त्री॰ లొట్టివలెనుండు మట్టి పాత్ర.

खपड़ैल, स्त्री॰ दे॰ खपरैल.

खपत } स्त्री॰ అమ్మకము; సమా
खपती } వేశము.

खपना, अ॰ ఖర్చగుట; ఉపయోగపడుట; నష్టమగుట.

खपरैल, स्त्री॰ పెంకు కప్పిన కప్పు: పెంకుటిల్లు పెంకు.

खपाना, क्रि॰ ఖర్చు చేయుట; ఉపయోగించుట; నిర్వాహము చేయుట;

खप्पर, पु॰ బిచ్చ మెత్తెడు కప్పెర; తలపుర్రె.

ख़फ़क़ान, पु॰ గుండెలు కొట్టుకొనుట.

ख़फ़गी, स्त्री॰ क्रोध కోపము; అసంతోషము

ख़फ़ा, वि॰ नाराज़ కోపము కలవాడు; అసంతుష్టుడు.

ख़फ़ीफ़, वि॰ थोड़ा కొలది; అల్పమగు; తుచ్ఛమగు; నిగ్గుపడిన.

ख़फ़ीफ़ा, स्त्री॰ చిన్న వ్యాజ్యములు తీర్చు న్యాయస్థానము.

ख़बर, स्त्री॰ సమాచారము; వృత్తాంతము; సందేశము; జ్ఞప్తి; జాడ; —लेना సమాచారము నెరుంగుట;

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

సహాయముచేయుట ; దండించుట ; —गीर గుప్తచరుడు.

ख़बरदार, वि० నేర్పుగల ; మెలకువ కల్గిన ; హెచ్చరికగల.

ख़बरदारी, स्त्री० హెచ్చరిక ; మెలకువ.

ख़बररसाँ, पु० సమాచారమును తెచ్చు వాడు ; దూత.

ख़बीस, पु० భయంకరుడు ; దుష్టుడు ; పీనాసి ; పిశాచి.

ख़ब्त, पु० पागलपन పిచ్చి.

ख़ब्ती, वि० पागल పిచ్చివాడు.

खब्बा, वि० बायाँ ఎడమ ; ఎడమ చెతితో పనిచేయువాడు.

ख़म, पु० टेढ़ापन వంపు ; వంకర ; —खाना వంగుట ; లొంగుట ; ఓడుట ;—ठोंकना కలహమునకై చేతులు చరచుట ; దృఢ నిశ్చయమ్మును చూపుట ; —दार वि० వంగిన.

ख़मदम, पु० పురుషార్థము ; సాహసము.

ख़मीदा, वि० వంగిన.

ख़मीर, पु० పులియబెట్టినపిండి ; స్వభావము ; ప్రకృతి.

ख़मीरा, पु० చక్కెర-పాకములో వండి సిద్ధముచేసిన ఓషధి.

खम्माच, स्त्री० ఒక రాగము.

खम्र, पु० మద్యము.

ख़यानत, स्त्री० తాకట్టుపెట్టిన వస్తువు నీయకుండుట ; నమ్మకద్రోహము ; దొంగతనము.

ख़याल, पु० = ख़्याल.

ख़याली, वि० दे० ख़्याली.

खय्यात, पु० దర్జీ

खय्याम, पु० దేరాలు తయారు చేయువాడు.

खरंजा, पु० చిద్దెముకట్టిన రాయి.

खर, पु० गधा గాడిద ;—वि० కఠిన మగు ; తీక్ష్ణమగు ; లావగు ; హాని కలుగజేయు ; పదునైన ; అద్దముగ తిరిగియుండు ; మంగళ ప్రదము కాని.

खरक, पु० పళువుల పాక.

खरकना, अ० ఖరఖర శబ్దమగుట ; ముల్లు గ్రచ్చుకొన్నందున పీడ కల్గుట ; తొలగిపోవుట.

ख़रका, पु० గడ్డిపరక ;—करना భోజనాంతమున పుల్లతో పండ్లు శుభ్రము చేయుట.

ख़रख़शा, पु० झगड़ा జగడము ; జంకు ; తంట.

खरग, पु० खड्ग ఖడ్గము.

खरगाह, स्त्री० దేరా.

ख़रगोश, पु० కుందేలు.

खरच, पु० ఖర్చు.

खरचना, स० व्ययमुचेयुट ; వినియోగముచేయుట.

खरतल, वि० స్పష్టవాది ; శుద్ధమగు హృదయము కలవాడు ; ప్రచండమగు ; ఉగ్రమగు.

खरत्नम, पु० ఏనుగ తొండము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ख़रदनी, स्त्री० తరిమెన పట్టుయంత్రము.

ख़रदल, पु० ఆవాలు.

ख़र-दिमाग़, वि० మూర్ఖుడు.

ख़रधार, पु० పదునుగల అస్త్రము.

ख़र-नफ़स, वि० లంపటుడు; చెడు నడత కలవాడు.

ख़रब, पु० 1,00,00,00,00,000 सौ अरब की संख्या.

ख़रबूज़ा, पु० దోసజాతికి సంబంధించిన యొక ఫలము.

ख़रभर, पु० హలచల గడబిడి; గలభా.

ख़रभरना, अ० గోలచేయుట; గలభా యగుట.

ख़रमस्ती, स्त्री० शरारत దుష్టత.

ख़रमोहरा, पु० గవ్వ.

ख़रल, पु० కల్వము; మందులునూరు రాయి.

ख़रसा, पु० ఒకవిధమైన పిండివంట; వేసంగి; దురద.

ख़रहरना, स० ఊడ్చుట.

ख़रहरा, पु० చీపురు.

ख़रहा, पु० కుందేలు; చెవులపిల్లి.

ख़रही, स्त्री० వరికుప్ప; గడ్డివాము.

ख़रा, वि० తీక్ష్ణమగు; శ్రేష్ఠమగు; కలయికలేని; నమ్మకస్థుడగు; తగిన మాట సంకోచమేమిలేక చెప్పువాడు; అధికమగు; చాల:—**खोटा** మంచి చెడ్డలు.

ख़राई, स्त्री० 'ख़रा' యొక్క భావము.

ख़राऊँ, स्त्री० = **खड़ाऊँ**.

ख़राद, पु० తరిమన పట్టుయంత్రము;

—पर चढ़ना या उतरना సరియగుట; చక్కబడుట; లౌకికవ్యవహారమున నిపుణుడగుట.

ख़रादना, स० తరిమనపట్టుట.

ख़रादी, पु० తరిమనపట్టువాడు.

ख़राब, वि० ख़ुरा హీనుడగు; చెడు; దుర్దశయందు చిక్కుకొనిన; పతితుడగు.

ख़राब, पु० నాశము.

ख़राबी, स्त्री० దోషము; అవగుణము; దుర్దశ.

ख़राश, स्त्री० గీరుకొనిసందున పడు గాయము.

ख़रास, स्त्री० పిండి విసరు తిరుగలి.

ख़रिया, स्त्री० జోలె; వలసంచి.

ख़रियाना, स० చేబిక్కించుకొనుట; జోలెలో వేయుట.

ख़रिहान, पु० दे० **खलियान**.

ख़री, स्त्री० సీమసున్నము.

ख़रीता, पु० థైలీ జేబు; సంచి; కవరు.

ख़रीद, स्त्री० క్రయము; వెలయిచ్చి కొనిన వస్తువు:—**ख़रोख़्त** క్రయవిక్రయములు.

ख़रीदना, स० వెల ఇచ్చికొనుట.

ख़रीदार, पु० గ్రాహక కొనువాడు; కోరువాడు.

ख़रीदारी, स्त्री० వెల ఇచ్చికొనుట.

ख़रीफ़, स्त्री० ఆషాఢమాసమునుండి మార్గశిరమాసమునకు నడుమ కోయబడు పంట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ख़र्रोंच, स्त्री० गंटु ; गेर.

ख़रोचना } स० गोకుట ; గీరుట.
ख़रोटना }

ख़रोरी, स्त्री० బండివసికర్ర.

ख़र्च } पु० ఖర్చు : వినియోగము.
ख़र्चा }

ख़र्चीला, वि० అమితముగ ఖర్చుచేయు వాడు.

ख़ज़ूर, पु० ఖర్జూరము.

ख़र्व, वि० అపూర్వమైన లేక భగ్నమైన అంగములుకలవాడు; చిన్న; స్వల్ప మగు.

ख़र्रा, पु० పెద్ద లెఖ్ఖ లేక వివరణము వ్రాసియుండు పెద్దకాగితము.

ख़र्राच, वि० అధికవ్యయము చేయు వాడు.

ख़र्राटा, पु० గురక.

ख़ल, वि० द्रष्ट క్రూరుడు ; నీచుడు ; అధముడు.

ख़लक़, पु० संसार జీవజంతువులు ; ప్రపంచము.

ख़लक़त, स्त्री० సృష్టి.

ख़लखलाना, अ० తుకతుక ఉడుకుట.

ख़लड़ी, स्त्री० चमड़ा, చర్మము.

ख़लना, अ० చెడుగతోచుట ; అనుచిత ముగ కన్పట్టుట.

ख़लक़, पु० కుమారుడు ; వారసుడు.

ख़लबल, स्त्री० हलचल గలభా; గోల; కలత,

ख़लबलाना, अ० ఖలబల శబ్దమగుట.

ख़लबली, स्त्री० గోల; వ్యాకులత; కలవరము.

ख़लल, पु० रुकावट అడ్డంకి ; అడ్డు.

ख़लवत, स्त्री० నిర్జనస్థానము.

ख़ला, पु० आकाश ; మరుగుదొడ్డి.

ख़लाड़ी, स्त्री० ఉప్పు పండించు చోటు.

ख़लास, वि० ख़तम ముక్తుడగు ; సమాప్తినొందిన ; ముగిసిన. पु० ముక్తి ; వీర్యపాతము.

ख़लासी, स्त्री० ముగింపు; ముక్తి; విడుదల. पु० పడవవాడు.

ख़लियान, पु० కళ్లము ; రాశి.

ख़लियाना, स० చీల్చుట.

ख़लिश, स्त्री० నొప్పి.

ख़लिहान, पु० = ख़लियान.

ख़ली, स्त्री० గానుగపిండి.

ख़लीक़, वि० సజ్జనుడు ; కలుపుగొట్టు.

ख़लीज, स्त्री० ఖాతము (బంగాళాఖాతము).

ख़लीता, पु० दे० खरीता.

ख़लीफ़, वि० నమ్ముదగు.

ख़लीफ़ा, पु० अध्यक्षుడు ; అధికారి ; ముసలివాడు; అనుభవముకలవాడు; వంటవాడు ; మంగలి.

ख़लील, पु० నిజమైన మిత్రుడు.

ख़लेरा, वि० = मौसेरा.

ख़लेल, पु० వాసనగల నూనె.

ख़ल्क, स्त्री० दे० ख़लक़.

ख़ल्ड़, पु० తోలుసంచి ; తోలు.

ख़ल्वाट, वि० गंजा బట్టతలగల్గిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खवा, पुं० कंधा మూపు.

ख़वास, पुं० రాజసేవకుడు.

खवासी स्त्री० సేన; చాకిరి; ఊడిగము.

खवैया, पुं० తినువాడు.

ख़श्म, पुं० క్రోధము.

ख़श्मनाक, वि० కోపముతోనిండిన; క్రుద్ధుడైన.

ख़स, स्त्री० వట్టివేరు.

खसकना, अ० మెల్లగ నొకతావునుండి మరియొకతావునకు తొలగుట.

खसखस, स्त्री० నల్లమందువిత్తులు; గస గసాలు.

खसखसा, वि० ఒత్తిడికల్గిన ఇసుకవలె పొడిపొడి ఆయిపోవునది.

ख़सना, अ० गिरना తన తావు నుండి తొలగుట; పడుట.

ख़सम, पुं० पति యజమానుడు; పతి.

ख़सरा, पुं० ప్రతి పొలము నంబరు; విస్తీర్ణము వ్రాసియుండు కరణము పుస్తకము.

ख़सलत, स्त्री० आदत అలవాటు; నైజము.

ख़साना, स० गिराना పడ వేయుట; పడనెట్టుట.

ख़सासत, स्त्री० దుష్టత; అయోగ్యత; పీనాసితనము.

खसिया, वि० बधिया విత్తుకొట్టినది; నపుంసకమగునది; మేకపోతు.

ख़सी, स्त्री० నపుంసకుడు; విత్తుగొట్టి నది; మేక.

ख़सीस, वि० कंजूस లోభి; పిసిని గొట్టు.

ख़सूसन, वि० ముఖ్యముగా.

ख़सूसियत, स्त्री० విశేషత; ముఖ్య గుణము.

खसोटना, स० బలాత్కారముగ కైకొ నుట; పెరుకుకొనుట.

ख़स्ता, वि० ముట్టుకొనినంతనే విరుగు నది; పెళుసుతనముగలది.

ख़स्ती, पुं० మేకపోతు.

ख़ाँ, पुं० दे० ख़ान.

खाँखर, वि० చాల రంధ్రములు కల; బోలు.

खाँग, पुं० काँटा ముల్లు.

खाँचना, स० వ్రాయుట; గురుతుచే యుట; అంకితముచేయుట; గీచుట.

खाँचा, पुं० टोकरा పెద్దతట్ట.

खाँड, स्त्री० శుభ్రముచేయని పంచదార.

खाँडना, स० విరుచుట; నమలుట.

खाँड़ा, पुं० खड्ग అస్త్రము; ఖడ్గము.

खाँसना, अ० దగ్గుట; కాడ్రించుట.

खाँसी, स्त्री० దగ్గు.

खाई, स्त्री० కందకము.

खाऊ, वि० తిండిపోతు.

ख़ाक़, स्त्री० राख బూది; బూడిద; ధూళి; తుచ్ఛుడు; ఏమియులేదు;—उड़ना నాశమగుట;—उड़ाना దిక్కు లేక తిరుగు చుండుట;—चाटना తల యొగ్గుట; తలవంచుట; छानना దిక్కు లేక దిమ్మ తిరుగుట;—में

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मिलना నాళమగుట:—**में मिलाना** నాళముచేయుట; బూదిలో కల్పుట.

ख़ाकसार, वि॰ దీనుడు; అణకువగల.

ख़ाकसारी, स्त्री॰ దీనత; నమ్రత.

ख़ाका, पु॰ चित्र పటము; దానిచట్టము. అంచన; మన్వీదా:—**उड़ाना** నకలు చేయుట; పరిహాసముచేయుట.

ख़ाकी, वि॰ బూదిరంగుగల: ఎండిన భూమి.

खागना, अ॰ గ్రుచ్చుకొనుట: నాటు కొనుట.

खागीना पु॰ ఎండినగ్రుద్దు. గ్రుద్దలో తయారుచేయబడిన రొట్టె లేకకూర.

खाज, स्त्री॰ తీట; దురదయుండు గజ్జి; **कोढ़ में खाज** దుఃఖము పొందు చున్నవానికి మరింత దుఃఖమును కల్పించు వస్తువు.

खाजा, पु॰ ఒక మిఠాయి; పోళీ:బబ్బట్లు.

खाट, स्त्री॰ మంచము.

खाड़ी, स्त्री॰ మూడువైపుల భూమిచే చుట్టబడి యుండెడి సముద్రపు విభాగము; అఖాతము.

खात, पु॰ చెరువు; నూయి; గుంట.

ख़ातमा, पु॰ अंत సమాప్తి; మృత్యువు.

खाता, पु॰ పాతర; ధాన్యముంచుగాదె; చిట్టా; విభాగము.

ख़ातिर, स्त्री॰ आदर గౌరవము; ఆదరము. अ॰ కొరకు; కై. (उदा॰ आपकी ख़ातिर).

ख़ातिरजमा, स्त्री॰ సంతసము; ఓదార్పు; తృప్తి.

ख़ातिर तवाज़ा
ख़ातिरदारी
खातिरी } स्त्री॰ మర్యాద.

खाती, स्त्री॰ గుంట. पु॰ వడ్రంగి.

ख़ातून, स्त्री॰ महिला గౌరవనీయమగు స్త్రీ.

खाद, स्त्री॰ ఎరువు.

खादर, पु॰ పల్లము; నీళ్లునిలుచు ప్రదేశము; పశువులు మేయుచోటు.

ख़ादिम, पु॰ సేవకుడు.

ख़ादिमा, स्त्री॰ దాసి.

खादी, स्त्री॰ ఖద్దరు. वि॰ ఇతరుల తప్పులెన్నువాడు.

खाद्य, वि॰ తినదగిన; భోజ్యమగు.

खान, पु॰ తినుట:—**पान** पु॰ భోజనాదులు. स्त्री॰ గని.

ख़ान, पु॰ సర్దారు; పఠానులకుండు బిరుదము.

ख़ानक़ाह, पु॰ మహమ్మదీయ గురువుల మఠము.

ख़ानख़ानाँ, पु॰ సర్దారులకు సర్దారు; దళవాయి; ముగలాయి ప్రభుత్వ కాలమున ముసల్మాను సరదారుల కొసంగబడుచుండిన బిరుదము.

ख़ानगी, वि॰ घरेलू, ఇంటికి సంబంధించిన; ఇతరుల కేలాటి సంబంధములేని; అన్యోన్యము అగు स्त्री॰ వేశ్య.

खानज़ादा, पु॰ పెద్ద కుటుంబము లోని వాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ख़ानदान, पु० వంశము ; కులము.

ख़ानदानी, वि० మంచివంశమునబుట్టిన.

ख़ानम, स्त्री० గొప్ప కుటుంబపు స్త్రీ ; సర్దారు భార్య.

ख़ानसामाँ, पु० ఆంగ్లేయులకు ముస ల్మానులకు వంటవాడు.

खाना, स० భుజించుట; ఇబ్బందికలుగ జేయుట ; నాశముచేయుట ; ఖర్చు చేయుట ; లంచగొండితనమువలన ధనము గ్రహించుట ; వ్రాయుట యందే దేని అక్షరమును వదలుట ; ఒకని ప్రభావమును సహించుట ; मुँह की खाना చేసిన చెడుగుకు సరి యగు ప్రతీకారమునొందుట ; ఓడి పోవుట.

खाना, पु० ఇల్లు ; అర ; డ్రాయరు ; —ख़राब वि० నాశముచేయువాడు; —जंगी स्त्री० పరస్పర కలహము; —ज़ाद क्रि० బానిస ;—तलाशी स्त्री० పోయిన లేక దాచిన వస్తు వునకై ఇల్లంతయు చక్కగ నెమ కుట ;—दारी स्त्री० గృహస్థుని ధర్మము ;—शुमारी स्त्री० గదులలో యథాస్థానమున సంఖ్యయో లేక వాక్యమో వ్రాయుట ; చిత్రమును గీచుట ;—बदोश वि० నిలువ నీడ లేనివాడు ; నిశ్చితమగు యునికి లేనివాడు ;—शुमारी स्त्री० ఒక గ్రామమున లేక నగరమునయందు గృహములను లెక్కించుట.

खाना पीना, पु० అన్నపానముల సం బంధము.

खानि, स्त्री० = खान.

खापट, स्त्री० ఇనుము అంశమధికముగ యుండు భూమి.

ख़ाब = ख़्वाब.

खाबड़-ख़ाबड़, वि० మెరక పల్లములు కల.

ख़ाम, पु० కవరు ; జోడించినది.

ख़ाम, वि० వండబడని ; ఉడికియుం డని ; అనుభవము లేని.

ख़ामख़याली, स्त्री० భ్రమలో కూడిన తలంపు.

ख़ामख़ाह / **ख़ामख़ाही** } क्रि० ख्वाहमख्वाह.

ख़ामी, स्त्री० పక్వముకాని; అపూర్ణత; దోషము.

ख़ामोश, वि० చుప మెదలని ; మౌన ముగు.

ख़ामोशी, स्त्री० चुप्पी మౌనము.

ख़ायी, पु० అండకోశము ;—बरदारी అమితమగు ముఖస్తుతి.

ख़ार, पु० ద్వేష ముల్లు; ఉచ్చు; ఈర్ష్య; మంట ; బూదిద ; చౌడు భూమి ; —खाना ఈర్ష్యనొందుట; మండుట; —गुज़रना చెడుగతొచుట ;—दार ముండ్లుగల.

खारा, वि० ఉప్పని. पु० ఒక వల.

ख़ारिज, वि० బహిష్కృతమైన ; వేరైన ; త్రోసివేయబడిన (కేసు) వెడలగొట్టబడిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ख़ारिश } **खारिश्त** } स्त्री० దురద ; గజ్జి.

खारी, स्त्री० ఒకవిధమగు ఉప్పు. वि० ఉప్పని ; చవిటి.

खाल, स्त्री० చర్మము; కమ్మరులు నిప్పు నూదుటకై యుపయోగించు తిత్తి ; పల్లపు భూమి ;—**उड़ाना** అమితముగ చావమోదుట ;—**उधेड़ना या खींचना** శరీరమునుండి చర్మము నొలుచుట.

खालसा, वि० ఒకని అధికారముననే యుందు ; రాజ్యమునకు సంబంధించిన. पु० సిక్కులయందొకతెగ.

खाला, वि० పల్లమైనది स्त्री० పినతల్లి.

ख़ाला, स्त्री० పినతల్లి :—**जी का घर** తేలికపని.

ख़ालिक, पु० సృష్టికర్త

ख़ालिस, वि० **शुद्ध** కలితీలేని ; శుద్ధమగు.

ख़ाली, वि० ఖాళీ ; రిక్తమగు ; లేని ; ఉపయోగములేని. क्रि० **सिर्फ़** కేవలము ; వట్టి.

ख़ालू, पु० తల్లి సోదరి భర్త ; పెదతండ్రి ; పినతండ్రి.

ख़ाविंद, पु० **पति** పతి ; యజమాని.

ख़ास, वि० **मुख्य** విశేషమగు ; ప్రధానమగు ; ఆత్మీయుడగు ; స్వయముగ ;—**कर** విశేషించి ; ముఖ్యముగ.

ख़ासकलम } **ख़ासनवीस** } पु० ప్రయివేటు సెక్రటరి.

ख़ासगी, वि० రాజునకు లేక యజమానికి సంబంధించిన ; తనకు సంబంధించిన.

ख़ासतराश, पु० రాజుగారి మంగలి.

ख़ासदान, पु० తమలపాకులుంచుపెట్టె.

ख़ासबरदार, पु० రాజుగారికి ముందు నడచు సిపాయి.

ख़ासमहाल, पु० సర్కారువారు స్వయముగ ఏర్పాటుచేసిన జమీందారి.

ख़ास व आम पु० చిన్న పెద్దలందరును.

ख़ासा, वि० **अच्छा** మంచి ఉత్తమమగు ; ఆరోగ్యముకల ; సుందరమగు ; పూర్ణమగు.

ख़ासियत, स्त्री० **गुण** విశేషము ; స్వభావము ; అలవాటు.

ख़ाह, अ० दे० **ख़्वाह.**

ख़ाहाँ, वि० दे० **ख़्वाहाँ.**

ख़ाहिश, स्त्री० दे० **ख़्वाहिश.**

खिंचना, अ० లాగబడుట ; ఆకర్షింపబడుట ; ప్రవృత్తమగుట ; ఇంకిపోవుట ; పీల్చబడుట ; నిల్చుట ; ప్రేమకల్గుట.

खिंचवाना, स० లాగించుట.

खिंचाई, स्त्री० లాగు లేక యీడ్పుపని ; తోడుట.

खिंचाव, पु० ఈడ్పు ; ఆకర్షణ.

खिंड़ाना, स० చిమ్ముట ; చదరము చేయుట.

खिचड़ी, स्त्री० పులగము ; ఒకటిగ కలసిన పెక్కువిధముల పదార్థములు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खिजना, अ० दे० खीजना.

खिजलाना, अ० चिढ़ना మండిపడుట.

ख़िज़ाँ, स्त्री० ఆకులు రాలుకాలము; శిశిరఋతువు; అవనతికికాలము.

ख़िज़ाब, पु० తెల్లవెంట్రుకలను నలుపు చేసికొనుటకై పూసుకొనురంగు.

खिझाना, स० चिढ़ाना, కోపము తెప్పించుట.

खिड़की, स्त्री० झरोखा కిటికి; నగరము లేక కోటకుండు రహస్య ద్వారము.

ख़िताब, पु० उपधि పదవి; బిరుదు.

ख़िताबी, वि० బిరుదముపొందిన.

खित्ता, पु० प्रांतम; प्रदेशम.

ख़िदमत, स्त्री० सेवा శుశ్రూష; సేవ; ఊడిగము;—**गार** సేవకుడు; నౌకరు.

खिदमत-गुज़ार, वि० సేవా పరాయణుడగు.

खिन्न, वि० चिंतित దీనుడగు; అప్రసన్నుడగు.

खिफ़्फ़त, स्त्री० అవమానము; తేలికదనము; అప్రతిష్ఠ.

खियाना, अ० ఒరనికొనిపోవుట.

खियास, पु० శరీరమున రాలిపోవు పొరలు.

ख़िर, स्त्री० నూలుకండె.

ख़िरद, स्त्री० బుద్ధి; తెలివి.

खिरदमंद, वि० తెలివిగల.

ख़िरमन, पु० వరికుప్ప; కళ్లము.

ख़िराज, पु० कर కప్పము; పన్ను.

ख़िरामाँ, वि० ఒళ్లు తెలియక నడచువాడు.

खिर्स, पु० ఎలుగుబంటు.

ख़िलअत, स्त्री० గౌరవమును సూచించుటకు రాజుగారిపేర నివ్వబడు వస్త్రములు మొదలైనవి.

ख़िलक़त, स्त्री० संसार సృష్టి; గుంపు.

खिलखिलाना, अ० పకపకనవ్వుట.

खिलना, अ० వికసించుట; సంతసించుట; శోభిల్లుట; చక్కగ కన్పించుట; వేరువేరగుట.

ख़िलवत, स्त्री० एकांत నిర్జనస్థానము.

खिलवाड़, स्त्री० दे० खेलवाड़.

खिलवाना, स० మరియొకనిచే తినుపించుట; వికసింపజేయుట.

ख़िलाफ़, वि० विरुद्धम; विपरीतम.

खिलाड़ी, पु० ఆటకాడు.

खिलाना, स० ఆడించుట; తినిపించుట.

ख़िलाफ़-गोई, स्त्री० అసత్య సంభాషణము.

ख़िलाफ़त, स्त्री० ఖలీపునకు సంబంధించిన పదవి; వారసత్వము.

ख़िलाल, स्त्री० పేకాటలో పూర్తిగ ఓడిపోవుట.

खिलौना, पु० बोम्मा; **हाथ का खिलौना** చేతిలోని బొమ్మ; ఆటవస్తువు; ప్రియమగు వ్యక్తి.

ख़िल्क़त, स्त्री० दे० ख़िलक़त.

ख़िल्की, वि० స్వాభావికమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खिल्ली, स्त्री० हँसी हास्యము; పరిహాసము; ఎగతాళి; తమలపాకుల బీడా; —बाज़ ఎగతాళి చేయు వాడు; ఎగతాళిచేయు స్వభావము కలవాడు; —बाजी వినోదము; ఎగతాళి.

ख़िश्त, स्त्री० ईंट, ఇటుక.

खिसकना, अ० दे० खसकना.

खिसलना, अ० జారుట.

ख़िसारा, पु० హాని; నష్టము.

ख़िसिआना, अ० సిగ్గుపడుట; కుపితుడగుట. वि० లజ్జితుడగు.

खिसिआहट, स्त्री० కోపము వచ్చు భావము.

खिस्सत, स्त्री० పీనాసితనము.

खींच-तान, स्त्री० ఒక పస్తువును పొందుటకై యిరువురు పెనుగులాడుట.

खींचना, स० ఈడ్చుట; లాగుట; తోడుట; ఇంకునట్లు చేయుట; పీల్చుట; వ్రాయుట.

खींचाखींची
खींचातान
खींचातानी
} स्त्री० खींचतान.

खीखर, पु० ఒక విధమగు జంగుపిల్లి.

खीज, स्त्री० క్రోధము.

खीजना, अ० దుఃఖితుడగు; కుపితుడగుట; మండిపడుట.

खीझ, स्त्री० दे० खीज.

खीझना, अ० दे० खीजना.

ख़ीमा, पु० दे० खेमा.

ख़ीर, स्त्री० క్షీరాన్నము;—चटाई स्त्री० అన్నప్రాశనము.

खीरा, पु० ఒకవిధమగు దోసజాతికి సంబంధించిన చెట్టు ఫలము.

खीरी, स्त्री० పొదుగు.

खीली, स्त्री० दे० खिल्ली.

खीस, वि० नष्ट నాశముకలది. स्त्री० అప్రసన్నత; జున్నుపాలు.

खीसना, अ० పండ్లు బయటపెట్టుట.

खीसा, पु० థైలా సంచి; జేబు.

खुँडला, पु० చిన్న గుడిసె.

खुँदाना, स० (గుర్రమును) దుమికించుట.

खुआरी, स्त्री० दे० ख्वारी.

खुक्ख, वि० खाली రిక్తయగు; ఏమియులేని.

खुखड़ी, स्त्री० ఒక విధమయిన కత్తి; నువ్వులపంట.

खुगीर, पु० గుర్రపుజీను; జీనుక్రింద వేయు ఉన్నివస్త్రము;—की भर्ती పనికిరాని వస్తువులు లేక మనుజులను గుమికూర్చుట.

खुचर
खुचुर
} स्त्री० రంధ్రాన్వేషణము; లేని పోని అవగుణమును చూపుట.

खुजलाना, स० గోకుట; గీరుట. अ० **खुजलाहट**, स्त्री० దురద.

खुजली, स्त्री० దురద; గజ్జి.

खुजाना, स० दे० खुजलाना.

खुजिस्ता, वि० ఆనందముగల; సుఖియగు.

खुटकना, स० ఏదేని వస్తువు వైఖరమును కొరికివేయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ख़ुटचाली, वि० उपद्रवी दुष्टుడగు.

ख़ुटपन, पु० दोष పొచ్చెము ; దోషము.

ख़ुटाई, स्त्री० దోషము.

ख़ुट्ठी, स्त्री० గాయముమీద కట్టిన చెక్క.

ख़ुतका, पु० కర్ర ; పురుషుని ఇంద్రియము.

ख़ुतबा, पु० तारीफ़ ప్రశంస.

ख़ुतूत, पु० (ख़त का बहु०) ఉత్తరములు.

ख़ुत्तामा, स्त्री० చెదునదవడికలిగిన స్త్రీ.

ख़ुद, अव्य० స్వయముగ ;—ब ख़ुद తనకు తానుగనే ;—काश्त स्त्री० స్వయముగ కృషిచేయు భూమి ;—कुशी स्त्री० ఆత్మహత్య ;—ग़रज़ वि० స్వార్థపరుడు ;—नुमा वि० గర్వి ; తనను తాను పొగడుకొనువాడు ;—परस्त वि० స్వార్థి —पसंद वि० తనను తాను మంచి అనుకొనువాడు ;—मुख़्तार वि० స్వతంత్రుడు ; ఎవరికిలోబడని.

ख़ुदना, अ० తొలువబడుట ; త్రవ్వబడుట.

ख़ुदरा, पु० చిల్లరవస్తువులు ;—फ़रोश చిన్న చిన్న వస్తువులనమ్మువాడు ;—कराना నోటు లేక రూపాయ మార్చునట్లు చేయుట.

ख़ुदराई, स्त्री० స్వేచ్ఛాచారము.

ख़ुदवाई, स्त्री० త్రవ్వించుట ; త్రవ్వించినందులకగు కూలి.

ख़ुदवाना, स० త్రవ్వించుట.

ख़ुदसर, वि० స్వేచ్ఛాచారి ; ఇతరుల ఆధిపత్యమును స్వీకరించనివాడు.

ख़ुदा, पु० స్వయంభువు : ఈశ్వరుడు :—न ख़्वास्ता భగవంతుడట్లు చేయకుండును గాక :—ख़ुदा करके చాల కష్టముమీద :—की मार ఈశ్వరీయమగు శాపము.

ख़ुदाई, स्त्री० ఈశ్వరత ; సృష్టి ; త్రవ్వినందులకు కూలి.

ख़ुदा-तर्स, वि० మనస్సులో ఈశ్వరుని గురించి భయపడువాడు ; కృపాళువు.

ख़ुदाताला, पु० ఈశ్వరుడు.

ख़ुदा-दाद, वि० భగవంతుడు ఇచ్చిన.

ख़ुदा-परस्त, वि० ఆస్తికుడు ; భక్తుడు.

ख़ुदावंद, पु० ఈశ్వరుడు ; ప్రభువు ; అన్నదాత ; గొప్పవారికి ఉపయోగింపబడు సంబోధన.

ख़ुदा-हाफ़िज़, स्त्री० ఈశ్వరుడు మిమ్ము రక్షించుగాక.

ख़ुदी, पु० घमंड అహంభావము ; స్వార్థపరత.

ख़ुद्दी, स्त्री० సన్ననూక.

ख़ुनक, वि० చల్లని.

ख़ुनकी, स्त्री० सरदी చలి.

ख़ुनस, स्त्री० क्रोध కోపము ; రోషము.

ख़ुनसना, अ० కోపించుట ; కోపపడుట.

ख़ुनसा, पु० నపుంసకుడు.

ख़ुनसी, वि० क्रोधी కోపముకలవాడు.

ख़ुफ़िया, वि० गुप्त రహస్యమగు ; దాగియున్న ; గూఢచారియగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ख़ुबासत, स्त्री० నీచత్వము; దుష్టత్వము.

ख़ुभना, अ० चुभना చొచ్చుట; గ్రుచ్చుకొనుట ; చొరబడుట.

ख़ुम, पुं० కల్లుముంత ; కడవ.

ख़ुम-कदा, पुं० కల్లుపాక.

ख़ुमान, वि० ఆయుష్మంతుడు; దీర్ఘజీవి.

ख़ुमार पुं० } नशा నిషా ; మత్తు ;
ख़ुमारी, स्त्री० } మత్తు దిగిపోవునపుడు కల్గు దశ.

ख़ुमी, स्त्री० పుట్టగొడుగు; పండ్లయందు చెక్కించుకొను బంగారు రేకు ; ఏనుగ దంతములకు వేయుపొన్ను.

ख़ुम्र, स्त्री० కల్లు

ख़ुरंड, स्त्री० గాయముపై ఏర్పడు పొక్కు.

ख़ुर, पुं० గిట్ట.

ख़ुरख़ुरा, वि० నునుపుకాని ; గరుకుగా నుండు.

ख़ुरचन, स्त्री० గీరితీసిన వస్తువు; పాలు కాచిన పిదప పాత్రయందంటుకొని యుండు పదార్థము గీరుటచే వచ్చునది.

ख़ुरचना, स० గీరుట ; తురుముట ; గీకుట.

ख़ुरचाल, स्त्री० शरारत దుష్టత; పోకిరితనము.

ख़ुरजी, स्त्री० ఎద్దుపైనవేయు గంత ; సంచి.

ख़ुरदा, पुं० दे० ख़ुर्दा.

ख़ुरदरा, वि० గరకుగానున్న.

ख़ुरपा, पुं० తవ్వుగోల ; దోకుడుపార.

ख़ुरमा, पुं० ఖర్జూరపుకాయ; ఒక విధమగు పిండివంట.

ख़ुरशैद, पुं० సూర్యుడు.

ख़ुराक, स्त्री० खाना భోజనము ; ఒక సారి తీసుకొనుమందు (dose).

ख़ुराकी, स्त्री० భోజనమునకై యిచ్చు సొమ్ము.

ख़ुराफ़ात, स्त्री० బూతు, కుచ్చితపు తిట్టు; జగడము.

ख़ुरिया, स्त्री० చిన్నగిన్నె ; మోకాలి చిప్ప ఎముక.

ख़ुर्द, वि० छोटा, చిన్న ;—बीन నూక్ష్మ దర్శనియంత్రము. (microscope) :—बुर्द वि० నష్టభ్రష్టము అయినట్టి.

ख़ुर्दा, पुं० పొట్టియు లావును అగు వస్తువు :—फ़रोश పైవస్తువుల నమ్మువాడు.

ख़ुर्राट, वि० बूढ़ा వృద్ధుడగు, ధూర్తుడగు, అనుభవముకల.

ख़ुर्राटा, पुं० గురక.

ख़ुलना, अ० తెరవబడుట ; వదలబడుట ; విడ్చిపోవుట ; స్పష్టముగ జెప్పుట ; బాగుగా గన్పట్టుట ; खुले आम అందరి యెదుట ; స్పష్టముగ.

ख़ुला, वि० స్పష్టము ; అడ్డు లేని.

ख़ुलासा, पुं० सारांश సంక్షేపము. वि० అడ్డులేని ; సారాంశమగు.

ख़ुलूस, पुं० పవిత్రత ; సరళత.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ख़ल्क, स्त्री० सज्जनत.

ख़ल्लमख़ल्ला, वि० బట్టబయలులో; బహిరంగముగ.

ख़ुश, वि० ప్రసన్నమగు; లీనమగు; సంతసముగల; మంచి.

ख़ुशकिस्मत, वि० అదృష్టవంతుడు; భాగ్యవంతుడు.

ख़ुशकिस्मती, स्त्री० సౌభాగ్యము.

ख़ुशख़त, वि० అందమైన దస్తూరికల.

ख़ुशख़बरी, स्त्री० మంచివార్త.

ख़ुश-गँवार, वि० మనోహరమయిన.

ख़ुशदिल, वि० ఎపుడు సంతోషముతో నుండువాడు.

ख़ुशनवीस, पुं० మంచి అక్షరములు వ్రాయువ్రాతగాడు.

ख़ुशनसीब, वि० మంచి అదృష్టము కల.

ख़ुशनसीबी, स्त्री० మంచి అదృష్టము.

ख़ुशनुमा, वि० చూచుట కందముగ నుండు.

ख़ुशनूदी, स्त्री० ప్రసన్నత.

ख़ुशबू, स्त्री० సుగంధము; పరిమళము.

ख़ुशमिज़ाज, वि० ప్రసన్నచిత్తుడగు.

ख़ुशहाल, वि० సంపన్నుడగు; మంచి దశగల.

ख़ुशामद, स्त्री० చాటువు; ముఖస్తుతి.

ख़ुशामदी, वि० ముఖస్తుతి చేయువాడు; टट्टू पुं० ముఖస్తుతిచేసి పొట్ట పోసు కొనువాడు.

ख़ुशी, स्त्री० ఆనందము.

ख़ुश्क, वि० सूखा ఎండిన; నీరసపు; కేవలము;—साली स्त्री० వానలేమి; అనావృష్టి.

ख़ुश्की, पुं० అన్నము.

ख़ुश्की, स्त्री० నీరసము; స్నేహములేని; నేల (మార్గము); వానలేమి.

ख़ुसट, पुं० मनहूस వృద్ధుడు; రస జ్ఞత లేనివాడు.

ख़ुसर, पुं० ससुर పిల్లనిచ్చినమామ.

ख़ुसरू, पुं० చక్రవర్తి.

ख़ुसिया, पुं० అండకోశము.

ख़ुसुर फ़ुसुर, स्त्री० గుసగుస మాట; చెవిలో చెప్పుకొను సంభాషణము.

ख़ुसूमत, स्त्री० పగ; శత్రుత్వము.

ख़ुसूसन, क्रि० ప్రత్యేకించి.

ख़ुसूसियत, स्त्री० విశేషత; విశిష్టత.

ख़ूँख़ार } वि० నెత్తురు త్రాగువాడు;
ख़ूँख़्वार } భయంకరుడగు; క్రూరుడగు; జాలిలేనివాడు.

ख़ूँट, पुं० కొన; వైపు. स्त्री० అండ్డకి.

ख़ूँटा, पुं० గూటము; గుంజ.

ख़ूँटी, स्त्री० మేకు; చిన్నగుంజ.

ख़ूँदना, अ० కాలరాయుట; కాల రాచి నాశము చేయుట; కాల మెట్టుట; త్రొక్కుట.

ख़ूँरेज, वि० రక్తమును ప్రవహింప జేయువాడు.

ख़ूँरेज़ी, स्त्री० రక్తపాతము.

ख़ूझा, पुं० కాయలోని పీచుగా నుండు భాగము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ख़ून, पु० लहू రక్తము; ఖూని; హత్య; —ख़राबी स्त्री० కొట్లాట; దొమ్మి; —का प्यासा హత్య చేయ గోరు వాడు;—सफ़ेद होना దయ లేక పోవుట;—सिर पर सवार होना చంపుటకు సిద్ధమగుట;—खौलना కోపము వచ్చుట;—पीना చంపుట; —आलूदा రక్తముతో నిండిన.

ख़ूनी, वि० హత్యచేయు; షూతక మగు.

ख़ूब, वि० మంచి; ఉత్తమమగు; పూర్ణముగ; బాగుగ.

ख़ूबरू, वि० సుందరమయిన.

ख़ूबसूरत, वि० సుందరమగు; రూప వంతుడగు.

ख़ूबसूरती, स्त्री० సౌందర్యము.

ख़ूबी, स्त्री० अच्छाई మంచితనము; విలక్షణత; గుణము.

ख़ूराक, स्त्री० ఆహారము.

खेचर, पु० నక్షత్రము; పక్షి; మేషము;

खेड़ा, पु० చిన్నగ్రామము.

खेत, पु० పొలము; పొలము నందలి పంట; యుద్ధభూమి.

खेतिहर, पु० రైతు.

खेती, स्त्री० పొలములోనిపంట;—बारी स्त्री० కృషి; సాగు.

खेद, पु० దుఃఖము; అసంతోషము.

खेदना, स० भगाना తరుముట; వేటాడుట.

खेदा, पु० शिकार వేట; ఏనుగవేట.

खेना, स० నావనుతెడ్లు వేసి నడుపుట; గడపుట.

खेप, स्त्री० ఒకసారి తీసుకొని పోగల్గి నంత వస్తువు. ఒక సారి బరువు (బండి మొ.)

खेपना, स० बिताना గడపుట.

खेमा, पु० डेरा గుడారము.

खेल, पु० ఆట; చాల; సుళువగు పని; కామక్రీడ.

खेलना, अ० ఆడుట;—जान या जी पर खेलना ప్రాణమొడ్డుట.

खेलवाड़, पु० खेल ఆట; ఉబుసుపోక; తమాషా.

खेलाड़ी, वि० ఆటకాడు; వినోదము చేయునట్టివాడు.

खेवट, पु० కరణముల జాబితా పుస్తకము; పడవ నడుపువాడు.

खेवनहार, पु० పడవ నడుపు వాడు; చేర్చువాడు.

खेवा, पु० పడవకూలి; వంతు.

खेसारी, स्त्री० ఒకవిధమగు బటాణి మాదిరి పప్పు.

खेह, स्त्री० धूल ధూళి; మట్టి.

खैंचना, स० दे० खींचना.

ख़ैर, पु० कत्था కాచు; తాంబూలమున వేసుకొను యొక పదార్థము. स्त्री० క్షేమము; మంచి.

ख़ैर, अव्य० మంచిది; ఏమి చింతలేదు; కానిమ్ము; అది యటుండుగాక.

ख़ैर-आफ़ियत, स्त्री० యోగక్షేమము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ख़ैरख़ाह, वि० हितैषि; मేలు కోరు వాడు.

ख़ैर-मक़दम, पु० స్వాగతము.

ख़ैरात, स्त्री० దానము; పుణ్యము.

ख़ैरियत, स्त्री० కుశలక్షేమము; శుభము.

ख़ैल, पु० సమూహము.

ख़ैला, स्त्री० మూర్ఖురాలగు (స్త్రీ).

खोइया, पु० చీరెచెంగు.

खोंखी, स्त्री० దగ్గు.

खोन्चा, पु० పెద్దపళ్లెము.

खोंची, स्त्री० కొర్రు; చినుగుట.

खोंची, स्त्री० బిచ్చము.

खोंटना, स० ఏదేనివస్తువు పైభాగమును. విరుగగొట్టుట; త్రుంచుట.

खोंता, पु० ఘోసలా గూడు.

खोंसना, स० చొన్పుట; అంటుకొనుట

खोई; स्त्री० చెరుకు పిప్పి.

खोखला, वि० బోలు; కొర్ర; పెద్ద రంధ్రముగల.

खोखा, पु० హుండీ వ్రాయబడిన కాగితము.

खोगीर, पु० दे० ख़ुगीर.

खोज, स्त्री० వెదకుట; గురుతు; జాడ.

खोजना, स० వెదకుట; జాడనీయుట.

खोजा, पु० కొజ్జా; రాణీవాసపు కావలి వాడు. (నపుంసకుడగు).

खोट, स्त्री० దోష చెడు; మంచి నస్తువు యందు చెడువస్తువును కల్పుట.

खोटा, वि० బ్రష్ట చెడు; దూషితమగు; —खरा మంచి చెడ్డ.

खोटाई, स्त्री० దుష్టత; కపటము; దోషము.

खोड़रा, पु० చెట్టుకొర్ర.

खोद, पु० శిరస్త్రాణము; యుద్ధమునందు తలకుధరించు ఇనుపకుళాయి.

खोदना, स० త్రవ్వుట; బొమ్మలు; తీగలు మొ. వానిని చెక్కుట; చరచుట; ఎగతాళిచేయుట; పురికొల్పుట.

खोदाई, स्त्री० दे० ख़ुदाई.

खोना, स० పోగొట్టుకొనుట; మరచి ఏదేని వస్తువును వదలి వచ్చుట; పాడుచేయుట.

खोपड़ा, पु० కపాళము; గొబ్బరి చిప్ప; భిక్షకులు బిచ్చమెత్తుకొను కప్పెర.

खोपड़ी, स्त्री० పుర్రె; తల;—खा जाना అధికప్రసంగముచే విసిగించుట.

खोय, स्त्री० आदत స్వభావము.

खोया, पु० ఖోవా; పాలకోవా.

खोर, स्त्री० ఇరుకుగొంది; పశువులకు మేతవేయు తొట్టి; తినువాడు; नशाखोर త్రాగుబోతు.

खोरा, पु० గిన్నె; గ్లాసు. वि० కుంటి; అంగభంగమైన.

खोराक, स्त्री० दे० ख़ुराक.

खोल, पु० గిలాఫు మూత; దుప్పటి; గలీబు.

खोलना, स० తెరచుట; విప్పుట; బట్ట బయలుచేయుట; స్పష్టముగ చెప్పి వేయుట.

खोवा, पु० కాగి గడ్డకట్టిన పాలు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ख़ोह, स्त्री० गुफ़ा गुహ : లోయ.

ख़ोही, स्त्री० తాటాకుగొడుగు ; గుంట.

ख़ौंचा, पुं० మిఠాయినుంచుకొను ఒక విధమైనపెట్టె.

ख़ौफ़, पुं० భయ వెరపు ; భయము.

ख़ौफ़ज़दा, वि० భయపడిన ; భీతిల్లిన.

ख़ौफ़नाक, वि० భయంకరమైన.

ख़ौर, स्त्री० నొసట అడ్డముగ దిద్దిన చందనపు తిలకము.

ख़ौरा, पुं० చుండు; ఒక విధమగనప్ప.

ख़ौलना, अ० మసలుట ; పొంగుట.

ख़ौलाना, स० మసలునట్లు చేయుట ; ఉడికించుట.

ख़्यात, वि० मशहूर ప్రసిద్ధమగు.

ख़्याल, पुं० ధ్యానము ; స్మరణము ; ఊహ ; అంచనా ; భావము ; అంగీకారము ; ఆదరము.

ख़्याली, वि० फ़र्ज़ी కల్పితమగు ; పిచ్చ.

ख़्वाजा, पुं० मालिक ప్రభువు; సర్దారు; పేరెన్నికగాంచినవాడు ; షాహూకారు ; ముసల్మాను ఫకీరులలో నుత్కృష్టుడు ; కొజ్జా.

ख़्वान, पुं० తట్ట ; పెద్దపళ్లెము.

ख़्वाब, पुं० स्वप्न కల.

ख़्वार, वि० खराब నాశము ; చెడిన ; లిండిపోతు.

ख़्वारी, स्त्री० ख़राबी నాశము; భ్రష్టత.

ख़्वास्तगार, पुं० కోరువాడు.

ख़्वाह, अ० అయిన ; లేనిచో ; లేక.

ख़्वाह-मख़्वाह, क्रि० ఎవరు కోరినను కోరకపోయినను ; తప్పక ; అవశ్యముగ.

ख़्वाहाँ, वि० కోరిక గొన్నవాడు; అనురక్తుడు.

ख़्वाहिश, स्त्री० इच्छा కోరిక.

ख़्वाहिशमन्द, वि० కోరువాడు.

ग

गंगाजमनी, वि० మిశ్రమమైన; సంకరమగు.

गंगाजली, स्त्री० గంగాజలం తెచ్చు పాత్ర.

गंगालाभ, पुं० మృత్యువు.

गंज, पुं० బట్టతల ; ధనము ; ఖజానా ; కుప్ప ; ధాన్యమమ్ము బజారు.

गंजन, पुं० తిరస్కారము.

गंजा, पुं० బట్టతలగల.

गँजिया, स्त्री० రూప్యములుంచుకొను నూలు సంచి.

गंजी, स्त्री० సమూహము ; బనియను.

गंजीना, पुं० ధనాగారము ; ఖజానా.

गंजीफ़ा, पुं० ఒక ఆట ; మూడు చీట్లాట.

गंजेड़ी, वि० గంజాయి త్రాగువాడు.

गँठकटा, पुं० ముడివేసికొనిన పైకము నపహరించువాడు ; జేబుదొంగ.

गँठजोड़ा } पुं० పెండ్లిలో వధూవరుల
गँठबंधन } వస్త్రము ముడివేయుట ; దానినే బ్రహ్మముడియందురు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गंड, पुं० చెక్కిలి; కణత; మెదయందు కట్టుకొను బిళ్ల.

गंडा, पुं० మెడయందు కట్టుకొను యంత్ర విశేషము; అభిమంత్రించిన రక్షాసూత్రము ;—**ताबीज** మంత్ర తంత్రములు

गँड़ासा, पुं० పశువులకు వేయు దంట్లు నరికెడి చేతికత్తి.

गँडेरी, स्त्री० చెరుకు ముక్క.

गंदगी, स्त्री० మురికి; అపవిత్రత; చెడువాసన.

गँदला } वि० **मैला** మలినమగు;
गंदा } ఏవగింపు కలుగజేయు.

गंदुम, पुं० **गेहूँ** గోధుమ.

गंदुमी, वि० గోధుమ వన్నెకల; బూడిద వన్నెకల.

गंध, स्त्री० వాసన; మంచివాసన.

गंधक, पुं० గంధకము.

गंधवह, पुं० **हवा** గాలి; ముక్కు.

गंधाना, स० వాసనకొట్టుట.

गंधी, पुं० **अत्तार** అత్తరునమ్మువాడు.

गँव, स्त्री० కపటయుక్తి; ఎత్తు.

गँवई, स्त्री० చిన్నగ్రామము.

गँवरमसला, पुं० గ్రామీణుల సామెత.

गँवाना, स० **खोना** పోగొట్టుకొనుట.

गँवार, वि० **देहाती** గ్రామీణుడు; అనాగరికుడు; మూర్ఖుడు.

गँवारी, स्त्री० గ్రామీణత; మూర్ఖత. वि० మోటు; అసహ్యమైన.

गँवारू, वि० మోటు; నాజూకులేని.

गँस, पुं० **द्वेष** ముడి; వైరము; దెప్పి పొడుపు.

गँसीला, वि० గ్రుచ్చుకొనునట్టి.

गऊ, स्त्री० **गाय** ఆవు.

गगनधूल, स्त्री० పుట్టకొక్కు.

गगरा, पुं० } బిందె.
गगरी, स्त्री० }

गच, पुं० గచ్చుచేసిన పైకప్పు;—**कारी** గచ్చుచేయు పని.

गचपच, पुं० दे० **गिचदिच**.

गच, पुं० గజము; ఏనుగ.

गज़क, पुं० సారాయము త్రాగినపిదప నోటి రుచి మార్చుటకై వేసికొను పదార్థము; ఫలహారము.

ग़ज़न-फर, पुं० దీర్ఘకాయుడు; వీరుడు; సింహము.

गजनाल, पुं० ఒక పెద్ద ఫిరంగి.

ग़जब, पुं० **आफ़त** కోపము; ఆపద; నేరము; అన్యాయము; విచిత్రమగు విషయము;—**का** విలక్షణమగు; —**नाक** ఎక్కువ క్రుద్ధుడైన.

गजर, पुं० ఘంట; ధ్వని; మిశ్రితమైన గోధుమలు;—**दम** ప్రాతఃకాలము.

गजरा, पुं० పచ్చముల్లంగి ఆకు; పూల దండ.

गज़ल, स्त्री० ఫారసీ, ఉర్దూ భాషల యందు శృంగార రసాత్మకమగు నొక కవిత.

गज़ी, स्त्री० తక్కువ వెడల్పుగల మోటు వస్త్రము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गज्झा, पुं राशि ; लाभमु.

गटकना, सं क्रिंगिवेयुट.

गटगट, पुं गुटगुट.

गटपट, स्त्रीं मेल कलयिक ; मैत्रि.

गट्टा, पुं मनिकट्टु ; काली पादमुनकु मोकाली एमुक नडुमनुंचु संधि ; मडि ; वित्तु ; ऒक विध मगु मिठाय.

गड्डर, पुं पेद्द मूट.

गड्डा, पुं मोपु ; बरुवु ; पेद्दमूट.

गठजोरा } पुं मुल्लवेयुट ; विवा
गठबंधन } हमु नंदु वधू-वरुल वस्त्रमुल कोंगुलु मुडिवेयु नोक आचारमु ; ग्रंथिबंधनमु.

गठन, स्त्रीं निर्माणमु ; रचन.

गठना, अं पेन वेसु कोनुट ; दृढ मुगा नुंडुट.

गठरी, स्त्रीं मूट ; दाचिन मुल्लै ; पोट्टलमु.

गठवाना, सं कुट्टिंचुट ; कलियु नट्लु चेयिंचुट.

गठित, वि निर्मिंपबडिन.

गठिबंध, पुं दे० **गठबंधन**.

गठिया, स्त्रीं धान्यमु पोयुट कुप योगिंचुगोने ; चिन्नमूट ; ऒक वातरोगमु.

गठियाना, सं मुडिवेयुट.

गठीला, वि अनेक मुल्लुकल्गिन ; पेलितिरिगिन ; बलिष्ठमगु.

गड़, पुं गुंट ; कंदकमु ; प्राकारमु.

गड़गड़ा, पुं ऒकविधमगु हुक्का.

गड़गड़ाना, अं गर्जिंचुट ; गड गड शब्दमुचेयुट.

गड़ जाना, अं सिग्गु पडुट ; सिग्गुचे तलवंचुकोनुट.

गड़धार, पुं मावटीडु ; बल्लेमुधरिंचि एनुगुवेंट तिरुगु सेवकुडु.

गड़ना, अं गुच्चुकोनुट ; पूर्च बडुट ; प्रवेशिंचुट ; भूमिपै चेष्ट दक्कि निल्चुट ;—**गड़े मुर्दे उखाड़ना** पातकालपु विषयमुलु पेल्लिगिंचुट.

गड़पना, सं क्रिंगुट.

गड़प्पा, पुं मोसपोवु स्थलमु ; पेद्द गोय्यि.

गड़बड़, वि मिट्टपल्लमुलुकल ; समतलमु कानि ; चिंदर वंदरग नुंदु. पुं **उपद्रव** गडबिड ; क्रमभंगमु ;—**झाला** तारुमारुपनि ; ऒक क्रममुलेनिपनि.

गड़बड़ाना, अं गड बिडलो चिक्कुकोनुट ; पोरबडुट ; पाडगुट. सं चिक्कुलोपड वेयुट ; भ्रमलोपडवेयुट ; पाडुचेयुट.

गड़बड़िया, वि गोलचेयुवाडु.

गड़बड़ी, स्त्रीं दे० **गड़बिड़**.

गड़रिया, पुं गोरेलनु पेंचुट ; कंबळमुलु नेयुट वृत्तिगा गल ऒकजाति.

गड़वा, पुं कडव.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गड़वाना, स० పూడ్పించుట.

गड़हा, पु० గుంట.

गड़ा, पु० ढेर రాశి ; ప్రోవు.

गड़ाना, स० भोंकना గ్రుచ్చుట ; చొన్పుట ; పొడచుట.

गड़ारी, स्त्री० గుండ్రనిచారలు ; మందలము ; ఆవరణము.

गडुई, स्त्री० } కొక్కెపు చెంబు.
गडुवा, पु० }

गड़ेरिया, पु० दे० गड़रिया.

गड़ोना, स० చొన్పుట ; గ్రుచ్చుట.

गड़ोलना, पु० బాలకులను కూర్చుండబెట్టి త్రిప్పు చిన్నబండి.

गड्ड, पु० దొంతి ;—का गड्ड దొంతులు దొంతులుగ.

गड्डा, पु० ఎద్దుబండి ; మోపు ; నూలు నిచ్చె.

गड्डाम, वि० నీచుడు.

गड्ढा, पु० గొయ్యి.

गढंत, वि० बनावटी కల్పితమగు, स्त्री० కల్పితమగుమాట.

गढ़, पु० కందకము ; దుర్గము ; కోట.

गढ़न, स्त्री० बनावट నిర్మాణము ; రచన ; ఆకారము.

गढ़ना, स० నిర్మించుట ; కల్పితమగు వానిని సృష్టించుట ; లేనిపోని మాటను వ్యాపింపజేయుట ; చావగొట్టుట.

गढ़वाल, पु० దుర్గములు తన యధీనమునగలవాడు ; ఒక ప్రదేశము.

गढ़ा, पु० గోయి गड़हा.

गढ़ाई, स्त्री० నిర్మించుట ; కంసాలికిచ్చు మజూరి.

गढ़िया, पु० నిర్మించువాడు ; రచయిత.

गढ़ी, स्त्री० చిన్నకోట ; కోటవలె గట్టిగనుండు భవనము.

गढ़ैया, वि० రచించునట్టివాడు; నిర్మించువాడు. स्त्री० చిన్న చెరువు.

गण, पु० సమూహము జాతి.

गणक, पु० జ్యోతిష్కుడు.

गणन, पु० गिनती లెక్క.

गणना, स्त्री० गिनती లెక్క ; సంఖ్య.

गणनीय, वि० లెక్కింపదగిన ; పేరెన్నిక గాంచిన.

गणिका, स्त्री० వేశ్య.

गण्य, वि० లెక్కింపదగిన ;—मान्य గౌరవింపదగిన.

गतंड, पु० మార్వాడి ; నపుంసకుడు.

गत, वि० గతించిన. स्त्री० స్థితి ; దుర్గతి —का పనికి వచ్చు ;—बनाना దుర్గతి కలుగజేయుట.

गतका, पु० ఒక కర్ర.

गतकुल, पु० వారసులేని సొత్తు.

गतांक, वि० ఉపయోగము లేని ; తొలి లేక గడచిన అంకము.

गतागत, वि० రాకపోకలు ; జననమరణములు.

गति, स्त्री० గమనము ; దశ ; వేషము.

गतिया, स्त्री० తబలా వాయించువాడు.

गत्ता, पु० అట్ట (card-board).

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गत्तालखाता, पुं० ఖర్చుఅయిన ధనపు లెక్క :—**गत्तालखाते में जाना** జీర్ణమయిపోవుట.

गथ, पुं० మూలధనము.

गद, पुं० విషము ; రోగము.

गदका, पुं० दे० **गतका**.

गदकारा, वि० మెత్తని.

ग़दर, पुं० **विद्रोह** ఆందోళనము ; విప్లవము.

गदराना, अ० పండ్లు మొ. పండనారంభించుట ; కంటికి పుసివచ్చుట.

गदह पचीसी, स्त्री० పది యారేండ్లు మొదలు ఇరువదియైదవ వత్సరము వరకుగల ప్రాయము. ఇందు బుద్ధి అపరిపక్వముగ నుండుననియు వ్యక్తికి అనుభవ ముండదనియు లోకుల విశ్వాసము.

गदहपन, स्त्री० మూర్ఖత.

गदहा, पुं० రోగమును హరించువాడు; వైద్యుడు ; గాడిద ; మూర్ఖుడు.

गदाई, वि० **नीच** తుచ్ఛమగు ; పనికి మాలిన. स्त्री० భిక్షాటన.

गदेला, पुं० లావైనదుప్పటి ; పరుపు.

गद्गद्, वि० ఎక్కువ ఆనందముచేత గానీ దుఃఖముచేతగానీ కలుగు కంఠావరోధము.

गद्द, पुं० పొట్టలో బరువుగానుండుట.

गद्दर, वि० **अधपका** బాగుగ పండని లేక ఉడుకని.

गद्दा, पुं० మెత్త ; పరుపు.

गद्दार, वि० గొప్ప విప్లవకారుడు; అవిశ్వాసి.

गद्दी, स्त्री० పరుపు ; గొప్ప అధికార పదవి; ఏదేని రాజవంశపు లేక ఆచార్యుని శిష్యుల పరంపర :—**नशीन** वि० సింహాసనారూఢుడు.

गद्य, पुं० వచనము.

गधा, पुं० గాడిద.

ग़नी, पुं० **धनी** ధనవంతుడు.

ग़नीम, पुं० **डाकू** శత్రువు ; దొంగ.

ग़नीमत, स्त्री० కొల్ల ; ఊరకవచ్చిన సొత్తు ; సంతోషప్రదమగు విషయము ; గొప్పవిషయము.

गन्दुम, पुं० గోధుమ.

गन्ना, पुं० **ईख** చెరుకు.

गप, स्त्री० కల్ల ; కపోలకల్పన ; పుకారు ; బడాయి :—**शप** పుక్కిటిపురాణము.

गपकना, स० త్వరగ మ్రింగివేయుట.

गपड़चौथ, पुं० వ్యర్థపు సంభాషణము.

गपोड़ा, पुं० బడాయి ; కల్ల ; కపోల కల్పన.

गप्पी, वि० గప్పాలుకొట్టువాడు; వదరుబోతు.

गप्फा, पुं० పెద్దముద్ద ; లాభము.

ग़फ़, वि० దట్టమగు : చిక్కని.

ग़फ़लत, स्त्री० **बेपरवाही** సరకు సేయమి ; అజాగ్రత్త ; ప్రమాదము ; పొరపాటు.

गफ़ीर, वि० దాచువాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ग़फ़ूर, वि० क्षमिंచువాడు. (ఈశ్వరుడు).

ग़फ़्फ़ार, वि० దయార్ద్రుడైన; క్షమించు.

ग़फ़्स, वि० దట్టమయిన.

ग़बन, पु० ख़यानत ఒప్పజెప్పిన వరునిసొత్తును భుక్తపరచుకొనుట.

ग़बरगंड, वि० మూర్ఖుడగు.

ग़बरू, वि० పొటమరించుచున్న యౌవనముగల; కల్లకపటములేని.

ग़ब्र, पु० అగ్ని పూజకుడు.

ग़बावत, स्त्री० బుద్ధి మాంద్యము.

ग़बी, वि० మంద బుద్ధియగు.

ग़ब्बर, वि० घमंडी గర్విష్ఠియగు.

ग़म, स्त्री० ప్రవేశము; అందుబాటు; నిర్వాహము.

ग़म, पु० దుఃఖ చింత; ధ్యానము.

ग़मक, स्त्री० సుగంధము; మద్దెల ధ్వని. पु० తెలుపువాడు.

ग़मकना, अ० వాసనవేయుట.

ग़मख़ोर, वि० సహనశీలుడగు.

ग़मग़लत, पु० దుఃఖముగల మనస్సును సంతోష పెట్టు.

ग़मगीन, वि० దుఃఖముకల; ఖిన్నుడగు

ग़म-गुसार, वि० ఇతరుల దుఃఖమును హరించువాడు.

ग़मछा, पु० అంగవస్త్రము.

ग़म-ज़दा, वि० విచారములోకూడిన.

ग़मज़ा, पु० ప్రియురాలి హావభావములు.

ग़मन, पु० పోవుట; ప్రయాణము.

ग़मला, पु० పూలచెట్లువేయు తొట్టి; కుంపటి.

ग़माना, स० दे० गँवाना.

ग़मी, स्त्री० శోకదశ; దుఃఖకాలము; మృత్యువు.

ग़म्य, वि० పొందదగినది; చేరవలసినది.

ग़म्माज़, वि० चुग़लख़ोर చాడీలు చెప్పువాడు.

ग़यंद, पु० గజేంద్రము.

ग़या-गुज़रा } वि० చెడుదశ నొందిన;
ग़या-बीता } దుర్గతిని పొందిన; నికృష్టమగు.

ग़र, पु० రోగము; విషము.

ग़र, अव्य० अगर.

ग़रक़, वि० दे० ग़र्क़.

ग़रक़ाब, वि० మునిగిన. पु० లోతు నీరు. సుడిగుండము.

ग़रक़ी, स्त्री० వరద.

ग़रगज, पु० टिकठी, ఉరి తీయునపుడు నేరముచేసినవానిని నిల్పుపలక.

ग़रचे, अव्य० यद्यपि, अगरचे అయినప్పటికి.

ग़रज, स्त्री० గర్జన.

ग़रज़, स्त्री० ఉద్దేశ్యము; ప్రయోజనము; అవశ్యకత; కోరిక. क्रि० ఇంతకు; తుదకు; అగునాక.

ग़रजना, अ० గర్జించుట; చిట్లుట.

ग़रज़मंद } वि० పనిపడినవాడు;
ग़रज़ी } అక్కరకలవాడు; కోరువాడు.
ग़रज़्ज़

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गरदन, स्त्री० मेढ;—**नापना** कोट्టుట.

गरदनियाँ, स्त्री० अर्द्धचंद्र प्रयोगము.

गरदनी, स्त्री० చొక్కామెడ; కంఠె.

गरदा, पु० ధూళి, మట్టి.

गरदान, वि० తిరిగితిరిగి ఒకే స్థానమునకు వచ్చువాడు.

गरदी, स्त्री० తిరుగుట; గొప్పమార్పు; చిప్లవము

गरद्दी, स्त्री० ఆకాశము.

गरब, पु० గర్వము; ఏనుగు మదము; సూర్యాస్తమయము.

ग़रब, पु० పడమర.

गरबीला, वि० గర్వముకల; అభిమానముకల.

गरम, वि० వేడియగు; తీక్ష్ణమగు; ప్రచండమగు; వేడి కలుగజేయు.

गरमागरम, वि० వెచ్చవెచ్చని.

गरमागरमी, स्त्री० ఉత్సాహము; ఆవేశము.

गरमाना, अ० వేడియెక్కుట; ఉత్సాహము కల్గుట; మదమెక్కుట; కోపపడుట; మండిపడుట. स० వేడి చేయుట; కాచుట.

गरमी, स्त्री० ఉష్ణత; వేడి; మంట; సెగ; ఉగ్రత; ప్రచండత; ఆవేశము; కోపము; ఉత్సాహము; పొంగు; వేసవి;—**निकालना** గర్వము దూరముచేయుట.

गरल, पु० विष విషము.

गराँ, वि० ఎక్కువ విలువకలిగిన; బరువైన; ప్రియమైన.

गराँ-जान, वि० లొందరగా చావని; సోమరి.

गरड़ी, स्त्री० గిలక; లోతుగ పడియుండు పొడవగు చాలు.

गरानी, स्त्री० ధరపెరుగుట; విచారము.

गरामत, स्त्री० అప్పు.

गरारा, वि० గర్వముకల; ప్రచండుడగు; అధిరిపాటుగల.

गरिमा, स्त्री० महत्व బరువు; గొప్పతనము; మహిమ.

गरियार, वि० మాంద్యముగల; సోమరితనముగల.

गरिष्ठ, वि० లేలికగ జీర్ణముకాని; మలబద్ధకమును కలగజేయు.

गरी, स्त्री० కొబ్బరి.

ग़रीक़, वि० మునిగియున్న; నిమగ్నమైన.

ग़रीज़, पु० ప్రకృతి; స్వభావము.

ग़रीब, वि० నమ్రుడగు; దీనుడగు; దరిద్రుడగు.

ग़रीब-उल-वतन, वि० ఇల్లువాకిలి వదలి పరదేశమునుండువాడు.

ग़रीब-ख़ाना, पु० ఇల్లు (వినయపూర్వకముగా మాట్లాడునపుడు వాడునది).

ग़रीब-निवाज, वि० दे० **ग़रीब-परवर**.

ग़रीब-परवर, वि० దీనరక్షకుడు; దయాపరుడు.

ग़रीबाना, वि० బీదలవంటి.

ग़रीबी, स्त्री० दीनत;नम्रत; दारिद्र्यము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गरीयस, वि० మిక్కిలి గొప్ప.

गरु } वि० బరువుగల.
गरुआ }

ग़रुआ, स्त्री० గురుత్వము ; బరువు కల్గి యుండుట.

ग़रूर, पु० घमंड అభిమానము ; గర్వము.

ग़रूरी, वि० గర్విష్ఠి ; అభిమానముకల.

गरेबान, पु० చొక్కాయిల మెడపట్టి ; కాలరు.

गरेरना, स० घेरना చుట్టుముట్టుట ; అడ్డగించుట.

गरोह, पु० झुंड గుంపు.

ग़र्क़, वि० మునిగియున్న ; తల్లీనమైన ; చింతితుడైన.

ग़र्क़ी, स्त्री० తుపాను.

गर्ज, स्त्री० दे० गरज.

गर्त्त, पु० గుంట ; పగులు ; జలాశయము.

गर्द, स्त्री० धूल, బూది ; మట్టి ;— खोर या खोरा మట్టిపడుటచే త్వరగా చెడిపోవని.

गर्दन, स्त्री० दे० गरदन.

गर्दम, पु० गदहा గాడిద.

गर्दालू, पु० అల్బుఖారాపండు.

गर्दिश, स्त्री० తిరుగుడు ; విపత్తు.

गर्वी } वि० घमंडी గర్వముకల.
गर्वीला }

गर्हणीय, वि० నిందనీయమగు.

गर्हित, वि० दूषित నిందింపబడిన ; చెడు.

गल, पु० गला, కంఠము ; మెడ.

गलकंबल, पु० గంగడోలు.

गलका, पु० చేతిదురద.

गल, गंजना, अ० ఎక్కువగా వాగుట.

ग़लत, वि० అశుద్ధమగు ; పొరపాటు ; అసత్యమగు

गलतंस, पु० సంతానము లేక చచ్చిన వాడు.

ग़लतनामा, पु० తప్పులపట్టీ.

ग़लत-फ़हमी, स्त्री० భ్రమ.

ग़लतान, वि० దొరలుచు ; తిరుగుచు.

ग़लती, स्त्री० పొరబాటు ; మోసము ; అశుద్ధి ; పొచ్చెము.

गलथना, अ० మేక మెడలో వ్రేలాడు చన్ను.

गलना, अ० కరగుట ; కుళ్లి పోవుట ; అమిత జీర్ణ మగుట ; పనికి రాక పోవుట.

गलफाँसी, स्त्री० మెడకు ఉరి ; జంజాటము.

गलबाँही, स्त्री० మెడపై చేయి వేయుట ; కంఠాలింగనము.

ग़लबा, पु० ప్రాధాన్యము ; ప్రభావము हल्ला.

गलमुच्छा, पु० విలాసముకొరకు చెంపలపై కొందరుంచుకొను వెంట్రుకలు.

गलशुंडी, पु० కొండనాలుక.

गलसुआ, पु० చెంపల క్రింద వాచునటువంటి ఒకరోగము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गला, पुं० మెద ; కంఠస్వరము ; మెద పట్టీ :—**आना** కంఠము వాచుట ; —**छूटना** విడుదలయగుట:—**बैठना** గొంతుబొంగురు పోవుట. **गले का हार** అత్యంత ప్రేమాస్పద వస్తువు. **गले पड़ना** ఇచ్చ లేక పోయినను నెత్తినపడుట. **गले मढ़ना** బలవంతముగా నంటబెట్టుట, **गले मिलना या गले लगना** ఆలింగనము చేయుట

गलाऊ, वि० కరగునట్టి,

गलाना, स० కరగించుట ; మెత్తనగునట్లు చేయుట ; మెల్లగ క్షీణమగునట్లు చేయుట.

गलित, वि० కరగిన ; జీర్ణించిన; చినిగిపోయిన.

गलिया, पुं० సన్నని యిరుకుసందు,

गली, स्त्री० సందు ; పేట.

ग़लीचा, पुं० రంగురంగులపూలులీగలు అద్దిన అందమగు పక్క ; రత్నకంబళము.

ग़लीज़, वि० **मैला** గలీజు ; మురికి ; పెంట ; లావు.

गलेबाज, वि० బాగుగ పాడువాడు,

गलौआ, पुं० కోతినోటిలోని సంచులు

गल्प, स्त्री० **गप्प** గప్పాలు ; చిన్నకథ; బడాయి.

गल्ला, पुं० గోల ; గుంపు ; సమూహము.

ग़ल्ला, पुं० **उपज** ధాన్యము ; పంట ; దుకాణమున దినపు అమ్మకమువలన వచ్చురాబడి.

गवँ, स्त्री० **घात** అదను ; సమయము ; ప్రయోజనము :—**से** అదునుచూచి ; మెల్లగ.

गवन, पुं० గమనము.

गवाक्ष, पुं० **झरोखा** కిటికి.

गवारा, वि० పసందగు; నచ్చిన; అనుకూలమగు.

गवास, पुं० కసాయి ; పాడుటకు ప్రబలమగు కోర్కి.

गवाह, पुं० సాక్షి.

गवाही, स्त्री० సాక్ష్యము.

गवेषणा, स्त्री० **खोज** పరిశోధన.

गवैया, वि० పాటకుడు.

गव्य, वि० గోవు వలన ప్రాప్తమగు పాలు మొదలగునవి

ग़श, पुं० మూర్ఛ.

ग़श्त, पुं० భ్రమణము ; గస్తీతిరుగుట.

गश्ता, वि० తలక్రిందైన; తారుమారైన.

गश्ती, वि० గస్తీ తిరుగువాడు.

गसना, स० పడుగు యందు చేకను దట్టించినేయుట; ఇరికించుట; ముడివైచుట.

ग़सब, पुं० దొమ్మీగా ఇతరుల వస్తువు నపహరించుట.

गसीला, वि० చికుకొనిన ; చక్కగ కలసిపోయిన; దట్టమైన. నేతగల.

गस्सा, पुं० ముద్ద.

गह, स्त्री० కత్తి మొ. వాటి పిడి.

गहकना, अ० కోర్కితోనిండుట.

गहगहा, वि० ఆనందముతో నుప్పొంగుచు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गहन, वि० **गहरा** गंभీరమగు; లోతు తెలియని; దట్టమగు; కఠినమగు. పు० లోతు; దట్టము.

गहना, పు० **जेवर** ఆభరణము; తాకట్టు. స० పట్టుకొనుట.

गहनी, స్త్రీ० టెక్క పట్టు; మొండి; హఠము.

गहबर, వి० దుర్గమమగు; విషమమగు; వ్యాకులమగు.

गहर, స్త్రీ० **देर** ఆలస్యము.

गहरा, వి० లోతగు; గంభీరమగు; అధికమగు; ప్రచండమగు; కఠినమగు; చిక్కనయిన.

गहराई, స్త్రీ० లోతు.

गहवा, పు० వటకారు.

गहवारा, పు० ఉయ్యాల.

गहेला, వి० అహంకారి; మూర్ఖపు పట్టుగల.

गहैया, వి० పట్టుకొనువాడు; అంగీకరించువాడు.

गह्वर, పు० చీకటితో నిండిన రహస్యస్థానము; గుహ; గుప్తస్థానము.

गाँछना, స० గ్రుచ్చుట.

गाँज, పు० రాశి; కుప్ప.

गाँजना, స० ప్రోగుచేయుట.

गाँजा, పు० గంజాయి.

गाँठ, స్త్రీ० ముడి; మూట; కణుపు; సంధి (అంగముల); —**खुलना** చిక్కువిడుట. **मन में गाँठ पड़ना** మనస్సులో ద్వేషభావము కలుగుట; —**का** ముడివేసుకొనిన; దగ్గర యుంపు; —**का पूरा** ధనవంతుడగు; —**जोड़ना** వివాహమున ముడివేయుట; —**में बाँधना** ముడి వేసికొనుట; చక్కగ జ్ఞప్తి యుంచుకొనుట; —**कट** జేబుదొంగ.

गाँठगोभी, స్త్రీ० కోసుగడ్డ; క్యాబేజి.

गाँठना, స० ముడివేయుట; కలుపుట; పక్షము చేసుకొనుట; నిశ్చయించుట; అణచుట. **मतलब, गाँठना** స్వార్థమును సిద్ధింపజేసుకొనుట.

गाँड़, స్త్రీ० గుదస్థానము.

गाँडा, పు० చెరుకుతుంపు.

गाँड़ू వి० పనివాడు; విరికిపంద; ఒక తిట్టు.

गाँथना, స० గ్రుచ్చుట (పూలు మొ.); మోటు కుట్టు కుట్టుట.

गाँधी, పు० గుజరాతులో వైశ్యులలో నొకతెగ.

गाँव, పు० **बस्ती** గ్రామము; —**गिराँव** పల్లెటూరు.

गाँस, స్త్రీ० అడ్డంకు; మనోమాలిన్యము; రహస్యము; ఉచ్చు; బాణపు మొన; ఆయుధపు మొన.

गाँसना, స० గ్రుచ్చుట; నిరీక్షణలో యుంచుట; అంట బిగించుట.

गाँसी, స్త్రీ० బాణపుకొన; ముడి; కపటము.

गाँहक, పు० దే० **गाहक**.

गागर
गागरी } స్త్రీ० ఘట కుండ; బిందె.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गाछ, पुं पेड़ वृक्षము.

गाछी, स्त्रीं बाग़ తోట; గంత.

गाज, स्त्रीं గర్జనము; గోల; పిడుగు; పిడుగుపడు శబ్దము.

गाजना, अं గర్జించుట; ప్రసన్నమగుట.

गाजर, स्त्रीं ముల్లంగి వలె నుండు ఒక దుంప (carrot).

ग़ाज़ा, पुं ముఖమునకు రుద్దుకొనుఒక పొడరు.

गाजा-बाजा, पुं పెద్దహడావిడి.

ग़ाज़ी, पुं ధర్మరక్షణమున కై విధర్ములతో యుద్ధము చేయు ముసల్మాను వీరుడు.

गाड़, स्त्रीं పాతర.

गाड़ना, सं పాతర వేయుట; పూడ్చిపెట్టుట; నాటుట; దాచుట; రహస్యముగనుంచుట.

गाड़र, स्त्रीं పెద్ద గొర్రె.

गाड़ी, स्त्रीं బండి; రైలుబండి.

गाढ़, वि० దృఢమగు; చిక్కని; లోతగు; కఠినమగు. पुं కష్టము; ఇక్కట్టు; సంకటము. **गाढ़े में पड़ना** సంకటములో చిక్కుకొనుట.

गाढ़ा, वि० చిక్కనయిన; దట్టముగయుండు; మోటగు; గాఢమగు; ప్రచండమగు; ఊహింపరాని. पुं ముతకబట్ట.

गात, पुं **शरीर** శరీరము.

गाती, स्त्रीं సాధువులు తమ మెడకు కట్టుకొనువంచె.

गात्र, पुं శరీరము.

गाथा, स्त्रीं **कथा** స్తుతి; కథ; పాట.

गाद, स्त्रीं द्रव పదార్థమున అడుగున నిల్చు వస్తువు.

गादड़
गादर } वि० = **कायर**.

गादा, पुं బాగుగ పండని పంట.

गादी, स्त्रीं సింహాసనము.

गाद्दर, पुं గబ్బిలము.

गाना, सं పాడుట; వర్ణించుట; విస్తరించి చెప్పుట; పొగడుట. पुं పాట; పాట విషయము.

ग़ाफ़िल, वि० **बेख़बर** ఏమరిన; హెచ్చరికలేని.

गाभ, पुं చూడి; గర్భము.

गाभा पुं చిగురు; మొవ్వాకు.

गाभिन
गाभिनी } वि० గర్భిణికల.

गाम, पुं **गाँव** గ్రామము; అడుగు; అంగ.

गाय, स्त्रीं ఆవు; కల్ల కపటము తెలియని మనుష్యుడు;—**कोठ गोखाल**.

ग़ायत, वि० మితి మీరిన; మిక్కుటమగు.

गायन, पुं పాటకుడు; పాట.

ग़ायब, वि० లుప్తమైన; అంతర్ధానమైన.

गायबाना, क्रि० రహస్యముగ.

ग़ार, पुं లోతగు·గుంట; గుహ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ग़ारत, वि० నష్టమైన ; ధ్వంసమైన ; మట్టిపాలైన. स्त्री० దోపిడి ; ధ్వంసము.

गारद, स्त्री० పహరా ; సైనికులదళము.

गारना, स० పిండి నీళ్లు పోవు నట్లు చేయుట ; వెలికి వచ్చునట్లు చేయుట ; త్యజించుట ; నీటితో అరగతీయుట

गारा, पु० గచ్చు ; అడుసు. चून गारे का काम గచ్చుపని.

गारी, स्त्री० दे० गाली.

गाल, पु० कपोल చెక్కిలి ; బుగ్గ ; ప్రేలుదు స్వభావము; బొక్కెడు;—फुलाना మూతి విరచుట ;—बजाना या मारना గప్పాలు కొట్టుట.

गाला, पु० पूनी ఏకు ; ముద్ద.

ग़ालिब, वि० विजयी జయించునట్టి వాడు ; మించువాడు ;—आना జయించుట.

ग़ालिबन, क्रि० చాలవరకు.

गाली, स्त्री० దుర్భాష ; తిట్టు.

गाली-गलौज़, स्त्री० } అన్యోన్యము తిట్టు
गाली-गुफ़्ता, पु० } కొనుట ; తిట్లాట.

गालीचा, पु० दे० गलीचा.

गाव, स्त्री० ఆవు. पु० ఎద్దు ;—कुशी स्त्री० గోవధ.

गावखुर्द, वि० అదృశ్యమైన ; నాశనమైన.

गावज़ीरी, स्त्री० అందరితో పోట్లాడవలయుననుకోర్కి ; బలమునుచూపుట.

गावतकिया, पु० ఆనుడుదిండు.

गावदी, वि० नासमझ తెలియని ; మందమతియగు.

गाव-दुम, वि० ఆపుతోక ఆకారముగల.

गास, पु० సంకటము ; అపద.

गाह, पु० ग्राहक చందాదారు; మొసలి. स्त्री० సమయము; స్థానము; చోటు.

गाहक, पु० दे० ग्राहक.

गाहना, स० మునిగిలోతు కనుగొనుట ; స్నానముచేయుట ; చిలుకుట ; తారుమారుచేయుట.

गाहा, स्त्री० दे० गाथा.

गाही, स्त्री० ఐదువస్తువులసమూహము; చేయి. (ఎన్నిచేతులురూపాయకు ?)

गाहे-ब-गाहे, क्रि० అప్పుడప్పుడు.

गिंजना, क्रि० నలిగిపోవుట ; కెలకుట.

गिंडुरी, स्त्री० ఛుట్టుకుదురు.

गिचपिच } वि० అస్పష్టమగు ;
गिचिर पिचिर } స్ఫుటముగాని.

गिज़ा, स्त्री० భోజనము ; తినుపదార్థము.

गिज़ाफ़, पु० అబద్ధము ; వ్యర్థ ప్రసంగము.

गिज़ाल, पु० చిన్న జింక.

गिटपिट, स्त्री० తెలియనిభాష ; నిరర్థక శబ్దము.

गिट्टा, पु० } గులకరాయి ; గిలక.
गिट्टी, स्त्री० }

गिड़गिड़ाना, अ० ప్రాధేయ పడుట ; బ్రతిమలాడుట.

गिद्ध, पु० రాబందు ; గద్ద.

गिनती, स्त्री० లెక్క ; లెక్కించుట ; సంఖ్య.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गिनना, स० लेक्कించుట.

गिनवाना } स० లెక్క పెట్టునట్లు
गिनाना } చేయుట.

गिनी } स्त्री० సవరను (Guinea).
गिन्नी }

गियाह, स्त्री० పచ్చగడ్డి.

गिरगिट, पु० ఊసరవెల్లి : లొండ.

गिरजा, पु० క్రైస్తవులగుడి.

गिरदा, पु० ఘేరా ఆవరణము.

गिरदाब, पु० సీటిసుడి.

गिरना, अ० పడుట ; అవనతికివచ్చుట; రాలుట.

गिरफ़्त, स्त्री० అరస్తు.

गिरफ़्तार, स्त्री० పట్టు బడిన ; క్రైదు చేయబడిన.

गिरफ़्तारी स्त्री० పట్టుబడుట.

गिरमिट, पु० పెద్దబరమా.

गिरवी, स्त्री० తనఖా తాకట్టు.

गिरह, स्त्री० గాఁఠ ముడి ; రెండుగణుపులు కలియుచోటు; గజములో పదునారవభాగము ; జేబు :—कट वि० కత్తెరదొంగ ; జేబుదొంగ.

गिरहबाज़, पु० ఒకవిధమైన పావురము.

गिरॉं, वि० దే० गराँ.

गिरा, स्त्री० వాణీ మాటాడు శక్తి ; వాక్కు.

गिरानी, स्त्री० మఁహగి విలువ అధికమగుట ; కరవు.

गिरामी, वि० పూజ్యుడు ; ప్రసిద్ధి చెందిన.

गिरिजा, स्त्री० పార్వతి

गिरी, स्त्री० గుజ్జు ; పప్పు.

गिरीश, पु० శివుడు ; హిమాలయము.

गिरो, वि० गिरवी తాకట్టు.

गिरोह, पु० గుంపు ; సమూహము.

गिर्जा } पु० చర్చి.
गिर्जा-घर }

गिर्द, अ० आसपास సమీపమున ; చుట్టు ప్రక్కల.

गिर्दबाद, पु० సుడిగాలి.

गिर्दा, पु० చక్రము ; చుట్టు.

गिर्दावर, पु० घूमनेवाला తిరిగి పనిని పరిశీలించువాడు.

गिल, स्त्री० गारा మట్టి ; అడుసు :—कारी అడుసుతో మెత్తుట.

गिलटी, स्त्री० గ్రంథి: చంక మొదలగు చోట్లవచ్చు బిళ్లలు.

गिलना, स० క్రింగివేయుట; మనస్సులోనే యుంచుకొనుట.

गिलबिला, वि० అత్యంత మృదువగు.

गिलबिलाना, अ० అస్పష్ట వచనములు పలుకుట.

गिलम, स्त्री० ఉన్నితో నేసిన మెత్త దట్టమగు కంబళము. वि० మెత్తని.

गिलहरी, स्त्री० ఉడుత.

गिला, पु० उलाहना దూరు; అపనింద; దెప్పుట.

गिलाज़त, स्त्री० దళసరితనము; మురికి.

गिलाफ़, अ० परुपु ; లేక దిండు గలీబు ; పెద్ద ఒర.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गिलाबा, पुं० అడుసు.

गिलास, पुं० లోటా.

गिलोय, स्त्री० తిప్పతీగ.

गिलौरी, स्त्री० తమలపాకు బీడా ;—**दान** पुं० తమలపాకులుంచు డబ్బీ.

गिल्ला, पुं० నింద.

गिल्ली स्त्री० గింజ ; చిత్ర గుల్ల యను ఒక ఆట.

गीचना, स० నలుపుట.

गीत, पुं० పాట; పొగడ్త; యశస్సు.

गीती, स्त्री० **दुनिया** ప్రపంచము.

गीदड़, पुं० నక్క. वि० పిరికి పంద యైన.

गीदी, वि० **कायर** పిరికివాడు.

गीध पुं० రాబందు ; గద్ద.

गीधना, अ० ఒకసారి లాభముపొంది ఎల్లప్పుడు దాని కొరకే ప్రయత్నించుట.

गीबत, स्त्री० **गैर-हाज़िरी** హాజరుకాక పోవుట ; కొండెములు చెప్పుట.

गीर, वि० పట్టుకొను లేక తీసుకొను వాడు.

गीला वि० **भीगा हुआ** తడిసిన ; నెమ్ముగల.

गुंग } पुं० दे० **गूंगा**.
गुंगा }

गुंचा, पुं० మొగ్గ ; ఆటపాట.

गुंज } स्त्री० తుమ్మెదలరొద; జుంజుం
गुंजन } యనుట.

गुंजना } अ० మధుర ధ్వనిచేయుట.
गुंजरना }

गुंजा, स्त्री० గురిగింజ ; గురిగింజతీగ.

गुंजाइश, स्त्री० **अवकाश** చోటు; వీలు; పట్టుటకు తావు.

गुंजान, वि० దట్టమగు.

गुंजायमान, वि० జుమ్మను ; రొదలు మీరు ; ధ్వనిచేయు.

गुंजार, पुं० తుమ్మెదలరొద.

गुंडा, वि० **बदमाश** చెడునడతగల ; పాపియగు.

गुँथना, अ० నీటతడిపి మెత్తగ కలుపుట ; దారములు ; వెంట్రుకలు మొదలగువానిని కుచ్చులుగ కట్టుట; జడనల్లుట.

गुँफ } पुं० **गुच्छ** మాటలులోనగు
गुंफन } వాని కూర్పు ; అల్లిక.

गुंबज } पुं० దేవాలయముల పైనుండు
गुंबद } గుండ్రని కప్పు లేక కలశము; గుమ్మటము.

गुंबा, पुं० **सूजन** కణితి ; బొప్పి.

गुइयाँ, स्त्री० సఖురాలు.

गुच्ची, स्त्री० గోలీగుంట.

गुच्छ } पुं० గుత్తి.
गुच्छा }

गुच्छेदार, वि० గుత్తిగనుండు.

गुज़र, पुं० **निकास** పోవుట; గడచుట; ప్రవేశము ; కాలక్షేపము ;—**बसर** पुं० కాలక్షేపము ;—**जाना** చని పోవుట.

गुज़रना, अ० కాలము వెళ్లబుచ్చుట ; గడచుట ; ససిపడుట ; పొసగుట ;

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఒక చోటు గుండ మరి యొక తావు నకు వెడలుట. **किसी पर गुज़रना** ఏరికైనను కడగండ్లువచ్చుట.

गुज़रान, పు॰ దే॰ **गुज़र**.

गुज़श्ता, వి॰ **बीता हुआ** గడచిన.

गुजारना, స॰ **बिताना** గడపుట.

गुज़ारा, పు॰ **निर्वाह** కాలము సాగుట; ఉదరపోషణకై ఇవ్వబడు బత్తెము; కాలక్షేపము.

गुज़ारिश, స్త్రీ॰ **निवेदन** మనవి.

गुज़ीर, పు॰ రక్షణ; విముక్తి.

गुझिया, స్త్రీ॰ కజ్జికాయ; ఒక తిను బండారము.

गुटकना, క్రి॰ పావురమువలెకూయుట. స॰ క్రిమింగివేయుట.

गुटका, పు॰ చిన్న ఆకారముగల పుస్తకము; బొంగరము.

गुटरगूँ, స్త్రీ॰ పావురము కూత.

गुटिका, స్త్రీ॰ గుటిక; మాత్ర.

गुट्ट, పు॰ క్షుద్రదళము; గుంపు.

गुट्टा, పు॰ పొట్టియగు; మరుగుజ్జు.

गुड्डल, వి॰ ఇక్ష మూర్ఖుడగు; పెద్ద పెంకగల; పెంకవంటి ఆకారము గల.

गुठली, స్త్రీ॰ **बीज** పెంక.

गुड़ंबा, పు॰ ఉడికిన పచ్చిమామిడికాయ.

गुड़, పు॰ బెల్లము.

गुड़गुड़ाना, స॰ హుక్కా-పీల్చుట.

गुड़गुड़ी, స్త్రీ॰ **पेचवान** ఒక విధమగు హుక్కా.

गुड़िया, స్త్రీ॰ గుడ్డలబొమ్మ.

गुड्डा, పు॰ బొమ్మ.

गुड्डी, స్త్రీ॰ **पतंग** గాలిపటము.

गुण, పు॰ గుణము; దారము; నూలు; అల్లెత్రాడు;—**गाना** పొగడుట; —**ग्राहक या ग्राही** వి॰ గుణవంతుల నాదరించువాడు.

गुणन } పు॰ పెంచుట(లెక్కలయందు).
गुणांक }

गुणा, పు॰ **ज़रब** పెంచుట.

गुणाढ्य, వి॰ మంచి గుణములచే సంపన్నుడు.

गुणानुवाद, పు॰ గుణముల చెప్పుట; పొగడ్త.

गुणी, వి॰ గుణములు కలవాడు; పు॰ నేర్పరి; దయ్యముల వదల్చువాడు; మాంత్రికుడు.

गुत्थमगुत्था, పు॰ **लड़ाई** కలియబడుట; చిక్కు-కొనుట; జగడమాడుట.

गुत्थी, స్త్రీ॰ **उलझन** చిక్కు.

गुथना, క్రి॰ దారమున అనేక వస్తువులను గ్రుచ్చుట లేక కట్టుట; పాడుగ కుట్టుట.

गुदगुदा, వి॰ **मुलायम** మెత్తని దొంద గల; గుజ్జుకలది.

गुदगुदाना, క్రి॰ చక్కలిగిలిపెట్టుట; మనస్సును చంచలము చేయుట.

गुदगुदी, స్త్రీ॰ చక్కలిగింత; ఉత్కంఠ; ఉల్లాసము.

गुदड़िया, పు॰ చింపిపాతలు కుట్టి ధరించువాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गुदड़ी, स्त्री० బొంత ; గంత ;—में लाल తుచ్ఛస్థానమున అమూల్య మగువస్తువు;—बाज़ार రకరకముల చిన్న వస్తువులు అమ్ముచోటు.

गुदना, अ० గుచ్చుకొనుట.

गुदरना, अ० गुज़रना గడచుట.

गुदा, स्त्री० गाँड మలద్వారము.

गुदाज़, वि० మెత్తని ; దయగల ; మాంసముతోనిండిన.

गुदाना, स० दे० गोदना.

गुदाम, पु० दे० गोदाम.

गुद्दी, पु० మెడవెనుక భాగము; గుజ్జు.

गुन, पु० दे० गुण.

गुनगुना, वि० दे० कुनकुना.

गुनगुनाना, अ० అస్పష్టస్వరమున పాడుట.

गुनचा पु० మొగ్గ.

गुनना, स० ఆలోచించుట ; లెక్కించుట.

गुनह, पु० दे० गुनाह.

गुनहगार. वि० दे० गुनाहगार.

गुना, पु० రెట్టు ; ఇంతలు.

गुनाह, पु० దోషము; పాపము;—गार పాపి ; దోషి.

गुनी, वि० दे० गुणी.

गुपचुप, क्रि० चुपचाप రహస్యముగ.

गुप्त, वि० छिपा हुआ దాచిన ; గూఢమగు.

गुप्तचर, पु० जासूस గూఢచారుడు.

गुप्ती, स्त्री० కత్తి కర్ర.

गुप्फा, पु० పూలగుత్తి.

गुफ़ा, स्त्री० గుహ.

गुफ़्तगू } स्त्री० बातचीत సంభాషణ.
गुफ़्तार }

गुबरैला, पु० పేడపురుగు.

ग़ुबार, पु० धूल దుమ్ము ; మనస్సునందు లీనమైయుండు కోపము ; ద్వేషము మొ.

गुबारा } पु० గాలిగుమ్మటము ; ఔటు; ఒక విధమగు బాణా
गुब्बाड़ा } సంచాలేక మందుసామాను.
गुब्बार }

गुम, पु० गुप्त ధాచిన; ప్రకటము కాని; పోయిన ;—नाम वि० अज्ञात పేరులేని ; తెలియని పేరుగల ;—राह वि० చెడు మార్గమున నడుచువాడు ; త్రోవతప్పిన ;—गुम होना నష్టమగుట.

गुमटी, स्त्री० ఇంటియొక్క నడికప్పు ; రేలుగేటు (level-crossing).

गुमना, अ० పోగొట్టుకొనుట.

गुमर, पु० घमंड గర్వము ; మనస్సునందు లీనమైయుండు క్రోధము మొ. గుసగుసలు.

गुमान, गर्व ఊహ ; అంచన ; అనుమానము ; గర్వము ; చెడుతలంపు.

ग़ुमाना, स० खोना పోగొట్టుట.

गुमानी, वि० घमंड़ी అహంకారి ; గర్విష్ఠి.

गुम्मा वि० మౌనముగానుండువాడు.

गुर, पु० మూల మంత్రము ; సారము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गुरग़ा, पुं० चेला శిష్యుడు ; దాసుడు ; నౌకరు ; గూఢచారుడు.

गुरदा, पुं० మూత్రపిండము ; సాహసము ; ఒక విధమగు చిన్న తుపాకి.

गुरफ़ा, पुं० కిటికీ.

ग़ुरफ़िश, स्त्री० బెదంరింపు.

ग़ुरबत, स्त्री० ప్రయాణము ; అధీనత ; విదేశములోనుండుట.

ग़ुरबा, स्त्री० పిల్లి.

ग़ुरबा, पुं० = ग़रीब का बहु०.

गुरसंगी, स्त्री० ఆకలి.

गुराब, पुं० మాలకాకి.

गुरिंदा, पुं० గూఢచారుడు.

गुरिया, स्त्री० పూస.

गुरु, वि० भारी బరువుగల ; జీర్ణము కాని ; గొప్పదగు.

गुरु-द्वारा, पुं० గురువుండుతావు.

गुरु-भाई पुं० ఒకే గురువువద్ద విద్య నభ్యసించినవారు.

गुरुआइन, स्त्री० గురుపత్ని ; చదువు చెప్పు ఆడుది.

गुरुआई, स्त्री० గురువు ధర్మము లేక పని ; నేరుపు.

गुरू, पुं० గురువు ; దూర్తుడు;—**घंटाल** అమితసేర్పరి ; పరమచతురుడు.

गुरूर, पुं० दे० ग़रूर.

गुरेज़, स्त्री० పారిపోవుట ; తప్పించుకొనుట.

गुरेरना, स० కన్నులు వెకలించుకొని చూచుట ; ఉరిమిచూచుట.

गुर्ग, पुं० తోడేలు ; నక్క.

गुर्द, वि० ధీరుడగు.

गुर्ज, पुं० గద ; బురుజు.

गुर्जर, पुं० గుజరాతు దేశమువాడు.

गुर्राना, अ० కోపముతో గుర్రుమని ధ్వనిచేయుట.

गुर्वी, स्त्री० గర్భవతి. वि० బరువయిన.

गुर्सी, स्त्री० కుంపటి.

ग़ुल, पुं० फूल గులాబి పువ్వు ; పువ్వు ; నవ్వునపుడు బుగ్గలయందేర్పడు గుంట ; మండుచుండు నిప్పుకణిక ; అందకత్తె ;—**खिलना** విచిత్రమగు విషయమగుట ; వింతపొడముట ; ఉపద్రపము కలుగుట ;—**करना** దీపము నార్పుట.

गुल, पुं० గల్లంతు ;—**कंद** पुं० గులకంద ;—**कारी** स्त्री० పూలుతీగలు చెక్కుట ; **गपाड़ा** पुं० విపరీతమగు గలబా.

गुलगुल } वि० नरम కోమలమగు ;
गुलगुला } మెత్తని.

गुलगुलाना, स० రసము పిండుటకు ముందు పండును వత్తి మెత్తగా చేయుట.

गुलचा, पुं० ప్రేమతో చేతివ్రేళ్లతో బుగ్గపై మెల్లగ కొట్టుట.

गुलगूँ, वि० గులాబిరంగుగల.

गुलची, पुं० माली తోటమాలి.

गुलछर्रा, पुं० అనుచితమైన భోగవిలాసము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

గులజ్ఞార, పు॥ బాగ తోట. వి॥ హరా భరా పచ్చగ కన్నులపండువుగ నుండు.

గులఝటీ, స్త్రీ॥ గాఁఠ చిక్కుగల ముడి; మడత.

గులదస్తా, పు॥ పూలగుత్తి.

గులదావదీ, స్త్రీ॥ చామంతి పువ్వు.

గులదాన, పు॥ పూగుత్తులుంచు పాత్ర.

గులదానా, పు॥ లడ్డుపూస లేక బూంది.

గులద్దుమ, పు॥ పికిలిపిట్ట; బుల్ బుల్ పక్షి.

గులనార, పు॥ దానిమ్మ పూవు; ఈ పువ్వువలె నెర్రనగు రంగు.

గులఫామ, వి॥ పూవువంటి శరీరము కలవాడు; అందకాడు.

గులబదన, పు॥ ఒక విధమైన గళ్లుగల పట్టుగుడ్డ.

గులబగ్, పు॥ గులాబిరేకు.

గులరూ, వి॥ అందకాడు.

గులరేజ్, వి॥ ఒక విధమగు బాణసంచా; చిచ్చుబుడ్డి.

గులశన, పు॥ బాగ పూదోట.

గులశబ్బో, పు॥ దీపమార్పి ఆడునట్టి ఒక ఆట; రేరాణి (లీగ) (Night-queen).

గులహథీ, స్త్రీ॥ బియ్యపు జావ.

గులాబ-పాశ, పు॥ పన్నీటి కూజా.

గులాబ-పాశీ, స్త్రీ॥ పన్నీరు చల్లుట.

గులామ, పు॥ దాస బానిస; నౌకరు.

గులామీ, స్త్రీ॥ బానిసతనము; పరాధీనత; చాకిరి.

గులాల, పు॥ బుక్కా-బొడి (ఎర్రనిది).

గులిస్తాఁ, పు॥ పూదోట.

గుల్ల, పు॥ మెడ; స్వరము.

గుల్లబంద, పు॥ స్త్రీలు మెడకంటియుండునట్లు ధరించు ఒక నగ.

గుల్లెల, స్త్రీ॥ పిట్టలను, కోతులను బెదరించుటకై మట్టి బెడ్డలను విసరి వేయుట కుపయోగించు విల్లు.

గుల్లెలచీ, పు॥ పక్షివేటకాడు.

గుల్లెలా, పు॥ వేటకాడు విల్లులో పెట్టి వేయు గోలి.

గుల్ఫ, పు॥ చీలమండ.

గుల్మ, పు॥ ఒక నేనా విభాగము; ఒక రోగము; పిలక.

గుల్లక, పు॥ గల్లాపెట్టె.

గుల్లా, పు॥ మట్టిగోలీ; గోల; ఒక మిఠాయి.

గుల్లాలా, పు॥ ఒక విధమగు ఎర్రని పుష్పము.

గుల్లీ, స్త్రీ॥ ఫలములోని బీజము; కణిక; గోడుబిల్ల ఆట.

గుసల, పు॥ దే॥ గుస్ల.

గుసాఁఈ, పు॥ దే॥ గోసాఁఈ.

గుస్తర, వి॥ వ్యాపించుచున్న; పంచిపెట్టు. పు॥ పంచిపెట్టువాడు.

గుస్తాఖ, వి॥ ధీఠ అదకువలేని; భయభక్తులులేని.

గుస్తాఖీ, స్త్రీ॥ ధిఠాఈ మర్యాదలేమి.

గుస్ల, పు॥ స్నానము;—ఖానా పు॥ స్నానాగారము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गुस्सा, पुं० क्रोधमु.
गुस्सावर, वि० कोपि.
गुस्सैल, वि० मुक्कोपि.
गुहना, सं० गुथना ग्रुच्चुट.
गुहर, पुं० मुत्यमु.
गुहराना, सं० पुकारना केकलिडि पिल्चुट:
गुहार, स्त्री० दोहाई रक्षिंपनि मोर बेट्टुट.
गुहेरा, पुं० उपुमु.
गुह्य, वि० पोशीदा रहस्यमगु: दाचदगिन.
गूँगा, वि० मूगवादु. **गूँगे का गुड़** अनुभविंचियु वर्णिंचुट कलवि कानिदि.
गूँज, स्त्री० गुरिगिंज.
गूँज, स्त्री० जुम्मनु तुम्मेदल ध्वनि: कलध्वनि: प्रतिध्वनि.
गूँजना, अं० तुम्मेदल जुम्मनु ध्वनि: प्रतिध्वनिंचुट.
गूँथना, सं० दे० गूथना.
गूथना, सं० नीटकलपि बागुग त्रोक्कुट लेक मेत्तग मेदुपुट.
गूगल, पुं० गुग्गिलमु.
गूजर, पुं० गौल्ल: ऒक क्षत्रिय जाति.
गूथना, अं० कूर्चुट: ग्रुच्चुट: मोटुकुट्टु कुट्टुट.
गूदड़ } पुं० चिथड़ा चिनिगिन पात
गूदर } पैलिक.
गूदा, पुं० चेप: सारवंतमगु भागमु: मेदडु: वित्तुलोनि पप्पु: गुज्जा.
गून, स्त्री० **रस्सी** पदवलागु त्राडु: पेद्दकुंड: बान.
गूना, पुं० गिट्ट.
गूमा, पुं० गुग्गिलपु चेट्टु.
गूलर, पुं० मेडि: अत्ति:—**का फूल** ऎप्पुडु कान्पिंपनिदि: अलभ्यमगु वस्तुवु.
गूह, पुं० **मल** मलमु: रेट्ट.
गृह-सचित्र, पुं० होम् मिनिष्टरु.
गृहस्थी, स्त्री० घरबार गृहस्थाश्रममु: कुटुंबमु: इंटिसामानु.
गेंगटा, पुं० ऎंड्रकाय.
गेंडक, पुं० बंतिचेट्टु.
गेंड़ना, सं० गुट्टुवेयुट.
गेंड़ली, स्त्री० चुट्टु: चुट्ट:—**मारना** चुट्टुकोनुट.
गेंढ़ा, पुं० ईख, चेरुकु.
गेंडुआ, पुं० बानक्रिंदपेट्टु दिंचु.
गेंडुरी } स्त्री० चुट्टुकुदुरु.
गेंडुली }
गेंद, पुं० बंति: चेंडु.
गेंदा, पुं० बंति: पुव्वु.
गेगला, पुं० मूर्खुडु.
गेड़ना, सं० गुंड्रमुगा गीतगीयुट: तिरुगुट.
गेदा, पुं० रेक्क-लुरानि पिट्ट.
गेय, वि० **गाने के योग्य** पाडुटकु तगिन.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

గెరనా, స॰ ढालना వంచుట; దొర్లించుట; పారబోయుట.

గెరుఆ, వి॰ కషాయరంగుగల.

గెరూ, స్త్రీ॰ ఎర్రమన్ను.

గెసూ, పు॰ जुल्फ़ నెరికురులు; వెంట్రుకలు.

గెహ, పు॰ घर ఇల్లు; ఉనికి.

గెహీ, పు॰ గృహస్థుడు.

గెహుఅన, పు॰ నల్లత్రాచు.

గెహుఆ, వి॰ बादामी గోధుమవన్నెకల.

గెహూఁ, పు॰ గోధుమలు.

గేఁఢా, పు॰ ఖడ్గమృగము.

గేంతీ, స్త్రీ॰ कुदाल గునపము; గడ్డపార.

గేన, పు॰ रास्ता త్రోవ.

గేనా, పు॰ పొట్టి ఎద్దు.

గేబ, పు॰ परोक्ष ప్రత్యక్షముకాని; —దాఁ వి॰ పరోక్షమున తెలిసినవాడు.

గేబత, స్త్రీ॰ ప్రత్యక్షముగా కాన్పింపక పోవుట.

గేబానీ, స్త్రీ॰ అపినీతపరురాలు; పెద్ద ఆపద.

గేబీ, వి॰ గుప్త తెలియని; రహస్యమగు; దేవతాసంబంధమగు.

గేయా, స్త్రీ॰ गाय ఆవు.

గేర, వి॰ पराया అన్యుడు; పరాయివాడు. (ఇది విరుద్ధార్థమునుబోధించు ఉపసర్గగ ప్రయుక్తమగును):— **మనక్కూలా** వి॰ స్థిరాస్తి ఒక చోటినుండి కదలించుటకు వీలులేని:— **మామూలీ** వి॰ అసాధారణమగు:— **మునాసిబ** వి॰ అనుచితమగు; అయోగ్యమగు:—**ముమకిన** వి॰ అసంభవమైన:—**వాజిబ** వి॰ అయోగ్యమగు; అనుచితమగు:— **హాజిర్** వి॰ హాజరుగలేని:— **హాజ़िरी** స్త్రీ॰ హాజరుగా లేమి.

గేర, స్త్రీ॰ अत्याचार అన్యాయము; కూడనిపని.

గేరత, స్త్రీ॰ लज्जा సిగ్గు.

గేరిక, పు॰ गेरू కొండలయందు చిక్కు యొకధాతు విశేషము; బంగరు.

గేల, స్త్రీ॰ रास्ता త్రోవ; సందు.

గేలఢ, పు॰ మొదటి పతివలన కల్గిన బిడ్డడు; (ఎవనిని ఆపె రెండవ పతికడకు తీసుకొనిపోవునో వాడు).

గేలా } పు॰ खीक బండిచక్రపు చాలు;
గేలారా } బండి త్రోవ.

గేహరీ, స్త్రీ॰ నియమితముకంటె ఎక్కువగా నిచ్చు శుల్కము (Demurrage).

గోఁఢీ, స్త్రీ॰ ఎద్దుల జత.

గోఁఠ, స్త్రీ॰ నడుమునకు చుట్టుకొను ధోవతి కుచ్చిళ్లు.

గోఁఠనా, స॰ మొక్కపోవునట్లుచేయుట.

గోఁఢా, పు॰ बाढ़ా పశువులదొడ్డి; వదువు పక్షమువారింటికి పరపక్షమువారు వచ్చినపుడర్పించుకానుక; ముంగిలి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

గోంద, పు॰ బంక ; జిగురు.

గోందా, పు॰ వేయించిన శనగపిండి

గో, స్త్రీ॰ గాయ ఆవు ; ఇంద్రియము ; వాక్కు.

గో, అవ్యం॰ యద్యపి అయినప్పటికిని ప్రత్యం॰ చెప్పువాడు సాఫ్‌గో.

గోఇఁఠా, పు॰ ఉపలా పిడుక.

గోఇఁఢా, పు॰ ఊరిపొలిమేర.

గోఇందా, పు॰ గుప్తచర గూఢచారుడు.

గోఇయాఁ, పు॰ సాథీ కూడయుండువాడు; సహచరుడు. స్త్రీ॰ సహచరి.

గోఇఁ, స్త్రీ॰ కహనా చెప్పుట జైం బదగోఇఁ మరియొకరిమీద కారణము చెప్పుట.

గోఖరూ, పు॰ పల్లేరుకాయ.

గోఖా, పు॰ దే॰ ఝరోఖా గవాక్షము ; కిటికి.

గోచర, పు॰ పశువుల బీడు ; దృష్టికి కానవచ్చునది.

గోజ, పు॰ పాద అపానవాయువు.

గోజర, పు॰ కాళ్లజెర్రి.

గోజరా, పు॰ యవలుకలపిన గోధుమలు.

గోజీ, స్త్రీ॰ బఢ్ఢీ లాఠీ పెద్దలాఠీ.

గోఝా, పు॰ ఒకవిధనుగు తినుబండారము ; కజ్జికాయ.

గోట, స్త్రీ॰ } బట్ట అంచు; గోష్టి; జరి;
గోటా, పు॰ } లేసు.

గోఠ, ఖేలనా పెనవేసికొనుట(పాములు)

గోటీ స్త్రీ॰ గోళీ ; యుక్తి.

గోఠ, స్త్రీ॰ గోశాల ; ఉబుసు పోక ; షికారు.

గోఠిల, వి॰ క్రుద్ధ మొద్దు బారిన ; మొక్కబోయిన.

గోడ, పు॰ పైర పాదము.

గోడఇత, పు॰ చౌకీదార పహరాజవాను.

గోడనా, స॰ మట్టిని గునపముతో త్రవ్వి తిరుగబోయుట.

గోడా, పు॰ ఘటనా మోకాలు ; మంచపు కోడు.

గోడారీ, స్త్రీ॰ హరీ ఘాస పచ్చి గడ్డి ; చెప్పులు.

గోడీ, స్త్రీ॰ లాభము.

గోత, పు॰ గోత్రము ; కులము.

గోతా, పు॰ క్రొవ్వి మునుక ;—ఖానా మునుక వేయుట ; మోసమునచిక్కుకొనుట;—మారనా మునుక వేయుట;—ఖోర పు॰ మునుకవేయువాడు.

గోతియా, పు॰ సగోత్రీకుడు.

గోతీత, వి॰ జ్ఞానేంద్రియములకు గోచరింపని.

గోక్ష, పు॰ కాడి.

గోద, స్త్రీ॰ ఒడి ;—లేనా దత్తు తీసుకొనుట ;—దేనా దత్తుగ నిచ్చుట ;—భరనా సంతానము కలుగుట.

గోదనా, స॰ పొడుచుట ; గ్రుచ్చుకొనుట్టి పరిహాసముచేయుట. పు॰ పచ్చ.

గోదనీ, స్త్రీ॰ పచ్చపొడుచు సూది.

గోదామ, పు॰ వ్యాపారము చేయువాడు తమ సామగ్రిని పెద్ద మొత్తములుగ నిల్వయుంచుచోటు.(Godown)

గోదీ, స్త్రీ॰ దే॰ గోద.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गोधूम, पुं० गेहूँ గోధుమ.

गोधूलि } स्त्री० సాయం సమయము ;
गोधूली } సంజ.

गोन, स्त्री० గోనె ; బస్తా ; సంచి

गोना, स० छिपाना దాచుట.

गोनी, स्त्री० बोरा గోనెసంచి.

गोपन, पुं० छिपाना దాచుట.

गोपनीय, वि० దాచునట్టి.

गोफ़ा, पुं० మొవ్వాకు.

गोबर, पुं० పేడ ;—**गणेश** वि० వికృతాకారముగల ; మూర్ఖుడు.

गोबरी, स्त्री० उपला పిడుక.

गोबरैला, पुं० పేడపురుగు.

गोबी } स्त्री० ఒక విధమగు క్యాబేజి.
गोभी }

गोमर, पुं० बूचर కసాయి.

गोया, क्रि० मानो అనునట్లు.

गोर, स्त्री० क़ब्र గోరి ; సమాధి.

गोरखधंधा, पुं० లేనిపోని చిక్కులు ; జంజాటముండుపని ; చిక్కుపని.

गोरख़र, पुं० గాడిదజాతిలోని ఒక అడవి మృగము.

गोरज, पुं० ఆవులు నడచు నప్పుడు లేచు దుమ్ము.

गोरस, पुं० ఆవుపాలు.

गोरसी, स्त्री० పాలుకాచు కుంపటి.

गोरा, वि० మంచి వన్నెగల ; తెలుపు వర్ణముకల ; యూరోపియను.

गोराई, स्त्री० ఎరుపు (చాయీ).

गोरी, स्त्री० సుందరి.

गोरू, पुं० పశువు.

गोलंदाज, पुं० ఫిరంగి కాల్చువాడు.

गोलंदाजी, स्त्री० ఫిరంగులు కాల్చు పని లేక విద్య.

गोलंबर, पुं० తోటయందు రచించు గుండ్రనితిన్నె లేక గుండ్రని కాలిత్రోవ.

गोल, वि० గుండ్రని ; గడబిడ.

ग़ोल, स्त्री० సమూహము.

गोलक, पुं० కంటి తెల్ల గ్రుడ్డు ; కంటి పాప ; గోలోకము ; విధవకు వ్యభిచారము చేయుట వలన జన్మించిన పుత్రుడు ; పెద్ద మట్టిబాన.

गोलमटोल, वि० స్పష్టముకాని ; చాలా లావుగల మనిషి.

गोलमाल, पुं० गड़बड़ తారుమారు.

गोलमिर्च, स्त्री० మిరియము.

गोला, पुं० గుండ్రముగనుండు ముద్ద ; ఫిరంగి గుండు ; మారేడు బుర్ర ; బజారు.

गोलाई, स्त्री० गोलापन గుండ్రని తనము.

गोलाकार } वि० గుండ్రని ఆకారము
गोलाकृति } గల.

गोली, स्त्री० గోలీ ; మాత్ర ; తుపాకి గుండు ;—**मारना** తుపాకితో కొట్టుట ; సరకు సేయక వదలుట.

गोलोक, पुं० స్వర్గము ; వ్రజమందలి.

गोश, पुं० చెవి ;—**माली** स्त्री० చెవిమెలివేయుట.

गोशवारा, पुं० చెవిపోగు ; తలపాగ కుండు జరీపేటంచు ; జోడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

गोशा, पुं० మూల; కొన; ఏకాంతము.

गोश्त, पुं० మాంసము ;—ख़्वार మాంసాహారి.

गोष्ठ, पुं० గోశాల ; సలహా ; సమూహము.

गोष्ठी, स्त्री० సభ ; సంభాషణము.

गोसा पुं० कंडा పిడుక.

गोसाई } पुं० ఈశ్వరుడు ; జితేంద్రి
गोस्वामी } యుడు ; సాధువు.

गोह स्त्री० ఉడుము.

गोहरा, पुं० उपला పిడుక.

गोहराना, अ० पुकारना పిల్చుట; కేక వేయుట.

गोहार, स्त्री० दुहाई సహాయమునకై పిలువు ; ఆర్తనాదము ; గల్లంతు.

गौं, स्त्री० అదను ; స్వార్థము ;—का यार స్వార్థి ;—गीर స్వార్థి.

गौ, स्त्री० ఆవు.

गौख, पुं० చిన్న కిటికీ.

ग़ौग़ा, पुं० शोरगुल గలబా.

गौचरी, स्त्री० అవులుమేయు భూమి.

गौज़, स्त्री० గప్పము ; సంభాషణ.

गौण, वि० అప్రధానము ; సహాయకరమగు

गौद, पुं० గెల.

गौदुमा वि० ఆవుతోక ఆకృతిగల ; ఆరోహణ అవరోహణములుకల.

गौनहार, स्त्री० పెళ్లికూతురునకు తోడుగా అత్తవారింటికి వెళ్లు స్త్రీ.

गौना पुं० గర్భాధానమైన పిదప కాపురమునకై వధువును వరుడు తనయింటికి పిల్చుకొని వచ్చు ఆచారము ; మనుగుడుపు ; అల్లెము.

गौर, वि० తెల్లని.

ग़ौर, पुं० చింతనము ; ధ్యానము ;—तलब ఆలోచింపదగిన.

गौरांग, पुं० విష్ణుపు ; శ్రీకృష్ణుడు ; చైతన్య మహాప్రభుపు.

गौरैया, पुं० పిచ్చుక.

ग़ौस पुं० ఫిర్యాదు.

गौहर, पुं० मोती ముత్తెము ; తెలివి.

ग्रंथ, पुं० ముడివైచుట ; ధనము ; పుస్తకము ;—चुंबक పుస్తకములను చదువనుమాత్రము నేర్చినవాడు.

ग्रंथन, पुं० జోడించుట ; గుచ్చుట (పూలు మొ.)

ग्रंथि, स्त्री० ముడి ; చిక్కు ; మాయాజాలము ;—बंधन వివాహ సమయమున వధూవరుల కొంగులు ముడివేయుట.

ग्रथित, वि० ముడివేయబడిన ; కూర్పబడిన.

ग्रसन, पुं० మ్రింగివేయుట ; గ్రహించుట.

ग्रसना, स० చక్కగ పట్టుకొనుట ; పీడించుట.

ग्रसित } वि० పట్టుకొనబడిన; మ్రింగ
ग्रस्त } బడిన ; పీడింపబడిన.

ग्रामणी, पुं० ఊరి పెద్ద.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

గ్రామీణ, గ్రామ్య } వి॰ పల్లెటూరి; మూఢమగు; నాగరికత లేని.

గ్రాస, పు॰ కౌర ముద్ద; పట్టుకొనుట.

గ్రాహ, పు॰ మొసలి; గ్రహించుట.

గ్రాహక, పు॰ కోరువాడు; చందాదారు.

గ్రాహ్య, వి॰ గ్రహింపదగినది.

గ్రీవా, స్త్రీ॰ గర్దన మెడ.

గ్లానీ, స్త్రీ॰ దుఃఖము; తన పరిస్థితిని, చెడుగును చూచినప్పుడు కలుగు నిరుత్సాహము.

గ్వాల, గ్వాలా } పు॰ గొల్ల.

గ్వాలిన, స్త్రీ॰ గొల్లది.

గ్వేఢా, పు॰ దే॰ గ్రామ సమీపమున నుండు భూమి.

ఘ

ఘఘరీ, స్త్రీ॰ **ఘఘరా**, పు॰ } పరికిణి.

ఘఘోలనా, స॰ నీటిలో కలియకలుపుట; నీటిని కెలుకుట.

ఘట, పు॰ జీవిముంత.

ఘటా, పు॰ గంట; ఒకగంటకాలము; —ద్‌ఖానా కోరినవానికి ఏమియు నివ్వకపోవుట;—ఘర్ గడియారపు స్తంభము (Clock tower).

ఘంటీ, స్త్రీ॰ చిన్నగంట; చిన్న ఇత్తడి చెంబు.

ఘంసనా, అ॰ దే॰ ఘిసనా.

ఘఘరా, పు॰ **ఘఘరీ**, స్త్రీ॰ } లహంగా పరికిణి.

ఘట, పు॰ ఘడా కుండ; శరీరము; హృదయము. వి॰ ముటిల్లిన; సంభవించిన.

ఘటక, పు॰ మధ్యస్థ వివాహసంబంధమును కుదుర్చువాడు; దళారి; కుండ.

ఘటతీ, స్త్రీ॰ తక్కువ; హీనత.

ఘటనా, అ॰ అగుట; సరిపోవుట; సంభవించుట; తగ్గుట స్త్రీ॰ ముటించినది; ముట్టము.

ఘట-బఢ్, స్త్రీ॰ హెచ్చుతగ్గులు.

ఘటవాఢీ, పు॰ పన్నువసూలుచేయు రేవు కాపరి.

ఘటవార, పు॰ రేవుకూలిగైకొనువాడు; రేవువద్ద దక్షిణగైకొను బ్రాహ్మణుడు.

ఘటహా, పు॰ రేవును గుత్తకు తీసుకొనినవాడు.

ఘటా, స్త్రీ॰ మేఘపంక్తి; సమూహము.

ఘటాటోప, పు॰ నలువైపుల క్రమ్మివచ్చు మేఘముల సమూహము.

ఘటానా, స॰ తగ్గించుట; అగౌరవపరచుట; తీసివేయుట.

ఘటావ, పు॰ తగ్గుదల.

ఘటికా, స్త్రీ॰ గడియ; చిన్నతొట్టి.

ఘటియా, వి॰ ఎక్కువ విలువలేని; తుచ్ఛమైన.

ఘటిహా, వి॰ మోసకాడు.

ఘటీ, స్త్రీ॰ గడియ; న్యూనత.

ఘట్టా, పు॰ శరీరముపైన రాపిడివలన కలుగు కాయ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

घड़नैल, स्त्री० సంగడి ; రెండుతాటి బొందులు జతగాకట్టినతెప్ప.

घड़ा, पु० घला కుండ ;—**घड़ों पानी पड़ जाना** మిక్కిలి సిగ్గుపడుట.

घड़िया, पु० మట్టికుంపటి ; చిన్న కుండ.

घड़ियाल, पु० ग्राह మొసలి ; పూజా సమయమున కొట్టుగంట(జాగంట).

घड़ियाली, पु० గంటవాయించువాడు.

घड़ी, स्त्री० గడియ ; కాలము ; తగిన సమయము ; గడియారము ;—**साज़** पु० గడియారమును బాగు చేయువాడు ;—**साज़ी** स्त्री० గడియారమును బాగుచేయుపని లేక వృత్తి.

घड़ौची, स्त्री० నీటిలో నిండిన కుండ నుంచు ముక్కాలు పీట.

घतिया, पु० మోసగించువాడు.

घतियाना, स० దాచుట ; దొంగిలించుట ; తన వలలో చిక్కించుట.

घन, पु० बादल మేఘము ; సమూహము. वि० దృఢమగు; గొప్పది; గట్టి ;—**घोर** वि० మిక్కిలి దట్టమైన ; భయంకరమైన ;—**चक्कर** पु० ఎల్లప్పుడు చంచలమైన బుద్ధి గలవాడు ; జంజాటము.

घनफल, पु० పొడవు లావు వెడల్పు మూటిని గణించుటవలన వచ్చు ఫలము.

घनमूल, पु० (Cube-root).

घनसार, पु० కర్పూరము.

घना, वि० దట్టమగు.

घनात्मक, वि० పొడవు, లావు, వెడల్పు సమానముగానున్న.

घनिष्ठ, वि० గాఢము ; దట్టమైన.

घने / **घनेरे** } वि० कई అనేకులు; అధికము.

घनीपल, पु० ओला వడగల్లు.

घपचिआना, अ० घबराना తొట్రుపాటు పడుట.

घपची, स्त्री० రెండు చేతులతోడి గట్టి పట్టు.

घपला, पु० गड़बड़ అల్లరి ; గడబిడ.

घपुआ / **घपूचंद** } वि० మూర్ఖుడగు ; తెలియని.

घबड़ाना / **घबराना** } अ० కలతచెందుట; చంచలుడగుట ; విసుకెత్తుట स० తొందరపెట్టుట; వ్యాకులపెట్టుట.

घबराहट, स्त्री० వ్యాకులత.

घमंड, पु० అహంకారము.

घमंडी, वि० అహంకారి.

घमकना, अ० గర్జించుట. स० గ్రుద్దు గ్రుద్దుట.

घमका, पु० గ్రుద్దులధ్వని ; పెద్దధ్వని.

घमख़ोर, वि० ఎండను సహింపగలవాడు.

घमर, पु० నగారు ; దోలు మొ. వాని గంభీరధ్వని.

घमरौल, स्त्री० గడబిడ ; గల్లంత.

घमसा, पु० ऊमस ఉక్క.

घमसान, वि० భయంకరమగు.

घमाना, अ० ఎండతీసుకొనుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

घमासान, वि० दे० घमसान.

घर, पु० इल्ल; जन्मस्थानमु;—आबाद करना इल्ल निलबेट्टुट; कुटुंबीकुनि गाविंचुट;—करना तावु एर्परचु कॊनुट;—बसाना इल्ल बागुपरुचुट; ऒक इंटि वानिग जेयुट; का न घाट का पनिकिरानि;—के घर रहना नष्ट लाभालु लेकुंडुट;—आँख में घर करना प्रेमपात्रुडगुट.

घरघराना, अ० गुरुगुर ध्वनि. पु० कुटुंबमु.

घरघालन, वि० इंटिनि नाशनमु चेयुवाडु.

घरजाया, पु० इंटि बानिस.

घरनी, स्त्री० इल्लालु.

घरफोरी, स्त्री० इंटिलो कय्यमुनु लेव दीयुनदि.

घरबसा, पु० ऊपपति; रंकुमगडु.

घरबार, पु० कुटुंबमु; इल्लु वाकिलि.

घरबारी, पु० पिल्ललुगलवाडु; कुटुंबी कुडु.

घराऊ, वि० गृहमुनकु संबंधिंचिन.

घराती, पु० कन्यपक्षमुवारु.

घराना, पु० ख़ानदान कुलमु; वंशमु.

घरी, स्त्री० मिडत.

घरू, वि० घराऊ इंटिकि संबंधिंचिन.

घरेलू, वि० पालतु पेंचबडिन; गृह संबंधमैन.

घरैया, वि० इंटि. पु० इंटिमनिषि.

घरौंदा, पु० बॊम्मरिल्लु.

घर्रा, पु० ऒक विधमैन कॊटुक.

घर्राटा, पु० दे० खर्राटा.

घर्षण, पु० रगड़ ऒरपिडि.

घलना, अ० पारवेयबडुट; शप्रमु प्रयोगिंपबडुट; कॊट्लाटयगुट.

घल्लआ, पु० कॊसरु.

घसखुदा, पु० गड्डिदोकुवाडु; मूर्खुडु.

घसना, अ० घिसना अरुगुलु.

घसियारा, पु० गड्डिनम्मुवाडु.

घसियारिन } स्त्री० गड्डिनम्मुनदि.
घसियारी }

घसीट, स्त्री० गॊलुसुकट्टु व्रात.

घसीटना, स० ईड्चुट.

घहरना } अ० गर्जिंचुट; गण गण
घहराना } प्रोगुट.

घाँघरा, पु० लहंगा परिकिणि.

घाँटी, स्त्री० कॊंडनालिक.

घाई, स्त्री० देब्ब; मोसमु; व्रेल्ल संदु.

घाऊघप, वि० गुट्टुग यितरुनिसॊत्तुनु काजेयुवाडु.

घाएँ, क्रि० तरफ़ वैपु.

घाघ, पु० बहुनिपुणुडु; इंद्रजालिकुडु.

घाघरा पु० लहंगा परिकिणि.

घाट, पु० घट्टमु; रेवु; कॊंड लोय;—स्त्री० मोसमु; चेदु पनि. वि० तरिगिन.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

घाटा, पु० हानि नष्टमु :—उठाना नष्टपडुट.

घाटिया, पु० तीर्थ पुरोहितुडु.

घाटी, स्त्री० कॊंड कनुम ; कॊंडच रिय ; टोंगेट्लवद्द निच्चु रसीदु.

घात, पु० देब्ब ; चेडु. स्त्री० एत्तु ; स्वार्थसिद्धिकि तगिन अदनु ; पॊंचि यॆंडुट :—में फिरना पॊंचि तिरुगुट ; पॊंचियॆंडुट.

घातक, पु० हत्यारा चंपुवाडु.

घातिनी, स्त्री० चंपु नदि ; नाशमु चेयुनदि.

घाती, पु० चंपुवाडु.

घान. पु०
घानी स्त्री० } वायि.

घाम, पु० ऎंड.

घामड़, वि० मूर्खुडु.

घाय, पु० देॅ० घाव.

घायक, वि० नाशमु चेयु ; चंपु नट्टि.

घायल, वि० देब्बतिन ; गायपडिन.

घार, स्त्री० नीटि प्रवाहमुवलन एर्प डिन मार्गमु लेक गुंट.

घाल
घाला } पु० कॊसरु ; मॊग्गु.

घालक, पु० नाशमुचेयुवाडु.

घालना, स० उंचुट ; वेयुट ; प्र योगिंचुट ; चेसिवेयुट ; नाश नमुचेयुट.

घाव, पु० ज़ख़्म गायमु ; देब्ब ; —पर नमक का नोन छिड़कना पुंडु मीद उप्पु पॊडि चल्लुट ; गोरुचुट्टुपैरोकलिपोटु :—पूजना या भरना पुंडुमानुट.

घास, स्त्री० गड्डि ; मेत :—पात अकु अलमु :—फूस अक्क-रकु रानि वस्तुवु :—काटना या खोदना तुच्छमगु पनिचेयुट.

घिग्घी, स्त्री० एक्कि-ळ्ळु :—बँधना एक्कि-ळ्ळु वच्चुट ; भयमुवलननोट सरिग मातराकपोवुट.

घिघियाना, अ० देवुरिंचुट ; ब्रति मालुट.

घिचपिच
घिचरपिचर } स्त्री० क्रिक्कि-रियुट.

घिन, स्त्री० घृणा असह्यमु ; द्वे षमु.

घिनाना, अ० असह्यपडुट.

घिनावना
घिनौना } वि० गंद्दा, असह्य कर मगु.

घिन्नी, स्त्री० दे० घिरनी.

घिया, पु० कद्दू, पॊरकाय.

घिरना, अ० चुट्टबडुट ; आवरिंप बडुट.

घिरनी, स्त्री० गिलक ; चक्रमु ; चुट्टु ; ऒक विधमगु पावुरमु.

घिराई, स्त्री० चुट्टुट ; पशुवुलनु मेपुट ; कापुकूलि.

घिरायँद, पु० चेडुवासन.

घिराव, पु० चुट्टु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

घिसघिस, स्त्री० कार्यमु नंदु कॊंचेमु सडलुट ; अनिश्चयमु.

घिसना, स० रुद्दुट. अ० अरिगि पोवुट.

घिसपिस, स्त्री० ऒरपिडि ; कलयिक.

घिसाई, स्त्री० ऒरपिडिपट्टिनंदुकुकूलि.

घिसाव
घिस्सा } पु० रगड़ ऒरपिडि.

घी, पु० नेयि. पाँचों उँगली घी में होना चक्कनि सुखमब्बुट; अमित मगुलाभमुकल्गुट. के दिये जलना कोरिकयगुट.

घुइयाँ, स्त्री० दें अरवी चामदुंप.

घुँघची, स्त्री० गुरिगिंज.

घुँघनी, स्त्री० तडिपि नेतिलॊ तालिंपु चेसिन बटाणि ; शनग मॊ.

घुँघरारे
घुँघराले } वि० उंगरमुलु तिरिगिन.

घुँघरू, पु० अंदिय ; कालिकिट्टु चिरु गज्जे.

घुंडी, स्त्री० गुड्डगुंडी.

घुग्घ, पु० गुड्लगूब.

घुघुआना, अ० गुड्लगूब कूत ; पिल्लि गुरक.

घुटकना, स० गुटगुट त्रागिवेयुट ; म्रिंगिवेयुट.

घुटकी, स्त्री० कंठनाळमु.

घुटना, पु० मॊकाळ्ळु. अ० ऊपिरि आदकपोवुट ; अणचबडुट ; मैत्रि कलुगुट.

घुटन्ना, पु० मॊकाळ्ळवरकुंडुलागु.

घुटवाना, स० पिनिकिंचुट ; नॊक्किंचुट ; तल वेंट्रुकल क्षौरमु चेयिंचुट

घुटाई, स्त्री० नॊक्कुट ; पिनुकुट ; ऒरनि नुनुपुग चेसि नंदुलकगुकूलि.

घुटाना, स० नॊक्किंचुट.

घुट्टी, स्त्री० उग्गु.

गुड़कना, स० अदलिंचि माटलाडुट ; कसरुकॊनुट.

घुड़की, स्त्री० डप्पट बेदरिंपु. खैर घुड़की अबद्दपु भयमुचूपुट.

घुड़दौड़, स्त्री० गुर्रपुपरुगु ; अश्विक दळमु चेयुकवायत्तु.

घुड़सार
घुड़साल } स्त्री० अश्वबल गुर्रपुशाल.

घुण
घुन } पु० कॊय्यलनुतॊलचु वुरुगु.

घुनना, अ० पुरुगु तिनुटचे बॊळ्ळै बलहीनमगुट.

घुन्ना, वि० चुप्पा लॊलॊन चेडुगु तलंचुवाडु.

घुप, वि० कटिक चीकटि.

घुमक्कड़, वि० अतिगा तिरुगुवाडु.

घुमटा, पु० तल तिरुगुट.

घुमड़ना, अ० कारु मब्बुलु दट्टमुग ऐट्टुट ; व्यापिंचुट.

घुमरना, अ० घॊरशब्दमु चेयुट.

घुमरी, स्त्री० नीटि सुडि.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఘుమానా, స॰ నలు వైపుల త్రిప్పుట: నలు వైపుల విహారార్థము త్రిప్పి చూపుట.

ఘుమావ, పు॰ తిరుగుడు:—ఘార వి॰ తిరుగుడుగల:—ఫిరావ పేచీమాట.

ఘురబినియా, స్త్రీ॰ పరిగేరుట: పెంట పోగు మీద వస్తువులను ప్రోగు చేయుట.

ఘులనా, అ॰ నీరు: పాలు మొదలైన ద్రవ పదార్థములలో చక్కగ కలని పోవుట: కరగుట: వండి మెత్త బడుట: గడచుట.

ఘులానా, స॰ కృశింపజేయుట: కరగించుట.

ఘుసనా, అ॰ ఘుసేఢనా ప్రవేశించుట: లగ్నమగుట.

ఘుసానా) స॰ చొప్పుట: ప్రవేశించు
ఘుసేఢనా) నట్లుజేయుట: గ్రుచ్చుట.

ఘూఁఘట, పు॰ ముసుగు:—ఢాఢనా మునుగువైచుకొనుట.

ఘూఁఘర, పు॰ ఉంగరములవంటి వెంట్రుకలు.

ఘూఁచా, పు॰ గ్రుడ్డు.

ఘూఁట, పు॰ గ్రుక్క.

ఘూఁటనా, స॰ పీనా త్రాగుట: గ్రుక్కవేయుట.

ఘూఁటీ, స్త్రీ॰ ఉగ్గు.

ఘూఁస, స్త్రీ॰ దే॰ ఘుస.

ఘూఁసా, పు॰ గ్రుడ్డు. ఘూఁసేబాఁజీ గ్రుడ్డులాట.

ఘూఁఘా, పు॰ రెల్లు మొ. వానిపువ్వు.

ఘూఁకా, పు॰ ఐట్ట.

ఘూఁఘూఁ, పు॰ గుడ్లగూబ.

ఘూనా, వి॰ నేర్పుగలవాడు.

ఘూమ, స్త్రీ॰ తిరుగుడు: పని.

ఘూమఘుమారా, వి॰ పెద్దచుట్టుకలిగిన.

ఘూమనా, అ॰ తిరుగుట: తిరిగివచ్చుట: మత్తుచెందుట.

ఘూర, పు॰ మురికి పెంట పార వేయు చోటు; పెంటపోగు.

ఘూరనా, అ॰ ఉరిమి చూచుట: కన్నురుముట.

ఘూరా, పు॰ పెంటపోగు.

ఘూస, స్త్రీ॰ పందికొక్కు: లంచము:—ఖోర లంచగొండి.

ఘృణా, స్త్రీ॰ అసహ్యము.

ఘృణిత, వి॰ అసహ్య పడతగిన: ఏవగించు కొనతగిన.

ఘృత, పు॰ ఘీ నేయి.

ఘేఁటీ, స్త్రీ॰ భుజమునకు కంఠమునకు గల అస్థిబంధనము.

ఘేఘా, పు॰ అన్నాశయమువకు భుజించిన ఆహారమును కొని పోవు గొట్టము: కంఠపువాపు.

ఘేర, పు॰ ఆవరణము: మండలాకారము.

ఘేరఘార, పు॰ నలువైపుల చుట్టుట లేక వ్యాపించుట: వ్యాప్తి: ముఖస్తుతి.

ఘేరనా, స॰ నలువైపుల చుట్టుముట్టుట: ఆవరించుట: ఆక్రమించుట: వస్తువులను మేపుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఘెరా, పు॰ చుట్టుకొలత ; ఆవరణము ; ప్రహరీ ; చదరము.

ఘేలా, పు॰ కుండ ; కలశము.

ఘోఘా, పు॰ నత్తగుల్ల ; గోధుమగింజపై పొట్టు. వి॰ సారములేని ; మూర్ఖుడగు.

ఘోచా, పు॰ గుత్తి ; బోడియెద్దు.

ఘోటనా, స॰ క్రాగుట ; జీర్ణము చేసుకొనుట ; మెడనులుముట ; కుత్తుక పిసుకుట.

ఘోపనా, స॰ గుచ్చుట ; మొరటుగ కుట్టుట.

ఘోసలా, పు॰ ఖోతా పక్షిగూడు.

ఘోఖనా, స॰ రటనా వల్లెవేయుట ; బట్టి వేయుట.

ఘోట
ఘోటక } పు॰ గుర్రము.

ఘోటనా, స॰ మెరుగు పెట్టుట ; పీకనొక్కుట ; తరిమెనపట్టుట.

ఘోటనీ స్త్రీ॰ పాత్రము.

ఘోటా, పు॰ ఒరపుడు వస్తువు ; నూరెడు లేక మెరుగు పెట్టెడు పనిముట్టు.

ఘోటాలా, పు॰ గడబిడ.

ఘోడ్‌సార
ఘోడ్‌సాల } స్త్రీ॰ దే॰ ఘుడ్‌సాల.

ఘోడా, పు॰ గుర్రము.

ఘోడ్‌ఖియా, స్త్రీ॰ ఆడగుర్రము ; గోడకు కొట్టబడినవొంతె.

ఘోడ్‌ఖీ, స్త్రీ॰ ఆడగుర్రము.

ఘోరనా, అ॰ గర్జించుట.

ఘోరిలా, పు॰ పిల్లలాడుకొను కొయ్య గుర్రము.

ఘోలఘుమావ, పు॰ తప్పించుకొనుట.

ఘోలనా, స॰ కరుగునట్లు కలుపుట ; సమాధానమునకు తెచ్చుట ; ఘోలకర పీ జానా తేలికగచంపుట ; ఏమియు సరకుచేయకుండుట.

ఘోలా, పు॰ చక్కగ మెదుపుటచే లేక కలుపుటచే తయారైనది.

ఘోష, పు॰ గొల్లవాడు ; గొల్లపల్లె ; గోశాల ; ధ్వని.

ఘోషణా, స్త్రీ॰ మునాదీ చాటింపు.

ఘోసీ, పు॰ గొల్లవాడు ; పాలు మొ. అమ్మువాడు.

ఘౌద్, పు॰ పండ్లగెల లేక గుత్తి.

ఘ్రాణ, స్త్రీ॰ నాక ముక్కు ; వాసన చూచుశక్తి ; వాసన.

చ

చంక్రమణ, పు॰ ఇధర ఉధర ఘ్రమనా, టహలనా ఇటు అటు తిరుగుట ; పచారుచేయుట.

చంగ, స్త్రీ॰ గాలి పటము ; దప్పు వంటి ఒక వాయిద్యము. వి॰ సుందరుడగు.

చంగా, వి॰ స్వస్థ ఆరోగ్యవంతుడగు.

చంగుల, పు॰ పట్టు ; పంజా ; పక్షుల హస్తము ;—మేఁ ఫఁసనా చేతిలో చిక్కుకొనుట.

చంగేర } స్త్రీ॰ పువ్వులుంచుపాత్ర ;
చంగేరి } బుట్ట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चंचरी, स्त्री० } भौंरा తుమ్మెద.
चंचरीक, पु० }

चंचला, स्त्री० లక్ష్మి.

चंचु, स्त्री० चोंच పక్షులముక్కు.

चंचोरना, स० పళ్లతో నొక్కి నొక్కి పీల్చుట.

चंट, वि० ధూర్తుడగు ; నేర్పరియగు.

चंड, वि० కఠోరమగు ; క్రోధముగల ; తీక్ష్ణమగు. पु० వేడిమి.

चंडाल, पु० अछूत అంటరానివాడు ; —चौकड़ी రౌడీల గుంపు.

चंडावल, पु० వెనుకనుండు సైనికుడు ; వీరుడు ; పహరా.

चंडू, पु० నల్ల మందు నుండి తయారు చేయబడు యొక మాదక ద్రవ్యము ; —ख़ाने की गप శుద్ధ అబద్ధము ; —बाज़ త్రాగుబోతు.

चंडूल, पु० బూడిదరంగుగల ఒకపక్షి.

चंद, वि० कुछ కొందరు ; కొన్ని ; కొలది ;—पु० చంద్రుడు.

चंदन, पु० మంచిగంధము.

चंदराना, स० देश తెలిసియే ఎరుగ నట్లు నటించుట ; మోసగించుట.

चंदला, वि० బట్టతలగల.

चँदवा, पु० वितान మేలుకట్టు ; చాందిని.

चंदा, पु० చంద్రుడు ; చందా.

चँदिया, स्त्री० నడినెత్తి ; చెరువు లోని లోతు ప్రదేశము.

चंदोवा, पु० दे० चँदवा.

चंद्रबिंदु, पु० అర్ధానుస్వార బిందువు.

चंद्रहास, पु० ఖడ్గము ; రావణునికత్తి.

चंद्रिका, स्त्री० వెన్నెల.

चंपई, वि० సంపెగవన్నెగల; పసుపు వన్నెగల.

चंपक, पु० चंपा సంపెగ.

चंपत, वि० ग़ायब అంతర్ధానము.

चंपना, अ० బరువుచేక్రుంగుట ; సిగ్గు వలన క్రుంగిపోవుట; కృతజ్ఞతవలన అణగుట.

चंपा, पु० సంపెగ.

चंपू, पु० గద్య పద్యములుండు కావ్యము.

चंबल, स्त्री० ఒకనది. पु० నీటివెల్లువ.

चँवर, पु० వింజామరము ;—ढार వింజామరము వీచువాడు.

चक, पु० చక్రవాకము ; చక్రము.

चकई, स्त्री० చక్రవాకి. वि० గుండ్రని.

चकचून, वि० चकनाचूर పొడి చేయబడిన.

चकचौंध, स्त्री० दे० चकाचौंध.

चकती, स्त्री० గుండ్రని లేక నలుకోణముల గుడ్డపట్టీ.

चकत्ता, पु० శరీరముపైనుండు పెద్ద గుండ్రని మచ్చ;—मारना పండ్లతో కొరుకుట.

चकनाचूर, वि० మిక్కిలి అలసిన ; పొడి పొడియగు.

चकपक, वि० हक्काबक्का స్తంభితుడగు ; చకితుడగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चकपकाना, अ० ఆశ్చర్యముతో నిటు నటు చూచుట.

चकफेरी, स्त्री० పరిక్రమము; చుట్టు తిరుగుట.

चकबंदी, स्त्री० నలువైపుల ఎల్లలు నిర్ణయించి విభాగముచేయుట.

चकबस्त, पु० భూమికి ఎల్లలు నిర్ణయించుట.

चकमक, पु० చెకుముకి రాయి.

चकमा, पु० धोखा మోసము; టక్కు.

चकरवा, पु० కలినస్థితి; జగడము.

चकराना, अ० (तल) తిరుగుట; భ్రాంతుడగుట; ఆశ్చర్యపడుట.

चकरानी, स्त्री० ఢాసీ పనికత్తె.

चकरी, स्त्री० चक्की తిరుగలి.

चकला, पु० రొట్టెలు ఒత్తురాయి లేక సాన; జిల్లా; తిరుగలి; వేశ్యాకూటము.

चकलाई, स्त्री० వెదల్పు.

चकलाना, स० మొక్కపాతి పెట్టుట; వెదల్పు చేయుట.

चकली, स्त्री० గిలక; గంధపుసాన.

चकलेदार, पु० పన్ను వసూలు చేయువాడు.

चकवा, पु० చక్రవాకము.

चकाचक, क्रि० మునిగి తేలుచుండు. क्रि० నిండుగ; తృప్తియగువరకు; పొట్ట నిండుగ.

चकाचेवल, स्त्री० రేవడిమన్ను.

चकाचौंध, स्त्री० (కన్నులు) మిఱుమిట్లు గొల్పుట; ఆశ్చర్యపడుట.

चकाव्यूह, पु० చక్రవ్యూహము.

चकित, वि० విస్మితుడగు. భీతుడైన; వ్యాకులపడు.

चकुला, पु० పిట్ట పిల్ల.

चकोटना, स० గిల్లుట.

चकोतरा, पु० మాదీఫలము.

चकोह, पु० భేవర నీటిసుడి.

चक्कर, पु० చక్రము; చుట్టు. పరిక్రమణము; చిక్కు; నీటిసుడి;—काटना ప్రదక్షిణ చేయుట; వంకరటింకరగ పోవుట;—खाना చుట్టు దారిని పోవుట; పొర బడుట;—मारना నలువైపుల తిరుగుట;—में डालना ఆశ్చర్యము కల్గునట్లు చేయుట;—में पड़ना అనమంజసమున చిక్కు కొనుట;—लगाना నలువైపుల చుట్టుట.

चक्का, पु० पहिया చక్రము.

चक्की, स्त्री० जाँता తిరుగలి.

चक्खू, पु० చాకు.

चक्र, पु० पहिया చక్రము; తుమ్మరివాని చక్రము; తిరుగలి; సుడి.

चक्षु, चख } पु० आँख కన్ను.

चख़, चख़-चख़ } स्त्री० लड़ाई పోట్లాట; అల్లరి.

चखना, स० రుచి చూచుట.

चखाचखी, स्त्री० लागडाँट విరోధము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चखाना, स० రుచి చూపుట.

चगड़, वि० చత్తర నేర్పరియగు.

चचा, पु० తండ్రి సోదరుడు;—बनाना చక్కగ పగతీర్చుకొనుట; తగినట్లు దండించుట.

चचींडा, पु० పొట్లకాయ.

चचेरा, वि० అన్నదమ్ముల (పిల్లలు); —भाई पु० అన్నదమ్ముల పిల్లలు.

चचोड़ना, स० పండ్లతోడ అదిమి రసమును పీల్చుకొనుట.

चट, क्रि० ఝట వెంటనే; తోడనే; —कर जाना తినుట; అపహరించుట.

चटक, स्त्री० తళుకుబెళుకు; చురుకు; పిచ్చుక. वि० తళుకుబెళుకుగల. क्रि० త్వరితముగ;—मटक स्त्री० కృత్రిమ శృంగారము.

चटकना, अ० తేలికధ్వనితో విరుగుట; వగులుట; కోపించుట; మెటికలు విరుచుట. पु० చెంపదెబ్బ.

चटकनी, स्त्री० सिटकनी తలుపు గడియ.

चटका, पु० స్ఫూర్తి; తొందర.

चटकाना, स० విరుచుట; మెటికలు విరుచుట; కోపము కలిగించుట.

चटकारा, वि० चमकीला ప్రకాశవంతమగు; చపలుడగు. पु० లొట్టపేయు ధ్వని.

चटकाहट, स्त्री० వగులుధ్వని; మొగ్గలు విరియుట.

चटकीला, वि० भड़कीला ప్రకాశవంతమగు; తళుకొత్తు; రుచ్యమగు.

चटनी, स्त्री० పచ్చడి; చట్నీ.

चटपट, क्रि० झटपट, తక్షణమే.

चटपटा, वि० मज़ेदार, రుచిగల.

चटपटाना, अ० తొందరచేయుట.

चटपटी, स्त्री० త్వర; వ్యాకులత; సంభ్రమము.

चटवाना, स० నాకించుట; కత్తి మొ. వానిని సానపెట్టించుట.

चटशाला } स्त्री० مکتب, బడి;
चटसार } స్కూలు.

चटाई, स्त्री० చాప.

चटाचट, क्रि० చాల తొందరగ.

चटाना, स० నాకించుట; లంచమిచ్చుట; సాన పెట్టించుట.

चटापटी, स्त्री० తొందర.

चटावन, पु० అన్నప్రాశనము.

चटियल, वि० చెట్టుచేమలేని.

चटिहाट, वि० మూర్ఖుడు.

चट्ट, पु० चापल्लूसी ముఖస్తుతి.

चट्टल, वि० चंचल, చంచలమగు; సుందరమగు.

चटोरा, वि० రుచులయందాసక్తిగల వాడు; లోభి.

चट्टा, पु० శిష్యుడు; వెదరుచాప; మైదానము; ఆరుబయలు; మచ్చ; एक ही थैली के चट्टे बट्टे ఒకే రకమునకు సంబంధించినవి.

चट्टान, स्त्री० రాతిచుట్టు; బండ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चट्टी, स्त्री० लोटु; नष्टमु; ऒक विधमगु चेप्पलु; यात्रिकुलु बसचेयु स्थलमु.

चट्ट, वि० दे० चटोरा.

चड़चड़, पु० पेलपेलनुट.

चड़सी, पु० गंजायि त्रागुवाडु.

चडी, स्त्री० तन्नु.

चड्डा, वि०मूर्खुडु.

चड्डी, स्त्री० मट्टलागु.

चढ़ता, स्त्री० देवुनिकिच्चु कानुक.

चढ़ती, स्त्री० लाभमु; वृद्धि.

चढ़ना, अ० ऎक्कु-ट; पेंपॊंदुट.

चढ़ाई, स्त्री० दादि; आक्रमण; ऎक्कु-डु; देवरकु कानुक समर्पण.

चढ़ा-उतरी, स्त्री० ऎगुडुदिगुडु.

चढ़ा-ऊपरी } स्त्री० पोटी; विरोधमु.
चढ़ा-चढ़ी }

चढ़ाना, स० ऎक्कि-ंचुट; अर्पिंचुट; ऎक्कु-पेट्टुट.

चढ़ाव, पु० ऎक्कु-डु; पेंपॊंदुट; —उतार ऎगुडु; दिगुडु; रानु रानु सन्नगिल्लुट.

चढ़ावा, पु० कट्नमु; कानुक; उत्सा हमु.

चढ़ैत, पु० ऎक्कु-वाडु; स्वारिचेयु वाडु.

चणक, पु० दे० चना.

चतुरंग, पु० रथगज अश्वपदातुलु; चदरंगमु.

चतुराई, स्त्री० होशियारी, नेर्पु.

चतुष्कोण, वि० नाल्गुमूललुकल.

चतुष्पद, पु० चौपाया नाल्गुपादमुलु कलदि; पशुवु.

चद्दर, स्त्री० दुप्पटि.

चनखना, अ० खफ़ा होना कोपपडुट.

चना, पु० शनगलु; नाकों चने चबवाना चाल यिब्बंदि पेटुट; लोहे का चना इनुपगुग्गिल्ल; मिगुल कठिन मगु पनि.

चपकन, स्त्री० ऒक विधमगु चॊक्का-; तलुपु; नागवासमु.

चपकना, अ० दे० चिपकना.

चपक़लश, स्त्री० धर्मयुद्धमु; गुंपु; कोलाहलमु; असमंजसमु.

चपटा, वि० दे० चिपटा.

चपड़ चपड़, स्त्री० तिनुनप्पुडु लेक त्रागुनप्पुडु कुक्क-ल नोटिनुंडि वेलुवडु ध्वनि.

चपड़ा, पु० पत्तर लक्क-.

चपत, पु० तमाचा चेंपदेब्ब; नष्टमु.

चपना, अ० दबना, अणगुट; निग्गु पडुट; नाशनमगुट.

चपनी, स्त्री० मूकुडु; गिन्नॆ; कॊब्बरिकाय; कमंडलमु.

चपरगट्ट, वि० अभागा निर्भाग्युडगु.

चपरा, क्रि० झटपट, तॊंदरगा.

चपराना, स० असत्यमु चेप्पिंचुट.

चपरास, स्त्री० बंट्रोतु बिल्ल.

चपरासी, पु० अरदली, नौकरु; तैनाती. बंट्रोतु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చపల, వి॰ నేర్పుగల ; త్వరపడు ; చంచలుడగు.

చపలా, స్త్రీ॰ చాకచక్యముగలది; లక్ష్మి; మెరపుతీగ ; వేశ్య.

చపాతీ, స్త్రీ॰ ఒకవిధమగు రొట్టె.

చపానా, స॰ క్రొత్తగుజంచేయుట ; అణగునట్లు చేయించుట ; సిగ్గుపడునట్లుచేయుట.

చపేట, స్త్రీ॰ నెట్టుట ; త్రోపుడు; దెబ్బ ; చెంపదెబ్బ.

చపేటా, పు॰ దే॰ చపేట.

చపేటనా, స॰ ధ్వనా అణచుట.

చప్పన, పు॰ లోతులక్కువ గిన్నె.

చప్పల, పు॰ చెప్పులు.

చప్పా, పు॰ బెత్త ; నాల్గు అంగుళముల స్థలము ; కొద్దిచోటు.

చమ్మ, పు॰ పడవ నడుపు తెడ్డు.

చఫాల, స్త్రీ॰ చుట్టు బురదగల భూమి.

చబక, స్త్రీ॰ నొప్పి ; పీడ వి॰ పిరికివాడు.

చబకనా, అ॰ నొప్పి పెట్టుట.

చబానా, స॰ నములుట.

చబూతరా, పు॰ అరుగు ; పెద్దతాణా ; తిన్నె.

చబేనా, పు॰ నమిలితినుటకై వేయించి యుంచుకొను శనగలు, గుగ్గిళ్లు మొ.

చబేనీ, స్త్రీ॰ ఫలహారము ; అల్పాహారము.

చభానా, స॰ భోజనము పెట్టుట.

చభోరనా, స॰ ముంచుట ; ముంచితేల్చుట.

చమక, స్త్రీ॰ ప్రకాశము ; వెలుతురు ; కాంతి ;—ఝమక స్త్రీ॰ తఝక భఝక తళుకుబెళుకు; ఆడంబరము ;—దార వి॰ చమకీలా తళుకుగల ; ఆడంబరముగల.

చమకనా, అ॰ ప్రకాశించుట ; మెరయుట ; వృద్ధిపొందుట.

చమకీలా, వి॰ కాంతివంతమగు.

చమగీదడ్డ, పు॰ గబ్బిలము.

చమచమ, స్త్రీ॰ ఒకవిధమగు మిఠాయి.

చమచమానా, అ॰ దీప్తివంతమగుట.

అ॰ మెరపించుట.

చమచా, పు॰ చిన్నగరిటె.

చమటనా, అ॰ దే॰ చిమటనా.

చమచిమడ్డ, వి॰ అంటుకొని వదలనిది.

చమడ్డా, పు॰ చర్మము ; తొక్క ;—ఉధేడ్డనా యా ఖీంచనా చర్మమునొలుచుట ; అమితముగ కొట్టుట.

చమడ్డీ, స్త్రీ॰ ఖాల చర్మము.

చమత్కారీ } వి॰ అద్భుతమైన; విస్మిత
చమత్కృత } మగు.

చమన, పు॰ పుష్పవారీ పూదోట ; ఉపవనము.

చమర, పు॰ వింజామరము.

చమరఖ, స్త్రీ॰ రాటమునకు పెట్టుతోలు చెవుడు ; బలహీనమైన స్త్రీ.

చమరస, పు॰ తోలు రాపిడిచే కలుగు పుండు.

చమాచమ, వి॰ ధగధగ మెరుపుతో కూడిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చమార, పుం మాదిగవాడు.

చమారిన్ చమారీ } స్త్రీం మాదిగవాని భార్య.

చమూ, స్త్రీం ఫ్రౌజ సేన.

చమేలీ, స్త్రీం మల్లె.

చమోటా, పుం మంగలిక త్తి పదునుచేయు కోలవట్టి.

చమోటీ, స్త్రీం చాత్రక కొరడా ; సన్నని బెత్తము.

చమ్మచ, పుం చంచా ; గరిట.

చయ, పుం సమూహము.

చయన, పుం చునాఁ ఏరుట.

చర, పుం జాసూస గూఢచారుడు. విం తనంతటతాను కదలువస్తువు ; జంగమము.

చరఁీ, స్త్రీం పశువులు నీళ్లుత్రాగు తొట్టి.

చరక, పుం దూత ; గూఢచారుడు ; ఒక ఆయుర్వేదాచార్యుడు.

చరకా, పుం గాయము ; వాత ; నష్టము.

చరఖ, పుం దేం చర్ఖా.

చరఖా, పుం రాట్నము.

చరఖీ, స్త్రీం చక్రము ; నూలిగిలక ; ప్రత్తిరాటము.

చరచనా, సం గంధమురాయుట.

చరచా, స్త్రీం దేం చర్చా.

చరతీ, పుం ప్రతదినమున ఉపవాసము చేయనివాడు.

చరన-బరదార, పుం గొప్పవారల పాదరక్షలు ఎత్తియుంచు నౌకరు.

చరనా, సం పశువులు తిరిగి తిరిగి మేయుట.

చరనీ, స్త్రీం పశువులు మేయుచోటు.

చరపట, పుం చపత చెంపదెబ్బ.

చరపరా, విం గాటుగానున్న ; చురుకైన.

చరపరానా, ఱం ఎండవలన కురుపు గట్టి పడి మరింత బాధ కలుగజేయుట.

చరపూజ, విం పనికిరాని ; చాల తేలికయిన మూర్ఖుడగు.

చరఫ, విం తేజ పదునైన ; వాడియగు.

చరబోఁక చరబాక } విం చత్తర నేర్పరియగు ; చంచలమగు ; జంకులేని.

చరవా, పుం నకలు ; ప్రతిరూపు ; నమూనా.

చరవీ, స్త్రీం క్రొవ్వు.

చరమ, విం అన్నిటిని మించిన ; తుది.

చరవాఁీ, స్త్రీం మేత ; పుల్లరి.

చరవాహా, పుం పశువులను మేపువాడు.

చరస, పుం మోటబాన ; గంజాయి చెట్టు నుండి వెలువడు ఒక జిగురు పదార్థము. ఇది ఒక మాదక ద్రవ్యము.

చరసా, పుం చరస పెద్ద తోలుసంచి ; మోట.

చరాఁీ, స్త్రీం దేం చరవాఁీ.

చరాగాహ, పుం పశువులు మేయుబీడు.

చరానా, సం పశువుల మేపుట ; ఎవరినైనను మోసపుచ్చుట.

చరావర, స్త్రీం అనవసరపు ప్రసంగము.

చరిందా, పుం మేయుపశువు.

చరిత, పుం నడవడి ; పని ; చేత ; జీవన చరిత్రము.

చరితార్థ, విం కృతార్థుడైన ; ఫలించిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चरित्तर, पुं धूर्तत ; मिष.

चरित्र, पुं स्वभावमु ; चरित्रमु ; नडवडि.

चरी, स्त्री मेत ; बीडु.

चरेरा, वि कठिनमैन.

चर्ख, पुं आकाशमु ; भाग्यमु ; चक्रमु ; कुम्मरि चक्रमु.

चर्खा, पुं दे० चरखा, राट्नमु.

चर्चन, पुं गंधमुपूयुट.

चर्चा, स्त्री शिक्ष चर्च ; लेपनमु.

चर्चित, वि पूयबडिन.

चर्ब, वि नुन्ननि ; लावैन ; वेगमु गल ; चंचलुडगु.

चर्रना, अ० वायुवुवलन ऐदेनि अंगमुन नॊप्पिपट्टुट.

चर्वितचर्वण, पुं चेसिनदे मरल चेयुट ; चेप्पिनदे मरलचेप्पुट.

चल, वि चंचल अस्थिरमगु.

चलचलाव, पुं बयलुवेडलुट ; मरणमु.

चलता, वि पोवुचुन्न ; एल्लप्पुडु जरुगुचुंडु ; प्रचलितमैयुंडु ; —बनना प्रयाण मगुट :— पुरक्षा कार्यदक्षुडु.

चलती, स्त्री प्रभाव मर्य्याद ; गौरवमु ; पलुकुबडि.

चलन, पुं व्यवहारमु ; प्रचारमु ; गति ; पोकड :—सार, वि चालरोजुलुंडु ; पनिकिवच्चु.

चलना, अ० वेल्लुट ; अक्करकुवच्चुट ; वृद्धि पॊंदुट ; पेट चलना विरेचनमुलगुट ; जरुगुबाटगुट ; चल बसना चनिपोवुट.

चलनी, स्त्री० दे० छलनी.

चलविचल, वि स्थानमुन सरिगलेनि ; तारुमारैयुन्न.

चलाऊ, वि टिकाऊ, चाल दिनमु लुंडु ; निलुकडगल ; दृढमगु.

चलाचली, स्त्री प्रयाणपु हडाविडि ; अनेकुल प्रयाणमु.

चलान, स्त्री पंपबडु लेक वेडलु पनि ; अपराधिनि पट्टुकॊनि विचारणकै न्यायाधिपतिवद्दकु पंपुट.

चलाना, स० वेडलुटकु प्रोत्सहिंचुट ; कलिय बेट्टुट ; (मर) त्रिप्पुट.

चलायमान, वि नडचुनट्टि ; चंचलमैन.

चलाव, पुं यात्र ; नडक.

चलावा, पुं रस्म आचारमु ; परिपाटि.

चलित, वि अस्थिरमैन ; नडचुचुन्न.

चवन्नी, स्त्री पावला बिल्ल.

चवाई, पुं निंदक, निंदनु व्यापिंप चेयुवाडु ; कॊंडेमुलु चेप्पुवाडु.

चवाव, पुं निंद ; दूरुट ; पुकारु.

चश्म, स्त्री० आँख कन्नु :—दीद वि० प्रत्यक्षमुग चूचिन :— नुमाई, स्त्री० कन्नुलतॊ बेदरिंचुट :—पोशी स्त्री० कन्नुलकगुपडक तिरुगुट.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చశ్మక, స్త్రీం వైమనస్యము; కళ్ల జోడు.

చశ్మా, పుం ముక్కుద్దము; సులోచనము; నీటిధార.

చషక, పుం కల్లుత్రాగుపాత్ర; తేనె.

చసక, స్త్రీం నొప్పి.

చసకనా, అం నొప్పిచేయుట.

చసకా, పుం లత వ్యసనము; ఆసక్తి.

చసనా, అం అంటుకొనుట.

చస్పాఁ, విం అంటుకొనియున్న.

చస్పీదా, స్త్రీం అంటించబడిన.

చఱ, పుం పడవరేవు. స్త్రీం గొయ్యి.

చఱక, స్త్రీం పక్షుల కలకలారవము.

చఱకనా, అం పక్షులుకూయుట.

చఱచఱా, పుం నవ్వులాట; వేగాకోళము; పక్షులకూత.

చఱబఱా, పుం నీటి తొట్టి లేక గుంట; ధనమును పూచ్చియుండు చిన్న కొట్టు.

చఱల, స్త్రీం కీచక అడుసు; బురద; ఆనందోత్సవము; శోభ;—క్రద్దమి స్త్రీం మెల్లమెల్లగ పచారుజేయుట;—పఱల స్త్రీం ఆనందకోలాహలము.

చఱలా, పుం కీచక బురద.

చఱలీ, స్త్రీం నూతిగిలక.

చఱార, విం నాలుగు.

చఱార-దీవారీ, స్త్రీం ప్రాచీర ప్రహరీ గోడ; కోట.

చఱార-శంబా, పుం బుధవారము.

చఱాఱుమ, విం చౌథా నాల్గవ.

చఱేతా, విం ప్రియుడు.

చాఁఛీ, విం మోసగించు.

చాఁకనా, సం కళ్లమునందు ధాన్యము దొంగిలించినది లేనిది తెలియుటకై తడిమట్టివేసి అచ్చుగ్రుద్దుట.

చాఁగలా, విం చాలాక నేర్పరియగు.

చాఁటా, పుం చిఱుతచీమ; చెంపదెబ్బ.

చాఁఢ, విం బలముగల; బడాయికోరు; శ్రేష్ఠుడు. స్త్రీం బరువును సరిచేసి కొనునప్పుడు ఆనుకొనుట కువయోగించుకఱ్ఱె; పోటీపెట్టుగుంజ.

చాఁద, పుం చంద్రుడు.

చాఁదనీ, స్త్రీం వెన్నెల; దుప్పటి; నండి వర్ధనము.

చాఁదమారీ, స్త్రీం గోడ లేక వస్త్రముపై గురుతులిడి వానిని గురిచూచి కొట్టుట నేర్చుకొనుట.

చాఁదీ, స్త్రీం వెండి.

చాఁప, స్త్రీం చాప ఒత్తిడి; తొక్కుడు.

చాఁపనా, సం దబాను ఒత్తుట; కూర్చుట.

చాఁయఁచాఁయఁ, స్త్రీం ఖకఖక ప్రేలుడు.

చాక, పుం కుమ్మరి సారె; గిలక; చీలిక; చొక్కాచెయ్యి. విం దృఢమగు.

చాకనా, సం హద్దునేర్పరుచుట; గురుతునకై దేనిమీదనైననుగురుతిడుట.

చాకర, పుం నౌకరు.

చాకరీ, స్త్రీం సేవ.

చాకీ, స్త్రీం చక్కి తిరుగలి; మెరుపు వజ్రము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चाकू, पुं छुरी कत्ति ; चाकु.

चाखना, सं० दे० चखना.

चाचा, पुं० काका पिनतंड्रि ; तंड्रि सोदरुडु.

चाची, स्त्री० काकी पिनतल्लि ; तंड्रि सोदरुनि भार्य.

चाट, स्त्री० लालसा रुचि मरुगुट ; आसक्ति ; व्यसनमु.

चाटना, सं० नाकुट.

चाटु, पुं० खुशामद मुखस्तुति इच्छकमु;—कार पुं० खुशामदी मुखस्तुति चेयुवाडु ;—कारी स्त्री० मुखस्तुति.

चातक, पुं० वर्षाकालमुन कन्पिंचुनटि चेप्पबडु नोकपक्षि.

चातुरी, स्त्री० चातुर्यमु.

चादर, स्त्री० पेदल्पगु दुप्पटि.

चाप, पुं० धनुष विल्लु ; ओत्तिडि ; कालि चप्पुडु.

चापट, स्त्री० तपुडु.

चापड़, वि० चदरमैन ; नष्टमैन.

चापना, सं० दबाना ओत्तुट.

चापलूस, वि० खुशामदी मुख स्तुति चेयुवाडु.

चापलूसी, स्त्री० खुशामद मुखस्तुति.

चाबना, सं० चबाना नमलुट.

चाबी, स्त्री० कुंजी ताळपु चेवि.

चाबुक, पुं० कोड़ा कोरडा.

चाबुक-दस्त, वि० चतुरुडु; नेर्परि.

चाबना, सं० चाभना तिनुट.

चाभी, स्त्री० दे० चाबी.

चाम, पुं० चमड़ा चर्ममु ; तोलु ;—के दाम चलाना अन्यायमु चेयुट.

चाय, स्त्री० तेयाकु ; टी.

चार, वि० नालुगु ;—आँखें होना ओकरिनोकरु चूचुकोनुट.

चारखाना, पुं० रंगुगीतलतो चदरपु गड्डुंडु ओक बट्ट.

चारजामा, पुं० ज़ीन गुर्रपुजीनु.

चारण, पुं० बंदीजन वंदि मागधुलु.

चारदीवारी, स्त्री० शहरपनाह कोट ; कोटकु नलुवैपुल नुंडु प्रहरि गोड.

चार-नाचार, क्रि० मज़बूरन् विधि लेक ; गत्यंतरमु लेक.

चारपाई, स्त्री० खटिया मंचमु.

चारबाग़, पुं० सरियगु नालुगु चदरपु गड्डुगलशालुव; लेक रुमालु; नाल्गुवैपुलुगल तोट.

चारबालिश, पुं० गुंद्रनिदिंडु.

चारा, पुं० मेत ; उपायमु ; गति.

चाराजोई, स्त्री० फ़रियाद फिर्यादु.

चारित्र, पुं० नडवडि ; स्वभावमु ; आचारमु.

चारी, वि० आचरिंचु वाडु ; कालबलमु.

चारु, वि० सुंदरमैन.

चाल, स्त्री० गति ; आचरणमु ; नडवडि ; तीरु ; उपायमु ; एत्तु ;

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఆందోళనము :—చలాన పు॥ ఆచరణ :—ఢాల స్త్రీ॥ వ్యవహారము ; —బాజ్ ధూర్తుడు.

చాలక, పు॥ నడుపువాడు.

చాలన, పు॥ సంచాలనము ; గమనము ; తవుడు.

చాలనా, స॥ నడుపుట ; కదలించుట ; వడియగట్టుట.

చాలనీ, స్త్రీ॥ చలనీ జల్లెడ ; వడియగట్టునది.

చాలాక, వి॥ నేర్పరి ; చతురుడు.

చాలాకీ, స్త్రీ॥ నేర్పు ; టక్కు.

చాలాన, పు॥ బీజక పంపిన సామగ్రికి బిల్లు ; నేరము చేసిన వారిని విచారణకై న్యాయాలయమునకు పంపుట.

చాలియా, వి॥ చాలబాజ్, జిత్తుల మారి.

చాలీస, వి॥ నలుబది.

చాలీసా, పు॥ మండలము (సమయము)

చావ, పు॥ ప్రబల ఇచ్ఛా మెండగు కోర్కె ; అనురాగము ; ఉత్సాహము.

చావల, పు॥ బియ్యము ; అన్నము.

చాశనీ, స్త్రీ॥ చక్కెర లేక బెల్లముతో చేయుపాకము ; రుచి.

చాసా, పు॥ నాగలి దున్నువాడు ; రైతు.

చాహ, స్త్రీ॥ కోరిక ; ఆదరము ; ఆవశ్యకత.

చాహక, పు॥ కోర్కిగలవాడు ; ప్రేమించువాడు.

చాహత, స్త్రీ॥ చాహ ప్రేమ.

చాహనా, స॥ కోరుట ; ప్రేమించుట ; వెదకుట. స్త్రీ॥ కోర్కి ; ఆవశ్యకత.

చాహియే, అవ్య॥ తగును ; ఉచితము ; కావలెను.

చాఁహే, అవ్య॥ ఇచ్ఛవచ్చినటుల ; (యిది) కాని (అది) కాని ; కానిమ్ము :—ఢక్కమ పు॥ గడ్డము ; లేక బుగ్గమీద నున్న గుంట.

చిఁటా, పు॥ చీమ.

చిఁఁటీ, స్త్రీ॥ చీంటి చీమ.

చిగురానా, అ॥ తిమ్మిరెక్కుట.

చిఘాఢ, స్త్రీ॥ గర్జన ; అరుపు.

చిఘాఢనా, అ॥ ఘీంకారము చేయుట ; కేకవేయుట.

చింతక, వి॥ చింతనచేయువాడు ; ఆలోచించువాడు.

చింతన, పు॥ పలుమారు తలచుట ; ధ్యానము ; వివేచన.

చింతనీయ, వి॥ చింతింపదగినది.

చింతిత, వి॥ ఫిక్రమంద్ చింతకలవాడు.

చింత్య, వి॥ విచారణీయ ఆలోచింపదగినది.

చిఢీ, స్త్రీ॥ ఢక్కా తునియ.

చిఊఢా, పు॥ చూఢా అటుకులు.

చిక, స్త్రీ॥ సన్నని వెదురు పుల్లలతో లేక బద్దలతోచేసిన తడిక ; కసాయి.

చిక్ట } వి॥ మురికియై అంటుకొను
చిక్టా } చుండునట్టిది. పు॥ ఒక విధ మగుపట్టు ; మేనల్లుని వివాహ సమ

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

యమున మేనమామ తన సోదరికి చదివించు పత్రములు.

चिकटाना, अ० మురికిచేలసలసలాడుట.

चिकन, पु० పూలు మొ. కుట్టి లేక అల్లియుండు మేల్మివస్త్రము.

चिकना, वि० నునుపైన; మృదువై ప్రకాశించుచుండు; శుభ్రమగు; స్నిగ్ధమగు. चिकनी चुपड़ी बातें ఒకరిని సంతసింప చేయుటకు లేక మోసగించుటకునైన తియ్యని పల్కులు.

चिकनाई, स्त्री० గరుకులేమి; నున్నదనము; మృదుత్వము.

चिकनाना, स० నునుపుచేయుట; మురికి తీసివేసి మెరయునట్లుచేయుట.

चिकनिया, वि० बना-ठना విలాసవంతుడు.

चिकरना, अ० चीखना బిగ్గరగకేకలు వైచుట.

चिकवा, पु० बूचड़ కసాయి.

चिकुर, पु० వెండ్రుకలు.

चिकोटी, पु० देना चुटकी.

चिक्कट, पु० मुदी वि० మురికిగల.

चिक्कण } वि० తరవైనది; నునుపై
चिक्कन } నది.

चिखरन, स्त्री० కలుపుతీసిన గడ్డి.

चिखुरना, स० కలుపుతీయుట.

चिचड़ा, पु० ఉత్తరేణి.

चिचड़ी, स्त्री० గోమారి.

चिचियाना, अ० चिल्लाना కేకలు వైచుట; గోలచేయుట.

चिचिन्डा, पु० పొట్లకాయ.

चिट, स्त्री० पुरज़ा చీటీ; పేలిక.

चिटकना, अ० ఎందకుగాని చలికిగాని పగుళ్లువారుట; కోపించుట.

चिटनवीस, पु० मुहर्रिर గుమస్తా.

चिट्टा, वि० తెలుపైన. पु० ఆడంబరము.

चिट्ठा, पु० లెక్క-ల పుస్తకము; జమాఖర్చుల వ్రాయు పుస్తకము.

चिट्ठी, स्त्री० ख़त జాబు; ఉత్తరము; చీటీ:—पत्री स्त्री० ख़त किताबत ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు:—रसौ पु० डाकिया పోస్టు బంట్రోతు.

चिड़चिड़ा, वि० చిటచిటలాడు; ముక్కోపి.

चिड़चिड़ाना, अ० चिटचिटलाडुट; కోపించుట.

चिड़वा, पु० चिउड़ा అటుకులు.

चिड़िया, स्त्री० पक्षी; గోరు వంక.
चिड़िया-ख़ाना, पु० జంతువుల ప్రదర్శనశాల.

चिड़ीमार, पु० व्याध వేటకాడు.

चिढ़, स्त्री० नफ़रत విరక్తి; అసహ్యము.

चिढ़ना, अ० మండిపడుట; కోపపడుట.

चिढ़ाना, स० కోపము వచ్చునట్లు చేయుట.

चित, पु० మనము; చిత్తము. वि० వెలికిలిగాపడిన.

चितकबरा, चितला, वि० విచిత్రవర్ణములుకల; పలువన్నెల.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चितरना, स्त्री० చిత్తరువులను వ్రాయుట.

चितवन, स्त्री० दृष्टि చూపు ; చూచు రీతి.

चिता, स्त्री० చితి ; సొద ; ప్రోగు.

चिताना, स० హెచ్చరిక సేయుట ; జాగ్రత్తపరచుట.

चितावनी, स्त्री० दे० चेतावनी.

चितेरा, पु० चित्रकार చిత్తరువు వ్రాయువాడు ; ముచ్చి.

चित्ती, स्त्री० చిన్నమచ్చ లేక గురుతు.

चित्र, पु० तस्वीर బొట్టు ; తిలకము ; చిత్తరువు ; పటము.

चित्रित, वि० చిత్తరువున వ్రాయబడిన.

चिथड़ा, पु० लत्ता చినిగిన పాత వస్త్రము.

चिथाड़ना, स० फाड़ना చించుట ; పేలికలు చేసివైచుట ; అవమాన పరచుట.

चिनक, स्त्री० మంటతోకూడిన నొప్పి ; నెగరోగమున మూత్రద్వారమున కలుగు మంట.

चिनगारी, स्त्री० నిప్పురవ్వ.

चिनगी, स्त्री० నిప్పురవ్వ ; నేర్పుగల్గి ఫలిష్ఠుడుగనుండు బాలకుడు.

चिनिया, वि० తెల్లని ; చీనాదేశపు.

चिनिया-बादाम, पु० मूँगफली వేరు శనగ.

चिन्हवाना / **चिन्हाना** } स० గురుతు పుట్టించుట.

चिन्हार, वि० परिचित పరిచితుడగు ; ఎరుకగల.

चिन्हारी, स्त्री० పరిచయము ; ఎరుక.

चिपकना, अ० అంటుకొనుట ; లగ్న మగుట.

चिपकाना, स० అంటించుట ; లగ్నము చేయుట.

चिपचिपा, वि० అంటుకొను ; జిడ్డుగా నుండు.

चिपचिपाना, अ० జిగురుగతోచుట.

चिपटना, अ० అంటుకొనుట.

चिपटा, वि० అణగియుండు ; చప్పిడి (ముక్కు).

चिपटाना, स० అంటించుకొనుట ; ఆలింగనముచేయుట.

चिपड़ा, वि० పునిగల.

चिपड़ी / **चिपरी** } स्त्री० उपली పిడుక.

चिबिल्ला, वि० చంచలుడగు.

चिबुक, पु० ठुड्डी గడ్డము.

चिमटना, अ० అంటుకొనుట ; వెంట బడుట.

चिमटा, पु० పట్కారు.

चिमटाना, स० दे० चिपकाना.

चिमनी, स्त्री० పొగగొట్టము ; చిమ్ని.

चिरकीन, वि० मैला మురికిగల.

चिरकुट, पु० चिथड़ा పాత చింపిగుడ్డ.

चिरना, अ० పగులుట ; చినుగుట ; చీలుట.

चिरबत्ती, वि० తునియతునియలగు ; పేలికలు పేలికలగు.

चिरवाना, स० చీల్చించుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చిరాఇన, స్త్రీం చర్మము. పెంట్రుకలు క్రొవ్వు మొదలైనవి కాల్చినప్పుడు వచ్చు చెడువాసన.

చిరాఈ, స్త్రీం చీల్చుపని; చీల్చినందులకు కూలి.

చిరాగ్, పుం దియా దీపము;—బఢానా దీపమును ఆర్పుట.

చిరాగ్-పా, విం ఔధా క్రిందు మొగమైన.

చిరాయంధ, స్త్రీం దే॰ చిరాఇన.

చిరాయతా, పుం నేలవేము.

చిరీయా, స్త్రీం దే॰ చిడియా.

చిరోంజీ, స్త్రీం ఒకరకపు పప్పు.

చిరౌరీ, స్త్రీం చాల వినయముతో చేయు ప్రార్థన.

చిలక, స్త్రీం చమక కాంతి; మెరుగు.

చిలకనా, అం చమకనా ప్రకాశించుట; ఉండ్రి ఉండి నొప్పులు పుట్టుట.

చిలగోజా, పుం ఒకవిధమైన విత్తనము మేవా.

చిలచిలానా, అం మిటమిటలాడు ఎండ.

చిలాఖ్, పుం అట్టు.

చిలబిలా, చిలబిల్లా విం చంచలుడు; తుంటరి.

చిలమ, స్త్రీం గిన్నెవలెనుండి; క్రింద ఒక నాళముకల్గిన పాత్ర విశేషము. దీనిపై నిప్పు పొగాకునుంచి నాళము గుండ పొగ పీల్తురు; చిలుము గొట్టము.

చిలమచీ, స్త్రీం చేతులు కడుగుకొనుటకును. పుక్కిలించి ఉమ్మివేయుటకును యుపయోగించు యొక పాత్ర.

చిలమన, స్త్రీం వెదురు తడిక.

చిల్లఖ్, పుం చీరపేను; చీరపోతు.

చిల్లపో, స్త్రీం గోల ఆల్లరి.

చిల్లా, పుం నలుబదిదినముల కాలము; నలుబది దినములుండు వ్రతము; అల్లెత్రాడు; నారి.

చిల్లానా, అం బిగ్గరగ కేకవేయుట; గోల జేయుట.

చిల్లాహట, స్త్రీం గోల; గలభా.

చిల్లీకనా, అం పసికందులు కేకలు వైచుట.

చిల్లీటనా, స॰ గిల్లుట.

చిల్లీటీ, స్త్రీం చుటకీ చిటిక.

చిహ్న, పుం గురుతు; జండా; మచ్చ.

చీం-చపఖ్, స్త్రీం నిషేధము.

చీంటా, పుం **చీంటీ,** స్త్రీం } చీమ.

చీక, స్త్రీం గోల; గల్లంతు; కేకలు.

చీకట, పుం మైల నూనెమడ్డి లేక మురికి.

చీఖ, స్త్రీం కేక.

చీఖనా, అం కేకలు వైచుట. స॰ రుచి చూచుట.

చీఖర, పుం ఉడుత.

చీజ, స్త్రీం వస్తువు; సొమ్ము; సామగ్రి; విషయము.

చీఠీ, స్త్రీం దే॰ చిట్ఠీ.

చీతా, పుం చిరుతపులి. విం ఆలోచింపబడిన; తలంపబడిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चीत्कार, पुं० గోల ; గలభా ; కేకలు.

चीथड़ा, पुं० दे० चिथड़ा.

चीथना, स० తుత్తినియలు చేయుట ; చింపి పేలికలుచేయుట.

चीदा, वि० శ్రేష్ఠమైన ; ఏరిన.

चीना, पुं० జండా; నూలు; చీనాదేశము.

चीना-बादाम, पुं० मूँगफली వేరుశనగ.

चीनिया, वि० చీనాదేశమునకు సంబంధించిన.

चीनी, स्त्री० చక్కెర; పంచదార; ఒక విధమగు మట్టి. वि० చీనాదేశమునకు సంబంధించిన.

चीन्हना, स० पहचानना గురుతు పట్టుట.

चीपड़, पुं० కంటి పుసి.

चीमड़, वि० లాగుట, ముడుచుట, పంచుట వీనిచే చినుగని లేక విరుగని ; కఠోరమైనది.

चीर, पुं० वस्त्र చెట్టుపట్ట ; వస్త్రము स्त्री० చీల్చుట ; కోయుట.

चीरना, स० फाड़ना చీల్చుట; కోయుట.

चीरफ़ाड़, स्त्री० అపరేషను; శస్త్రచికిత్స.

चीरा, पुं० పాగాచుట్టు ఒక గుడ్డ.

चील, स्त्री० గ్రద్ద.

चीलड़ } पुं० చీరపేను; చీరపోతు.
चीलर }

चील्ह, स्त्री० दे० चील.

चीवर, पुं० బౌద్ధభిక్షువులు ధరించు వస్త్రము.

चुंगल, पुं० दे० चंगुल.

चुंगी, स्त्री० చిటికెడు పదార్థము; పట్టణములలో ఊరి పొలిమేరలోనికి యితర స్థలములనుండివచ్చు పదార్థములపై పొలిమేరవద్దనే విధించు పన్ను.

चुंघाना, पुं० పీల్చి త్రాగునట్లుచేయుట ; పీల్చి త్రాగించుట.

चुँधा, वि० చిన్నకన్నులవాడు; తక్కువ చూపుకలవాడు.

चुंधियाना, अ० दे० चौंधियाना.

चुंबक, पुं० సూదంటురాయి; కాముకుడు; విషయమును చక్కగ నెరుంగనివాడు.

चुंबन, पुं० बोसा ముద్దు.

चुंबित, वि० ముద్దుపెట్టుకొనబడిన ; తాకియున్న.

चुंबी, वि० ముద్దుపెట్టుకొనువాడు.

चुआना, स० टपकाना కార్పుట; బొట్టు బొట్టుగ కారునట్లుచేయుట; పిండుట.

चुकता, वि० బాకీలేనట్టిది ; తీర్చువది ; మిగతలేనట్టిది.

चुकना, अ० ముగియుట ; బాకీ లేక పోవుట ; తీరుట ; పొరబడుట ; వ్యర్థమగుట; తప్పిపోవుట.

चुकाई, स्त्री० ముగియు ; తీరు ; పొరబడు ; తప్పిపోవుభావము.

चुकाना, स० ముగించుట ; తీర్చుట ; తప్పించుట.

चुक्कड़, पुं० पुरवा చిన్నమట్టిపిడత.

चुक्की, स्त्री० धोखा మోసము ; కపటము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చుఖానా, స॰ చేపుట : రొమ్ము పాలు కుడిపి త్రాగునట్లుచేయుట ; రుచి చూపించుట.

చుగ్‌ద్, పు॰ గ్రుడ్లగూబ ; మూర్ఖుడు.

చుగనా, స॰ ముక్కుతో గింజల నేరి తినుట.

చుగల్‌ఖోర్, పు॰ చాటున కొండెములు చెప్పువాడు ; చాడీలు చెప్పువాడు.

చుగల్‌ఖోరీ, స్త్రీ॰ చాడీలుచెప్పుట.

చుగలీ, స్త్రీ॰ చాడీ.

చుగానా, స॰ (పిట్టలను) మేపుట.

చుచకారనా, అ॰ ముద్దిడునట్టి శబ్దము చేసిమాటలాడుట ; ముద్దిపెము చేయుట ; ముద్దులాడుట.

చుచుక, పు॰ చన్ను మొన.

చుటకీ, స్త్రీ॰ చిటిక ;—లేనా పరిహాసముచేయుట.

చుటకుల్లా, పు॰ వింత మాట ; ఆశ్చర్యము ; ఆనందము కల్గించుమాట ; —ఛోడ్‌నా వినోద మగు మాట యనుట.

చుటియా, స్త్రీ॰ శిఖా జుట్టు.

చుటీలా, వి॰ } దెబ్బతినిన ; గాయపడిన.
చుటల్, వి॰ }

చుడ్‌హారా, పు॰ గాజులనమ్మువాడు లేక చేయువాడు.

చుడైల్, స్త్రీ॰ డాయన, పిశాచి ; క్రూర స్వభావముగల యాడుది.

చుత్థల్, వి॰ **మసఖరా**, వినోద ప్రియుడు.

చునచునానా, అ॰ మంటతోకూడిగ్రుచ్చు కొనునట్లు బాధకలుగుట ; చిమచిమ లాడుట.

చునట, స్త్రీ॰ } మెదుత ; కుచ్చెళ్లు.
చునన, పు॰ }

చుననా, స॰ **బీనా** ఏరుట ; ఎన్నుట ; తీరుగానుంచుట ; కుచ్చెళ్లు పెట్టుట ; గోడపెట్టుట.

చునరీ, స్త్రీ॰ కలంకారీ చీర ; వ్రాతపని ; వస్త్రము.

చునవానా, స॰ ఏరించుట ; ఎన్నుకొనునట్లు చేయుట ; తీరుగ నుంచునట్లు చేయుట.

చునాంచే, అవ్యం॰ కాబట్టి ; ఇందుకని ; ఉదాహరణకు ; చెప్పినట్టుగా.

చునావ్, పు॰ ఎన్నిక.

చునిందా, వి॰ ఎన్నుకొనిన ; ఏరిన ; ముఖ్యుడగు.

చునీ, స్త్రీ॰ నూక.

చునౌటీ, స్త్రీ॰ తడి సున్నముంచు బరిణ.

చునౌతీ, స్త్రీ॰ **లలకార** పందెము ; సవాలు ; ఉద్రేకమునుకల్గించుమాట ; చాలెంజి.

చున్నీ, స్త్రీ॰ ధాన్యపునూక.

చుప, వి॰ **ఖామోశ** మౌనముగల ; మాటాడని. స్త్రీ॰ మౌనము.

చుపకా, క్రి॰ **మౌన** మౌనము గల ; మౌనముగనుండు. వి॰ మెల్లగా.

చుపచాప, క్రి॰ మాటాడకుండ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చుపడ్‌నా, స॰ పోతనా నేయి రాచుట; దోషమును దాచుట: ముఖ స్తుతి చేయుట.

చుపానా, అ॰ నిశ్శబ్దముగానుండుట.

చుప్పా, వి॰ చాల తక్కువగ మాట లాడువాడు; మాటకు త్వరగబదులు చెప్పనివాడు.

చుప్పీ, స్త్రీ॰ ఖామోశీ మౌనము.

చుబలానా, స॰ నోటియందుంచు కొని మ్రింగక మెల్లమెల్లగ రుచిమాచుచు చప్పరించుట.

చుభకనా, అ॰ నీటియందు మాటిమాటికి మునుగుట.

చుభకీ, స్త్రీ॰ గోతా మునుక.

చుభనా, అ॰ గడ్‌నా నాటుకొనుట; గ్రుచ్చుకొనుట; చొరబడుట; మన సున తొచ్చుట; లీనమగుట.

చుభానా } స॰ గడ్‌నా నాటుట; గ్రు
చుభోనా } చ్చుట; చొప్పుట; చొరబ డునట్లు చేయుట.

చుమకార, స్త్రీ॰ పుచకార ముద్దులాట.

చుమకారనా, స॰ పుచకారనా ముద్దులా డుట.

చుమ్మా, పు॰ ముద్దు.

చుర, పు॰ మోద గుహ: పదుగురు కూర్చుండుచోటు.

చురనా, అ॰ సీఖనా తిరుకుట (పప్పు).

చురముర, పు॰ గట్టివస్తువు విరుగునపు డగు ధ్వని.

చురమురా, వి॰ కరారా తాకగనే విరుగు నట్టి.

చురానా, స॰ దొంగిలించుట; ఆకర్షిం చుట; దాచుట.

చుర్ట, పు॰ సిగార్ (పొగాకు) చుట్ట.

చుల, స్త్రీ॰ దురద; మదము; కామో ద్రేకము.

చులచులానా, అ॰ దురదపుట్టుట.

చులబుల, స్త్రీ॰ చంచలత; చాపల్యము.

చులబులా, వి॰ చంచల చంచలుడగు; తుంటరియైన.

చులబులానా, అ॰ ఊరక ఇటునటు కద లుట; చంచలుడగుట.

చులబులాపన, పు॰ చాపల్యము; చాంచ ల్యము.

చుల్హా, పు॰ చేర; పుడిసిలి:—భర చేరెడు; పుడిసిలియందు పట్టునంత; —భర పానీ మేం డూబ మరో ముఖము చూపకు; సిగ్గుతో చచ్చిపో.

చువానా, స॰ బొట్టు బొట్టుగ కార్చుట; పారబోయుట.

చుసకీ, స్త్రీ॰ పెదవుల కానించి నెమ్మ దినెమ్మదిగా త్రాగుట; శ్వాస.

చుసనా, అ॰ పీల్చబడుట.

చుసనీ, స్త్రీ॰ నోట ఉంచుకొని చీకు చుండుటకై పిల్లలకు యివ్వ బడు యొక ఆట వస్తువు; పాల పీక. (Feeding bottle, nipple)

చుస్త, వి॰ ఫుర్తీలా బిగువగు; చాక చక్యముగల; నిపుణతగల.

చుస్తీ, స్త్రీ॰ ఫుర్తీ చాకచక్యము; బిగువు: గట్టితనము; ఇరుకు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चुहचुहाता, वि० అందమిచ్చు ; మనోహరమగు.

चुहल, स्त्री० వేళా కోళము ; పరిహాసము ; వినోదము.

चुहलबाज़, वि० मज़ाकिया పరిహాసప్రియుడు.

चुहिया, स्त्री० చిన్నఎలుక; ఆడుఎలుక;

चूँ, पु० చిన్నపిట్టలకూత.

चूँकि, क्रि० क्योंकि ఏలయన.

चूँचरा, पु० ఆక్షేపణ; విరోధము;మిష.

चूँदरी, स्त्री० दे० चुनरी.

चूक, स्त्री० भूल పొరబాటు ; ప్రమాదము ; తప్పు.

चूकना, अ० తప్పు అగుట; పొరపాటు కల్గుట ; గురితప్పుట ; తప్పిపోవుట.

चूची, स्त्री० स्तन చన్నుమొన; చన్ను.

चूज़ा, पु० కోడిపిల్ల. वि० పిన్న వయస్సుగల.

चूड़ांत, वि० पराकाष्ठा చరమ సీమ ; కడపటి హద్దు.

चूड़ा, स्त्री० चूड़ శిఖ ; నెత్తినయుండు జుట్టు.

चूड़ाकरण, पु० శిరోముండన సంస్కారము.

चूड़ी, स्त्री० చేతికి ధరించుగాజు;—दार గాజులవలె కుచ్చులు లేక వలయము గల వస్తువు.

चूत, पु० మామిడిచెట్టు. स्त्री० యోని.

चूतड़, पु० नितंब పిరుదు.

चूतिया, वि० తెలియని ; మూర్ఖుడగు.

चून, पु० చూర్ణము ; పిండి.

चूना, पु० సున్నము. अ० కారుట.

चूनी, स० మెతుకు.

चूमना, स० ముద్దిడుకొనుట;—चाटना ప్రేముడి తెల్పుట.

चूमा, पु० ముద్దు.

चूर, चूरन, चूरा } पु० చూర్ణము ; పొడి.

चूरना, स० చూర్ణముచేయుట.

चूल, पु० జుట్టు ; ఎలుగుబంటివెంట్రుకలు.

चूल्हा, पु० పొయ్యి.

चूसना, पु० పీల్చుట ; సారమును హరించుట.

चूहा, पु० ఎలుక ;—दान, दानी ఎలుకల బోను.

चे, अव्य० क्या ఏమి ?

चेचक, स्त्री० పెద్ద అమ్మవారు; మశూచి రోగము.

चेचक-रू, पु० మశూచి మచ్చలుగల ముఖముగలవాడు.

चेटक, पु० సేవకుడు ; త్వర ; రాణాప్రతాపుని గుఱ్ఱము పేరు.

चेटकी, चेटी } स्त्री० दासी నౌకరుది.

चेत, पु० చిత్తవృత్తి ; చైతన్యము ; మెలకువ ; మనస్సు.

चेतन, पु० జీవుడు; జీవము. वि० జీవశక్తిగల.

चेतनता, स्त्री० చైతన్యము ; జ్ఞానము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చేతనా, స్త్రీం స్మృతి; జ్ఞానము; తెలివి. ఞం మెలకువ కల్గియుండుట; తెలివి వచ్చుట; జాగ్రత్తగ నుండుట.

చేతావనీ, స్త్రీం హెచ్చరిక.

చేపనా, సం చిపకానా అంటించుట.

చేర } పుం శిష్యుడు; విద్యార్థి.
చేరా }

చేరీ, స్త్రీం దాసి.

చేలా, పుం శిష్యుడు; విద్యార్థి;—**మ్నోకనా** శిష్యునిగ చేసికొనుట.

చేలన } స్త్రీం శిష్యురాలు.
చేలీ }

చేష్టా, స్త్రీం వ్యాపారము; కార్యము; ప్రయత్నము.

చేహరా, పుం ముఖము; అగ్రభాగము; —**ఉతరనా** ముఖము; వేల పైకుకొనుట;—**తమతమానా** మొగము జేపురించుట.

చేహల్-క్‌దమీ, స్త్రీం దే చహల్ క్‌దమీ.

చైత, పుం చైత్రమాసము.

చైత } పుం చైత్రమాసము; దేవాల
చైత్ర } యము; భిక్షువులలో పెద్ద.

చైన, పుం ఆరామ సుఖము; విశ్రాంతి.

చైలా, పుం నంటచెరకు.

చోంగా, పుం ఏదేనిగొట్టము; తెలిపోను గొట్టము.

చోంచ, స్త్రీం పిట్టలముక్కు.

చోంఢా, పుం సిగ; కొప్పు.

చోథ, పుం పేడకడి.

చోథనా, సం ఒక వస్తువులో నుంచి కొంత భాగమును బలవంతముగా పెరుకుట.

చోఖా, పుం ఒక సువాసన పదార్థము.

చోకర, పుం పిండిని జల్లించిన జల్లెడ యందు నిల్చుగందునూక.

చోఖ, స్త్రీం వాడిగల.

చోఖా, విం శుద్ధమగు; నిర్మలమగు; మొగమాటమి లేక నిజముపల్కు; మాట్లాడుటయందు చతురుడగు.

చోగా, పుం ఆజాదా పాదముల వద్దకు వ్రేలాడు ఒక విధమగు పెద్దగౌను వంటి అంగరఖా.

చోచలా, పుం నాజ్ హావభావము; నేత్రాదులచే గావించు చేష్టల చేత తెలియదగిన మనో వికారము.

చోజ, పుం చమత్కారముగలమాట.

చోట, స్త్రీం దెబ్బ; గాయము; దెప్పి పొడుపు.

చోటార, విం ఘాయల్ గాయపడిన.

చోటీ, స్త్రీం శిఖ; జుట్టు; జుట్టు ముడి.

చోట్టా, పుం చోర దొంగ.

చోదనా, స్త్రీం ప్రేరణ. సం సంభోగము చేయుట.

చోప, పుం ఇచ్ఛా కోరిక; రుచి; ఆసక్తి; ప్రేరణ.

చోబ, స్త్రీం గుదారములేక పండిరివేయునప్పుడు పైభాగమును నిల్పుటకై యుంచు స్తంభము; కొయ్య; బంగారుకర్ర.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చోబదార్, పు్ం బంగారులేక వెండిపొన్ను వేసియుండు అధికారమును సూచించు బెత్తము లేక ఆ బెత్తమును ధరించు అధికారి.

చోర్, పు్ం దొంగ.

చోరా-చోరీ, క్రి్ం రహస్యముగ ; చాటు మాటున.

చోరీ, స్త్రీ్ం దొంగతనము.

చోలా, పు్ం ఫకీరులు ; సాధువులు మొకాలివరకు ధరించు వదులగు నొక విధమగు పైయుడుపు ; శరీరము.

చోలీ, స్త్రీ్ం రవిక ;—**دامن کا ساتھ** చాల ఘనిష్ఠమగు సంబంధము.

చోషణ, చూషనా పు్ం పీల్చుట.

చౌక, స్త్రీ్ం బెదరు ; అదరు ; త్రుళ్లపాటు ; మెరుగు.

చౌకనా, ఆ్ం జాగ్రత్తపడుట ; హెచ్చరిక కల్గియుండుట ; విస్మితుడగుట ; త్రుళ్లిపడుట ; భయముచే ముందువెనుకలాడుట.

చౌంధియానా, ఆ్ం మెరసిపోవుట ; కన్ను లుమిరమిట్లు కొల్పుట.

చౌక, పు్ం నాల్గుకోణములుకల్గినభూమి; మందువా ; లో ముంగిలి ; నాల్గు వీధులు కలియుచోటు.

చౌకఢ్, వి్ం ప్రశస్తమైన.

చౌకఢీ, స్త్రీ్ం దుముకు ; నాల్గుకాళ్లు ఒకేసారివేయుచు పరుగిడుగతి ; గంతు; నల్గురి సమూహము ; ఒక విధమగు నగ ; నాల్గు బోగులు జంటగ నేయు మంచపు అల్లిక ;—**بھول جانا** ఉపాయమే తోచకుండుట;—**چنڈال چوکڑی** గోలచేయు వారిగుంపు.

చౌకన్నా, వి్ం సజగ హెచ్చరికకల్గిన ; మెలకువ గల్గిన.

చౌకస, వి్ం జాగరూకతగల్గిన ; జాగ్రత్తపడిన.

చౌకసీ, స్త్రీ్ం సావధానీ జాగ్రత్త ; రక్షణ.

చౌకా, పు్ం నలు చదరమైన రాయి ; రొట్టెలు ఒత్తుటకుపయోగించురాయి; హిందువులు అలికి శుభ్రము చేసి వంటచేసుకొను లేక భుజించు స్థానము. **چکلا**

చౌకీ, స్త్రీ్ం చిన్న పలక ; నాల్గు కాళ్ల లేక కోళ్ల గల్గిన చదరముగ నుండు చిన్న కొయ్య పలక.

చౌకీదార్, పు్ం పహరాజవాను.

చౌకీదారీ, స్త్రీ్ం పహరా.

చౌకోన, చౌకోనా, చౌకోర } వి్ం నాల్గుకోణములు కల్గిన.

చౌఖట, స్త్రీ్ం (ఇంటి) గడప ; ముండిగము.

చౌఖటా, పు్ం అద్దముగాని చిత్తరువుగాని నిమిడ్చిన నాల్గుబద్దలు కల చట్టము.

చౌఖ్ట, చౌఖ్టా } వి్ం చౌకోనా నాల్గుకోణములు కల్గిన. క్రి్ం నలుప్రక్కల.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చౌగాన, పు॥ "పోలో"వలె నుండు యొక ఆట.
చౌగిర్ద, క్రి॥ వి॥ చారో ఓర నాల్గువైపుల.
చౌగునా, వి॥ నాల్గింతలైన.
చౌగోశియా, వి॥ నాల్గుకోణములుకల్గిన.
చౌడా, వి॥ వెడల్పగు.
చౌడాఈ, స్త్రీ॥ వెడల్పు.
చౌతరా, పు॥ దే॥ చబూతరా.
చౌథ, స్త్రీ॥ చవితి: నాల్గవభాగము.
చౌథా, వి॥ నాల్గవ.
చౌథాఈ, స్త్రీ॥ నాల్గవవంతు.
చౌదస, స్త్రీ॥ చతుర్దశి.
చౌధరీ, పు॥ ముఖ్యుడు.
చౌపట, వి॥ సర్వనాశము: పాడగుట.
చౌపడ, స్త్రీ॥ ఒక విధమగు పాచికల ఆట: పచ్చీసు ఆట.
చౌపహల, వి॥ నాలుగు పలకలుకలిగిన.
చౌపథ, పు॥ చౌరాహా నాలుగు మార్గములు కలిసినచోటు. చౌక
చౌపాయా, పు॥ నాలుగు కాళ్ల జంతువు. (ఆవు గేదె మొ॥ పెంపుడుపశువులు)
చౌపాల, పు॥ రచ్చ చావిడి: నలుగురు గూర్చుండు చోటు.
చౌఫలా, వి॥ నాలుగు కత్తులుగల.
చౌఫేర, క్రి॥ నాలుగు ప్రక్కలు.
చౌబందీ, స్త్రీ॥ బిగువు చొక్కా: బిగించుబందు.
చౌబాఈ, స్త్రీ॥ నలు వైపుల పీచు గాలి: పుకారు: కింవదంతి.
చౌమంజిలా, వి॥ నాలుగంతస్తులుగల.
చౌముఖ, క్రి॥ వి॥ నలువైపుల.
చౌముహానీ, స్త్రీ॥ చౌరాహా చవుకము: నాలుగు మార్గములు కలియుదారి.
చౌరస, వి॥ సమథల ఎగుడు దిగుడు లేనిచోటు: నాలుగువైపుల సమాన ముగనుండు మైదానము.
చౌరస్తా, పు॥ చౌరాహా నాలుగు మార్గములు కలియుదారి.
చౌరా, పు॥ దే॥ చబూతరా.
చౌరాహా, పు॥ చౌముహానీ నాలుగుమార్గములు కలియు దారి.
చౌరేఠా, పు॥ దే॥ రుబ్బిన బియ్యపుపిండి.
చౌర్య, పు॥ దొంగతనము.
చౌలడా, పు॥ నాలుగుపేటలుగల దండ.
చౌలాఈ, స్త్రీ॥ తోటకూర.
చౌవా, పు॥ నాలుగుప్రేళ్ల సమూహము: పశువు.
చౌసర, పు॥ ఒక విధమగు చదరంగపు ఆట: పచ్చీసు.
చౌహట్టా, పు॥ చౌముహానీ నాలుగుదారులు కలియుచోటు.
చౌహద్దీ, స్త్రీ॥ నాలుగు వైపుల నుండు ఎల్ల లేక హద్దు.
చౌహరా, వి॥ నాలుగు మడతలు గల: నాలుగురెట్లు.
చ్యుత, వి॥ భ్రష్ట జారిన: పడిన: విముఖుడగు.

ఛ

ఛంగ, పు॥ గోద ఒడి.
ఛంగా, వి॥ ఆరు ప్రేళ్లకలవాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

छँटना, अ० కోయబడి వేరగుట ; సాంగత్యమును వదలుట ; ఎన్నుకొనబడుట ; శుభ్రమగుట ; క్షీణించుట.

छँटवाना, स० ఏరుకొనునట్లు చేయుట ; వేరుచేయించుట.

छँटा, वि० धूर्त నేర్పరియగు.

छंद, पु० చందము; పద్యము; బంధనము.

छकड़ा, पु० बैलगाड़ी ఎద్దుబండి.

छकड़ी, स्त्री० ఆరు గుర్రాలబండి. वि० విరిగిన.

छकना, अ० तृप्त होना తనివి తీరుట ; తృప్తుడగుట ; ఇబ్బంది పడుట ; మోసపడుట.

छकाना, स० చిక్కులో నిరికించుట ; ఇబ్బంది పెట్టుట ; ముందువెనుకలు తెలియ కుండ చేయుట ; మోసగించుట..

छगन } **छगना** } पु० ముద్దుబిడ్డ.

छगरी, स्त्री० చిన్న మేక.

छगुनी, स्त्री० చిటికిన వ్రేలు.

छछिया, स्त्री० మజ్జిగ ; మజ్జిగ త్రాగుటకు లేక కొల్చుట కుపయోగించు పిడుత.

छछूंदर, पु० చుంచు.

छजना, अ० दे० सोहना శోభించుట ; శోభావహముగ కన్పట్టుట ; తగినదని తోచుట.

छज्जा, पु० గోడ వెలుపలికి వ్యాపించి యుండు చూరు లేక కప్పు యొక్క భాగము.

छटकना, अ० దూరదూరముగతిరుగుట; వశమునుండి తప్పుట ; ఎగురుట ; దుముకుట.

छटकाना, स० దేనినైనను పట్టునుండి బలవంతముగ ఒడిసి యీడ్చుకొనుట ; విడిపించుకొనుట.

छटपटाना, अ० తన్నుకొనుట ; విలవిల కొట్టుకొనుట.

छटपटी, स्त्री० बेचैनी వ్యాకులత.

छटाँक, स्त्री० ఐదు తులముల తూనిక రాయి ; చటాకు.

छटा, स्त्री० प्रकाश సొబగు ; కాంతి ; శోభ.

छटैल, वि० चालाक నేర్పరియగు ; ధూర్తుడగు ; జిత్తలమారి.

छठी, स्त्री० పుట్టిన అరవ దినమున జరుపుపూజాదికము ;—का दूध याद आना చిన్న నాటి పాలు జ్ఞప్తికి వచ్చుట ; నానాసంకటములు పడుట.

छड़, स्त्री० దండము ; కర్ర ; బెత్తము.

छड़ना, स० ధాన్యము, దంపుట

छड़ा, पु० ముత్తె సరముల గుత్తి లేక కుచ్చు ; కడియము. वि० ఒంటరి.

छड़िया, पु० ద్వారపాలుడు.

छड़ी, स्त्री० సన్నని వంకరలు లేని బెత్తము.

छत, स्त्री० ఇంటికప్పు ; గాయము.

छतगीर, स्त्री० పైన కట్టబడిన చాందినీ.

छतना, पु० ఆకులతో చేసినగొడుగు.

छतनार, पु० दे० గొడుగువలె వ్యాపించి యుండు ఒక పువ్వులతీగె.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఛతరీ, స్త్రీం ఛాతా గొడుగు.

ఛతియానా, సం రొమ్మువరకు తీసుకొని పోవుట; తపాకిని ఎక్కు- పెట్టునపుడు మడమ రొమ్ము కానించుట.

ఛతీసా, విం చత్వర నేర్పరి యగు; ధూర్తుడగు.

ఛత్తా, పుం ఛతరీ గొడుగు; పైకప్పుల క్రిందుగ బోవుత్రోవ; తేనె తుట్టె; మచ్చ.

ఛత్తీ, విం గొడుగు కల. పుం క్షత్రియుడు.

ఛత్తీసీ, విం టక్క-రితనమును నేర్చినది; పరపురుషులను కలియునది.

ఛత్ర, పుం గొడుగు; కుక్క- గొడుగు; —**పతి** రాజు;—**భంగ** అరాజకత్వము.

ఛత్రక, పుం కుక్క-గొడుగు.

ఛద, పుం ఛర్ధన మూత; కప్పు.

ఛదామ, పుం కానిలో నాలుగవభాగము.

ఛద్మ, పుం కపట నెపము; మోసము.

ఛద్మీ, విం మారువేషము వేయువాడు; మోసకాడు.

ఛన, పుం క్షణము.

ఛనక, స్త్రీం ఒకరకపు ధ్వని; బెదరి పారిపోవుట.

ఛనకనా, అం కాలుచున్న లోహముపై నీరుపడి చుయ్యిమనుట; బెదరి పారిపోవుట.

ఛనకానా, అం బెదరగొట్టుట.

ఛనఛనానా, అం వేడిగ నుండు ధాతువుపై నీరు పడుట వలన చుయి చుయి మనుట.

ఛనఛబి, స్త్రీం మెరుపు.

ఛనదా, స్త్రీం రాత్రి.

ఛనానా, అం వస్త్రగాలితము పట్టుట; వడియ కిట్టుట; మత్తు పదార్థములు త్రాగుట; **గహరీ ఛనానా** గాఢపు మైత్రియుండుట; చెవిలోగుసగుసలాడుట; జగడములాడుట.

ఛనిక, పుం క్షణికమైన.

ఛన్న, విం ఢకా ఛ్తా కప్పబడిన పుం నిర్జనస్థానము.

ఛపఛపానా, అం నీటిపై కాలుచేతులను తపతపకొట్టుట; కాలదిగ నీడుట.

ఛపనా, అం గురుతిడబడుట; అచ్చు గ్రుద్దబడుట; అంకితమగుట; అచ్చగుట.

ఛపరఖ్ఖ, విం వసించిన; ఇండ్లుకట్టుకొని వసించు; ఇంటికప్పు వేయు.

ఛపరీ, స్త్రీం దే ఛోపడీ గుడిసె.

ఛపాఈ, స్త్రీం ఆచ్చు; అద్దకము; వీని కగు కూలి.

ఛపాకా, పుం నీటియందేదైన వేగముగ పడినపుడగు శబ్దము.

ఛపానా, సం అచ్చుకొట్టించుట.

ఛప్పయ, పుం హిందీలో ఒక మాత్రాఛందము దీనికి ఆరు పాదములుండును.

ఛప్పర, పుం కప్పు; చూరు.

ఛబడా, పుం టోకరా బుట్ట; తట్ట.

ఛబి, స్త్రీం కాంతి; సౌందర్యము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఛబీలా, వి॰ సుందర శోభగల ; అంద మగు.

ఛమఛమ, క్రి॰ గజ్జెల మ్రోతతో.

ఛమా, స్త్రీ॰ క్షమ.

ఛమఛమానా, అ॰ ఘల్లుఘల్లని శబ్దము చేయుచు నడుచుట.

ఛమాఛమ, స్త్రీ॰ సొమ్ముల మ్రోత శబ్దము ; వానకురియు శబ్దము.

ఛయ, పు॰ క్షయ క్షయము ; వినాశము.

ఛరఛరానా, అ॰ ఉప్పు మొ॰ ఖరపదార్థ ములు పుండుకు తాకి చిమచిమ మంటకల్గ జేయుట.

ఛరహరా, వి॰ సన్నని అందమగు శరీర ముగల ; స్ఫూర్తిగల.

ఛరా, పు॰ గుత్తి ; సరము ; త్రాడు ; కోకముడి.

ఛరీదా, వి॰ అఛేలా ఒంటరియగు.

ఛర్రా, పు॰ చిన్న కంకరరాయి ; తుపాకి యందు దట్టించు చిన్న యినుప సీసపు రవలు ; వేగముగ చిమ్మ బడిన నీటి తుంపరలు.

ఛల, పు॰ కపట మోసము ; నెపము.

ఛలకనా, అ॰ తొణుకుట ; పైకివెడ లుట.

ఛలకానా, స॰ కార్చుట ; తొణికించుట.

ఛలఛంద్, పు॰ చాలబాజీ మోసము ; కపటము.

ఛలఛలానా, అ॰ జలజల నీరుపడుట.

ఛలఛిద్, పు॰ ధోఖేబాజీ మోసము.

ఛలనా, స॰ ఎవరినైన మోసగించుట. స్త్రీ॰ మోసము.

ఛలనీ, స్త్రీ॰ జల్లెడ.

ఛలాఁగ, స్త్రీ॰ గంతు ; దుముకు.

ఛలానా, స॰ మోసము చేయించుట.

ఛలియా } వి॰ ధోఖేబాజ్ మోసకాడు ;
ఛలీ } టక్కరి.

ఛలౌరీ, స్త్రీ॰ గొరుచుట్టు.

ఛల్లా, పు॰ అగ్గాళి గుండ్రని ఉంగరము.

ఛల్లేదార్, వి॰ చుట్టలు చుట్టుకొని యుండునది ; ఉంగరములు తిరిగి యుండునది.

ఛవనా, పు॰ దే॰ బచ్చా బిడ్డడు ; పంది పిల్ల.

ఛవా, పు॰ దూడ ; మడమ (కాలి).

ఛవాఈ, స్త్రీ॰ నేత ; నేతకూలి.

ఛవానా, స॰ ఇల్లు నేయించుట.

ఛవి, స్త్రీ॰ కాంతి.

ఛవైయా, పు॰ ఇంటికప్పును కప్పెడి వాడు.

ఛహరానా, అ॰ ఛితరానా నలువైపుల చిందుట. స॰ నలువైపుల చింది వ్యాపించునట్లు చేయుట.

ఛహరీలా, వి॰ ఫుర్తీలా తేలికయగు ; చాకచక్య ముగల.

ఛాంగనా, స॰ కొమ్మలు మొదలైన వానిని నరికి వేరుచేయుట.

ఛాంగుర, పు॰ ఆరువ్రేళ్లుకలవాడు.

ఛాఁట, స్త్రీ॰ కత్తిరింపు ; కోయుట.

ఛాంటనా, స॰ కత్తిరించి వేరుచేయుట ; ఏరి దూరముచేయుట ; భ్రష్టము చేయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

छाँद, स्त्री० దాయ ; పాలు పితుకు నప్పుడు అవుకాళ్లకు కట్టుత్రాడు బందము.

छाँदना, स० బిగించికట్టుట.

छाँह, स्त्री० छाया నీడ ; ప్రతిబింబము.

छाँहगीर, पु० గొడుగు; రాజ ఛత్రము ; అద్దము.

छाक, स्त्री० తృప్తి ; చల్ది.

छाकना, अ० अफरना తృప్తిజెందుట.

छाग, पु० बकरा మేక.

छागल, पु० మేక ; తోలుదుత్త.

छाछ, स्त्री० मट्ठा మజ్జిగ.

छाज, पु० చేట ; కప్పు.

छाजन, पु० कपड़ा వస్త్రము ; కప్పుకొనునది. स्त्री० ఇంటికప్పు.

छाजना, अ० अच्छा लगना నచ్చుట ; శోభిల్లుట.

छाता, पु० గొడుగు.

छाती, स्त्री० सीना రొమ్ము ; హృదయము ;—पर पत्थर रखना దుఃఖమును సహించుటకై హృదయమును గట్టిచేసుకొనుట ;—पर मूँग या कोदों दलना మిక్కిలి కష్టము కలిగించుట ;—पर साँप लोटना దుఃఖమువలన హృదయము వణకిపోవుట.

छात्र, पु० శిష్యుడు ; విద్యార్థి ;—वृत्ति स्त्री० విద్యార్థి వేతనము ; స్కాలరుషిప్పు.

छात्रालय, पु० విద్యార్థి వసతిగృహము (హాస్టలు).

छान, स्त्री० छप्पर ఇంటికప్పు.

छानना, स० వడియగట్టుట ; పిండిని వస్త్రగాలితముపట్టుట ; వెదకుట ; మత్తుకల్గించు వస్తువును సేవించుట ; వేరుచేయుట ; పరిశీలించుట.

छानबीन, स्त्री० చక్కగ వెదకుట పూర్ణముగ నెమకుట ; పరీక్షించుట.

छाना, स० పైనకప్పుట. अ० వ్యాపించుట ; వసించుట.

छाप, स्त्री० అచ్చు ; గురుతు ; ముద్ర.

छापना, स० అచ్చువేయుట ; గురుతు కల్గినదిగ చేయుట ; ముద్రవేయుట.

छापा, पु० అచ్చు ; ముద్ర ;—खाना पु० प्रेस ముద్రణాలయము.

छाया, स्त्री० నీడ ;—पथ ఆకాశపదము ; —पट పోటో.

छार, पु० क्षार క్షారము ; ఉప్పు ; కారము ; బూడిద.

छाल, स्त्री० చర్మము.

छालना, अ० छानना జల్లించుట.

छाला, पु० చర్మము ; పైతోలు ; బొబ్బ.

छाली, स्त्री० छलिया పోకచెక్క.

छावनी, स्त्री० पड़ाव కప్పు ; ఇంటికప్పు ; సేనలు విడియుచోటు ; శిబిరము.

छिगुनी, स्त्री० చిటికెనవ్రేలు.

छिछड़ा, पु० పనికిరాని మాంసపు ముక్క.

छिछला, वि० లోతులేని (నీరు).

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

छिछोरपन } पुं ओछापन नीचत्वमु
छिछोरापन } गांभीर्यములేక పోవుట (స్వభావమునందు).

छिछोरा, वि ం ओछा గంభీరత లేని. నీచ ప్రకృతిగల : వెకిలి.

छिटकना, अ ం छितराना నలువైపుల వెదజల్లబడుట : వెలుతురు కిరణములు నలువైపుల వ్యాపించుట.

छिड़कना, स ం చల్లుట.

छिड़काव, पुं చల్లుట.

छिड़ना, अ ం शुरू होना ప్రారంభమగుట.

छितराना, अ ం చల్ల బడుట; కంగారుగా పడియుండుట. स ం చల్లుట : వేరు వేరు జేయుట.

छिदना, अ ం विंधना తూట్లు పొడువ బడుట : గాయ పడుట. पुं వివాహము నిశ్చయము చేసికొను యాచారము.

छिदाना, स ం బెజ్జములు వేయించుట; గుచ్చుకొనునట్లుజేయుట.

छिद्र, पुं छेद రంధ్రము ; దోషము.

छिद्रान्वेषण, पुं దోషముల వెదకుట.

छिन, पुं క్షణము.

छिनकना, स ం వేగముగ సీదుట. अ ం త్రుళ్లిపడి పారిపోవుట.

छिनना, अ ం లాగబడుట ; హరింప బడుట.

छिनरा, वि ం लंपट పరస్త్రీని పొందువాడు.

छिनार } स्त्री ం వ్యభిచారిణి ; కులట.
छिनाल }

छिन्न, वि ం తెగిన ; కోతపడి వేరైన ; —भिन्न वि ం अस्तव्यस्त చెల్లాచెదరైన ; నష్టభ్రష్ట మైన.

छिपकली, स्त्री ం బల్లి.

छिपना, अ ం దాగుట ; చాటగుట ; స్పష్టము కాకపోవుట.

छिपाना, स ం కప్పుట ; దాచుట.

छिपा-रुस्तम, पुं గుణములయందుపరిపూర్ణుడయ్యు పైకి కన్పింపని వాడు ; దాగియున్న దుర్గుణములుగల దొంగ లేక దుర్మార్గుడు.

छिपाव, पुं गोपन కాపాడుట ; దాచుట.

छिबड़ी, स्त्री ం दोरी.

छिया, स्त्री ం ఛీకొట్టదగినది ; అసహ్యకరమగు వస్తువు.

छिलका, पुं దొప్ప ; దొన్నె ; పైతోలు.

छिलना, अ ం చర్మము ఒలియబడుట ; తోలు వేరగుట ; చర్మము గీచుకొని పోవుట.

छिलोरी, स्त्री ం బొబ్బ.

छींक, स्त्री ం తుమ్ము.

छींकना, अ ం తుమ్ముట.

छींट, स्त्री ం తుంపర ; అద్దకపుబట్ట.

छींटना, स ం छितराना వ్యాపింప జేయుట ; వెదజల్లుట.

छींटा, पुं తుంపర.

छीका, पुं सीका ఉట్టి. కావడిమట్టు.

छीछालेदर, स्त्री ం दुर्गति దుర్దశ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

छीजना, अ० ह्रास होना क्षीणिंचुट; तग्गुट; पडिपोवुट.

छीदा, वि० अनेक छेदमुलुगल; दट्ट मुकानि; पलुचनगु.

छीनना, स० भिन्नमु चेयुट; लागु कोनुट.

छीनाझपटी, स्त्री० बलवंतमुग नौकरि नुंडि यॊक वस्तुवुनु ऒडिसिलागु कोनुट.

छीप, वि० वेगमुकल. स्त्री० मच्च; पोद; गालपुकोल.

छीबर, स्त्री० पेद्दतुंपर.

छीमी, स्त्री० कायं (बटाणीकाय).

छीर, पु० पालु.

छीलना, स० चेक्कु तीयुट; तोलु तीयुट; दोकुट (गड्डि मॊ.)

छीलर, पु० चिन्नगॊय्यि; पल्लमु.

छुआना, स० ताकिंचुट.

छुआछूत, स्त्री० अस्पृश्युल नंटु कोनुट; ताकवच्चुनु ताकरादनु छेदमु.

छुईमुई, स्त्री० लज्जावति; ताकगनें मुदु चुकोनि पोवुनट्टि यॊकतीग.

छुच्छी, स्त्री० सन्ननिगॊट्टमु; गोटु.

छुछकारना, स० कुक्कनु वेटाडुटकै उसिगॊल्पुट.

छुछुंदर, पु० चुंचु.

छुटकारा, पु० मुक्ति; विडुदल.

छुटपन, पु० बाल्यमु.

छुट्टा, वि० कट्टबडनि; ऒंटरिग.

छुट्टी, स्त्री० मुक्ति; विडुदल; सेलवु; वेडलुट कानति;—**पाना** जंजाटमुनुंडि तप्पिंचुकॊनुट.

छुड़वाना, स० वदलिपेट्टिंचुट.

छुड़ाना, स० वदलि पेट्टुट; इतरुनि अधिकारमुनुंडि विडुदल पॊंदिंचुट; वेरुचेयुट.

छुत, स्त्री० आकलि. भूख.

छुतिहर, पु० चेडुपात्र; नीचुडु.

छुतिहा, वि० अंटुपडिनवाडु; कळंकितुडु. पु० चविटिनेलनुंडि तीसिन उप्पु.

छुद्र, पु० देo छुद्र.

छुधा, स्त्री० आकलि.

छुपना, अ० देo छिपना.

छुभित, वि० चलिंचिन; गाबराबडिन.

छुरा, पु० पिडिकत्ति; चुरिक; मंगलिकत्ति.

छुरी, स्त्री० पेना कत्ति; चाकु; चेतिकत्ति.

छुलाना, छुवाना } स० ताकिंचुट.

छुहारा, पु० खर्जूरपुकाय.

छूछा, छूछा } वि० लोनसारमुलेनि; तोलुगनुंडु; वट्टि चेतुलु गल; धनमुलेनि.

छूट, स्त्री० विडुदल; अवकाशमु; मिनहायिंवु; (वति पत्नुलु) विडाकुलु पुच्चुकॊनुट.

छूटना, अ० विडिवडुट; वेरगुट; बयलु देरुट.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఛూత, స్త్రీం తాకుడు; సంసర్గము; అంటు.

ఛూనా, సం తాకుట; అందు కొనుట; చాల తక్కువగ నుపయోగించుట. ఋం తాకబడుట.

ఛేంకనా, సం కప్పుట; ఆక్రమించు కొనుట; పోనిప్పకపోవుట.

ఛేక, పుం రంధ్రము; విభాగము; అడ్డంకి; పెంపుదుపకువు లేక పిట్ట.

ఛేక్-ఛానీ } స్త్రీం కదలించుట; రెచ్చ
ఛేక్-ఛాక } కొట్టుట.

ఛేఁకనా, సం గ్రుచ్చుట లేక ఒత్తుట; గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి కోపము వచ్చు నట్లు చేయుట; వేగా కోళముచేసి కష్టపెట్టుట; ప్రారంభించుట; (వాద్యమును) మీటుట; భేదముచేయుట.

ఛేఁకా, పుం త్రాడు.

ఛేఁద, పుం రంధ్రము; భేదించుట; నాశము.

ఛేఁదనా, సం రంధ్రము చేయుట; గాయముచేయుట.

ఛేనా, పుం పాలు విరుగునప్పుడు నీటిని తీయగా మిగులు జున్ను; జున్ను.

ఛేనీ, స్త్రీం శానము; ఉలి.

ఛేరీ, స్త్రీం మేక (ఆడుది).

ఛేవ, పుం గాయము; దెబ్బ.

ఛేవనా, స్త్రీం కల్లు. సం కోయుట. గురుతువేయుట.

ఛేవర, పుం చర్మము.

ఛైల, పుం సొగసు కాడు;—ఛబీలా పుం రసికుడు; సొగసు చేసు కొనుయవకుడు.

ఛైలా, విం షోకిల్లా.

ఛోంకనా, సం తాలింపువేయుట.

ఛోకీ, స్త్రీం చెరకుయాకుడు; పీల్చిపార వేయు చెరకుపిప్పి.

ఛోకఢా }
ఛోకరా } పుం బాలకుడు; కుర్రవాడు.

ఛోటా, విం చిన్న; తక్కువ వయస్సు గల; తక్కువ ఆకారముగల.

ఛోటీ-హాజ़िरी, స్త్రీం హిందూ దేశమున నివసించు ఆంగ్లేయులు లేక ఐరోపియనులు భుజించు ప్రాతఃకాల భోజనము.

ఛోడ़నా, సం వదలుట; వెడలుట; పరుగెత్తించుట; మిగతయుంచుట.

ఛోనిప, పుం రాజు; పాలకుడు.

ఛోనీ, స్త్రీం భూమి.

ఛోప, పుం దట్టముగు లేపము; దెబ్బ; ప్రహారము.

ఛోపనా, సం దట్టముగ లేపముచేయుట.

ఛోపా, పుం తెరచాపకు నాల్గువైపుల కట్టియుండు త్రాళ్లు.

ఛోభ, పుం క్షోభ వ్యాకులత్వము; క్రోధము.

ఛోర, పుం అంచు; హద్దు; మూల.

ఛోల, స్త్రీం గంటు.

ఛోలదారీ, స్త్రీం చిన్న గుడారము.

ఛోలనా, సం పైభాగమును కోనివేయుట; గీరివేయుట. పుం ఆకురాయి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చోలనీ, స్త్రీం చీల్చు సాధనము; అట్ల కాడ.

చోహ, పుం మమకారము; ప్రేమ; దయ.

చోహారా, పుం దే॰ చ్యహారా.

చోహీ, విం ప్రేమికుడు; అనురాగము గలవాడు.

చౌంక, స్త్రీం ఛధార తిరుగబోత; తాలింపు.

చౌంకనా, సం తాలింపు చేయుట. అం (పెద్దపులి. పిల్లి మొ.) నాల్గుకాళ్లు ఎత్తిపెట్టి యెగురుట.

చౌడా, పుం ధాన్యమునుంచు పాతర.

చౌనా, పుం లేడిపిల్ల; దూడ.

చౌలదారీ, స్త్రీం ఒకరకపు చిన్న దేవా.

జ

జంగ, స్త్రీం యుద్ధము.

జ్ఞంగ, పుం ఇనుమునకుపట్టు త్రుప్పు.

జ్ఞంగ-ఆల్హదా, విం త్రుప్పుపట్టిన.

జంగరేత, విం కష్టపడి పనిచేయు.

జంగల, పుం అడవి; ఎడారి; నీరులేని చోటు:—మే మంగల అడవిలో ఆనందము.

జంగలా, పుం గవాక్షము; ఇనుప కటకటాలు.

జంగలీ, విం అడవికి సంబంధించిన; నాగరికతలేని.

జ్ఞంగార
జంగాల } పుం మైలతుత్తము.

జంగీ, విం యుద్ధమునకు సంబంధించిన; గొప్ప; దీర్ఘకాయుడగు; వీరుడగు.

జంఘ, స్త్రీం తొడ.

జంచనా, అం పరీక్షింపబడుట; కంటికి ఆనుట లేక నచ్చుట; తోచుట; మనసునకు తట్టుట.

జంజబీల, స్త్రీం ఎండబెట్టిన అల్లము సొంఠి.

జంజాల, పుం జంఝాటము.

జంజాలీ, విం జగడాలమారి.

జంజీర, స్త్రీం గొలుసు; బేడీ; గొళ్లెము.

జంతర, పుం యంత్రము.

జంతరమంతర, పుం యంత్రమంత్రములు; గారడి.

జంతరీ, స్త్రీం బంగారుపనివారు వెండి బంగారు, తీగలాగుట కుపయోగించు ఒక సాధనము; కమ్మచ్చు; పంచాంగము; గారడివాడు.

జంతా, పుం యంత్రము; కమ్మచ్చు.

జంత్ర, పుం యంత్రము.

జంత్రనా, స్త్రీం దే॰ యంత్రణా.

జంత్రీ, పుం వీణవాయించువాడు; వాద్యము.

జంద, పుం పారసీకుల వేదము; పార్శీవారి వేదము రచింపబడిన భాష.

జంబీరీ, నిమ్న స్త్రీం గజనిమ్మ.

జంభ, పుం నేరేడు.

జంభక, పుం పెద్ద నేరేడు; నక్క.

జంభ్న, పుం నేరేడు.

జంభ, పుం దవుడ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जंभाई, स्त्री० ఆవులింత.

जंभाना, अ० ఆవులించుట.

जई, स्त्री० వరిగలు ; మొలక.

ज़ईफ़, वि० बूढ़ा ముదుసలియగు.

ज़ईफ़ी, स्त्री० बुढ़ापा ముదుసలితనము.

जक, पु० యక్షుడు. జక్కు ; పిసిని గొట్టు. स्त्री० పనియందు ధ్యానము ; హఠము ; పట్టు

ज़क, स्त्री० పరాజయము ; అవమానము.

जकड़ना, स० బిగించి కట్టు. अ० నీల్గుకొని పోయినందున కాలుచేతులాడక పోవుట.

ज़क़न, पु० గడ్డము.

ज़कर, पु० లింగము.

ज़कात, स्त्री० ख़ैरात దానము ; పన్ను.

ज़कावत, स्त्री० తెలివితేటలు.

ज़की, वि० अक्लमंद తెలివిగల.

ज़ख़म, पु० ఆఘాతము. దెబ్బ. పీడ.

ज़ख़मी, वि० గాయపడిన.

ज़ख़ामत, स्त्री० స్థూలత ; లావు.

ज़ख़ीम, वि० లావైన ; బరువైన.

ज़ख़ीरा, पु० ఖజానా ; సమూహము ; ప్రోవు.

ज़ख़्म, पु० दे० ज़ख़म.

जगत, स्त्री० బావియంచు లేక బొడ్డు ; నూతికి నలువైపుల ఎత్తుగానుండు రాతికట్టడము.

जगतसेट, पु० పెద్దశ్రేష్ఠి ; ప్రపంచము నందంతటను పలుకుబడిగల వ్యాపారి.

जगती, स्त्री० ప్రపంచము ; భూమి.

जगना, अ० మేల్కొంచుట ; దేవీదేవతలు, భూతప్రేతాదులు తమ ప్రభావము నధికముగ చూపుట ; రేగుట.

जगमग } वि० తళుకు బెళుకుగల ;
जगमगा } కాంతులీను.

जगमगाना, अ० ప్రకాశము పడినందున మెరయుట.

जगह, स्त्री० చోటు ; ఉనికి ; పదవి.

जगात, पु० దానము ; పన్ను.

जगाती, पु० పన్నువసూలు చేయువాడు.

जगाना, स० మేల్కొల్పుట ; రగులు నట్లు చేయుట.

जघन, पु० మొల ; తొడలు.

जघन्य, वि० గర్హితమగు ; నీచమగు ; పరమనికృష్టమగు.

ज़च्चा, स्त्री० ప్రసవించిన స్త్రీ ; బాలింతరాలు.

जज, पु० న్యాయాధిపతి ; యోధుడు.

जजमान, पु० दे० यजमान.

जज़ा, स्त्री० ఫలితము. బదులు.

जज़िया, पु० దండన ; ముసల్మానుల ప్రభుత్వకాలమున వారి మతమునకు చెందని వారిపై విధింపబడినపన్ను.

जज़ीरा, पु० टापू ద్వీపము.

जज़ीरानुमा, पु० మూడువైపుల వీటి తోచుట్టబడియున్న భూఖండము. ద్వీప కల్పము.

जज़्ब, पु० ఆకర్షణ ; పీల్చుట ; శోషణ.

जज़्बा, पु० ఆవేశము ; కోరిక.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

జఁబాత, పుం ఉద్గార వాక్యములు.
జటనా, సం మోసగించుట.
జటఁ, స్త్రీం అబద్ధము; వ్యర్థ ప్రలాపము.
జటా, స్త్రీం జడ.
జటిత, విం చెక్కబడిన; తాపిన.
జటిల, విం కఠినమగు; తెలియని.
జఠర, పుం పొట్ట; ఉదరము.
జడ, విం చైతన్యము లేని; మూర్ఖ డగు; చలికిమొద్దుదారిన; చెమిటి; స్త్రీం వేరు; పునాది; హేతువు.
జడతా, స్త్రీం మూర్ఖత్వము; చైతన్య ములేమి.
జడనా, సం చెక్కుట; ఖచితము చేయుట; (మేకు) దిగగొట్టుట; కొట్టుట.
జడాఊ, విం రత్నములు మొ. కూర్చిన.
జడావర, పుం చలికాలమున ధరించు వస్త్రములు.
జడ్డియా, పుం నగలయందు విలువగల రాళ్లను చెక్కువాడు.
జడ్డీ, స్త్రీం మూలిక.
జడ్డియా, స్త్రీం చలిజ్వరము.
జతన, పుం యత్న యత్నము.
జతలానా } సం తెలియజేయుట;
జతానా } తెల్పుట.
జతీ, పుం సన్యాసి.
జత్రు, పుం లక్క; జిగురు; బంక.
జత్థా పుం గుంపు.
జథా, క్రిం దే యథా పుం మండలీ సమూహము; గుంపు.
జద, పుం తాత.
జ్ఞద, స్త్రీం చెబ్బ; నాశము;
జ్ఞదగీ, స్త్రీం కొట్టడము.
జ్ఞదన, పుం కొట్టుట; తినుట; పార వేయుట.
జదపి, క్రిం దే యద్యపి.
జదల, పుం యుద్ధము.
జ్ఞదా, విం కొట్టబడిన; పీడించ బడిన.
జదీద, విం క్రొత్త; ప్రాతబడని.
జద్ద, పుం ప్రయత్నము. జద్దజహద.
జద్దా, స్త్రీం నాయనమ్మ.
జద్దీ, విం పైత్యకమైన.
జన, పుం లోకులు; దాసుడు; సమూహము.
జ్ఞన, స్త్రీం స్త్రీ; భార్య.
జనకారీ, పుం లత్తుక; లక్కతోచేసిన యొకరంగు. మహావర
జ్ఞనఖ్ఖ, పుం గర్దము.
జ్ఞనఖ్ఖా, విం నపుంసకుడు; భోజ్జా; స్త్రీల హావభావములుకలవాడు.
జనతా, స్త్రీం సామాన్య జన సమూహము; ప్రజలు.
జనతా, సం కనుట.
జనపద, పుం దేశము; దేశవాసులు; ప్రజ.
జనమనా, అం పుట్టుట.
జనమానా, సం పుట్టించుట.
జనమసఁఘాతీ, పుం పుట్టుకనుండి కూడి యున్న మిత్రుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ज़नमुरीद, वि॰ स्त्रీలోలుడు : బార్యా భక్తుడు.

జనరవ, పు॰ కింవదంతి : పుకారు : అపవాదు.

జనవాస } పు॰ పెండ్లివారి విడిదియిల్లు.
జనవాసా }

జనశ్రుతి, స్త్రీ॰ కింవదంతి : పుకారు.

జనాఈ, స్త్రీ॰ జనవాఈ మంతరసాని.

జనాజ़ా, పు॰ అరభీ శవము : పాడె.

ज़नानख़ाना, పు॰ అంతఃపురము.

జనానా, స॰ తెలియజేయుట.

ज़नाना, వి॰ స్త్రీలకు సంబంధించిన : నపుంసకుడు : భోజ్జా. పు॰ అంతఃపురము.

జనాబ, పు॰ మహాశయ అయ్యా : మహాశయా :—मन-आली పూజ్యుడా !

జని, స్త్రీ॰ జన్మము.

జనిత, వి॰ పుట్టిన.

జనీ, స్త్రీ॰ దాసి : తల్లి : కన్య. వి॰ పుట్టినటువంటి.

జనీన, పు॰ గర్భస్థమగుశిశువు.

జను, క్రి॰ मानो పోలె : అనునట్లు : వలె.

జనున, పు॰ పిచ్చితనము.

జనూబ, పు॰ దక్షిణ దిశ.

జనూబీ, వి॰ దక్షిణదేశపు.

జనెఉ, పు॰ జందెము.

జనెత, స్త్రీ॰ వరయాత్ర..

జనేరా, పు॰ ఒకవిధమగు జొన్న.

ज़न्द, పు॰ జరదుస్తుని మతము : గ్రంథము.

జన్నత, స్త్రీ॰ స్వర్గము.

జన్మ-కుండలీ, స్త్రీ॰ జాతకము.

జన్మనా, అం॰ పుట్టుట.

జన్మపత్రీ, స్త్రీ॰ జాతకము.

జన్య, పు॰ సాధారణ జనులు ; కింవదంతి. వి॰ జాతీయమైన.

జన్యా, స్త్రీ॰ వధువు : వధువుచెలి : ప్రీతి.

జపనా, స॰ జపించుట.

జపనీ, స్త్రీ॰ జపమాల : గోముఖి.

ज़फ़र, పు॰ విజయము ; గెలుపు.

ज़फ़ा, స్త్రీ॰ అన్యాయ పూర్వకమగు వ్యవహారము : క్రూరత :—कश వి॰ సహనశీలుడగు : కష్టము సహించు.

ज़फ़ीरी } స్త్రీ॰ సీటి ఊల.
ज़फ़ील }

జబ, క్రి॰ ఎప్పుడైతే :—జబ ఏసమయమున :—तब అప్పుడు.

జబడ్డా, పు॰ దవడ ఎముకలు.

ज़बर, వి॰ బలవంతుడగు.

జబరఈ, స్త్రీ॰ బలాత్కారము : అన్యాయము.

ज़बरदस्त, వి॰ బలవంతుడగు ; గట్టి ; పటుత్వముగల.

ज़बरदस्ती, స్త్రీ॰ చేతిలావు ; బలము ; అన్యాయము ; ప్రాబల్యము. క్రి॰ బలవంతముగా.

జబరన్, క్రి॰ బలాత్కారముగా.

ज़बरा, వి॰ బలవంతుడు ; ప్రబలుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ज़बह, पुं గొంతుకోసి ప్రాణమును హరించుట.

जबहा, पुं సాహసము.

जबाँ } स्त्रीं నాలుక ; మాట ; భాష ;
ज़बान } ప్రతిజ్ఞ.

ज़बान-दराज़, वि పొగరుబోతుతన ముగ మాట్లాడు.

ज़बानबंदी, स्त्रीं మౌనము ; సాక్షి యొక్క వాజ్మూలము.

ज़बानी, वि నోట చెప్పినది.

जबी, स्त्रीं మస్తకము. నుదురు.

ज़ब्त, वि చెడు ; పనికిమాలిన.

ज़ब्त, पुं జప్తు ; సొత్తును బలవంత ముగా పట్టుకొనుట.

ज़ब्ती, स्त्रीं జప్తుచేయుట.

जब्बार, वि జబర్‌దస్తీ చేయువాడు.

जब्र, पुं కఠోర వ్యవహారము ; కాఠిన్యము.

जब्रन, क्रिं బలాత్కారముగా.

जमई, वि జమ అయినది.

जमघट, पुं క్రిక్కిరిసిన జనుల గుంపు.

ज़मज़मा, पुं పాటకచ్చేరి ; పాడుట.

जमना, अं ఘనీభవించుట ; గడ్డకట్టుట ; తోడుకొనుట (పెరుగు) ; రక్తికట్టుట.

जमनौता, पुं తనకు జామీనుగా నిల్చినందులకు బదులుగా. జామీనుగా నుండు నతని కివ్వబడు ధనము.

जमहूर, पुं జనసమూహము ; దేశము ; ప్రజాతంత్రము.

जमहूरी, वि ప్రజాతంత్రమునకు సంబంధించిన.

जमा, वि ఒకచోగూడిన ; అనామత్తుగ పద్దులో జమకట్టుకొన్న. स्त्रीं మూలధనము ; పెట్టుబడి :—खर्च రాబడి ఖర్చు.

जमाई, पुं అల్లుడు.

जमात, स्त्रीं చాలమంది మనుష్యుల సమూహము ; గుంపు.

जमादार, पुं కొంతమంది సిపాయిల కధికారి ; హెడ్కానిస్టేబులు.

ज़मान, पुं జామీను.

ज़मानत, स्त्रीं జామీను :—नामा पुं జామీను పత్రము :—दार జామీను దారుడు.

ज़मानतन्, क्रिं జామీనుగా.

जमाना, सं గడ్డ కట్టుకొనునట్లు చేయుట ; చక్కగ నెలకొల్పుట ; దెబ్బ కొట్టుట ; చక్కగ నిర్వహించుట ; మొలకెత్తునట్లుగ చేయుట.

ज़माना, पुं సమయము ; కాలము ; సౌభాగ్య సమయము ; ప్రపంచము —साज़ वि తనస్వార్థ సిద్ధికై సమయమునకు తగినట్లు మారు చుండువాడు.

जमामार, वि అన్యాయముగ పరుల సొత్తును తనవద్ద నుంచుకొనువాడు.

जामल, पुं సౌందర్యము.

जमालगोटा, पुं సేపాళం.

जमाली, वि పరమ రూపవంతుడైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

జమావ, పు. } తోడుకొనుట.
జమావట, స్త్రీ. }
జమావఢా పు. జనసమూహము.
ज़मीं, స్త్రీ. దే. ज़मीन.
జమీకంద, పు. सूरन కందగడ్డ.
ज़मींदोज़, వి. పడగూల్చి నేలమట్టము చేయబడిన.
ज़मीन, స్త్రీ. భూమి; బొమ్మలు మొ. గీచుట కుపయోగించు వస్త్రములు; కొయ్యలు మొ. వాని పైభాగము.
ज़मीमा, పు. అనుబంధ పత్రము.
ज़मीर, పు. హృదయము; అంతర్వాణి; భావములు.
ज़मील, వి. అందమైన.
ज़मुर्रद, పు. మరకతము.
జమైయత, స్త్రీ. మనోశాంతి; సేన.
జంహాఈ, స్త్రీ. దే. జంభాఈ.
ज़म्हूरियत, స్త్రీ. ప్రజాస్వామ్యము.
జయంతీ, స్త్రీ. విజయము; పతాకము; ఝండా.
జర, పు. జ్వరము; ముదుసలితనము.
ज़र, పు. బంగారు; ధనము; సంపద; రూపాయి.
జరఖేజ, వి. సారవంతమగు(భూమి).
జరగా, పు. గుంపు.
జరఠ, వి. కర్కశుడు; ముదుసలి; పు. ముసలితనము.
జరతార, పు. కలాబత్తు జరి.
జరతుఆ, వి. ఇతరులనుమించి యీర్ష్య పొందువాడు.
ज़रद, వి. పసుపుపచ్చని.
ज़रदा, పు. ముసల్మానులు భక్షించు ఒక విధమగువ్యంజనము; తాంబూలాదులలో నుపయోగించబడు నల్లని పొగాకు.
ज़रदार, వి. ధనవంతుడు.
ज़रदालू, పు. జలతారపండు.
ज़रदी, స్త్రీ. దే. ज़र्दी.
జరదుశ్త, పు. పార్శీల మతప్రవక్త.
ज़रदोज़, పు. వస్త్రములపై జరీ పనులు చేయువాడు.
ज़रदोज़ी, స్త్రీ. జరీపని.
జరనా, ఇం. దే. जलना.
ज़र-छिगार, వి. బంగారు నీరు వేసిన.
ज़रपरस्त, వి. ధనోపాసకుడు.
ज़रब, స్త్రీ. అఘాతము; దెబ్బ.
జరబీలా, వి. చూచుటకు తగుకుబెగుకు కల్గి సుందరుడుగ కన్పించు.
జరమ్రుఆ, వి. ఈర్ష్యపడువాడు.
ज़रर, పు. హాని; దెబ్బ; నష్టము.
జరా, స్త్రీ. ముదుసలితనము.
ज़रा, వి. కొంచెము; తక్కువ. క్రి. కొలది.
ज़राअत, స్త్రీ. వ్యవసాయము.
ज़राफ़त, స్త్రీ. హాస్య ప్రియత్వము.
ज़रायम, పు. ('ज़ुर्म' का బహు.) అనేక విధములైన దుండగములు; —పేశా పు. దొంగతనము వగైరా చేసి పొట్ట గడుపుకొనువాడు.
జరీదా, వి. ఒంటరియైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ज़रिया, पुं సంబంధము ; హేతువు ; కారణము ; ద్వారా.

ज़रीफ़, पुं పరిహాసము చేయువాడు.

जरीब, स्त्री० భూమిని కొల్చు ఏభైఐదు గజముల గొలుసు;—कशी భూమిని కొలుచుట.

ज़रूर, क्रि० తప్పక ; నిస్సందేహముగ.

ज़रूरत, स्त्री० ఆవశ్యకత ; ప్రయోజనము.

ज़रूरियात, स्त्री०(' ज़रूरी ' का बहु०) అవసరములు.

ज़रूरी, वि० తప్పని ; అవసరమైన.

ज़रे-असल, पुं మూలధనము ; అసలు.

ज़रे-अमानत, पुं దాకట్టుగా పెట్టిన ధనము.

ज़रे-तावन, पुं నష్ట పరిహారము కొఱకు ఇచ్చు ధనము.

ज़रे-पेशगी, पुं బజానాగా నిచ్చిన ధనము.

ज़रे-सफ़ेद, पुं చాँది వెండి.

ज़रे-सुर्ख़, पुं सोना బంగారము.

जर्क़बर्क़, वि० తళుకు బెళుకుగల ; తళతళ మెరియు.

जर्जर वि० జీర్ణమైన ; పాడు పడిన ; చినిగిన.

ज़र्द, वि० పసుపుపచ్చని ; నెత్తురు విరిగిన.

ज़र्दा, पुं दे० जरदा.

ज़र्फ़, पुं గెలుపు.

ज़र्फ़ा, पुं అణువు.

ज़र्ब, स्त्री० దెబ్బ ; ప్రభావము.

जर्दी, स्त्री० పసుపు పచ్చదనము.

ज़र्रा, पुं అణువు.

जर्राही, स्त्री० వీరత్వము ; పరాక్రమము.

जर्राह, पुं శస్త్రచికిత్స చేయువాడు.

जर्राही, स्त्री० శస్త్ర చికిత్స.

जलऊर, पुं నీటిలోనుంచి వచ్చే పదార్థములు ; వాటి మీద వసూలు చేయబడిన పన్ను.

जलखावा, पुं చల్లి ; అల్పాహారము.

जलगर्द, पुं నీటి పాము.

जलज, पुं కమలము.

ज़लज़ला, पुं భూకంపము.

जलद, पुं बादल మేఘము.

जलन, स्त्री० మండుటవలన కల్గుబాధ ; మంట ; మిక్కుటమగు ఈర్ష్య.

जलना, अ० మండుట ; వెల్గుట.

जलपान, पुं అల్పాహారము.

जलवा, पुं दे० जल्वा.

जलसा, पुं ఉత్సవము ; సభలు మొదలగు వాని సమావేశము ; జాతర.

जलाना, स० మండించుట ; మాడ్చుట; ఒకరిమనసులో ఈర్ష్య లేక ద్వేషము కలుగజేయుట.

जलापा, पुं ద్వేషమువలన కల్గుమంట.

जलाल, पुं తేజము ; ప్రకాశము.

जलावतन, वि० దేశమునుండి వెడల గొట్టునట్టి శిక్షపొందిన ; ద్వీపాంతర వాస శిక్షపొందిన.

जलावन, पुं కట్టెపుల్లలు.

जलावर्त, पुं నీటిసుడి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

జలీల, విం గొప్ప; ఖ్యాతివహించిన.

ज़लील, విం తుచ్ఛుడగు; గౌరవము లేని; అవమానింపబడిన.

जल्लस, పుం దే॰ జుల్లస.

జలోదర, పుం పొట్ట యొక్క చర్మము క్రింద నీరుచేరుటచేత వచ్చురోగము.

జలౌకా, స్త్రీం జలగ.

जल्द, క్రిం అలస్యము లేక; త్వరగ; శీఘ్రముగ;—बाज़ విం ప్రతి పని యందు తొందరచేయువాడు.

జల్దీ, స్త్రీం త్వరగా; శీఘ్రత.

జలపనా, ఋం ప్రేలుట; గప్పాలు కొట్టుట.

జల్లాద, పుం ఘాతకుడు; ఉరి తీయువాడు; హంతకుడు.

జల్వా, పుం మెరుపు; తళుకు బెళుకు; అందము;—गाह ప్రపంచము.

ज़बनिका, స్త్రీం దే॰ యవనిక.

జవాఁ, విం దే॰ जवान.

జవాఁమర్ద్, విం శూరుడగు పరాక్రమము గలిగిన.

జవాఁమర్దీ, స్త్రీం వీరత; పరాక్రమము.

జవాన, విం యువకుడు; వీరుడు.

జవానీ, స్త్రీం యౌవనము; తారుణ్యము.

జవాబ, పుం జవాబు; ప్రత్యుత్తరము;—తలబ విం ఏదేని విషయమును గురించి వివరము లడుగ బడిన;—दावा పుం ఆన్సరు; వాధిదాఖలు చేసినదాని కుత్తరముగ ప్రతి వాది కోర్టువారి యెదుట దాఖలు చేసినది;—देह విం జవాబు చెప్పవలసిన;—देही స్త్రీం జవాబుదారీ; భారము.

జవాబీ, విం జవాబు ఇవ్వవలసిన; జవాబునకు సంబంధించిన.

జవార, పుం ఇరుగు పొరుగు; సమీప ప్రదేశము; పరిసరము.

ज़वाल, పుం ఆవనతి; తగ్గుట; కష్టము.

జవాస } పుం బ్రహ్మాండ మొక్క.
జవాసా }

జవాహర } పుం రత్నము; మణి.
జవాహిర }

జవాహరాత, పుం రత్నములు.

జవైయా, విం నడచువాడు.

జశన } పుం ధార్మికోత్సవము; ఊరే
జష్న } గింపు.

జస, పుం యశస్సు.

జసామత, స్త్రీం లావు.

జసీమ, విం లావుగానున్న; గట్టిగానున్న.

జస్తా, పుం తగరము.

జహతియా, పుం పన్ను వసూలుచేయువాడు.

జహద, స్త్రీం పరిశ్రమ; ప్రయత్నము.

జహదనా, ఋం ఆడుసుయగుట; అలసిపోవుట.

జహదా, పుం బురద.

ज़हन, పుం దే॰ జిహన.

జహనా, సం వదలుట. నాశనము చేయుట.

జహన్నుమ, పుం దోజ़ఖ़ నరకము.

ज़हमत, స్త్రీం ఆపద; ఇక్కట్టు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ज़हर, पुं విషము ; అప్రియము. విం ఘాతకుడు ;—का घूँट पीना అనుచిత విషయము జరుగుచుండుట చూచి క్రోధమును మనస్సులోనే అణుచుకొనుట;—का बुझाया हुआ విషదగ్ధమైన ; చాలముప్పు వాటిల్లినట్లు చేయగల ;—दार देం ज़हरीला ।—बाद విషపు కురుపు ; —मोहरा విషపు ప్రభావమును తీసివేయు ఒక రాయి.

ज़हरीला, पुं విషయుక్తమగు ; విషవంతమగు.

जहल, पुं మూర్ఖుడు.

जहाँ, क्रिం ఎక్కడైతే ;—का तहाँ ఎచ్చటనుండెనో అచ్చటనే.

जहाँ, पुं जहान ప్రపంచము ; లోకము ;—गीर చక్రవర్తి ;—दीदा पुं ప్రపంచమును చూచినవాడు ; అనుభవశాలి ;—पनाह पुं లోకరక్షకుడు.

जहाज़, पुं ఓడ.

जहाजी, विం ఓడ సంబంధమైన.

जहाद, पुं మహమ్మదీయుల ధర్మయుద్ధము.

जहान, पुं ప్రపంచము. లోకము.

जहालत, स्त्रीం అజ్ఞానము ; మూర్ఖత.

जहाँ, क्रिం ఏచోటనైతే.

ज़हीन, विం బుద్ధిమాన తెలిసినవాడు ; తెలివికలవాడు.

ज़हीर, पुं సహాయము చేయువాడు.

ज़हूर, पुं ప్రకాశము.

ज़हूरा, पुं నటన ; ఆడంబరము ; దృశ్యము ; బాలుడు.

ज़हे, अव्यं वाह्, वाह् ;—क़िस्मत గొప్ప భాగ్యము.

जहेज़, पुं दें दहेज़.

ज़ह्, पुं వెనుకటి ; వీపు పైభాగము. विं విషము.

जाँ, स्त्रीं जान ప్రాణము.

जाँगर, पुं దేహము ; కాలుచేతులు.

जाँगलू, विं నాగరికతలేని.

जांघ, स्त्रीं తొడ.

जांघिया, पुं మోకాలివరకు తొడుగుకొను చెడ్డి.

जाँच, स्त्रीं పరీక్ష ; విచారణ ; పరిశోధన. —पड़ताल పరీక్ష ; పరిశోధన ; వెదకి జాడకనిపెట్టుట.

जांचक, पुं दें जाचक.

जाँचना, सं సత్యాసత్యముల పరికించుట ; పరీక్షించుట ; శోధించుట.

जाँत } पुं తిరుగలి ; కమ్మచ్చు.
जाँता }

जाँ-निवाज, विं దయాళువు.

जाँ-फ़िज़ा, पुं అమృతము.

जाँ-फ़िशानी, स्त्रीं అధిక పరిశ్రమ ; ప్రాణములను సైతము సరకుసేయక ఒక పనికొరకుచేయు ప్రయత్నము.

जाँ-बाज़, विं ప్రాణముల నర్పించుటకు సిద్ధముగనుండు ; అధిక పరిశ్రమ చేయు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

జా, వి॰ పుట్టిన ; తగిన ; ఉచితమైన. స్త్రీ॰ స్థలము.

జాఈ, స్త్రీ॰ కన్య. పుత్రిక ; చేమంతి.

జాకఁ, పు॰ అనామతు. (suspense.)

జాకిర, వి॰ వర్ణించెడి.

జాగఁీర్, వి॰ జాగృత మేలుకొనిన.

జాగనా, క్రి॰ మేల్కొంచుట; పెంపొందుట ; చెలరేగుట ; మండుట.

జాగీర్, స్త్రీ॰ జాగీరు ; రాజు బహుమానముగా నిచ్చుభూమి.

జాచక, పు॰ యాచించువాడు.

జాఁజ్రూర్, పు॰ బయలు ; బహిర్భూమికి పోవుచోట ; పాయఖానా.

జాజిమ, స్త్రీ॰ జాజమ కూర్చుండుటకై క్రిందపరచు రంగులద్దిన దుప్పటి లేక కంబళి.

జాఠ, పు॰ చెరువుల మధ్య నాటియుండు ఎత్తైన కొయ్య ; గానుగ రోకలి.

జాఢా, పు॰ చలికాలము; చలి; మంచు.

జాత, పు॰ జన్మ ; కుమారుడు. వి॰ పుట్టిన ; ప్రశస్తమగు.

ఁజాత్, స్త్రీ॰ జాతి ; శరీరము.

జాతక, పు॰ బిడ్డ ; భిక్షువు.

జాతపాఁత్, స్త్రీ॰ జాతి ; ఉపజాతి ; తెగ.

జాతా, స్త్రీ॰ కన్య. వి॰ పుట్టిన.

జాతి, స్త్రీ॰ పుట్టుక; వర్ణము; వంశము.

జాతిపాఁతి, స్త్రీ॰ దే॰ జాతపాఁత.

ఁజాతీ, వి॰ వ్యక్తిగతమగు ; తన.

జాతీయ, వి॰ జాతికి సంబంధించిన ; దేశమునకు సంబంధించిన.

జాతీయతా, స్త్రీ॰ జాతియను మమకారము ; జాతినిగూర్చిన భక్తియను రాగము.

జాతుధాన, పు॰ రాక్షసుడు.

ఁజాద్, ప్రత్యం॰ పుట్టిన :—**ఁజ్మ** స్త్రీ॰ జన్మభూమి.

ఁజాదా, వి॰ పుట్టిన.

జాద్, పు॰ ఇంద్రజాలము ; గారడి.

జాద్గర్, పు॰ గారడివాడు ; మాంత్రికుడు.

జాద్నఁజర్, పు॰ చూచినంతనే మోహింపజేయువాడు.

జాన్, స్త్రీ॰ ప్రాణము ; ఊపిరి ; సామర్థ్యము:—**ఆఫరీన్** పు॰ సృష్టికర్త; ప్రాణమిచ్చువాడు:—**కే లాలే పఢ్‌నా** ప్రాణరక్షణ కష్టముగా కనపడుట :—**ఖానా** ఇబ్బంది పెట్టుట.

జానకార్, వి॰ ఎరుకగలవాడు ; చతురుడు.

జానకారీ, స్త్రీ॰ పరిచయము ; చాకచక్యము ; తెలివి.

జానదార్, వి॰ జీవనముగల ; ప్రాణముగల.

జానా, స॰ తెలియుట ; ఎరుగుట.

జానపద, పు॰ మనుష్యుడు ; దేశము.

జాన్-పహ్‌చాన్, స్త్రీ॰ గుర్తు ; పరిచయము.

జాన్-బఖ్‌శీ, స్త్రీ॰ ప్రాణదండననుండి వదలి వేయుట.

జానబాఁజ్, పు॰ జాఁ-బాజ స్వయంసేవకుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जानवर, पुं० ప్రాణి ; జంతువు.

जा-नशीन, पुं० ఒకని యనుమతిపై అతడు లేనప్పుడతని స్థానము నాక్రమించువాడు.

जानाँ, पुं० } ప్రియురాలు.
जानानाँ, स्त्री० }

जाना, अ० వెళ్లుట ; నాశమగుట ; చని పోవుట.

जानिब, स्त्री० వైపు ; పక్షము.

जानी, वि० ప్రాణముతో సంబంధము గల. स्त्री० ప్రాణప్రియ ;—**दुश्मन** గర్భశత్రువు ;—**दोस्त** పరమ మిత్రుడు.

जानु } पुं० తొడ ; మోకాలు.
जानूँ }

जाने-मन, पुं० నాప్రాణమా ; (సంబోధన).

जाप, पुं० జపము.

जापक, पुं० జపముచేయువాడు.

जापा, पुं० పురిటిల్లు.

ज़ाफ़, पुं० స్మృతిపోవుట ; స్మారకము తప్పుట.

जाफत, स्त्री० విందు.

ज़ाफ़र, पुं० పెద్దనదము.

ज़ाफ़रान, पुं० కుంకుమ పువ్వు.

ज़ाफ़री, स्त्री० వెదురుబద్దల తడిక ; బంతి పువ్వు.

जा-ब-जा, क्रि० అచ్చటచ్చట ; ప్రతిచోట.

ज़ाबित, वि० సహించెడి; సంయమము గల ; యజమానియగు.

जाबता } पुं० दे० **ज़ाब्ता.**
जाबिता }

जाबिर, वि० అత్యాచారములు చేయువాడు.

जाबिक, पुं० కసాయివాడు.

ज़ाब्ता, पुं० నియమము ; చట్టము ; —**दीवानी** సివిల్ చట్టము ;—**फौज़दारी** క్రిమినలు చట్టము.

जाम, पुं० గిన్నె ; కప్పు.

जामदानी, स्त्री० వస్త్రములుంచుపెట్టె.

जामन, पुं० తోడుమజ్జిగ.

जामा, पुं० వస్త్రము ; ఉడుపు. **जामे से बाहर होना** కోపమువలన ఒడలు మరచి పోవుట.

जामात } पुं० అల్లుడు.
जामाता }

जामिक, पुं० రక్షకుడు ; పహరా నిచ్చువాడు.

ज़ामिन } पुं० జామీను ; ఒకనికి
ज़ामिनदार } అండగ పూచీ పడువాడు.

जामिनी, स्त्री० दे० **यामिनी.**

जामुन, पुं० నేరేడు చెట్టు.

जाय, अ० నిష్ఫలమైన. वि० ఉచితమైన.

ज़ायक़ा, पुं० రుచి ; చవి.

जायचा, पुं० జాతకము.

जायज़, वि० నిజమైన ; సరియగు ; ఉచితమగు.

जायज़ा, पुं० పరీక్ష ; లెఖ్ఖ.

जायद, वि० అధికమగు ; కావలసిన దానికంటె మిక్కుటమగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

జాయదాద, స్త్రీం సంపత్తి.

జాయపత్రీ, స్త్రీం } జాతీ ఫలము : జాప
జాయఫల, పుం } త్రిరి.

జ़ాయల } విం వినష్టమైన.
జ़ాయా }

జాయా, స్త్రీం భార్య.

జారన, పుం కట్టెపుల్లలు.

జారనా, సం ధే జలానా.

జారా, పుం కుంపటి.

జారాయమ-పేశా, విం నేరముఁ చేయు వృత్తి.

జారీ, విం ప్రవహించుచున్న ; ప్రచలితమైన.

జ़ారీ, స్త్రీం ఏడుపు.

జారోబ, స్త్రీం చీపురుకట్ట ; పొలికట్ట.

జాల, పుం వల : సమూహము ; మోసము ; టక్కరు ;—साज़ పుం ఇతరులను మోస పుచ్చుటకై అబద్దపు చర్య జరుపువాడు ;—साज़ी స్త్రీం మోసము.

జాలా, పుం సాలీడు ; సాలె పురుగు గూడు.

జ़ాలిమ, విం అత్యాచారమును లేక నేరమును చేయువాడు.

జాలియా, విం మోసగించు వాడు. పుం జాలరివాడు.

జాలీ, విం అబద్దపు ; కృత్రిమమైన.

జావిత్రీ, స్త్రీం జాపత్రిరి.

జావేద, విం టికాఉ శాశ్వతముగనుండు.

జాసూస, పుం గూఢచారుడు.

జాహ, పుం గొప్పపదవి ; మర్యాద ;—तलब విలాస ప్రియుడు : మహత్వాకాంక్షీ.

జ़াహిద, విం భక్తుడు ; సన్యాసి.

జ़াహిర, విం ప్రకటమైన ; బహిరంగమైన ; ఎరుకపడిన.

జ़াహిరా, క్రిం బహిరంగముగ ; ప్రత్యక్షముగ.

జాహిల, విం మూర్ఖుడైన ; విద్య నెరుగని.

జాహీ, స్త్రీం మల్లెవంటి ఒక వాసనగల పూవు.

జిక, స్త్రీం తగరము.

జిద, పుం జిన భూతము.

జ़িదగానీ, స్త్రీం జీవితము.

జిందగీ, స్త్రీం జీవితము ; ఆయువు.

జిందా, విం జీవించిన ; జీవించియున్న ;—दिల విం ఆనందమున తేలియాడు ;—बाद వర్ధిల్లుగాక ; చిరాయువగుగాక.

జిస, స్త్రీం ప్రకారము ; రకము ; వస్తువు ;—वार పుం కరణములు తమ నీరిక్షణము నందున్న పొలములయందు ఏ ఏ పంటలను వేసిన దియు వ్రాయునట్టి లెక్క.

జిఆనా, సం ధే జిలానా.

జ़িక్ర, పుం చర్చ ; సంభాషణ.

జిగర, పుం కలేజా గుండె ; మనస్సు ; జీవము ; సాహసము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जिगरा, पुं० సాహసము.

जिगरी, वि० లోని ; హృదయాంత రాళము నందలి ; చాల గాఢమగు.

जिगीषा, स्त्री० జయింప వలె ననెడి కోర్కె.

ज़िच्च, स्त्री० వివశత (dead lock).

जिजिया, स्त्री० సోదరి ; పన్ను.

जिज्ञासा, स्त्री० తెలిసికొన వలయునను కోర్కె ; విచారణ ; పరిప్రశ్న.

जिज्ञासु } वि० తెలిసికొనవలయునను
जिज्ञासू } కోర్కి గలిగిన.

जिठानी, स्त्री० పెద్ద తోడికోడలు.

जित, वि० జయింపబడిన; ఓడిపోయిన.

जितना, वि० ఎంతైతే ; ఎంత మాత్ర మైతే ; ఎన్నైతే.

जिताना, स० జయింపజేయుట.

ज़िद, स्त्री० వైరము; హఠము; మొండి పట్టు.

ज़िद्दी, वि० మొండిచేయు ; ఇతరుని మాట వినని.

जिधर, क्रि० ఎటువైపైతే ; ఎచ్చటైతే ; —तिधर ఇటు అటు.

जिन, पुं० భూతము.

ज़िना, पुं० వ్యభిచారము.

जिमार, पुं० వ్యభిచారి.

जिन्गानी, स्त्री० दे० जिन्दगी.

ज़िन्दादिल, वि० दे० ज़िंदादिल.

ज़िबह, पुं० दे० ज़बह.

जिभ्या, स्त्री० जीभ నాలుక.

जिमांना, स० భోజనము చేయించుట.

जिमि, क्रि० ఎట్లైతే ; ఏప్రకారమైతే.

जिम्मा, पुं० కార్య భారము ; జవాబు దారి ; సంరక్షణ.

जिम्मेदार } पुं० జవాబుదారుగల; కార్య
जिम्मेवार } భారమును వహించు.

जिय, पुं० మనసు ; చిత్తము.

जियन, पुं० జీవనము.

जियादती, स्त्री० दे० ज़्यादती.

ज़ियान, पुं० లోటు ; నష్టము.

जियाना, स० బ్రతికించుట ; పోషించుట.

ज़ियाफ़त, स्त्री० ఆతిథ్యము ; విందు.

ज़ियारत, स्त्री० దర్శనము ; పుణ్యక్షేత్ర దర్శనము.

ज़ियारती, वि० తీర్థయాత్రచేయు.

जिरगा, पुं० గుంపు ; నమూహము.

जिरह, स्त्री० క్రాసు చేయుట ; తర్కించుట.

ज़िरह, स्त्री० కవచము ;—पोश కవచమును ధరించినవాడు.

ज़िराअत } स्त्री० జిరాయతి ; కృషి.
ज़िरायत }

जिराफ़ा, पुं० పొడల ఒంటె ; ఒంటె వలె పొడవగు మెడగల్గి పొడలుకల్గి యుండు మృగ విశేషము.

जिला, स्त्री० మెరుగు; మెరుగుపెట్టుట; —कार మెరుగు పెట్టువాడు.

ज़िला, पुं० జిల్లా.

जिलाना, स० బ్రతికించుట.

जिलासाज़, पुं० కత్తులు సాన పట్టువాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

జిలాహ, వి॰ అత్యాచారము చేయువాడు.

జిల్ద, స్త్రీ॰ చర్మము; చెక్కు-; బైండు; —साज బైండుచేయువాడు.

ज़िल्लत, స్త్రీ॰ అవమానము; అగౌరవము; తిరస్కారము;—उठाना అవమానింపబడుట.

జిస్మ, పు॰ శరీరము.

జిస్మానీ, పు॰ దేహసంబంధమైన.

ज़िहन, పు॰ బుద్ధి; తెలివి; ధారణ.

ज़िहाद, పు॰ ధర్మము లేక మతమును రక్షించుకొనుటకగు యుద్ధము.

జిహాలత, స్త్రీ॰ మూర్ఖత; అజ్ఞానము.

జిహ్వా, స్త్రీ॰ నాలుక.

జీంగన, పు॰ మిణుగురు పురుగు.

జీ, పు॰ మనసు; హృదయము; కోరిక;—चुराना పనినుండి పారిపోవుట;—जान से लगना ఏకాగ్రచిత్తుడై యుండుట;—भरना సంతుష్టికలుగుట;—जलाना వియోగబాధ ననుభవించుట;— बहलाना సంతోషపెట్టుట;— मतलाना (मिचलाना) కడుపులో వాంతి అగునట్టు త్రిప్పుట.

ज़ीक़, స్త్రీ॰ ఇరుకు; మానసిక కష్టము.

జీజా, పు॰ అక్క భర్త.

జీజీ, స్త్రీ॰ అక్క.

జీత, స్త్రీ॰ గెలుపు; జయము.

జీతనా, స॰ గెలుచుట.

జీన, వి॰ జర్జరితమైన, ముసలి.

ज़ीनत, స్త్రీ॰ శోభ; అందము.

ज़ीनहार, క్రి॰ హరగిజ ఏవిధముగాను.

జీనా, స॰ బ్రతుకుట; జీవితము గడపుట.

ज़ीना, పు॰ సీఢీ మెట్టు.

జీభ, స్త్రీ॰ నాలుక.

జీభీ, స్త్రీ॰ నాలుక గీసుకొనుపుల్ల.

జీమనా, స॰ భోజనముచేయుట.

జీమూత, పు॰ మేఘము.

జీరక, పు॰ బుద్ధిమంతుడు.

జీరా, పు॰ జీలకర్ర.

జీవంత, వి॰ జీతా-జాగతా ప్రాణశక్తిగల.

జీవక, పు॰ పాములవాడు; వడ్డీవ్యాపారి; సేవకుడు.

జీవట, పు॰ గుండెనిబ్బరము.

జీవనీ, స్త్రీ॰ జీవితచరిత్ర.

జీస్త, స్త్రీ॰ దే॰ ज़िन्दगी.

జీహ, స్త్రీ॰ దే॰ జీభ.

జుఆఁ, పు॰ పేను.

జుఆ, పు॰ జూదము; కాది;—चोरी స్త్రీ॰ మోసము; టక్కరు.

జుఆరీ, పు॰ జూదరి.

జుఈ, స్త్రీ॰ జ్ఞే చిన్న పేను.

జుకామ, పు॰ పడిసెము; రొంప; జలుబు.

జుగ, పు॰ యుగము; జోడు.

జుగజుగానా, అం॰ మినుకు మినుకు మనుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जुगनू, पुं० మిణుగురు పురుగు.

जुग़राफ़िया, पुं० భూగోళము.

जुगालना, अं० पागुर करना నెమరు వేయుట.

जुगाली, स्त्री० నెమరు.

जुगुप्सा, स्त्री० నింద ; ఏవగింపు.

जुज़, पुं० అందము ; పదియారుకాగిత ముల ఫారము. क्रि० सिवा కాక ; తప్ప.

जुजदान, पुं० దస్తరము.

जुज़वी, वि० ఎవడో యొకడు ; కొలది మంది ; చాల కొద్దిమంది.

जुज़ाम, पुं० కుష్ఠురోగము.

जुझाऊ, वि० యుద్ధమునకు సంబంధించిన.

जुझार, वि० వీరుడు ; పోరుసల్పునట్టి వాడు.

जुटना, अं० రెండు లేక పెక్కు వస్తువులు గట్టిగచేరుట.

जुटाना, सं० చేర్చుట; కలియజేయుట ; సమకూర్చుట.

जुठारना, सं० ఎంగిలిచేయుట.

जुड़ना, अं० కలియుట; సంబద్ధమగుట ; చల్లబడుట.

जुड़वाँ, पुं० కవలపిల్లలు.

जुड़ाना, अं० చల్లపడుట ; శాంతించుట; ప్రసన్నమగుట. सं० చల్లపరచుట.

जुतना, अं० కాడికి కట్టుట ; పూన్చుట; దున్నబడుట.

जुताई, स्त्री० दे० जोताई.

जुदा, वि० अलग వేరు ; విలక్షణమగు.

जुदाई, स्त्री० వీడ్కోలు ; వియోగము.

जुदागाना, क्रि० వేరువేరుగా.

जुनरी, स्त्री० ज्वार जुन्हरी జొన్నలు.

जुनून, जुनूँ } पुं० పిచ్చ ; ఉన్మాదము.

जुन्नार, पुं० జందెము.

जुन्हाई, स्त्री० వెన్నెల.

जुन्हारी, स्त्री० జొన్న.

जुफ़्त्, पुं० జోడు ; జంట.

जुबान, स्त्री० दे० ज़बान.

जुमरा, पुं० జనసమూహము. గుంపు సేన.

जुमला, वि० అన్ని ; అందరు ; మొత్తము పూర్ణవాక్యము.

जुमा, पुं० శుక్రవారము.

जुमेरात, स्त्री० గురువారము.

जुम्बिश, स्त्री० కదలిక ; నడక ; కంపము.

जुरअत, स्त्री० సాహసము ; గుండె నిబ్బరము.

जुरमाना, पुं० జరిమానా.

जुराफ़ा, पुं० పొడల ఒంటె ; ఒంటె వలె నుండు జంతు విశేషము.

ज़ुर्म, पुं० అపరాధము ; నేరము.

जुर्रा, पुं० దేగ.

जुर्राब, स्त्री० మేజోడు.

जुलना, अं० కలియుట.

जुलबाज़, वि० మోనకాడు.

ज़ुलमत, स्त्री० అంధకారము ; అమృత ముండునని చెప్పబడు చీకటిచోటు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

జులాబ, పు॥ భేదికిమందు: విరేచన మునకు మందు.

జులాహా, పు॥ సాలెవాడు.

జుల్మ, పు॥ ఊరేగింపు: పట్టాభిషేకము.

జుల్ఫ, స్త్రీ॥ తలవెనుక వ్రేలాడు నిడుద వెంట్రుకలు: జులపాలు.

జుల్మ, పు॥ అత్యాచార దుందగము.

జుల్మత, స్త్రీ॥ అంధకారము.

జుస్తజూ, స్త్రీ॥ తలాశ అన్వేషణము.

జుహ్రీ, స్త్రీ॥ సన్న జాజి.

జూ, స్త్రీ॥ పేను.

జూ, స్త్రీ॥ జీ! స్త్రీ॥ నది. కాలువ: జలాశయము.

జూఆ, పు॥ బండి లేక నాగలి మొ. వాని కాడి: తిరుగలి చేతిపిడి.

జూజ్ఞ, స్త్రీ॥ యుద్ధము.

జూజ్ఞనా, స॥ యుద్ధము చేయుట: యుద్ధముచేసి చనిపోవుట.

జూఠన, స్త్రీ॥ ఎంగిలియన్నము.

జూఠా, వి॥ ఎంగిలియగు.

జూడా, పు॥ కొప్పుముడి: తలగుడ్డ వెనుక భాగము: జుట్టుముడి.

జూడీ, స్త్రీ॥ చలిజ్వరము.

జూనా, పు॥ చెప్పులు:—ఫ్రోష్ వి॥ నిగ్గు మాలినవాడు.

జూన్, పు॥ బార పూట: సమయము.

జేవనా, స॥ భోజనముచేయుట.

జెఠ, పు॥ జ్యేష్ఠమాసము: పతి అన్న గారు. వి॥ అగ్రజుడైన: పెద్ద వాడగు.

జెఠా, వి॥ అగ్రజుడగు: అందరి యందు ఉత్తముడగు.

జెఠానీ, స్త్రీ॥ పతి అన్నగారి భార్య: తోడి కోడలు.

జెతా, పు॥ జయించువాడు.

జేబ, స్త్రీ॥ శోభ: సౌందర్యము: జేబు: —దేనా శోభించుట.

జేబకట } పు॥ జేబుదొంగ.
జేబకతరా }

జేబదార, వి॥ సుందరమగు.

జేబా, వి॥ తగిన: శోభించిన.

జేబాఇశ, స్త్రీ॥ శృంగారము: అలంకరణ.

జేబీ, వి॥ జేబులో ఇమడదగిన.

జేయ, వి॥ జయించుటకు వీలయిన.

జేర, వి॥ ఓడింపబడిన. క్రి॥ క్రింద: —తజ్బీజ్ ఆలోచనలోనున్న:— దస్త వి॥ బలహీనుడైన: ఒకరి చేతి క్రిందనుండు.

జేరబార, వి॥ ఏదేని ముఖ్యమగు ఆప దచే పీడితుడగు.

జేర-జబర, పు॥ ప్రపంచపు మాయ.

జేల } పు॥ చెర: కైదు: కారా
జేలఖానా } గారము.

జేవనార, స్త్రీ॥ అనేకులు ఒకచోటకూర్చుండి భుజించుట: వంటకము.

జేవర, పు॥ నొమ్ము: భూషణము.

జేవరీ, స్త్రీ॥ త్రాడు.

జేహ, స్త్రీ॥ ఆల్లెత్రాడు: వింటినారి.

జెహద, పు॥ ప్రయత్నము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ज़ेहन, पुं బుద్ధి; ధారణాశక్తి:— नशीन మనస్సునందుంచుకొన్న.

जेहल, पुं దే॰ जेल.

जै, स्त्री॰ జయము.

जैयद, वि॰ బలముగల; విశాలమైన.

ज़ैल, पुं పంక్తి; సమూహము; క్రింది చోటు; వమిటకొంగు.

जैसा, वि॰ ఎట్లైతే; ఎంత; సమానమగు; సరిపోలిన. जैसे का तैसा ఉన్నది యున్నట్లే.

जैसे, क्रि॰ ఎటులైతే.

जोंक, स्त्री॰ జలగ.

जो, सर्व॰ ఎవడైతే; ఏదైతే; ఎవరైతే. अन्य॰ यदि ఎఱల; అగుచో.

जोई, स्त्री॰ వెదకుట; రక్షణ.

जोखना, स॰ తూచుట.

जोखा, पुं లెక్క; లెక్కల పుస్తకము

जोखिम, स्त्री॰ గొప్ప విపత్తు.

जोगवाना, स॰ యత్నపూర్వకముగ కాపాడుట.

जोगिन } स्त्री॰ యోగిని.
जोगिनी }

जोटा, पुं జంట; జోడు.

जोड़, पुं కూడిక; ముడుత; సంధిస్థానము; కీలు; సాటి.

जोड़न, स्त्री॰ పాలుతోడు వేయుటకై యుంచు మజ్జిగతోడు.

जोड़ना, स॰ అతికించుట; కలుపుట; సంబంధము కలుగజేసుకొనుట.

जोड़वाँ, पुं జంట; కవలబిడ్డలు.

जोड़ा, पुं ఒకేవిధముగనుండు రెండు వస్తువులు; పాదమునకు ధరించు జోడు; జంట; సాటి.

जोड़ाई, स्त्री॰ కలుపుట లేక అతుకుట కగు కూలి.

जोड़ी, स्त्री॰ జత; జంట.

जोतना, स॰ పశువులను బండ్లు మొ. వానికి కట్టుట; దున్నుట.

जोता, पुं కాడి పలుపు.

ज़ोफ़, पुं ముసలితనము; సోమరితనము; బలహీనత.

जोबन, पुं యౌవనము; అందము.

ज़ोम, पुं ఉత్సాహము; అభిమానము.

ज़ोर, पुं బలము; వేగము; వశము; అధికారము; ఆధారము; కష్టము.

ज़ोरदार, वि॰ ప్రభావశాలియగు.

ज़ोर-आज़माई, स्त्री॰ బలపరీక్ష.

ज़ोरशोर, पुं చాల ఎక్కువ వేగము.

ज़ोरावर, वि॰ బలవంతుడగు

जोरू, स्त्री॰ భార్య.

जोली, स्त्री॰ సమానమైనది.

जोश, पुं ఔంగు; ఆవేశము.

जोशख़रोश, पुं మిక్కుటమగు యావేశము.

जोशन, पुं కవచము.

जोशाँदा, पुं కషాయము.

जोशीला, वि॰ ఉత్సాహము లేక ఆవేశముతో కూడుకొనిన.

जोहना, स॰ చూచుట; వెదకుట; వేచుకొనియుండుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

జోహరా, పుం బృహస్పతి గ్రహము.
జోహార్, క్షీం నమస్కారము.
జౌ, పుం ఆకాశము.
జ్ఞౌక్, పుం సేన ; జనసమూహము.
జౌజ్, పుం అక్రోటు ; జాజికాయ.
జ్ఞౌజా, క్షీం భార్య.
జౌఫ్, పుం పొట్ట ; భాగీస్థలము.
జౌర్, పుం దుండగము.
జౌహర్, పుం రత్నము; గుణము; గొప్పతనము; రాజపుత్ర స్త్రీలు తమ పతులను యుద్ధమునకు పంపి పరాజయము కలుగనున్నప్పుడు అగ్నిలో దుముకి భస్మమగు వ్రతము.
జౌహరీ, పుం రత్నాదికము నమ్మువాడు; రత్నపరీక్షకుడు ; గుణములను గ్రహించునట్టివాడు.
జ్ఞాత, విం తెలిసిన.
జ్ఞాతవ్య, విం తెలియదగినది ; తెలుసుకొనదగినది.
జ్ఞాతా, విం జానకార తెలుసుకొనువాడు.
జ్ఞాపక, విం తెలియజేయు; సూచించు.
జ్ఞాపన, పుం తెలుపుట.
జ్ఞేయ, విం తెలుసుకొనదగిన.
జ్యా, క్షీం అల్లెత్రాడు.
జ్యాదతీ, క్షీం మిక్కుటము ; దుండగము ; అన్యాయము.
జ్యాదా, విం అధికమగు; ఎక్కువగు.
జ్యాఫత, క్షీం విందు ; ఆతిథ్యము.
జ్యామితి, క్షీం రేఖా గణితము; క్షేత్ర గణితము (జామెట్రీ).
జ్యోం, క్రిం ఏవిధముగనైతే ; ఎట్లైతే ; ఏ క్షణమైతే ;—జ్యోం ఏదోయొకవిధమున.
జ్యోత్స్నా, క్షీం వెన్నెల; వెన్నెలరాత్రి.
జ్యోనార్, క్షీం వంటకము ; వండిన భోజనము.
జ్వలంత, విం మండుచున్న; ప్రకాశించుచున్న; అత్యంతస్పష్టమగు.
జ్వార, క్షీం జొన్నపైరు ; సముద్రపు పొంగు.
జ్వారభాటా, పుం ఆటుపోటు (సముద్రపు నీటికి సంబంధించినది).
జ్వాలాముఖీ, క్షీం అగ్నిపర్వతము.

ఝ

ఝంకార, క్షీం ధ్వని ; ఝన ఝనయను శబ్దము.
ఝంఖనా, ఝం మిక్కుటమగు దుఃఖమునుచెంది దానితో క్రుంగిపోవుట.
ఝంఖాఢ్, పుం ముండ్లపొద.
ఝంఝట, క్షీం జంజాటము ; లేనిపోని జగడము ; తంట.
ఝంఝరా, పుం సన్నని బెజ్జములు కల జల్లెడ.
ఝంఝరీ, క్షీం జల్లెడ ; కంతలు కంతలుగా నున్న కిటికీ ; కుంపటియందు అడుగునవేయు ఇనుపరేకు.
ఝంఝా } పుం వానతోగూడిన ప్రచండ
ఝంఝావాత } మగు వాయువు; గాలివాన.
ఝంఝీ, క్షీం గుడ్డిగవ్వ.
ఝంఝోఢ్‌నా, సం ధే ఝకఝోరనా.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

झंडा, पुं० జండా; గురుతు ; పతాకము.

झंप, पुं० గంతు ; దుముకు.

झँपना, पुं० కప్పబడుట ; దాగుట ; విరుచుకొనిపడుట ; సిగ్గుపడుట.

झंपान, पुं० దోలీ.

झँपरिया } **झँपरी** } स्त्री० పల్లకి పైకప్పు.

झंवराना, अ० పాడిపోవుట.

झंवाना, अ० తరుగుట; కుండపెంకుతో కాళ్లు దుద్దుకొనుట.

झक, स्त्री० పిచ్చ ; అల ;—**मारकर** గత్యంతరము లేక ; తప్పక.

झकझक, स्त्री० లేనిపోని జగడము.

झकझका, वि० కాంతివంతమగు.

झकझोरना, स० ఉర్రూతలూగుట ; కుదిలించివైచుట; దేనినైనపట్టుకొని ఊచివైచుట.

झकना, अ० కోపపడి అనరానిమాటలనుట.

झकाझक, वि० ధగధగ మెరయు.

झकोर, पुं० గాలియూపు: దెబ్బ.

झकोरना, अ० గాలియూపుట.

झकोरा, पुं० గాలియూపు.

झक्कड़, पुं० తుపాను.

झक्की, वि० వ్యర్థప్రలాపములాడువాడు.

झख, स्त्री० చేప ; చాల పశ్చాత్తాప పడి క్రుంగి పోవుట ;—**मारना** వ్యర్థముగ సమయమును పాడుచేయుట ; చేయునది లేక దుఃఖముతో గాని పశ్చాత్తాపముతోగాని క్రుంగిపోవుట.

झगड़ना, अ० పోట్లాడుట.

झगड़ा, पुं० జగడము.

झगड़ालू, वि० జగడముల మారియైన.

झगा, पुं० పిల్లలకు తొడుగు వదులైన చొక్కా.

झझक, स्त्री० ఏదేని భయము లేక సంకోచముచే వెనుకాడుట ; తళుకు.

झझकना, अ० సంకోచముచే జంకి వెనుకాడుట ; త్రుళ్లి పడుట ; మండిపడుట.

झट, क्रि० వెంటనే ; తక్షణము ;—**से** శీఘ్రముగ.

झटकना, स० వదలించుట ; జాడించుట; ఒడిసికొనుట.

झटका, पुं० కుదిలించుట ; ఊపు.

झटकारना, स० వదిలించుట ; జాడించుట.

झटपट, अव्य० బహుశీఘ్రముగ ; వెంటనే.

झटास, स्त्री० ఎడతెగక కురియుట.

झड़ना, अ० రాలుట.

झड़पना, अ० ఆక్రమణ చేయుట ; జగడమాడుట.

झड़बेरी, स्त्री० అడవి రేగు పండు.

झड़ी, स्त्री० జడి ; ఎడ తెంపులేక తుంపరగ కురియు సన్న వాన ; తాళము నందలిబెట్టు.

झनक, स्त्री० ఝనఝన ధ్వని.

झनकार, स्त्री० दे० **झंकार**.

झप, क्रि० తక్షణము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఝపక, స్త్రీ రెప్పపాటుకాలము ; కునికి పాటు ; నిగ్గు ; జంకు.

ఝపకనా, అ॰ రెప్ప వాలుట ; కునికి పాట్లుపడుట ; నిగ్గుపడుట.

ఝపకీ, స్త్రీ కునికిపాటు.

ఝపట, స్త్రీ ఆక్రమణ.

ఝపటనా, అ॰ పైకురుకుట.

ఝపట్ట, పు॰ దే॰ ఝపట.

ఝపనా, అ॰ (రెప్పలు) వాల్చుట ; నిగ్గు పడుట.

ఝపేటనా, స॰ ఆక్రమణముచే నణచి పెట్టుట.

ఝపేటా, పు॰ దెబ్బ ; భూతముల ఆవేశము ; గాలియూపు.

ఝబరా, వి॰ ఎక్కువ వెండ్రుకలుగల.

ఝబ్బా, పు॰ కుచ్చు ; గుత్తి.

ఝమకనా, అ॰ కాంతిని ప్రసరించుట ; ఒయ్యారమును చూపుట.

ఝమకానా, స॰ మెరపించుట.

ఝమాట, పు॰ గుబురు.

ఝమేల } పు॰ తంట ; జంజాటము ;
ఝమేలా } జగడము.

ఝమోరా, పు॰ దట్టమైన వెండ్రుకలు గల జంతువు.

ఝరనా, అ॰ ప్రవహించుట ; కారుట. పు॰ నెలయేరు.

ఝరీ, స్త్రీ నీటిధార ; నెలయేరు.

ఝరోఖా, పు॰ గవాక్షము ; కిటికి.

ఝలక, స్త్రీ ప్రకాశము ; కాంతి ; ప్రతిబింబము.

ఝలకనా, అ॰ ప్రకాశించుట.

ఝలకా, పు॰ దెబ్బ.

ఝలకానా, స॰ ప్రకాశింపచేయుట.

ఝలఝలానా, స॰ మిరుమిట్లు గొల్పుట.

ఝలనా, స॰ గాలి వచ్చునట్లు విసరుట ; వీచుట.

ఝలమల, పు॰ మిన్ను- మిన్ను- మను ప్రకాశము.

ఝలమలానా, అ॰ మిన్ను- మిన్ను- మనుట.

ఝల్లా, పు॰ గంప ; వర్షము. వి॰ పలుచని ; మూర్ఖుడైన.

ఝల్లానా, అ॰ మండిపడుట ; స॰ కోపము కలిగించు పనిచేయుట.

ఝష, పు॰ ఝష చేప ; మొసలి.

ఝాँఈ, స్త్రీ నీడ ; ప్రతిబింబము ; కాంతి ; ప్రతిధ్వని :—బతానా మోసగించుట.

ఝాँకనా, అ॰ తొంగిచూచుట.

ఝాँకీ, స్త్రీ తొంగి చూచుట ; కిటికి ; దర్శనము.

ఝాँఝ } స్త్రీ తాళము వేసెడు పెద్ద
ఝాँఝఢీ } కంచు వాద్యము.

ఝాంఝర, వి॰ ప్రాతదైన ; బెజ్జములు పడిన.

ఝాంఝరీ, స్త్రీ ఒక వాయిద్యము.

ఝాँట, స్త్రీ శప్పము.

ఝాँపనా, స॰ కప్పుట ; నిగ్గు పడునట్లు చేయుట.

ఝాँపీ, స్త్రీ కప్పు నట్టి బట్ట లేక తట్ట ; కునికిపాటు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

झाँवली, स्त्री० కనుసైగ.

झाँवाँ, पु० చిట్టెపురాయి.

झाँसना, स० మోసగించుట; మోసగించి వ్యభిచారములో దింపుట.

झाँसा, पु० మోసము.

झाऊ, पु० సరివిచెట్టు.

झाग पु० నురుగు.

झाड़, पु० కారడవి; పొద;—फानूस శోభకై చాందినీలలో వివాహాదుల యందు వ్రేలగట్టు గ్లోబులు మొదలగు చెట్టు శాఖల వలె నుండు దీప విశేషము;—फूँक మంత్రాదులు ప్రయోగించుట.

झाड-खंड, पु० అడవి.

झाड़-झँखाड़, पु० పొద; ముళ్లకంచె.

झाड़न, स्त्री० దులిపెడుగుడ్డ.

झाड़-बुहार, स्त्री० శుభ్రముచేయు క్రియ.

झाड़ना, स० చీవాట్లు పెట్టుట; దులుపుట; ఊడ్చుట.

झाड़ा, पु० మంత్రతంత్రము; మలము; —फिरना మల త్యాగము చేయుట.

झाड़ी, स्त्री० చిన్నపొద; మొలక.

झाड़ू, पु० చీపురు; తోకచుక్క.

झापड़, पु० దెబ్బ; చెంపదెబ్బ.

झाबर } पु० బుట్ట.
झाबा }

झारना, स० వెండ్రుకలను శుభ్రము చేయుటకై దువ్వుట; వేరుచేయుట.

झारी, स्त्री० కొమ్ము చెంబు; జారీ.

झाल, पु० కంచు తాళము; ముసురు. स्त्री० కారము.

झालड़, स्त्री० దేవతార్చన చేయునపుడు మ్రోగించు గంట.

झालना, स० అతుకువేయుట; చల్లార్చుట.

झालर, स्त्री० తాళము; జాలరు.

झिझक, स्त्री० సంకోచము.

झिझकना, अ० సంకోచించుట; వెనుకాడుట.

झिड़कना, स० గద్దించుట; తిరస్కరించుట.

झिड़की, स्त्री० చీవాట్లు.

झिलना, अ० బలవంతముగ చొచ్చుట.

झिलमिल, स्त्री० కదలుచున్న ప్రకాశము; మిణుకు మిణుకుమను వెల్తురు.

झिलमिला, वि० దట్టముకాని; మినుకు మినుకులాడు; ప్రకాశించుచున్న.

झिलमिलाना, अ० మినుకుమనుట; జ్యోతిగాలికి యిటు నటు యూగుట.

झिलमिली, स्त्री० సన్నని వెదురు పుల్లలతో చేసిన తెర లేక తడిక.

झिल्लड़, वि० దట్టమైన నేత లేని.

झिल्ली, पु० కీచురాయి. स्त्री० సన్నని పొర.

झिल्लीदार, वि० సన్నని పొరకల్గిన.

झींखना, अ० విసుగుకొనుట లేక దుఃఖించుట.

झींगुर, पु० కీచురాయి.

झींसी, स्त्री० వానతుంపర.

झीना, वि० మిక్కిలి సన్ననైన; దుర్బలమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

झील, स्त्री० చెరువు.

झुँझलाना, अ० మండిపడుట; విసుగుట.

झुंड, पु० గుంపు ; సమూహము.

झुकना, अ० వంగుట.

झुकाना, स० వంచుట ; నమ్రతకలుగు నట్లు చేయుట.

झुकाव, पु० వంపు ; ప్రవృత్తి ; మనసు పోవు పోకడ ; కోర్కె.

झुटपुटा, पु० కొంచెముచీకటి కొంచెము వెలుతురుండు మసక మసక కాంతి గల సమయము.

झुठलाना, स० అబద్ధీకునిగ నిశ్చయించుట; అబద్ధముచెప్పి మోసగించుట.

झुनझुनी, स्त्री० చేతులుకాళ్లు మొ. వానికి కల్గు తిమ్మిరి.

झुमका, पु० ఒక కర్ణభూషణము.

झुरकुट, वि० వాడిన ; కమలిన ; బలహీనుడగు ; కృశించిన.

झुरना, अ० ఎండుట ; చింత మొ. వానిచే లోన క్రుంగిపోవుట.

झुरमुट, पु० చెట్టు మొ. వాని గుబురు ; చాలమంది జనులగుంపు.

झुरसना, अ० दे० झुलसना.

झुराना, स० ఎండబెట్టుట.

झुर्री, स० ముడత.

झुलनी, स्त्री० బంగారు లేక వెండి మొ. వాని తీగకు గ్రుచ్చియుండు చిన్న ముత్తెములగుత్తి. దీనిని స్త్రీలు ముక్కున ధరింతురు. (నత్తు, బులాకీ).

झुलसना, स० సగము మాడ్చుట ; కుములు నట్లుచేయుట. अ० మాడ్చబడుట ; కుములుట.

झुलाना, स० ఉయ్యెల నూపుట.

झूठ, पु० అబద్ధము ;—मूठ क्रि० అబద్ధముగనే ; వ్యర్థముగ.

झूठा, वि० అబద్ధమగు ; అబద్ధమాడువాడు ; అసలుకాని.

झूमक } पु० లోలకులు ; చెవుల
झूमका } కమ్మలు.

झूमना, अ० ముందువెనుకల కూగుట ; విరగబడి నడచుట.

झूमर, पु० दे० झूमक.

झूर, वि० ఎండిన ; శుష్కమైన ; వ్యర్థమగు.

झूल, स्त्री० పశువులమీద శోభకై వేయు అందమగు వస్త్రము ; అమూల్య వస్త్రము.

झूलना, अ० ఊగుట. पु० ఉయ్యెల.

झूला, पु० ఉయ్యెల.

झेंपना } अ० సిగ్గుపడుట ; లజ్జితుడ
झेपना } గుట.

झेलना स० సహించుట; ఓర్చుకొనుట; జీర్ణించుకొనుట.

झोंक, स्त्री० వంపు ; త్రాసు ఒకవైపునకు వంగుట ; వేగము ; ఊపు ; ఆడంబరము.

झोंकना, स० విసరివేయుట, ఎగత్రోయుట ; भाड़ झोंकना తుచ్ఛపు వృత్తిచేయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఝోంకా, పు్రం ఊపు ; వేగముగా పోవు దాని తాకుడువలన కల్గు ఆఘాతము.

ఝోంటా, పు్రం జుట్టుముడి.

ఝోంపడా, పు్రం } గుడిసె ; వర్షాల.
ఝోంపడీ, స్త్రీం }

ఝోరీ, స్త్రీం దేం ఝోలీ.

ఝోల, పు్రం శోరబా ఏదేని కూరగాయతో చేసిన గుజ్జు పులుసు. విం పనికిరాని వాడు.

ఝోలా, పు్రం జోలె ; సాధువులు ధరించు వదులైన చొక్కాయి ; పక్ష వాయువు.

ఝోలీ, స్త్రీం సంచి ; జోలి ; బూడిద.

ఝౌరనా, అం గ్రూంజనా పు్రతిధ్వనించుట.

ఝౌసనా, అం దేం ఝుల్లసనా.

ట

టంక, పు్రం నాలుగు మాషలబరువుగల యొక ఎత్తు ; ఉలి ; దర్పము ; వెలిగారము ; భజానా ; కత్తి యొర.

టంకనా, అం చీల మొదలగునవి కొట్టి బిగించుట లేక అతుకువేయుట ; కుట్టి సరిచేయుట ; కక్కుకొట్టుట.

టంకార, స్త్రీం వింటి నారియొక్క ధ్వని ; ఆశ్చర్యము ; పు్రసిద్ధి.

టంకీ, స్త్రీం నీరు నింపియుంచు పెద్ద తొట్టివంటి పాత్ర

టంకోర, స్త్రీం దేం టకోర.

టగడీ, స్త్రీం పిక్క.

టగనా, అం వ్రేలాడుట ; ఉరికంబము నెక్కుట ; ఉరివేయబడుట.

టగారీ, స్త్రీం గొడ్డలి.

టటపట, పు్రం పూజ, ఆడంబరమున కై పారాయణము చేయుట.

టటా, పు్రం ఆడంబరము ; తంట ; జగడము.

టక, స్త్రీం రెప్పవాల్పని చూపు ; స్థిర దృష్టి.

టకటకానా, స0 రెప్పవాల్పక చూచుట.

టకటకీ, స్త్రీం రెప్పవాల్పని చూపు ; తదేక దృష్టి :—బాఁధనా రెప్పవాల్పక చూచుట.

టకరానా, అం ఢీకొనుట ; కొట్టుకొనుట ; తట్టుకొనుట.

టకసాల, స్త్రీం టంకసాల ; నాణెములు ముద్రించు చోటు.

టకసాలీ, విం దోషములేని.

టకా, పు్రం రూపాయ ; అర్ధణా ; ధనము.

టకాసీ, స్త్రీం రూపాయికి అర్ధణా చొప్పున వడ్డి.

టక్కుఆ, పు్రం కదురు ; చిన్న త్రాసుకు లేక కాటాకు కట్టియుండు త్రాళ్లు.

టక్కలీ, స్త్రీం కాసెయులి ; చెక్కడమున కుపయోగపడు యొక పనిముట్టు.

టక్కర, స్త్రీం రెండు వస్తువులు ఢీకొనుట ; పోలిక ; నష్టము.

టఖనా, పు్రం చీలమండ.

టఘరనా, అం పిఘలనా కరగుట.

టటకా, విం అప్పటికప్పటి ; క్రొత్త.

టటోరనా } స0 తడవుట ; నిమురుట ;
టటోలనా } పరీక్షించుట ; లోతు కనిపట్టుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

టట్టీ, స్త్రీం తడిక ; మరుగుదొడ్డి.

టట్టూ, పుం తట్టుగుర్రము.

టనకना, అం టనటన మ్రోగుట; ఎండ వలన తలనొప్పిపుట్టుట ; ఉండి యుండి పోటు పుట్టుట.

టనమना, విం సోమరికాని ; చాక చక్యముగల.

టపకना, అం బొట్టు బొట్టుగపడుట ; కారుట ; పండి తనకు తానేపడుట.

టపాటప్, క్రిం టపటపయను ధ్వనితో ; త్వరితముగ.

టప్పా, పుం చిహ్నము.

టబ్, పుం తొట్టి.

టమటమ, స్త్రీం ఒక విధమగు గుర్రపు బండి.

టమాటర, పుం రామములగకాయ.

టర, స్త్రీం కటుస్వరము ; కప్పల బెక బెక ; గర్వపూరితమగు మాట.

టరకना, అం తొలగిపోవుట ; చల్లగ ఎవరికిని తెలియకుండపోవుట.

టరకाना, సం ఒక స్థానమునుండి మరి యొక స్థానమునకు తొలగించుట ; జారునట్లు చేయుట.

టరటराना, సం బెకబెకలాడుట ; వద రుట.

టర్రా, విం మిడిసిపడి మాటాడు.

టర్राना, అం మిడిసిపాటుతో మాటా డుట.

టలना, అం తన తావునుండి తొలగుట; కదలుట; దూరమగుట ; నశించుట.

టల్లहा, విం ఖోటా చెల్లని.

టల్లా, పుం దెబ్బ ; ఆఘాతము.

టస, స్త్రీం ఏదేనివస్తువు జరుగునప్పుడు కలుగుధ్వని ;—**से मस न होना** ఎంత చెప్పిన ఫలితము లేకపోవుట; చలించకుండుట.

టసక, స్త్రీం ఉండియుండి పుట్టు పీడ లేక పోటు.

టసకना, అం తావునుండి కదలుట ; ఉండియుండి నొప్పి కలుగుట ; ఏడ్చుట.

టసకाना, సం దేనినిగాని దాని తావు నుండి కదలించుట.

టహక, స్త్రీం దేహపుకీళ్లయందు పుట్టెడి నొప్పి.

టహनी, స్త్రీం మిక్కిలి సన్ననగు చెట్టు కొమ్మ ; రెమ్మ.

టహల, స్త్రీం సేవ ; శుశ్రూష ; నౌకరి.

టహलना, అం మెల్లగ పచారుచేయుట.

टहलनी, స్త్రీం సేవకురాలు ; దాసి ; దీపపువత్తి నెగద్రోయుట కుపయో గించు పుల్ల.

टहलुआ } పుం సేవకుడు ; నౌకరు.
टहल्ला }

టాँక, స్త్రీం మూడు మాషల బరువుగల యొకఎత్తు ; పరీక్ష ; అంచన భాగ స్వాముల భాగము.

టాँకना, సం చీలలువేసి బిగించుట లేక అతుకుట ; కుట్టుట లేక కూర్చుట ; కక్కు-కొట్టుట; చిత్తువ్రాయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

टाँकी, स्त्री० రాళ్లుచెక్కు యులి ; రంప పుపళ్లు ; నీటితొట్టి (చిన్నది).

टाँग, स्त्री० కాలు;—अड़ाना లేనిపోని; జోక్యము కల్గించుకొనుట.

टांगन, पु० పొట్టి గుర్రము.

टांगना, स० వ్రేలవైచుట; ఉరికంబము నెక్కించుట ; ఉరిదీయుట.

टाँगा, पु० పెద్దగొడ్డలి ; ఒక విధమగు గుర్రపుబండి.

टाँगी, स्त्री० గొడ్డలి.

टाँची, स्त्री० రూప్యములు పోసిమొలకు కట్టుకొను జాలెము; జాలెసంచి.

टाँच, स्त्री० ఇతరుల పనిని చెరుపుట కుపయోగపడు మాట.

टाँचना, स० दे० टाँकना.

टाँय-टाँय, स्त्री० వ్యర్థప్రలాపము.

टाट, पु० గోనెపట్ట ; కులము ; సాహుకారు క్రింద వేసికొని కూర్చుండు యాసనము ;—उलटना దివాలా తీసితినని తెల్పుట.

टानना, स० दे० तानना.

टाप, स्त्री० గుర్రపు డెక్క ; డెక్కల ధ్వని ; కోళ్లను మూసి యుంచు వెదురు బుట్ట.

टापना, अ० డెక్కలు క్రింద కొట్టుట ; ఏదేని వస్తుపునకై ఎక్కువగ తిరుగుట.

टापा, पु० బీడుపడిన బయలు ; గంతు.

टापू, पु० ద్వీపము.

टारना, स० दे० टालना.

टाल, स्त्री० కుప్ప ; కట్టెల దుకాణము; తొలగింపు ; మరిపింపు.

टालटूल, स्त्री० दे० टालमटूल.

टालना, स० తన తావునుండి తొలగజేయుట ; కధలించుట ; మరియొక తావునకు పంపుట ; సమయమును గడపుట ; ఇదిగో అదిగో యనుట.

टाल-मटूल, पु० టాలా టోలీచేయుట.

टिकट, पु० రైలు టిక్కట్టు ; తపాలా బిళ్ల ; టిక్కట్టు.

टिकठी, स्त्री० ముక్కాలుపీట ; పాడె. (cross).

टिकना, अ० కొంత కాలము వరకుండుట ; మన్నికగా నుండుట.

टिकली, स्त्री० స్త్రీలు శృంగారమునకై తిలకముగ ధరించు నొక యభ్రకపు తళుకు ; కదురు.

टिकस, पु० పన్ను ; సుంకము.

टिकाऊ, वि० కొన్ని దినముల పాటు చెడిపోక యుండునట్టి; మన్నికగల.

टिकान, स्त्री० బస.

टिकाना, स० ఉండుటకై తావొసంగుటకు తావు సరిచేయుట.

टिकाव, पु० ఉన్కి ; బస ; మజిలి.

टिकिया, स्त्री० ఉండ ; మాత్ర; చుక్క.

टिकुली, स्त्री० दे० टिकली.

टिकैत, पु० యువరాజు.

टिकोरा } पु० మామిడిపిందె ; మామిడికసుగాయ.
टिकोला }

टिक्की, स्त्री० टिकिया బొట్టు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

टिटिहरी, स्त्री० ఒక పక్షి.

टिड्डा, पु० } మిడుత.
टिड्डी, स्त्री० }

टिप्पन, पु० టీక ; వ్యాఖ్య ; జాతకము; —का सिलान వివాహము నిశ్చయించు కొనుటకు ముందు జాతకములు సరిచూచుకొనుట.

टिप्पणी } स्त्री० టీక ; వ్యాఖ్య.
टिप्पनी }

टिमटिमाना, अ० మిణుకు మిణుకు మనుట.

टिहुकना, अ० త్రుళ్లిపడుట.

टिहुनी, स्त्री० మోకాలు ; మోచెయ్యి.

टीकना, स० బొట్టు పెట్టుట ; గుర్తు వేయుట.

टीका, पु० తిలకము ; వరపూజ ; భ్రూమధ్యము ; రాజ్యాభిషేకము ; య్యువ రాజు ; అధికారమునకు గురుతు ; రాజు లేక జమీందారునకు ప్రజలిచ్చు నజరాణా టీకాలు. स्त्री० టీక ; వ్యాఖ్య.

टीप, स्त्री० చేతితో మెల్లగ పిసుకుట లేక యొత్తుట ; గచ్చు వేయుట ; టంకారము.

टीपान, स० చేయి లేక వ్రేలితోఒత్తుట ; ఉచ్చస్వరమున పాడుట.

टीमटाम, स्त्री० సింగారము ; ఆడంబరము ; తళుకు బెళుకు.

टीला, पु० దిబ్బ ; చిన్నతిప్ప.

टीस, स्त्री० పోటు; ఉండియుండికలుగు పీడ.

टीसना, स० నొప్పి పెట్టుట.

टुंटा, वि० మొండిచేతులవాడు.

टुइयाँ, वि० పొట్టి ; మరగుజ్జు.

टुक, वि० కొంచెము ; కొలది.

टुकड़ा, पु० ముక్క ; భాగము ; ముద్ద; (గ్రాసము).

टुकड़ी, स्त्री० తునియ ; తాను (బట్ట) ; మంద ; సేనాదళము.

टुच्चा, वि० తుచ్ఛుడగు ; నీచుడగు.

टुटपुँजिया, वि० కొలది పాటి మూలధనము గల ; చిన్న పెట్టుబడి కల.

टूंगना, स० కొద్దిగా త్రుంచు కొనితినుట.

टूक, पु० ముక్క ; తుంపు.

टूका, पु० బిచ్చము ; రొట్టెతుంపు.

टूटना, क्रि० విరుగుట; తునియలగుట ; భగ్నమగుట ; విరుచుకొనిపడుట.

टें, स्त्री० చిలుక పలుకు ; వితండవాదము ;—बोलना చనిపోవుట.

टेंट, स्त्री० నడుము లేక వొంటిపై నుండు ధోవతి మడత ; ప్రత్తికాయ ; వెదురు మొలక ; కణితి.

टेंटुवा, पु० మెడ; కుత్తుక; బొటనవ్రేలు.

टेक, स्त्री० పోటీకొయ్య ; ఆధారము ; ఊత కర్ర ; దృఢ సంకల్పము ; మొండిపట్టు ; పల్లవి ; అలవాటు.

टेकना, स० అనుకొనుట ; అవలంబన పొందుట ; అనుకొనుట (విశ్రాంతికై) ; ఉంచుట.

टेकी, पु० మొండి పట్టువాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

టెకనీ, స్త్రీం ఊతకర్ర.
టెక్కుఆ, స్త్రీం రాట్నపు కదురు.
టెక్కురీ, స్త్రీం కదురు; మూదిగ వాని యారె.
టెఢబిడంగా, విం వంకర టింకరయైన.
టెఢా, విం వంకరయగు; కుటిలమైన; తేలికగాని; కఠినమగు; శిష్టుడు కాని.
టెనా, సం పదును బెట్టుట.
టేమ, స్త్రీం దీపపు జ్యోతి. పుం సమయము.
టేర, స్త్రీం పాడునప్పుడుండు ఉచ్చస్వరము, కేక.
టేరనా, సం ఉచ్చస్వరమునపాడుట లేక కేకవేసి పిలుచుట; గడపుట.
టేవ, స్త్రీం అభ్యాసము; స్వభావము.
టేస్ను, పుం మోదుగు.
టోంచనా, సం గ్రుచ్చుట; నాటుట.
టోంటా, పుం } చంబు మొ. వాని పీక.
టోంటీ, స్త్రీం }
టోకనా, సం ఎవడైన ఏదేని పనిచేయుచున్నప్పుడు వానిని ప్రశ్నలు వేసి నిలుపుట లేక వాని కర్ణంకికల్పించుట; ఒక మల్లుడు రెండవ మల్లుని పోరాటమున కాహ్వానించుట.
టోకనీ, స్త్రీం బుట్ట; గంగాళము.
టోకరా, పుం } వెదురు మొ. వానితో
టోకరీ, స్త్రీం } చేసిది బుట్ట లేక తట్ట.
టోటకా, పుం మంత్ర తంత్రము.
టోటా, పుం నష్టము; లోబు; తోటా (తుపాకి.)
టోనహా, విం మంత్రకాడు.
టోనా, పుం గారడి; మంత్ర తంత్రము.
టోప } పుం పెద్దటోపి; శిరస్త్రాణము.
టోపా }
టోల, స్త్రీం పాఠశాల; సమూహము, మందలి.
టోలా, పుం ముహల్లా పేట; పెద్దగవ్వ.
టోహ, స్త్రీం గుంపు.
టోహ, స్త్రీం వెదకుట; అన్వేషణము; జాడ.
టోహనా, సం వెదకుట; తాకుట.
టోహియా } విం జాడపట్టు; గూఢచారు
టోహీ } డగు.

ఠ

ఠండా, విం ధేం ఠండా.
ఠండ } స్త్రీం చలి; శీతము; నెమ్మ.
ఠండక }
ఠండా, విం చల్లని; శాంతించిన; ఉద్వేగములేని; ఉపశమించిన; ధీరుడగు:—హోనా చల్లబడుట; చనిపోవుట. ఠండీ సాఁస లేనా నిరాశ లేక దుఃఖమువలన నిట్టూర్పు విడచుట.
ఠండాఈ, స్త్రీం దేహమునందుష్ణము తగ్గి చల్లబడుటకై యిచ్చు యౌషధము; నూరిన భంగాకు.
ఠకఠక, స్త్రీం జగడము; తంట.
ఠకఠకానా, సం ధేం ఖటఖటానా.
ఠక్కురసుహాతీ, స్త్రీం ముఖస్తుతి మాట.
ఠక్కురాఇన, స్త్రీం యజమానుని భార్య; యజమానురాలు; మంగలిది.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఠకురాఈ, స్త్రీం ఆధిపత్యము; ప్రభుత్వము; రాజ్యము; గొప్పతనము.

ఠకురాయత, స్త్రీం అధికారము; ప్రభుత్వము.

ఠకురాని, స్త్రీం దే॰ ఠకురాఇన.

ఠకోరి, స్త్రీం ఊతకర్ర.

ఠగ, పుం మోసగించి యితరుల సొత్తు నపహరించువాడు.

ఠగాఈ, స్త్రీం దే॰ ఠగపనా.

ఠగాना, సం మోసగించి యితరుల సొత్తునపహరించుట; మోసగించుట. అం మోసగింపబడుట. అం ఆశ్చర్యమువలన చకితుడగుట.

ఠగపనా, పుం మోసము.

ఠగాना, అం దే॰ ఠగాना.

ఠగిన } స్త్రీం మోసకత్తియ, మోస
ఠగినీ } కాని భార్య.

ఠగీ, స్త్రీం మోసము.

ఠకోరి, స్త్రీం మాయ; గారడి.

ఠట, పుం క్షుద్ర ఒకచోట నిల్చిన గుంపు; అలంకారము.

ఠటకీలా, విం తళుకుబెళుకుగల; తీర్చిన.

ఠటనా, సం నిశ్చయించుట; తీర్చిదిద్దుట; సిద్ధముచేయుట. అం సిద్ధమగుట.

ఠటరీ, స్త్రీం అస్థిపంజరము; ఎముకలగూడు; శవమునెత్తు పాడె.

ఠట్ఠా, పుం దిల్లగీ పరిహాసము.

ఠట్ఠాబాజీ, స్త్రీం పరిహాసము.

ఠఠరీ, స్త్రీం దే॰ ఠటరీ.

ఠఠానా, సం ఠోకనా కొట్టుట; దంచుట. అం పకపక నవ్వుట.

ఠఠేరా, పుం కసేరా కంచరి.

ఠఠోల, పుం } మసఖరా పరిహాసము
ఠఠోలీ, స్త్రీం } చేయువాడు; పరిహాసము.

ఠఠ్ఠా, విం దే॰ ఖఠ్ఠా.

ఠఠ్ఠా, పుం రీఢ వెన్నెముక.

ఠనకనా, అం టనటన శబ్దించుట. माथा ఠనకనా ఘోరమగు సందియము కల్లుట.

ఠనకా, పుం దెబ్బ; ఉండియుండి పుట్టు పోటు.

ఠనఠనగోపాల, పుం సారములేని వస్తువు; ధనము లేని నిరుపేద.

ఠనఠనానా, సం మ్రోగించుట.

ఠననా, అం పొసగుట (కలహము); నిశ్చితమగుట; సన్నద్ధమగుట.

ఠప్పా, పుం साँचा (యిటుకలు మొ. తయారు చేయునపుడుపయోగించు) అచ్చు.

ఠమకనా, అం ఠిఠకనా తటాలున నిల్చిపోవుట.

ఠర్రా, పుం ముతకనూలు; చక్కగా కాలని యిటుక; మంచిదికాని సారాయము.

ఠస, విం ఠోస గట్టి; దట్టమైన; కదలని మెదలని; మంచినాణెమువలె మ్రోగని; లోభి; మొండివాడు.

ఠసక, స్త్రీం గర్వము; అహంకారము; మిడిసిపాటు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఠసకా, పు॥ పొడిదగ్గు ; దెబ్బ.

ఠసాఠస, క్రి॥ ఖచాఖచ క్రిక్కిరియు నట్లు.

ఠహరనా, అ॥ స్థకనా నిల్చుట; ఆగుట; విడియుట ; తేటపడుట (నీరు) ; నిశ్చయమగుట (ధరలు).

ఠహరాఒ, వి॥ ఠికాఒ త్వరగపోనట్టి.

ఠహరావ, పు॥ నిశ్చయము.

ఠహాకా, పు॥ అట్టహాస పకపక నవ్వు.

ఠాఁఠఁ, పు॥ ఠౌర స్థలము.

ఠాఁఠ, వి॥ నీరసమగు ; పాలివ్వని (పశువు) ; వట్టి పోయిన.

ఠాఁయఁ, పు॥ ఠికానా ఠికానా ; ఆశ్రయము ; సమీపము.

ఠాఁవ, పు॥ ఠికానా తావు ; చోటు.

ఠాఁసనా, స॥ ట్ఠాసనా బలవంతముగ దూర్చుట ; అడ్డగించుట.

ఠాకుర, పు॥ ఈశ్వరుడు ; పూజనీయుడు; క్షత్రియులు మంగలివారు మొదలగు కొన్నిజాతుల వారికియిండు బిరుదము —ద్వారా పు॥ దేవాలయము.—వాఢీ స్త్రీ॥ దేవాలయము.

ఠాట } పు॥ పూరిగడ్డి వెదురు మొ.
ఠాటవాట } వానితోచేసిన చట్టము ; శృంగారము ; ఆడంబరము.

ఠాటర, పు॥ ఎముకల గూడు.

ఠాఠ, పు॥ ఢేఁ ఠాట.

ఠాఢా, వి॥ నిలుచున్నవాడు.

ఠానన, స॥ ప్రారంభించుట ; పూనుట ; దృఢముగ సంకల్పించుట.

ఠామ, పు॥ జగహ చోటు ; స్థానము.

ఠాల, పు॥ బేకారీ పనిలేమి. బేఠే ఠాలే పనిపాట లేక కూర్చొనియున్న.

ఠాలీ, వి॥ నిఠల్లా పనిలేని.

ఠికానా, పు॥ ఆశ్రయము, గతి ; చోటు; ప్రమాణము ;—ఢ్ఢేఁక తెవెదకుట; ఆశ్రయము వెదకుట; కన్యకువరుని వెదకుట, ఠికానే లగానా, సరియగు తావునకుచేర్చుట; మంచి చోట వినియోగము చేయుట ; చంపుట.

ఠిఠకనా, అ॥ తటాలున నిల్చుట.

ఠిఠరనా } అ॥ చలికి కొంకరులు
ఠిఠ్ఠరనా } పోవుట.

ఠినకనా, అ॥ వెక్కి-వెక్కి- యేడ్చుట.

ఠిల్లియా, స్త్రీ॥ చిన్నకుండ ; బుంగ.

ఠిల్లుఆ, వి॥ నిఠల్లా పనిపాటలేని వాడు.

ఠీక, వి॥ మునాసిబ ప్రామాణికమగు ; తగిన ; నిశ్చితమగు. క్రి॥ సరిగా. పు॥ నిశ్చయము ; కూడిక ;—ఠాక బందోబస్తు.

ఠీకరా, పు॥ చిల్ల పెంకు ; బిచ్చ మెత్తుకొను పాత్ర ; కుంపటి.

ఠీకా, పు॥ ఇజారా ; గుత్త ; కంట్రాక్టు.

ఠీకేదార, పు॥ ఇజారాదారు.

ఠ్ఠేఠ, పు॥ మ్రోడు.

ఠ్ఠకనా, అ॥ పిటనా నాటబడుట ; కొట్టబడుట ; దెబ్బలుతినుట.

ఠ్ఠకరానా, స॥ దెబ్బ కొట్టుట ; తుచ్ఛముగా భావించి వదలివేయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ठ्ठी, स्त्री० चित्रक गड्ढमु: पेलाल मोरुमुलु.

ठ्ठनकना, अ० वेक्कि- वेक्कि- येड्चुट.

ठ्ठमक, स्त्री० तप्पटडुगुलु वेयुचु नडचुट:—ठ्ठमक क्रि० त्वर त्वरग दग्गर दग्गरग अडुगुलु वेयुचु नडुचुट.

ठ्ठमका, वि० नाटा पोट्टिवाडु.

ठ्ठमरी, स्त्री० ओक रागमु.

ठ्ठसाना, स० ओत्ति लेक कूरि निंपुट.

ठ्ठाँठ, पु० मोडु.

ठ्ठाँसना } स० कूरि निंपुट: क्रुक्कि-
ठ्ठूसना } क्रुक्कि- तिनुट.

ठेंगना, वि० देo ठिंगना.

ठेंगा, पु० बोटनवेलु; कर्र; दिगु मति वस्तुवुलपै पुर प्रवेशमुन वेयबडु वन्नु.

ठेका, पुं० देo ठीका.

ठेकी, स्त्री० आधारमु.

ठेठ, वि० केवलमु; अच्चमैन.

ठेलना, स० नेट्टुट.

ठेला, पु० नेट्टुकु बंडि; सामानु वैचि नेट्टुकोनि पोवुट कुपयोगिंचु बंडि.

ठेस, स्त्री० ठोकर देब्ब; आघातमु; ओरिपिडि.

ठोंक, स्त्री० प्रहारमु; देब्ब:—बजाकर चेतितो प्रोगिंचि चूचुट.

ठोंकना, स० तट्टुट; कोट्टुट; नाटुट; दाकलुचेयुट.

ठोकर, स्त्री० ठेस एदुरु देब्ब तगुलु कंकरराय; एदुरुदेब्ब.

ठोड़ी } स्त्री० ठ्ठड्डी गड्ढमु.
ठोढ़ी }

ठोर, पु० मुक्कु-; ओक मिठाय.

ठोस, वि० बोलुकानि; गट्टि; दृढमगु.

ठोसा, पु० बोटन वेलु:—दिखाना कादु पोम्मनुट.

ठोहना, स० जाडकनिपट्टुट.

ठौर, ठिकाना चोटु; आदनु; वीलगु समयमु.

ड

डंक पु० तेलु. तुम्मेद. कंदिरीग मोदलगु वाटि कोंडि.

डंका पु० ढंका; ढक्क-; गट्टिगकट्टिन रेवु. डंके की चोट कहना बहिरंगमुग चेप्पुट.

डंगर, पु० चौपाया आवु. गेदे मोदलगु पशुवुलु.

डंगरी, स्त्री० ओक विधमैन दोसकाय.

डंठल, पु० } दंटु; काद; कोम्म.
डंठी, स्त्री० }

डंड, पु० कर्र; दंडेमु; व्यायाम साधनललो नोक विधमु; शिक्ष; नष्टमु.

डंडा, पु० दंडमु; लाठि; प्रहरी गोड.

डंडाल, पु० नगारा; दुंदुभि.

डंडी, स्त्री० दंडमु; कर्र; चेतिपिडि; त्रासुदंडि.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

డండోరనా, స॰ వెదకుట.

డంబర, పు॰ ఆడంబరము ; సొబగు ; ఒక విధమగు చాందిని.

డఁవాఁడోల, వి॰ చంచల చంచలమగు ; విచలితమగు.

డంస, పు॰ అడవి దోష ; అడవియీగ ; కాటు.

డకార, స్త్రీ॰ త్రేన్పు ; పెద్దపులిగర్జన ; —లేనా ఎవరికి తెలియకుండ క్రిందగివేయుట.

డకారనా, గర్జించుట ; త్రేన్చుట.

డకైత, పు॰ స్త్రోటెరా కొల్ల గొట్టు వాడు ; దోపిడిదొంగ.

డకైతీ, స్త్రీ॰ దోపిడి ; కొల్ల.

డగ, పు॰ కదమ అంగ ; అడుగు.

డగడోర, వి॰ డోఁవాడోల చలించుచున్న ; స్థిరతలేని.

డగానా } అం॰ ము ం డు వె ను క
డగమగానా } లాడుట ; విచలితుడగుట.

డగర, స్త్రీ॰ మార్గము ; దొంక.

డటనా, అం॰ కాలూని నిల్చుట ; దృఢముగ నిల్చుట ; కలియబడుట.

డటానా, స॰ కలుపుట ; చేర్చుట ; కలియబడునట్లు చేయుట ; నిల్పుట.

డఢ్ఢియా, స్త్రీ॰ చారలుగల చీర. పు॰ పన్ను వసూలుచేయువాడు.

డఢ్ఢియల, వి॰ పొడవగు గడ్డము కల వాడు.

డపట, స్త్రీ॰ బెదరింపు.

డపటనా, స॰ బెదరించుట.

డపోరసంఖ, పు॰ బడాయి కొట్టువాడు ; మూర్ఖుడు.

డాఢ్ఢా, వి॰ చాల లావగు.

డఫ } పు॰ డప్పు.
డఫలా }

డఫలీ, స్త్రీ॰ ఖంజరి ; వాద్యవిశేషము.

డఫాచలీ } పు॰ డప్పు వాయించువాడు.
డఫాలీ }

డబడబానా, అం॰ కన్నుల నీరు నిండుట.

డబరా, పు॰ లోతు లేని గుంట ; పల్లపు భూమి.

డబియా, స్త్రీ॰ దే॰ డిబియా.

డబోనా, స॰ ముంచుట ; నష్టముచేయుట.

డబ్బా, పు॰ పెద్దగరిటె

డమరూ, పు॰ డమరుకము ; చర్మ వాద్య విశేషము.

డమరూమధ్య, పు॰ భూసంధి.

డర, పు॰ ఖౌఫ్ భయము ; జంకు.

డరనా, అం॰ భయపడుట.

డరపోక, వి॰ కాయర పిరికి.

డరానా, స॰ భయపెట్టుట.

డరావనా, వి॰ భయంకర మగు ; భీతి గొల్పు.

డల, పు॰ తునియ ; ముక్క. స్త్రీ॰ చెరువు.

డలియా, స్త్రీ॰ చిన్న తట్ట లేక బుట్ట.

డలీ, స్త్రీ॰ చిన్న మట్టి పెళ్ల ; పెళ్ల ; తునియ.

డసనా, స॰ కరచుట.

డహకనా, స॰ మోసగించుట ; టక్కరు చేయుట. అం॰ విలపించుట ; త్రేన్చుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

డహడహా, వి॰ హరాభరా తాజా ; పచ్చనై శోభించుచున్న ; వికసించిన.

డహన, ప్రు॰ రెక్క ; ఈర్ష్య.

డహనా, అం॰ మండుట ; కుళ్లుకొనుట.

డాఁక, స్త్రీ॰ రాగ ; వెండి మొ. వాని రేకు.

డాఁకనా, స॰ లాఁఘనా దాటుట ; కక్కుకొనుట.

డాఁగర, ప్రు॰ ఢోర పశువు ; పశువు శవము ; ఒక నీచజాతికి పేరు. వి॰ బలహీనమగు ; మూర్ఖుడగు.

డాఁట, స్త్రీ॰ శాసనము ; బెదరింపు ; అదుపు.

డాఁటనా, స॰ బెదరించుట ; అదలించుట.

డాఁఠ, ప్రు॰ ఠఁడల దంటు ; కాడ.

డాఁఢ, ప్రు॰ ఠేడా గడ ; పొలిమేర హద్దు ; జుల్మాన.

డాఁఢనా, అం॰ జుల్మానవేయుట.

డాఁఢా, ప్రు॰ దండము ; కట్టె.

డాఁఢా-మేఁఢీ, స్త్రీ॰ పోరాటము ; పోటీ.

డాఁఢీ, స్త్రీ॰ పొడవైన చేతిపిడి ; త్రాను బెత్తము ; కొమ్మ ; గీత ;—మారనా తూచుటయందు తక్కువ తూచుట.

డాఁవరా, ప్రు॰ కొడుకు.

డాఁవరూ, ప్రు॰ పులిపిల్ల.

డాఁవాఁడోల, వి॰ దే॰ డేఁవాఁడోల చంచల చాంచల్యముగల ; స్థిరముకాని.

డాఇన, స్త్రీ॰ ఆదుభూతము ; మంత్రములు మొ. ప్రయోగించునట్టి యాడుది.

డాక, ప్రు॰ తపాలా ; ఉత్తరము. స్త్రీ॰ వమనము ;—ఖానా ప్రు॰ పోస్టాఫీసు ;—గాఢీ స్త్రీ॰ రైలుబండి (రైలు) ;—ఘర పోస్టాఫీసు ;—బంగలా రాదారి బంగళా.

డాకనా, అం॰ వమనముచేయుట. స॰ లాంఘనా దాటుట.

డాకా, ప్రు॰ లూటి. దారిదోపిడి ;—జనీ స్త్రీ॰ దోపిడిపని ; కొల్లగొట్టుట.

డాకియా, ప్రు॰ తపాలా ; బంట్రోతు.

డాక్ష, స్త్రీ॰ దోపిడికాడు ; దొంగ.

డాట, స్త్రీ॰ పోటీ ; అతుకు ; చిరడా.

డాటనా, స॰ ఉత యొసంగుట ; అవలంబన మొసంగుట ; ఎక్కువగ తినుట.

డాఢ, స్త్రీ॰ వెడల్పగు దంతములు ; ఉడ.

డాఢనా, స॰ కాల్చుట.

డాఢా, స్త్రీ॰ దావానలము ; కారు చిచ్చు.

డాఢీ, స్త్రీ॰ గడ్డము.

డాబర, ప్రు॰ పల్లపునేల ; గుంట ; మురికినీరు.

డాబా, ప్రు॰ మూతకలిగిన కొద్ది లోతు పాత్ర ; రైలుపెట్టె.

డాభ, స్త్రీ॰ దర్భ ; లేత పెంకాయ బొండము.

డామర, ప్రు॰ ఆడంబరము ; అల్లరి.

డామల, స్త్రీ॰ జన్మకైదు ; ద్వీపాంతరవాసశిక్ష.

డాయన, స్త్రీ॰ దే॰ డాఇన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

डार } स्त्री० శాఖ ; పూలతట్ట (పెద్ద
डाल } లను సత్కరించునపుడు వారికిచ్చునట్టిది).

डालना, स० పారవేయుట ; వేసి కొనుట ; ఒకనిపై (భారమును) వేయుట.

डाली, स्त्री० ఒకరిని గౌరవించుటకై యర్పింపబడు పూలు. పండ్లు మొ. వానితోనుండు కానుక బుట్ట.

डासन, पु० बिछावन పడక ; బిఛాణా.

डासना, स० बिछाना పరచుట ; కరచుట.

डाह, स्त्री० ద్వేషము.

डाहना, स० जलाना మండించుట ; కోపము వచ్చునట్లు చేయుట.

डिंब, पु० కొట్లాట ; ఊపిరితిత్తి ; గ్రుడ్డు.

डिंभ, पु० చిన్నబాలకుడు ; మూర్ఖుడు ; గర్విష్ఠి.

डिगना, अ० हटना తొలగుట ; తావు వదలుట ; ప్రతిజ్ఞను భంగము చేయుట.

डिगाना, स० చలింపచేయుట ; కదలించుట ; జరుపుట.

डिग्गी, स्त्री० చెరువు ; సాహసము.

डिठौना, पु० దృష్టి బొట్టు.

डिबिया, स्त्री० డబ్బీ.

डिब्बा, पु० డబ్బా పెట్టె.

डींग, स्त्री० शेख़ी బడాయి.

डीठ, स्त्री० చూపు ; దృష్టి.

डील, पु० శరీరపు ప్రమాణము ; ఎత్తు ; దేహము ;—डौल దేహపుపొడవు లావు.

डीह, पु० గ్రామము ; గ్రామదేవత ; పాడుబడిన గ్రామపు దిబ్బ.

डुगडुगी } स्त्री० రాయిడి గిడిగిడియను
डुग्गी } వాద్య విశేషము ;—पीटना చాటించుట.

डुबकी, स्त्री० गोता మునుక ;—मारना మునుగుట.

डुबाना } स० ముంచుట ; నాశనము
डुबोना } చేయుట.

डुलाना, स० కదలించుట; తొలగించుట.

डूँगर, पु० దిబ్బ ; తిప్ప.

डूबना, अ० మునుగుట ; అస్తమించుట ; నాశమగుట.

डेढ़, वि० ఒకటిన్నర.

डेढ़ा, वि० ఒకటిన్నర.

डेल, पु० దున్నివిడిచిన నేల ; గడ్డ.

डेला पु० తెల్లగ్రుడ్డు ; మట్టి పెళ్ల ; పెళ్ల ; గుదికొయ్యి.

डेली, स्त्री० दे० डलिया.

डेवढ़ा, वि० दे० ड्योढ़ा.

डेवढ़ी, स्त्री० दे० ड्योढ़ी.

डेहरी, स्त्री० दहलीज़ మండిగము.

डैगना, पु० గుదికర్ర.

डैना, पु० पंख రెక్క.

डोंगर, पु० గుట్ట ; తిప్ప.

डोंगा, पु० नाव తెరచాప లేని చిన్న పడవ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ڈونگی, स्त्री० छोटी नाव चिन्न पडव.

ڈوز, स्त्री० खराब मोतादु.

ڈوم
ڈومڑا } पुं० ఒక అంటరాని జాతి.

ڈور, स्त्री०
ڈورا, पुं० } దారము.

ڈوری, स्त्री० త్రాడు; పాశము; బంధనము.

ڈول, पुं० ఉయ్యెల; పల్లకి; బొక్కెన; పడవ తెరచాపకు కట్టు ఎత్తైన గడ.

ڈولک, पुं० మృదంగము.

ڈولڈال, पुं० ఇటు అటు పరిక్రమణము; బహిర్భూమికి వెడలుట.

ڈولنا, अं० కదలుట; పరిక్రమించుట; చలించుట.

ڈولانا, सं० కదలించుట; చలింపజేయుట.

ڈولی, स्त्री० पालकी పల్లకి.

ڈونڈی, स्त्री० ڈھنڈورا చాటింపు.

ڈول, पुं० నమూనా; చిత్తు; రీతి; చట్టము:—ڈالنا చట్టమును పైకి లేవనెత్తి నిల్పుట. स्त्री० పొలము గట్టు:—دار वि० سڈول సుందరుడగు.

ڈیوڑھا, वि० ఒకటిన్నర.

ڈیوڑھی, स्त्री० గడప (ఇంటి); దేవిడీ; కోటవాకిలి:—دار—وان पुं० द्वार పాలుడు.

ढ

ڈھنگ, पुं० तरीक़ा పద్ధతి; ఉపాయము; నడత; మోసము.

ڈھنگیا
ڈھنگی } वि० चालाक నేర్పరియగు; పద్ధతి నేర్చిన.

ڈھنڈورنا, सं० टटोलना తడవుకొనుచు వెదకుట.

ڈھنڈورا, पुं० దండోర.

ڈھپنا, अं० కప్పబడుట.

ڈھئی-دینا, सं० ఎవరి యింటివద్దనైన ఏదియైన పని పూర్తియగువరకు మొండిపట్టు పట్టి తొలగకయుండుట.

ڈھکنا, पुं० ڈھکن మూత. अं० మూత పడియుండుట. सं० మూయుట.

ڈھکنی, स्त्री० మూత.

ڈھکیلنا, सं० నెట్టుట.

ڈھکوسنا, सं० గడగడ నీటిని త్రాగుట.

ڈھکوسلا, पुं० బూటకము; టక్కుటమారము.

ڈھکن, पुं० మూత.

ڈھکا, स्त्री० నగరా; ధంక.

ڈھچر, पुं० చట్టము; చిత్తు నిర్మాణము; తంట; ఆడంబరము.

ڈھنمنانا, अं० దొరలుట.

ڈھپنا, पुं० दे० ڈھکنا.

ڈھب, पुं० పద్ధతి; రీతి; ఉపాయము; స్వభావము.

ڈھبیلا, वि० మట్టి కలియుటచే మురికియైన.

ڈھیا, अं० ڈھہنا కూలబడుట.

ڈھرکنا, अं० దొరలి ప్రవహించుట.

ڈھرا, पुं० तरीक़ा పద్ధతి; యుక్తి; నడత.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ढलकना, अ० दॊर्लुट ; वालि नंदुन क्रिंदपडुट.

ढलना, अ० पडि ऐतवालुगा नुंडु पैपुनकु प्रवहिंचुट ; जारिपॊवुट ; दॊर्लुट ; अनु कूलुडुग नुंडुट.

ढलवाँ, वि० पॊत पोनि सिद्धमु चेसि नट्टिदि ; ऐतवालुगनुंडुनदि.

ढलाई, स्त्री० पॊत पॊयु पनि ; पॊत पोसिनंदुल कित्तुकूलि.

ढल्लुवाँ, वि० दे० ढलवाँ.

ढहना, अ० गोडलु मॊ. कूलुट ; नशिंचुट.

ढहवाना, अ० गिरवाना कूलद्रोयिंचुट.

ढाँकना, स० कप्पुट.

ढाँचा, पुं० चट्रमु ; एमुकलगूडु ; रचना विधानमु ; विधमु.

ढाँपना, अ० कप्पुट.

ढाँसना, अ० पॊडिदग्गु दग्गुट.

ढाई, वि० रेंडुन्नर.

ढाक, पुं० मोदुगचेट्टु ; पलाशवृक्षमु. —के तीन पात ऎप्पुडु ऒके विधमु.

ढाढ़, स्त्री० चिग्घाड़ केक ; गर्जन.

ढाढ़स, पुं० तसल्ली ओदार्पु ; धैर्यमु ;

ढाना, स० पडगॊट्टुट ; कूलद्रोयुट ; नेत्तिपैकि दॆच्चिपॆट्टुट.

ढाबर, वि० गँदला मट्टि कलिसि मलिनमैन. पुं० गुंट.

ढारना, स० दे० ढालना.

ढारस, पुं० दे० ढाढ़स.

ढाल, स्त्री० डालु ; अद्दु ; ऐतवालु ; दिगुडु ; पद्धति.

ढालना, पुं० दॊर्लिंचुट ; चॊकगन म्मुट ; (कंचु मॊ. करगिंची) पॊतपॊयुट.

ढालवाँ, ढाल्लुवाँ, ढाल्ल } वि० ऐतवालु कल्गिन.

ढास, पुं० मोसकाडु.

ढाहना, स० दे० ढाना.

ढासना, पुं० पॊटी ; ऊत.

ढिंढोरा, पुं० ड्रुगड्रुगिया डिंडिममु ; चाटिंपु.

ढिग, क्रि० निकट समीपमुन. स्त्री० ऒड्डु ; अंचु.

ढिठाई, स्त्री० गुस्ताख़ी दिट्ट तनमु ; अविनयमु ; सिग्गु लेमि ; अनुचित साहासमु.

ढिबरी, स्त्री० दीपपु प्रमिद ; रात्नपु बिल्ल ऒरनिकॊनकुंड वेयु चर्मपु बिल्ल.

ढिमका, सर्व० फलाना.

ढिलाई, स्त्री० शिथिलता बिगिंपुलेमि ; वदुलु ; सोमरितनमु.

ढिलाना, स० वदुलुचेयुट.

ढीठ, वि० शोख़ मर्य्यादलेनि ; मॊंडि तनमुकल.

ढील, स्त्री० सडलिंपु ; सोमरितनमु.

ढीलना, स० वदुलु चेयुट.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ढीला, वि० బిగువుగలేని ; సోమరి యగు.

ढीह, पु० ఎత్తు దిబ్బ.

ढुकना, अ० చొరబడుట ; విరుచుకొని పడుట.

ढुकास, स्त्री० అత్యధికమగు దప్పిక.

ढुरकना, अ० लुढ़ाना జారుట ; ముందు వెనుకలాడుట ; అనుకూలు డగుట.

ढुर्री, स्त्री० पगड़ंडी కాలిబాట.

ढुलकना } अ० దొరలుట ; ప్రవృత్తు
ढुलना } డగుట ; అనుకూలుడగుట ; అనుకూలురగుట.

ढूँढ़ना, स० खोजना వెదకుట ; జాడ కని పెట్టుట.

ढूह, पु० దిబ్బ ; పొలిమేరదిబ్బ.

ढेंलीक } स्त्री० బావి నుండి నీరు తోడు
ढेंकी } ఏతాము ; అడ్డకుట్టు ; తలక్రింద నుంచి కాళ్లు పైకెత్తుట ; ధాన్యమును దంచు నొక యంత్రము.

ढेढ़र, पु० పుసికండ.

ढेबुआ, पु० కాని ; మూడు పైసలు.

ढेर, पु० రాశి ; కుప్ప ;—करना చంపి వేయుట ; —हो जाना కూలి చని పోవుట.

ढेरी, स्त्री० दे० ढेर.

ढेलवाँस, स्त्री० వడిసెల.

ढेला, पु० మట్టి మొ. వానిపెల్ల ; కంటి యందలి తెల్లగ్రుడ్డు. గెడ్డ.

ढोंग, पु० पाखंड కపటనాటకము.

ढोंगी, वि० पाखंडी మోసకాడు.

ढोढ़ी, स्त्री० నాభి ; బొడ్డు.

ढोटा, पु० पुत्र కుమారుడు ; బాల కుడు.

ढोना, स० మోయుట; బరువు మోయుట.

ढोर, पु० मवेशी పశువులు.

ढोल, पु० డోలు ; చెవి యందుండు చర్మపుపొర.

ढोलक, स्त्री० చిన్నడోలు.

ढोलनी, स्त्री० पालना పసిపాపల ఉయ్యెల.

ढोलिपा, पु० డోలు వాయించువాడు.

ढोली, स्त्री० 200 తమలపాకుల కట్ట ; పరిహాసము.

त

तंग, वि० ఇరుకైన ; బిగువైన ; కష్ట మైన ;—आजिज़ దీనుడగు ; ఇక్కట్టులో నున్న ;—आना या होना విసిగి పోవుట ;—करना ఇబ్బంది పెట్టుట ;—दस्त वि० పిసినిగొట్టు ; బీదవాడు ;—दस्ती स्त्री० कंजूसी పిసినిగొట్టుతనము ; బీదతనము ;—दिल वि० సంకీర్ణ హృదయుడు ; పీనాసి ;—हाल वि० డబ్బు లేని ; రోగస్తుడగు ; ఆపదల జిక్కిన.

तंगा, पु० చలామణిలోనున్ను నాణెము.

तंगी, स्त्री० ఇరుకు ; ఇబ్బంది ; డబ్బు లేమి.

तंज़, पु० వ్యంగ్యవాక్కు.

तंज़ेब, स्त्री० ఒకవిధమగు సన్ననిమేలి వస్త్రము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तंड, पुं० నృత్యము.

तंडुल, पुं० चावल బియ్యము.

तंतु, पुं० నూలు ; తూడు.

तंत्री, स्त्री० తంతి ; వీణె ; మొ. వానికి వేసెడు ఉక్కుతీగ ; వీణె.

तंदुरुस्त, वि० स्वस्थ ఆరోగ్య వంతుడైన.

तंदुरुस्ती, स्त्री० स्वास्थ्य ఆరోగ్యము.

तंदूर, पुं० డబల్ రొట్టెచేయు పొయ్యి.

तंदेही, स्त्री० ताक़ीद హెచ్చరిక ; పరిశ్రమ ; ప్రయత్నము.

तंद्रा, स्त्री० నిదురలేచిన వెంటనేకలుగు అవస్థ.

तंबाकू, पुं० పొగాకు.

तँबिया, पुं० చిన్న రాగిచెంబు.

तंबीह, स्त्री० హెచ్చరిక ; ఉపదేశము ; దండన.

तंबू, पुं० గుడారము ; దేరా.

तंबूरची, पुं० చిన్నడోలును వాయించువాడు.

तंबोली, पुं० बरई తమలపాకులనమ్ము వాడు.

तअक्कुब, पुं० ఎవరినైనావెంబడించుట.

तअज्जुब, पुं० ఆశ్చర్యము.

तअम्मुल, पुं० చింత ; ఓర్పు.

तअल्लुक, पुं० इलाका సంబంధము.

तअस्सुब, पुं० పక్షపాతము.

तआरुफ़, पुं० పరిచయము.

तइँ, अव्य० కొరకు ; కై.

तऊ, अव्य० तो भी అయినను.

तक, अव्य० పర్యంతము ; వరకు.

तक़दमा, पुं० तख़मीना ఉజ్జాయింపు ; అంచన.

तक़दीर, स्त्री० नसीब భాగ్యము ; నొసటి వ్రాలు.

तक़दीरवर, वि० భాగ్యశాలి.

तकना, अ० निहारना చూచుట ; తేరపారి చూచుట ; శరణుచొచ్చుట.

तकफ़ीर, स्त्री० ప్రాయశ్చిత్తము.

तकबीर, स्त्री० ఈశ్వర ప్రశంస ; ఎవరినైనా గొప్పగా ప్రశంసించుట.

तकब्बुर, पुं० గర్వము.

तकमील, स्त्री० పూర్ణత,

तकरार, स्त्री० हुज्जत తగాదా ; వివాదము.

तक़रीब, स्त्री० जलसा ఉత్సవము ; పండుగ ; సామీప్యము.

तक़रीबन, क्रि० దగ్గర దగ్గర ; తరచుగా.

तकरीम, स्त्री० మర్యాదచేయుట.

तक़रीर, स्त्री० भाषण సంభాషణ ; ఉపన్యాసము.

तक़रीरी, वि० వివాదగ్రస్తమైన ; ముఖతః.

तक़र्रुरी, स्त्री० नियुक्ति నియామకము.

तकला, पुं० टेकुआ కదురు.

तकली, स्त्री० చిన్న కదురు.

तक़लीद, स्त्री० नक़ल అంధానుకరణ.

तकलीफ़, स्त्री० कष्ट ఇబ్బంది ; ఇక్కట్టు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

తకల్లుఫ్, పు॰ శిష్టాచారము; గౌరవము; సిగ్గు.

తకవా, పు॰ సదాచారము.

తక్రవియత, స్త్రీ॰ సమర్థన బలముచే కూర్చుట; సమీర్ధన.

తక్సీమ, స్త్రీ॰ భాగ విభజన; వేరు; —నామా పారీకత్తు.

తక్సీర్, స్త్రీ॰ దోషము; పొరబాటు.

తక్సీర్, పు॰ తగాదా పొందవలసిన పస్తువునడుగుట; మాటయిచ్చినదానిని పూర్తిచేయుమని యడుగుట.

తక్సావీ, స్త్రీ॰ సేద్యపు పనిముట్లు చేయించు కొనుటకును; బావులు త్రవ్వించుకొనుటకును, బీద రైతుకు జమీందారు లేక ప్రభుత్వము వారొసగు అప్పు రూపకమగు ధన సహాయము.

తకియా, పు॰ దిండు.

తకియా-కలామ, పు॰ పాదపూరణ శబ్దము; అలవాటుగా మాటికిమాటికి నోటివెంటవచ్చు శబ్దము.

తక్రుఆ, పు॰ దే॰ తకలా.

తక్ర, పు॰ మట్టా మజ్జిగ.

తక్షక, పు॰ పాము వి॰ ఛేదించు.

తఖఫీఫ్, స్త్రీ॰ కమీ లోపము.

తఖ్మీన, క్రి॰ అందాజు సే ఉజ్జాయింపుగా; ఊహతో.

తఖ్మీనా, పు॰ అందాజ్ ఉజ్జాయింపు; ఊహ.

తఖరీ, స్త్రీ॰ తక్కెడ.

తఖ్లియా, పు॰ ఏకాంత స్థాన నిర్జన స్థానము.

తఖ్ల్లుస్, పు॰ కవులు తమ కవిత్వంలో వాడు ఉపనామము.

తఖ్సీస్, స్త్రీ॰ ప్రత్యేకమైన సంగతి.

తఖ్త, పు॰ సింహాసనము;—తాఉస పు॰ నెమలి సింహాసనము;—నశీన వి॰ సింహాసనారూఢుడైన;—పోష పు॰ సింహాసనము లేక పటముపై పరచు వస్త్రము; పలక.

తఖ్తరవాఁ, పు॰ ఊరేగించునపుడు చక్రవర్తి యధిష్ఠించు సింహాసనము; పల్లకి; విమానము.

తఖ్తా, పు॰ కొయ్యపలక; కాగితము లాంటి; నలుచదరమైన కొయ్యబల్ల.

తఖ్తీ, స్త్రీ॰ చిన్న కొయ్యపలక; పలక.

తగడ్, వి॰ మోటా తాజా దృఢమైన శరీరము.

తగ్మా, పు॰ దే॰ తమగా

తగార్యుర, పు॰ గొప్పపరివర్తనము.

తగాదా, పు॰ దే॰ తక్రాజా

తగాఫుల్, పు॰ ఉపేక్షా నిర్లక్ష్యము.

తజకిరా, పు॰ ఙిక్ర చర్చ.

తజదీద, స్త్రీ॰ నూతనత్వము.

తజనా, స॰ వదలుట.

తజనీస్, స్త్రీ॰ సమానత్వము; అనుప్రాసల కలయిక.

తజమ్ముల్, పు॰ శృంగారము; గొప్ప.

తజర్బా, పు॰ అనుభవము;—కార అనుభవజ్ఞుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

తజల్లీ, స్త్రీం మెరపు : ప్రకాశము.

తజవీజ్, స్త్రీం ఫైసలా నిర్ణయము : బందోబస్తు : ఏర్పాటు : సలహా : —**సానీ** స్త్రీం తీర్పునుగురించి మరల పునర్విచారణ.

తజాహుల్, పుం తెలిసి తెలియనట్లు నటన.

తజ్ఞ, విం తత్త్వము తెలిసినవాడు.

తట, పుం ఒడ్డు : తీరము.

తటస్థ, విం తీరమునుండు : ఏపక్షమునకు సంబంధించక తటస్థముగనుండు.

తటిని, స్త్రీం నది.

తడ్‌కనా, ఱం పగులుట : చిట్లుట. సం పోపులేక తిరుగపోతవేయుట.

తడ్‌కా, పుం వేకువజాము : తాలింపు.

తడ్‌కీలా, విం భడ్‌కీలా పగులునట్టి : తళుకుగల.

తడ్‌ప, స్త్రీం చమక మెరుపు : వ్యాకులత : కలవరము.

తడ్‌పనా, ఱం ఛటపటానా విలవిల తన్నుకొనుట : తత్తరపాటుపడుట : గర్జించుట.

తడ్‌పడ్‌నా } ఱం దే తడ్‌పనా.
తడ్‌కనా }

తడాగ, పుం తాలాబ చెరువు.

తడ్‌తడ్, క్రిం దదరదర.

తడ్‌వా, పుం పైతపుకు బెహుకు : మోసము.

తడిత, స్త్రీం బిజలీ మెరుపు తీగ.

తడ్‌ఖీ, స్త్రీం చపత చెంపకాయ : మోసము.

తతబీర, స్త్రీం దే తదబీర.

తతారనా, సం వేడినీటితో కడుగుట : ధారగ నీరుపోసి కడుగుట.

తతైయా, స్త్రీం కండిరీగ. విం నేర్పరియగు : చాకచక్యముగల.

తత్కాల, క్రిం త్వరంత వెంటనే.

తత్కాలీన, విం ఆసమయపు.

తత్తా, విం వేడిగల.

తత్తిమ్మా, పుం పరిశిష్టము : మిగిలిన.

తత్తోథంబో, పుం బీచబచావ నడుమ వచ్చి జగడముతీర్చుట.

తత్కావధాన, పుం వెదకుట : ఆజ్ఞాయిష్ : అధ్వర్యము.

తత్పర, విం ముస్తైద సన్నద్ధుడగు : నిపుణుడగు.

తత్ర, క్రిం వహాఁ అచ్చట.

తత్రాపి, అవ్యం తో భీ అందున్ను : అయినను.

తథా, అవ్యం ఔర మరియు : అట్లే.

తథా, అవ్యం తో భీ అట్లైనను : అయినను.

తథైవ, అవ్యం ఉసీ ప్రకార అట్లే.

తథ్య, పుం యథార్థతా సత్యము.

తదంతర } క్రిం ఇసకే బాద తర్వాత :
తదనంతర } అంతట.

తదపి, అవ్యం తథాపి అయినను.

తదబీర, స్త్రీం తరకీబ ఉపాయము.

తదారుక, పుం సజా దండన : బందోబస్తు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तदीय, सर्वं० ఆతని ; ఆతనిదైన.
तदुपरांत, क्रि० దాని తరువాత.
तद्भव, पुं० సంస్కృతమునుండి ఇతర భాషలలోనికి వచ్చి మారిన శబ్దము.
तद्यापि, अव्य० అయినప్పటికి.
तद्रूप, वि० सदृश సమానమగు.
तन, पुं० శరీరము. क्रि० వైపు.
तनक, वि० दे० तनिक.
तनक़ीह, स्त्री० जाँच విచారణ ; పరిశీలన ; తీర్పుచేయుట.
तनख़ाह } स्त्री० वेतन జీతము.
तनख़्वाह }
तनज़, पुं० వ్యంగ్యము ; దెప్పుడు.
तनज़ीम, संगठन శక్తిని కూడబెట్టుట.
तनजेब, स्त्री० दे० तंजेब.
तनज्जुल, पुं० } పతనము ; ఆవనతి;
तनज्जुली, स्त्री० } పదచ్యుతి.
तनदेह, वि० ఎక్కువ శ్రద్ధగా పని చేయువాడు.
तनदेही, स्त्री० పరిశ్రమ ; ప్రయత్నము.
तनना, अ० బిగుసుకొనుట ; లాగబడుట ; గర్వముగనుందుట ; సాగియుండుట.
तनसीख़, स्त्री० రద్దువేత ; కొట్టివేత.
तनसीफ़, स्त्री० రెండు భాగములు చేయుట.
तनहा, वि० अकेला ఒంటరిగనుండు ; ఒంటరియైన. क्रि० ఒంటరిగ.
तनहाई, स्त्री० एकांत ఏకాంతస్థలము.
तना, पुं० చెట్టుబోదె ; మొదలు.
तनाज़ा, पुं० జగడము ; వైమనస్యము.
तनाव, पुं० లాగుడు ; త్రాడుపురి ; బిగింపు.
तनावर, वि० బలముగల ; పుష్టిగల.
तनासुख़, पुं० विनाश నాశము ; మార్పు.
तनिक, वि० కొంచెము ; కొలది.
तनिया, स्त्री० లంగోటి ; రవికి.
तनी, स्त्री० నాళము ; బంగు ; నవారు.
तनु, वि० సన్నని ; చిక్కిన ; కోమలమగు. स्त्री० దేహము.
तनुता, स्त्री० బలహీనత.
तनूमंद, वि० పుష్టిగల ; సంపన్నుడగు.
तनेना, वि० వంకరయగు ; కుపితుడగు.
तन्नाना, अ० నీల్గుకొనుట ; కోపపడుట.
तप, पुं० తపస్సు ; వేడిమి.
तपन, पुं० ఎండ.
तपना, अ० కాగుట.
तपाक, पुं० ఆవేశము ; ఉత్సాహము ; వేగము ;—बदलना మండిపడుట.
तपाना, स० వేడిచేయుట ; కష్టపెట్టుట.
तपिश, स्त्री० गरमी సెగ ; వేడి.
तपेदिक, पुं० राजयक्ष्मा క్షయవ్యాధి.
तप्त, वि० गरम వేడియగు ; పీడింపబడిన.
तफ़ज़ील, स्त्री० గొప్పగాతలచుట.
तफ़तीश, स्त्री० जाँच వెతకుట.
तफ़रका, पुं० భేదము ; వియోగము.
तफ़रीक़, स्त्री० వేరుగయగుట ; తీసివేత (గణితము) ; పంపకము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तफ़रीह, स्त्री० दिल्लगी वेళాకోళము; పరిహాసము; వినోదము.

तफ़वीज, स्त्री० అప్పగింపు.

तफ़सीर } स्त्री० ब्योरा వివరణము;
तफ़सील } వస్తువుల పట్టి:—वार విస్తార పూర్వకముగా.

तफ़वात, पु० फ़र्क़ దూరము; భేదము.

तफ़्ल्लियत, स्त्री० చిన్నతనము.

तब, अव्य० ఆనమయము; అప్పుడు.

तबई, वि० నిజమైన; సిసలైన.

तबक़, पु० పొర; బంగరు, వెండి మొ. వాని సన్నని రేకు (ఇది మిఠాయిలపై అతుకబడును):—गर पु० పై సన్నని రేకును సిద్ధముచేయువాడు.

तबक़ा, पु० తునియ; విభాగము; లోకము; మడత.

तबदील, वि० మార్చుచెందిన.

तबदीली, स्त्री० మార్పు.

तबद्दुल, पु० परिवर्तन మార్పు.

तबर, पु० గొడ్డలి.

तबल, पु० పెద్దడోలు; ధంకా.

तबलची, पु० తబలా వాయించువాడు.

तबला, पु० ఒక విధమగు మద్దెల.

तबलीग़, पु० మతప్రచారము; ఏదైన ఎవరి దగ్గరకైనా చేర్చుట.

तबस्सुम, पु० मुस्कुराहट చిరునవ్వు.

तबाक़, पु० పెద్దపళ్లెము.

तबादला, पु० మార్పు.

तबाबत, स्त्री० चिकित्सा వైద్యము.

तबाह, वि० बरबाद నాశమైన.

तबाही, स्त्री० बरबादी సర్వనాశము.

तबीअत, स्त्री० మనసు; హృదయము; బుద్ధి; ఆరోగ్యము.

तबीब, पु० हकीम వైద్యుడు.

तबीयत, स्त्री० दे० तबीअत.

तबीयतदार, वि० రసజ్ఞుడు.

तब्बाख़, पु० వంటవాడు.

तभी, क्रि० అప్పుడే; ఇందువలననే.

तमंचा, पु० పిస్తోలు.

तम पु० చీకటి.

तमक, पु० ఉత్సాహము; క్రోధము.

तमकनत, स्त्री० మర్యాద; వైభవము; గర్వము.

तमकना, अ० कोपाविरेकमुनु చూపుట.

तमग़ा, पु० तगमा పదకము.

तमचर, पु० निशाचर గ్రుర్లగూబ; రాక్షసులు.

तमचुर, पु० కోడి.

तमतमाना, अ० ఎండ లేక కోపము వలన ముఖము జేవురించుట; ప్రకాశించుట.

तमद्दुन, पु० నగరవాసము.

तमन्ना, स्त्री० इच्छा కోరిక.

तमर, पु० ఎండిన ఖర్జూరపుకాయ.

तमरद, पु० नियमोल्लंघन; ఉద్దండత.

तमस, पु० चीकटी; తమోగుణము; పాపము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

తమసీల, స్త్రీం మిసాల ఉదాహరణ.
తమస్సుక, పుం దస్తావేజు.
తమహీద, స్త్రీం భూమికా పీఠిక.
తమాఁచ, పుం దెం తమాచా.
తమా, స్త్రీం లోభము : కోరిక.
తమాఈ, స్త్రీం గుద్దలితో పొలమును గ్రుద్దలించు పని.
తమాక్కు } పుం పొగాకు.
తమాఖ్ఖు }
తమాచా, పుం చపత చెంపదెబ్బ.
తమాదీ, స్త్రీం గడపుమీరి పోవుట.
తమానియత, స్త్రీం ఊరడి : తృప్తి.
తమామ, విం అంతయు : మొత్తము : ముగింపు.
తమాల, పుం చీకటిమ్రాను : ఉలిమిరి.
తమాషగీర } పుం తమాషా చూచువాడు;
తమాషబీన } విలాస ప్రియుడు.
తమాషా, పుం తమాషా.
తమాషాఈ, పుం తమాషా చూచువాడు.
తమిస, పుం చీకటి : కోపము.
తమోజ్ఞ, స్త్రీం అదబ మర్యాద : వివేకము : తెలివి.
తమోలీ, పుం దెం తాంబోలీ.
తమ్బీహ, స్త్రీం విద్య : ఉపదేశము : ఆజ్ఞ.
తయ, విం పూర్తిచేయబడిన : నిశ్చయింపబడిన : దాటిన.
తయ్యూర, పుం పశువులు. పశుల సమూహము
తరంగ, స్త్రీం లహర అల : చిత్తము నందలి యుత్సాహము.
తరంగిణీ, స్త్రీం సరిత నది.
తర, విం గీలా చల్లని : చెమ్మగల్గిన : నిండియున్న.
తరకశ } పుం అంబులపొది.
తరకస }
తరకా, పుం వారసత్వంలోవచ్చినఆస్తి.
తరకారీ, స్త్రీం భాజీ శాకము : కాయ కూర.
తరకీ, స్త్రీం చెవికి ధరించు కమ్మ.
తరకీబ, స్త్రీం ఉపాయము : చేసిన తీరు.
తరక్కుల, పుం తాటిచెట్టు.
తరక్కీ, స్త్రీం వృద్ధి పెంపు : ఉన్నతి.
తరఖాన, పుం వడ్రంగి.
తరగీబ, స్త్రీం రెచ్చగొట్టుట : ఉత్తేజన.
తరజనా, ఆం బెదరించట : చీవాట్లు పెట్టుట.
తరజనీ, స్త్రీం చూపుడువ్రేలు; భయము.
తరజీహ, స్త్రీం ప్రాధాన్య మిచ్చుట : గొప్పదిగా తలచుట.
తరజుమా, పుం అనువాద భాషంతరీ కరణము.
తరణి పుం దాటుట : పడవ : తెప్ప.
తరణి-తనూజా, స్త్రీం యమునానది.
తరణీ, స్త్రీం పడవ.
తరతీబ, స్త్రీం సిలసిలా వరుస : క్రమము :—దేనా చక్కగ అలంకరించుట.
తరదీద, స్త్రీం మంసూఖీ రద్దు చేయుట : ఖండించుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तरद्दुद, पु० फ़िक्र चिंत; विचारము

तरनतारन, पु० उद्धరించువాడు.

तरना, स० पार करना దాటుట; ముక్తి పొందుట. अ० ఈదుట.

तरनी, स्त्री० दे० तरणी.

तरपना, अ० दे० तड़पना.

तरफ़, स्त्री० ओर వైపు; పక్షము; ఒద్దు:—दार वि० पक्षपाती సమర్థించు లేక సాయము చేయువాడు.

तरफ़ैन, पु० రెండుపక్షములవారు.

तरब, पु० ఆనందము.

तर-बतर, वि० सराबोर మిక్కిలిగ తడిసిన; మునిగిన.

तरबियत, स्त्री० उपदेश; నాగరికునిగా చేయుట.

तरबूज़, पु० పుచ్చకాయ.

तरमीम, स्त्री० सवरण; అమెందు మెఁటు.

तरल, वि० चंचलमగు; द्रవమగు; తోయగు.

तरवार, स्त्री० दे० तलवार.

तरस, पु० करुणा జాలి; దయ.

तरसना, अ० దెవురించుట; ఆశపడుట; తహతహపడుట.

तरह, स्त्री० प्रकार రీతి; యుక్తి ప్రకారము;—देना క్షమించుట; సరకు చేయక పోవుట; ఓపిక పట్టుట.

तरहटी, स्त्री० పల్లపు భూమి; కొండ లోయ.

तरहदार, वि० సుందరమగు; విలాసవంతుడగు.

तरहर, क्रि० క్రింద; దిగువ.

तराई, स्त्री० కొండలోయ; కొండక్రింద భూమి; నక్షత్రము.

तराज़ू, पु० త్రాసు; తక్కెడ.

तराना, पु० మంచిపాట; రాగము.

तराबोर, वि० सराबोर మిక్కిలి తడిసిన; మునిగిన.

तरावट } स्त्री० शीतलता చెమ్మ; చల్ల
तरावत } దనము; స్నిగ్ధమగు భోజనము.

तराश, स्त्री० कांट छाँट కోత; రీతి.

तराशना, स० काटना కత్తిరించుట; కోయుట; సానిపట్టుట.

तरिवन, पु० दे० तरकी.

तरी, स्त्री० पदव; చెమ్మ; వాన నీరు నిల్చు పల్లపుభూమి; కొండలోయ.

तरीक़त, स्त्री० आचरण; హృదయ నైర్మల్యము; మార్గము.

तरीक़ा, पु० युक्ति పద్ధతి; వ్యవహారము.

तरु, पु० वृक्ष చెట్టు.

तरुण, वि० जवान యువకుడగు; క్రొత్త.

तरुणापा, पु० యౌవనము.

तरेरना, स० कनखियों से देखना కన్నులురుముట; కన్నులతో బెదరించుట.

तरेटी, स्त्री० కొండ క్రింది భాగము.

तरौंटा, पु० తిరుగలి యందలి క్రింది రాయి.

तरौना, पु० చెవికమ్మ; ఒక కర్ణాభరణము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तर्क, पुं० दलील కారణము ; యుక్తి ; ఊహ ; వదలడము ; మానడము.

तर्कश, पुं० అమ్ముల పొది.

तर्की, पुं० తర్కించువాడు.

तर्ज, पुं० प्रकार రీతి ; పద్ధతి.

तर्जन, पुं० బెదరింపు ; కోపము.

तर्जना, अ० धमकाना బెదరించుట.

तर्जनी, स्त्री० చూపుడు వ్రేలు.

तर्जुमा, पुं० दे० तरजुमा.

तर्रार, वि० ఎక్కువగ మాట్లాడు; చురుకైన

तर्रारा, पुं० తొందర నడక ; చురుకు;

तल, पुं० पेंदा అడుగుభాగము.

तलक, अव्य० तक పర్యంతము; వరకు.

तलख़, वि० दे० तल्ख़.

तलछट, स्त्री० ఏదేని ద్రవ పదార్థమున యడుగున తేలు మురికి.

तलना, स० తాలింపుచేయుట ; వేయించుట.

तलपट } वि० నాశనమగు ; పాడైన.
तलफ़ }

तलफ़ना, अ० दे० तड़पना.

तलफ़ी, स्त्री० बरबादी సర్వనాశము.

तलफ़्फ़ुज़, पुं० ఉచ్చారణ.

तलब, स्त्री० चाह కోర్కి . వెదకుట ; పరిశీలించుట ; పిలుపు ; జీతము ; —करना అడుగుట ; పిలువ బంపుట ;—गार वि० కోరు.

तलबाना, पुं० సాక్షుల బత్తెమునకై కోర్టునందు కట్టబడు పైకము ; సిస్తుల వసూళ్లప్పుడు సిస్తుకట్టని వానినుండి జుల్మానాకై వసూలుచేయు ధనము.

तलबी, स्त्री० बुलाहट పిలుపు.

तलबेली, स्त्री० కొట్టు కొనుట ; వ్యాకులత్వము.

तलमलाना, अ० दे० तिलमिलाना.

तलवा, पुं० అరికాలు ;—चाटन, మిక్కుటముగ ముఖస్తుతిచేయుట ; నీచమునకు పాల్పడుట.

तलवार, स्त्री० కత్తి.

तलहटी, स्त्री० పర్వతపు క్రిందిభూమి ; కొండచరియ లేక లోయ.

तला, पुं० అడుగు భాగము.

तलाक़, पुं० వివాహ విచ్ఛేదము ; విడాకులు.

तलाब, पुं० दे० तालाब.

तलाश, स्त्री० खोज వెదకుట.

तलाशना, स० ढूँढना వెదకుట.

तलाशी, स्त्री० खोज సోదా ; పరిశీలన.

तली, स्त्री० అడుగు భాగము ; కాలిమడమ.

तले, क्रि० नीचे క్రింద.

तलेटी, स्त्री० दे० तलहटी.

तलैया, स्त्री० చిన్న చెరువు.

तल्ख़, वि० చేదు ; అప్రియమైన.

तल्ला, पुं० अश्तर అడుగమడత ; ఇంటి అంతస్తు.

तवंगर, वि० धनी సంపన్నుడగు.

तव, सर्व० నీయొక్క ; నీకు.

तवक्का, स्त्री० నమ్మకము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

తవక్కుఫ్, పు॰ విలంబ ఆలస్యము.

తవక్కుల్, పు॰ ప్రాపంచిక విషయాసక్తిని విడిచి భగవంతునిపై ధ్యానము నిలుపుట.

తవజ్జహ్, స్త్రీ॰ ధ్యాన ధ్యానము; దయాదృష్టి.

తవనా, అవ్య॰ తపనా వేడియగుట; తప్పించుట.

తవా, పు॰ పెనము; రొట్టెలు కాల్చు పెంకు.

తవాజ్ఞా, స్త్రీ॰ దావత ఆదరము; విందు.

తవానా, వి॰ బలముగల.

తవాయఫ్, స్త్రీ॰ వేశ్య.

తవారీఖ్, స్త్రీ॰ ఇతిహాస చరిత్ర.

తవాలత్, స్త్రీ॰ లంబాఈ పొడవు; జంజాటము.

తవీల్, వి॰ పొడుగైన.

తవేలా, పు॰ ఖుర్‌సాల్ గుర్రపుశాల.

తశఖ్ఖీస్, స్త్రీ॰ ఠహరావ నిశ్చయము; రోగము గురుతింపు.

తశదీద్, స్త్రీ॰ కఠినముగా చేయుట

తశఫ్ఫీ, స్త్రీ॰ తృప్తి; సంతోషము.

తశబీహ్, స్త్రీ॰ సాటి; ఉపమానము.

తశరీఫ్, స్త్రీ॰ గౌరవము; పూజ్యత; —రఖనా కూర్చుండుట;—లానా విజయము చేయుట—లే జానా వెదలిపోవుట; దయచేయుట.

తశరీహ్, స్త్రీ॰ వ్యాఖ్య; శరీరశాస్త్రము (anatomy)

తశనీశ్, స్త్రీ॰ ఫిక్ర్ వ్యాకులత; చింత.

తశ్తరీ, స్త్రీ॰ రికాబీ చిన్నతట్ట లేక చిన్న పళ్లెరము.

తస్, వి॰ తైసా, వైసా ఆట్లు; అటువంటి.

తసకీన్, స్త్రీ॰ దిలాసా ఓదార్పు; ఊరట.

తసగ్గీర్, స్త్రీ॰ క్లుప్తపరచడము.

తసదీఅ, స్త్రీ॰ కాఠిన్యము; పీడ; కష్టము.

తసదీఖ్, స్త్రీ॰ సమర్థన నిజము; సమర్థనము; సాక్ష్యము.

తసదీహ్, స్త్రీ॰ దుఃఖము; తలనొప్పి.

తసద్దుక్, పు॰ నిఛావర బలి; అర్పణ.

తసనీఫ్, స్త్రీ॰ దే॰ తస్నీఫ్.

తసఫ్ఫియా, పు॰ నిర్ణయము; తగవు తీర్పు.

తసబీహ్, స్త్రీ॰ జపమాల.

తసర, పు॰ ఒక విధమయిన వస్త్రము.

తసర్రుఫ్, పు॰ ఖర్చు; మహాత్మ్య అద్భుత శక్తి; ఉపయోగము.

తసమా, పు॰ తోలు పటకా (belt) తస్మా.

తసల్లుల్, పు॰ క్రమముగా; వరుసగా.

తసల్లా, పు॰ గిన్నె.

తసల్లీమ్, స్త్రీ॰ సలామ్ వందనము; స్వీకారము.

తసల్లీ, స్త్రీ॰ ఢారస ఓదార్పు; ఊరట. ధైర్యము.

తసవీర్, స్త్రీ॰ చిత్ర చిత్రరువు; బొమ్మ; పటము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तसव्वुफ़, पुं० तसौवफ़ वेदांతము.

तसव्वर } पुं० ధ్యానము ; కల్పన.
तसौवर }

तसहीह, स्त्री० తేలికతనము.

तसहीह, स्त्री० సరి.

तसाङ्गल, पुं० సోమరితనము ; నిర్లక్ష్యము.

तस्कर, पुं० దొంగ.

तस्करी, स्त्री० చోరీ దొంగతనము ; దొంగ ధార్య.

तस्नीफ़, स्त्री० గ్రంథరచన ; రచన.

तस्फ़िया, पुं० दे० तसफ़िया.

तस्मात्, अव्यं० इस लिये కాన.

तस्य, सर्वं० उसका వానియొక్క.

तस्लीम, स्त्री० दे० तसलीम.

तह, स्त्री० మడత ; అడుగుభాగము.

तहक़ीक़ } स्त्री० సత్యమును గూర్చిన
तहक़ीक़ात } విచారణ.

तहक़ीर, स्त्री० అవమానము.

तहक्कुम, पुं० ప్రభుత్వము.

तहख़ाना, पुं० భూగృహము.

तहज़ीब, स्त्री० शिष्टता నాగరికత ; మట్టు మర్యాద ; సంస్కృతి ; —याफ़्ता నాగరికుడు.

तहत, पुं० అధికారము ; ఆధీనత.

तहत्तुक, पुं० అప్రతిష్ఠ ; అవమానము

तहदज़, वि० మడతవిప్పని.

तहपोशी, स्त्री० చీరెక్రింద ధరించు చిన్న పరికిణీ.

तहमद, पुं० लुंगी లుంగీ.

तहम्मुल, पुं० సహనశీలత.

तहरीक, स्त्री० ఇటునటు ఊపుట ; రెచ్చగొట్టుట.

तहरीर, स्त्री० लेख వ్యాసము ; వ్రాయు పద్ధతి ; వ్రాసినందుకు కట్నము.

तहरीरी, वि० लिखा हुआ వ్రాయబడిన.

तहलका, पुं० हलचल సర్వనాశము ; గోల.

तहवील, स्त्री० अनामत्तु ; అప్పగింత ; —दार पुं० ఖజాంచీ ; కోశాధిపతి.

तहसनहस, वि० नष्ट-भ्रष्ट ధ్వంసమగు.

तहसील, स्त्री० वसूली వసూలు ; భూమిశిస్తు.

तहसीलना, स० वसूल चेयुट.

तहाँ, क्रि० वहाँ అచ్చట.

तहाना } स० మడత పెట్టుట ;
तहियाना } చుట్టుట.

तहीं, क्रि० वहीं అచ్చటనే.

तहीं, वि० ख़ाली :—मगज़ बुद्धిలేని లేక ఆలోచనలేని.

तहे-दिल, स्त्री० హృదయము యొక్క-లోపలి భాగము ; మనస్ఫూర్తిగ.

तहो-बाला, वि० उलटपलट తారుమారు.

ता, अव्यं० वरकु ; పర్యంతము.

ताँगा, पुं० दे० टाँगा.

तांत, स्त्री० నరములతో అల్లిన త్రాడు ; వింటినారి.

ताँता, पुं० } पंक्ति ; వరుస.
ताँती, स्त्री० }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ताँबा, पु० रागि.

ताँवर, स्त्री० ज्वरము; మూర్ఛ.

ताअत, स्त्री० ఈశ్వరారాధన; పూట.

ताई, स्त्री० తేలిక జ్వరము; చలిజ్వరము. स्त्री० పెద్ద తండ్రి భార్య.

ताईद, स्त्री० समर्थन పక్షపాతము; సమర్థన.

ताऊ, पु० తండ్రిగారి పెద్దసోదరుడు. बल्लिया के ताऊ మూర్ఖుడు.

ताऊन, पु० ప్లేగు వ్యాధి.

ताऊस, पु० మోర నెమలి.

ताक, स्त्री० खोज చూచుట; వెదకుట; పొంచియుండుట.

ताक़, पु० भाला గోడయందలి గూడు; —पर धरना या रखना ఒక వైపున నుంచుట; ఉపయోగింపక పోవుట.

ताक़त, स्त्री० बल బలము; తాహతు; —वर वि० బలవంతుడగు.

ताकना, स० देखना చూచుట; తేరి చూచుట; ఈహించుట.

ताकि, अव्य० जिससे దేనిచేత నైతే.

ताकीद, स्त्री० హెచ్చరిక; ఆజ్ఞ.

ताख़ीर, स्त्री० ఆలస్యము,

तागना, स० దూరదూరముగ మోట కుట్టు కుట్టుట.

तागा, पु० నూలు; దారము.

ताज, पु० राजमुकुट కిరీటము; शि; —दार కిరీటము ధరించువాడు; —पोशी पट्टाभिषेकम.

ताज़गी, स्त्री० అప్పుడే సిద్ధము చేయబడుట; క్రొత్తదనము; రసము కల్గియుండుట.

ताज़ा, वि० క్రొత్త; అప్పుడే సిద్ధము చేసిన; ఉత్సాహముతో నిండిన.

ताज़ियत, स्त्री० ఓదార్పు.

ताज़िया, पु० వెదురు పుల్లలకు అనేక రంగుల కాగితములు మొ. అంటించి గోరీవలె సిద్ధముచేయబడు మండపము.

ताज़िर, पु० వ్యాపారి.

ताज़ी, वि० अरबी देश पु. पु० अरबी देशपु गुर्रमु; వేటకుక్క.

ताज़ीम, स्त्री० सम्मान प्रदर्शन గౌరవము చూపుటకై నమస్కారాదికములు.

ताज़ीर, स्त्री० శిక్ష; దండన.

ताजीरात, पु० शिक्षास्मृति. (Penal code) (ताज़ीर का बहु०).

ताज्जुब, पु० देखो तअज्जुब.

ताटंक, पु० చెవికమ్మ.

ताड़, पु० తాటిచెట్టు

ताड़न, पु० डाँट, डपट బెదరింపు; దండన

ताड़ना, स० मारना కొట్టుట; తెలుసుకొనుట. स्त्री० దండన.

ताड़ी, स्त्री० తాటికల్లు.

तात, पु० पिता తండ్రి; పూజనీయుడు; గురువు.

ताता / तत्ता } वि० వేడి; వెచ్చదనము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तातील, स्त्री० छुट्टी నెలవు ; పనినుండి విడుపు.

तादाद, स्त्री० సంఖ్య.

तान, स्त्री० సాగు నప్పుడు యుండు యీడ్పు ; సంగీతము.

तानना, स० సాగలాగి పట్టుకొనుట ; ఎంత దనుక వ్యాపింపగలదో అంత వరకు విస్తరించునట్లు చాచుట ; కొట్టుటకై ఆయుధము నెత్తుట.

तानपूरा, पु० తంబుర.

ताना, पु० వ్యంగము ; పడుగునూలు ; — बाना పడుగు పేక.

तानाशाह, पु० డిక్టేటరు ; సర్వాధికారి ; నియంత.

तानी, स्त्री० పడుగునూలు.

ताप, पु० వేడిమి ; సెగ ; జ్వరము.

तापतिल्ली स्त्री० లివరు వాపు ; ప్లీహ రోగము.

तापना, अ० సెగకాచుకొనుట.

तापा, पु० కోళ్లగూడు

ताफ़्ता, पु० మెలైన పట్టు వస్త్రము ; నెమలిమెడ వన్నె పట్టువస్త్రము.

ताब, स्त्री० शक्ति తాపము ; కాంతి ; సామర్థ్యము.

ताबखाना, पु० డబల్ రొట్టె కాల్చు పొయ్యి.

ताबड़तोड़, क्रि० लगातार ఎడ తెరపి లేక ; నిరంతరము.

ताबा, वि० అధీనము.

ताबूत, पु० శవ పేటిక.

ताबे, वि० मातहत ఆజ్ఞను వహించు లేక అతనికి కట్టు బడి పని చేయు వారు ; — दार पु० సేవకుడు ;— दारी स्त्री० సేవ ; చాకిరి.

तामना, स० పొలమును దున్నుటకు ముందు అందుండు గడ్డిని పెళ్లగించుట.

तामचीनी, स्त्री० ఎనామిల్ చేయబడిన రాగిప్రాత.

तामरस, पु० కమలము ; రాగి ; ఉమ్మెత్త.

तामीर, स्त्री० ఇంటి నిర్మాణము.

तामीरी, वि० నిర్మాణ కార్య క్రమము నకు సంబంధించిన.

तामिल, स्त्री० ఆజ్ఞాపాలనము.

ताम्मुल, पु० వెనుక ముందు లాడుట ; అసమంజసము.

ताम्र, पु० ताँबा రాగి ;—पत्र రాగి రేకు.

ताम्रचूड़, पु० కోడి.

ताय, पु० गरमी వేడిమి

तायदाद, स्त्री० दे० तादाद.

तायफ़ा, स्त्री० వేశ్య.

तायार, पु० పక్షి.

ताया, पु० పెద్దతండ్రి

तार, पु० ఉక్కుతీగ ; తంతె ; దారము పోగు ; నక్షత్రము ; తాళము ; వాద్య విశేషము.

तारक, पु० నక్షత్రము ; కంటి పాప ; చుక్కాను పట్టు వాడు ; ఉద్ధరించు వాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

తారకశ, పు॰ లోహదులనుండి సన్నని తీగెలు లేక తంతువులుగ లాగెడు వాడు.

తారఘర, పు॰ తంతికొట్టే ఆఫీసు; టెలిగ్రాపు ఆఫీసు.

తారణ, పు॰ ఉద్ధరించువాడు.

తారతార, వి॰ చినిగిపోగులుపోగులైన.

తారబర్కీ, పు॰ విద్యుచ్ఛక్తి వలన సమాచారము నందజేయు తీగ.

తారనా, స॰ దాటించుట; ముక్తిని పొందించుట.

తారా, పు॰ నక్షత్రము; కంటిపాప.

తారాజ, పు॰ ధ్వంసము; దోపిడి.

తారిక, వి॰ త్యాగి.

తారీ, స్త్రీ దే॰ తాలీ.

తారీ, క్రి॰ తెలియ బడుట; పైనుంచి వచ్చిపడుట.

తారీక, వి॰ స్యాహ నలుపైన, చీకటి గల.

తారీకీ, స్త్రీ॰ స్యాహీ అంధకారము; నలుపు.

తారీఫ్, స్త్రీ॰ ప్రశంస వర్ణనము; పొగడ్త; గుణము; ప్రభావము.

తాల్, పు॰ అరచేయి; చప్పట; చెరువు.

తాలా, పు॰ తాళపు ఱుర్ర; తాళము.

తాలాబ్, పు॰ పోఖరా దొరువు; చెరువు.

తాలికా, స్త్రీ॰ తాళపు చెవి; జాబితా.

తాలిబ్, పు॰ చాహనేవాలా కోరువాడు; వెదకువాడు; అర్థి.

తాలిబ-ఇల్మ్, పు॰ విద్యార్థి.

తాలీ, స్త్రీ॰ తాళపుచెవి; చిన్న చెరువు.

తాలీఫ్, స్త్రీ॰ గ్రంథ రచన; సంకలనము; ఆకర్షణ.

తాలీమ్, స్త్రీ॰ శిక్షా ఉపదేశము; విద్య; —యాఫ్తా విద్యపొందిన.

తాల్, పు॰ బుద్ధి; మెదడు; అంగిలి; కొండనాలుక.

తాలేవర, వి॰ ధనికుడు.

తాల్లుక్, పు॰ దే॰ తఅల్లుక్.

తావ, పు॰ సెగ; వస్తువును వేడిచేయుటకు లేక వండుటకువలయు వేడిమి; గర్వముతో కూడినక్రోధపు చూపు; బడాయి; తావుకాగితము.

తావత్, క్రి॰ తబ తక్ ఆంత వరకు.

తావ-భావ, పు॰ మోకా అదను; సమయము.

తావాన, పు॰ నష్టపరిహారము; దండన.

తావీజ్, పు॰ తాయెత్తు.

తాశ, పు॰ చీట్ల పేక; ఒక జరీ బట్ట.

తాషా / తాసా } పు॰ తప్పెట.

తాసీర, స్త్రీ॰ అసర ప్రభావము.

తాస్సుఫ్, పు॰ అఫ్‌సోస దుఃఖము.

తాస్సుబ్, పు॰ దే॰ తఅస్సుబ్.

తాహమ్, అవ్య॰ తో భీ ఐనను.

తికోన / తికోనా } వి॰ త్రికోణము.

తిక్కా, పు॰ మాంసపు ముక్క.

తిక్కీ, స్త్రీ॰ పేక ముక్కలలో మూడు ఐంతి తిగ్గి

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तिक्त, वि० చేదగు.

तिखाई, स्त्री० तीखापन చురుకుతనము; తీక్ష్ణత.

तिगुना, वि० तीनगुना మూడింతలగు.

तिजारत, स्त्री० వ్యాపారము.

तिजारी, स्त्री० మూడవ దినము చలి తోడ వచ్చు జ్వరము.

तिजोरी, स्त्री० ఇనుపపెట్టె.

ततना, क्रि० उतना అంత.

तितरबितर, वि० अस्तव्यस्त తారుమారు; చిందరవందర.

तितली, स्त्री० సీతాకోక చిలుక.

तितिंबा, पु० ढकोसला బూటకము; నటన.

तितिम्मा, पु० మిగిలిన భాగము.

तिनकना, अ० नाराज़ होना కోప పడుట; మండి పడుట.

तिनका, पु० గడ్డి పోచ;—दाँतों में लेना క్షమించమని దీనముగా ప్రార్థించుట.

तिपाई, स्त्री० ముక్కాలి పీట.

तिफ़ल, पु० तिफ़्ल పిల్లవాడు.

तिफ़ली, स्त्री० బాల్యకాలము.

तिबाबत, स्त्री० చికిత్స.

तिबारा, वि० మూడవసారి.

तिब्ब, स्त्री० చికిత్స శాస్త్రము.

तिमज़िला, वि० మూడంతస్తులుగల.

तिमिर, पु० చీకటి.

तिमुहानी, स्त्री० మూడు దారులువచ్చి కలియు చోటు.

तिय, स्त्री० औरत భార్య; ఆడుది

तिरछा, वि० వంకర.

तिरना, अ० ఈదుట; తేలుట.

तिरपट, वि० तिरछा వంకరైన; కఠిన మగు.

तिरपाई, स्त्री० दे० तिपाई.

तिरपाल, पु० పాలిషుచేసిన క్యాన్వాసు.

तिरमिरना, अ० चौंधियाना మిరుమిట్లు గొల్పుట.

तिरिया, स्त्री० औरत ఆడుది.

तिरयाक़, पु० విషమును హరించు ఔషధి; సర్వరోగ సంహారిణి.

तिरस्कृत, वि० अनादृत అనాదరముగా త్యజింపబడిన.

तिरोधान } पु० అంతర్ధానము; అదృ
तिरोभाव } శ్యము.

तिरोभूत } वि० ग़ायब అగుపింపక
तिरोहित } పోయిన; దాచిన; కప్ప బడిన.

तिर्यक, वि० వంకర.

तिल, पु० నువ్వులు; పుట్టుమచ్చ; కంటి పాప.

तिलक, पु० బొట్టు; రాజ్యాభిషేకము; శ్రేష్ఠుడగు వ్యక్తి.

तिलकुट, पु० నువ్వుపిండి.

तिलमिलाना, अ० కన్నుల మిరుమిట్లు గొల్పుట.

तिलवा, पु० నువ్వు ఉండ లేక లడ్డు.

तिलस्म, पु० जादू గారడి; చమత్కారము; కనుకట్టు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तिल्हन, पुं० నూనె తీయబడు కాయ ధాన్యములు.

तिलांजलि, स्त्री० నువ్వులు విడుచుట ; శ్రాద్ధాంగమగు నొక క్రియ :—देना వదలివేయుట.

तिलाक़, पुं० दे० तलाक़.

तिलौरी, स्त्री० నువ్వుల వడియము.

तिल्ला, पुं० వస్త్రములపై చేయు జరీ మొ. అల్లిక పని.

तिल्ली, स्त्री० హృదయమున ఎడమ ప్రక్క నుండెడు మాంసకోశము ; ప్లీహము.

तिशना, पुं० ताना వ్యంగ్యము.

तिसरैत, पुं० तटस्थ మధ్యవర్తి ; మూడవ భాగమునకు స్వామి.

तिसाना, अ० प्यासा होना దప్పిక గొని యుండుట.

तिहाई, स्त्री० మూడవభాగము ; పొలము పంట

तीखा, वि० తీక్ష్ణమగు ; ఉగ్రమగు

तीज, स्त्री० తదియ ; భాద్రపద శుద్ధ తదియ.

तीजा, वि० మూడవ.

तीत, वि० दे० तीता.

तीतर, पुं० తిత్తువు పిట్ట.

तीता, वि० చేదగు ; కారముగనుండు ; తడిసిన.

तीनत, स्त्री० అలవాటు ; స్వభావము.

तीमारदारी, स्त्री० రోగికుపచారము.

तीय, स्त्री० ఆడుది.

तीरंदाज़, पुं० విలుకాడు.

तीर, पुं० तट దరి ; ఒడ్డు ; బాణము.

तीरथ, पुं० తీర్థ స్థానము.

तीरवर्ती, वि० దరినున్న ; పొరుగున నున్న.

तीली, स्त्री० పుడక ; లోహములతో చేసిన సన్నని గట్టితీగ.

तीसरा, वि० మూడవ.

तीसी, स्त्री० ఒకవిధమైన నూనెకుప యోగ పడు గింజ (Linseed).

तुंग, वि० ऊंचा ఎత్తైన ; ప్రచండమగు ; ప్రధానమగు.

तुंड, पुं० मुख ముఖము ; తొండము ; ముక్కు.

तुंडी, स्त्री० నోరు ; ముక్కు.

तुंद, पुं० उदर పొట్ట. वि० తీవ్రమగు ; ఘోరమగు.

तुंदिल } तुंदैल } वि० ముందుకు వ్రేలుచున్న పొట్టకల్గిన.

तुंबा, पुं० చేదుసొర.

तुअना, अ० चूना కారుట.

तुक, स्त्री० అంత్యాను ప్రాస :—बंदी నీరసపు కవితవ్రాయుట.

तुकमा, पुं० గుండీ తగిలించు రంధ్రము.

तुकांत, पुं० काफ़िया అంత్యాను ప్రాస ; కడపటి యకారములమైత్రి.

तुक्कड़, पुं० నీరసపుకవితలు వ్రాయు వాడు.

तुख, पुं० పొట్టు.

तुख़्म, वि० బీజము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तुग़लक, पुं० నాయకుడు.

तुच्छ, वि० नीच సారము లేని; పనికి రాని;

तुजुक, पुं० వైభవము; నియమము.

तुड़ाना, स० విరిపించుట; వేరుచేయుట.

तुतराना } अ० శబ్దవర్ణములను అస్పష్ట
तुतलाना } ముగ నుచ్చరించుట.

तुनक, वि० బలహీనమైన; కోమల మైన;—मिज़ाज చీటికి మాటికి కోపము వచ్చువాడు.

तुपक, स्त्री० तोप తుపాకి.

तुफंग, स्त्री० हवाई बंदूक़ ఒకవిధ మగు తుపాకి.

तुफ़ैल, पुं० సాధనము; ద్వారము.

तुभना, अ० ఆశ్చర్యపడుట.

तुमड़ी, स्त्री० ఎండిన చేదు సొరకాయ.

तुमुल, पुं० సేనయొక్క కోలాహలము; భయంకరమగు సంఘర్షణము.

तुरंग, पुं० గుర్రము.

तुरंत, क्रि० फ़ौरन వెంటనే.

तुरई, स्त्री० బీరకాయ.

तुरकिन, स्त्री० తురక స్త్రీ.

तुरग, पुं० గుర్రము.

तुरत, क्रि० శీఘ్రముగ; తక్షణము.

तुरफ़ा, वि० अनोखा విలక్షణమైన.

तुरबत, स्त्री० क़ब्र గోరీ.

तुरही, स्त्री० ఊది మ్రోగించు కాహళమువంటి యొక వాద్యము.

तुराई, स्त्री० మెత్త; దిండు.

तुर्क, पुं० టర్కీ దేశపు నివాసి.

तुर्की, वि० టర్కీ దేశపు. स्त्री० టర్కీ దేశపు భాష.

तुर्रा, पुं० నొసటమీదవ్రాలు ముంగురులు—यह कि పైగా నిదియను; విశేషమేమంటే.

तुर्श, वि० పుల్లని; అప్రియమగు.

तुर्शरू, वि० తీవ్రస్వభావముగల.

तुर्शी, वि० खटाई పులుపు.

तुलना, अ० తూచబడుట; సన్నద్ధమగుట स्त्री० సాటి; భేదము.

तुला, स्त्री० సాటి; త్రాసు.

तुलाई, स्त्री० ढुलाई దూదిలోననుంచి కుట్టిన సన్నని పరుపువంటిది; కప్పుకొనుటకుపయోగించునది; తూచుపని; తూచినందులకగు కూలి.

तुल्य, वि० समान సమానమగు.

तुवर, वि० कसैला కషాయపు రుచిగల; వగరుగల. पुं० వగరు; కందిచెట్టు.

तुष, पुं० పొట్టు; గ్రుడ్డుపై పొర.

तुषार, पुं० बरफ़ మంచు.

तुष्टि, स्त्री० तृप्ति ప్రసన్నత; తృప్తి.

तुसी, स्त्री० भूसी పొట్టు.

तुहफ़ा, पुं० दे० तोहफ़ा.

तुहिन, पुं० पाला మంచు; వెన్నెల; చల్లదనము.

तुहमत, स्त्री० दे० तोहमत.

तूँबा, पुं० } చేదుసొర; కమండలము.
तूबी, स्त्री० }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

తూఖ, పు॰ సీంక గడ్డిపరక.

తూణ
తూణీర } పు॰ తరకశ అమ్ములపొది.

తూత, పు॰ ఒక విధమగు చెట్టు. దీని వండ్లు పురుగులవలె నుండును. బహు రుచిగ నుండును.

తూతీ, స్త్రీ॰ చిన్న చిలుక.

తూదా, పు॰ ఢేర రాశి; ప్రోవు; పొలి మేర.

తూనీర, పు॰ దే॰ తూణీర.

తూఫాన, పు॰ ఝంఝా తుపాను; ఆపద.

తూఫానీ, వి॰ జగడాలమారి; అబద్దపు నిందలు మోపు; ప్రచండమగు.

తూమడీ, స్త్రీ॰ స్టూబీ గుండ్రని చేదు పొర.

తూమనా, స॰ ఏకుట; నలుచుట.

తూమార, పు॰ చిన్నమాటను పెంచి బ్రహ్మాండము చేయుట.

తూర, పు॰ దే॰ తుర్‌హీ.

తూల, పు॰ రూఢి ఆకాశము; దూది; దట్టమగు ఎర్రని రంగు.

తూలా, స్త్రీ॰ పత్తి.

తూలికా, స్త్రీ॰ చిత్రములను వ్రాయు కుంచె.

తూష్ణీ, వి॰ మౌనము.

తూస, పు॰ భూసా పొట్టు; ఉన్ని; శ్రేష్ఠ మగు ఉన్నితోచేసిన కంబళి.

తృణ, పు॰ గడ్డిపోచ.

తృతీయ, వి॰ తీసరా మూడవ.

తృషా, స్త్రీ॰ ప్యాసా దప్పిక; కోర్కి.

తృషిత, వి॰ ప్యాసా కోర్కి గల; దప్పికగల.

తృష్ణా, స్త్రీ॰ లోభ దప్పిక; లోభము.

తేందువా, పు॰ చిరుత పులిజాతికి సంబం ధించిన యొక ఘాతుక మృగము.

తేగ్, స్త్రీ॰
తేగా, పు॰ } తల్వార కత్తి; ఖడ్గము.

తేజ, పు॰ చమక్ కాంతి; పరాక్రమము; వీర్యము; వేడిమి.

తేజ్, వి॰ పదునుగల; ప్రియమగు; అధికమగు విలువకల; చాకచక్య ముగల.

తేజపత్తా, పు॰ కూరలలోవేయుట కుప యోగించు ఒక వాసనగల ఆకు.

తేజస్వీ, వి॰ తేజోవంతుడు; బలవం తుడు.

తేజాబ, పు॰ ఏదేని ఔరపదార్థపు ఆమ్ల సారమగు ద్రావకము.

తేజీ, స్త్రీ॰ శీఘ్రత; విలువ అధిక ముగా నుండుట.

తేల, పు॰ నూనె.

తేలహన, పు॰ నూనెవత్తు గింజలు.

తేలీ, పు॰ నూనె తీయువారి జాతికి సం బంధించినవాడు.

తేవర, పు॰ కోపపుమూపు; కనుబొమ్మ.

తెహరా, వి॰ మూడు మడతలుకల; మూడింతలు.

తెహరానా, స॰ మూడు మడతలు పెట్టుట; మూడు పర్యాయములు చుట్టుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

తెహవార, పు॰ దే॰ త్యోహార.

తెహా, పు॰ క్రోధ అహంకారము; కోపము.

తై, క్రి॰ అంత. పు॰ నిర్ణయము; నిశ్చయము; పూర్తి. వి॰ నిర్ణయింపబడిన.

తైనాత, వి॰ నియుక్త నియమింపబడిన.

తైనాతీ, స్త్రీ॰ నియుక్తి నియామకము.

తైయారీ, స్త్రీ॰ తయారీ; లావు; వైభవము.

తైరనా, అ॰ తేలుట; ఈదుట.

తైరాఈ, స్త్రీ॰ ఈత.

తైరాక, వి॰ ఈతగాడు.

తైల, పు॰ దే॰ తైల.

తైశ, పు॰ ఆవేశము; క్రోధావేశము.

తైసా, వి॰ అట్లు; ఆవిధముగ.

తైసే, క్రి॰ వైసే అట్లు.

తోంద, స్త్రీ॰ బొజ్జ; వ్రేలుచుండు.

తోందల, వి॰ పొట్టవాడు.

తో, అవ్య॰ తబ అప్పుడు; అట్టి స్థితిలో; అయినచో.

తోడ్‌నా, స॰ త్రుంచుట; తునియలు చేయుట.

తోడా, పు॰ తోడా; హస్తభూషా విశేషము; రూపాయిల సంచి; నదీతీరము; నష్టము.

తోతరానా, అవ్య॰ దే॰ త్రుతలానా.

తోతలా, వి॰ తెలిసి తెలియకుండునట్లు మాటాడు మాట.

తోతా, పు॰ చిలుక.

తోతాచశ్మ, పు॰ విశ్వాసపాత్రుడు కాని వాడు.

తోప, స్త్రీ॰ ఫిరంగి.

తోపచీ, పు॰ ఫిరంగిని కాల్చువాడు.

తోపనా, స॰ టాంకనా కప్పుట; దాచుట.

తోఫా, పు॰ దే॰ తోహఫా.

తోబడా, పు॰ దాణావేసి గుర్రపు మూతికి కట్టు సంచి.

తోబా, స్త్రీ॰ ఇకముందిట్టివి చేయనను దృఢప్రతిజ్ఞాపూర్వకమగు ప్రాయశ్చిత్తము.

తోమ, పు॰ గుంపు.

తోమర, పు॰ చిల్లకోల; ఈపెవంటియొక ఆయుధము.

తోయ, పు॰ నీరు.

తోయద, పు॰ మేఘము.

తోరఈ, స్త్రీ॰ దే॰ త్రురఈ.

తోరనా, స॰ దే॰ తోడ్‌నా.

తోల, పు॰ తులము; తూనిక.

తోలా, పు॰ తులము.

తోశ, పు॰ ఛాతీ ఛాతీ.

తోశక, స్త్రీ॰ సన్ననిమెత్తలేక గద్దియ.

తోశా, పు॰ దారిబత్తెము:—ఖానా పు॰ రాజుల వస్త్రాభరణాదులందు భవనము.

తోష, పు॰ తృప్తి ప్రసన్నత; తృప్తి.

తోషక, వి॰ తృప్తిచేయునది.

తోషణ, పు॰ సంతోషము; తృప్తి.

తోహఫగీ, స్త్రీ॰ మంచితనము.

తోహఫా, పు॰ ఉపహార కానుక; ఉపహారము. వి॰ ఉత్తమమగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तोहमत, स्त्री० లేనిపోని సేరము.

तोहमती, वि० కల్ల సేరముల మోపు వాడు.

तौंसना, अ० వేడికి మాడిపోవుట.

तौंसा, पु० మిక్కుటమగు తాపము.

तौक़, पु० కంటెవలెనుండు యొక కంఠాభరణ విశేషము ; కంటె.

तौक़ीर, स्त्री० ఆదరము ; ప్రతిష్ఠ.

तौन, स्त्री० ఆవుబంధపుత్రాడు. सर्व० वह ; जो.

तौफ़ीक, स्त्री० భక్తి ; శక్తి ; ఈశ్వర కృప.

तौफ़ीर, पु० లాభము.

तौवा, स्त्री० दे० तोबा.

तौर, पु० పద్ధతీ ; రీతి ; రివాజు ; స్థితి.

तौर-तरीका, पु० ప్రవర్తన.

तौल, स्त्री० वज़न బరువు.

तौलना, स० తూయుట.

तौला, पु० పాలు కొలుచుటకుపయోగించు కొలత పాత్ర ; ఒకవిధమగు సారాయము.

तौलाई, स्त्री० తూచుక్రియ ; తూచినందులకు కూలి.

तौलाना, स० తూయించుట.

तौलिया, स्त्री० अँगोछा తువాలు ; తుందుగుడ్డ.

तौसना, अ० వేడికిచాల వెతనొందుట ; ఎండకు తబ్బిబ్బగుట.

तौहीद, स्त्री० ఏకేశ్వరవాదము.

तौहीन } स्त्री० बेइज़्ज़ती అగౌరవము ; అవమానము.
तौहीनी }

त्यक्त, वि० వదలిపెట్టబడిన.

त्यागना, स० छोड़ना వదలుట.

त्याग-पत्र, पु० इस्तीफ़ा రాజీనామా.

त्याज्य, वि० విడువదగిన.

त्यूँ } क्रि० అట్లు ; ఆసమయముననే.
त्यों }

त्योरी, स्त्री० निगाह చూపు ; దృష్టి ; —चढ़ना కోపము కలుగుట.

त्यौहार, पु० పండుగ ; పర్వము.

त्यौहारी, स्त्री० పండుగదినమున నౌకరు కిచ్చు బహుమతి లేక మామూలు.

त्रसित } वि० भयभीत జంకిన ; భయపడిన.
त्रस्त }

त्राण, पु० రక్షణ.

त्राता, पु० రక్షకుడు.

त्रास, पु० डर భయము ; కష్టము.

त्राहि, अव्य० बचाओ రక్షించు.

त्रिगुण, पु० సత్వ రజస్తములను మూడు గుణములు.

त्रिभंगी, वि० మూడు స్థలముల పంక రగనుండు.

त्रिभुज, पु० ముక్కోణము.

त्रिया, स्त्री० औरत ఆడుది.

त्रुटि } स्त्री० कमी లోపము ; పొరపాటు ; సందేహము.
त्रुटी }

त्वचा, स्त्री० చర్మము ; బెరడు.

त्वदीय, सर्व० నీయొక్క.

त्वरा, स्त्री० जल्दी శీఘ్రత ; త్వర.

थ

थंब } पु० खंभा స్తంభము ; ఆధారము.
थंभ }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

థంభన, పు॰ ఠహరావ స్తంభనము; నిలుపుట.

థకనా, అ॰ బడలుట; విసువుట; అలసటజెందుట.

థకాన, స్త్రీ॰ థకావట అలసట.

థకా-మాँదా, వి॰ శ్రాంత అలసిన; బడలిన.

థకావట, స్త్రీ॰ బడలిక; అలసట.

థక్కా, పు॰ ఏదేని ఘనపదార్థము లేక చిక్క-ని పదార్థముయొక్క- గడ్డకట్టు కొనిన భాగము.

థగిత, వి॰ నిల్చిన; శిథిలమైన; వదులైన.

థన, పు॰ పశువుల చన్ను.

థనేత, పు॰ గ్రామమున పెద్ద కాపు; గ్రామపెద్ద.

థపకనా, స॰ మెల్లగ ప్రేముడిచే తట్టుట.

థపకీ, స్త్రీ॰ ఆరచేతితో మెల్లగతట్టుట; దిమ్మెస.

థపడ్డీ, స్త్రీ॰ చప్పట్లు.

థపనా, స॰ స్థాపించుట; నాటుట. అ॰ స్థాపింపబడుట; నాటబడుట.

థపేడా } పు॰ తమాచా చెంపదెబ్బ.
థప్పడ్ }

థమనా, అ॰ స్తకనా నిల్చుట; నిల్చిపోవుట.

థరథరానా, అ॰ కంపించుట.

థరథరాహట } స్త్రీ॰ భయము వలన కల్గు
థరథరీ } కంపము లేక వణకు.

థర్రానా, అ॰ భయమువలన కంపించుట.

థల్, పు॰ ఠికానా స్థలము; ఎండిన భూమి.

థలీ, స్త్రీ॰ ఖేఠక కూర్చుండు తావు; చోటు.

థవఈ, పు॰ రాజ్ బేల్దారి; ఇండ్లు మొ॰ కట్టువాడు.

థహరానా, అ॰ వణకుట.

థాँగ, స్త్రీ॰ దొంగల స్థావరము; అన్వేషణము.

థాँగీ, పు॰ దొంగ సొత్తు దగ్గర నుంచు కొనిన వ్యక్తి; దొంగను కనిపెట్టువాడు; గూఢ చారుడు; దొంగల నాయకుడు.

థాँవలా, పు॰ పాదు; కుదురు.

థాక, పు॰ గ్రామపు పొలిమేర; రాశి.

థాతి } స్త్రీ॰ ఠరోహర తాకట్టు; కూడ
థాతీ } బెట్టిన ధనము; పెట్టుబడి.

థాన, పు॰ స్థానము; బట్టలతాను.

థానా, పు॰ పోలీసు ఠాణా.

థానేదార, పు॰ పోలీసుస్టేషనునందుండు ఆఫీసరు.

థానేత, పు॰ గ్రామదేవత.

థాప, స్త్రీ॰ మృదంగాదుల మీద వదు చేతితట్టు; లెంపకాయ; గురుతు; ప్రభావము.

థాపనా, స॰ స్థాపించుట.

థాపర, పు॰ దే॰ థప్పడ్.

థాపియా } స్త్రీ॰ దిమ్మిసె; తాపీ.
థాపీ }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

థామ, పు॥ ఖంభా స్తంభము; పడవ యందు తెర చాప కట్టుటకైయుండు పెద్దస్తంభము. స్త్రీ॥ పట్టు.

థామనా, స॥ నిల్పుట; అడ్డగించుట; పట్టుకొనుట; సాయమొసంగుట.

థాల, పు॥ పెద్ద పళ్లెరము.

థాలా, పు॥ ఆలవాల చెట్లపాదు.

థాలీ, స్త్రీ॥ పళ్లెరము.

థాహ, స్త్రీ॥ లోతు; చెరువు మొ. వాని అడుగుభూమి; హద్దు; పరిమితి; —లేనా లోతు కనిపట్టుట.

థాహనా, స॥ లోతు కనిపెట్టుట.

థిగలీ, స్త్రీ॥ పేబంద అతుకు ముక్క.

థిర, వి॥ అచల స్థిరమగు.

థిరకనా, అ॥ నృత్యము చేయుట; ఆడుట.

థిరతా, స్త్రీ॥ ఠహరావ నిలుకడ; స్థిరత్వము.

థుక్కా-ఫ़జీహత, స్త్రీ॥ ధిక్కార నింద; తిరస్కారము.

థుత్కీ, స్త్రీ॥ ధిక్కార చీకొట్టుట.

థూక, పు॥ లార ఉమ్మి.

థూకనా, అ॥ ఉమ్మి వేయుట; నిందించుట.

థూథన, పు॥ గుర్రము, ఎద్దు మొ. వాని ముట్టి.

థూన } స్త్రీ॥ స్తంభము; పోటీ గుంజ.
థూనీ }

థూరనా, స॥ క్షౌరనా దంచుట; త్రొక్కుట; కూరినింపుట.

థూల } వి॥ మోటా స్థూలమగు.
థూలా }

థూవా, పు॥ ష్ఠీవ మట్టి మొ. వాని దిబ్బ; ఎల్లలను సూచించు తిప్ప.

థూహర, పు॥ నాగఫనీ నాగు జెముడు; రక్కస.

థెగలీ, స్త్రీ॥ దే॥ థిగలీ.

థైలా, పు॥ సంచి.

థైలీ, స్త్రీ॥ చిన్న సంచి.

థోక, పు॥ ఢేర రాశి; ప్రోవు; టోకు; మొత్తము. (wholesale).

థోడ़ా, వి॥ కొలది; తక్కువయగు; —బహుత ఏదియో కొంత.

థోథా, వి॥ ఖోఖలా లోన సారము లేని; మొక్కవోయిన; పనికిమాలిన.

థోపడ़ీ, స్త్రీ॥ చపత దెబ్బ.

థోపనా, స॥ పూయుట; అట్లు, దోసెలు మొ. పోయుటకు పెనము మీద పిండిని చరచుట; ఆరోపించుట.

థోపీ, స్త్రీ॥ గ్రుద్ధ.

థోబడ़ా, పు॥ దే॥ తోబడ़ా.

ద

దంగ, వి॥ చకిత ఆశ్చర్యముతోకూడు కొనిన. పు॥ భయము; సంభ్రమము.

దంగఈ, స్త్రీ॥ ఝగడ़ాల్ల జగడాలమారి; ఉపద్రవము చేయువాడు.

దంగల, పు॥ మల్లయుద్ధము; కుస్తీపట్టు చోటు; సమూహము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

దంగవారా, పు్రం రైతుల అన్యోన్య సహాయము.

దంగా, పు్రం ఉపద్రవ కొట్లాట; గల్లంతు.

దంగైత, విం ఉపద్రవీ కొట్లాట చేయువాడు.

దండ, పు్రం కర్ర; శిక్ష; జరిమానా; వ్యాయామ విశేషము.

దండక, పు్రం దుడ్డు: శాసకుడు.

దండవత్, స్త్రీం సాష్టాంగము.

దండ్య, విం దండన పొందవలసిన.

దంతకథా, పు్రం పుక్కిడి పురాణము.

దంతియా, స్త్రీం చిన్నపల్లు.

దంద, పు్రం పోట్లాట.

దందారూ, పు్రం ఛాలా బొబ్బ.

దందీ, విం జగడములమారి.

దంభక, పు్రం పాఖండి బడాయికొట్టుకొనువాడు.

దంశక, పు్రం వంటితో కరచువాడు.

దంశన, పు్రం పంట కరచుట.

దఈ, పు్రం విధాతా ఈశ్వరుడు; ప్రారబ్ధము:—మారా విం అభాగా దురదృష్టవంతుడు.

దక్రియానూస } విం చాలా పురాతన
దక్రియానూసీ } మైన; ఛాందస వృద్ధుడు.

దక్షీక్ష, విం పలుచని; సన్నని; కఠినమైన.

దక్షీక్షా, పు్రం యుక్తి యుక్తి; క్షణము.

దక్షిణ, పు్రం దక్షిణ దిక్కు.

దక్ష, విం నిపుణ సమర్థుడు; నేర్పరి.

దఖమా, పు్రం పార్సీలు తమశవముల నుంచు తావు.

దఖ్ఖల, పు్రం వశము. అధికారము; ప్రోక్యము; ప్రవేశము:—యాబీ స్త్రీం అధికారమును పొందుట.

దఖ్ఖీల, విం అధికారముగల:—కార పు్రం భూమిని పన్నెండు సంవత్సరములు తన యధీనములోనుంచుకొన్న ఆసామి.

దగఢ, పు్రం రణభేరి.

దగదగా, పు్రం కర భయము; సందేహము.

దగదగాహట, స్త్రీం చమక తళతళ; మెరపు; ప్రకాశము.

దగా, ఆం ప్రేలుట; మ్రోగుట.

దగల, పు్రం కపటము.

దగలఫసల, పు్రం ధోఖా మోసము.

దగలా, పు్రం భారీ లబాదా బరువగు పైయంగరఖా.

దగా, స్త్రీం మోసము; దగా.

దగాబాజీ, స్త్రీం మోసము; కపటము.

దగీల, విం వాతవేయబడిన; దోషముగల.

దచక, స్త్రీం ధక్కా త్రోపు లేక నెట్టుట వలన కల్గుదెబ్బ; ఒత్తిడి.

దచకనా, ఆం దెబ్బ లేక త్రోపు రుతినుట.

దచనా, ఆం పడుట.

దజ్జాల, పు్రం ఝూఠా అబద్దాలమారి; అన్యాయము చేయువాడు.

దఢియల, విం గడ్డముకలవాడు.

దతవన, స్త్రీం దే దత్తవన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

దతియా, స్త్రీం చిన్నపల్లు.

దత్తుఅన
దత్తువన
దతౌన } స్త్రీం పల్లుతోము పుల్లి.

దత్త, పుం ఇవ్వబడినది; దత్తు. విం ఇచ్చిన.

దత్తక, పుం దత్తివ్వబడిన బాలకుడు.

దత్తచిత్త, విం లీనమైన; ధ్యానముం చిన.

దదియాల, పుం పిత్రవంశము; తాతగారియిల్లు; దద్దిహాల.

దదోరా, పుం దద్దురు.

దద్రు, పుం తామర యను రోగము.

దధికాందో, పుం జన్మాష్టమినాడు జరుగు ఉత్సవమున పసుపుతోకలసిన పెరుగును ఒకరిపైనొకరు చల్లుకొను విధి.

దనుజ, పుం రాక్షసుడు.

దనుజదలనీ, స్త్రీం రాక్షస సంహారము చేయుదుర్గ.

దపటనా, అం దే౦ డపటనా.

దప్ప, పుం గర్వము.

దపేట, స్త్రీం బెదరింపు.

దఫ, స్త్రీం డఫ డప్పు. పుం విషము; ఆవేశము.

దఫఅతన, విం అచానక అకస్మాత్తుగా.

దఫతర, పుం దే౦ దఫ్తర.

దఫతీ, స్త్రీం గత్తా గట్టి అట్ట (cardboard).

దఫన, పుం భూమియందు పూడ్చుట.

దఫనానా, సం గాడ్నా పూడ్చి పెట్టుట.

దఫా, స్త్రీం ధారా సారి; తడవ; నెక్షను(చట్టమునందలి నియమము). విం తొలగింపబడిన:—రఫా దఫా కరనా వివాదమును పరిష్కరించుట.

దఫాదార, పుం కొంతమంది సిపాయిలు అధీనమందుగల యొక సేనయందలి అధికారి.

దఫాన, పుం వేరగుట; విడివడుట.

దఫాలీ, పుం డప్పువాయించువాడు.

దఫీనా, పుం పూడ్చియుంచిన నిక్షేపము.

దఫ్తర, పుం కార్యాలయము; సవిస్తరమగు వృత్తాంతము; పెద్ద కథ.

దఫ్తరీ, పుం కార్యాలయముననుండు నౌకరు; పుస్తకములను బైండు చేయువాడు.

దఫ్తీ, స్త్రీం దే౦ దఫతీ.

దబంగ, విం ప్రభావశాలి పలుకుబడిగల.

దబక, స్త్రీం అణగుట; దాగుట; ముడుత:—గర పుం జరీతీగ తయారుచేయువాడు.

దబకనా, అం ఛిపనా నక్కుట సం ఏదేని లోహమును సుత్తెతోకొట్టి సాగదీయుట.

దబకీ, స్త్రీం తాబేటికాయ.

దబదబా, పుం ఆతంక ప్రభావము; పలుకుబడి; ప్రతాపము.

దబనా, అం అణగుట; క్రొక్కబడుట; పలుకుబడికిలోనగుట; క్షీణించుట; సంకోచపడుట; సిగ్గుపడుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

దబావ, పు. ఒత్తిడి; ప్రతాపము; బలాత్కారము.

దబిస్తాఁ, పు. మకతబ పాఠశాల.

దబీజ్, వి. గాఢ చిక్కనగు; దట్టమగు.

దబీర్, పు. ముంశీ వ్రాయసకాడు; గుమాస్తా.

దబ్బర్, స్త్రీ. పడమటిగాలి.

దబ్బల్, వి. దబ్బ ఒకని పలుకుబడికి లోబడువాడు.

దబోచనా, స. ధర దబానా తటాలున అణచివైచుట; అదుగంట త్రొక్కివేయుట; దాచుట.

దబోస, స్త్రీ. చెకుముకిరాయి.

దమ, పు. శ్వాస; మత్తు పదార్థముల పొగదమ్ము; ప్రాణము; గుండె; జీవనశక్తి; వ్యక్తిత్వము; ఆవిరిచే వండుట; కపటము; కత్తిపదును;
—ఉఖడ్‌నా ఊపిరిలేచి పోవుట;
—ఘుటనా ఊపిరియాడకపోవుట;
—దిలాసా యా పట్టీ అసత్యపు ఆశ
—తోడ్‌నా అంతిమ శ్వాస వదలుట;
—ఫూలనా ఎక్కువ పరిశ్రమవలన ఆయాసము కలుగుట;—ఖ-దమ వెంటవెంటనే; నాక మేఁ దమ హోనా తల ప్రాణము తోకకువచ్చుట;
—భరనా ఒకని ప్రేమలేక మైత్రిని విశ్వసించి, దానిని గూర్చి ఎల్లప్పుడు చెప్పుచుండుట; అలసిపోవుట;
—మేఁ దమ ఆనా భయముతొలగుట;
లగానా యా మారనా దమ్ము పీల్చుట; గట్టిగా శ్వాసపీల్చివదలుట;—లేనా విశ్రాంతి తీసుకొనుట;
—సాజ్ ప్రాణమిత్రుడు;—సాధనా మౌనముపహించుట.

దమక, స్త్రీ. చమక తళుకుబెళుకు.

దమ-క్‌దమ, పు. వ్యక్తిత్వము.

దమకనా, అ. చమకనా ప్రకాశించుట; తళతళమని మెరయుట.

దమకల్, స్త్రీ. పంపు.

దమకలా, పు. పన్నీరుపోసి సభలోని జనులపై చల్లు పిచకారు.

దమఖ్‌మ, పు. పట్టుదల; జీవశక్తి; ప్రాణము.

దమఢీ, స్త్రీ. దమ్మిడి.

దమదమా, పు. మోర్చా గోనెలలో ఇసుక లేక ధూళి నింపి శత్రుసైన్యములు మట్టడించినపుడు చేయు సంరక్షణో పాయము.

దమదార్, వి. మజ్‌బూత్ బలిష్ఠమగు; ప్రాణశక్తిగల.

దమన, పు. అణచుట; ఎవరినైన అణచివేయుటకై విధించుదండన;—శీల వి. అణచునట్టి స్వభావముగల వాడు.

దమనీయ, వి. అణచుటకు వీలైన.

దమబాజ్, వి. మాయపుచ్చువాడు.

దమా, పు. ఉబ్బసము.

దమాద, పు. దే. దామాద.

దమామా, పు. ధంకా.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दयानत, स्त्री० ईमान सत्యమునందా స క్తి :—**दार**, वि० సత్యసంధుడు ; —**दारी** स्त्री० సత్యసంధత ; విశ్వా సము.

दयार, पु० ప్రాంతము.

दयित, वि० ప్రియుడు.

दर, पु० ద్వారము ; స్థానము. स्त्री० వెల : ప్రమాణము ; మహిమ. अव्य० అందులో :—**असल** నిజ ముగా :—**दर फिरना** వాకిలి వాకిలి తిరుగుట.

दर-अंदाज़, पु० ఇద్దరి మధ్య తగువు పెట్టువాడు.

दर-आमद, स्त्री० విదేశమునుండి సామానుల దిగుమతి.

दरकना, अ० ఫటనా పగలుట ; చీలుట.

दरका, पु० **दरार** పగులు బారిన చిహ్నము ; పగులు లేక చీలునట్లు చేయు దెబ్బ.

दरकार, वि० **ज़रूरी** ఆవశ్యకము. स्त्री० ఆవశ్యకత.

दरकिनार, वि० **अलग** వేరుగ ; ఒక వైపు.

दरकूच, क्रि० నిరంతరము యాత్ర చేయుచు.

दरख़्त, पु० పెద్ద చెట్టు.

दरख़्वास्त, स्त्री० ప్రార్థనావత్రము.

दरख़ाह, स्त्री० దర్బారు ; వాకిలి ; గోరి ; తీర్థస్థానము.

दरगुज़र करना, स० క్షోసిపుచ్చుట ; వదలి పెట్టుట ; క్షమించుట.

दरगोर, वि० గోతిలో ; గోతిలో వదుగాక.

दरज़, स्त्री० दे० **दर्ज़**.

दरज़बंदी, स्त्री० గోడ పగుళ్లను పూడ్చుట.

दरजा, पु० **दर्जा**.

दरद, पु० दे० **दर्द**.

दर दर, क्रि० **द्वार द्वार** ప్రతివాకిట.

दरदरा, वि० గరకుగానుండు ; గందు (రవ).

दरदालान, पु० ఇంటికి ముందుండు అరుగు.

दरना, स० दे० **दलना**.

दरपन, पु० दे० **दर्पण**.

दरपना, अ० గర్వించుట.

दरपनी, स्त्री० చిన్న అద్దము.

दरपेश, क्रि० **सामने** ఎదుట.

दरब, पु० **धन** సంపద ; వేడల్పుంగల దుప్పటి.

दरबा, पु० పావురములు లేక కోళ్లు మొ. వానిగూడు.

दरबान, पु० **द्वारपाल** ద్వారపాలకుడు.

दरबारी, पु० రాజసభయందలి సభాసదుడు. वि० దర్బారునకు సంబంధించిన.

दरमान, पु० **इलाज** చికిత్స ; మందు.

दरमाहा, पु० **वेतन** మాసమునకిచ్చు జీతము.

दरमियान, पु० **बीच** మధ్య ; నడుమ. क्रि० నడుమధ్యలో.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दरवाज़ा, पुं తలుపు; దర్వాజా.
दरवेश, पुं ఫకీరు.
दरशनी हुंडी, स्त्रीं హుండీ (demand draft).
दरशाना, सं० दे० दरसाना.
दरस, पुं దర్శనము; కలయిక.
दरहक़ीक़त, वि० సచముచ వాస్తవముగా; నిజముగా.
दरहम, वि० చెల్లా చెదురు; అస్తవ్యస్తము.
दराँती, स्त्रीं दराती కొడవలి.
दरा, पुं दे० दर्रा.
दराज़, वि० లంబా పొడవగు; దీర్ఘమగు. क्रि० మిక్కుటమగు; అధికమగు. स्त्रीं పగులు; ద్రాయరు; అర.
दरार, स्त्रीं शिगाफ़ పగులు; చీలిక.
दरारना, अ० फटना పగులువారుట.
दरारा, पुं धक्का ఆఘాతము; రాపిడి.
दरिंदा, पुं ఘాతుక మృగము.
दरिया, पुं నది; సముద్రము.
दरियाई, वि० నది లేక సముద్రమునకు సంబంధించిన; నదికి సమీపమునవున్న.
दरियादिल, वि० उदार దాని; ఔదార్యము, యీవిగల.
दरियाफ़्त करना, सं० తెలిసికొనుట; విచారించుట; అంతకనుగొనుట.
दरियाव, पुं दे० दरिया.
दरी, स्त्रीं गुफ़ा గుహ; నది ప్రవహించు లేక పైనుండి పడునట్టి కొండలోయ; जंपखाना:—खाना యెక్కువ ద్వారములుగల యిల్లు.
दरीचा, पुं खिड़की కిటికి; దొంగ తలుపు; కిటికీవద్ద కూర్చుండుటకు తావు.
दरीबा, पुं తమలపాకులు విక్రయించు చోటు.
दरेग़, पुं कमी లోటు; పశ్చాత్తాపము; దుఃఖము.
दरेरना, सं० पीसना నూరుట; రాయుట.
दरेरा, पुं धक्का నెట్టుదు; ప్రవాహపు వేగము; ఒరిపిడి.
दरोग़, पुं झूठ అసత్యము.
दरोग़-गो, वि० అబద్ధములాడువాడు; —हलफ़ी వట్టి బెట్టుకొని కూడా అబద్ధమాడుట.
दरोगा, पुं दे० दारोग़ा.
दर्कार, क्रि० दे० दरकार.
दर्ज़, वि० ప్రాసిన; కాగితముమీద నెక్కించిన.
दर्ज़न, पुं డజను.
दर्जा, पुं वर्ग తరగతి; కక్ష; పదవి; హోదా. क्रि० गुना ఇంత; రెట్టి.
दर्द, पुं బాధ; కష్టము; జాలి; పోగొట్టుకొనినందున కల్గు దుఃఖము; —अंगेज़ नाक కరుణాజనకమైన; —मंद పీడితుడు; జాలిగుండెవాడు;

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

—शरीक కష్టపులోజులలో వెంట నుండువాడు;—सरతలనొప్పి; కఠిన మైన పని.

దర్ద-ज़ह, పుం ప్రసవ పీడ.

దర్దసరి, స్త్రీం కాఠిన్యము; ఇబ్బంది.

దర్పణ, పుం అద్దము.

దర్మియాన, పుం దే० దరమియాన.

దర్రా, పుం ఘాటి కొండత్రోవ; గరుకు పిండి; పగులు.

దర్శక, పుం దేఖనేవాలా ప్రేక్షకుడు; నిరీక్షకుడు; ముఖ్యుడు.

దల, పుం ఆకు; దండు; సమూహము.

దలక, స్త్రీం గుదడ్డి ప్రాత పేలికలు చేర్చి కుట్టిన బొంత; ఉండియుండి కర్ణ పోటు.

దలకనా, అం फట జానా బీటవారుట; వగుళ్ల వారుట; వణకుట सం భయ పెట్టుట.

దలగంజన, విం గొప్ప వీరుడగు.

దలదల, స్త్రీం కీచక అడుసు; ఊబి.

దలదలా, విం ఊబిగల; అడుసుతో నిండిన.

దలన, పుం పిండిపిండిచేయుట; వినాశము; అణగత్రొక్కుట.

దలనా, సం నూరుట; రాచుట;(పిండి) విసరుట.

దలబల, పుం సేన.

దల బాదల, పుం మేఘముల గుంపు.

దలమలనా, సం मसल डालना నులిమి వేయుట; రాచుట.

దలహన, పుం వప్పుకు పనికివచ్చు ధాన్యము.

దలాన, పుం దే० दालान.

దలాల, పుం దలారి.

దలాలత, స్త్రీం చిహ్నము; జాడ.

దలాలీ, స్త్రీం దలారిచేయుపని; దలారికి లభించు ద్రవ్యము.

దలిత, విం క్రుచలా క్రువా అణగత్రొక్కబడిన; అన్యాయముచేయబడిన

దలియా, పుం విసరిన ధాన్యపునూక; గోధుమనూక.

దలీల, స్త్రీం తర్క యుక్తి; ఆర్గ్యుమెంటు.

దళేల, స్త్రీం సిపాయిలకు శిక్షమూలక ముగ నివ్వబడు ద్రిల్లు.

దళ్లాలా, స్త్రీం క్రూరని కుంపెన కత్తె; తార్చునట్టి స్త్రీ.

దవ, పుం దావాగ్ని.

దవనీ, స్త్రీం నూరిపిడి.

దవా, స్త్రీం ఔషధ మందు;—ఖానా పుం హాస్పిటలు.

దవాదారు, స్త్రీం చికిత్స; ఉపచారము.

దవాఈ, స్త్రీం దే० దవా.

దవాత, స్త్రీం సిరాబుడ్డి.

దవానల, పుం దావాగ్ని.

దవామీ, విం స్థిరమైన; बंदोबस्त గవర్నమెంటు పన్ను ఎల్లప్పుడు ఒకే విధముగా నుండు ఏర్పాటు. (permanent settlement).

దవారీ, స్త్రీం దావాగ్ని.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

దశన, పు॰ దాఁత పల్లు ; కవచము.
దశనచ్ఛద, పు॰ పెదవి.
దశా, స్త్రీ॰ హాలత స్థితి ; గతి.
దసఖ్‌త, పు॰ దే॰ దస్తఖ్‌త.
దసన, పు॰ దశన.
దసకా, అం॰ బిఛనా పరువబడుట. స॰ పరచుట. పు॰ శయ్య.
దస్తందాజీ, స్త్రీ॰ హస్తక్షేప జోక్యము.
దస్త, పు॰ భేది ; విరేచనము ; చేయి.
దస్తక, స్త్రీ॰ ఇంటిలోని వారిని పిలచుటకు తలుపుతట్టుట ; వన్ను ; సమను.
దస్తకార, పు॰ చేతి పనిచేయు శిల్పి.
దస్తకారీ, స్త్రీ॰ శిల్పము ; చేతి కళ ; పరిశ్రమలు.
దస్తఖ్‌త, పు॰ చేవ్రాలు.
దస్తగరదీ, వి॰ అప్పు తీసు కొన్న ధనము.
దస్తగీర్, వి॰ చేయూతనిచ్చు.
దస్త-ఇ-దస్త, క్రి॰ హాథోంహాథ వెంటనే ; తేలికగా.
దస్తబరదారీ, స్త్రీ॰ త్యాగము ; అధికారపు విడుదల పత్రము.
దస్తబస్తా, క్రి॰ చేతులు ముడించి.
దస్తయాబ, వి॰ చేజిక్కిన ; దొరకిన.
దస్తరఖ్‌వాన్, పు॰ మహమ్మదీయులు భుజించుటకై భోజనమును వడ్డించిన వస్త్రము.
దస్తా, పు॰ పిడికెడు ; పూలగుత్తి ; పహరాయించిన చిన్న సిపాయిల దండు ; పిడి.
దస్తానా, పు॰ చేతులకు తొడగు కొనుటకై చేసిన చేతిజోడు.
దస్తార, స్త్రీ॰ పగడీ తలపాగ.
దస్తావర, వి॰ విరేచక విరేచనమును కల్గించునది.
దస్తీ, వి॰ చేతికి సంబంధించిన. స్త్రీ॰ దీవిటీ ; చిన్న పిడి ; కలముయించు కొను కొయ్యపెట్టె.
దస్తూర, పు॰ రస్మ ఆచారము ; రివాజు ; రీతి.
దస్యు, పు॰ డాక్ష చోరుడు ; దాసుడు.
దహ, పు॰ నీరు లోతుగనుండు స్థలము ; గుండము.
దహక, స్త్రీ॰ నిప్పుమంట.
దహకనా, అం॰ చిచ్చు పైకి రేగునట్లు మండుట ; ఒడలు వేడి యెక్కుట.
దహక్‌ఖాన, పు॰ గోవార మూర్ఖుడు.
దహనా, అం॰ జలనా మండుట ; బూదియగుట.
దహపటనా, స్త్రీ॰ నష్ట కరనా నాశము చేయుట ; కూలద్రోయుట ; కలరాచుట.
దహర, వి॰ స్వల్పమగు ; సూక్ష్మమగు. దుర్బోధమగు. పు॰ నది యందలోతుగనుండు గుందము.
దహసనా, అం॰ కాంపనా వణకుట ; తటాలున భయముచే కంపించిపోవుట.
దహలా, పు॰ పేకముక్కలలో పదిబంతి.
దహలీజ్, స్త్రీ॰ దేహలీ గడప.
దహశత, స్త్రీ॰ డర వెరపు ; భయము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दहा, पु० मुहर्रम मासम.

दहाई, स्त्री० पदुल स्थानम.

दहाड़, स्त्री० गरज गर्जन; घोरमुग एद्चु ध्वनि:—मार कर रोना बॊब्बरिंतलु पेट्टि एद्चुट.

दहाड़ना, अ० गरजना गर्जिंचुट; बॊब्बरिंतलु पेट्टि येद्चुट.

दहान, पु० बेज्जमु; गायमु.

दहाना, पु० वेदल्पु मूति; तोलु संचि मूति; नदी संगममु; कालव; गुर्रपु कल्लेमु.

दहिना, वि० कुडि.

दही, पु० पेरुगु.

दहेंड़ी, स्त्री० पेरुगुंचु मट्टिपात्र.

दहेज़, पु० वरकट्नमु.

दहेला, वि० दग्ध कालिन; दुःखियगु; तडिसिन; कॊंकरुलु पोयिन.

दाँ, पु० पर्यायमु; वंतु. वि० तेलिसिन.

दाँकया, अ० गर्जिंचुट.

दाँज, स्त्री० बराबरी समानत्वमु; साटि.

दाँडी, पु० नाविकुडु.

दाँत, पु० पल्लु:—काटी रोटी मिक्कि-लि गाढमगु मैत्रि:—खट्टे करना अमितमुग यिक्क-ट्टुल पालुचे यॊट; तंटालु पेट्टुट; दाँतों तले उँगली दबाना आश्चर्यपडुट.

दाँतना, अ० (आवु दूड मॊ.) पल्लु वेयुट.

दाँता-किटकिट } स्त्री० झगड़ा जग
दाँता-किलकिल } डमु; लिट्टु लाडु कॊनुट.

दाँती, स्त्री० हँसिया कॊडवलि; दंत पंक्ति.

दाँना, स० धान्यमु नूर्चुट.

दाँवरी, स्त्री० रस्सो त्राडु.

दाइँ, वि० दाहिनी कुडिवैपुनकु संबंधिंचिन.

दाई, स्त्री० धाय दादि; मंत्रसानि; पितामहि.

दाऊ, पु० अन्न; बलरामुडु.

दाख, स्त्री० अंगूर द्राक्ष.

दाख़िल, वि० प्रविष्ट प्रवेशिंचिन; चेरिन.

दाख़िल-दफ़्तर, पु० आफीसुलो विचारण लेकुंड पडिवुन्न रिकार्डु.

दाख़िला, पु० प्रवेशमु; विगरणमु व्रासिन कागितमु.

दाग़, पु० धब्बा मच्च; कळंकमु; मरक; कालिन गुरुतु:—दार वि० मच्चगल; कळंकमुगल.

दाग़ना, स० जलाना कॊल्चुट; वात वेयुट; तुपाकि कॊल्चुट.

दाग़बेल, स्त्री० मार्गमु तयारु चेयुट; भूमि मीद पलुगुतो पॊडचिन चिह्नमु.

दाग़ी, वि० मच्चपडिन; कळंकमु गल; शिक्षपडिन नेरस्तुडु.

दाघ, पु० गरमी उक्क-; ऎंड.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दाज, पु० अँधेरा चीकटी.

दाजना, अ० द्वेषिंचुट.

दाड़िम, पु० अनार दानिम्मे.

दाढ़, स्त्री० कोर.

दाढ़ना, स० जलना निप्पुयंदुमाडि बूदियगुट; दुःखितुनि चेयुट; तपिंपचेयुट.

दाढ़ी, स्त्री० गड्डमु.

दातार, पु० देनेवाला इच्चुनतडु.

दातुन } स्त्री० पंड्लुदोमु पुल्ल.
दातौन }

दाद, स्त्री० न्याय न्यायमु; तामर यनु रोगमु;—देना न्यायमु कलुग जेयुट; समर्थिंचुट.

दाद-ख्वाह, वि० अन्यायमुनु विरो धिंच निच्चगिंचु.

दाद-व-सितद, स्त्री० लेन-देन क्रय विक्रयमु; इच्चि पुच्चुकोनुट.

दादनी, स्त्री० इव्ववलसिन बाकि; मुं दुग निच्चु अड्वान्सुपैकमु.

दादरा, पु० ओक रागमु.

दादा, पु० पितामहुडु; तात; अन्न.

दादी, पु० नायन अम्म पु० वादि.

दादुर, पु० मेंढक कप्प.

दाधना, अ० जलना भस्ममुचेयुट.

दानव, पु० राक्षसुडु.

दाना, पु० गिंज; धान्यमु; पूस; वि० बुद्धिमंतुडु;—इनका गिंजागित्रा.

दानाई, स्त्री० बुद्धिमत्त; तेलिवि.

दानाचारा } पु० अन्न जलमुलु;
दाना पानी } जीविक.

दानिश, स्त्री० बुद्धि; तेलिवि;—मंद वि० तेलिविकलवाडु.

दानिस्ता, क्रि० जानबूझकर तेलिसि युंडिये.

दानेदार, वि० रवलुकल; नूकलुकल; पलुकुलुकल.

दाप, पु० दर्पमु; क्रोधमु.

दाफा, वि० नाशमुचेयु.

दाब, स्त्री० ओत्तिडि; अधिकारमु.

दावना, स० दे० दबाना.

दाभ, पु० दर्भ.

दाम, पु० विलुव; वेल; त्राडु; समूहमु.

दामन, पु० पल्ला कोंगु; कोंडल क्रिंदनुंडु भूमि;—गीर वि० वेंटनुंडु; दावाचेयु.

दामनी, स्त्री० गुड्डमु वीपुपैनवेयु वस्त्रमु.

दामरी, स्त्री० रस्सी त्राडु.

दामाद, पु० जामाता अल्लुडु.

दातिनी, स्त्री० बिजली मेरुपु तीव.

दाय, पु० इव्वदगिन धनमु; वारसु लकु पंचबडु सोत्तु.

दायज } पु० दहेज वरकट्नमु.
दायवा }

दायम, क्रि० एल्लप्पुडु;—उल्ल मर्ज़ पु० रोगमुचे बाधपडुवाडु.

दायमुलह्स, पु० ए जन्म कारागृह शिक्ष.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दायर, वि० ज़ारी तिरुगुचुन्न; नडुचुचुन्न;—करना केसु मो. विचारणकु तेच्चुट.

दायरा, पुं० मंडल चुट्टु; आवरणमु.

दायाँ, वि० दाहिना कुडि.

दाया, स्त्री० देo दाई.

दायाद, पुं० दायादि.

दायित्व, पुं० जिम्मेदारी जवाबुदारि.

दायी, वि० देनेवाला इच्चुवाडु.

दायें, क्रि० कुडिवैपुग;—होना अनुकूलिंचगुट.

दार, स्त्री० भार्य; उरिशिष्ट; स्थानमु; इल्लु; बडि.

दारक, पुं० बेटा पुत्त्रुडु; विश्रांति.

दारकर्म, पुं० पेण्ड्लि.

दारचीनी, स्त्री० दालचिन चेक्क.

दार-मदार, पुं० ऊनिकि; आधारमु; कार्यभारमु.

दारु, पुं० लकड़ी कॊय्य; देवदारु वृक्षमु.

दारुल-अमारत, पुं० राजधानि.

दारुल-ज़र्ब, पुं० टंकसाल.

दारुल-शफ़ा, पुं० हॉस्पिटलु.

दारुल्-सल्तनत, स्त्री० राजधानि.

दारू, स्त्री० दवा मंदु; कल्लु; सारायमु; तुपाकि मंदु.

दारोग़ा, पुं० इन्स्पेक्टरु.

दार्शनिक, वि० तत्त्वज्ञानि.

दाल, स्त्री० पप्पु;—गलना पप्पुडुकुट; आटलु सागुट.

दालचीनी, स्त्री० देo दारचीनी.

दालमोठ, स्त्री० नेय्यि नूने मो. वानिलो साताळिंचिन पप्पु.

दालान, पुं० बरामदा वसारा.

दावँ, पुं० मौका पर्यायमु; वंतु; अदनु; समयमु; कुस्ती; कपटमु; एत्तु; अनुकूल समयमु; स्थानमु;—चूकना अदनु चेयि तारिपोवुट;—लगना अदनु चिक्कुट;—पर लाना तनकनु कूलमुग चेसुकॊनुट.

दावँना, सं० दावना धान्यमु नूर्चुट.

दावँरी, स्त्री० रस्सी त्राडु.

दाव, पुं० जलन मंट.

दावत, स्त्री० विंदु.

दावन, पुं० कॊडवलि; नाशमु.

दावा, स्त्री० दावाग्नि; कार्चिच्चु.

दावा, पुं० ऐदेनिवस्तुवु तनदनि गट्टिगा चेप्पुट; हक्कु; व्याज्यमु.

दावात, स्त्री० सिराबुद्दि.

दावानल, पुं० कार्चिच्चु.

दास्तान, स्त्री० वृत्तान्तमु; कथ.

दाह, पुं० कॊल्चुट; ईर्ष्य.

दाहना, सं० कॊल्चुट.

दाहिना, वि० कुडि; अनुकूलमगु; प्रसन्नमगु.

दिअली, स्त्री० चिन्न दीपमुंचुकॊनु मट्टि प्रमिद.

दिआ, पुं० देo दीया.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दिक़, वि० तंग కష్టపెట్టబడిన; ఇబ్బంది పెట్టబడిన;—करना తంటాలు పెట్టుట.

दिक्कत, स्त्री० तकलीफ़ కష్టము; ఇబ్బంది.

दिखना, अ० కనిపించుట; అగుపడుట.

दिखाऊ, वि० दर्शनीय చూపింపదగిన; కృత్రిమమగు.

दिखावट, स्त्री० చూపురీతి లేక ప్రకాశము; పైతళుకు బెళుకు; ఆడంబరము; నటన.

दिखावा, पु० ఆడంబరము; పైతళుకు.

दिखौआ } वि० నటనకొరకైన; చూచు
दिखौवा } టకు మాత్రమే తగిన.

दिगंत, पु० దిక్కుల తుది; దిజ్మండలము.

दिगर, वि० ఇతరులు; రెండవ.

दिठाना, स० చెరుచూపులు చూచుట.

दिठौना, पु० శిశువులకు నొసటియందు బుగ్గలమీదనుంచు కాటుకబొట్టు.

दिढ़ाना, स० దృఢపరచుట.

दिन, पु० పగలు; దినము; కాలము;—दहाड़े అందరికంటి ముందర, పట్టపగలు.

दिनकर, पु० సూర్యుడు; జిల్లేడు చెట్టు.

दिनमान, पु० దినము యొక్క అవధి లేక ప్రమాణము.

दिनाङ्क, पु० दे० दाद.

दिमाग़, पु० मस्तिष्क మెదడు; బుద్ధి; అభిమానము;—खाना या चाटना తలనొప్పి మాటలు మాటలాడుట; ప్రేలుట;—चढ़ना या आसमान पर होना మిక్కిలి గర్వపడుట;—लड़ाना మిక్కిలి ఆలోచించుట.

दिमाग़ी, वि० చాల తెలివిగల.

दिया, पु० दे० दीया.

दियारा, पु० నదీ ప్రవాహము తొలగిపోయినందున ఎర్పడు నదీతీర భూమి.

दियासलाई, स्त्री० నిప్పుపుల్ల.

दिरम, पु० మూడున్నర మాషలయెత్తు బరువు; ఈజిప్టుదేశమునందలి యొక వెండి నాణెము.

दिरमन, पु० ఉపచారము; చికిత్స.

दिल, पु० హృదయము; మనసు; సాహసము; కోరిక;—के फफोले फोड़ना మనస్సులోని యా వేగమును వెడల గ్రక్కుట.

दिल-आज़ार, वि० మనస్సును కష్టపెట్టు నిర్దయుడగు.

दिलकश, वि० మనోహరమైన.

दिलकुश, वि० సుందరమైన.

दिलगीर, वि० దుఃఖముకల.

दिलगुरदा, पु० సాహసము.

दिलचला, वि० సాహస వంతుడగు. పిచ్చివాడై.

दिलचस्प, वि० మనసును హరించునట్టి; మనోహరమగు.

दिलचस्पी, स्त्री० మనో రంజనము; ఆసక్తి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दिलज़दा, वि० खिन्नुडगु; पीडितुडगु.

दिलजमई, स्त्री० ओदार्पु; संतोषमु; तृप्ति.

दिलजला, वि० हृदयमुन चाल कष्टमु कल्गिन.

दिलजोई, स्त्री० इतरुलनु संतोष पेट्टुट.

दिल-दादा, वि० प्रेमिंचिन.

दिलदार, वि० रनिकुडैन; प्रेमकल; प्रियुडगु.

दिलदिही, स्त्री० ओदार्पु; तृप्ति.

दिलनशीन, वि० मनस्सुन नाटुकु पोयिन.

दिलपज़ीर, वि० अंदमैन; मनोहरमैन.

दिलफ़रेब, वि० मनोहरमैन.

दिलबर, वि० प्रियुडगु.

दिलबस्तगी, स्त्री० मनोरंजनमु.

दिलबस्ता, वि० प्रेमिंचिन.

दिलबाज, वि० चतुरुडगु.

दिलरुबा, पु० प्रियुडु.

दिलशाद, वि० प्रसन्नचित्तुडगु.

दिलशिकनी, स्त्री० इतरुलनु निराश पेट्टुट.

दिलशिकस्ता, वि० मनस्सु चेदिपोयिन; दुःखितुडगु.

दिलसोज, वि० कृपाळुवैन; सानुभूतिजूपु.

दिलाना, स० इप्पिंचुट.

दिलारा, वि० प्रियुडु.

दिलावर, वि० बहादुर शूरुडैन; उत्साहवंतुडगु.

दिलासा, पु० फ़ारस ओदार्पु; धैर्यमु.

दिली, वि० हार्दिक अत्यंत घनिष्ठत गल; मनस्पूर्तिगा.

दिलेर, वि० बहादुर शूरुडैन.

दिल्लगी, स्त्री० मज़ाक परिहासमु; वेळाकोळमु;—बाज़ पु० वेळाकोळमुचेयुवाडु; परिहासप्रियुडु.

दिवस, पु० दिनमु.

दिवांध, वि० पगलु चूडलेनिदि. पु० गुड्लगूब; ओक रोगमु;—चंदी स्त्री० गारडि.

दिवा, पु० दिन दिनमु;—कर सूर्युडु.

दिवाना, पु० दे० दीवाना.

दिवाल, स्त्री० दे० दीवार.

दिवालिया, वि० दिवाला तीसिन वाडु.

दिवाली, स्त्री० दीवाली.

दिवैया, वि० इच्चेदि.

दिव्य, वि० प्रकाशिंचु; अपूर्वमैन;—चक्षु पु० ज्ञानसेत्रमु.

दिसा, स्त्री० दिक्कु.

दिसावर, पु० विदेशमु.

दिहंदा, वि० इच्चेदि.

दिहाड़ा, पु० दुर्गति; दिनमु.

दिहात, स्त्री० दे० देहात.

दीआ, पु० दे० दीया.

दीखना, अ० कनुपिंचुट; कनुवडुट.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

దీగర, వి॰ ఇతరులు ; రెండవ.

దీఘీ, స్త్రీ॰ దిగుడు బావి.

దీఠ, స్త్రీ॰ దృష్టి చూపు ; ఉద్దేశ్యము ; —ఖందీ గారడి.

దీద, స్త్రీ॰ దర్శనము.

దీదా, పు॰ దృష్టి చూపు ; కన్ను ; దిట్ట తనము ;—దానిస్తా చూచి చూడ నట్లు నటించుట.

దీదార, పు॰ దర్శన సాక్షాత్కారము ; కలయిక.

దీదీ, స్త్రీ॰ అక్క.

దీన, వి॰ వేద ; దైన్యత కలవాడు ; పు॰ మతము ;—దార తన మతము నందు విశ్వాసము కలవాడు.

దీన-దునియా, స్త్రీ॰ ఇహపరలోకములు.

దీనార, పు॰ మోహర ఒక బంగారు నగ ; ఒక బంగారు నాణెము.

దీపత, స్త్రీ॰ కాంతి ; వెలుతురు.

దీపదాన, పు॰ దీపారాధన.

దీపన, పు॰ ఉత్తేజన ఉత్తేజమును కల్గించునది : ఆకలినిపెంపొందించు నది.

దీపనా, ఆం॰ ప్రకాశించుట.

దీబాచా, స్త్రీ॰ ప్రస్తావనా భూమిక.

దీమక, స్త్రీ॰ చెదలు.

దీయట, పు॰ దే॰ దీవట.

దీయా, పు॰ చిరాగ్ దీపము.

దీర్ఘసూత్ర } వి॰ ప్రతిపనిలో అనావశ్య
దీర్ఘసూత్రీ } కమగు ఆలస్యముచేయు.

దీవట, స్త్రీ॰ చిరాగ్‌దాన దీపపుప్రమిద లేక దీపమునుంచు నెమ్మె.

దీవా, పు॰ దీయా దీపము.

దీవాన, పు॰ రాజ దర్బారు ; మంత్రి ;—ఆమ పు॰ రాజును అందరువచ్చి చూడదగిన దర్బారు :—ఖానా పు॰ దివాణము ; కొలువు కూటము ;—ఖాస ప్రధానమగుకొలువుకూటము ; అందరికి ప్రవేశముండని రాజసభ.

దీవానగీ, స్త్రీ॰ పాగల్‌పన పిచ్చ తనము.

దీవానా, వి॰ పాగల్ పిచ్చివాడగు.

దీవానీ, స్త్రీ॰ దివాను పదవి ; సివిలు కోర్టు.

దీవార, స్త్రీ॰ గోడ :—గీర పు॰ దీపము మొ॰ యుంచుటకై గోడకు వేయు ఆధారము.

దీవాల్, స్త్రీ॰ దే॰ దీవార.

దీవాలీ, స్త్రీ॰ దీపావళి.

దీసనా, ఆం॰ అగుపడుట.

దీర్ఘ, వి॰ లంబ పొడవైన ; పెద్దదైన.

దుంద, పు॰ నగరా.

దుంబా, పు॰ వెడల్పు తోకగల కాశ్మీరపు గొర్రె.

దుఆ, స్త్రీ॰ ప్రార్థనా ప్రార్థన ; ఆశీర్వాదము ;—గో హితమును గోరువాడు.

దుఆబ } పు॰ రెండు నదులకు నడుమ
దుఆబా } నుండు ప్రదేశము.

దుఆర, పు॰ ద్వార ద్వారము.

దుఆల, పు॰ చర్మము.

దుఆలీ, స్త్రీ॰ తరిమెన పెట్టు నప్పుడు పయోగించు తోలువారు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

దుఇ, వి॰ దో రెండు.

దుకఢ్ఢా, పు॰ జోఢా రెంటి జత; ఒక కానియందు నార్గవ ధాగము.

దుకాల, పు॰ అకాల కరవు.

దుక్కూల, పు॰ గుర్ద; మేల్మివస్త్రము.

దుకేలా, వి॰ ఒంటరివాడుకాని.

దుక్క, వి॰ కూడ మరి యొకరిని కల్గిన (వ్యక్తి).

దుక్కీ, స్త్రీ॰ పేక ముక్కలలో రెండు బంతి.

దుఖఢ్ఢా పు॰ దుఃఖమునుగూర్చినవృత్తాంతము; ఇక్కట్టు.

దుఖ్ఖత
దుఖ్ఖతర } స్త్రీ॰ కుమార్తె.

దుఖనా, అ॰ పీడకల్గుట; నొప్పి పుట్టుట.

దుఖారా
దుఖారీ
దుఖియా
దుఖియార్ } వి॰ పీడితుడు. దుఃఖము కలవాడు.

దుఖ్ఖత
దుఖ్ఖతర } స్త్రీ॰ కూతురు.

దుగఈ, స్త్రీ॰ వరండా.

దుగదగీ, స్త్రీ॰ మెడకుక్రిందుగ రొమ్ము నకు పైనుండు గుంట.

దుగనా, వి॰ రెండింతలు; ఇబ్బడి.

దుచంద, వి॰ ద్నా రెండింతలగు.

దుచిత
దుచిత్తా } వి॰ చంచల చిత్తముగల.

దుజ్ద, పు॰ చోర దొంగ.

దుజ్దీదా, వి॰ దొంగతనపు:—నిగాహె ఇతరులకు తెలియకుండా చూచు దొంగ చూపు.

దుత, అవ్యం॰ తిరస్కారము లేక ప్రేమతో ఎవనినైనా తొలగించున పుడనుమాట.

దుతకార, స్త్రీ॰ ధిక్కార చీవాట్లు.

దుతర్ఫీ, వి॰ దోనోం ఓర్ కా ఇరు ప్రక్కల నున్న.

దుతి, స్త్రీ॰ దే॰ ద్యుతి.

దుతియా, స్త్రీ॰ ద్వజ విదియ.

దుతివంత, వి॰ ప్రకాశవంతమైన.

దుదకారనా, స॰ తరుముట; వెంటాడుట.

దుదలానా, స॰ ధిక్కరించుట.

దుధముఁహాఁ, వి॰ పాలుత్రాగు (పాప).

దుధార, వి॰ పాలిచ్చునది.

దుధారా, వి॰ ఇరువైపుల పదునుకల.

దుధియా, వి॰ పాలు కలసిన; పాల వంటి తెల్లని.

దుధేల, వి॰ దుధార చాల పాలిచ్చెడి.

దునయా, పు॰ రెండునదుల కలయిక.

దునాలీ, వి॰ రెండు నాళములుకల.

దునియవీ, వి॰ ప్రాపంచికపు; సంసార మునకు సంబంధించిన.

దునియాఁ
దునియా } స్త్రీ॰ ప్రపంచము; ప్రపంచము నందలి జనులు; ప్రపంచపు మాయ:—దార పు॰ గృహస్థ, గృహస్థుడు; సంసార బంధనములో తగుల్కొనినవాడు:—దారీ స్త్రీ॰ ప్రపంచ వ్యవహారము;

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

లోకానుభవము:—సాధ్య విం యుక్తి పన్నితన కార్యమును సాధించు; ముఖస్తుతిచేయు.

దుపటీ, స్త్రీం } చాదర దుప్పటి; ఉత్తరీ
దుపట్టా, పుం } యము.

దుపహర } స్త్రీం దోపహర మధ్యాహ్న
దుపహరియా } సమయము.
దుపహర

దుఫసలీ, విం సందిగ్ధమైన; రెండు పంటల.

దుబధా, స్త్రీం దే॰ దువిధా.

దుబారనా, అం చిక్కుట.

దుబలా, విం కమజోర బలహీనుడగు.

దుబారా, క్రిం దే॰ దోబారా.

దుబాహియా, పుం రెండు చేతులతో కత్తిని త్రిప్పువాడు.

దుబిధా, విం అనిశ్చయము; ముందు వెనుకలు; సందేహము.

దుభాషియా, పుం భాషాంతరీకరణము చేయువాడు.

దుమంజిలా, విం రెండంతస్తుల.

దుమ, స్త్రీం తోక;—దార తోకగల.

దుమచీ, స్త్రీం గుర్రము తోకక్రిందుగా వచ్చు జీను పటకా.

దుమాలా, పుం ఫంద చిక్కు; ఉచ్చు.

దుముహాఁ, విం దే॰ దో ముహాఁ.

దురంగా, విం రెండు విధముల; రెండు విధముల ఎత్తు వేయు.

దురంత, విం అపారమైన; ఘోరమైన; అశుభకరమగు.

దుర, పుం ముత్తెము; చిన్నపోగు.

దురదురానా, సం తిరస్కార పూర్వక ముగ తొలగచేయుట.

దురనా, అం ఛిపనా దాగుట.

దురబీన, పుం దే॰ దూరబీన.

దురభిసంధి, స్త్రీం చెడుయుద్దేశ్యముతో గుమికూడిచేసిన మంత్రాంగము.

దురమ్మస, పుం దిమ్మెస.

దురాగ్రహ, పుం హఠ మొందితనము.

దురాధర్ష, విం కష్టముగా తిరస్కరింప దగిన లేక అణచుటకు వీలగు.

దురానా, అం దూరమగుట; దాగుట.
సం తొలగించుట; దాచుట.

దురాయ, విం దుర్లభమగు.

దురావ, ఛిపావ కపటము; దాపరికము.

దురుఖా, విం రెండువైపుల ముఖము కల్గిన; రెండువైపుల రెండు రంగు లుకల.

దురుస్త, విం ఠీక సరియైన; మంచి దశయందున్న; దిద్దినట్టి.

దుర్జ్ఞేయ, విం తొందరగా తెలుసుకొనుటకు వీలుకాని.

దుర్దైవ, పుం దుర్భాగ్య దౌర్భాగ్యము.

దుర్ధర్ష, విం ప్రచండ కష్టము మీద అణచుటకు శక్యమైన.

దుర్నామ, పుం చెడుపేరు; మూలవ్యాధి.

దుర్భిక్ష, పుం కరవు.

దుర్రా, పుం కొరడా.

దుర్వాద, పుం నింద; నిందాపూర్వస్తుతి.

దుర్వాసనా, సం స్త్రీ ఇచ్ఛా చెడుకోరిక.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

దుర్వృత్త, వి॰ చెడునడతకల.

దుల్కీ, స్త్రీ॰ గుర్రపు నడకలలో నొకటి.

దుల్లఖనా, స్త్రీ॰ మాటిమాటికి చెప్పుట.

దుల్లడీ, స్త్రీ॰ రెండు పేటలమాల.

దుల్లత్తీ, స్త్రీ॰ పళువులు వెనుక రెండు కాళ్లతో తన్నుట.

దుల్లరానా, స॰ మురిపించు.

దుల్లహన, స్త్రీ॰ కొత్తకోడలు.

దుల్లహా, పు॰ పెండ్లికొడుకు.

దుల్లహిన, స్త్రీ॰ దే॰ దుల్లహన.

దుల్లాఈ, స్త్రీ॰ దూదినింపిన యొక సన్నని దుప్పటి.

దుల్లార, పు॰ లాడ్-ప్యార మురిపెము; లాలన.

దుల్లారనా, స॰ లాలించుట; మురిపించుట.

దుల్లారా, వి॰ ప్యారా ప్రేమపాత్రుడగు ప్రేమాస్పదుడగు.

దుల్లీచా, పు॰ గల్లీచా జంపఖానా; తివాసీ.

దువన, పు॰ దుర్జనుడు; శత్రువు.

దువన్నీ, స్త్రీ॰ బేడబిళ్ల.

దువిధా, స్త్రీ॰ చింత; సంకోచము.

దుశమన, పు॰ శత్రువు; విరోధి.

దుశవార, వి॰ ముష్కిల కఠినమగు.

దుశవారీ, స్త్రీ॰ కఠినత కష్టము.

దుశాలా, పు॰ శాలువల జోడు.

దుష్మన, పు॰ శత్రువు.

దుసహ, వి॰ సహింపరాని.

దుసాధ, పు॰ పందులను పెంచు ఒక జాతి.

దుస్తీ, స్త్రీ॰ జములునేతగల వస్త్రము.

దుస్తర, వి॰ ఈదరాని; కష్టమైన.

దుహతా, పు॰ దౌహిత్రుడు; కుమార్తె కుమారుడు.

దుహత్థా, వి॰ రెండుచేతులతో చేయ బడిన.

దుహనా, స॰ పితుకుట.

దుహనీ, స్త్రీ॰ పాలుపితుకు పాత్ర.

దుహరానా, స॰ దే॰ దోహరానా.

దుహాఈ, స్త్రీ॰ చాటింపు లేక సాయము కొఱకువేయు కేక; పితికినందుల కిచ్చు కూలి; పితుకుట; ఒట్టు; శపథము; किसी की दुहाई देना తన్ను కాపాడు కొనుటకై సమర్థుని పేరును కేకవేసి పిల్చుట.

దుహాగ, పు॰ దౌర్భాగ్యము; వైధవ్యము.

దుహాజ్ఞ, వి॰ పునర్వివాహితుడగు.

దుహితా, స్త్రీ॰ లడ్కీ కుమార్తె.

దుహేలా, వి॰ దుస్సాధ్యమైన; దుఃఖము కలిగించు.

దూఆ, పు॰ పేకముక్కలలో రెండు బంతి.

దూకాన, స్త్రీ॰ దుకాణము.

దూజ, స్త్రీ॰ విదియ;—का चाँद होना చాల దినములకు కన్పించుట.

దూజా, వి॰ దూసరా రెండవ.

దూధ, పు॰ పాలు;—घृत దన ధాన్య సంపదలతో కూడియుండుట;

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

—భాఈ తల్లి లిరువురైనను ఒక రొమ్ముపాలు త్రాగిన సోదరులు; —ముఁహా పాలుత్రాగు పాప.

దూన, స్త్రీం వేగము; కొండచరియ.

దూనా, విం ద్రుగ్గినా ఇబ్బడి; రెండింతలు.

దూబ, స్త్రీం గరిక; దుబ్బు.

దూ-ఖ-దూ, క్రిం ఆమనే సామనే ఎదుట ఎదుట; సమక్షమున.

దూభర, విం ముష్కిల్ కఠినము; దుస్సాధ్యమగు.

దూమనా, ఱం కదలుట.

దూరందేశ, విం దూరదర్శీ దూరాలోచనకల.

దూర, క్రిం దూరమున. విం దూరమున నున్న.

దూరదరాజ, విం చాల దూరమైన.

దూరదస్త, విం తాహతుకు మించిన; దుర్గమమైన.

దూరబీన, స్త్రీం దుర్బిణి; దూరవస్తు దర్శనయంత్రము.

దూరవీక్షణ, పుం దుర్బిణి.

దూరీ, స్త్రీం ఫాసలా దూరము; ఎడము.

దూల్హ } పుం పెండ్లి కుమారుడు.
దూల్హ }

దూషణ, పుం దోషము; లోపము.

దూషణీయ, విం దూషింపదగిన.

దూసనా, సం నిందనారోపించుట.

దూసరా, విం రెండవ; ఇతరమగు.

దృగంచల, పుం కనురెప్ప.

దృగ, పుం ఆఁఖ కన్ను; చూపు.

దృశ్య, విం అగుపడునది; తెలియదగినది.

దృశ్యమాన, విం కనుపడుచున్న; సుందరమగు; తళుకుగల.

దృష్ట, విం చూచిన; తెలిసిన; ప్రకటమైన.

దేఈ, స్త్రీం దేవి; స్త్రీలను ఆదరముగా పిలుచు శబ్దము.

దేఖనహార, పుం చూచువాడు.

దేఖనా సం చూచుట; పరిశీలించుట.

దేఖభాల } స్త్రీం నిరీక్షణము; తనిఖీ.
దేఖరేఖ }

దేఖాఊ, విం దేం దిఖాఊ.

దేఖా-దేఖీ, స్త్రీం చూచుట; దర్శనము. క్రిం ఇతరులనుచూచి.

దేఖావ, పుం చూపుమేర; ఆడంబరము; తళుకు బెళుకు.

దేగ, పుం దేగచా; తప్పెల; పాత్ర.

దేగచా, పుం పెద్ద వంటపాత్ర.

దేగచీ, స్త్రీం చిన్నవంట పాత్ర.

దేన, స్త్రీం ఇచ్చుట; దానము; ఇవ్వబడిన వస్తువు.

దేనదార, పుం కర్జ్‌దార అప్పుపడినవాడు.

దేనలేన, పుం వడ్డీవ్యాపారము.

దేనా, సం ఇచ్చుట. పుం తీర్చవలసిన అప్పు.

దేయ, విం ఇవ్వదగినది.

దేర } స్త్రీం విలంబ ఆలస్యము; సమ
దేరీ } యము; తడవు.

దేవర, పుం మరది.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

దేవరానీ, స్త్రీం మరది భార్య.

దేవల, పుం పూజారి; దేవాలయము.

దేవా } విం దేనేవాలా ఇచ్చునతడు;
దేవాల } దాత.

దేవాలేహీ, స్త్రీం వడ్డీ వ్యాపారము.

దేశనికాలా, పుం దేశాంతరవాసము; నిర్వాసన దండన.

దేశీ, విం దేశమునకు సంబంధించిన.

దేసావర, పుం అన్యదేశము; విదేశము.

దేహ, పుం గ్రామము. స్త్రీం శరీరము; —క్షాన పుం కిసాన రైతు; గ్రామీణుడు.

దేహలా, పుం మద్యము.

దేహలీ, స్త్రీం ఇంటిగడప.

దేహాత, పుం గాఁవ గ్రామము.

దేహాతీ, విం గాఁవ కా పల్లెటూరునకు సంబంధించిన.

దైజూర, స్త్రీం చీకటి రాత్రి.

దైన, పుం దీనత. విం దినమునకు సంబంధించిన.

దైనిక, విం ప్రతిదినపు. పుం ఒక దినపు కూలి.

దైన్య, పుం దారిద్ర్యము; దీనత్వము.

దైర, పుం మందిర దేవాలయము.

దైవ, విం దేవుని సంబంధమైన. పుం ప్రారబ్ధము.

దో-ఆవ } పుం దేం ద్వ-ఆబా.
దో-ఆబా }

దోఉ } విం దేం దోనోఁ.
దోఊ }

దోగలా, పుం విటునికి జనించిన కుమారుడు; జారజుడు.

దోచ, స్త్రీం అసమంజసము; కష్టము.

దోచనా, సం కష్టపెట్టుట.

దోజఖ, పుం నరకము.

దోజా, పుం రెండవ మారు వివాహము చేసుకొనిన పురుషుడు.

దోజాన్, క్రిం మోకరించి (కూర్చొనుట).

దోజీ, స్త్రీం కుట్టుపని.

దోతరఫా } విం రెండు వైపులకు సంబంధించిన. క్రిం రెండు వైపుల.
దోతర్ఫా }

దోతలా } విం రెండంతస్తులుగల;
దోతల్లా } రెండు విభాగములుకల.

దోతారా, పుం జముఱునేతకలశాలువ.

దోధారా, విం రెండువైపుల పదునుగల.

దోన, పుం రెండు పర్వతముల నడుమనుండులోయ; రెంటికలయిక; తాటిదోనె.

దోనా, పుం దొన్నె.

దోనోఁ, విం ఇరువురును.

దోపల్లీ, విం రెండు పొరలు కలిపి కుట్టినది.

దోపహర, స్త్రీం మధ్యాహ్నకాలము.

దోపీఠా, విం రెండు పార్శ్వములుగల.

దోఫసలీ, విం రెండు వైరులు పండు. రెండు వైపుల అక్కరకు వచ్చు.

దోబారా, క్రిం రెండవమాటు; మరియొక్క పర్యాయము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दोमंज़िला, वि० రెండు అంతస్తులుగల.
दोमुहाँ, वि० రెండు ముఖములుగల; రెండు మాటలాడు; కపట స్వభావముకల.
दोयम, वि० ద్వితీయ రెండవది.
दोरंगी, वि० రెండు రంగులుగల; రెండు వైపులనుండు; సంకరపు పుట్టుక కల; మోసముగల.
दोल, पु० / दोला, स्त्री० ఝూలా ఉయ్యెల; దోలి.
दोलायमान, वि० కంపించిన.
दोशंबा, पु० సోమవారము.
दोशाल, पु० द्विशाला శాలువ.
दोशीज़ा, स्त्री० అవివాహితురాలు.
दोसाला, वि० రెండు సంవత్సరముల వయస్సుగల.
दोसाही, वि० రెండు కారులు పండు.
दोसूती, स्त्री० జములు నేత కల్గిన దుప్పటి.
दोस्त, पु० మిత్రుడు.
दोस्ताना, पु० మైత్రి; స్నేహము. वि० మైత్రితో కూడిన.
दोस्ती, स्त्री० స్నేహము.
दोहता, पु० नाती దౌహిత్రుడు.
दोहद, स्त्री० గర్భిణి కోరిక; గర్భము; వేవిళ్లు.
दोहन, पु० दुहना పితుకుట.
दोहनी, स्त्री० పాలుపితుకు పాత్ర.
दोहर, स्त्री० ఒక వస్త్రమును రెండు మడతలుగనుంచి కుట్టిన దుప్పటి.
दोहरफ़, पु० ధిక్కారము; నింద.
दोहरा, वि० द्विगुना రెండింతలు గల; ఇబ్బడి.
दोहराना, स० దేనినైనను మరల చెప్పుట లేక మరల చేయుట; రెండుగ మడచుట.
दोहा, पु० ఒక హిందీ వృత్తము.
दोहित, पु० దౌహిత్రుడు.
दौरी, स्त्री० గుంపు; బంతికట్టు; మోకు.
दौड़, स्त्री० దౌడు; పరుగు; పోవుహద్దు; బుద్ధియందుబాటు;—धूप स्त्री० పని కొరకు ఇటు నటు పరుగు లెత్తుట; మిక్కిలి పరిశ్రమ.
दौड़ना, अ० పరుగెత్తుట; తటాలున చొరబడుట.
दौड़ा-दौड़ी, स्त्री० పరవళ్లు; హడావిడి.
दौड़ान, स्त्री० పరుగు.
दौर, पु० చుట్టు; మంచికల్గు కాలము; ప్రభుత్వము; వంతు;—दौरा पु० ప్రధానత; ప్రాబల్యము; స్వతంత్రత.
दौरा / दौरान पु० నలువైపుల తిరుగు పని; చుట్టు తిరిగివచ్చుట; తనిఖీకై తిరిగి వచ్చుట.
दौरी, स्त्री० వెదురుపేళ్ల బుట్ట.
दौलत, स्त्री० సంపద;—खाना पु० ఇల్లు; నివాసస్థానము;—मंद वि० ధనవంతుడు.
दौवारिक, पु० द्वारपालुडु.
द्युति, स्त्री० జిగి; కాంతి.
द्यूत, पु० జూదము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

द्योतक, वि० तेलियजेयునది.
द्योतन, पु० దర్శనము ; ప్రకాశించుట ; చూపుట.
द्रव, पु० ప్రవాహము ; పలాయనము.
द्रवना, अ० बहना ప్రవహించుట ; ద్రవించుట.
द्रष्टा, वि० చూచువాడు ; దర్శకుడు ; पु० ఆత్మ.
द्रावक, वि० ద్రవింపజేయునది.
द्रुत, वि० तेज़ శీఘ్రముగాపోవు ; పరుగిడిన ;—गामी वि० శీఘ్రముగనడచు.
द्रुम, पु० పెద్ద చెట్టు.
द्रोह, पु० వైరము ; ద్వేషము.
द्वंद्व } पु० జోడా స్త్రీపురుషుల జత; ఇద్దరొకరితో నొకరుచేయు యుద్ధము; రహస్యము ; దుఃఖము.
द्वार, पु० द्वारम ; మార్గము ; త్రోవ.
द्विज, पु० పిట్ట ; బ్రహ్మ. క్షత్రియ, వైశ్యులు ; పాము మొ.
द्विरद, वि० రెండుదంతములుగల. पु० ఏనుగు.
द्विरेफ, पु० भौंरा తుమ్మెద.
द्वे, वि० दो రెండును ; రెండు.

ध

धंधक, पु० बखेड़ा తంట ; ఆడంబరము ; జంజాటము.
धंधकधोरी, पु० ఎల్లప్పుడు పనిలో మునిగి యుండువాడు.
धंधला, पु० కల్లకపటము ; మిష.
धंधा, पु० कामकाज పనిపాట; వృత్తి.
धँधार, स्त्री० జ్వాల.
धंधारी, स्त्री० కష్టకరమైనపని; చిక్కు.
धंधोर, पु० ज्वाला నిప్పుచిచ్చు ; అగ్ని జ్వాల.
धँसना, अ० గ్రుచ్చుకొనుట; దిగబడుట.
धसान, स्त्री० ढाल ; కాలి దారు నట్టి భూమి ; దిగుడుభూమి; దిగబడుట ; भेड़िया धसान వేలం వెర్రి ; గొరెదాటుడు.
धक, स्त्री० గుండె కొట్టు కొను శబ్దము. क्रि० అకస్మాత్తుగా.
धकधकाना, अ० గుండె కొట్టుకొనుట ; (అగ్ని) ప్రజ్వరిల్లుట.
धकधकी, स्त्री० గుండె కొట్టు కొనుట ; సందియము; ముందువెనుకలాడుట.
धकपकाना, अ० గుండెలదురుట.
धकापेल, स्त्री० दे० धक्कमधक्का.
धकारा, पु० आशंका జంకు; భయము.
धकियाना } स० धक्का देना నెట్టుట ; धकेलना } త్రోయుట.
धकैत, वि० నెట్టెడి.
धक्कमधक्का, पु० ముందు వెనుకలకు నెట్టుకొనుట ; త్రోపుడు.
धक्का, पु० త్రోపుడు ; వేగముగ దీకొనుటవలనకల్గు ఘాతము; ఆపద; హాని ; లోటు.
धक्कामुक्की, स्त्री० పడ తోసు కుంటూ గ్రుద్దులాడుకొనుట ; కొట్లాట.
धचकना, अ० విరిగివడుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

धचका, पुं० దెబ్బ ; చేతిప్రేటు.

धज, स्त्री० सजावट అలంకారము.

धजा, स्त्री० ध्वजा పతాకము ; గుడ్డ పేలిక.

धज्जी, स्त्री० కత్తిరించగా మిగులు పేలికలు ; **धज्जियाँ उड़ाना** చీల్చి చెండాడుట.

धड़ंग, वि० नंगा దిసమొలగల ; నగ్నమగు.

धड़, पुं० శరీరపు బొమ్మ ; మొండెము.

धड़कन, स्त्री० గుండెకొట్టుకొను; జంకు.

धड़कना, अ० హృదయము కొట్టుకొనుట.

धड़का, पुं० గుండె కొట్టు కొనుట ; జంకు ; మోసము.

धड़ा, पुं० बाट నాల్గు శేర్ల బరువు కల తూనిక రాయి ; త్రాసు ; బాటు ; —**करना** తక్కెడ దాళాను సరి చేయుట.

धड़ाक / **धड़ाका** } पुं० దడదడయను శబ్దము.

धड़ी, स्त्री० నాల్గులేక ఏడు శేర్ల తూనిక రాయి.

धत्, अ० చీకొట్టు శబ్దము ; థూ.

धत, स्त्री० लत చెడు వ్యసనము.

धता, वि० తొలగిన లేక తొలగ జేయబడిన ;—**बताना** తొలగించుట.

धतिया, वि० దురభ్యాసముగల.

धतूर / **धतूरा** } पुं० ఉమ్మెత్త.

धधकना, अ० జ్వాలలు పైకెగయునట్లు మండుట.

धनतेरस, स्त्री० కార్తిక కృష్ణ త్రయోదశి.

धनदौलत, स्त्री० ఐశ్వర్యము.

धनधाम, पुं० సంపన్నత.

धनसार, पुं० వడ్లకొట్టు.

धनिया, पुं० కొత్తిమెర ; ధనియము.

धनी, वि० ధనవంతుడు ; ఏదేని మంచి గుణముకల ; **बात का धनी** దృఢ ప్రతిజ్ఞకల.

धनु, पुं० ధనస్సు.

धनुही, स्त्री० బాలకు లాడుకొను చిన్న విల్లు.

धन्ना, पुं० दे० धरना.

धन्नासेठ, पुं० చాల ధనవంతుడు.

धन्य, वि० పుణ్యవంతుడు; కృతార్థుడు.

धन्यवाद, पुं० అభివందనము (thanks).

धन्वा, पुं० విల్లు ;—**कार** वि० टेढ़ा విల్లువలె వంకరగనుండునది.

धप, पुं० थप्पड़ చెంపకాయ.

धबला, पुं० పరికిణి ; నదులైన లాగు.

धब्बा, पुं० दाग़ మచ్చ ; కళంకము ; దోషము ; కరణము.

धमकना, अ० ధమ్మను శబ్దముతోకూడ పడుట ; **आ धमकना** తటాలున వచ్చివేయుట.

धमकाना, स० डराना బెదరించుట ; భయపెట్టుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ధమగజర, పు॰ కల్లోలము; ఉపద్రవము.

ధమధూసర, వి॰ లావును వికృత రూప మునుగల (మనుష్యుడు).

ధమనీ, స్త్రీ॰ రక్తనాళము.

ధమాకా, పు॰ దే॰ ధమక.

ధమాచౌకడీ, స్త్రీ॰ క్షుద్రపుద్దు కులు; గంతులు; కొట్లాట.

ధమార, స్త్రీ॰ ఉపద్రవ కొట్లాట; గల్లంతు.

ధమ్మూకా, పు॰ ముక్కా గ్రుద్దు; దెబ్బ.

ధర, వి॰ ధరించు; పట్టుకొను పు॰ పర్వతము.

ధరనా, అ॰ దే॰ ధడకనా.

ధరణి } స్త్రీ॰ పృథ్వీ భూమి;—ధర
ధరణీ } పు॰ పర్వతము; విష్ణువు; ఆదిశేషుడు; పృథ్వీని ధరించువాడు;
—**సుతా** స్త్రీ॰ సీత.

ధరతా, పు॰ అప్పులవాడు.

ధరతీ, స్త్రీ॰ భూమి; ప్రపంచము.

ధరనా, స॰ ధరించుట; పట్టుకొనుట; దగ్గరపెట్టుకొనుట; తాకట్టుపెట్టుట; ఆశ్రయించుట. పు॰ మొండివేసి కూర్చుండుట; దూలము.

ధరనేత, పు॰ ముష్కరుడు; మొండి పట్టు పట్టువాడు.

ధరసనా, అ॰ అణుగుట. స॰ అవమాన పరచుట.

ధరహర, స్త్రీ॰ ధర పకడ్ పోట్లాడువారిని వట్టి ఆపుట; రక్షణ; ధైర్యము.

ధరహరా, పు॰ మెట్లుకలిగిన గోపురము.

ధరా, స్త్రీ॰ భూమి.

ధరాఊ, వి॰ విలువగల; దాపురుకు పనికి వచ్చు.

ధరీ, స్త్రీ॰ నాలుగు శేర్లతూకము; ఉపపత్ని.

ధరాతల, పు॰ పృథ్వీతలము; విస్తీర్ణము.

ధరోహర, స్త్రీ॰ ఋణానత తాకట్టు; అడిగినప్పుడిచ్చునను విశ్వాసముతోడ ఒకరి వద్దనుంచు సొత్తు.

ధర్తా, పు॰ ధరించువాడు; భారమును వహించువాడు.

ధర్మ, పు॰ మతము; పుణ్యము; న్యాయము; సామ్యము.

ధర్మశాలా, స్త్రీ॰ ధర్మసత్రము; న్యాయాలయము.

ధవనీ, స్త్రీ॰ బంగారుపనినాని గొట్టము; కొలిమితిత్తి.

ధవరహర, పు॰ శిథిలమువలెనున్న మేడ

ధవల, వి॰ సఫేద తెల్లని; చక్కని.

ధసక, స్త్రీ॰ ఈర్ష్య; భయము; పొడి దగ్గు.

ధసకనా, అ॰ దబ జానా క్రుంగిపోవుట; క్రిందికి దిగబడిపోవుట; ఈర్ష్య పడుట.

ధసనా, అ॰ నాశనమగుట; పాడగుట.

ధసాన } పు॰ దిగుట; ఊబిసేల.
ధసావ }

ధాఁధనా, స॰ మితిమీరిమాట్లాడుట.

ధాఁధల } స్త్రీ॰ ఉపద్రవ ఉపద్రవము;
ధాఁధలీ } మోసము; పోకిరితనము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ధాँసना, అం పళువులు దగ్గుట.

ధాఈ, స్త్రీం దేం ధాయ.

ధాఉ, పుం హరకారా వార్తాహరుడు.

ధాక, స్త్రీం రోబ ప్రతాపము; ప్రభావము; ఖ్యాతి.

ధాగా, పుం తాగా దారము; త్రాడు.

ధాతా, విం ధరించువాడు; రక్షకుడు.

ధాత్ర, స్త్రీం మణిసిలోనగు శిలావికారము; లోహము.

ధాత్రీ, స్త్రీం మాँ తల్లి; దాది; నేల ధరింపజేయునది.

ధాన, పుం నవధాన్యములు.

ధానీ, విం లేలిక ఆకు పచ్చరంగుగల.

ధాప, పుం విశాలమగు మైదానము; పొలము ఫెదల్పుపొడవు.

ధాపనా, అం తృప్తినొందుట.

ధామ, పుం ఘర ఇల్లు; చోటు; శరీరము.

ధాయ, స్త్రీం ధాఈ దాది.

ధార, పుం నీటిధార; కత్తిపదును; అంచు.

ధారక, విం ధరించు; అప్పుతీసుకొను.

ధారణా, స్త్రీం ధరించుట; బుద్ధి; దృఢనిశ్చయము; స్మరణము.

ధారనా, సం ధరించుట.

ధారా, స్త్రీం ప్రవాహ ప్రవాహము; పరంపర; వరుస; పంక్తి;—వాహీ దూకుడుగా;—సభా స్త్రీం శాసనసభ.

ధారీ, స్త్రీం సమూహము; గుంపు; రేఖ;—ధార విం పొడవైన పద్దెలు లేక గీరలుగల.

ధారోష్ణ, పుం అప్పుడు పితికినపాలు.

ధార్మికతా, స్త్రీం పుణ్యాత్ముడుగనుండు స్వభావము.

ధావక, పుం హరాకారా; పరుగిడి వార్తను కొనిపోవు బంట్రోతు.

ధావన, పుం దూత హరాకారా; దూత.

ధావనా, అం పరుగెత్తుట.

ధావా, పుం ఆక్రమణ ముట్టడి; పరుగెత్తుట.

ధింగ, స్త్రీం అల్లరి; ఉపద్రవము.

ధింగా, పుం సిగ్గులేనివాడు; పోకిరి.

ధింగాఈ, స్త్రీం పొగరుబోతు తనము; నిర్లజ్జ.

ధింగానా, సం పోకిరితనము చేయుట.

ధిక్, అవ్యం లానత నింద; ఛీ; థూ.

ధికానా, సం బాగుగ వేడిచేయుట; కాల్చి ఎర్రగచేయుట.

ధిక్కార, స్త్రీం లానత తిరస్కారము; చీవాట్లు.

ధియ, స్త్రీం కన్యక.

ధిరానా, సం ధమకానా బెదరించుట; భయపెట్టుట.

ధీంగ
ధీంగరా } పుం బలిష్ఠుడు; దుర్మార్గుడు.

ధీంగా, పుం బదమాష దుర్మార్గుడు;—ధీంగీ,—ముశ్తీ స్త్రీం బదమాషీ పోకిరితనము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

धीवर, पु० मछुवा పల్లెవారు.

धी, स्त्री० बुद्धि మనసు ; బుద్ధి ; కన్య.

धीजना, स० స్వీకరించు ; అంగీకరించు.

धीमा, वि० मंद మెల్లనగు ; మందగ మనముకల.

धीमान, पु० బుద్ధిమంతుడు.

धीया, स्त्री० लड़की కూతురు.

धीर, वि० ధైర్యముకల ; గంభీర స్వభావముకల. पु० धैर्य ధైర్యము ; సంతోషము.

धीरज, पु० ఓదార్చుట ;—बंधाना.

धीरे, क्रि० మెల్లగ.

धीवर, पु० दे० धींवर.

धुँई, स्त्री० సాంబ్రాణిధూపము.

धुँगार, स्त्री० बघार పోవు ; తిరుగ పోత.

धुँगारना, स० తాలింపువేయుట.

धुंध, स्त्री० గాలిదుమారమువలన కల్గు చీకటి. గాలిదుమారము ;—कार గర్జన ; అంధకారము.

धुंधला, वि० మసకగనుండు ; అస్పష్టముగ నుండు.

धुआँ, पु० పొగ ; ధూమము ;—कश पु० స్టీమరు ;—धार वि० తళుకు బెళుకుగల ; నల్లని ; ఘోరమగు.

धुआँना, अ० పొగచూరుట.

धुँआँयँध, वि० పొగచూరిన.

धुआँस, स्त्री० మినపపిండి.

धुकड़-पुकड़, पु० వ్యాకులత్వము ; వెనుక ముందులాడుట.

धुकड़ी, स्त्री० చిన్న సంచి.

धुकधुकी, स्त्री० గుండెభయము ; మిణుగురు పురుగు.

धुकना, अ० झुकना క్రిందకుపడుట.

धुन, स्त्री० लगन తదేకనిష్ఠ ; మనసు నందలి యుత్కంఠ ; చింత ; ఆలోచన ; ధ్వని ;—का पक्का పట్టుదల గలవాడు.

धुनकना, स० दे० धुनना.

धुनकी, स्त्री० దూది యేకుటకుపయోగించు విల్లు.

धुनना, स० ఏకుట ; చావమోదుట.

धुनि, स्त्री० ధ్వని ; నది.

धुनियाँ, पु० దూదేకులవాడు.

धुपेली, स्त्री० చెమట పొక్కులు.

धुबला, पु० లంగా.

धुरधर, वि० భారము వహించు;శ్రేష్ఠుడు.

धुर } पु० బండి ఇరుసు ; భారము ;
धुरा } ఆరంభము.

धुरियाना, स० దోషమును యుక్తిచే దాచుట.

धुरी, स्त्री० కాడి.

धुरीण, वि० భారము వహించు ; ముఖ్యుడగు.

धुर्रा, पु० కణము ; రవ, धुर्रे उड़ाना ఏదేని వస్తువును తుత్తునియులుగజేయుట ; అమితముగ చావమోదుట.

धुलना, अ० కడుగబడుట ; ఉతుకబడుట.

धुलाई, स्त्री० కడుగుపని ; ఉతుకుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ధులాना, స॰ కడిగించుట; ఉతికించుట.

ధువాँ, పు॰ ధే ధుఆँ.

ధువాँస, స్త్రీ॰ మ్రినపపిండి.

ధుస్స, పు॰ మంటిదిబ్బ; ప్రాకారము.

ధుస్సా, పు॰ మోటు ఉన్నితోచేసిన కప్పుకొను కంబళము.

ధూత, వి॰ మోసగాడగు.

ధూనీ, స్త్రీ॰ ధూపము; బైరాగులు వేసుకొను చలిమంట;—రమాना విరాగి యగుట.

ధూప, పు॰ ఘామ ఎండ;—ఘడీ స్త్రీ॰ కాలమును గుర్తెరుంగుట కుపయోగించునట్టి యంత్ర విశేషము;—ఛోఁఢ ఒక చోటనే ఒకప్పుడు ఒక రంగు మరియొకప్పుడు వేరొకరంగు కనిపించునట్టి వన్నెగల వస్త్రము. స్త్రీ॰ ధూపము.

ధూపదానీ, స్త్రీ॰ ధూపమిచ్చు సామగ్రినుంచు పెట్టె.

ధూపబత్తీ, స్త్రీ॰ అగరువత్తి.

ధూమ, పు॰ ఉపద్రవ పొగ; ఉత్పాతము. స్త్రీ॰ గల్లంతు.

ధూమధడక్కా, పు॰ / ధూమధామ, స్త్రీ॰ ఆడంబరము; వైభవము.

ధూమపాన, పు॰ పొగత్రాగుడు.

ధూమపోత, పు॰ స్టీమరు.

ధూమిల, వి॰ పొగవన్నెగల; అస్పష్టమైన.

ధూస్ర, వి॰ బూడిదవన్నెగల.

ధూరా, పు॰ దుమ్ము; చూర్ణము;—ఢేనా మోసగించుట.

ధూవాँ, పు॰ పొగ.

ధూర్త, వి॰ కపటి మోసకాడగు; జూదరియగు.

ధూల / ధూలీ, స్త్రీ॰ దుమ్ము;—ఉఢానా దోషములు వెలిబుచ్చుట.

ధూసనా, స॰ మర్దనచేయుట; కూరుట.

ధూసర / ధూసరిత, వి॰ బూడిద వర్ణముగల; దుమ్ముతోనిండిన.

ధూహా, పు॰ దిబ్బ; పశువులను జడిపించుటకై చూపించు వస్తువు.

ధృత, వి॰ పట్టుకొనబడిన; ధరించిన.

ధృతి, స్త్రీ॰ ధైర్యము; మనోనిశ్చయము.

ధృష్ట, వి॰ దిట్టతనముకల; సిగ్గులేని.

ధృష్టతా, స్త్రీ॰ అనుచిత సాహసము.

ధేరా, వి॰ వంకరచూపుగల.

ధేలా, పు॰ అరకాని.

ధేలీ, స్త్రీ॰ అర్ధరూపాయి.

ధోంధా, పు॰ ముద్ద; వికారమగు లావుగల శరీరము; పనికిరానివాడు.

ధోకఢ్, వి॰ బలిష్ఠుడగు.

ధోకా / ధోఖా, పు॰ ఛల మోసము. ధోఖే కీ టట్టీ స్త్రీ॰ భ్రమ కలిగించు వస్తువు.

ధోఖేబాజ్, వి॰ మోసకాడు; ధూర్తుడు.

ధోఖేబాజీ, స్త్రీ॰ మోసము.

ధోతర, పు॰ మోటుబట్ట.

ధోతీ, స్త్రీ॰ ధోవతి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ధోనా, స॰ పిటితో కడుగుట; కడిగి శుభ్రముచేయుట.
ధోబిన, స్త్రీ॰ చాకలిది.
ధోబీ, పు॰ చాకలివాడు;—ఘాట చాకలివాని బండ.
ధోర, పు॰ అంచు; వెల్లువ; సామీప్యము.
ధోరీ, పు॰ బరువుమోయువాడు; ప్రధానుడు; ముఖ్యుడు; శ్రేష్ఠుడు.
ధోవన, స్త్రీ॰ కడిగిననీరు; ఉతుకుట.;
ధోంక, స్త్రీ॰ వడతగులుట; వేడిమి; ఎండ గాడ్పు.
ధోంకనా, స॰ నిప్పుపై విసరుట; శిక్ష వేయుట.
ధోంకనీ, స్త్రీ॰ భాథి కొలిమిత్తి; నిప్పు ఊదుగొట్టము.
ధోంకా, స్త్రీ॰ వడగాడ్పు.
ధోంజనా, వి॰ కాలితో నలిపివేయుట. స్త్రీ॰ చురుకుగల; సాహసముగల; దృఢమైన.
ధోంస, స్త్రీ॰ బెదురు; ఆదలింపు; అధికారము; మోసము.
ధోంస పట్టీ, స్త్రీ॰ మోసము.
ధోంసా, పు॰ పెద్దనగారా; సామర్థ్యము; శక్తి.
ధోత, వి॰ సాఫ కడుగబడిన; శుభ్రమగు.
ధోరా, వి॰ తెల్లని.
ధోరాహర, పు॰ ఆటక; మిద్దె.
ధోల, స్త్రీ॰ చెంపదెబ్బ. వి॰ తెల్లని.
ధోల ధప్పడ, పు॰ కొట్లాట; గల్లంతు.
ధోలా, వి॰ సఫేద తెల్లని.
ధ్యానా, స॰ ధ్యానించుట.
ధ్యేయ, వి॰ ధ్యానముంపదగిన. పు॰ లక్ష్యము.
ధ్రువ, వి॰ స్థిరమగు; అచలమగు.
ధ్వంసక } వి॰ నాశము చేయు.
ధ్వంసీ }
ధ్వజ, పు॰ గురుతు; జండా.
ధ్వజా, స్త్రీ॰ ఝండా పతాకము; గురుతు.
ధ్వస్త, వి॰ నాశమైన.

న

నంగధడంగ } వి॰ దిసమొలవాడు.
నంగా }
నంగాబుచ్చా, వి॰ పరమదరిద్రుడగు.
నంగియానా, స॰ అంతయు లాగికొనుట.
నంద, పు॰ ఆనందము; పుత్రుడు.
నందన, పు॰ కొడుకు. వి॰ సంతోషించు.
నందిత, వి॰ ఆనందించిన; సుఖియగు.
నందోయీ, పు॰ ఆదబిడ్డ మగడు.
నంబరీ, వి॰ నంబరుకల; పొందిన.
న, అవ్య॰ వలదు; కాదు.
నఅత, స్త్రీ॰ ప్రశంస; స్తుతి.
నఈమ, స్త్రీ॰ స్వర్గము; శ్రేష్ఠమైన వస్తువు. ప్రేమ; బుజ్జగింపు.
నక్కటా } పు॰ ముక్కు-తెగిన; సిగ్గు-
నకటా } పోయిన; అపకీర్తివడినిన.
నకచఢా, వి॰ ముక్కోపి.
నక్కద, పు॰ } రొక్కము; ధనము.
నక్కదీ, స్త్రీ॰ }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నక్‌ద్-జాన, స్త్రీం ఆత్మ.

నక్‌ద్-దమ, క్రిం ఒంటరిగా.

నకక్షల, పుం ముక్కున ధరించు లవంగపు టాకారముగల నగ లేక దాని పుడక.

నకబ, స్త్రీం సేధ కన్నము :—నాన పుం కన్నము వేయువాడు :—నానీ కన్నము వేయుట.

నకబేసర, స్త్రీం ముక్కుబేసరి.

నకరా, పుం ఏ విధమయిన పరిచయము లేమి.

నక్షల, స్త్రీం ఒక దానిని చూచి వ్రాసినది ; ఒకదాని అనుకరణము :—నవీస పుం కోర్టులో నకళ్లు వ్రాయువాడు.

నకలే-మజ్‌హబ, పుం ఒక మతమును వదలి ఇంకొక మతమును స్వీకరించుట.

నకలేల, స్త్రీం పడవమోకు.

నకసీర, స్త్రీం ముక్కు వెంటరక్తము ప్రవహించుట ; రక్తపిత్తము.

నకహత, స్త్రీం ఖుశామ్ద సువాసన.

నకాబ, స్త్రీం సన్నని రంగు బట్ట :—పోశ ముఖముపై మేలి ముసుగు ధరించినది.

నకార, పుం అస్వీకారము తెల్పు లేదు కాదను మాటలు.

నకారా, విం పనికిరాని.

నక్కాశి, స్త్రీం దే నక్కాశి.

నకాహత, స్త్రీం బల హీనత ; దౌర్బల్యము.

నకియానా, ఈం ముక్కుతో మాట్లాడుట ; నంగిమాట మాటాడుట.

నక్లీజ్, విం పడగొట్టునది ; నాశనము జేయు ; విపరీతమైన.

నకీబ, పుం వంధీజన వందిమాగధులు ; భట్రాజు.

నక్లీర, విం తుచ్ఛమగు.

నకీహ, విం బలహీనమైన.

నక్తల, పుం నెవల్లా ముంగిస ; పుత్రుడు.

నకేల, స్త్రీం ఒంపు ముక్కుకు కట్టు ముక్కుత్రాడు ; ముక్కుత్రాడు.

నక్కా, పుం సూది బెజ్జము.

నక్కార, పుం అవమానము ; తిరస్కారము.

నక్కారచి, పుం నగారా వాయించువాడు.

నక్కారా, పుం దుందుభి ; నగారా.

నక్కాల, పుం ధూర్తుడు ; అనేక వేషములు వేయువాడు.

నక్కాశ, పుం నగిషీ పనిచేయువాడు.

నక్కాష, విం పెద్ద ముక్కు గల వాడు ; తన్ను తానెంతో గౌరవముకలవాడని తలంచువాడు ; అందరికి భిన్నముగ వేరొక త్రోవ నడచువాడు.

నక్షన్, పుం భంగము చేయుట.

నక్త, పుం రాత్రి. విం సిగ్గు చెందిన.

నక్క, పుం ముక్కు ; మొసలి.

నక్క, స్త్రీం దే నక్కల.

నక్షశ, విం అంకితము లేక వ్రాయబడిన ; పుం చిత్తరువు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నక్షా, పు॰ పటము ; చట్టము :— నిగార్ చిత్రలేఖకుడు.

నక్షీ, వి॰ నగిషీ చేయబడిన వస్తువు.

నక్షే-ఆబ్, పు॰ సీటిపై గీచిన గీటు ; తొందరలో చెడిపోవు వస్తువు.

నఖ, పు॰ గోరు.

నఖ్ఖ, స్త్రీ॰ దారము ; గాలిపటమునకు కట్టుదారము.

నఖనా, అ॰ ఉల్లంఘన మగుట ; స॰ ఉల్లంఘించుట.

నఖరా } పు॰ హావ భావములు ;
నఖరాతిల్లా } ఒయ్యారము.

నఖరీలా } వి॰ ఒయ్యారియగు.
నఖరేబాజ్ }

నఖ్వత, స్త్రీ॰ బడాయి ; గర్వము.

నఖాస, పు॰ పశువులను ముఖ్యముగ గుర్రములనమ్ము బజారు ; బజారు.

నఖోటనా, స॰ గీకుట.

నఖ్ఖ, పు॰ ఖర్జూరపు చెట్టు ; చెట్టు.

నఖ్ఖ-బంద్, తోట మాలి ; మైనముతో బొమ్మలు మొ. చేయువాడు.

నఖ్ఖిలిస్తాన, పు॰ అడవి ; తోట ; ఎడారిలోని జలాశయము.

నగ, పు॰ పహాడ్ కొండ ; చెట్టు ; భూషణము ; రత్నము ; సూర్యుడు ; పాము.

నగణ్య, వి॰ తుచ్ఛమైన.

నగద్, పు॰ దే॰ నక్కద్.

నగారా, పు॰ దే॰ నగ్మ.

నగాడా, పు॰ నగారా.

నగీచ, క్రి॰ సమీపమున.

నగీనా, పు॰ రత్నము ; మణి :—నగ్ల రత్నాదికమును భూషణము లందు తాపించువాడు.

నగ్గ, వి॰ శ్రేష్ఠమైన.

నగ్మ, పు॰ గీతము ; రాగము ; మధుర స్వరము.

నగ్న, వి॰ దిస మొలగల, మొండి మొలగల.

నఘనా, స॰ దాటుట ; లంఘించుట.

నచతియా } పు॰ నృత్యము సల్పువాడు.
నచవయా }

నచానా, స॰ నృత్యము చేయించుట ; వినిగి వేసారు నట్లు చేయుట ; ఇటు నటు వరుగు లిడునట్లు చేయుట.

నజ్దీక, వి॰ సమీపమునయున్న.

నజ్మ, స్త్రీ॰ కవిత పద్యము ; కవిత.

నజ్ర్, స్త్రీ॰ దృష్టి చూపు ; దయచూచుట ; నిరీక్షించుట ; కాసుక :—పర చఢ్నా కంటికి నచ్చుట :—ఫిస్లానా మెరుగువలన చూపునిలువక పోవుట :—లగానా దృష్టి తగలుట :—బాంధనా దయతో చూచుట ; గారడీ లేక మంత్రాదుల వలన ఒక వస్తువునుమరొక వస్తువుగా మార్చుట ; —ఉతారనా దృష్టి దోషమును తొలగించుట.

నజ్రన్దాజ్, వి॰ దృష్టి తగలని ; గౌరవములేని.

నజ్రగాహ్, పు॰ నాట్యశాల.

నజ్ర్-గుజ్ర్, స్త్రీ॰ చెడుదృష్టి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నజ్రబంద, విం నిర్వాసన దండనగల : ఒక చోటి నుండి మరి యెచ్చటికిని వెడలనివ్వకుండునట్టి దండన.

నజ్రబాగ్, పుం ప్రమోదోద్యానము.

నజ్రబాజ్, విం తీక్ష్ణమైన చూపు కల నేర్పరి : తెలివిగల.

నజ్రసానీ, స్త్రీం పునర్విచారణ.

నజ్రానా, ఆం దృష్టిదోషము తగులుట. పుం కానుక : నజరు.

నజ్లా, పుం రొంప : పడిసెము.

నజ్అ, పుం దేం నజ్అ మరణ సమయమున అంతిమశ్వాస.

నజాకత, స్త్రీం సుకుమారతా నాజూకుతనము : సున్నితము : నాణ్యము.

నజాత, స్త్రీం మోక్షము : విముక్తి.

నజాబత, స్త్రీం సజ్జనత్వము : శిష్టత : మంచివంశము.

నజ్ఞామత, స్త్రీం దేం నిజ్ఞామత.

నజ్ఞారత, స్త్రీం నాజరుపదవి లేక ఆతని కార్యాలయము.

నజ్ఞారా, పుం దృశ్యము : చూపు.

నజ్ఞారాబాజీ, స్త్రీం ప్రేమ దృష్టితో చూచుట.

నజ్ఞాసత, స్త్రీం అపవిత్రత : మురికి.

నజ్ఞిస, విం మురికియైన.

నజీబ, పుం కులీన మంచివంశీయుడు.

నజీర, స్త్రీం దృష్టాంత ఉదాహరణము.

నజూమ, పుం జ్యోతిష్యము.

నజూమీ, పుం జ్యోతిష్కుడు.

నజూల, పుం అవతరణము : దిగుట.

నజ్జార, పుం ఖఢ్ఢే వడ్రంగి.

నజ్ద, పుం ఎత్తైన భూమి.

నజ్మ, పుం నక్షత్రము.

నజ్ర, స్త్రీం ఏర్పాటు : ముత్యముల కూర్పు.

నజ్ల, పుం సర్కారు భూమి.

నట, పుం నాట్యము చేయువాడు.

నటఖట, విం చంచలుడు : గోలచేయువాడు : ధూర్తుడు.

నటనా, స్త్రం నాట్యము చేయుట.

నటవర, పుం ముఖ్యుడగునటుడు : శ్రీకృష్ణుడు.

నటవా, పుం కోడె : గిత్త.

నటసాల, స్త్రీం నాప్పి.

నటిన, స్త్రీం నటుని భార్య.

నటీ, స్త్రీం వేశ్య : నర్తకి.

నఠనా, ఆం నష్టమగుట. స్త్రం నష్టము చేయుట.

నఢనా, స్త్రం గ్రుచ్చుట : కట్టుట : బిగించుట.

నతి, స్త్రీం ప్రణామ వంగుట : వినయము.

నతిని, స్త్రీం దౌహిత్రి : పుత్రికపుత్రిక.

నతీజా, పుం పరిణామము : ఫలము.

నత్థు, స్త్రిం లేనిచో : కాకున్న : కానిచో.

నత్థీ, స్త్రీం కాగితములు లేక బట్టల తునియలను ఒకటిగ చేర్చి క్రాతు లేక పిన్ను సాయమున సురక్షితము చేసియుంచుట : పైలు.

నథ, స్త్రీం ముక్కు పోగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నథనా, పుం ముక్కు-రంధ్రము; ముక్కు-కొనభాగము. ఆం బెజ్జము వేయబడుట.

నథనీ, స్త్రీం బులాకీ; ముక్కు-త్రాడు.

నథునా, పుం దే॰ నథనా.

నథునీ, స్త్రీం దే॰ నథనీ.

నద, పుం పడమరవైపు ప్రవహించునది.

నదామత, స్త్రీం సిగ్గు; పశ్చాత్తాపము; సిగ్గత.

నదారద, విం అదృశ్యమైన.

నదీదా, విం ఎక్కడ ఏమీ చూడనటు వంటి; లోభి.

నదీమ, పుం చెలికాడు; పొరుగువాడు.

నద్దాఫ, పుం దూదేకువాడు.

నధనా, ఆం ఎద్దును కాడికి పూన్చుట; ఎదేని కార్యమనుష్ఠింపబడుట.

ననద, స్త్రీం ఆడుబిడ్డ.

ననదోఈ, పుం ఆడుబిడ్డ మగడు.

ననవార, స్త్రీం } అమ్మ నాయనగారి
ననిహాల, పుం } ఇల్లు.

నన్హా, విం చోటా చిన్న; పసి (బాలుడు).

నపాఈ, స్త్రీం కొలత; కొల్చినందులకు కూలి.

నపాక, విం అపవిత్రుడగు.

నపుఆ, పుం నేరుమొ. కొలత పాత్రలు.

నఫకా, పుం తిండి ఖర్చు; భరణ పోషణకగు వ్యయము.

నఫర, పుం దాసుడు; సేవకుడు.

నఫరత, స్త్రీం భగ్గా ఏవగింపు.

నఫరీ, స్త్రీం రోజుకూలి; శాపము.

నఫస, పుం శ్వాస; క్షణము; ఆత్మ; ప్రాణము; ఉనికి; పురుషుని లింగము;—పరవర, విం మనోహరమైన.

నఫసానఫసీ, స్త్రీం వైమనస్యము; జగడము.

నఫసానియత, స్త్రీం స్వార్థపరత్వము; గర్వము.

నఫసానీ, విం ఆత్మసంబంధమైన.

నఫసీ, విం స్వంతమైన; వ్యక్తిగత మగు.

నఫా, పుం లాభము.

నఫాయస, స్త్రీం ఉత్తమ వస్తువులు.

నఫాస, పుం ప్రవృత్తి; నాభినాళము.

నఫాసత, స్త్రీం నాణ్యముగనుండుట; సున్నితముగనుండుట.

నఫీ, స్త్రీం లేమిడి; అస్తిత్వము లేక పోవుట; అస్వీకారము; తొలగించుట.

నఫీర, విం అసహ్యించుకొను. స్త్రీం ఏడుపు.

నఫీరీ, స్త్రీం సన్నాయి.

నఫీస, విం తాజా ఉత్తమము; స్వచ్ఛము; సుందరము.

నఫ్స, పుం దే॰ నఫస.

నఫ్సేఅమ్మారా, పుం చెడు పనుల వైపు వంగు మనోప్రవృత్తి.

నఫ్సేనఫాసీ, స్త్రీం మంచి వ్యక్తిత్వము.

నబర్ద్, స్త్రీం యుద్ధము.

నబాత, స్త్రీం కూరగాయలు; పటిక బెల్లము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నబీ, పు॥ ఈశ్వరుని దూత; ప్రవక్త.

నబేఁడ్నా, స॥ నిర్ణయించుట.

నబేఁడా, పు॥ నిర్ణయము: తగవు; న్యాయము.

నబ్ఞ, స్త్రీ॥ నాడి.

నబ్బాజ్, పు॥ నాడీచూచు వైద్యుడు.

నభ, పు॥ ఆకాశము.

నమ, వి॥ తడిసిన; చెమ్మగిల్లిన.

నమక, పు॥ ఉప్పు:—మిఁచే లగానా ఇంపుగా కబుర్లు చెప్పుట.

నమకహ్వార, వి॥ ఉప్పుతిను; సాలింపబడు.

నమకసార, పు॥ ఉప్పుకొఠారు.

నమకహరామ, పు॥ కృతఘ్నుడు.

నమకహలాల, పు॥ కృతజ్ఞుడు.

నమకీన, వి॥ ఉప్పని. పు॥ ఉప్పు కలిసిన పిండివంట.

నమగీరా, పు॥ షామియానా డేరా: మంచు నాపుటకువేయు గుడారపు ముతకబట్ట.

నమదా, పు॥ దట్టమైన ఉన్ని గుడ్డ.

నమన, ఇ॥ వంగుట; నమస్కరించుట.

నమానామ, వి॥ తడిసిన; చెమ్మగిలిన.

నమాజ్, స్త్రీ॥ నమాజు: మసల్మానుల సంధ్యావందనము లేక ప్రార్థన.

నమాజ్ఞీ, పు॥ నమాజు చదువువాడు.

నమానా, స॥ వంచుట; లొంగదీయుట.

నమిశ, స్త్రీ॥ పాలఖోవా.

నమీ, స్త్రీ॥ నెమ్మి; చెమ్మ.

నమూద, స్త్రీ॥ ఉదయము; పొంగు; గుర్తు; డాబుసరి; సాఙ్కేతికరము.

నమూదార, వి॥ కంటికగుపడు; ప్రకటమగు.

నమూనా, పు॥ మాదిరి.

నమ్ర, వి॥ వంగిన; వినయముకల; —తా స్త్రీ॥ వినయము; అడకువ.

నయ, పు॥ నీతి; నమ్రత.

నయన, పు॥ కన్ను:—గోచర వి॥ కంటి యెదుటనున్న.

నయనపట, పు॥ కనురెప్ప.

నయానా, ఇ॥ వంగుట; వ్రేలాడుట. పు॥ కన్ను.

నయనాగర, వి॥ నీతి నిపుణుడగు.

నయశాల, వి॥ నీతిజ్ఞుడు; అడకువకల.

నయా, వి॥ క్రొత్తని; నూతనమగు.

నయామ, పు॥ కత్తియొర.

నర, పు॥ పురుషుడు; విష్ణువు; అర్జునుడు; శివుడు.

నరకట / నరకుల } పు॥ పేముపంటి ఒక చెట్టు.

నరగా, పు॥ మృగములను వేటాడుటకు చేరు మనుష్యుల గుంపు; సమూహము; ఆపద.

నరగిస, స్త్రీ॥ ఉల్లిమొక్కవంటి ఒక మొక్క.

నరదన, స్త్రీ॥ గర్జన.

నరదవాఁ, పు॥ మురికి తూము.

నరదారా, పు॥ నపుంసకుడు; పిరికిపంద.

నరమ, వి॥ మెత్తని.

నరమట, స్త్రీ॥ మెత్తని మట్టికల్గిన భూమి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नरमा, स्त्री॰ బూరుగ దూది; చెప్పు క్రింది భాగము.

नरमाना, स॰ మెత్తనచేయుట; శాంతింప జేయుట. अ॰ మెత్తపడుట; శాంతించుట.

नरसों, क्रि॰ గడచిన లేక రాబోవు నాల్గవ దినము.

नरहड़, स्त्री॰ పిక్క; తొడ.

नराच, पु॰ బాణము.

नरी, स्त्री॰ తోలు.

नरोह, स्त्री॰ పిక్క యొముక.

नर्तक, पु॰ నృత్యము చేయువాడు.

नर्दन, स्त्री॰ భీషణమగు ధ్వని.

नर्दबाजी, स्त्री॰ పచ్చీనువంటి ఒక ఆట.

नर्दबान, स्त्री॰ మెట్లు.

नर्म, पु॰ परिहासము.

नर्मद, पु॰ मस्खरा హాస్యగాడు.

नल, पु॰ మురికి నీరుపోవుటకై యుండు కాలువ లేక గొట్టము.

नलवा, पु॰ పశువులకు మందు త్రాగించు వెదురుగొట్టము.

नलाना, स॰ కలుపుతీయుట.

नलिका, स्त्री॰ గొట్టము.

नलिनी, स्त्री॰ తామర.

नली, स्त्री॰ సన్నని చిన్న గొట్టము; తోలు యెముక.

नव, वि॰ క్రొత్తని; నూతనమగు.

नवना, अ॰ వంగుట.

नवनीत, पु॰ వెన్న.

नवरंग, वि॰ సుందరమైన.

नवल, वि॰ నవీనమగు; సుందరమగు.

नवला, स्त्री॰ స్త్రీ.

नवा, स्त्री॰ సంగీతము; ధ్వని; సంపత్తి; సేన.

नवागत, वि॰ క్రొత్తగవచ్చిన.

नवाज़, वि॰ దాలిచూపు.

नवाज़िश, स्त्री॰ దయ.

नवाड़ा, पु॰ పడవ.

नवाबज़ादा, पु॰ నవాబు పుత్రుడు; విలాస వంతుడు.

नवाबी, स्त्री॰ నవాబు పదవి; మిక్కుటమగు అపవ్యయము.

नवाला, पु॰ कौर ముద్ద.

नवासा, पु॰ దౌహిత్రుడు; కుమార్తె కుమారుడు.

नवाह्न, पु॰ తొమ్మిది దినములలో పూర్తియగు రామాయణ పారాయణము.

नविश्त, स्त्री॰ దస్తావేజు.

नविश्ता, वि॰ వ్రాయబడిన. पु॰ దస్తావేజు; ప్రారబ్ధము; అదృష్టము.

नवी, स्त्री॰ ఆవు పందపుతాడు.

नवीन, वि॰ క్రొత్త.

नवीस, पु॰ వ్రాయసకాడు; లేఖకుడు.

नवीसी, स्त्री॰ వ్రాత.

नवेद, स्त्री॰ పిలుపు; నిమంత్రణ.

नवेला, वि॰ క్రొత్తని; తరుణడగు.

नवोढ़ा, स्त्री॰ క్రొత్తగ పెండ్లియైనది.

नश्य, वि॰ క్రొత్తయైన; స్తుతింపదగిన.

नशा, पु॰ నిషా; మత్తు; గర్వము; —खोर త్రాగుబోతు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नशात, स्त्री० ఆనందము.
नशीन, वि० కూర్చుండు ; అధిష్ఠించు.
नशीनी, स्त्री० కూర్చుండుట.
नशीला, वि० మత్తుకలగజేయు.
नशेब, पु० పల్లపు భూమి.
नशेबाज़, पु० త్రాగుబోతు.
नशेमन, पु० మేడ ; విశ్రాంతిపొందుటకు ఏకాంతస్థానము ; గూడు.
नश्तर, पु० ఆపరేషనుచేయుటకు వైద్యులుపయోగించు శస్త్రము.
नश्वर, वि० నశించునట్టి.
नश्र, पु० వ్యాపింపచేయుట ; వ్యాప్తి ; మానసికచింత.
नस, स्त्री० నరము ; నాడి.
नसब, पु० వంశము ; నాటుట ;—नामा వంశావళి.
नसर, स्त्री० గద్యము ; వచనము ; సహాయత. पु० గ్రద్ద.
नसरानी, पु० క్రైస్తవుడు.
नसल, स्त्री० వంశము ; కులము.
नसवार, स्त्री० सुँघनी నశ్యము.
नसाना, अ० నాశమగుట.
नसायह, स्त्री० ఉపదేశము.
नसीठ, पु० దుశ్శకునము.
नसीनी, स्त्री० నిచ్చెన.
नसीब } पु० అదృష్టము ; భాగ్యము ;
नसीबा } ప్రారబ్ధము ;—वर అదృష్టవంతుడు.
नसीम, स्त्री० చల్లని పిల్లవాయువు.
नसीर, पु० సహాయకుడు.
नसीला, वि० నులినరములుగల.
नसीहत, स्त्री० ఉపదేశము ; మంచి సలహా.
नसूड़िया, वि० చూచుట లేక తాకుటకు ఏవగింపుగా నుండువాడు.
नसूह, वि० శుభ్రమైన.
नसेनी, स्त्री० నిచ్చెన.
नस्क, पु० ఏర్పాటు ; ప్రణాలి.
नस्ख़, पु० ప్రతిలిపి.
नस्ता, स्त्री० పశువులముక్కు రంధ్రము.
नस्ब करना, स० స్థాపించుట.
नस्र, स्त्री० दे० नसर.
नस्ल, स्त्री० दे० नसल.
नस्सार, पु० మంచి వచన పుస్తకములు వ్రాయు రచయిత.
नह, पु० గోరు.
नहछू, पु० వివాహమున జరుగు గోదాన మంగళమను సంస్కారము. ఇందు వరునికి క్షురకర్మకావించెదరు.
नहज, पु० చక్కని మార్గము ; పద్ధతి.
नहना, स० दे० जोतना పూయుట.
नहर, स्त्री० కాలువ.
नहरनी, स्त्री० గోరుగల్లు.
नहल, स्त्री० తేనెటీగ.
नहस, वि० అరసికమైన ; అశుభమైన.
नहसुत, स० గోటిరేఖ లేక గీర.
नहाना, अ० స్నానముచేయుట.
नहार, वि० ప్రాతఃకాలమునుండి ఏమియు తినని ; पु० పగలు.
नहारी, स्त्री० అల్పాహారము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నహీఁ, అవ్యం లేదు; కాదు:—తో లేనిచో —నహీ వరవా లేదు; లేకున్న మానె.

నహీఫ్, విం బలహీనమైన.

నహీబ్, పుం భయము; దోపిడి.

నహ్ఫత, స్త్రీం ఉదాసీనత; ఖిన్నత్వము.

నాఁఘనా, సం లంఘించుట; దాటుట.

నాఁద, స్త్రీం పశువులకు కుడితి మొ. పోయు తొట్టి.

నా, అవ్యం ధే నహీఁ.

నా-ఆషానా, విం అపరిచితమగు.

నా-ఇత్తిఫాఖీ, స్త్రీం ఐకమత్యము లేమి; విరోధము.

నాఇన, స్త్రీం మంగలిది.

నాఈ, విం సాటియగు; సమానమగు.

నాఈ, పుం మంగలివాడు.

నాఉస్, పుం మాంత్రికుడు.

నాఉమ్మేద్, విం నిరాశచెందిన.

నాఉమ్మేదీ, స్త్రీం నిరాశ.

నాఉ, పుం మంగలి.

నాకంద, విం నేర్పులేని; గ్రామీణుడగు. పుం రెండు సంవత్సరముల వయస్సు గుర్రపుపిల్ల.

నాక, స్త్రీం ముక్కు; మర్యాద; చీమిడి; —కటనా మర్యాద పోవుట; —మేఁ దమ్ కరనా ఎక్కువ ఇబ్బంది పెట్టుట; నాకోఁ చనే చబానా ఎక్కువ ప్రయాస పెట్టుట;—రఖ్ లేనా మర్యాద కాపాడుట;—కా బాల్ యెల్లప్పుడు దగ్గర నుండు ప్రియమిత్రుడు లేక మంత్రి; —రగడ్‌నా భ్రమింపుట; చేతులు నలుపుట;—సికోడ్‌నా అసహ్యించుకొనుట.

నాక, విం నిందియున్న; పూర్ణమైన.

నాకఢా, పుం ఒక విధమగు నాసారోగము.

నా-కదర్, విం గౌరవము తెలియని; గుణజ్ఞత లేని.

నా-కదరీ, స్త్రీం గుణముల నాదరించక పోవుట.

నాకస, విం నీచుడైన.

నాకా, పుం ముహానా ప్రవేశద్వారము; సూదిబెజ్జము; నిపాయి:—బందీ స్త్రీం ప్రవేశద్వారము సరికట్టుట; ఆడ ఒంపె.

నా-కాబిల్, విం యోగ్యుడుకాని.

నాకామ, విం పని సిద్ధించని; విరాశదగు.

నా-కామా } విం పనికిరాని; అక్కర
నా-కారా } కురాని; చెడు.

నాక్షిల్, విం ఇతరుల ననుకరించు; వర్ణన చేయు.

నాక్సిస్, విం పనికిరాని; చెడు; అపూర్ణమగు.

నాక్తు, పుం చెద పురుగులు పెట్టు మట్టి పుట్ట.

నాక్షస, పుం శంఖము.

నాకేదార్, పుం కావలివాడు.

నాఖనా, సం నాశముచేయుట.

నా-ఖలఫ్, విం అయోగ్యుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नाख़ुदा, पुं० నావికుడు.

नाख़ुन, पुं० दे० नाख़ून; अक़्ल के नाख़ुन लेना బుద్ధి నుపయోగించి పనిచేయుట; नाख़ुने शमशेर కత్తి ధార; పశువులగిట్ట.

नाख़ुश, वि० అప్రసన్నుడగు; కుపితుడగు.

नाख़ून, पुं० గోరు.

ना-ख़्वादाँ, वि० చదువులేని; పిలువని.

नाग, पुं० పాము; ఏనుగు.

नागफनी, स्त्री० నాగజెముడు; రక్కెస.

नागबेल, स्त्री० తమల ఫాకు; తమల పాకు తీగ.

नागर, पुं० చతురుడు.

नागरमोथा, पुं० తుంగ.

नागवल्ली, स्त्री० తమలపాకు తీగ.

नागवार, वि० అసహ్యమైన; అప్రియమగు; అజీర్ణమగు.

नागहाँ, क्रि० తటాలున; అకస్మాత్తుగ.

नागहानी, स्त्री० ఆకస్మికముగ.

नाग़ा, पुं० నాగా; విఘ్నము.

नागाह, क्रि० హఠాత్తుగా.

नागिन, स्त्री० ఆడపాము.

नागुला, पुं० ముంగిస.

नाच, पुं० నృత్యము; పని; ప్రయత్నము;—रंग ఆమోద ప్రమోదము; విలాసములు.

नाचना, अ० నాట్యమాడుట.

नाचाक़, वि० జ్వరపడిన; సన్నని; నీరపించిన.

नाचार, वि० लाचार విధిలేని; గత్యంతరములేని; అసహాయుడగు. क्रि० వివశుడయి.

नाचीज़, वि० తుచ్ఛమగు; అక్కరకు రాని.

नाज, पुं० ధాన్యము.

नाज़, पुं० మిడిసి పాటు; విలాసము; గర్వము;—नख़रा కులుకు; ఒయ్యారము.

नाज़नी, स्त्री० అందకత్తె.

नाजबरदार, पुं० ముఖస్తుతి చేయువాడు.

नाज़बरदारी, स्त्री० హావభావములు.

नाज़-बालिश, पुं० మెత్తని బాలీసు.

नाजाँ, वि० గర్విష్ఠి; గర్వితుడు.

नाजायज़, वि० అనుచితమైన; తగని.

ना-ज़िन्स, वि० ఇతరజాతికి సంబంధించిన; అయోగ్యుడగు; నీచుడైన; పోలికలేని.

नाज़िम, वि० ఏర్పాట్లు చేయువాడు.

नाज़िर, वि० చూచువాడు; దర్శకుడు. पुं० తనిఖీ చేయువాడు; విచారణ కర్త.

नाज़िरा, पुं० చూడగల శక్తి.

नाज़िरीन, पुं० दर्शक ప్రేక్షకులు; పాఠకులు.

नाज़िल, वि० క్రిందపడునట్టి.

नाज़िला, पुं० संकट ఆపద.

नाज़िश, स्त्री० గర్వము; విర్రవీగు తనము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నాజుక, విం నాజూకు ; సున్నితమగు ; కోమలమగు;—दिमाग़ या मिज़ाज విం సహనశక్తి లేని ; ఆపదకలుగ జేయు స్వభావము కల ;—फ़हमी సూక్ష్మదర్శిత.

నాజుక-తబా, విం సహనశక్తి లేని.

నాజుకీ, స్త్రీం నాజూకు ; కోమలత్వము; మంచి : గర్వము.

నా-ఖేబ, విం భక్తి చూపుట కింపులేని; అందవిహీనమైన.

నాఖో, స్త్రీం మిడిసి పడు స్త్రీ ; విలాసవతి.

నాటనా, ఇం మాటపై నిలబడకుండుట; ఒప్పుకొనకుండుట.

నాటా, విం పొట్టి.

నాఠా, పుం ముందు గాని వెనుక గాని వారసులు లేనివాడు.

నాఢా, పుం గుడ్డబందు ; నూలుపెద్ది.

నాఢియా, పుం వైద్యుడు.

నాత, పుం బంధువులు ; సంబంధము.

నాతవాఁ, విం దుర్బలుడగు ; శక్తిహీనుడగు.

నాతా, పుం సంబంధము; బాంధవ్యము.

నాతిక, పుం వాక్శక్తికలవాడు; తెలివిగలవాడు. విం దృఢమైన.

నాతిన, స్త్రీం కుమార్తె ; మనుమరాలు.

నాతీ, పుం కూతురు కొడుకు ; మనుమడు.

నాతేదార, పుం బంధువులు.

నాథనా, సం పశువుల ముక్కునకు త్రాడు వేయుట ; ఏదేని వస్తువును భేదించి దానికి దారము దూర్చుట.

నాదాన, విం తెలియని ; మూర్ఖుడగు.

నాదానీ, స్త్రీం తెలియని ; అజ్ఞానము.

నాదార, విం కంగాల నిరుపేదయైన.

నాదిమ, విం లజ్జితుడగు; సిగ్గుచెందిన.

నాదియా, పుం గంగిరెద్దు.

నాదిర, విం అద్భుతమగు ; విచిత్రమగు :—शाहे स्त्रीం ఢిల్లీ యందు నాదిర్షాచేసిన అత్యాచారములవంటి అత్యాచారము ; ఘోరమగు అన్యాయము ; దౌర్జన్యము.

నాదిరీ, స్త్రీం ఒక విధమైన చొక్కా ; జుబ్బా ; పేకముక్కలలోని ఆసు.

నాదిహంద, విం పైకముతీసుకొనిఇయ్యని.

నాధీదా, విం ఎక్కడ ఏమీ ఎప్పుడు చూడని ; తినుబండారములను జాగ్రత్తగా జూచు.

నాధనా, సం పశువులను త్రాడుతో పూన్చుట లేక జతపరచుట.

నాన, స్త్రీం చపాతీ రొట్టె ; నాను రొట్టె.

నానకార, పుం ధనము లేక భూమిని యితరుల యేర్పాటులలో నుంచుట.

నానఖతాఈ, స్త్రీం ఒకవిధమగు మిఠాయి.

నానబాఈ, పుం రొట్టెలు చేసి అమ్మువాడు.

నానబనఫ్కా, పుం అన్నవస్త్రములు ; తిండి ఖర్చులు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నానా, విం అనేకములగు. పుం మాతామహుడు.

నానిహాల్, పుం తల్లి పుట్టిల్లు.

నానీ, స్త్రీం అమ్మమ్మ.

నా-నుకర, పుం ఇనకార అనంగీకారము.

నాప, స్త్రీం కొలత.

నాపజోఖ
నాపతౌల } స్త్రీం కొలత లేక తూనిక.

నాపనా, సం కొల్చుట;అంచనావేయుట.

నాపసంద, విం ఇష్టములేని; నచ్చని.

నాపాక, విం అపవిత్రుడగు; మలినమగు.

నాపాయదార, విం క్షణభంగురమైన; మన్నికలేని.

నాపిత, పుం నాఈ మంగలివాడు.

నా-పైదా, విం పుట్టని; దాగియున్న; నష్టమైన.

నాఫ, స్త్రీం నాభి; బొడ్డు.

నా-ఫహమ, విం తెలియని; బుద్ధిలేని.

నా-ఫహమీ, స్త్రీం మౌఢ్యము.

నాఫా, పుం కస్తూరియుండు తిత్తి.

నాఫిర, విం ఏవగించుకొను.

నాబ, విం పవిత్రమైన; శుద్ధమైన; దవదపండ్లు.

నాబదాన, పుం పనాలా మురికికాలువ.

నాబాలిగ, విం ఈడు రాని; యుక్తవయసురాని.

నాబీనా, విం అంధుడు.

నాబూద, విం నష్ట నాశముచేయబడి.

నాభక, పుం కరక్కాయ.

నామంజూర, విం స్వీకరింపబడని.

నామ, పుం పేరు; ప్రసిద్ధి.

నామక, పుం పేరుగల; అనెడు.

నామజ్‌ద, విం ఎన్నుకొనబడిన; ప్రసిద్ధమైన (nominated).

నామధామ, పుం పేరుయూరు.

నామర్ద, విం నపుంసకుడగు; పిరికివాడగు.

నామనిశాన, పుం జాడ; గుర్తు.

నామలేవా, పుం పేరుతలచువాడు.

నామవర, విం నామీ పేర్వడసిన.

నామశేష, విం కీర్తిశేషుడైన; పేరు మాత్రము మిగిలిన.

నా-మహద్‌ద, విం హద్దులేని; అంతులేని.

నామా, పుం పత్రము; ఉత్తరము; గ్రంథము.

నామాక్‌ల, విం అయోగ్య యోగ్యుడుకాని.

నామా-నిగార, పుం సంవాదదాత.

నామీ, విం ప్రసిద్ధ విఖ్యాతమైన.

నామ్‌ఆఫిక, విం నచ్చని; అనుకూలముకాని.

నామ్‌నాసిబ, విం అనుచిత

నామ్‌మకిన, విం అసంభవమైన.

నామ్‌రాద, విం విఫల మనోరథుడగు; దురదృష్టవంతుడైన.

నామూజీ, స్త్రీం అగౌరవము.

నామూస, స్త్రీం ప్రతిష్ఠ; గౌరవము; పాతివ్రత్యము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నామూసీ, స్త్రీ అప్రతిష్ఠా నామోషీ; అవమానము.

నామోషీ, వి॰ వనికిరాని; అనుచితమైన; సాటిలేని.

నాయత, పు॰ వైద్యుడు.

నాయన, స్త్రీ మంగలిది.

నాయబ, పు॰ ముఖ్యుడు; ఒకని తరపున పనిచేయువాడు.

నాయాబ, వి॰ తొందరగా దొరకని; చాల శ్రేష్ఠమైన.

నారంగీ, స్త్రీ॰ నారింజకాయ.

నార, స్త్రీ॰ మెడ; గొంతు; కాలువ; మోకు.

నారకీ, వి॰ నరకము ననుభవించు; పాపియైన.

నారకీట, పు॰ ఆశచూపి నిరాశకల్గించు అధముడు.

నారవా, వి॰ అనుచితమైన; విఫలమనోరథుడైన.

నారా, పు॰ నాడా; గుర్రబందు; పెద్ద కేక; యుద్ధపు పిలుపు; స్లోగన్.

నారాజ్, వి॰ అప్రసన్న కుపితుడగు; కోపపడిన.

నారాజగీ } స్త్రీ॰ అసంతోషము;
నారాజీ } కోపము.

నారాస్త, వి॰ వంకరగానున్న.

నారియల్, పు॰ కొబ్బరి చెట్టు.

నాల్, స్త్రీ॰ నాళము; తూడు; కంకెయుండు యినె; గొట్టము; నీరు ప్రవహించుస్థానము;—ఖద్ద గుర్రపు దెక్కల నాళము.

నాలకీ, స్త్రీ॰ ఒక పల్లకి.

నాలా, క్రి॰ ఏడ్పుగొట్టు; ఏడ్చి ఫిర్యాదు చేయు.

నాలా, పు॰ కాలువ.

నాలాయక్, వి॰ అయోగ్య యోగ్యత లేని; మూర్ఖుడైన.

నాలాయకీ, స్త్రీ॰ అయోగ్యత.

నాలికా, స్త్రీ॰ చిన్నకాడ; గొట్టము.

నాలిశ, స్త్రీ॰ ఫిర్యాదు; వివాదము.

నాలీ, స్త్రీ॰ సన్ననికాలువ; నాడి.

నావక్, పు॰ పడవనడుపువాడు.

నావక్త్, వి॰ సరియైన సమయమున లేని క్రిం చెడుసమయమున. పు॰ ఆలస్యము.

నావాక్ఫ్, వి॰ అనభిజ్ఞ పరిచయము లేని; తెలివి తక్కువయైన.

నావాజిబ్, వి॰ అనుచితమైన.

నాశపాతీ, స్త్రీ॰ బేరిపండు; సీమరేగు పండు.

నా-శాహస్తా, వి॰ అనుచితమైన; అసభ్యమైన.

నాశాద్, వి॰ అప్రసన్నుడగు; దుఃఖితుడగు; దురదృష్టవంతుడగు.

నాష్తా, పు॰ జలపాన అల్పాహారము.

నాస, స్త్రీ॰ నస్యము.

నాసజ్ఞా, వి॰ అనుచితమైన.

నాసపాల్, పు॰ పచ్చిదానిమ్మ చెక్క; పచ్చిదానిమ్మ.

నాసమఝ, వి॰ తెలియని; మూర్ఖుడగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నాసహ, విం ఉపదేశమిచ్చు.
నాసా, స్త్రీం నాక ముక్కు; అద్ద సరము.
నాసాజ్ఞ, విం వ్యతిరేకమైన; అనుపయుక్తమైన; లోగిగానున్న.
నాసికా, స్త్రీం నాక ముక్కు.
నాసిఖ, పుం లేఖకుడు; నష్టపరుచువాడు.
నాసిర, విం సహాయకుడైన; వచనము వ్రాయు.
నాసీర, పుం నేనానాయకునికి ముందుగ నడుచు సేనాభాగము.
నాసూర, పుం లూటి; వ్రణరంధ్రము.
నాహంజార, విం దుశ్చరిత్రుడు; పనికిమాలిన; నీచుడైన.
నాహక, క్రిం వృథా వ్యర్థముగ.
నాహన్నహ, స్త్రీం లేదు లేదనుట; అనంగీకారమ్ము.
నాహర, పుం సింహ సింహము; పెద్ద పులి.
నాహిఁ, అం దే నహీఁ.
నిందక, పుం నిందించువాడు.
నిందాఖీ, స్త్రీం కలుపుతీత; కలుపు తీయుకూలి.
నిందిత, విం నిందింపబడిన; దూషితమైన.
నిందియా, స్త్రీం క్షేఖ నిద్ర; తూగు; కునికి పాటు.
నింద్య, విం నిందనీయమైన.
నింబ, స్త్రీం నీమ వేపచెట్టు.
నింబూ, పుం నిమ్మకాయ లేక చెట్టు.

నిఃశ్రేయస, పుం కల్యాణ ముక్తి; శుభము; విజ్ఞానము.
నిఅర, అం సమీపము.
నిఅరానా, సం సమీపించుట.
నిఆన, పుం దే నిదాన.
నిఆమత, స్త్రీం చాలవిలువగల పదార్థము; దుర్లభమగు వస్తువు.
నికట, క్రిం నఞ్దీక సమీపమున; —వర్తీ సమీపముననున్న.
నికటస్థ, విం సమీపముననున్న.
నికమ్మా, విం ఉపయోగములేని; పనిపాటలేని.
నికర, పుం స్తోత్ర సమూహము; రాశి. నిధి.
నికలనా, అం బయలుదేరుట; పోవుట; పుట్టుట; ప్రకటమగుట.
నికాఖీ, స్త్రీం మంచి; సౌందర్యము; సొబగు.
నికాజ } విం నికమ్మా చెడు. క్రిం
నికామ } వ్యర్థమగు; ప్రయోజనము లేని.
నికాయ, పుం సమూహము; వాసస్థానము.
నికాలా, పుం వెలి; బహిష్కారము.
నికాస, పుం వెలువరింత; ద్వారము; తప్పించుకొనుటకు యుపాయము; ఆదాయము; పన్ను; లాభము.
నికాసీ, స్త్రీం ప్రయాణము; పన్ను చెల్లించగా మిగిలిన డబ్బు; ఆదాయము; అమ్మకము; వస్తువులపై వేయుపన్ను.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నికాహ్, పు్రం ముసల్మాను వద్ధతి ప్రకారము జరిగిన వివాహము.

నికియానా, సం ఈకలు చర్మము మొ. వానిని ఒలచి వేరుచేయుట.

నిక్కుంజ, పు్రం పొదరిల్లు.

నికేత పు్రం ఇల్లు ; స్థానము.

నికొహిశ, స్త్రీం ధిక్కారము ; బెదరింపు.

నికొసనా, సం పల్లకొరుకుట.

నికౌనీ, స్త్రీం నిరాశ్రీ కలుపుతీయుట.

నిక్షిప్త, వి్ం పారవేయబడిన ; పడవేసిన ; తాకట్టుగనుంచిన.

నిఖంగ, పు్రం ధే్ం నిషంగ.

నిఖట్టర్, వి్ం కుదురులేని; వ్యర్థమైన.

నిఖరనా, అం మైలపోయి శుభ్రమగుట ; రాటుతేలుట.

నిఖరీ, స్త్రీం నేతితో వండబడిన.

నిఖాలిస, వి్ం విశుద్ధమగు; కల్తీలేని.

నిఖిల, వి్ం యావత్తు.

నిఖోట, వి్ం దోషములేని ; నిర్మొగమోటమియగు.

నిఖోఢా, వి్ం కఠోరమగు చిత్తముగల.

నిగందనా, సం పరుపు మొ. దూదినింపిన వాటిని కుట్టుట.

నిగఢ్, స్త్రీం ఏనుగుకాలికి కట్టుగొలుసు.

నిగమ, పు్రం మార్గము ; వేదము.

నిగమాగమ, పు్రం వేదశాస్త్రము.

నిగరీ, పు్రం నిరీక్షక కాపుదల చేయువాడు ; రక్షకుడు.

నిగరానీ, స్త్రీం దేఖరేఖ కాపుదల ; తనిఖీ.

నిగఢ్, వి్ం తేలిక.

నిగలనా, సం మ్రింగివేయుట.

నిగహ్బాన, పు్రం రక్షకుడు.

నిగహ్బానీ, స్త్రీం రక్షణము; కాపుదల.

నిగార, పు్రం చిత్తరువ్రలు మొ. వ్రాయువాడు.

నిగాల్, పు్రం ఒక విధమగు కొండ వెదురు ; గుర్రపుమెడ.

నిగాలీ, స్త్రీం హుక్కాగొట్టము.

నిగాహ్, స్త్రీం దృష్టి ; చూపు ; దయ ; ధ్యానము ; గురుతు :—ఖాన రక్షకుడు.

నిగ్గీ, వి్ం వంగిన ; వంకర.

నిగూఢ, వి్ం గుప్తమైన.

నిగోఢా, వి్ం అభాగా దిక్కులేని ; దౌర్భాగ్యుడగు.

నిగ్రహ, పు్రం రోక అడ్డంకి ; చికిత్స ; దండన.

నిఘటనా, అం తక్కువగుట.

నిఘరఘట, వి్ం ఇల్లువాకిలి లేని ; సిగ్గులేని.

నిచయ, పు్రం సమూహము.

నిచలా, వి్ం క్రిందు (భాగము).

నిచాఈ, స్త్రీం క్రిందిభాగము ; నీచత.

నిచాన, స్త్రీం నీచత్వము ; ఏటవాలు ; పల్లము.

నిచ్చుడ్‌నా, అం పిండబడుట.

నిచోఢ్, పు్రం పిండినందున వచ్చు వస్తువు ; సారము.

నిచోఢ్‌నా } సం పిండుట ; సారము
నిచోరనా } తీయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

निचोल, पुं० मेलिमुसुगु.

निछक्का, पुं० एकांत निर्जनस्थानमु; ఎవరులేని సమయము.

निछान, वि० खालिस విశుద్ధమగు.

निछावर, स्त्री० उत्सर्ग దృష్టితీసిన వస్తువు; దృష్టితీయుట; కానుక; —करना త్యజించుట; సమర్పించుట.

निछोह } वि० निर्दय నిష్ఠురుడగు;
निछोही } జాలిలేని.

निज, वि० తన; స్వీయమగు.

निज़ा, पुं० झगड़ा వివాదము; జగడము.

निजाबत, स्त्री० సద్వంశము.

निज्, वि० తనయొక్క.

निज़ाम, पुं० बंदोबस्तु; ఏర్పాటు.

निज़ामत, स्त्री० व्यवस्थ; ఏర్పాటు.

निझरना, अ० दे० झरना.

निझोटना स० బలాత్కారముగా లాగి కొనుట छीनना.

निठल्ला } वि० खाली పనిపాటలేని.
निठल्लू }

निठाला, पुं० పనిపాటలేని సమయము.

निठुर, वि० कठोरहृदयमुकल వాడు.

निठुरता } स्त्री० निर्दयता क्रूरत.
निठुराई }

निठौर, पुं० చెడుచోటు.

निडर, वि० निर्भय జంకులేని; సాహసముకల.

निढाल, वि० पतितमैन; शिथिलमैन; అలసిన.

नितंब, पुं० పిరుదు.

नित, अव्य० रोज प्रतिदिवसु; ఎల్లప్పుడు.

नितांत, वि० बिलकुल అతిశయమగు; కేవలము; పూర్ణమగు.

निथरना, अ० నీరు మొ. వాటి మలినము క్రిందకు చేరుట.

निदरना, स० నిరాదరించుట.

निदर्शन, पुं० చూపుపని; उदाहरणमु.

निदाघ, पुं० गरमी వేసవి; ఎండ.

निदान, पुं० आदिकारणमु; రోగనిర్ణయము లేక లక్షణము. अव्य० తుదకు.

निदेश, पुं० आज्ञ; శాసనము.

निद्रालु, वि० నిద్రించు స్వభావముకల.

निधड़क, क्रि० अद्दुलेक; జంకులేక; నిర్భయముగ.

निधन, पुं० नाश మరణము. वि० दरिद्रुडगु.

निधान, पुं० आधारमु; నిధి; आश्रयमु.

निधि, स्त्री० दाचिनमुल्लै; సముద్రము.

निनरा, वि० विलक्षणमगु.

निनाद, पुं० आवाज़ శబ్దము.

निनारा, वि० दूरमुननुन्न.

निमौना, स० వంచుట.

निनावाँ, पुं० నోటిపూత.

निपंग, वि० अपाहिज అవయవముల పాటవము చెడి ఏ పనియు చేయ నసమర్థుడైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

निपट, क्रि० निरा విశుద్ధముగ ; కేవలము ; సంపూర్ణముగ.

निपटना, अ० दे० निबटना.

निपटारा, पु० दे० निबटारा.

निपात, पु० పతనము ; వినాశము.

निपाती, वि० పడవైచు ; చంపు ; ఆకులులేని.

निपीड़न, पु० బాధపెట్టుట.

निपूत, निपूता, निपूती } वि० పుత్రులు లేని.

निफन, वि० పూర్ణమగు.

निफरना, अ० గ్రుచ్చుకొని యొకవైపు నుండి మరియొక వైపునకు పోవుట.

निफ़ाक़, पु० వైరము ; కలహము ; ద్రోహము.

निबंध, पु० బంధనము ; వ్యాసము.

निब, स्त्री० పాళి.

निबटना, अ० నివృత్తుడగుట, విడువబడుట ; ముగియుట.

निबटारा, निबटरा } पु० నిర్ణయము ; తీర్చు ; సమాప్తి ; నిశ్చయము.

निबड़ना, अ० दे० निबटना.

निबद्ध, वि० కట్టబడిన ; నిరోధింపబడిన.

निबरना, अ० విడువబడుట ; ముక్తిగాంచు ; అవకాశమును పొందుట ; చిక్కుతీరుట.

निबल, वि० నిర్బలుడగు ; బలహీనుడైన.

निबहना, अ० నెరవేరుట ; నిర్వహింపబడుట ; పూర్తియగుట.

निबाह, पु० కాలక్షేపము ; పాలనము ; తప్పించుకొనుటకు త్రోవ.

निबाहना, स० నిర్వహించుట ; పూర్తిచేయుట.

निबिड़, वि० दे० निविड़.

निबेड़ना, स० వదలించుట ; ఏరుట ; చిక్కుదీయుట.

निबेड़ा, पु० ముక్తి; విడుదల; త్యాగము.

निबेरना, स० दे० निबेड़ना.

निबेरा, पु० दे० निबेड़ा.

निबौरी, निबौली } स्त्री० వేపకాయ లేక పండు.

निभ, पु० प्रकाश ప్రభ ; కాంతి.

निभना, अ० అగుట; సమాప్తియగుట; నిర్వహణమగుట.

निभृत, वि० దాగిన ; గుప్తమైన ; నిర్జనమైన (ప్రదేశము).

निमंत्रण, पु० बुलावा ఆహ్వానము ; పిలుపు ; భోజనమున కాహ్వానము.

निमंत्रित, वि० పిలువబడిన.

निमज्जन, पु० మునిగిస్నానముచేయుట.

निमान, पु० గుంట.

निमि, पु० నిమేషము ; రెప్పపాటు.

निमित्त, पु० हेतु కారణము; గురుతు ; శకునము ; ఉద్దేశ్యము.

निमीलन, पु० రెప్ప నార్చుట ; మరణము ; క్షణము.

निमेष, पु० రెప్పవేయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నిమ్న, వి॰ క్రిందిది.

నియంతా, పు॰ నియమించువాడు: శిక్షకుడు: శాసకుడు.

నియంత్రణ, పు॰ ఆంక్ష: నియమములో పెట్టి నడుపుట.

నియంత్రిత, వి॰ నియమములకు లోబడునట్లు చేయబడిన.

నియత, వి॰ కట్టుబడిన: నిశ్చయింపబడిన: నియోగింపబడిన.

నియతి, స్త్రీ॰ నిశ్చయము: అదృష్టము: ప్రాక్తనకర్మ: ప్రకృతి.

నియమన, పు॰ శాసనము: నియమము: నిర్మాణము.

నియరానా, స॰ సమీపించుట: దగ్గరయగుట.

నియాజ, స్త్రీ॰ కోరిక: ప్రేమనుచూపుట: దీనత.

నియాబత్, స్త్రీ॰ ప్రాతినిధ్యము.

నియామ, పు॰ స్థాన ఒర.

నియామక, పు॰ నియమించువాడు.

నియామత, స్త్రీ॰ అలభ్య పదార్థము: రుచికరమగు భోజనము: ధనము.

నియార, వి॰ దే॰ న్యారా.

నియుక్తి, స్త్రీ॰ సుకారీ నియమింపబడిన: నియోగింపబడిన.

నియుక్తి, స్త్రీ॰ సుకారీ నియామకము.

నియోజక, వి॰ నియమించు.

నియోజన, పు॰ ఏదేని పనియందు నియోగించుట.

నిరంజన, వి॰ కాటుకలేని: దోషరహితుడగు. పు॰ పరమాత్ముడు.

నిరఖనా, స॰ చూచుట: పరికించుట.

నిరచ్, వి॰ నిశ్చింత: కాలి.

నిరక్షర, పు॰ దే॰ నిఖేర.

నిరత, వి॰ సశ్రద్ధగా ఏదేని పనిలో నిమగ్నుడైనవాడు.

నిరతీ, స్త్రీ॰ మిక్కిలియాసక్తి.

నిరభ్ర, వి॰ మేఘములేని.

నిరవద్య, వి॰ నిర్దోషమైనది.

నిరవధి, వి॰ అపార హద్దు లేనిది: ఎడతెంపులేనిది.

నిరవలంబ, వి॰ ఆధారములేని.

నిరవార, పు॰ బచావ తప్పించుకొనుట: నిర్ణయము: చిక్కుదీయుపని.

నిరవారనా, స॰ నివారించుట: తొలగద్రోయుట.

నిరసన, పు॰ తిరస్కరణ నిరాకరించుట: రద్దుచేయుట: ఉమ్మివేయుట.

నిరస్త్ర, వి॰ ఆయుధములేని.

నిరా, వి॰ కేవలము: పట్టి: పూర్ణమైన: శుద్ధమగు.

నిరాకీ, స్త్రీ॰ కలుపుతీత: కలుపుదీసి నందులకు కూలి.

నిరానా, స॰ కలుపుతీయుట.

నిరామయ, వి॰ తద్దురస్త రోగములేని.

నిరామిష, వి॰ మాంస రహితమగు: మాంసమునుతినని.

నిరాలా, పు॰ ఏకాంత నిర్జన స్థానము. వి॰ అనోఖా విలక్షణమగు: సాటిలేని: అపూర్వమగు.

నిరీక్షక, పు॰ చూచువాడు: తనిఖీ లేక పరీక్షించువాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

निरीक्षण, पुं } निगरानी చూచుట;
निरीक्षा, स्त्री } తనిఖీ; పరిశీలన.

निरीह, वि ఏ ప్రయత్నమును చేయని వాడు; శాంతప్రియుడు; తటస్థుడు.

निरोठा, वि బడసూరత కురూపియగు.

निरोध } पुं రోక అడ్డంకి; మట్టడి;
निरोधन } నాశము.

निर्ऋति, पुं భావ ధర; విలువ.

निर्गत, वि వెలువడిన.

निर्गम, पुं निकास పోవుట.

निर्घोष, पुं आवाज़ ధ్వని.

निर्झर, पुं సెలయేరు.

निर्दिष्ट, वि నిశ్చయింపబడిన; సూచింపబడిన.

निर्देश, पुं ఏదేని పదార్థమును తెలియ జెప్పుట; నిశ్చయించుట; ఆజ్ఞ.

निर्द्वंद } वि రాగ ద్వేష సుఖ దుఃఖ
निर्द्वंद्व } ములు లేని వాడు; స్వేచ్ఛగా యుండువాడు.

निर्निमेष, क्रि० వెప్పవాల్పక.

निर्भर, वि పూర్ణమైన; కలసిన; ఆశ్రితమైన.

निर्भीक, वि నిర్భయుడగు.

निर्मम, वि నిర్దయుడగు.

निर्माता, पुं నిర్మించువాడు.

निर्माल्य, पुं ఏదేని దేవత కర్పించిన వస్తువు.

निर्मोह, वि కఠిన హృదయుడగు.

निर्याण, पुं యాత్ర; అదృశ్యమగుట; మృతువు; మోక్షము.

निर्यात, पुं ఎగుమతి.

निर्यातन, पुं బదులు తీర్చుట; పగ తీర్చుకొనుట.

निर्लिप्त } वि విషయాదికము నుండి
निर्लेप } వేరుగనుండు.

निर्वाचक, पुं ఎన్నుకొనువాడు.

निर्वाचन, पुं ఎన్నిక.

निर्वाण, वि ఆరినట్టి (దీపము); చని పోయిన; నిశ్చలమైన. पुं ముక్తి.

निर्वात, वि గాలి లేని (చోటు); స్థిర మగు.

निर्वासन, पुं దేశనికాలా బహిష్కారము; చంపి వేయుట; దేశము నుండి వెడలగొట్టుట.

निर्विकल्प } वि స్థిర నిశ్చలమైన.
निर्विकार }

निर्वीज, वि కారణములేని; బీజము.

निर्वीर्य, वि निस्तेज వీర్య విహీనుడగు; తేజోహీనుడగు.

निर्वेद, पुं अनुताप అవమానము; వైరాగ్యము; భేదము; దుఃఖము.

निर्व्याज, वि నిష్కపటమగు; అడ్డంకి లేని.

निर्लज्ज, वि నిర్లజ్జ సిగ్గులేని.

निलय, पुं घर ఇల్లు; స్థానము.

निवसन, पुं ఊరు; ఇల్లు; వస్త్రము.

निवह, पुं సమూహము.

निवाज, वि అనుగ్రహించు; దయ జూపు.

निवाजिश, स्त्री० कृपा దయ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నివాడ్రా, పు॰ చిన్నపదవ.
నివార, స్త్రీ॰ నేవార నవారు.
నివారణ, పు॰ అడ్డగింపు.
నివాల, పు॰ కౌర ముద్ద (అన్నపు).
నివిడ, వి॰ దట్టమైన.
నివృత్తి, స్త్రీ॰ ముక్తి; విరక్తి.
నివేదక, పు॰ ప్రార్థీ ప్రార్థించువాడు.
నివేదన, పు॰ బినతి ప్రార్థన; సమర్పణ.
నివేరనా, స॰ ముగించుట; నిర్ణయించుట.
నివేశ, పు॰ ప్రవేశము; స్థలము; ఇల్లు.
నిశంక, వి॰ నిడర జంకులేని.
నిశస్త, స్త్రీ॰ పీఠము; కూర్చుండుట.
నిశా, స్త్రీ॰ రాత్రి; పసుపు.
నిశాఖాతిర, స్త్రీ॰ తసల్లీ ఓదార్పు; శాంతి; ఓరట.
నిశాచర, పు॰ రాక్షసుడు.
నిశాత, స్త్రీ॰ ఖుశీ ఆనందము; ఆమోద ప్రమోదము.
నిశాన, పు॰ చిహ్న గురుతు; లక్షణము; చిహ్నము; డాడ.
నిశానచీ, పు॰ సేన, రాజు మొ॰ వారి ముందు పతాకమును ధరించినవడు వాడు.
నిశానా, పు॰ లక్ష్య గురి.
నిశానీ, స్త్రీ॰ యాదగార స్మారక చిహ్నము; గురుతు.
నిశాస్తా, పు॰ గోధుమలను తడిపి దాని నుండి తీసిన సత్తు; గంజి.
నిశివాసర, పు॰ రాత్రింబవళ్లు.
నిశీథ, పు॰ రాత్రి; అర్ధరాత్రి.
నిశ్చయాత్మక, వి॰ నిశ్చితమైన; సందేహములేని.
నిశ్చల, వి॰ చలింపని.
నిశ్చేత } వి॰ వెఱ్ఱోశ చైతన్యములేని;
నిశ్చేష్ట } స్మారకములేని; కదలికలేని.
నిశ్ఛల, వి॰ సీధా కల్లకపట మెరుంగని; సరళచిత్తుడగు.
నిశ్రేయస, పు॰ మోక్షము; కల్యాణము.
నిషంగ, పు॰ తరకశ అమ్ములపొది.
నిషాధీ, పు॰ మావటివాడు.
నిష్కర, పు॰ పన్ను లేని భూమి; మాన్యము.
నిష్కర్ష, పు॰ ఖులాసా నిశ్చయము; సారము; ఫలితము.
నిష్క్రయ, పు॰ జీతము; అమ్మకము.
నిష్క్రమణ, పు॰ బయటవెడలుట; నిష్క్రమించుట
నిష్కామ, వి॰ కోరికలేని.
నిష్కాసన, పు॰ బహిష్కారము; వెడలగొట్టుట.
నిష్క్రియ, వి॰ పనిపాటులులేని; నిశ్చేష్టమైన.
నిష్ఠ, వి॰ ఉన్న; తత్పరుడగు.
నిష్ఠా, స్త్రీ॰ స్థితి; తదేకధ్యానము; విశ్వాసము.
నిష్ఠుర, వి॰ కఠినుడగు.
నిష్ణాత, వి॰ ఏదేని విషయమును చక్కగ నెరింగిన; నిపుణుడగు.
నిష్పత్తి, స్త్రీ॰ సమాప్తి; సిద్ధి; నిశ్చయము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నిష్పన్న, విం పూర్తియయిన.
నిష్ప్రభ, విం కాంతిహీనమైన; జ్ఞాన శూన్యమైన.
నిసబత, స్త్రీం లగావ సంబంధము; వైవాహిక సంబంధమును గూర్చిన మాట; పోలిక.
నిసర్గ, పుం స్వభావము; దానము; సృష్టి.
నిసఫ, విం నిసాస నిశ్వాస; శ్వాస లేని.
నిసా, స్త్రీం సంతోషము; తృప్తి.
నిసాద, పుం భంగి పాకీవాడు.
నిసాన, పుం దే నిశాన.
నిసాఫ, పుం న్యాయము.
నిసాబ, పుం మూలధనము; సంపత్తి.
నిసార, పుం నిశావర బలి; త్యాగము.
నిసోటీ, విం నీరస ఏమియు సారము లేని; నీరసమగు.
నిసేనీ, స్త్రీం నిఘీ నిచ్చెన.
నిసెత, విం శుద్ధమైన; కల్తీలేని.
నిస్తరణ, నిస్తార } పుం ఉద్ధారము; ముక్తి.
నిస్తేజ, విం తేజస్సులేని; మలినమైన.
నిస్పృహ, విం ఏలాటి లోభములేని.
నిస్ఫ, విం సగము.
నిస్ఫానిస్ఫ, విం సగము సగము.
నిస్బత, స్త్రీం దే నిసబత.
నిస్సీమ, విం మితిలేని; హద్దులేని; మిక్కుటమగు.
నిహంగ, విం ఒంటరి; వివాహము చేసి కొనని; సిగ్గులేని. పుం మొసలి. నిహంగాభజల యమభటుడు.
నిహత్థా, విం ఏవిధమయిన ఆయుధము చేతియందు లేని.
నిహత్థీ, విం దాగియున్న; గుప్తమైన.
నిహాకీ, స్త్రీం కమ్మరివాని దాగలి.
నిహాద, స్త్రీం పునాది; మూలము; హృదయము.
నిహాయత, విం అత్యంత మిక్కిలియధికమగు.
నిహార, విం మంచు; బొగమంచు.
నిహారనా, సం ధ్యానపూర్వకముగ చూచుట.
నిహాల, విం అన్ని విధముల సంతుష్టపడు.
నిహాలచా, పుం బాలకుల క్రింద వేయబడు చిన్నమెత్త.
నిహాలీ, స్త్రీం పరుపు; మెత్త.
నిహిత, విం ఉంపబడిన.
నిహ్నరనా, ఆం వంగుట.
నిహోరనా, సం ప్రార్థించుట; మ్రొక్కుకొనుట; కృతజ్ఞతగుట.
నిహోరా, పుం అనుగ్రహము; దయ; కృతజ్ఞత; ప్రార్థన. క్రిం కారణమున; కొరకు.
నీంద, స్త్రీం నిద్ర.
నీక } విం మంచి; అందమైన.
నీకా } పుం శ్రేష్ఠము.
నీకె, క్రిం చక్కగ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నీచా, విం పల్లమైన ; లోతగు; క్షుద్ర మగు : చెఱు ;—దిఖానా అవమానపరచుట.

నీచే, క్రిం క్రిందివైపునకు.

నీజ, పుం రస్సీ త్రాడు.

నీఝ, అవ్యం ఇంకా ; కూడ.

నీఝ్ఝ, స్త్రీం చేత్రాము.

నీఠి, స్త్రీం అరుచి ; అనిచ్ఛ. క్రిం కష్టముగా.

నీఢ, పుం పిట్టలగూడు ; కూర్చుండు చోటు.

నీతి, స్త్రీం ఆచారపద్ధతి ; సదాచారము; రాజనీతి ; ఉపాయము ; పాలిసీ.

నీతిజ్ఞ, విం నీతినిపుణుడైన.

నీత్న, పుం నిమ్మచెట్టు.

నీమ, పుం వేపచెట్టు. విం సగము.

నీమచా, పుం ఒక విధమగు ఖడ్గము.

నీమజీ } విం అమరా సగమున
నీమజానా } చ్చిన. నీమటర విం వచ్చిరాని విద్యగల.

నీమన, విం చంగా మంచి ; రోగము లేని.

నీమనిగాహ, స్త్రీం క్రీగంటిమాపు.

నీమ-రజా, పుం కొంత సంతృప్తి.

నీమరాజీ, విం సగముదాకీకి వచ్చిన.

నీమహకీమ, పుం తెలిసీ తెలియని వైద్యుడు.

నీయత, స్త్రీం భావ అభిప్రాయము ; నడత ; ఆచరణ.

నీరజ, పుం కమలము.

నీరద, పుం మేఘము.

నీరాంజన, పుం హారతి ; అయుధములకు మెరుగు పెట్టుపని.

నీరోగ, విం రోగము లేని.

నీల, విం నీలపువన్నెగల.

నీలగాయ, స్త్రీం ఆవులయందుండు లేడి ఆవు రెంటిని పోలియుండు నొక మృగ విశేషము.

నీలమ, పుం పచ్చ ; మరకతము.

నీలామ, పుం ఏలము.

నీలిమా, స్త్రీం నీల వర్ణము.

నీలోత్పల, పుం నీలకమలము ; కలువ.

నీవ } స్త్రీం పునాది ; మూలము ;
నీవ } ఆధారము.

నీవి } స్త్రీం ధోవతి ; కోకముడి ;
నీవీ } మొలనూలు ; మొలత్రాడు.

నీహార, పుం శుభ్రా మంచు.

నీహారికా, స్త్రీం పొగమంచు ; ఆకాశమున మంచు ఆవరించుట చేత మసకగానుండు ప్రకాశము.

నుక్తా, పుం బిందువు ; బొట్టు.

నుక్తాగీర, విం తప్పులెన్ను.

నుక్తాచీనీ, స్త్రీం దోషములను వెదకుట.

నుక్రా, పుం చోద్దీ వెండి ; గుర్రముల తెలుపువన్నె.

నుక్సాన, పుం ఘాటా నష్టము ; లోటు.

నుక్తీలా, విం ములికి ; మొన తేలియున్న.

నుక్కళ, పుం కొన ; మొన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नुक्स, पुं० ऐब లోపము ; దోషము.

नुचना, अ० छिलाना గీరుకొనిపోవుట

नुजूम, पुं० నక్షత్రములు ; జ్యోతిష శాస్త్రము.

नुदबा, पुं० మృత్యుశోకము.

नुनखरा, नुनखारा, वि० ఉప్పని नमकीन.

नुत्फ़ा, पुं० वीर्य्य శుక్రము ; సంతానము.

नुमा, वि० కనపడు.

नुमाइन्दा, पुं० ప్రతినిధి ; కనుబడినది.

नुमाइश, स्त्री० ప్రదర్శనము ; ఎగ్జిబిషను ;—गाह स्त्री० ప్రదర్శనశాల.

नुमाइशी, वि० दिखाऊ పైతళుకు బెళుకుగల.

नुमाई, स्त्री० చూపుట ; ప్రదర్శనము.

नुमायाँ, वि० స్పష్టముగా కనబడు ; స్పష్టముగా.

नुसखा, पुं० మందుచీటి.

नून, पुं० ఉప్పు.

नूपुर, पुं० గజ్జెలు ; స్త్రీలుకాళ్లకు ధరించు పట్టాలు మొ.

नूर, पुं० జ్యోతి ; ప్రకాశము.

नूरा, वि० రోమనాశకపుమందు.

नूरानी, वि० ప్రకాశవంతమైన ; సుందరమైన.

नृपति, पुं० రాజు ; కుబేరుడు.

नृशंस, वि० నిర్దయుడైన ; అనిష్టమును చేయు.

नेक, वि० अच्छा మంచి ; ఉత్తమమగు ; సజ్జనుడగు ;—कदम శుభకరమైన పాదములు గలవాడు ;—ख़्वाह శుభమును గోరువాడు ;—चलन वि० సదాచారముగల ;—नाम वि० మంచి పేరుగల ; పేరు ప్రఖ్యాతిగల ;—नामी स्त्री० కీర్తి ; మంచియశస్సు ;—निहाद సచ్చరిత్రుడు ;—नीयत वि० మంచిగ యాలోచించువాడు ; మంచి నడత గలవాడు ;—बख़्त वि० మంచి అదృష్టముగల ;—मंजर అందమైన.

नेकी, स्त्री० మంచి ; సజ్జనత ; మేలు ;—बदी మంచిచెడ్డలు.

नेग, पुं० కట్నము; కానుక; ఈనాము.

नेज़ा, पुं० బల్లెము.

नेटा, पुं० ముక్కునవచ్చు కఫము ; చీమిడి.

नेड़े, क्रि० नज़दीक సమీపమున.

नेत, पुं० నిశ్చయము ; ఏర్పాటు ; కవ్వపుత్రాడు. स्त्री० नीयत స్వభావము; కోరిక.

नेता, पुं० నాయకుడు.

नेत्री, स्त्री० నాయకురాలు.

नेनुवा, पुं० నేతిబీరకాయ.

नेपथ्य, पुं० రంగస్థలమున తెరచాటు బాగము.

नेफ़ा, पुं० లాగునకుత్రాడు లేక నాడా వేయు స్థానము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నెబ, పు్రం మంత్రి ; దివాను.
నెమ, పు్రం కాలము ; సమయము ; నియమము.
నెమత, స్త్రీం అలభ్య వస్తువు ; రుచిగల భోజనము.
నెమి, స్త్రీం బండి చక్రపుచుట్టు ; బావి లేక నూతిబొద్దు.
నెరె, క్రిం సమీపమున ; వద్ద.
నెవజ, పు్రం నైవేద్యము.
నెవతనా, సం పిలుచుట.
నెవతా, పు్రం దే్వం న్యోతా.
నెవర, పు్రం నూపురము ; అందె.
నెవరనా, ఆం ముగియుట.
నెవలా, పు్రం ముంగిస.
నెవా, పు్రం సామెత ; లోకోక్తి.
నెవాజ, విం దే్వం నివాజ్.
నెవారీ, స్త్రీం అడవిమల్లి.
నెశ, పు్రం కొన ; ముల్లు ; కొండెము ; ములికి.
నెక్తర, పు్రం పుండును ఆపరేషనుచేయు కత్తి.
నెస, పు్రం అడవి మృగములకుండు కోరలు.
నెసకర, పు్రం గన్నా చెరుకు.
నెస్త, విం లేనిది :—నాశ్వద్ మొదలంట నశించిన.
నెస్తీ, స్త్రీం లేమి ; నాశము ; లేకపోవుట.
నెహ, పు్రం స్నేహము ; ప్రేమ.
నై, స్త్రీం సీతి ; మురళి.
నైచా, పు్రం హుక్కా- గొట్టము.
నైతిక, విం సీతికి సంబంధించిన.
నైన్, పు్రం తీగలు మొ. యల్లిన నూలు వస్త్రము.
నైయా, స్త్రీం నావ పడవ.
నైరంగ, పు్రం మోసము ; గారడి ; ఆద్భుత వస్తువు.
నైరంగీ, స్త్రీం మోసము ; గారడి.
నైరాశ్య, పు్రం నిరాశ.
నైష్ఠిక, విం నిష్ఠగల.
నైసర్గిక, విం పా్రకృతికమగు ; స్వభావ సిద్ధమగు.
నైసా, విం చెడు.
నైహర, పు్రం పుట్టినిల్లు.
నోక, స్త్రీం మొన ; కొన :—ఝోక స్త్రీం సింగారము ; చేసికొన్న సొబగు :—ధార విం మొనకల్గిన ; తళుకుబెళుకుగల.
నోకీలా, విం దే్వం నుకీలా.
నోకే-జ్బాన, విం కంఠస్థమైన.
నోఖా, విం దే్వం అనోఖా.
నోచ-ఖసోట, స్త్రీం బలవంతముగ లాగి కొనుట.
నోచనా, సం పెల్లగించుట ; గీరుట ; గిచ్చుట.
నోన, పు్రం ఉప్పు.
నోనా, విం ఉప్పని ; సౌందర్యముగల. పు్రం చౌటినేల.
నోనియా, పు్రం సూరేకారము తయారు చేయునట్టి ఒక జాతి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नोनी, स्त्री० చౌటినేల ; సుందరి.

नोल, स्त्री० चोंच పక్షిముక్కు.

नोश, वि० రుచిరమైన :—फ़रमाना భోజనముచేయుట.

नौ, वि० తొమ్మిది :—दो ग्यरह होना చెల్లాచెదరై పారిపోవుట.

नौ-उम्र, वि० యువకుడైన.

नौकरशाही, स्त्री० గొప్ప గొప్ప అధికారులద్వారా నడుపబడు శాసనపద్ధతి.

नौकरानी, स्त्री० దాసి.

नौकरी, स्त्री० ఉద్యోగము ; సేవ.

नौका, स्त्री० పడవ.

नौज, अव्य० దేవుడట్లు చేయుకుండుగాక.

नौजवान, वि० యౌవనమునందున్న.

नौजा, पु० బాదాము.

नौता, पु० दे० न्योता.

नौध, पु० క్రొత్తమొలక.

नौ-निहाल, पु० నవయువకుడు ; లేత మొక్కలు.

नौबत, स्त्री० వంతు ; వీలు ; నౌబత్తు.

नौ-ब-नौ, वि० క్రొత్త ; పూర్తిగా క్రొత్త ; సరిక్రొత్త.

नौरोज, पु० పారశీకుల సంవత్సరాది పండుగ ; ఆనందము ననుభవించు దినము.

नौलक्खा } वि० తొమ్మిదిలక్షల.
नौलख }

नौला, पु० ముంగిస.

नौलासी, वि० మృదువైన.

नौ-वारिद, वि० ఇప్పుడే ఎక్కడో బయటి నుండివచ్చిన.

नौशा, पु० दूल्हा పెండ్లికొమారుడు.

नौसत, पु० శృంగారము.

नौसादर, पु० నవాసాగరము ; ఒక విధమైన ఉప్పు.

नौसिखिया, वि० క్రొత్తగా నేర్చిన.

नौसेना, स्त्री० నీటిపైన యుద్ధము చేయు సేన.

न्यस्त, वि० ఉంపబడిన ; పారవేయబడిన.

न्याय्य, वि० న్యాయ సంగతమగు.

न्यारा, वि० దూరమగు ; విచిత్రమగు ; విలక్షణమగు.

न्यारे, क्रि० వేరుగ.

न्याव, पु० న్యాయము.

न्यास, पु० ఉంచుట.

न्यून, वि० कम తక్కువయగు ; నీచుడగు.

न्योछावर, स्त्री० దిగదుడుపు ; బహుమానము ; అర్పణము.

न्योतना, स० ఆహ్వానించుట ; ఉత్సవ సందర్భమున బంధు మిత్రులను పిలుచుట.

न्योतहरी, पु० భోజనమునకు పిలువబడిన వాడు.

न्योता, पु० పిలుపు ; విందు.

न्योला, पु० दे० नौला.

प

पँक, पु० कीचड़ అడుసు ; బురద ; —ज पु० కమలము.

पंकिल, वि० బురదగల ; మలినమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पंख, पुं० రెక్క.

पँखड़ी, स्त्री० दे० पँखुड़ी.

पंखा, पुं० విసనకర్ర.

पँखी, पुं० పక్షి.

पँखुड़ा, पुं० చేతి గూడు ; భుజసంధి.

पँखुड़ी, स्त्री० పూరేకు.

पंग, वि० लंगड़ा కుంటిని ; ఏ పనికి యుపయోగింపని.

पंगत } स्त्री० పంక్తి ; విందు సమా
पंगति } వేశము.

पंगा, वि० दे० पंग.

पंगु } वि० लँगड़ा కుంటి.
पंगुल }

पंच, वि० సమాజము; జనసాధారణము; న్యాయమును నిర్ణయించు సభ.

पंचक, पुं० ఐదింటి సమూహము.

पंचतत्व, पुं० పంచభూతములు; భూమి; జలము. అగ్ని. వాయువు. ఆకాశములు.

पंचनामा, पुं० పంచాయతివారు తమ తీర్పును వ్రాసిన పత్రము.

पंचम, वि० ఐదవ.

पँचमेल, वि० ఐదు విధముల పదార్థములు కలిసినది.

पंछा, पुं० స్రావము ; రసి.

पंछी, पुं० पक्षी పిట్ట.

पंज, वि० ఐదు.

पंजना, अ० పాత్రకు మాటువేయుట.

पंजर, पुं० ఎముకల గూడు ; పంజరము.

पंजरी, स्त्री० పాడె.

पंजहजारी, पुं० ఐదువేల దళమునుంచుకొన దగిన సేనాపతుల బిరుదము.

पंजा, पुं० పంజా ; కాలి లేక చేతుల యందలి ఐదేసి వ్రేళ్ల ప్రోవు; చెప్పు ముందరిభాగము ; छक्कापंजा दे० छल-कपट.

पंजारा, पुं० धुनिया దూదేకులవాడు.

पंजीरी, स्त्री० మిఠాయి.

पंजरा, पुं० పాత్రలను మరమ్మతు చేయువాడు.

पंडवा, पुं० బర్రెదూడ.

पंडा, पुं० పూజారి ; వంటవాడు.

पंडिताऊ, वि० పండితులు పద్ధతిని.

पंडितानी } स्त्री० పండితుని భార్య.
पंडिताइन }

पंडु, वि० శ్వేతమగు ; తెల్లనగు ; పసుపు పచ్చనగు.

पंडुक, पुं० పావురములయందొకజాతి.

पंथ, पुं० మార్గము ; ఆచారము. సంప్రదాయము ; పథ్యము.

पंथी, पुं० బాటసారి ; సాంప్రదాయకుడు.

पंद, स्त्री० ఉపదేశము;

पँवरना, अ० तैरना ఈదుట.

पंवरि, स्त्री० ద్వారము ; ప్రవేశించు మార్గము.

पंवरिया, पुं० ద్వారపాలుడు; శుభావసరములయందు వాకిట కూర్చుండి మంగళ గీతముల పాడునతడు.

पँवाड़ा, पुं० కథ ; ఒకవిధమగుపాట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పంసారి, పుం మసాళాదినుసులు, మూలికమొ. అమ్ము దుకాణదారుడు.

పంసేరి, స్త్రీం ఐదుసేర్ల లేక 400 తుల ముల ఎత్తుగల యొకబరువు.

పకడ, స్త్రీం పట్టు; పట్టుకొనుట; చేతులు చేతులుకలుపుట.

పకడ్‌నా, సం పట్టుకొనుట; జాడ కని పట్టుట; అనుకరించుట.

పక్‌నా, ఆం షక్వమగుట; ఉడుకుట; నెరియుట (వెంట్రుకలు); చీములో నిండుట.

పక్‌వాన్, పుం పిండివంటలు; మిఠాయి.

పక్‌వానా, సం పండించుట; మ్రగ్గునట్లు చేయుట (పండ్లు మొ.); నిర్ణయించుట.

పక్కా, విం నిండు; తయారైన; అలవాటు బడిన; గట్టి.

పక్ష, పుం పక్షము; విషయము; సంబంధము.

పక్షాఘాత్, పుం పక్షవాయువు.

పక్షీ, పుం పిట్ట; పక్షము నవలంబించినవారు.

పఖండీ, విం దెం పాఖండీ.

పఖ, స్త్రీం ఉన్నదికాక మరిపైగ విశేషించి చేయవలసిన పని; తంట; లోపము.

పఖవారా, పుం పదునైదు దినములకాలము; పక్షము.

పఖారనా, సం ధోనా కడుగుట.

పఖాల, స్త్రీం నీరునింపుట కుపయోగించు తోలుసంచి; కొలిమితిత్తి.

పఖావజ, స్త్రీం మృదంగముకంటె కొంచెము చిన్నదగు యొక వాద్యవిశేషము.

పఖ్‌డీ } స్త్రీం పూరేకు.
పఖ్‌రీ }

పఖేరూ, పుం పక్షి.

పఖౌడా } పుం భుజము; బాహువులసంధి; భుజపు ఎముక.
పఖౌరా }

పగ, పుం పాదము; అంగ.

పగడండీ, స్త్రీం కాలిబాట.

పగడీ, స్త్రీం పాగా; తలపాగ;—ఉతారనా అవమానము చేయుట.

పగతరీ, స్త్రీం చెప్పులు.

పగనా, ఆం పాకములో ఉడుకుట; ప్రేమలో మునుగుట.

పగరా, పుం అంగ; అడుగు; ప్రాతఃకాలము.

పగలా, విం దెం పాగల.

పగహా, పుం పళువునుకట్టు పలుపు.

పగా, పుం దుప్పటి; పటకా; నడికట్టు.

పగార, పుం అడ్డుగయుండుగోడ. పుం భీతము.

పగాహ్, స్త్రీం ప్రాతఃకాలము.

పగురానా, ఆం నెమరువేయుట; జీర్ణముచేసుకొనుట.

పఘా, పుం పళువుల మెడపలుపు.

పచకనా, ఆం దెం పిచకానా.

పచడా, పుం జంజాటము; తంట; తంత్రము మంత్రములు.

పచనా, ఆం జీర్ణమగుట; నశించుట; ఖర్చగుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పచ్చడ } పు॥ గనిగ; కొయ్యబిస.
పచ్చర }

పచ్చి, స్త్రీ॥ శిల్పము; నగిషి:—హో జానా లీనమగుట; —కారీ స్త్రీ॥ శిల్ప విద్య.

పచ్ఛిమ, పు॥ పశ్చిమ.

పచ్ఛీ, పు॥ పక్షి.

పచ్ఛడ్‌నా, అ॥ కుస్తీ మొ. వానియం దోడింపబడుట.

పచ్ఛతానా, అ॥ పశ్చాత్తాపబడుట.

పచ్ఛతావా, పు॥ పశ్చాత్తాపము.

పచ్ఛవాఁ, వి॥ పదమటి.

పచ్ఛాఁహ, పు॥ పడమటి దేశము.

పచ్ఛాడ్, స్త్రీ॥ మూర్ఛపోయి క్రింద పడుట;—ఖానా క్రిందపడుట.

పచ్ఛాడ్‌నా, స॥ కుస్తీ లేక జగడమున పడగొట్టుట.

పచ్ఛాహీఁ, వి॥ పడమటి దేశపు.

పచ్ఛిఆనా, స॥ వెంటాడుట.

పచ్ఛువాఁ, వి॥ పడమటి (గాలి).

పచ్ఛువా, పు॥ కడియమువంటి ఆకారము గల యొక కాలినగ.

పచ్ఛోడ్‌నా, స॥ చేటలోనుంచి (బియ్యము మొ.) శుభ్రము చేయుట.

పజ్ఞమ్రుర్దా, వి॥ వాడిపోయిన.

పజమరనా, అ॥ మండుట.

పజామా, పు॥ దే॥ పాయజామా.

పజావా, పు॥ ఇటుక ఆము.

పటంబర, పు॥ పట్టుగుడ్డ.

పట, పు॥ వస్త్రము; తెర; చిత్రపు వ్రాయు కాగితము; తలుపు. వి॥ బోర్లగా; మందమైన.

పటకనా, స॥ ఏదేని వస్తువును ఎత్తి క్రిందపడవేయుట.

పటకా, పు॥ ఫమరఖేద నడుముకట్టు; పట్కా.

పటతర, పు॥ ఉపమా సాటి; సమానత. చౌరస వి॥ ఎత్తు పల్లములు లేక సమతలమై యుండు భూమి.

పటనా, అ॥ సమతలమగుట; పరిపూర్ణ మగుట; మనసుకలియుట; బేరము మొ. కుదురుట; (అప్పు మొ.) తీరుట.

పటపటానా, అ॥ చెదురగ పట్టుట.

పటపర, వి॥ సమతలమగు. పు॥ పూర్తిగ పాడుపడిన స్థానము.

పటబీజనా, పు॥ దే॥ ఝగన్నా.

పటరా, పు॥ కొయ్యపలక.

పటరానీ, స్త్రీ॥ పట్టపురాణి.

పటరీ, స్త్రీ॥ కొయ్యపలక; వ్రాయు పలక; రైలు పట్టాలు.

పటల, పు॥ కప్పు; ఆవరణము; సమూహము.

పటవారగిరీ, స్త్రీ॥ పటవారీ పని లేక పదవి; కరణము పని.

పటవారీ, పు॥ కరణము.

పటవాస, పు॥ శిబిరము; గుడారము.

పటసన, పు॥ గోరు.

పటహార, పు॥ పట్టాదారు.

పటా, పు॥ కత్తి; సామునేర్చుకొనుటకు

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

తొల్తయుపయోగించు ఇనుప కత్తి వంటి పలక ; పీట ; పలక.

पटाई, स्त्री० తడుపు; పొలమును నీటితో తడిపినందులకుకూలి.

पटाका } **पटाखा** } पु० టపాకాయలు.

पटाना, स० కప్పించుట ; కప్పును సరిచేయించుట; తీర్చుట; తడుపుట.

पटिया, स्त्री० పలక ; పాపట ; వ్రాత పలక.

पटीलना, स० మోసగించుట ; అనుకూలము చేసుకొనుట ; సంపాదించుట.

पटु, त्रि० प्रवीण నేర్పరి ; క్రూరుడు ; సుందరుడు.

पटआ, पु० दे० पटुवा.

पटुका, पु० चादर దుప్పటి.

पटुता, स्त्री० సామర్థ్యము ; నిపునత.

पटुवा, पु० जूट గోగు.

पटेबाज, पु० వ్యభిచారి.

पटेर, स्त्री० ఒక విధమగు నీటిగడ్డి.

पटेल, पु० గ్రామము పెద్దకాపు ; ఒక బిరుదము; మునసబు. గ్రామాధికారి.

पटोर पटोल, पु० परवल దొండ కాయవలె నుండు కూరగాయ ; ఒక విధమైన పట్టుబట్ట.

पट्ट, पु० పీఠము ; శాసనము వ్రాయు రాగిరేకు. वि० ముఖ్యమగు.

पट्टन, पु० పట్టణము.

पट्टा, पु० అధికార పత్రము ; పట్టా.

पट्टी, स्त्री० కొయ్య పలక ; మోసము ; గాయము మొ. వానిపైవేయు గుడ్డ పేలిక ;—दार पु० భాగస్థుడు.

पट्टूस, पु० ఒక విధమగు యున్ని వస్త్రము.

पट्ठा, पु० యువకుడు; కుస్తీ పట్టువాడు.

पठन, पु० చదువుట.

पठनीय, वि० చదువదగిన.

पठाना, स० పంపుట.

पठावन, पु० దూత.

पठित, वि० చదువబడిన; చదువవలసిన (detailed).

पड़ता, पु० పట్టిన ఖర్చు ; పెట్టుబడి ధర.

पड़ताल, स्त्री० సూక్ష్మ పరీక్ష ; తనిఖీ.

पड़ती, स्त्री० దున్నక దీడు పెట్టిన భూమి.

पड़ना, अ० పడుట ; సంభవించుట ; నడుమ జోక్యముకలుగ జేసుకొనుట ; విశ్రాంతి కొరకు పరుండుట.

पड़पड़ाना, अ० పడపడయను శబ్దమగుట

पड़पोता, पु० కుమారుని పౌత్రుడు.

पड़वा, स्त्री० పాడ్యమి.

पड़ाव, पु० సేనలు లేక యాత్రికులు విడియు చోటు ; విడిది.

पड़ोस, पु० ఇరుగు పొరుగు యిల్లు.

पड़ोसी } **पड़ौसी** } पु० ఇరుగు పొరుగున యుండువాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पढ़ना, स० చదువుట ; लिखना విద్య నేర్చుట.

पढ़ा-लिखा, पुं० చక్కగ చదివినవాడు.

पढ़ाई, स्त्री० విద్యాభ్యాసము ; చదువు చెప్పుపని.

पण, पुं० పందెము ; ప్రతిజ్ఞ.

पण्य, वि० కొనదగిన ; అమ్మదగిన ; పొగడదగిన.

पण्य-शाला, स्त्री० అంగడి ; దుకాణము.

पतंग, पुं० పిట్ట ; మిడత ; సూర్యుడు ; పడవ ; గాలిపటము :—बाज़ గాలి పటము నెగురవేయువాడు.

पतंगा, पुं० ఎగురు పురుగులు ; మిడత ; నిప్పురవ.

पत, पुं० స్వామి ; ప్రభువు. स्त्री० సిగ్గు

पतझड़, स्त्री० శిశిర ఋతువు ; ఆకులు రాలు కాలము.

पतन, पुं० गिरना పడుట ; నాశము ; మృత్యువు.

पतनशील, वि० పడునట్టిది.

पतनोन्मुख, वि० పడబోవుచున్న.

पत-पानी, पुं० आबरू ప్రతిష్ఠ ; మానము.

पतला, वि० కృశించిన ; సన్నని ; బలహీనమగు.

पतलून, पुं० पाजाम పంట్లాగు.

पतवार, स्त्री० చుక్కాను.

पता, पुं० జాడ ; విలాసము ; సమాచారము ; రహస్యము.

पताका, स्त्री० झंडा జండా ; సౌభాగ్యము.

पताकिनी, स्त्री० సేన.

पति, पुं० ప్రభువు ; భర్త ; గౌరవము.

पतित, वि० పడిన ; మహాపాపము చేసిన ; జాతినుండి బహిష్కరింపబడిన.

पतियाना, स० విశ్వసించుట.

पतियारा, पुं० एतबार విశ్వాసము.

पतील, पुं० దీపపువత్తి.

पतीली, स्त्री० రాగి లేక ఇత్తడిపాత్ర.

पतुकी, स्त्री० మట్టిపాత్ర.

पतुरिया, स्त्री० నర్తకి ; వేశ్య.

पतूही, स्त्री० పళ్లెము.

पतोखा, पुं० दे० दोना దొన్నె.

पतोह } स्त्री० పుత్త్రుని భార్య ;
पतोहू } కోడలు.

पत्तर, पुं० సప్త లోహములతో చేసిన రేకు.

पत्तल, स्त्री० ఆకులతో చేసిన దొన్నె వంటి పాత్ర ; విస్తరి.

पत्ता, पुं० ఆకు.

पत्ती, स्त्री० చిన్న ఆకు ; భాగము ; పూలరేకు.

पत्थ, पुं० పథ్యము.

पत्थर, पुं० రాయి ; వడగల్లు ; రత్నాదికములు ; ఏమియు లేదు ; నీనెత్తి ;

पत्र, पुं० ఆకు ; దస్తావేజు ; ఉత్తరము. వార్తాపత్రిక ; కాగితము

पत्रकार, पुं० పత్రికా సంపాదకుడు.

पत्र-व्यवहार, पुं० వ్రాతకోతలు ; ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పత్రా, ప్ర౦ పంచా౦గము.

పత్రిక, స్త్రీ౦ జాబు ; వార్తా పత్రిక ; సంచిక.

పత్రీ స్త్రీ౦ జాబు ; చిన్నవ్యాసము.

పథ, ప్ర౦ మార్గము ; రీతి.

పథరానా, అ౦ ఎండి రాతివలె గట్టి పడుట ; స్తబ్దుడగుట ; మొద్దు బారుట.

పథరీ, స్త్రీ౦ రాతిపాత్ర ; సానపెట్టు రాయి.

పథరీలా, వి౦ రాళ్లతో కూడుకొనిన.

పథిక, ప్ర౦ బాటసారి.

పద, ప్ర౦ పని ; తరగతి ; పదవి ; కాలి పాదము ; శ్లోకమునందలి చరణము ; గీతము.

పదచర, ప్ర౦ కాలినడకన నడుచువాడు.

పదచ్ఛేద, ప్ర౦ వ్యాకరణాను సారము సంధి విగ్రహము.

పదచ్యుత, వి౦ తొలగింపబడిన.

పదత్రాణ, ప్ర౦ చెప్పులు.

పదదలిత, వి౦ అణగత్రొక్కబడిన.

పదవీ, స్త్రీ౦ త్రోవ ; బిరుదము.

పదానా, స౦ మిక్కుటముగ యిబ్బంది పెట్టుట.

పదావలీ, స్త్రీ౦ కీర్తనల సంగ్రహము ; వాక్యముల ప్రోవు.

పద్మరాగ, ప్ర౦ మాణిక్యము ; కెంపు.

పద్మనీ, స్త్రీ౦ కమలము ; కమలము లుండు చెరువు.

పధరానా, స౦ స్వాగతమిచ్చుట.

పధారనా, అ౦ వెళ్లుట ; వచ్చిచేరుట. స౦ ఆదర పూర్వకముగ కూర్చుండ బెట్టుట.

పన, ప్ర౦ ప్రతిజ్ఞ ; జీవితమునందలి నాల్గు భాగములలో నొకటి ; తనము.

పనక్రుక్ఢీ, స్త్రీ౦ నీటికోడి.

పనఘట, ప్ర౦ నీరుతెచ్చుకొనురేవు.

పనచ, ప్ర౦ వింటినారి

పనచక్కీ, స్త్రీ౦ నీటి యంత్రము.

పనక్కువ్వా, ప్ర౦ నీటియందు మునుకవైచు వాడు ; నీట మునిగి చేపలను పట్టు కొను పక్షి.

పనక్కువ్వీ, స్త్రీ౦ నీటియందుమునిగి చేప లనుపట్టుకొను పక్షి ; జలాంతర్గామి (submarine).

పనపనా, అ౦ చిగుర్చుట ; మరల యారోగ్యమును గాంచుట.

పనబట్టా, ప్ర౦ తమలపాకు బీడీలించు చిన్నదబ్బా.

పనవాడ్, స్త్రీ౦ తమలపాకు తోట.

పనవారా, ప్ర౦ విస్తరియాకు.

పనసల్లా, ప్ర౦ చలివేంద్ర ;—ప్యాడు ; పనసాల.

పనసారీ, ప్ర౦ దే౦ పేసారీ.

పనసేరీ, స్త్రీ౦ దే౦ పేసేరీ.

పనహరా, ప్ర౦ నీరుమోయువాడు.

పనహా, ప్ర౦ గోదలేక బట్టయొక్క వెడల్పు ; మర్మము. ప్ర౦ దొంగ తనము జాడకని పట్టువాడు.

పనహీ, స్త్రీ౦ చెప్పులు.

పనా, ప్ర౦ ఒక విధమగు షర్బత్తు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పనారా, పనాలా } పు॥ దే॥ పరనాలా.

పనాహ, స్త్రీ॥ రక్షిణ: శరణుపొందుచోటు.

పనిహా, వి॥ పీటియందుండు; పీటికి సంబంధించిన.

పనిహారీ, స॥ పీరు తెచ్చు స్త్రీ.

పనీర, పు॥ జున్ను; విరిగినందువలన పాలయందు వచ్చుజున్ను.

పనీరీ, స్త్రీ॥ నారుమడి.

పనీలా, వి॥ పీరుకలసిన.

పనేథీ, స్త్రీ॥ లావు రొట్టె.

పన్నగ, పు॥ సర్ప పాము.

పన్నా, పు॥ మరకత పచ్చ.

పన్నీ, స్త్రీ॥ బంగరులేక వెండివన్నెగల కాగితము.

పపడ్రా } పు॥ సన్న ని ఎండిపోయిన
పపడ్రీ } కొయ్య బెరడు; రొట్టెపొర; కురుపుమీదపొర.

పపయ్యా } పు॥ బొప్పాయి ఫలము.
పపీతా }

పపీహా, పు॥ చాతకము; వానకోయిల.

పపోటా, పు॥ పలక కనురెప్ప.

పయ, పు॥ పీరు; పాలు.

పయద, పు॥ దే॥ పయోదా.

పయస్వినీ, స్త్రీ॥ నది; పాడియావు.

పయాన, పు॥ ప్రయాణము.

పయామ, పు॥ సందేశము.

పయార } పు॥ ధాన్యమును కొట్టి వేసిన
పయాల } తర్వాత మిగిలిన వట్టిగడ్డి.

పయోద } పు॥ మేఘము; స్తనము.
పయోధర }

పయోధి } పు॥ సముద్ర సముద్రము.
పయోనిధి }

పరంచ, అవ్య॥ పరంతు మరియు; అయినను.

పరంతు, అవ్య॥ లేకిన కాని.

పరందా, పు॥ చిడ్రియా పక్షి.

పర, వి॥ ఇతరుడైన; వేరగు; వెనుకటి. అవ్య॥ వెనుక; కాని. పు॥ రెక్క-.

పరకనా, అ॥ కలియుట; అభ్యాసమగుట.

పరకాజీ, వి॥ పరోపకారి.

పరకార } పు॥ గుండ్రముగ గీచునొక
పరకాల } పని ముట్టు; కంపాస్.

పరకాలా, పు॥ తునియ; గాజుతునక; నిప్పు; నిచ్చెన; आफत का परकाला అద్భుతమగు శక్తిగలవాడు.

పరకాస, పు॥ దే॥ ప్రకాశ.

పరకీయ, వి॥ ఇతరులది; పరాయి.

పరకోటా, పు॥ ప్రహరీగోడ; అడ్డు.

పరఖ, స్త్రీ॥ పరీక్ష; పరిశీలన.

పరఖనా, స॥ గుణదోషములను పరిశీలించుట; మంచిచెడుగుల గుర్తెరుంగుట; కాచుకొనియుండుట.

పరగనా, పు॥ పరగణా.

పరచనా, అ॥ అభ్యాసపడుట; చమవగుట; దుచిపడుట.

పరచా, పు॥ కాగితపు ముక్క-; చీటి; చేజాబు; ప్రశ్నపత్రము.

పరచానా, స॥ కలుపుట, అలవాటుపడునట్లు చేయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

परचून, पुं० చిల్లరయంగిడిలో నమ్ము సామాను.

परचूनि, पुं० చిల్లర వస్తువుల నమ్ము వర్తకుడు.

परछना, सं० పరుడు ద్వారము వద్దకు వచ్చి నవ్వుడు వధువుపక్షమువారు రోకలి. పొత్రమును త్రిప్పు అచారము.

परछाइ, स्त्री० నీడ ; ప్రతిబింబము.

परतंत्र, वि० పరాధీనుడగు.

परत, स्त्री० ముడత ; మడత.

परती, स्त्री० దున్నక వదలిన పొలము లేక భూమి.

परथन, पुं० दे० पलेथन పొడిపిండి.

परदा, पुं० ओट తెర ; చాటు ; చాటు చేయు వస్తువు ; మడత ;—नशीन గోషాయందుడినది.

परदाज, पुं० అలంకారము ; బొమ్మకు చుట్టు బార్డరు వేయుట.

परदादा, पुं० ముత్తాత.

परधाम, पुं० వైకుంఠము.

परनाला, पुं० पनाला మురికి నీటితూము లేక కాల్వ.

परपंची, वि० ధూర్తుడు ; మాయావి.

परपट, पुं० సమతలమగు భూమి.

परपराना, अ० కారముమొ వానివలన నాలుక మంధ జొచ్చుట.

परपोता, पुं० మునిమనుమడు.

परमान, पुं० ప్రయాణము ; నిజమగు మాట ; హద్దు.

परमार्थी, वि० తత్త్వము నెరుంగ గోరెడు.

परला, वि० రెండవ వైపుననున్న. परले दरजे का, परले सिरे का మిక్కుట మగు.

परवर, वि० పాలకుడగు ; పోషించు.

परवरदा, वि० పెంచబడిన.

परवरदिगार, पुं० పాలకుడు ; ఈశ్వరుడు.

परवरिश, स्त्री० పాలన ; పోషణ.

परवल, पुं० దొండకాయవంటి ఒక కూరకాయ.

परवा, स्त्री० परवाह శంక ; చింత ; నమ్మకము.

परवाज, स्त्री० उड़ान ఎగురుట ; గంతు.

परवानगी, स्त्री० ఆజ్ఞ ; అనుమతి.

परवाना, पुं० ఆజ్ఞాపత్రము ; మిడుత.

परवाह, स्त्री० చింత ; లక్ష్యము ; ఆసరా ; నమ్మకము.

परवेज, पुं० గెలుపొందినవాడు.

परश, पुं० స్పర్శ.

परशु, पुं० గండ్ర గొడ్డలి ; గొడ్డలి.

परसन, पुं० छूना తాకుట ; వడ్డింపు.

परसना, सं० छूना తాకుట ; వడ్డించుట.

परस, पुं० గొడ్డలి.

परसाल, अव्य० పోయిన వత్సరము ; రాబోవు వత్సరము.

परसों, अव्य० మొన్న ; ఎల్లుండి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

परस्त, वि० पूजारियगु.
परस्तिश, स्त्री० पूज ; आराधन.
परहरना, स० वदलिवेयुट.
परहेज, पु० भोज्यं भोज्यनियममुनु पालिंचुट ; 'संयममु ; चेडु यलवाट्लनुंडि तप्पिंचुकोनुनियममु :—**गार** पु० संयममु कलवाडु.
परहेलना, स० तिरस्क-रिंचुट.
पराँठा, पु० देo **परौठा**.
परा, पु० पंक्ति.
पराकाष्ठा, स्त्री० हद्द कडपटि हद्दु.
परागंदा, वि० दुर्दशाग्रस्तुडगु.
पराग, पु० पुप्पौदि ; दुम्मु :—**केसर** किंजल्क-मु.
पराजित, वि० ओडिंपबडिन.
परात, स्त्री० पेद्द पात्र.
पराना, स० परुगिडुट.
पराभूत, वि० ओडिंपबडिन.
परामर्श, पु० विचारिंचुट ; सलहा ; निर्णयमु.
पराया, वि० परायिडगु ; अन्युडगु;
परावर्त, पु० मार्पु ; इच्चिपुच्चु कोनुट.
परास्त, वि० ओडिंपबडिन ; अणगिन.
पराह्न, वि० **तीसरा पहर** मध्याह्न मुनकु पिदपनुंडु कालमु.
परिंदा, पु० पिट्ट.
परिकर, पु० मंचमु ; परिवारमु ; समूहमु.
परिक्रमण, पु० } इटु नटु षचारु
परिक्रमा, स्त्री० } चेसेदि.
परिखन, वि० रक्षकुडैन ; कापलादारुडैन.
परिखा, स्त्री० कंदकमु.
परिगत, वि० गडचिन ; चनिपोयिन ; तेलिसिन.
परिग्रह, पु० स्नेहितुलु ; आश्रितजनमु.
परिगृहीत, वि० स्वीकरिंपबडिन ; कलसिन.
परिग्रह, पु० **दान** दानमुगै कोनुट ; स्वीकरिंचुट.
परिघ, पु० इनुप कट्ल गुडिय ; इल्लु ; पर्वतमु ; विडुगु.
परिचर, पु० सेवचेयुवाडु.
परिचर्या, स्त्री० सेव.
परिचायक, पु० परिचयमु कल्गिंचुनदि.
परिचालक, पु० नडुपुवाडु ; संचालकुडु.
परिचालन, पु० **चलाना** नडुपुट ; कदलिंचुट.
परिच्छद, पु० कप्पुकोनुनदि ; वस्त्रमु.
परिच्छन्न, वि० कप्पबडिन ; छत्रमु चेय बडिन.
परिच्छिन्न, वि० विभक्तमैन ; परिमितमु चेयबडिन.
परिच्छेद, पु० विभागमु ; अध्यायमु.
परिछाहीं, स्त्री० देo **परछाईं**.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పరిజన, పు౦ కుటుంబము ; ఎల్లప్పుడు కూడనుండు సేవకుడు.

పరిజ్ఞాన, పు౦ జ్ఞానము.

పరిణత, వి౦ మారిన ; పండిన.

పరిణామ, పు౦ నతీజా ఫలము ; అంతము.

పరిణీత, వి౦ వివాహము చేసికొనిన ; పూర్ణమైన.

పరితాప, పు౦ దుఃఖము ; పశ్చాత్తాపము.

పరితుష్ట, వి౦ ఆనందములో మునిగిన ; సంతృప్తి పడిన.

పరితోష, పు౦ సంతోషము ; తృప్తి ; ఆనందము.

పరిత్యక్తా, పు౦ విడుచునది ; విడువబడినది.

పరిత్రాణ, పు౦ రక్ష.

పరిధాన, పు౦ వస్త్రధారణము ; వేషము ; ఉడుపులు.

పరిధి, స్త్రీ౦ ఘేరా చుట్టుగీత ; వస్త్రము ; మండలము.

పరిపాక, పు౦ పండుట ; అనుభవము ; నిపుణత్వము.

పరిపుష్ట, వి౦ బాగుగ బలిసిన.

పరిప్లుత, వి౦ నలువైపుల జలముతో నిండియుండిన ; మునిగిన ; తడిసిన.

పరిభవ } పు౦ పరిభవము ; అవమానము.
పరిభావ }

పరిభాషా, స్త్రీ౦ నిర్వచనము ; డెఫినిషన్.

పరిభూత, వి౦ ఓడిన ; అవమానపడిన.

పరిభ్రమణ, పు౦ తిరుగుట ; సంచారము చేయుట.

పరిమాణ, పు౦ కొలత ; తూనిక.

పరిమార్జన, పు౦ తోముట ; శుభ్రముగ కడుగుట.

పరిమితి, స్త్రీ౦ కొలత ; తూనిక ; హద్దు ; గౌరవము.

పరిమేయ, వి౦ కొలువ లేక తూచదగిన ; సంకుచితమైన.

పరిరంభ } పు౦ కౌగిలింత.
పరిరంభణ }

పరివర్తన, పు౦ మార్పు ; రూపాంతరము.

పరివర్ధన, పు౦ మిక్కిలి పెంపు లేక యభివృద్ధి.

పరివా, స్త్రీ౦ పాద్యమి.

పరివృత, వి౦ దాచిన ; కప్పి లేకచుట్టి యుంచిన.

పరివేష } పు౦ వడ్డించుట ; చుట్టు
పరివేషణ } యావరణము.

పరివేష్టన, పు౦ నలువైపుల మూటడించుట ; కప్పుట ; ఆవరణ.

పరివ్రాజ } పు౦ సన్యాసి.
పరివ్రాజక }

పరిశిష్ట, వి౦ మిగలయున్న ; అనుబంధమైన.

పరిశీలన, పు౦ విమర్శనాదృష్టితో విషయమును పరిశీలించుట.

పరిశోధ, పు౦ పూర్ణమగు శుద్ధి ; ముణివిముక్తి.

పరిశ్రాంత, వి౦ బడలిన ; అలసిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పరిషత } స్త్రీం సమూహము; పరి
పరిషద్ } షత్తు.

పరిష్కార, పుం సఫాఈ సంస్కారము; శుద్ధి.

పరిస్తాన, పుం అప్సరసలుండుతావు.

పరిస్ఫుట, విం స్పష్టముగ వ్యక్తమైన; స్ఫుటమైన; చక్కగవికసించిన.

పరిహార, పుం చికిత్స; పశువుల మేత కొరకు ఊరియుమ్మడిన వదలిన బీడు; జయింపబడిన వస్తువు.

పరిహార్య, విం వదలవలసిన; వదల దగిన.

పరిహృత, స్త్రీం పతితమైన; నాశమైన.

పరీ, స్త్రీం అప్సరసలయందొకజాతి; పరమసుందరి.

పరీక్షణ, పుం పరీక్షించుట.

పరీజ్ఞాద, విం అమిత సుందరుడగు.

పరీపేకర, విం అప్సరసవంటి సుందర మైన ముఖముగల.

పరీబంద, పుం స్త్రీల మనికట్టుకు ధరించు నొక భూషణము.

పరీశాన, విం దే॰ పరేశాన.

పరే, అవ్యం అటుపైపు; అటు; బయటి; మించిన; తరువాత; దూరము; ఆవల.

పరేఢీ, స్త్రీం ఆడు పావురము.

పరేఖనా, సం పరికించుట; కాచుకొని యుండుట.

పరేతా, పుం నూలుచుట్టుపంటి; పెంపె కోల.

పరేవా, పుం పావురము.

పరేశాన, విం వ్యాకులతగల; విసిగిన.

పరేశానీ, స్త్రీం వ్యాకులత్వము; ఇబ్బంది.

పరోక్ష, పుం లేక పోవుట (కన్నుల యెదుట). విం అగుపింపని; దాచిన.

పరోసనా, సం వర్ధించుట.

పరోసా, పుం ఒక మనుష్యునికి వలసి నంతగ వర్ధింపబడిన యాహారము.

పరోఠా, పుం నాలుగుమడతలు గలిగిన నేయిరాచిన రొట్టి.

పరోహా, పుం మోట మోట; కపిలె.

పర్జన్య, పుం మేఘము.

పర్ణ, పుం పత్తా ఆకు; —కుటీ స్త్రీం పర్ణశాల.

పర్తే, స్త్రీం దే॰ పరత.

పర్దా, పుం దే॰ పరదా.

పర్యంక, పుం పల్లంగ మంచము.

పర్యంత, అవ్యం తక వరకు.

పర్యటన, పుం ఘూమనా ఫిరనా సంచారము చేయుట.

పర్యాప్త, విం కాఫీ చాలినంత.

పర్యాయ, పుం క్రమము; ప్రకారము; సమానమగు యర్థమును బోధించు మరియొక శబ్దము.

పర్యాలోచన, పుం } చక్కని ఆలో
పర్యాలోచనా, స్త్రీం } చన.

పర్యుపాసక, పుం సేవకుడు; దాసుడు.

పర్యుపాసన, పుం సేవ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पर्व, पुं పండుగ; పుణ్యకాలము; ఆదను.

पर्वती } **पर्वतीय** } విం కొండల మీద నివసించు.

पर्वरिश, स्त्रीं పాలన; పోషణ.

पर्हेज, पुं దే పరహేజ.

पलंग, पुं మంచిమంచము; పట్టెమంచము;—**पोश** మంచముపై పరచుదుప్పటి.

पलंगिया, स्त्रीं చిన్న మంచము.

पल, पुं క్షణము.

पलक, स्त्रीं క్షణము; కనురెప్ప.

पलकदरिया, विं మహాదాతయగు.

पलकनेवाज, विं గొప్పదాతయగు.

पलका, पुं పలంగ మంచము.

पलटन, स्त्रीं సైనికుల దళము; గుంపు.

पलटना, अं మారుట; తలక్రిందులగుట; తిరిగివచ్చుట. सं తలక్రిందులు చేయుట; త్రిప్పుట.

पलटा, पुं మార్పు; తలక్రిందులు;

पलटे, क्रिं బదులు.

पलढ़ा, पुं త్రాసుతట్ట; సిబ్బి.

पलथी, स्त्रीं బానికవట్టు; పద్మాసనము;—**मारकर बैठना** పద్మాసనము వేసికూర్చుండుట.

पलना, अं పోషింపబడుట; పెరుగుట.

पलस्तर, पुं పాలాస్త్రీ.

पलाना, अं భాగినా పలాయనమగుట. सं పారత్రోలుట..

पलायन, पुं పారిపోవుట.

पलायमान, विं పరుగిడుచున్న.

पलाश } **पलास** } పుం టెస్సు మోదుగ చెట్టు; రాబందు; గోనెపట్ట.

पलित, विं ముసలి; నెరసిన (వెంట్రుకలు.)

पली, स्त्रीं ఒక విధమగు గరిటి లేక తెడ్డు.

पलीता, पुं ఫిరంగులకు నిప్పంటించువత్తి. विं మిక్కిలి కోపముగల; శీఘ్రముగ నడచునట్టి.

पलीद, विं గంద మురికియైన; నీచమగు; దుష్టమగు.

पल्लवा, पुं పెంపుడు; పెంచినది.

पल्हेथन, पुं రొట్టివత్తునపుడు ఆదిసానకంటుకొని పోకుండుటకుపయోగించు పొడిపిండి.

पल्होटना, सं కాళ్లు ఒత్తుట లేక పిసుకుట. अं కష్టమువలన ఇటునటు పొరలాడుట.

पल्लव, पुं కోపల చిగురుటాకు.

पल्लवित, विं చిగిర్చిన.

पल्ला, क्रिं దూరమైన. पुं వస్త్రపుటంచు; చెరగు; అధికారము; బంట వస్తువులలోని ఒక వస్తువు; కత్తిర; తలపు మొ.;—**झड़ाना** వెనుక వదలించుట; విడుదలపొందుట;—**पकड़ना** ఏదేనిసంగతికై యొకని నాశ్రయించుట;—**बाँधना** ఒప్పగించుట;—**पसारना** యాచించుట;—**झुकना या भारी होना** ఒక

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పక్షమునకు బలముగలుగుట :—పల్లే పడ్‌నా ప్రాప్తించుట.

పల్లీ, స్త్రీ॰ చిన్న పల్లె.

పవన, పుం॰ హవా గాలి :—చక్కీ స్త్రీ॰ గాలిబలమునతిరుగు చక్రము.

పవారనా, స॰ పారవేయుట ; పడవేయుట.

పవానా, స॰ భుజింప జేయుట.

పవి, పుం॰ పిడుగు.

పశమ, స్త్రీ॰ శ్రేష్ఠమగు మెత్తనియున్ని ; శష్పము.

పశమీనా, పుం॰ శ్రేష్ఠమగు మెత్తని యున్నితో నేసిన శాలువ.

పశ్చాత్, అవ్య॰ పీఛే, బాద్ పిదప.

పశ్చిమీ, వి॰ పడమటి.

పశ్తా, పుం॰ కినారా ఒడ్డు.

పశ్మీనా, పుం॰ దే॰ పశమీనా.

పసంఘా, పుం॰ దే॰ పాసంగ.

పసంద, వి॰ రుచికి అనుకూలమగు ; రుచించు.

పసందీదా, వి॰ ఎన్నుకొన్న ; మంచి ; రుచించిన.

పస, క్రి॰ తరువాత ; ఆఖరికి ; కనుక.

పసర, పుం॰ ఫలావ లోతుగ చేసిన శేక గుంటగచేసిన అరచేయి ; వ్యాప్తి ; పుడిసిలి.

పసరనా, అ॰ ముందునకు సాగుట ; కాలు చేతులుచాచుకొని పరుండుట.

పసరట్టా } పుం॰ చిల్లరదుకాణములుండు
పసరహట్టా } బజారు.

పసరానా, స॰ వ్యాపింపజేయుట.

పసలీ, స్త్రీ॰ అస్థిపంజరములోని అడ్డ ఎముకలు ; ప్రక్క-యెముకలు.

పసాత, పుం॰ అనుగ్రహము ; ప్రసాదము.

పసానా, స॰ అన్నమునుండి గంజిని వార్చుట. అ॰ సంతోషించుట.

పసార, పుం॰ ఫైలావ వ్యాప్తి.

పసారనా, స॰ ఫైలానా వ్యాపింపజేయుట.

పసావ } పుం॰ గంజి.
పసావన }

పసీజనా, అ॰ చెమర్చుట ; దయార్ద్ర మగుట ; కరుగుట.

పసీనా, పుం॰ చెమట.

పసూజనా, స॰ సీనా కుట్టుట.

పసేరీ, స్త్రీ॰ ఐదుశేర్ల బరువుగల తూనిక రాయి ; పీశె.

పసేవ, పుం॰ చెమట.

పసోపేశ, పుం॰ ఆగా-పీఛా లాభనష్టము ; ముందువెనుకలు.

పస్త, వి॰ ఓడిన ; అలసిన ; అణగిపోయిన :—హిమ్మత వి॰ సాహసము పోయిన.

పస్తీ, స్త్రీ॰ నీచత్వము ; దిగుడుప్రదేశము.

పహఁసుల, స్త్రీ॰ కొడవలి ; కత్తిపీట.

పహచాన, స్త్రీ॰ గురుతు ; లక్షణము ; ఎరుక.

పహచానना, స॰ గురుతుపట్టుట ; వివేకపూర్వకముగ తెలుసుకొనుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పహనना, స॰ ధరించుట.
పహనాఈ, స్త్రీ॰ ధారణ; ధరింపజేసిన నందులకు కూలి.
పహనావా, పు॰ పోషాక ఉడుపులు; ధరింప బడునది.
పహర, పు॰ జాము.
పహరనా, స॰ పహనना కావలా; పారా; నియుక్తి; కాలము.
పహరావనీ, స్త్రీ॰ బహూమానము చేసిన దుస్తులు.
పహరావా, పు॰ దే॰ పహనావా.
పహరీ, పు॰ పహరేదారు; గస్తీతిరుగు వాడు.
పహల, పు॰ సమతలము; పార్శ్వము; చక్క-నిదూది లేక ఉన్ని.
పహలవాన, పు॰ వస్తాదు; మల్లుడు.
పహలా, వి॰ మొదటి.
పహల్ల, పు॰ భగల భాగము; ప్రక్క-; సామీప్యము; విచారింపదగిన విషయము యొక్క- యేదేని యంశము; —దార పలకలుగల.
పహలే, క్రి॰ ప్రారంభమున; మొదట; తొలి; పూర్వకాలమున;—పహల తొట్ట తొలి; తొట్టొల్తి.
పహలౌఠా, వి॰ మొదటి (సంతానము.)
పహాడ, పు॰ పర్వతము; కొండవలె బరువైనవస్తువు.
పహాడా, పు॰ ఎక్క-ములు.
పహాడీ, వి॰ కొండపై నివసించు. స్త్రీ॰ చిన్నకొండ.
పహిచాన, స్త్రీ॰ దే॰ పహచాన.
పహియా, పు॰ చక్రము.
పహిరావనీ, స్త్రీ॰ దే॰ పహనావా.
పహిలా, వి॰ దే॰ పహలా.
పహిలే, క్రి॰ దే॰ పహలే.
పహుఁచ, స్త్రీ॰ అందుబాటు; ప్రవేశము; ఏదేని విషయమును తెలిసికొను శక్తి.
పహుఁచనా, అ॰ చేరుట; అందుట.
పహుఁచా, పు॰ కలాబ్దే మనికట్టు.
పహుఁచీ, స్త్రీ॰ చేతిమనికట్టునకు ధరించు నట్టిభూషణ విశేషము.
పహుడ़నా, అ॰ విశ్రాంతి తీసుకొనుట.
పహునా, పు॰ అతిథి.
పహునాఈ, స్త్రీ॰ అతిథి సత్కారము.
పహేలీ, స్త్రీ॰ గూఢముగానుంపబడిన యర్థముగల కావ్య విశేషము; సమస్య;—బుఝానా కథపిప్పుట; తనయాశయమును గూఢముగనుంచి చెప్పుట.
పాँక } పాँకా } పు॰ బురద; ఆడుసు.
పాँఖ, పు॰ దే॰ పంఖ.
పాँఖీ, స్త్రీ॰ మిడత.
పాँఖురీ, స్త్రీ॰ దే॰ పంఖుడీ.
పాँగ, పు॰ నదిప్రవాహము వెనుకకు తగ్గినందువలన దరియొడ్డున నేర్పడు క్రొత్తభూమి; లంక.
పాँచాలీ, స్త్రీ॰ ద్రౌపది.
పాँజना, స॰ మాటువేయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పాఁడ్ర, ప్రం ఎరుపుగలిసిన పచ్చవన్నె : తెలుపు.

పాఁడ్రలిపి, స్త్రీం చిత్తు ; ముస్విదా ; చేతితో వ్రాసిన లిపి.

పాఁతి, స్త్రీం పంక్తి ; వరుస.

పాఁథ, విం బాటసారి.

పాఁయఁ, ప్రం పైర కాలు.

పాఁయఁతా, ప్రం కాలివైపు ; నీచుడు.

పాఁవ, ప్రం కాలు ; పాదము :—పాఁవ నెమ్మదిగా.

పాఁవరీ, స్త్రీం మెట్టు ; పాదరక్ష ; నడవ.

పాంశు, స్త్రీం రజ దుమ్ము.

పాఁసా, ప్రం పాచిక :—తలటనా చేసిన ప్రయత్నమునకు విపరీత ఫలము కల్గుట.

పా, ప్రం పైర కాలు.

పాఈ, స్త్రీం దమ్మిడి ; బద్దెగీచి అందులో ఆడుటా ; నిలువుగీటు.

పాక, ప్రం వండినయన్నము ; పాకము.
విం పవిత్రమైన.

పాక-దామన, విం పాతివ్రత్యముగల.

పాకదామనీ, స్త్రీం పాతివ్రత్యము.

పాకబాజ్, విం మంచినడతగల.

పాకర, ప్రం జువ్వి.

పాకీ, స్త్రీం శుభ్రత ; పవిత్రత.

పాకీజ్‌గీ, స్త్రీం శుభ్రము ; నిర్మలము.

పాకీజ్, విం పవిత్ర నిర్దోషమగు.

పాఖండ, ప్రం నటన ; బూటకము.

పాఖండీ, విం ఢోంగీ కపటి ; బూటకముచేయు.

పాఖ, ప్రం 15 దినములు ; పక్షము.

పాఖర, స్త్రీం యుద్ధమునందు గుర్రము లేక ఏనుగపై వేయబడు యినుప వస్త్రము వంటిది.

పాఖా, ప్రం కోణము ; కొన.

పాఖానా, ప్రం మలవిసర్జనకుగా నేర్పర చిన స్థానము.

పాగ, స్త్రీం తలగుడ్డ ; పాగ ; ప్రం పంచ దారమె. వాని పాకము.

పాగనా, స్రం పాకములో ముంచుట.

పాగల, విం పిచ్చవాడు ; తన్నుదా మరచిన ; మూర్ఖుడగు :—ఖానా పిచ్చివారి యాస్పత్రి :—పన పిచ్చి ; పిచ్చ.

పాగర, ప్రం నెమరు.

పాచక, విం జీర్ణింప జేయు ; వంట జేసెడి.

పాచఖ, ప్రం పిడుకలు.

పాచన, ప్రం జీర్ణము.

పాచ్ఛ, స్త్రీం జంతువు లేక చెట్టుపైభాగ మున చేసిన కత్తికాటు.

పాచనా, టీకాలువేయుట.

పాజామా, ప్రం పంట్లాంగు ; చల్లాడము.

పాజీ, విం దుష్టుడగు ; దుర్బుద్ధిగల ; నీచుడైన.

పాజేబ్, స్త్రీం కాలికి ధరించు యంది యలులేక గొలుసులు.

పాటంబర, ప్రం పట్టు వస్త్రము.

పాట, ప్రం రేశమ పట్టు ; సింహాసనము ; జనుము ; వెదల్చు ; పలక ; చాకలి

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బండ ; తిరుగలియందొకరాయి ; బావిపై నీరు తోడుకొనుటకు వేయు యడ్డుమ్రాను.

పాటనా, స॰ ఎత్తు పల్లములు సరిగి చేయుట ; కుప్పలు కుప్పలుగ వేయుట ; తడపుట ; కప్పు లేక యింటికప్పు వేయుట.

పాటల, ప్ర॰ గులాబీరంగు ; కలిగొట్టు పువ్వు.

పాటవ, ప్ర॰ పటుత్వము ; నేర్పు.

పాటి, స్త్రీం రీతి ; పంక్తి ; పలక ; పాఠము ; పాపటకు రెండుపైపులు ; మంచపు నిలువుపట్టె ; చాప ; రాయి.

పాఠక, ప్ర॰ చదువువాడు.

పాఠా, ప్ర॰ దృఢమైన యువకుడు ; కుర్రదున్న ; మేకపోతు.

పాఠ్య, వి॰ చదువతగిన ; చదివించబడు.

పాడ్, ప్ర॰ ధోవతియంచు ; మంచె ; కొయ్య చట్రము ; ఆటుక.

పాఢ, ప్ర॰ పిట్టలను తోలుటకు పొలములో వేయుమంచె.

పాఢీ, స్త్రీం నూలు విచ్చె.

పాణీ, ప్ర॰ హస్త చేయి.

పాత, ప్ర॰ పడుట ; నాశము ; ఆకు.

పాతకీ, వి॰ పాపి ; పాపకర్మ చేయు.

పాతర, స్త్రీం వేశ్య.

పాతాబా, ప్ర॰ మోజా మేజోడు.

పాతీ, స్త్రీం చిట్టి ఉత్తరము ; ఆకు.

పాత్తర, స్త్రీం వేశ్య.

పాథ, ప్ర॰ మార్గము ; నీరు.

పాథనా, స॰ కొట్టుట (విడుకలుమొ).

పాథేయ, ప్ర॰ దారిబత్తెము ; చల్ది.

పాథోజ, ప్ర॰ కమలము.

పాద, ప్ర॰ కాలు ; నాల్గవ భాగము ; చెట్టు మూలము ; అపాన వాయువు.

పాదత్రాణ, ప్ర॰ చెప్పులు.

పాదప, ప్ర॰ చెట్టు.

పాదపీఠ, ప్ర॰ పీట.

పాదశాహ, ప్ర॰ ఢిల్లీ బాదశాహ.

పాదాక్రాంత, వి॰ కాలిచే త్రొక్కబడిన.

పాదాతిక } ప్ర॰ కాల్బలములు ; కాలి
పాదాతీ } బంటు.

పాదుకా, స్త్రీం పావుకోళ్లు.

పాధా, ప్ర॰ ఉపాధ్యాయుడు.

పాన, ప్ర॰ త్రాగుడు ; మద్యము ; నీరు ; ఆకు ; తమలపాకు ;—**దాన** ప్ర॰ తమల పాకులుంచు కొను పాత్ర లేక పెట్టె.

పానగోష్ఠీ, స్త్రీం మద్యపానమండలి.

పానా, స॰ పొందుట ; భుజించుట ; తెలియుట.

పానగార, ప్ర॰ అనేకులు కలసి మద్యమును గ్రోలు స్థలము.

పానిప, ప్ర॰ కాంతి ; మెరుగు.

పానీ, ప్ర॰ నీరు ; వాన ; రసము ; కాంతి ; మర్యాద ;—**ఉతరనా** బుద్ధి దిగుట ; అవమానము జరుగుట ;—**దార** కాంతిగల ; చురుకైన ; పరువుగల ;—**దేవా** తర్పణము విడుచు

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

वాడు ; శ్రాద్ధ కర్మచేయువాడు ;—
पानी होना మిక్కిలి సిగ్గుపడుట ;
—पी पीकर कोसना ఎదతెరపి
లేకుండా నిందించుట ;—फेरना
నాశముచేయుట ; చెడగొట్టుట ;—में
आग लगाना అసంభవమైన దానిని
సంభవముగ చేయుట—लेना ఒకని
గౌరవమును పోగొట్టుట.

पानीय, పు॥ జలము.

पापड़, పు॥ అప్పడము.

पापोश, స్త్రీ॥ చెప్పలు.

पाबंद, వి॥ కైద్ లోబడిన ; కట్టుబడిన.

पाबंदी, స్త్రీ॥ కట్టుపడుట.

पा-बोसी, స్త్రీ॥ పాదములు కళ్ళ నద్దు
కొనుట.

पामर, వి॥ నీచ మూర్ఖుడగు ; అధము
డగు.

पामाल, వి॥ కాలరాచబడిన ; సర్వ
నాశనమైన.

पायँ, పు॥ దే॥ पाँव.

पायँता, పు॥ కాలివైపుదిశ.

पायंदाज, పు॥ కాలుతుడుచుకొనుమెత్త.

पाय, పు॥ కాలు ; పాదము.

पायक, పు॥ దూత.

पायजामा, పు॥ దే॥ पाजामा.

पाय-तख़्त, పు॥ రాజధాని.

पायताबा, పు॥ మేజోడు.

पायदार, వి॥ టికాఊ నిలుకడగల ;
దృఢమైన.

पायमाल, వి॥ దే॥ पामाल.

पायल, స్త్రీ॥ पाज़ेब అందెలు.

पाया, పు॥ కోడు ; స్తంభము.

पायी, వి॥ శ్రాగుబోతగు.

पारंगत, వి॥ ఆరితేరిన ; గొప్ప విద్వాం
సుడైన.

पार, పు॥ అవతలిగట్టు ;—करना, होना
దాటుట ;—पाना జయించుట ;
आर-पार ఆది అంతములు ;—
उतरना సఫలత్వమును పొందుట ;
ఒకపనిని పూర్తి చేయుట.

पारखी, పు॥ గురుతు లేక లక్షణముల
తెలిసినవాడు ; పరికించువాడు.

पारग, వి॥ సమర్థుడైన ; బాగుగ నెరి
గిన.

पारचा, పు॥ ట్రుక్కా తునియ ; బట్ట.

पारद, పు॥ పాదరసము.

पारदर्शक, వి॥ లోనుంచి చూచిన
ఆవలి వస్తువులు కనుపించునట్టి పదా
ర్థము, నీరు, గ్లాసు మొదలగునవి.
(transparent)

पारदर्शी, వి॥ దూరదృష్టిగల ; నేర్పరి
యగు.

पारना, స॥ పడవేయుట ; పరుండబెట్టుట.

पारस, పు॥ పరుసవేది ; తాకినంతనే
ఇనుమును బంగరుగ చేయునట్టి
యొకరాయి.

पारसा, వి॥ మంచినడవడికల.

पारसाई, స్త్రీ॥ ధర్మనిష్ఠ ; సదాచారము.

पारा, పు॥ పాదరసము.

पारावत, పు॥ పావురము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पारावार, पुं० హద్దు; రెండుతటములు; సముద్రము.

पारि, स्त्री० హద్దు ; సీమ ; వైపు.

पारिभाषिक, वि० ప్రత్యేక అర్థమును సూచించు.

पारिषद, पुं० सभासद సభ్యుడు.

पारी, स्त्री० बारी వంతు ; సారి.

पार्थक्य, पुं० విభజన ; ఎడభాటు.

पार्थिव, वि० భూమికి సంబంధించిన.

पाल, स्त्री० పండ్లు మాగ వేయుట पुं० తెరచాప ; దేరా ; పల్లకిపై వేయు గుడ్డ ; గట్టు ; ఒడ్డు.

पालक, पुं० పాలనకర్త ; ఒక ఆకు కూర.

पालतू, वि० పెంచబడిన.

पालना, स० పాలించుట ; భంగము చేయకుండుట. पुं० ఉయ్యెల.

पाला, पुं० మంచు ; సంబంధము ; —पड़ना పనిపడుట. (किसी के) पाले पड़ना వశమగుట ;—मार जाना మొక్క లేక సస్యము మంచు వలన నష్టపడుట.

पालागन, स्त्री० ప్రణామము; నమస్కారము.

पालित } वि० పెంచబడిన.
पालू }

पाँव, पुं० కాలు ;—उखड़ जाना యుద్ధమునందుకాలునిలువక పోవుట ; —भारी होना గర్భమునిలుచుట ; —अड़ाना ఇతరులపనిలో ఆనవసరముగా జోక్యము కలుగజేసుకొనుట ;—फूँक फूँककर रखना ఏపనినైనను జాగ్రత్తగా చేయుట ; —रोपना ప్రతిజ్ఞచేయుట.

पावँड़ा, पुं० గౌరవమునకై యొకరు నడుచు త్రోవలో పరుచు వస్త్రము.

पावँडी, स्त्री० खड़ाऊँ పావకోళ్లు.

पाव, पुं० चौथाई నాల్గవభాగము ; పావు.

पावक, पुं० आग అగ్ని.

पावदान, पुं० కాలుంచుటకు తావు. (foot rest).

पावना, स० పొందుట ; భుజించుట.

पावस, स्त्री० వర్షాకాలము.

पाश, पुं० रस्सी త్రాడు.

पाशिक, पुं० बहेलिया పిట్టలను పట్టువాడు.

पाषँड, पुं० दे० पाखंड.

पाषाण, पुं० पत्थर రాయి ; బండ.

पासंग, पुं० దాళా.

पास, पुं० ప్రక్క ; వైపు. अव्य० దగ్గర;—दारी రక్షణ; పక్షపాతము.

पास-बान, पुं० పహరాదారు; రక్షకుడు.

पासा, पुं० పాచిక.

पासी, पुं० వలచే పిట్టలబట్టువాడు; ఒక నీచజాతి. स्त्री० బంధము ; వల.

पाहन, पुं० पत्थर రాయి ; బండ.

पाहरू, पुं० పహరానిచ్చువాడు.

पाहि, अव्य० రక్షించుము.

पाहुना, पुं० मेहमान అతిథి.

पाहुर, पुं० కానుక ; కట్నము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పింగ, విం పింగల వర్ణముగల ; బూడిద రంగుగల.

పింగల, విం భీతి వసుపు పచ్చని.

పింజడా, పు పంజరము ; బోను.

పింజర, పు పంజరము ; ఎముక లగూడు.

పింజరా, పు పంజరము.

పింజరాపోల, పు పశుశాల ; గోశాల.

పిండ, పు రాశి ; ప్రోవు ; శరీరము ; —ఛోడ్‌నా సంబంధముంచుకొనక పోవుట.

పిండరీ } స్త్రీ పిక్క.
పిండలీ }

పిండీ, స్త్రీ చిన్నగడ్డ ; తడిముద్ద ; నేతి బీరకాయ.

పిఅరాఈ, స్త్రీ పసుపు పచ్చతనము.

పిఅరీ, స్త్రీ పెండ్లి సమయాన వధూవరులు ధరించు పసుపుబట్టలు.

పిఉ, పు ప్రియుడు ; పతి.

పిక, పు కోయల కోకిల.

పిఘలనా, అం ద్రవీభూతమగుట ; కరగుట.

పిచకనా, అం ఒత్తిడి పడుట ; ఒత్తిడి వలన చొట్టపడుట.

పిచకారీ, స్త్రీ పిచ్చికారి.

పిచ్ఛల, విం నున్నని ; జారుచున్న.

పిచ్ఛిల, విం తడికల్గిచాకినయంటు కొను ; జిగురు కల్గిన.

పిఛడ్‌నా, అం వెనుకపడిపోవుట.

పిఛలగ్గా } పు వెనువెంట నడుచు
పిఛలగ్గూ } వాడు ; సేవకుడు.

పిఛలా, విం వెనుకటి ; కడపటి (ఊరు).

పిఛవాడా } పు ఇంటివెనుక భాగము.
పిఛవారా }

పిఛాఢీ, స్త్రీ వెనుకభాగము.

పిఛారీ, స్త్రీ దే॰ పిఛాఢీ.

పిఛౌరా, పు పైబట్ట ; దుప్పటి.

పిటంత, స్త్రీ కొట్టుట ; దంపుడు.

పిటనా, అం దెబ్బలుతినుట.

పిటవానా, స॰ కొట్టించుట.

పిటాఈ, స్త్రీ కొట్టుడు ; దెబ్బలుకొట్టినందులకు కూలి.

పిటారా, పు ఒక విధమగు పేము లేక వెదురుబుట్ట.

పిట్ఠూ, పు అనుచరుడు ; సాయము చేయువాడు.

పితర, పు పితృదేవతలు.

పితరాఈ, స్త్రీ పితృసంబంధము ; పుటుంబము ; ఇత్తడిచిలుము.

పిత్తా, పు పిత్తము శరీరమునందుండెడిసంచి ; సాహసము ; ఉత్సాహము.

పిత్తీ, స్త్రీ దద్దురురోగము ; చెమటపొక్కులు.

పిదర, పు తండ్రి.

పిధీ, స్త్రీ ఒక విధమగు చిన్నపిల్ల.

పిధాన, పు మూత ; ఆవరణ.

పినకనా, అం నల్లమందు మత్తు వలన తలవాలి పోవుట ; తూగుట ; కునికిపాట్లు పడుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पिनपिनहाँ, पुं ఎప్పుడు ఏద్చే పిల్ల వాడు.

पिनपिनाना, अ० మెల్లగనిల్చి నిల్చి ఏడ్చుచుండుట.

पिनहाँ, वि० దాగివున్న.

पिनाक, पुं० శివుని విల్లు.

पिपासा, स्त्री० आस दा ह मु : దప్పిక ; మిక్కు-టమగు ఆశ.

पिपीलिका, स्त्री० చీంటి చీమ.

पिय, पुं० स्वामी ప్రియుడు ; భర్త.

पियक्कड़, पुं० త్రాగుబోతు.

पियराई, स्त्री० పసుపుపచ్చదనము ; పాండిమము ; తెలుపు.

पियराना, अ० పాలిపోవుట.

पियूष, पुं० అమృతము.

पिराना, अ० నొప్పిపుట్టుట.

पिरीता, वि० ప్రియమైన.

पिरोना, स० దారమెక్కి-ంచి గ్రుచ్చుట (ముత్తెములు మొ.)

पिलचना, अ० అంటుకొనుట ; లీన మగుట.

पिलपड़ना, अ० వి రు చు కు ప డు ట ; దుముకుట.

पिलना, अ० దీనుడగుట ; ఎదేనిపని యందు ప్రవేశించుట.

पिलपिला, वि० మిక్కి-లి మె త్తగనుండి ఒత్తిన రసము వచ్చునట్టి.

पिलाना, स० త్రాగించుట ; నింపుట.

पिल्ला, पुं० కుక్క- పిల్ల.

पिल्ले, पुं० పుచ్చుపురుగులు.

पिव, पुं० प्रिय ప్రియుడు.

पिशुन, पुं० కొండెములు చెప్పువాడు ; జగడములు పెట్టువాడు.

पिष्टपेषण, पुं० చెప్పినదానినే మరల మరల చెప్పుట.

पिसनहारी, स्त्री० పిండి విసరునది.

पिसना, अ० విసరబడుట (పిండిమొ.) ; చూర్ణమగుట ; ఒత్తబడుట ; నలిగి పోవుట.

पिसर, पुं० కొడుకు.

पिसाई, स्त्री० విసరబడుపని ; విసిరినందులకు కూలి.

पिसान, पुं० आटा పిండి.

पिसौनी, स्त्री० విసురుట ; కఠినమైన పని.

पिस्ता, पुं० పిస్తా.

पिहकना, अ० కోకిల మొ. కలరవము చేయుట.

पिहित, वि० దాగియున్న.

पींजना, स० దూదేకుట.

पी, पुं० दे० पिय.

पीक, स्त्री० ఉమ్మికలసిన తాంబూలరసము ;—दान पुं० ఉమ్మివేయుటకై యుపయోగించునట్టి యొక విధమగు పాత్ర.

पीका, पुं० कोपल చిగురుటాకు.

पीछा, पुं० వెనువెంట ;—करना వెంబడించుట ; తరుముట.

पीछे, अव्य० వెనుకన ; వీపుపైపు ;—पड़ना ఒకరి వెంటబడుట ;—

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

लगाना వెనుక వెనుక తవులుట (ఏదేని ఆశకల్గి.)

पीटना, स० కొట్టుట.

पीठ, पु० పీఠము ; పీట. स्त्री० వీపు ; —ठोंकना వీపుతట్టుట ; ప్రోత్సాహము కలుగజేయుట ; ప్రశంసించుట.

पीठा, पु० పీఠము.

पीठी, स्त्री० నానబోసి రుబ్బిన మినప పప్పుమొ.

पीड़क, पु० పీడించువాడు.

पीड़न, पु० దుఃఖము కల్గించుట.

पीड़ा, स्त्री० दर्द నొప్పి.

पीढ़ा, पु० పీట.

पीढ़ी, स्त्री० కులపరంపర ; తరము.

पीत, वि० पीला పసుపుపచ్చని ; త్రాగబడిన.

पीतम, वि० ప్రియతముడైన.

पीतल, पु० ఇత్తడి.

पीन, वि० मोटा బలిసిన ; లావైన.

पीनक, स्त्री० నల్లమందు మత్తువలన కలిగెడి కునుకుపాటు.

पीनता, स्त्री० లావు.

पीनस, पु० వాసన తెలియకుండజేయు ముక్కు రోగము. स्त्री० పల్లకి.

पीना, स० త్రాగుట.

पीप, स्त्री० చీము.

पीपर } पीपल } पु० రావిచెట్టు.

पीपा, पु० నీళ్లు. నూనె మొ. చేర్చుట కువయోగించు పీపా.

पीब, पु० చీము ; రసి.

पीयूष, पु० అమృతము.

पीर, स्त्री० दर्द నొప్పి पु० ధర్మగురువు ; నేర్పరి ; మహాత్ముడు.

पीरी, स्त्री० बुढ़ापा ముసలితనము ; నేర్పు.

पील, पु० हाथी ఏనుగు ;—बान पु० మావటివాడు.

पीलपाँव, पु० బోదకాలు ; ఏనుగుకాలి వలె కాళ్లు లావుబారు రోగము.

पीला, वि० పసుపు పచ్చని ;—पन పసుపు పచ్చదనము.

पीलिया, पु० కమల రోగము.

पीलू, पु० పండి కుళ్లిన ఫలములకు పట్టెడి పొడివైన తెల్లపురుగు.

पीवर, वि० బలసిన ; భారముగల.

पीवरी, स्त्री० యువతి.

पीसना, स० నూరుట ; విసరుట (పిండి మొ.)

पीहर, पु० मैका పుట్టినిల్లు.

पुंगीफल, पु० పోకచెక్క.

पुंज, पु० ढेर రాశి ; సమూహము.

पुंडरीक, पु० తెల్లవన్నె.

पुंश्चली, स्त्री० कुलटा వ్యభిచారిణి.

पुंसत्व, पु० వీర్యశక్తి ; వీర్యము.

पुआ, पु० తియ్యని పూరీ ; పూపము ; అరిసె.

पुआल, पु० पयाल ఎండుగడ్డి.

पुकार, स्त्री० కేకవేయుట ; కేక ; రక్షించుటకై కేక.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పుకారనా, స॰ కేకవేసి పిలుచుట; రక్షించుటకై పిలుచుట.

పుఖర, పు॰ చెరువు.

పుఖరాజ, పు॰ పుష్యరాగము.

పుఖ్తా, వి॰ పక్కా దృఢమైన.

పుచకారనా, స॰ ముద్దులాడుట; బుజ్జగించుట.

పుచకారీ, స్త్రీ॰ ముద్దులాట.

పుచారా, పు॰ చక్కగా పూయబడిన; ముఖస్తుతి.

పుచ్ఛ, స్త్రీ॰ ద్రుమ తోక.

పుచ్ఛల, వి॰ తోకకల్గిన;—తారా తోక చుక్క.

పుచ్ఛల్లా, పు॰ పొడవైనతోక.

పుచ్ఛార, పు॰ ఆదరించువాడు; మంచి చెడ్డల విచారించువాడు.

పుజనా, అ॰ ఆరాధింపబడుట.

పుజానా, స॰ పూజించుకొనుట; పూర్తి చేయుట.

పుజాపా, పు॰ పూజాసామగ్రి.

పుట, పు॰ కొలదిగ చల్లుట; కర్పీ.

పుటపాక, పు॰ పుటము వేయుట.

పుట్ఠా, పు॰ పిరుదుపైనుండు గట్టిభాగము.

పుడ్డియా, స్త్రీ॰ పొట్లము.

పుతరీ, స్త్రీ॰
పుతలా, పు॰
పుతలీ, స్త్రీ॰ } విగ్రహము; మూర్తి.

పుతలీఘర, పు॰ మిల్లు; బట్టలమిల్లు.

పుతాఈ, స్త్రీ॰ పేడ. సున్నము మొ॰ వానితో అలుకుట.

పుత్తలికా, స్త్రీ॰ గుడ్డ బొమ్మ; విగ్రహము.

పుత్రవధూ, స్త్రీ॰ కోడలు.

పునఃపునః, అవ్య॰ ఫిర మరల;—పునఃక్షి॰ మాటికిమాటికి.

పునరావృత్తి, స్త్రీ॰ వచ్చినదే మరల వచ్చుట

పునరుక్తి, స్త్రీ॰ చెప్పినదే మరల చెప్పుట.

పునీత వి॰ పవిత్రమైన.

పురందర, పు॰ ఇంద్రుడు.

పుర, వి॰ నిండియున్న; పూర్ణమైన.

పురఇన, స్త్రీ॰ తామరాకు; తామర.

పురఖా, పు॰ పూర్వజుడు.

పురజా, పు॰ తునియ; ఖండము.

పురబియా, వి॰ తూర్పుదేశమున పుట్టిన.

పురవా, పు॰ చిన్న మట్టిపిడత; చిన్న గ్రామము.

పురవాఈ
పురవైయా } స్త్రీ॰ తూర్పుగాలి; పైరుగాలి.

పురసాఁ, వి॰ అడుగువాడు.

పురసా, పు॰ నాలుగున్నర లేక అయిదు మూళ్ల ఒకకొలత **మాతమపురసీ** చనిపోయినవానిబంధువులను ఓదార్చుట.

పురస్కృత, వి॰ బహుమానమును పొందిన.

పురా, క్రి॰ తొలి; ముందు; ప్రాచీనకాలమున.

పురాతత్వ, పు॰ ప్రాచీనకాలమును గురించిన విద్య.

పురాతన
పురానా } వి॰ ప్రాత; వెనుకటికాలమునకు సంబంధించిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పురావృత్త, పు॥ వెనుకటి పరిస్థితి; చరిత్ర.

పురుషార్థ, పు॥ ధర్మార్థకామ మోక్షములు; పౌరుషము; శక్తి; పురుషుని జీవిత లక్ష్యము.

పుల్ల, పు॥ వంతెన;—వాఙ్మయ కొంచ ముగ మొప్పగా చెప్పుట; ఉత్ప్రేక్ష.

పులక, పు॥ రోమాంచము; గగుర్పాటు; సంతోషవికారము.

పులకిత, వి॥ గద్గదమైన; హర్షా వేగమువలన రోమములు నిక్క-పొడిచిన.

పులదిస, స్త్రీ॥ పుండ్లమొ వానిపై వేసిన లేపము.

పులపుల } వి॥ లోనబోలుగనుండు.
పులపులా }

పులపులాన, స॥ మెత్తని వస్తువును ఒత్తుట; చప్పరించుట.

పులిందా, స్త్రీ॥ చిన్నకట్ట లేకమూట.

పులిన, పు॥ నది మొ. వాని ఒడ్డు.

పువా, పు॥ దే॥ మాలపువా.

పుస్త, స్త్రీ॥ పీపు; వెనుకభాగము; పూర్వీకుల పరంపర; దరపుస్త తర తరములుగ;—నామా పు॥ వంశావళి; వంశవృక్షము.

పుస్తక, స్త్రీ॥ దొలత్తి గుర్రముమొ. వాటి వెనుకకాళ్ల తన్ను.

పుస్తా, పు॥ దిబ్బ; ఎత్తైన కట్ట.

పుస్తి, స్త్రీ॥ ఆధారము; ఆశ్రయము.

పుస్తేనీ, వి॥ తరతరములుగ వచ్చు చున్న.

పుష్కర, పు॥ చెరువు; జలాశయము; కమలము.

పుష్కల, వి॥ అధికమైన; పరిపూర్ణ మైన.

పుష్ట, వి॥ పుష్టికలిగిన; బలిసిన.

పుష్టై, స్త్రీ॥ బలమునిచ్చు ఔషధము.

పుష్ప, పు॥ పూల పూవు.

పుష్పమీ, స్త్రీ॥ భూమి.

పూఁఛ, స్త్రీ॥ లోక; ఏదేని పదార్థము యొక్క- వెనుకభాగము.

పూఁజీ, స్త్రీ॥ పెట్టుబడి; ద్రోవు; రాశి.

పూఁజీపతి పు॥ ధనవంతుడు; పెట్టుబడి దారు.

పూఅ, పు॥ పూతము; ఒక తినుబండా రము.

పూగీఫల, పు॥ పోకచెట్టు; పోకకాయి.

పూఛ, స్త్రీ॥ కోర్కి; వెదకుట; ఆవశ్య కత; గౌరవము.

పూఛతాఛ, స్త్రీ॥ విచారణ.

పూఛన, స॥ ప్రశ్నించుట; అడుగుట.

పూఛపాఛ, స్త్రీ॥ దే॥ పూఛతాఛ.

పూజన, పు॥ పూజించుట; గౌరవించుట.

పూజనా, స॥ పూజించుట. ఈ॥ పూర్తి చేయుట.

పూఢీ, స్త్రీ॥ పూరీ.

పూత, వి॥ పవిత్రమైన; శుద్ధమైన పు॥ సత్యము; కుమారుడు.

పూని, స్త్రీ॥ ఏకు.

పూనో, స్త్రీ॥ పౌర్ణిమ.

పూరక, వి॥ నింపెడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పూరణ, క్లీం నింపుట.
పూరనా, స్త్రీం పూర్తిచేయుట; ముగ్గు వేయుట.
పూరబ, పుం తూర్పుదిక్కు.
పూరబల, పుం ప్రాతఃకాలము; తొలి జన్మ.
పూర్వ, పుం తూర్పు. విం మొదటి. తొలి; ప్రాచీనమగు. క్లీం వెనుకటి.
పూర్వక, క్లీం తోడ; కూడ.
పూర్వవత్, క్లీం మొదటివలెనే.
పూర్వవర్తీ, విం మొదటనుండిన.
పూర్వాపర, విం ముందు వెనుకటి.
పూర్వార్ధ, పుం మొదటి సగభాగము.
పూల్లా, పుం మోపు; గడ్డికట్ట.
పూష్ణ, పుం సూర్యుడు.
పూష } పుం పుష్యమాసము.
పూస }
పృచ్ఛక, విం ప్రశ్నించు.
పృథక్, విం వేఱుగ. వేరుగ.
పృథక్కరణ, పుం వేరుచేయుట; విడదీయుట.
పృథు, విం విశాలమగు.
పృథుల, స్త్రీం నేర్పరియగు; బలిష్ఠమైన; దీర్ఘాకారముగల.
పృష్ట, విం అడుగబడిన.
పృష్ఠ, పుం క్లీం వీపు; వెనుకభాగము; పుట; పేజి—పోషక పుం వీపు తట్టువాడు; సాయముచేయువాడు.
పేంగ, స్త్రీం ఉయ్యెలనూగునపుడు యొక పైపునుండి మరియొక పైపునకు పోవు ఊపు.
పేఁడ్కి, స్త్రీం గువ్వ; బంగారు పనివాని గొట్టము.
పేఁఢా, పుం తలా అడుగు భాగము.
పెఉసీ, స్త్రీం ఒక విధమగు పిండివంట.
పెఖనా, క్లీం చూచుట.
పెచ, పుం కిటుకు; చిక్కు; తిరుగుడు; తలపాగయొక్క మెలి; యంత్రము; మర; విపరీతమగు కడుపునొప్పి.
పెచక, క్లీం కుట్టుదారము.
పెచకశ, పుం మరచీల ద్రిప్పుయొక ఆయుధము.
పెచతావ, పుం వెలిబుచ్చలేని కోపము.
పెచదార, విం చిక్కుగల.
పెచవాన, పుం పెద్దహొక్కా.
పెచిశ, స్త్రీం జిగట విరేచనములవలన కల్గు కడుపునొప్పి.
పెచీదగీ, స్త్రీం చిక్కు.
పెచీదా } విం చిక్కుదుగల; కఠిన
పెచీలా } మగు.
పెఁట, పుం పొట్ట; కడుపు; గర్భము; జీవిక:—చలనా విరేచనములగుట.
పెటారా, పుం ఢం పిటారా.
పెటిక, స్త్రీం పెటి పెద్ది.
పెటి, స్త్రీం చిన్న పెట్టి; నడుముకట్టు; బెల్టు; పట్కా.
పెట్ట, విం తిండిపోతు.
పెఠ, పుం బూదిదగుమ్మడి.
పెఢ, పుం చెట్టు.
పెఢా, పుం ఒక విధమగు తినుబండారము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పెడ్ల, పు౦ పొత్తికడుపు.
పెన్హానా, స౦ దే౦ పహనానా.
పెయ, వి౦ త్రాగదగిన పు౦ నీరు.
పెరనా, స౦ రసముపచ్చనట్లు అదుముట లేక ఒత్తుట; కష్టపెట్టుట; ప్రేరేపించుట.
పెలనా, స౦ ఒత్తిలోనికి చొన్పుట; తిరస్కరించుట.
పెలా, పు౦ జగడము; దాడి.
పెవస, పు౦ జున్నుపాలు.
పెశ, క్రి౦ సామనె ఎదుట;—ఆనా వ్యవహరించుట; ఎదుటికివచ్చుట; —కరనా ఎదుటనుంచుట;—పానా జయించుట;—ఖదమీ ఆక్రమణ; నాయకత్వము.
పెశకశ, పు౦ భేట కానుక; నజరు.
పెశకార, పు౦ అధికారులకు నకళ్ల మొ. అండించు గుమాస్తా.
పెశగీ, స్త్రీ౦ అడ్వాన్సు.
పెశతర, క్రి౦ పూర్వే ముందు; తొలి.
పెశదస్తీ, స్త్రీ౦ బలవంతము.
పెశబ్దీ, స్త్రీ౦ తప్పించుకొను యుక్తి.
పెశరాజ, పు౦ తాపీపనివాడు; రాళ్ల మోయు కూలివాడు.
పెశవా, పు౦ నేతా నాయకుడు; సర్దారు.
పెశవాఈ, స్త్రీ౦ అగవానీ ముందునకు నడిచి ఎదురేగి చేయు స్వాగతము.
పెశవాజ, స్త్రీ౦ నృత్యము చేయునపుడు వేశ్యలుకట్టుకొను పరికిణీ.
పెశా, పు౦ వృత్తి.
పెశానీ, స్త్రీ౦ లలాట నుదురు; భాగ్యము; అదృష్టము.
పెశాబ, పు౦ మూత్రము; పీర్యము సంతానము.
పెశావర, పు౦ వృత్తియందున్నవాడు.
పెశీ, స్త్రీ౦ కోర్టుయందు వ్యాజ్యము విచారణకువచ్చుట; ఎదుటికి వచ్చుట; మాంసకండరము.
పెశీనగోఈ, స్త్రీ౦ భవిష్యత్తును ముందుగ చెప్పుట.
పెశ్తర, క్రి౦ దే౦ పెశతర.
పెఁజనీ, స్త్రీ౦ ఒక విధమగు గజ్జెలు.
పెఁఠ, స్త్రీ౦ బజ్ఞార సంత; బజారు.
పెఁఠోర, పు౦ అంగడి; బజారు.
పెఁడ, పు౦ అంగ; అడుగు; త్రోవ.
పెఁడా, పు౦ రాస్తా మార్గము; గుర్రపు శాల; రీతి;—మారనా దారికొట్టుట.
పెఁత, స్త్రీ౦ పందెము.
పె, అవ్యం పర కాని; తప్పక; వెనుక; పిదప; సమీపమున; పైపు. అవ్యం మీద; పైన; ద్వారా.
పెకర, పు౦ దూదిని దూదికాయలనుండి వేరు చేయునది.
పెకర, స్త్రీ౦ చెహరా ముఖము.
పెకార, పు౦ చిన్నిబేరగాడు.
పెఖానా, పు౦ పాయఖానా మరుగుదొడ్డి.
పెగంబర, పు౦ ధర్మమార్గ ప్రవర్తకుడు; ప్రవక్త.
పెగాం, పు౦ సందేసా సందేశము.
పెజ, స్త్రీ౦ ప్రతిజ్ఞ; హఠము; పోటి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పైజామా, పు॥ దే॥ పాయజామా.
పైఠార, పు॥ జూనా చెప్పుబోడు.
పైఠ, స్త్రీ॥ బోక్యము; అందుబాటు; ప్రవేశము.
పైఠనా, స॥ ప్రవేశించుట.
పైఠార, పు॥ ప్రవేశము; ద్వారము.
పైఢీ, స్త్రీ॥ సీఢీ మెట్టు; సోపానము; దారువు.
పైతరా, పు॥ కుస్తీ మొ॥ వానియందువేయు ఆడుగు; ఎత్తు.
పైతృక, వి॥ పిత్రార్జితమైన.
పైదల, వి॥ కాలినడకన నడుచు. పు॥ కాలిబంటు. క్రి॥ కాళ్లతో.
పైదా, వి॥ పుట్టిన; సంపాదించిన. స్త్రీ॥ ఆదాయము.
పైదాఇశ, స్త్రీ॥ జన్మ పుట్టుక.
పైదావర
పైదావారీ } స్త్రీ॥ ఫసల్ పంట.
పైనా, వి॥ తేజ పదునుగల. పు॥ చిన్న బెత్తము; పశువులనుతోలు ముల్లు కర్ర; అంకుశము.
పైనానా, స॥ పదునుచేయుట.
పైమాఇశ, స్త్రీ॥ మాప కొలత.
పైమానా, పు॥ కొలత సాధనము.
పైయాఁ, స్త్రీ॥ పైర కాలు.
పైరా, పు॥ తాలుతప్ప; బోలుగింజ; దీనుడు.
పైర, పు॥ కాలు; కాలిగురుతు; కళ్లము; —గాఢీ స్త్రీ॥ త్రొక్కుడుబండి; బైసికిలు.
పైరనా, అ॥ తైరనా ఈదుట.
పైరవీ, స్త్రీ॥ అనుసరణము; ఆజ్ఞాపాలనము; ప్రయత్నము; విచారణ;—కార పు॥ అనుచరుడు.
పైరాఖీ, స్త్రీ॥ ఈత; అందులకిచ్చు కూలి.
పైరాక, పు॥ ఈతగాడు.
పైరాన, పు॥ మునుగునంత లోతుగనుండు నీరు.
పైరో, వి॥ అనుయాయియగు; అనుసరించునట్టి.
పైరోకార, పు॥ దే॥ పైరవీకార.
పైవంద, పు॥ పేలిక; అతుకువేయు గుడ్డ; అంటుకట్టుట.
పైవందీ, వి॥ అంటుకట్టి తయారుచేసిన (ఫలము).
పైవస్త, వి॥ ఇంకినట్టి.
పైసనా, అ॥ ప్రవేశించుట.
పైసా, పు॥ ధనము; కాని; చిన్నడబ్బు.
పైసార, పు॥ ప్రవేశము.
పైహమ, వి॥ అంటియున్న; ఎడతెగని.
పైహారీ, వి॥ కేవలము పాలను మాత్ర ముద్రావియుండు (సాధువు).
పోంగా, పు॥ పెదురు గొట్టము. వి॥ బోలుగనుండు; మూర్ఖుడగు.
పోంగీ, స్త్రీ॥ చిన్నబోలు గొట్టము.
పోంఛన, పు॥ తుడిచినందున వచ్చునది.
పోంఛనా, స॥ తుడుచుట.
పోంటా, పు॥ నెట్టా చీమిడి.
పోఆ, పు॥ పాముపిల్ల.
పోఆనా, స॥ పోనా యొక్క ప్రేరణార్థకము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పోకల, విం బోలుగనుండు.

పోఖర } పుం తాలాబ చెరువు.
పోఖరా }

పోఖరీ, స్త్రీం చిన్న చెరువు.

పోచ, విం తుచ్ఛుడు ; చెడు.

పోచీ, స్త్రీం చెడుతనము ; నీచత.

పోట, స్త్రీం మాట ; పొట్లము ; కుప్ప.

పోటనా, సం ఫుఫలానా ప్రోపుచేయుట ; చేతిలో చిక్కించుకొనుట.

పోటలీ, స్త్రీం చిన్నమూట ; చిన్న పొట్లము.

పోఢా, విం దృఢమగు ; గట్టి.

పోత, పుం పశువులు, పిట్టలు మొ. వాని పిల్లలు ; ఇంటిపునాది ; బట్టనేత ; పడవ. స్త్రీం మాలయందలి పూస ; గ్లాసుపూస. పుం ప్రవృత్తి ; పద్ధతి ; వంతు ; సమయము :—దార కోశాధ్యక్షుడు.

పోతనా, సం తడిమట్టి మొ. వానిని పూయుట ; అలుకుట. పుం అలుకు గుడ్డ.

పోతా, పుం కొడుకు కొడుకు ; పన్ను ; వృషణము ; అలుకుగుడ్డ.

పోతీ, స్త్రీం కుమారుని కుమార్తె.

పోథా, పుం పెద్దపుస్తకము ; కాగితముల కట్ట.

పోథీ, స్త్రీం పుస్తకము.

పోదార, పుం దేం పోతదార.

పోనా, సం పూసలు మొ. గ్రుచ్చుట.

పోపలా, విం బోసినోరుగల.

పోపలానా, అం బోసియగుట.

పోర, స్త్రీం చేతివ్రేళ్ల గణుపు ; వెన్నెముక.

పోల, పుం బోలుచోటు ; సారములేమి ; ద్వారము ; ముంగిలి :—ఖ్వలనా లోనున్న గుట్టు బయల్పడుట.

పోలా, విం ఖోఖలా బోలుయగు ; సార రహితమైన, దవదవలాడు.

పోశాక, స్త్రీం ఉడుపు ; దుస్తు.

పోశీదగీ, స్త్రీం దాపుడు ; రహస్యము.

పోశీదా, విం గుప్త రహస్యమైన ; దాచిన.

పోషక, విం పోషించు ; వృద్ధిపొందించు.

పోష్య, విం పెంచదగిన.

పోష్యపుత్ర, పుం దత్తపుత్రుడు.

పోస, పుం పెంచువానియెడలనుండు ప్రేమ.

పోసనా, సం పోషించుట ; రక్షించుట.

పోస్త, పుం పైచెక్క ; నల్లమందు చెట్టు.

పోస్తా, పుం నల్లమందుచెట్టు.

పోస్తీ, పుం సొమరి.

పోస్తీన, పుం జంతువుల చర్మముతో చేసిన దుస్తులు.

పోహనా, సం గ్రుచ్చుట (మాల) ; పూయుట ; విసరుట.

పౌ, స్త్రీం చలివేంద్ర ; ప్రకాశపురేఖ ; పాచికల యందొకయెత్తు :—ఫటనా వేకువయగుట :—బారహ హోనా గెల పొందుట. లాభముకలుగుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पौआ, पुं० दे० पौवा.
पौढ़ना, अ० ఊగుట ; పరుండుట.
पौत्र, पुं० కుమారుని కొడుకు.
पौद, स्त्री० చిన్నమొలక ; చిన్నచెట్టు.
पौदर, स्त्री० కాలిదారి.
पौधा, पुं० दे० पौद.
पौन, पुं० గాలి. वि० నాల్గువంతులలో మూడవ భాగము.
पौनार, स्त्री० తామర పువ్వుయొక్క జాడ.
पौनी, स्त्री० గ్రామములో ధాన్యరాశియందొక యంశమును పొంది పనులు చేయు చాకలి మంగలి మొ. వారు.
पौने, वि० ఏదేని సంఖ్యయందు నాల్గింట మూడుపాళ్లు ; ముప్పావు.
पौर, वि० పురమునకు సంబంధించిన ; తిండిపోతగు.
पौरिया, पुं० दरबान ద్వారపాలకుడు.
पौरी, स्त्री० ड्योढ़ी ఇంటియందలి ముఖ్యద్వారము.
पौवा, पुं० శేరునందు నాల్గవభాగము.
प्याउ, पुं० మంచినీరుపోయు చలివేంద్ర.
प्याज, पुं० ఎర్రగడ్డ ; నీరుల్లిపాయ.
प्याजी, वि० ఉల్లిపాయ వన్నెకలిగిన ; లేత గులాబిరంగుగల.
प्यादा, पुं० కాల్బంటు ; దూత ; చదరంగమున కాల్బంటు.
प्यार, पुं० ప్రేమ.
प्याला, पुं० कटोरा చిన్నగిన్నె.
प्यास, स्त्री० దప్పిక ; తీవ్రమగు కోర్కి.
प्योसर, पुं० క్రొత్తగ యీనిన యావుపాలు.
प्योसार, पुं० मायका పుట్టిల్లు.
प्रकट, वि० స్పష్టబడిన ; పుట్టిన.
प्रकरण, पुं० విషయము ; అధ్యాయము.
प्रकर्ष, पुं० గొప్పతనము.
प्रकांड, वि० చాల విశాలమైన ; గొప్ప.
प्रकाशित, वि० ప్రకటితమైన ; వెలుతురు కలిగిన.
प्रकृत, वि० అసలైన ; రచింపబడిన ; స్వభావముగల.
प्रकृति, स्त्री० స్వభావము ; ప్రకృతి.
प्रकृतिस्थ, वि० తనస్వభావమునందున్న ; స్వాభావికమైన.
प्रकोप, पुं० అత్యధికమగు వ్యాప్తి ; వ్యాధి చాలగ వ్యాపించుట.
प्रकोष्ठ, पुं० నలువైపుల గదులుగల ముంగిలి ; ముఖ్యద్వారమువద్దనుండు గది.
प्रक्रिया, स्त्री० యుక్తి ; ప్రతివారము ; పద్ధతి.
प्रक्षालन, पुं० धोना కడుగుట.
प्रक्षिप्त, पुं० పారవేయబడిన.
प्रखर, वि० तेज తీక్ష్ణమైన ; తీవ్రమైన.
प्रगट, वि० दे० प्रकट.
प्रगल्भ, वि० నేర్పరియైన ; సాహసముగల ; నిర్భయముగనుండు ; ప్రేలుడు స్వభావముగల.
प्रगाढ़, वि० మిక్కిలి యధికమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ప్రచండ, వి॰ చాల తీవ్రమైన; చురు కైన; భయంకరమైన.
ప్రచలన, ప్ర॰ వ్యాప్తి; ప్రచారము.
ప్రచుర, వి॰ బహుత మిక్కుటమగు; అధికమగు.
ప్రచ్ఛన్న, వి॰ కప్పబడిన; దాచబడిన.
ప్రజా, స్త్రీ॰ సంతానము; ప్రజలు.
ప్రజాతంత్ర, ప్ర॰ ప్రజాస్వామ్యము.
ప్రజ్వలిత, వి॰ మండుచున్న; స్పష్ట మగు.
ప్రజ్ఞ, ప్ర॰ విద్వాన తెలిసినవాడు.
ప్రణ, ప్ర॰ ప్రతిజ్ఞ.
ప్రణత, వి॰ నమ్ర మ్రొక్కిన; మిక్కి లిగ వంగిన.
ప్రణతి, స్త్రీ॰ వినతి నమ్రత; నమ స్కారము; మ్రొక్కుట.
ప్రణయ, ప్ర॰ ప్రేమ.
ప్రణయినీ, స్త్రీ॰ ప్రేమికా ప్రియ.
ప్రణయీ, ప్ర॰ ప్రేమి ప్రియుడు.
ప్రణవ, ప్ర॰ ఓంకారమంత్రము.
ప్రణాళీ, స్త్రీ॰ రీతి; పద్ధతి; పీరు పోవు తూము.
ప్రణీత, వి॰ రచించిన; చేసిన; పరిష్క రింపబడిన.
ప్రణేతా, ప్ర॰ రచించినవాడు.
ప్రతారణా, స్త్రీ॰ మోసము; అపమా నము.
ప్రతి, అవ్యం॰ విరుద్ధముగ; ఎదుట; బదులుగ; పోటిగ; వైపు; నక లుగ. స్త్రీ॰ నకలు.
ప్రతికార, ప్ర॰ బదులు పగతీర్చుకొనుట.
ప్రతిక్రియా, స్త్రీ॰ ప్రతీకారము.
ప్రతిగ్రహ, ప్ర॰ స్వీకారము; పొందుట.
ప్రతిఘాత, ప్ర॰ బదులుదెబ్బ; దీకొనుట; అడ్డంకి.
ప్రతిఘాతీ, ప్ర॰ శత్రువు; ఎదుర్కొను వాడు.
ప్రతిచ్ఛాయా, స్త్రీ॰ పటము; నీడ; ప్రతి బింబము.
ప్రతిద్వంద్వీ, ప్ర॰ శత్రువు; సమాన ఉజ్జీ.
ప్రతిపక్షీ, ప్ర॰ విరోధి.
ప్రతిపదా, స్త్రీ॰ పాడ్యమి.
ప్రతిపాదన, ప్ర॰ చక్కగ తెలియ చెప్పుట; నమస్కార పూర్వకముగ ఏదేనియనుట; సమర్థించుట.
ప్రతిపాద్య, వి॰ నిరూపింపదగిన.
ప్రతిబంధ, ప్ర॰ అడ్డంకి; విఘ్నము.
ప్రతిమ, అవ్యం॰ సమానమైన; సాటి యగు.
ప్రతియోగితా, స్త్రీ॰ పోటి.
ప్రతియోగీ, ప్ర॰ పోటి చేయువాడు; భాగస్తుడు; శత్రువు.
ప్రతిరూప, ప్ర॰ బొమ్మ; మూర్తి.
ప్రతిరోధ, ప్ర॰ విరోధము; అడ్డంకి.
ప్రతిలిపి, స్త్రీ॰ నకలు.
ప్రతివాద, ప్ర॰ వివాదము; చర్చ.
ప్రతిశోధ, ప్ర॰ బదులు పగతీర్పు; కని తీర్చుకొనుట.
ప్రతిష్ఠా, స్త్రీ॰ గౌరవము; స్థాపనము; కీర్తి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

प्रतिस्पर्द्धा, स्त्री० పోటి.

प्रतिहंता, पु० అడ్డుపెట్టువాడు.

प्रतिहत, वि० అడ్డుపెట్టబడిన.

प्रतिहार } पु० द्वारपालకుడు.
प्रतिहारी }

प्रतिहिंसा, स्त्री० పగతీర్చుకొనుట.

प्रतीक, वि० विपरीतమైనది. पु० చిహ్నము; గురుతు.

प्रतीक्षा, स्त्री० ఇంతజార వేచియుండుట; ఎదురుచూచుట.

प्रतीची, स्त्री० పడమటిదిక్కు.

प्रतीत, वि० తెలిసిన; ప్రసిద్ధమైన.

प्रतीति, स्त्री० నమ్మకము; విశ్వాసము.

प्रत्यंचा, स्त्री० అల్లెత్రాడు; వింటినారి.

प्रत्यय, पु० తెలివి; నమ్మకము; ప్రమాణము.

प्रत्यर्थी, पु० పోటి చేయువాడు.

प्रत्याशा, स्त्री० ఆశ; నమ్మకము.

प्रत्युत, अव्य० బల్కి అదికాదుకదా ఇది; మీదుమిక్కిలి.

प्रत्युत्पन्न, वि० సమయమునకు కల్గిన.

प्रथा, स्त्री० రీతి; ఆచారము; అలవాటు.

प्रदत्त, वि० ఇచ్చిన; ఇవ్వబడిన.

प्रदर्शिनी, स्त्री० ఎగ్జిబిషను; ప్రజలకు చూపుటకు అనేకరకముల వస్తువులను ఉంచుచోటు.

प्रदान, पु० దానము; ఇచ్చుట.

प्रदीप, पु० దీపము; ప్రకాశము.

प्रदीप्त, वि० తళతళయను; ప్రకాశముగల.

प्रदोष, पु० సూర్యాస్తమయమగు సమయము.

प्रपंच, पु० ప్రపంచము; బూటకము; మోసము.

प्रपंची, वि० కపటి మోసగాడు.

प्रपात, पु० నెల యేరు.

प्रफुल्लित } वि० వికసించిన; ప్రసన్నమైన.
प्रफुल्ल }

प्रबंध, पु० ఏర్పాటు; బందోబస్తు.

प्रबल, वि० బలముగల; చురుకైన.

प्रबुद्ध, वि० మేల్కొనిన; జ్ఞానియగు.

प्रबोध, पु० మేల్కొంచుట; ఓదార్పు.

प्रबोधन, पु० మేల్కొల్పు.

प्रभंजन, पु० ఱొంపి ప్రచండమగు వాయువు; గాలిదుమారము; నాశనము.

प्रभा, स्त्री० చమక కాంతి.

प्रभात, पु० సవేరా ప్రభాతము; ఉదయము.

प्रभाती, स्त्री० మేలుకొలుపు పాట.

प्रभूत, वि० చక్కని; పుట్టిన; మిక్కిలి అధికమైన.

प्रभृति, अव्य० वगैरह మొదలైనవి.

प्रभेद, पु० భేదము; వ్యత్యాలు చేసుకొని వెలువడుట.

प्रमत्त, वि० పాగల మత్తెక్కిన.

प्रमदा, स्त्री० తరుణి; యువతి.

प्रमाणित, वि० నిరూపింపబడిన.

प्रमाद, पु० పొరపాటు; భ్రాంతి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ప్రముదిత, విం సంతోషపడిన.

ప్రయుక్త, విం చక్కగ ప్రయోగింపబడిన; ప్రేరేపింపబడిన; ఏదేని పనియందు నిమగ్నమైన.

ప్రయోజన, ప్రం కామ పని; అభిప్రాయము.

ప్రలంబ, విం లంబా పొడవైన; సోమరియైన. ప్రం ప్రేలనది.

ప్రలేప, ప్రం లేపము; పూత.

ప్రలోభ
ప్రలోభన } ప్రం లోభము;

ప్రవచన, ప్రం వేదాంగము; వ్యాఖ్య.

ప్రవంచనా, స్త్రీం మోసము.

ప్రవర్తక, ప్రం నడుపువాడు; (ఏదేని క్రొత్త దానిని) ప్రచారములోనికి తెచ్చువాడు.

ప్రవాద, ప్రం సంభాషణ; నింద.

ప్రవాల, ప్రం చిగురు; పగడము.

ప్రవాస, ప్రం పరదేశ నివాసము; పరదేశము.

ప్రవిష్ట, విం ప్రవేశించిన.

ప్రవృత్త, విం లగా క్రమా తత్పరుడైన; ఏదేని పనియందు లీనుడైన.

ప్రవృత్తి, స్త్రీం ప్రవాహము; ఏదేనిపని యందు లీనమగుట; పనిని ప్రారంభించుట; నివృత్తికానిది.

ప్రశాంత, విం స్థిర మిక్కిలి శాంతమగు.

ప్రశ్వాస, ప్రం వెలుపలికి విడుచు వాయువు.

ప్రసంగ, ప్రం కలయిక; సంబంధము.

ప్రసాధన, ప్రం విశేష సామగ్రి; ప్రత్యేకోపాయము.

ప్రసార, ప్రం వ్యాప్తి; సంచారము; వికాసము.

ప్రసుప్త, విం చక్కగ నిద్రించిన.

ప్రసూ, స్త్రీం కనునది; తల్లి.

ప్రసూత, విం పుట్టిన.

ప్రసూతా, స్త్రీం జచ్చా బాలెంత.

ప్రసూన, ప్రం పూల పూవు.

ప్రసేద, ప్రం దే॰ ప్రస్వేద.

ప్రస్తర, ప్రం పత్థర రాయి.

ప్రస్తార, ప్రం వ్యాప్తి; మడత; మెట్టు.

ప్రస్తావ, ప్రం ప్రసంగము; తీర్మానము.

ప్రస్తావనా, స్త్రీం ప్రస్తావింపబడినది; చెప్పవలసినది; భూమిక.

ప్రస్తుత, విం తయార సిద్ధమైన; పొందిన; ఎదుటనున్న.

ప్రస్థాన, ప్రం యాత్రా ప్రయాణము; పోవుట.

ప్రస్ఫుట, విం వికసించిన; ప్రకటమైన.

ప్రస్వేద, ప్రం పసీనా చెమట.

ప్రహర, ప్రం పహర జాము.

ప్రహరీ, విం పహరానిచ్చు.

ప్రహార, ప్రం ఆక్రమణ; దెబ్బ.

ప్రహారీ, విం కొట్టు.

ప్రాంగణ, ప్రం అంగన మంగిలి.

ప్రాంజల, విం నిజమైన; కపటములేని; శుద్ధమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

प्रांत, पुं० హద్దు; ప్రదేశము; రాష్ట్రము.

प्राक्कथन, पुं० తొలిపలుకు.

प्राची, स्त्री० पूरब తూర్పుదిక్కు.

प्राचीर, पुं० परकोटा ప్రహరీగోడ.

प्राच्य, वि० తూర్పునందలి (దేశము;) దానికి సంబంధించిన; ప్రాచీన కాలపు.

प्राज्ञ, वि० चतुर విద్వాంసుడైన: నిపుణుడగు.

प्रात, अव्य० ఉదయమున; వేకువన.

प्रातः पुं० ప్రభాతము; వేకువ; —स्मरणीय वि० శ్రేష్ఠుడైన.

प्रादुर्भाव, पुं० పుటుక.

प्रायः, वि० अकसर తరచుగ; ప్రాయికముగ.

प्रायद्वीप, पुं० ద్వీపకల్పము.

प्रायोगिक, वि० ప్రతిదినము ప్రయోగింపబడు.

प्रासाद, पुं० महल మేడ.

प्रीत, वि० ప్రీతితో కూడుకున్న.

प्रीतम, पुं० ప్రియతముడు.

प्रीतिभोज, पुं० విందు.

प्रेक्षक, पुं० దర్శకులు.

प्रेय, वि० ప్రియమైన.

प्रेरणा, स्त्री० పనిలో ప్రవేశపెట్టుట; ప్రేరణ; ఒత్తిడి; శక్తి.

प्रेषक, पुं० పంపువాడు.

प्रेषण, पुं० भेजना పంపుట.

प्रेषित, वि० పంపబడిన.

प्रोत, वि० బాగుగా ఇమిడి పోయిన; దాగియున్న.

प्रौढ़, वि० యౌవనమును పొందిన; బలిష్ఠమగు; గంభీరమగు; పక్వమగు.

प्लावन, पुं० ప్రవాహము; వరద.

प्लावित, वि० నీటియందుమునిగిన.

फ

फंका, पुं० ఒకపరి నోటియందిడుకొన కల్గినంత పొడి లేక గింజలు; బొక్కెడు.

फंकी, स्त्री० ఒకపరి మ్రింగగల్గినంత చూర్ణము లేక మందు.

फंद, पुं० బంధము; ఉచ్చు; రహస్యము.

फंदवार, वि० ఉచ్చు పన్నువాడు.

फंदा, पुं० ఉచ్చు; వల; జాలము.

फँसना, अ० వలలోపడుట; చిక్కుకొనుట.

फ़क, वि० స్వచ్ఛమైన; తెల్లని; చెడు రంగుగల.

फ़क़, वि० భయమువలన మొగము వెల వెల బోయెడి.

फ़क़त, क्रि० కేవలము.

फ़कीर, पुं० బిచ్చగాడు; సన్యాసి.

फ़क्कड़, पुं० ప్రలాపము; ఎగతాళి; జగడ మాడువాడు.

फ़क्र, पुं० దారిద్ర్యము; దీనత్వము.

फ़ख्र, पुं० గర్వము; గౌరవము.

फ़ख्रिया, क्रि० అభిమాన పూర్వకముగ.

फ़गाँ, पुं० रोना ఏడ్చుట; అరచుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फगुआ, पु० होलीपंडुग.

फगुनहर, स्त्री० फाल्गुणमासमुन पीचु पेद्दगालि.

फज़र, स्त्री० सबेरा प्रातःकालमु.

फज़ल, पु० कृपा दय: अनुग्रहमु.

फज़ा, स्त्री० मैदानमु.

फज़ीलत, स्त्री० श्रेष्ठत.

फज़ीहत, स्त्री० दुर्गति दुर्दश.

फज़ूल, वि० व्यर्थमैन: कोरगानि: —ख़र्ची स्त्री० अपव्ययमु: —गो व्यर्थमुगा मात्लाडुवाडु.

फड़ल, पु० दे० फज़ल.

फटक, पु० स्फटिकमु.

फटकना, स० चेरुगुट: बागुचेयुट: अ० पेद्दुट: चेरुट: वेरगुट.

फटकार, स्त्री० द्रुतकार चीवाट्लु.

फटकारना, स० दूर करना वेरुचेयुट: चीवाट्लु पेट्टुट.

फटना, अ० पगुलुट: व्रय्यलगुट.

फटा, पु० बेज्जमु: रंध्रमु.

फटिक पु० स्फटिकमु.

फट्टा, पु० फलटा वेदुरुबद्द.

फड़, पु० पणमु: पंदेमु: जूद मादु चोटु: दग्गरिदुकाणमु.

फड़क उठना, अ० आनंदिंचुट.

फड़कना, स० फड़फड़ाना कोटुकोनुट: त्रुल्लुट: कदलुट.

फड़फड़ाना, स० हिलाना कदलिंचुट: त्रुल्लिपडुनट्लु चेयुट.

फण, पु० पामुपडग: ताटि उच्च.

फणी, पु० फणिक पामु.

फतह, स्त्री० विजयमु: गेलुपु:— मंद जयिंचिनवाडु:—याब विजयमु पोंदिन वाडु.

फतहा, पु० मुसल्मानु मतगुरुवुलु धर्मशास्त्रीनु सारमुगनिच्चु व्यवस्थ लेक धर्म निर्णयमु.

फतिंगा, पु० पतंग वानकालमुन वच्चि निप्पनंदुबडु नौक पुरुगु.

फतीर, पु० नीटितो अप्पटिकप्पुडु कलिपिन पिंडि कमीर का तलटा.

फतीलसोज़, पु० दीपस्तंभमु: नार समु वंटि इनुप काद.

फत्तूर, पु० विकार दोषमु.

फत्तूरी, वि० उपद्रवमुनु कल्गिंचु.

फत्तूही, स्त्री० चेतुलुलेनि चौक्क.

फतेह, स्त्री० फतह विजयमु.

फन, पु० पडग.

फन, पु० गुण विद्य: नेर्पु: चेतिपनि.

फनगा, पु० दे० फतिंगा.

फनस, पु० कटहल पनस.

फना, स्त्री० नाशनमु.

फन्नी, स्त्री० गसिग: बिसि.

फफूँदी, स्त्री० कोकमुडि: बूजु.

फफोला पु० छाला बोब्बि. दिल के फफोले फोड़ना तन हृदयमु नंदलि मंटनु वेदलि ग्रक्कुट.

फबती, स्त्री० व्यंग्य देप्पिपोडुपु:— कसना देप्पुट: एगताळिचेयुट.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फबना, अ० शोभा देना शోభించుట.
फबीला, वि० सुंदरमगు; శోభించు.
फ़र, पु० अलंकारము ; తళుకుబెళుకు.
फ़रजन, पु० మొసలి ; దురాచారి ; గర్వి.
फ़रक़, पु० दूरी భేదము ; దూరము ; వేరుగ నుండుట.
फरकना, अ० స్ఫురించుట ; ఆదరుట.
फ़रख़्दा, वि० సుఖియగు ; అదృష్ట వంతుడగు.
फ़रज़ंगी, स्त्री० విజ్ఞానము ; పాండిత్యము ; శ్రేష్ఠత్వము फ़रज़ानगी.
फ़रज़ंद, पु० పుత్రుడు.
फ़रज़ी, वि० नकली కల్పితవు ; పోర్జరీయైన ; కృత్రిమమైన.
फ़रद, स्त्री० पत्ता ఒక జోడువస్తువులలో నొకటి మాత్రమే ; జాబితా.
फ़रफ़ंद, पु० దొంగపేచ మోసము ; చిక్కు.
फ़रबा, वि० పుష్టిగల స్థూలశరీరము గల.
फ़रमाँबरदार, वि० आज्ञाकारी ఆజ్ఞ ప్రకారము నడుచు.
फ़रमा, पु० ढाँचा చట్టము ; అచ్చు ; ఒక పరియంత్రమునందు అచ్చొత్తదగిన (forme)—రాజా ఆజ్ఞ నిచ్చువాడు ; చక్రవర్తి.
फ़रमाइश, स्त्री० ఆజ్ఞ.
फ़रमाइशी, वि० ఆజ్ఞాపించి చేయించుకొన్న లేక తెప్పించుకొన్న.
फ़रमान, पु० రాజాజ్ఞ.
फ़रमाना, स० आज्ञा देना ఆజ్ఞాపించుట.
फरवरी, स्त्री० లాజీ పేలాలు.
फ़रश, पु० పరచినది ; మెత్త ; తివాచి फ़रशबंद.
फरशी, स्त्री० హుక్కా.
फरसा, पु० కుఠారపు గొడ్డలి.
फ़रसूदा, वि० పాడుచేయబడిన ; తుడిచివేయబడిన ; నాశమైన.
फरह } स्त्री० आनंद.
फरहत }
फरहरा, पु० पताका జండా. वि० స్పష్టమైన ; ప్రసన్నతనొందిన.
फ़रहाद, पु० రాళ్లు తొలుచువాడు.
फ़राख़, पु० मैदान మైదానము ; आतुरत ; वि० విశాలమైన.
फ़राख़्त } वि० ఆయతమగు ; విశాలమగు.
फ़राख़ }
फ़राग़, पु० విడుదల ; (कार्यमुनుండి విముక్తి).
फ़राग़त, स्त्री० ఖుర్తీ విముక్తి ; నెలవు ; చింతలేమి ; మలత్యాగము.
फ़राज़, वि० ఊచా ఎత్తైన.
फ़रामोश, वि० भूला ఖ్రిభా మరచిపోయిన.
फ़रामोशी, स्त्री० మరపు ; విస్మృతి.
फ़रायज़, पु० భగవదాజ్ఞలు ; దాయవిభాగ నియమములు ; కర్తవ్యములు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फ़रार, वि० भागा हुआ పరారియైన.

फ़रारी, वि० పారిపోవు ; అదృశ్యమై పోవు.

फ़रासीसी, वि० ఫ్రాంసు దేశవాసియైన.

फ़राहम, क्रि० పోగుగా ; గుంపుగా.

फ़रियाद, स्त्री० शिकायत వ్యాజ్యము ; ఫిర్యాదు ; మనవి.

फ़रियादी, वि० ఫిర్యాదియగు ; మనవి చేసుకొను.

फ़रियाना, स० निपटाना నిర్ణయించుట; శుభ్రముచేయుట.

फ़रिश्ता, पु० దేవదూత.

फरी, स्त्री० కర్రు.

फ़रीक़, पु० विरोधी పోటీ చేయువాడు.

फ़रीक़ैन, पु० దావాలో రెండుపక్షములకు చెందిన కక్షిదారులు.

फरूही, स्त्री० చిన్నపార ; కవ్వము.

फरेंदा, पु० ఒకవిధమైన మంచి నేరేడు పండు.

फ़रेफ़्ता, वि० మోసముచేయు ; ఆసక్తి గల.

फ़रेब, पु० మోసము.

फ़रोख़्त, स्त्री० बिक्री విక్రయము; అమ్మకము.

फ़रोश, पु० అమ్మువాడు.

फ़र्क़, पु० दे० फरक.

फ़र्ज़, पु० కర్తవ్యము. अनुमान అంచన.

फ़र्ज़न, क्रि० అనుకుని ; ఒప్పుకొని.

फ़र्ज़ंद, पु० పిల్లవాడు ; సంతానము.

फ़र्ज़ी, वि० दे० फ़रज़ी.

फ़र्द, स्त्री० కాగితము; జాబిత; ఒక మడత; वि० ఒంటరియైన. ఒకేవ్యక్తి; —बातिल वि० అయోగ్యుడు.

फ़र्दन-फ़र्दन, क्रि० వేరువేరుగ; ఒక్కొక్కడే.

फर्रा, स्त्री० डाल శాఖ.

फर्राटा, पु० పరుగు; తొందర; వేగము.

फ़र्रार, वि० తొందరగా పరుగెత్తువాడు.

फ़र्राश, पु० नौकर గుడారములు వేయుట. దీపము వెల్గించుట మొ. పనులు చేయువాడు.

फ़र्रुख़, वि० అదృష్టవంతుడగు ; భాగ్యశాలియగు ; సుఖియగు.

फ़र्श, स्त्री० दे० फ़रश.

फल, पु० పండు ; లాభము ; పరిణామము ; బాణపుములికి; నాగటికర్రు.

फलक, पु० तख़्ता పలక ; అరచేయి ; దుప్పటి.

फ़लक़, पु० आकाश అదృష్టము ; భాగ్యము ; స్వర్గము.

फलका, पु० బొబ్బ.

फलकना, अ० పొంగుట.

फ़लकी, वि० आसमानी ఆకాశపు.

फलतः, अव्य० इसलिए ఫలస్వరూపముగ ; కాన.

फलद, वि० ఫలమొసంగు.

फलदार, वि० फलवाला ఫలములు కల.

फलना, अ० ఫలించుట ; పరిణామము కల్గుట.

फ़लसफ़ा, फ़लसफ़ी स० వేదాంతము ; ఫిలాసఫీ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఫలహారి, వి॰ ఫలముతో తయారైన ఆహారము.

ఫలాఁ, వి॰ అముక ఏదియో అనిశ్చిత మగు : ఫలానా.

ఫలాంగ, స్త్రీ॰ చొకఁడీ గంతు: దుముకు.

ఫలానా, పు॰ దే॰ ఫలాఁ.

ఫలాలీన } పు॰ స్థానలు : ఒక ఉన్ని
ఫలాలేన } వస్త్రము.

ఫలాంగనా, అం॰ ఫాందనా గంతువేయుట.

ఫలీ, స్త్రీ॰ కందికాయలు మొ.

ఫలీతా, పు॰ దీపపు వత్తి.

ఫలీభూత, వి॰ ఫలమిచ్చు : ఫలించిన.

ఫవ్వారా, పు॰ ఊర్ధ్వధార : గొట్టము నుండి పైకి ఎగురునీటి ఉద్గమము; బుగ్గ (fountain).

ఫసల, స్త్రీ॰ మౌసమ ఋతువు : పంట కాలము ; పంట.

ఫసలీ, వి॰ ఋతుసంబంధమైన.

ఫసాద, పు॰ వివాద జగడము ; తిరుగు బాటు.

ఫసాదీ, వి॰ ఉపద్రవి జగడాలమారి యైన దుష్టుడగు.

ఫసానా, పు॰ కథ : గల్పము ; నవల.

ఫసాహత, స్త్రీ॰ వక్తృత్వశక్తి : వాగ్దోరణి.

ఫసీల, స్త్రీ॰ పరకోటా ఊరు లేక కోట చుట్టునుండు గోడ.

ఫసీహ, వి॰ వాగ్దాటికల ; మెరుగిడిన భాషకల.

ఫస్ద, స్త్రీ॰ రక్తనాళమును చీల్చి చెడు రక్తమును తీయు పని :—లేనా స్మృతి కలుగుటకు నిప్పించు మందు.

ఫస్లే-బహార, స్త్రీ॰ వసంత ఋతువు.

ఫస్సాద, పు॰ శస్త్రవైద్యుడు.

ఫహమ, స్త్రీ॰ సమఝ తెలివి : జ్ఞానము.

ఫహమాఇశ, స్త్రీ॰ హెచ్చరిక చేతావనీ.

ఫహరానా, స॰ ఉడ్డానా ఎగురవేయుట.
అం॰ ఎగురుట (జండా) ; ఊగుట.

ఫహరిస్త, స్త్రీ॰ దే॰ ఫిహరిస్త.

ఫహశ, వి॰ అశ్లీలమైన.

ఫహీమ, వి॰ జాగ్రత్తగల.

ఫాఁక, స్త్రీ॰ ఫలములోని భాగము ; తొన : ముక్క.

ఫాఁకనా, స॰ బొక్కుట.

ఫాఁడా, పు॰ నడుముకట్టు.

ఫాఁద, స్త్రీ॰ ఉచ్చాల ఎగురుటయొక్క వేగము ; ఉచ్చు ; పాశము.

ఫాఁదనా, అం॰ ఫాదనా దుముకుట ; ఎగురుట.

ఫాఁస, స్త్రీ॰ పాశము ; ఉచ్చు ; ఉరి.

ఫాఁసనా, స॰ బాఁధనా కట్టుట ; వలయందు వైచుట ; మోసగించుట.

ఫాఁసీ, స్త్రీ॰ ఉరి :—దేనా ఉరిశిక్ష నొసంగుట.

ఫాక్ష, స్త్రీ॰ బాణపుములికి.

ఫాక్షా, పు॰ ఉపవాసము :—ఖ్వశ ఆకలి చేత కృశించినవాడు :—ఖ్వద ఆకలి గొన్న :—మస్త ఆకలిగల్గియు సంతోషముగ నుండువాడు.

ఫాఖ్తా, స్త్రీ॰ పంక్తిక ఒక విధమగు పావురము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఫాఖిర, విం గర్వముగల; మంచి విద్వాంసుడగల.

ఫాగ, పుం ఫాల్గున మాసమునందు జరుగు యుత్సవము.

ఫాగ్గున, పుం ఫాల్గున మాసము.

ఫాజిల, పుం అధిక మిక్కుటమగు; విద్వాంసుడగు.

ఫాటక, పుం ముఖద్వారము; పటుపుల దొడ్డి; బందిలిదొడ్డి.

ఫాడ్న, స్త్రీం తుంపు; ముక్క.

ఫాడ్న, సం చీరనా చీల్చుట.

ఫాతిశ, విం అశ్లీలమగు; సిగ్గులేని.

ఫాతిహా, పుం ప్రార్థనా చనిపోయినవాని గోరీవద్ద ముసల్మానులు చదువు కురాను నందలి మొదటి యధ్యాయము; చనిపోయినవారి పేర ఇచ్చు దానము లేక తర్పణము; ఏదేని పనియొక్క ఆరంభము.

ఫాతేహ, విం ప్రారంభించు; జయము పొందిన; చచ్చు.

ఫానీ, విం నశ్వరమగు; అనిత్యమగు.

ఫానూస, పుం ఒకవిధమగు పెద్దదీపము.

ఫామ, పుం వంటి. (రంగును చెప్పునది. స్యాహ ఫామ నలుపువంటిది).

ఫాయక, విం శ్రేష్ఠమైన; ఉత్కృష్ట మైన.

ఫాయజ, విం గెలుపొందిన; ప్రాప్తము చేసుకొనిన.

ఫాయదా, పుం లాభము.

ఫాయదేమంద, విం లాభించునట్టి.

ఫాయల, పుం చేయువాడు; కర్త.

ఫాయలీ, విం చాకచక్యముగల; సామర్థ్యముగల.

ఫారఖతీ, స్త్రీం ఋణవిముక్తి పత్రము.

ఫారస, పుం పర్షియాదేశము; గుర్రపు రౌతు.

ఫారిగ, విం విడుదలచెందిన; విడువడిన.

ఫాల, స్త్రీం నాగటి కర్రు.

ఫాలన్న, విం కావలసినంతకంటె అధికమైన; అక్కరకుమాలిన.

ఫాలిజ, పుం పక్షాఘాత పక్షివాయువు.

ఫాల్గుదా, పుం గోధుమజావ.

ఫావడా, పుం పార.

ఫాశ, విం ఖుల్లా బయటపడిన; తెలిసిన.

ఫాసలా, పుం దూరీ దూరము; ఎడము.

ఫాహా, పుం నూనె మొ. వానియందు తడిపిన దూదిపింజ.

ఫాహిశ, పుం వ్యభిచారి.

ఫికరా, పుం వాక్యము; వ్యంగ్యము; మోసము.

ఫికరేబాజ, విం మోసగాడైన.

ఫిక్ర, స్త్రీం చింతా దుఃఖము; చింత.

—మంద విం చింతాగ్రస్తుడగు.

ఫిటకార, పుం చీకొట్టుట; శపించుట.

ఫిటకిరీ, స్త్రీం పటిక.

ఫిటన, స్త్రీం నాల్గు చక్రములుగల ఒక రెండుగుర్రములబండి లేక గుర్రపు బండి.

ఫితనా, పుం జగడము; విప్లవము;

—అంగ్రే ఎదురుతిరుగు స్వభావము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फ़ितर, पुं० ईदुलफ़ितर ముసలమానుల ఈద్ పండుగ.

फ़ितरत, स्त्री० తెలివి ; యుక్తి ; స్వభావము.

फ़ितरती, वि० चालाक నేర్పుగల ; మోసగాడైన.

फ़ितूर, पुं० कमी లోపము ; లేమి ; కలహము ; పిప్లవము ; పితూరీ.

फ़िदवी, वि० स्वामिभक्त ఆజ్ఞానువర్తియైన దాసుడగు.

फ़िदा, वि० ఇతరులకొరకు ప్రాణములిచ్చు ; మోహించిన ; అర్పించిన.

फ़िदाई, पुं० ఇతరులకొరకు ప్రాణమర్పించువాడు.

फ़िदिया, पुं० జైలు విముక్తికై చెల్లించు ధనము ; అపరాధ రుసుము.

फ़िरंग, पुं० యూరోపుదేశము ; ఒక రోగము ; వేడి.

फ़िरंगी, वि० ఐరోపా దేశీయుడు.

फ़िरंट, वि० खिलाफ़ విరుద్ధమగు ; చెడ్డకోపము కల్గిన.

फिर, क्रि० మరల ; తర్వాత ; పిదప ; —फिर మరలమరల.

फ़िरका, पुं० जाति తెగ ; సంప్రదాయము ;—बंदी ముఠాగట్టుట? పార్టీ.

फिरता, पुं० वापसी తిరిగి వచ్చునది.

फ़िरदौस, पुं० తోట ; స్వర్గము.

फिरना, अ० टहलना ఇటునటు తిరుగుట ; తిరిగివచ్చుట ; విరుద్ధముగ మారుట.

फ़िराक़, पुं० చింత ; జాడ.

फ़िरार, पुं० भागना పరుగిడుట.

फ़िरासत, स्त्री० చురుకైనబుద్ధి.

फिरियाद, स्त्री० दे० फ़रियाद.

फ़िलजुमला, क्रि० मतलब यह कि భావమేమనగా ; సంక్షేపముగా.

फ़िलहक़ीक़त, क्रि० सचमुच విజముగా ; యథార్థముగ.

फ़िलहाल, क्रि० ప్రస్తుతము ; కొంత కాలమువరకు.

फ़िल्ली, स्त्री० पिंडली పిక్క.

फ़िशानी, स्त्री० వర్షింపచేయునది.

फिस, अव्य० ఏమిలేదు ; ఛీ.

फिसड्डी, वि० ఏమియు చేయజాలని ; పని పాటలలో వెనుక పడు.

फिसलना, अ० జారుట ; వంగుట ; ప్రవృత్తమగుట.

फ़िसाद, पुं० दे० फ़साद.

फ़िसाना, पुं० दे० फ़साना.

फ़िहरिस्त, स्त्री० सूची క్యాటలాగు ; జాబితా.

फ़ी, अव्य० हरएक ప్రతియొక్క.

फीका, वि० నీరసమగు ; రుచిపచిలేని ; కాంతి హీనమైన.

फ़ीता, पुं० టేపు ; ఏదేని వస్తువును చుట్టి యుంచుటకై యుపయోగించు టేపు.

फ़ीरोज़ा, पुं० రత్నము.

फ़ीरोज़ी, वि० ఆకుపచ్చకలసిన నీలవన్నెగల.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फ़ील, पुं० हाथी ఏనుగు.
फ़ीलचा, पुं० బోదకాళ్ల రోగము.
फ़ील-पाया, पुं० స్తంభము.
फ़ीलवान, पुं० మావటివాడు.
फीली, स्त्री० दे० फ़िल्ली.
फ़ी-सदी, क्रि० నూరు వక్కంటికి; (per cent).
फुँकना, अ० जलना మండుట; నాశమగుట; వ్యర్థమగు ఖర్చు అగుట.
फुँकनी, स्त्री० भाथी కొలిమి గొట్టము.
फुँकार, पुं० दे० फूत्कार.
फुँगा, पुं० दे० फ़गाँ.
फुँदना, पुं० పూవువంటి యాకారము గల యొకముడి.
फुँदी, स्त्री० ముడి; ఉచ్చు.
फुंसी, स्त्री० మొటిమ; చిన్నపుండు.
फुगाम, पुं० గలభా; క్రందనము; ఏడ్పు.
फुट, वि० अकेला ఏకాకియగు; సాటిలేని. पुं० ఒక అడుగుకొల్త.
फुटकर } वि० ఒంటరియగు; వేరగు;
फुटकल } క్రమములేని; చిల్లర.
फुटका, पुं० బొబ్బ.
फुदकना, अ० ఎగురుట; దుముకుట; ఉత్సాహము లేక ఆనందమువలన పొంగి దుముకుట.
फुदकी, स्त्री० చిన్నపిట్ట.
फुनगी, स्त्री० వృక్షముల శాఖల చివరి భాగము.
फुफकार, पुं० బుస.
फुफकाना, अ० బుసగొట్టుట.
फुफेरा, वि० మేనత్తకు జన్మించిన.
फुर, वि० सत्य నిజమైన.
फुरक़त, स्त्री० ఐకమత్యము లేమి; వియోగము.
फुरती, स्त्री० వేగము; శీఘ్రత; తొందర; చురుకుదనము.
फुरतीला, वि० तेज వేగముకల; సోమరికాని.
फुरफुराना, अ० ఎగురునపుడు రెక్కల ధ్వని యనుకరణము.
फ़ुरसत, स्त्री० छुट्टी అపకాశము; వీలు; సమయము; తీరుబడి.
फुरहरी, स्त्री० రెక్కలు విదల్చుట.
फुर्ती, स्त्री० दे० फुरती.
फुलका, पुं० छाला బొబ్బ; సన్నవి చిన్న రొట్టెలు.
फुलझड़ी, स्त्री० చిచ్చుబుడ్డి; ఒకవిధమదు బాణసంచా.
फुलवाड़ी } स्त्री० बगीचा పూదోట.
फुलवारी }
फुलाना, स० ఉబ్బించుట; గర్వము కల్గించుట.
फुलाव, पुं० వాపు; ఉబ్బు.
फुलिंग, पुं० चिनगारी నిప్పురవ.
फुलेल, पुं० వాసననూనె; పరిమళము గల తైలము.
फुलेहरा, पुं० తోరణము; గుచ్ఛము.
फुलौरा, पुं० పకోడీ.
फुलौरी, स्त्री० సెనగపిండి పకోడీ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फुसफुसाना, स० గుసగుసలాడుట.

फुसलाना, स० బాలకులను శాంతింప చేయుటకై తియ్యనిమాటలు చెప్పి మాయపుచ్చుట; మాయవుచ్చుట; అంగీకరింప జేయుట.

फुहार, पु० జల్లు; జలకణముల తుంపర.

फुहारा, पु० నీటిని పైకి చిమ్ము నీటి గొట్టము వంటి యంత్రము. (fountain).

फूँकना, स० ఊదుట; భస్మముచేయుట; నాశముచేయుట; పీడించుట.

फूट, स्त्री० కలహము; పోట్లాట.

फूटना, अ० చిట్లుట; పగులుట; నాశనమగుట; పొటమరించుట; మొలుచుట.

फूटकार, पु० फूँक బుస; నోటినుండి వెలువడు గాలి శబ్దము.

फूफा, पु० మేనత్త భర్త.

फूफी, स्त्री० మేనత్త.

फूल, पु० పుష్పము; ముట్టు; అస్థికలు; కుష్టు; కంచు;—जाना ఉబ్బుట; వాచుట;—झड़ना నోటినుండి తియ్యనివాక్కులు వెలువడుట.

फूलगोभी, स्त्री० కాలీఫ్లవర్; ఒకవిధమగు కోసుపువ్వు.

फूलदान, पु० పూవులుంచు ఇత్తడి పాత్ర.

फूलदार, वि० పూలు; తీగలు మొ. చెక్కిన లేక అల్లిన (వస్తువు.)

फूलना, अ० పుష్పించుట; వాచుట; వికసించుట; గర్వించుట; సంతసించుట; మూతి ముడుచుకొనుట.

फूली, स्त्री० కంటిలోని పువ్వు.

फूस, पु० ఎండుగడ్డి; తృణము; రెల్లు.

फूहड़, वि० बेशऊर నేర్పులేని; జాణతనములేని.

फेंकना, स० పారవేయుట; అవవ్యయము చేయుట.

फेंक, पु० మోసగాడు.

फेंट, स्त्री० నడుముపట్కా; నడుముచుట్టు; మెలిక.

फेंटना, स० చక్కగ కలుపుట.

फेंटा, पु० నడుముకట్టు; కాసె; చిన్న తలగుడ్డ.

फेन, पु० నురుగు.

फेनिल, वि० నురుగుతో కూడిన.

फेनी, स्त्री० దారముల వలెనుండు ఒక మిఠాయి.

फेफड़ा, पु० శ్వాసకోశములు.

फेर, चक्कर अ० చుట్టు; మార్పు; భేదము; ముందువెనుకలు; మోసము; జంజాటము; పద్ధతి; బదులు. पु० మరల; మరియొకసారి.

फेरना, स० घुमाना త్రిప్పుట; వాపసు చేయుట; నిమురుట; ఉంచుట; మార్పులు.

फेरफार, पु० परिवर्तन తారుమారు; నెపము; ఠలాయింపు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

फेरा, पुं चक्कर చుట్టు ; సంచారము ; మాటి మాటికి వచ్చుచు పోవుచుండుట.

फेरी, स्त्रीं హాకింగు ; తిరిగి అమ్ముట; చుట్టు తిరుగుట :—वाला తిరిగి అమ్మువాడు.

फ़ेल, पुं काम పని.

फ़ेलजामिनी, स्त्रीं మంచి నడవడికిగాను యిచ్చు ఒప్పుదల పత్రము.

फ़ेल-मुतअद्दी, पुं सकर्मकक्रिय.

फ़ेल-लाज़िमी, पुं अकर्मकक्रिय.

फ़ेली, वि० చెడునడతగల; ధూర్తుడగు;

फ़ेहरिस्त, स्त्रीं दें फ़िहरिस्त.

फ़ैज़, पुं वृद्धि ; लाभము ; ఫలము.

फ़ैज़रसाँ, पुं परोपकारी.

फ़ैज़ेआम, पुं लोकोपकारी.

फ़ैयाज़, वि० उदारतగల ; ఈవిగల ; మేఘచేయు.

फ़ैयाज़ी, स्त्रीं औदार्యము ; ఈవి.

फैलना, अं विస్తృతమగుట ; పెంపొందుట ; నలువైపుల చిమ్మబడుట ; ప్రచారమగుట.

फैलसूफ़, वि० విద్వాంసుడైన ; మోసగాడైన ; అమితముగ ఖర్చుచేయు.

फैलाव, पुं व्याप्ति ; వైశాల్యము ; ప్రచారము.

फ़ैसला, पुं తీర్పు ; నిర్ణయము.

फोकट, वि० తుచ్ఛ సారములేని ; వ్యర్థమగు :—में ఊరకనే.

फ़ोकल, वि० ఏమీలేని ; శూన్యమైన.

फोकला, पुं బెరడు ; చర్మము.

फोड़ना, सं० ఒకరి పక్షమునుండి చీలదీయుట ; రహస్యమును తటాలున ప్రకటన చేయుట ; పగులగొట్టుట.

फोड़ा, पुं కురుపు.

फोड़िया, स्त्रीं చిన్నకురుపు.

फ़ोता, पुं పన్ను ; అండకోశము ; సంచి ; ఖజానా.

फोतेदार, पुं కోశాధికారి.

फ़ौज, स्त्रीं సేన :—दार సేనాపతి ; —दारी स्त्रीं मारपीट కొట్లాట ; క్రిమినలు కోర్టు ; క్రిమినలు కేసు.

फ़ौजी, वि० फौज संबंधी సైనిక సంబంధమైన.

फ़ौत, वि० मृत చనిపోయిన. स्त्रीं మృత్యువు ; ఏడుపు ; నాశము.

फ़ौरन, क्रि० తుర్ంత వెంటనే.

फ़ौलाद, पुं ఉక్కు-తో చేసిన.

फ़ौलादी, वि० ఉక్కు-తో చేసిన.

फ़ौवारा, पुं दें फ़ुहारा.

फ़्रांसीसी, वि० ఫ్రాంసుదేశపు.

ब

बंक, वि० टेढ़ा వంకరయగు ; దుర్గమమగు.

बंगला, स्त्रीं బెంగాలీభాష.

बंचक, पुं धूर्त మోసకాడు.

बँचवाना, सं० पढ़वाना చదివించుట.

बंजर, पुं ऊसर పండని భూమి.

बँटना, अं० విభాగమగుట ; వేరగుట.

बँटवारा, पुं పంపిళ్ళ ; భాగము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బఁటాఈ, స్త్రీం వంచుట; పంచినకూలి; ధాన్యపుమక్తా.

బఁటానా, సం భాగము చేయించుట.

బండీ, స్త్రీం ఒక విధమగు చొక్కా. (waistcoat)

బంద, విం నలువైపుల ఏదేని అడ్డు లేక అవరోధము కల్గిన; మూసివేయ బడిన; నిలిచిపోయిన. పుం బందు.

బందగీ, స్త్రీం సేవ; నమస్కారము.

బందగోభీ, స్త్రీం కోసుగడ్డ.

బందనవార, పుం తోరణము.

బందనా, స్త్రీం దే॰ వందనా.

బందర, పుం కోతి.

బందరగాహ, పుం రేవు; ఓడలు నిలుచు స్థలము.

బందా, పుం దాస నౌకరు; బానిస.

బందిశ, స్త్రీం ప్రబంధ ఏర్పాటు; కుట్ర.

బందీ, పుం ఖైదీ;—ఖానా జైలు.

బందక, స్త్రీం తుపాకి.

బందూక్‌చీ, పుం తుపాకి కాల్చు సిపాయి.

బందోబస్త, పుం ప్రబంధ ఏర్పాటు; సేద్యము కొరకు భూమిని కొల్చి అందులకు వన్నుము. వానిని నిర్ధారణ చేయుట.

బంధక, పుం॰రేహన తాకట్టు; బంధించువాడు.

బంధన, పుం బంధించుట; బంధనము.

బంధనా, ఆం బంధింపబడుట; ప్రేమపాశమునందు కట్టబడుట; కట్టువడుట.

బంధవానా, సం కట్టించుట; సైదుచేయించుట.

బంధాన, పుం ఆనకట్ట; ఇచ్చి పుచ్చుకొను పద్ధతి; నియమితమైన బత్తెము.

బంధు, పుం భాఈ సోదరుడు; సహాయకుడు; మిత్రుడు.

బంధుఆ, పుం వైదీ.

బంధేజ, పుం మామూలు; అడ్డంకి; నిషేధము.

బంచా, విం దే॰ బాఁఝ.

బంపులిస, స్త్రీం సర్వ సాధారణముగ ఎల్లజనుల కొరకైన పాకీదొడ్లు.

బంబ, స్త్రీం రణనాదము; నగారా; దుందుభి; బాంబు.

బంబా, పుం పీటీ కొళాయి.

బంసలోచన, పుం వెదురులోనుండు చాప; వెదురు కర్పూరము.

బంసీ, స్త్రీం మురలీ పిల్లనగ్రోవి; గాలము.

బఁహగీ, స్త్రీం కావడిమట్టు.

బ, అవ్యం కూడ; తో; అందు; అనుసరించి. పుం సుగంధము; నీరు.

బక, పుం బగలా కొంగ.

బక్తచా, పుం దే॰ బక్తచా.

బకఝక, స్త్రీం ప్రేలుడు; వదరుబోతు తనము.

బకతర, పుం కవచము.

బకనా, సం వ్యర్థముగ అమితముగ మాట్లాడుట.

బకబక, స్త్రీం ప్రలాపము; వదరుడు.

బక్కర, పుం ఆవు; యెద్దు.

బకరా } పుం మేకపోతు.
బకలా }

బకలా, పుం చెట్టు బెరడు; పందుపైనుండు తోలు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బకవాద } స్త్రీం వ్యర్థ ప్రలాపము.
బకవాస }

బకసనా, సం అనుగ్రహించి యొసంగుట; క్షమించుట.

బకసీస, స్త్రీం, దానము; బహుమతి.

బకాయా, విం బాక్కి మిగతయున్న.

బకావల్, పుం వంటవాడు.

బకవాలీ, స్త్రీం సుగంధరాజమను నొక పుష్పము.

బకుచనా, అం ముడుచుకొనుట.

బకుచా, పుం చిన్నమూట.

బకుల్, పుం మౌలసిరీ పొగడ చెట్టు.

బకోటనా, సం నోచనా గిల్లుట.

బ-కౌల్, క్రిం మాటప్రకారము; చెప్పినట్టుగా.

బక్కల్, పుం ఛిలకా తోలు; బెరడు.

బక్కాల్, పుం బనియా వైశ్యుడు.

బక్కీ, స్త్రిం బకవాదము చేయు.

బకస, పుం పెద్ద.

బక్సనా, సం దే॰ బకసనా.

బఖరా, పుం హిస్సా భాగము.

బఖ్షీస, స్త్రీం దే॰ బకసీస.

బఖాన, పుం వర్ణన స్తుతి; వర్ణన;

బఖానన్నా, సం వర్ణించుట; ప్రశంసించుట.

బఖార, పుం ధాన్యముంచు కొట్టు; గాదె.

బఖియా, పుం ఒక విధమగు సన్నని గట్టి కుట్టు.

బఖీల్, విం లోభియగు.

బఖ్ఖీ, క్రిం చక్కగ; బాగుగ.

బఖ్ఖర్, పుం సుగంధము.

బఖేడా, పుం ఝంఝట చిక్కు: వివాదము; ఆడంబరము.

బఖేడ్‌ియా, విం ఝగడాల్మ, జగడముల మారి.

బఖేరనా, సం ఫైలానా వెదజల్లుట.

బఖ్ఖైర్, క్రిం కుశలముగ; క్షేమముగ.

బఖ్ఖ్‌త, పుం భాగ్య అదృష్టము.

బఖ్ఖ్‌తర్, పుం కవచము.

బఖ్ఖ్‌తావర్, సం భాగ్యశాలియైన.

బఖ్ఖ్‌శనా సం ఇచ్చుట; పోనిచ్చుట; క్షమించుట.

బఖ్ఖ్‌శిశ్, స్త్రీం దానము; క్షమాపణ; కానుక.

బఖ్ఖ్‌శీ, పుం జీతములు పంచు ఉద్యోగి.

బగడ్డీ, స్త్రీం క్రుక్రురమాంసి కుక్కలపై వ్రాలు ఈగ.

బగట్ట } క్రిం బహు శీఘ్రగతిని.
బగఝ్ఝట }

బగడా, పుం మోసము.

బగమేల్, క్రిం పంక్తి బద్ధమైన: కూడ కూడ.

బగరనా, అం బిఖరనా వ్యాపించుట; వెదజల్లబడుట.

బగరానా, సం వ్యాపింపజేయుట.

బగల్, స్త్రీం కాఁఖ పార్శ్వము: చంక: సమీప స్థానము:—గరమ్ కరనా సంభోగించుట:—ముఁహ్ డాలనా సిగ్గు పడుట: బగల్ బజానా మిక్కిలి సంతోషమును ప్రకటించుట: బగల్

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ఝాంకనా నిగ్గుపడి ఇటునటు చూచుట లేక పారిపోవ ప్రయత్నించుట; —గీర వి॰ ప్రక్క-నున్న.

బగ్గలబంది, స్త్రీ॰ ఒకవిధమైన చొక్కా.

బగ్గలా, పు॰ కొంగ.

బగ్గాలీ, వి॰ ప్రక్క-నుండు. స్త్రీ॰ దర్జీ వారు సూదిదారమునుంచు సంచి; కన్నము (కిటికి ప్రక్క-న వేయునది).

బగార, పు॰ పశుశాల.

బగారనా, స॰ ధా॰ బగరానా.

బగావత, స్త్రీ॰ విద్రోహ తిరుగుబాటు; రాజద్రోహము.

బగియా, స్త్రీ॰ } తోట.
బగీచా, పు॰ }

బగులా, పు॰ ధా॰ బగలా.

బగేరీ, స్త్రీ॰ ఒక విధమగు చిన్నపిట్ట.

బఘైర, అవ్య॰ బిన లేక; కాక.

బగ్గీ } స్త్రీ॰ నాల్గు చక్రముల గుర్రపు
బగ్ఘీ } బండి.

బఘంబర, పు॰ వ్యాఘ్ర చర్మము; పులి తోలు.

బఘనఖ్, పు॰ పులిగోరు; పులిగోళ్లవలె నుండు నొక ఆయుధము.

బఘార, పు॰ ఛౌక్ తిరుగబోత.

బఘారనా, స॰ తిరుగబోత వేయుట; —శేఖీ బడాయికొట్టుట.

బచత, స్త్రీ॰ లాభ మిగత; లాభము.

బచన, పు॰ ధా॰ వచన.

బచనా, అ॰ తప్పించుకొనుట; దూర ముగ నుండుట; మిగులుట.

బచపన, పు॰ లఢ్‌కపన బాల్యము.

బచానా, స॰ రక్షించుట; మిగుల్చుట; దాచుట; తొలగించుట.

బచావ, పు॰ రక్షణ.

బచ్చా, పు॰ శిశువు.

బచ్ఛా } పు॰ ఆవుదూడ.
బఛ్ఛా }

బఛనాగ, పు॰ వత్సనాభి.

బఛేఢా, పు॰ గుర్రపు పిల్ల.

బజనా, అ॰ మ్రోగుట.

బజనియాఁ, పు॰ మేళము వాయించువాడు.

బజరా, పు॰ పెద్ద పడవ; సజ్జది.

బజా, వి॰ ఉచిత తగిన; —లానా పూర్తిచేయుట; ఆజ్ఞను పాలించుట.

బజ్ఞాఁ, పు॰ బట్టల వ్యాపారి.

బజాజా, పు॰ బట్టల వ్యాపారుల దుకాణములుండు బజారు.

బజాజీ, స్త్రీ॰ బట్టల వ్యాపారము.

బజానా, స॰ వాయించుట.

బజాయ, అవ్య॰ బదులు; స్థానమున.

బజార, పు॰ ధా॰ బాజార.

బ-జిన్స, క్రి॰ ఆదేవిధముగా.

బజుజ్, అవ్య॰ తప్ప; ఇదికాక; విడిచి.

బఝ్ఝ్, పు॰ వస్త్రము; సామాను.

బఝ్మ, స్త్రీ॰ సభ; సంగీతసభ.

బఝ్నా, అ॰ బంధమున పడుట; చిక్కుకొనుట.

బఝావ, పు॰ చిక్కుంచు భావము; చిక్కు పెట్టుతనము.

బట, పు॰ మర్రిచెట్టు; గారెలు; గుండ్రని వస్తువు; పురి; త్రోవ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बटखरा, पुं० తూచుటకుపయోగించు కొలత లేక బరువు.

बटना, स० పేనుట. अ० నూరబడుట; నలుగుట.

बटपार } पुं० దారి దోపిడి దొంగ.
बटमार }

बटला, पुं० పప్పు అన్నముమొ. వండు వెడల్పు మూతిగల పెద్ద గుండ్రని పాత్ర.

बटली } स्त्री० పైదానిపంటిదే చిన్న
बटलोई } పాత్ర.

बटवार, पुं० పహరాజవాను.

बटाई, स्त्री० త్రాడు పేనుట.

बटाऊ, पुं० पथिक బాటసారి.

बटिया, स्त्री० చిన్నతూనిక రాయి; సన్నికల్లు.

बटी, स्त्री० మాత్ర; వడ లేక గారె.

बटुवा, पुं० అనేక చిన్నసంచులను లోన కల్గిన గుండ్రని సంచి; జాలె సంచి.

बटेर, स्त्री० ఒక చిన్న పక్షి.

बटोरना, स० ఒకచో సమకూర్చుట; ప్రోగు చేయుట.

बटोही, पुं० पथिक బాటసారి.

बट्टा, पुं० దండుగ; దళారివానికి ముట్టు పైకము; నాణెమును మార్చునపుడు అందులకై ఇచ్చు సుంకము; నష్టము; కళంకము;—**लगना** కళంకము కల్గుట;—**खाता** पुं० నష్టమును వ్రాసియుంచు లెఖ్ఖపుస్తకము.

बड़, पुं० మర్రిచెట్టు.

बडप्पन, पुं० बड़ाई గొప్పతనము.

बड़बड़ाना, अ० వాగుట.

बड़भाग } वि० అమిత భాగ్యవంతు
बड़भागी } డగు.

बड़वागिन } पुं० సముద్రములోనుండు
बड़वानल } అగ్ని.

बड़हन, पुं० ఒక విధమైన ధాన్యము.

बड़हल, पुं० ఒక ఫలము.

बड़ा, वि० పెద్దదైన; గొప్పధగు; దీర్ఘమగు. पुं० గారె.

बड़ाई, स्त्री० మహిమ; గొప్పతనము; పొగడ్త.

बड़ादिन, पुं० క్రిస్‌మస్ దినము.

बड़ी, स्त्री० వడియము.

बड़ीमाता, स्त्री० चेचक స్ఫోటకము పెద్దమ్మవారు.

बड़ेलाट, पुं० వైస్రాయి.

बढ़ई, पुं० వడ్రంగి.

बढ़ती, स्त्री० వృద్ధి; పెంపు.

बढ़ना, अ० పెంపొందుట; ముందునకు సాగుట; దీపమారుట.

बढ़नी, स्त्री० झाड़ू చీపురుకట్ట.

बढ़ाना, स० వ్యాపింప చేయుట; విశాలము చేయుట; ముందుకు సాగించుట; దీప మార్పుట.

बढ़ाव, पुं० పెంపు; వృద్ధి.

बढ़ावा, पुं० प्रोत्साहन ఉత్సాహము; ప్రోత్సాహము.

बढ़िया, वि० उम्दा చక్కనైన; శ్రేష్ఠమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బఢ़ోతరీ, స్త్రీం దే॰ బఢ़తీ.
బణిక్, పు॰ వ్యాపారీ వర్తకుడు.
బతకహీ, స్త్రీం బాతచీత సంభాషణము.
బతక్కఢ़, పు॰ యెక్కువగా మాట్లాడువాడు.
బతఖ़, స్త్రీం బాతు.
బతరస, పు॰ మాటలయందు రుచి.
బతలానా } స॰ కహనా చెప్పుట;
బతానా } తెలియ జెప్పుట; నిర్దేశించి చూపుట.
బతాశా, పు॰ దే॰ బతాసా.
బతాస, స్త్రీం వాయువు; గాలి.
బతాసా, పు॰ చక్కెర బిళ్లలు లేక యుండలుగానుండు యొక విధమగు మిఠాయి.
బతియా, పు॰ చిన్నపిందె.
బతియానా, అం సంభాషించుట.
బతియార, స్త్రీం సంభాషణ.
బతౌర, క్రిం రీతి సే పద్ధతిన; సమానముగా; వలె.
బత్తీ, స్త్రీం వత్తి; దీపము; వెల్గు.
బథాన, పు॰ గోశాల.
బథుఆ, పు॰ ఒక విధమగు ఔషధి.
బద, విం బ్రా చెడు; నీచమగు. స్త్రీం బదులు:—అమలీ స్త్రీం రాజ్యము నందలి కుశాసనము:—ఇఖ़లాకీ స్త్రీం చెడుప్రవర్తన:—ఇంతజామీ చెడు ఏర్పాటు:—కార విం కుకర్మీ చెడు చేయువాడు:—కిస్మత విం అభాగా దౌర్భాగ్యుడు:—ఖ़్వాహ విం చెడుకోర్కి గలవాడు:—గుమాన విం చెడు సందేహమును పడువాడు:—గో విం కొందెములు చెప్పు; నిందించు:—గోఈ స్త్రీం నింద కొందెము; నేరము:—చలన విం చెడుమార్గమునందున్న; లంపటుడగు:—ఖ़ాన విం చెడు నోరుగల; తిట్టు అలవాటుగల:—ఖ़ాత విం తక్కువకులమున లేక నీచమైన పుట్టుకగల:—తమీజ़ విం అశిష్ట మట్టు మర్యాద లేని:—తర విం మరింత చెడు:—ద్దుఆ స్త్రీం శాపము:—నసీబ విం అభాగా దౌర్భాగ్యుడగు:—నామ విం అపకీర్తికలు:—నీయత విం బెఈమాన చెడు నడతగల; నమ్మకద్రోహము చేయు:—నుమా విం క్రూరుఁ చూచుటకు సుందరముకాని:—బఖ़్త విం అభాగా దురదృష్టవంతుడగు:—బూ స్త్రీం దుర్గంధ చెడు వాసన:—మజ़ా విం చెడురుచిగల:—మస్త విం మత్తుచే మైమరచిన; లంపటుడయిన:—మాశ విం చెడు; దుర్మార్గుడైన; వ్యభిచారియగు:—మిజ़ాజ విం చెడు స్వభావముగల; కోపపడు స్వభావముగల:—రంగ విం పోయినకాంతి; చక్కనిదికాని రంగుగల:—రాహ విం క్రుమార్గీ చెడుమార్గమున పోవుచున్న:—శకల విం క్రూరుఁ చెడు

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

रూపముగల :—सूरत वि० క్రూరూప చెడు లేక వికృత రూపముకల :—हज़मी स्त्री० అజీర్ణము :—हवास స్మారకమ్ములేని.

बदन, पु० శరీరము.

बदना, स० కహ్నా చెప్పుట ; వర్ణించుట ; నిశ్చయించుట.

बदल, पु० परिवर्तन మార్పు ; బదులు.

बदलना, अ० మారిపోవుట. स० మార్చుట.

बदला, पु० ఇచ్చి పుచ్చుకొనుట ; బదులు ; ప్రతీకారము.

बदली, स्त्री० వ్యాపించిన మేఘము ; మార్పు.

बदलौवल, स्त्री० మార్పు.

बदस्त, क्रि० చేతితో ; ద్వారా ; గుండా.

बदस्तूर, क्रि० సాధారణముగ ; అలవాటు ప్రకారము ; మామూలు ప్రకారము.

बदा, वि० నొసట వ్రాసియున్న ; వ్రాసిన.

बदान, स्त्री० ఎన్నుకొనుట ; నిశ్చయించుట.

बदाबदी, स्त्री० రెండుపిట్టల పోరాటము; పోటి.

बदी, स्त्री० కృష్ణపక్షము ; చెడు ; అపకారము.

बदोह, वि० స్పష్టమైన.

बदौलत, क्रि० కారణమువలన ; ద్వారా.

बद्ध, वि० కట్టబడిన ; అజ్ఞానమునందు చిక్కుపడిన ; నియమబద్ధుడైన.

बद्धकोष्ठ, पु० విరేచన బద్ధకము.

बद्धपरिकर, वि० తయారైన.

बद्धी, स्त्री० పుణ్యక్షేత్రములయందు లేక వ్రతములలో ధరించు త్రాడు.

बध, पु० హత్య.

बधना, पु० మహమ్మదీయులు ధ్వజముగ నుపయోగించు మట్టితో లేక ధాతువులతో చేసిన కొమ్ముకర్ణిన చెంబు.

बधाई, स्त्री० } జన్మ మొ. శుభకార్యబधावा, पु० } ములు జరుగు మంగళము లేక బంధువులు వెలిబుచ్చు ఆనందము. (congratulations)

बधिक, पु० వధించువాడు ; హంతకుడు; వేటకాడు.

बधिया, पु० విత్తుకొట్టిన పశువు :—बैठना నష్టము కల్గుట ; దివాలాయగుట.

बधूटी, स्त्री० पतोहू కోడలు ; సౌభాగ్యవతియగు స్త్రీ.

बध्य, वि० చంపదగిన.

बन, पु० జంగల్ అడవి.

बनखंडी, पु० అడవియందుండువాడు.

बनचर, पु० అడవిమనుష్యుడు; అడవిమృగము.

बनचारी, वि० అడవిలో నివసించు లేక తిరుగాడు.

बनज, अ० వ్యాపారము.

बनजारा, पु० ఎడ్లమీద వస్తువులు వేసుకొని అమ్ముటకైయొక ప్రదేశము

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నుండి మరియొక ప్రదేశమునకు గొంపోవువాడు.

బనना, అం సిద్ధమగుట; చూర్ణమగుట; మర్మ్మతగుట; కాగల్గుట; ఒందొరులకు వడుట లేక మనస్సు కుదురుట; మూర్ఖుడగుట; తన్నుతానధిక యోగ్యునిగ నిరూపించుకొనుట.

బనపట, స్త్రీ నారవస్త్రము.

బనఫ్శా, స్త్రీ తేయాకువంటి ఆకు.

బనబిల్లావ, స్త్రీ పిల్లివలెనుండు ఒక పెద్ద అడవి జంతువు.

బనమానుస, స్త్రీ మనుష్యుని పోలికలు గల అడవి జంతువు.

బనమాలా, స్త్రీ తులసీ మొ. వానితో సిద్ధముచేసిన మాల.

బనమాలీ, స్త్రీ కృష్ణుడు.

బనరా, స్త్రీ వరుడు; పెండ్లికొడుకు.

బనరాజ, స్త్రీ సింహము; పెద్దవృక్షము.

బనరీ, స్త్రీ క్రొత్త పెండ్లికూతురు.

బనబస్తన, స్త్రీ నారచీర.

బనవానా, స: చేయించుట; తయ్యారు చేయించుట.

బనవారీ, స్త్రీ శ్రీకృష్ణుని పేరులలో నొకటి.

బనస్థలీ, స్త్రీ అడవికో కొంత భాగము.

బనాత, స్త్రీ ఒకవిధమైన శ్రేష్ఠమగు ఉన్ని.

బనాబనాయా, వి: ప్రాకృతికమైన; తనంతటనదే తయారైన.

బనామ, అవ్య: **నామ సే** పేర: పేర పరగు.

బనావ, స్త్రీ రచన; యుక్తి; శృంగారము.

బనావట, స్త్రీ గఢన పైకిమాపు ఆడంబరము; నిర్మాణము.

బనావటీ, వి: నకలీ కృత్రిమమగు.

బనిజ, స్త్రీ వ్యాపార బేరము.

బనియా, స్త్రీ వ్యాపారము చేయువాడు; వైశ్యుడు.

బనియాఇన, స్త్రీ గంజి శరీరమున కంటుకొనియుండు యొక విధమగు చొక్కా.

బనిస్బత, అవ్య: అపేక్షా కంటె (దాని కంటె).

బనీ, స్త్రీ **బనియా** స్త్రీ వనస్థలి.

బనేఠీ, స్త్రీ రెండుకొనలయందు గుండ్రని బొంగరములుకల ఒక లాఠీ కర్ర.

బనైలీ, వి: అడవికి సంబంధించిన.

బనౌఠీ, వి: ప్రతిపూలవలె (రంగు గల).

బన్దా, స్త్రీ సేవకుడు; మనుష్యుడు; —**నావాజ్**: దీనదయాళుడు;—**పరవర**: ఆశ్రిత రక్షకుడు.

బన్దిశ, స్త్రీ బంధనము; ముడి; పద్యరచన; ఉపాయము; నింద.

బన్దీ, స్త్రీ దాసి.

బపతిస్మా, స్త్రీ క్రైస్తవ సంప్రదాయమున నొసంగు బాప్తిజమను నొక ధార్మిక సంస్కారము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బపుఖ, పుం శరీరము.

బపురా, విం బేచారా పాపమనదగిన; అనాథుడగు.

బపౌతీ, స్త్రీం తండ్రివలన పొందిన సొత్తు.

బప్పా, పుం పితా తండ్రి.

బఫారా, పుం ఔషధము కలిసినది; బాష్పము; ఆవిరి.

బబర, పుం పెద్దపులి.

బబ్బూ, పుం పుత్త్రుడు లేక అల్లుని ముద్దుగ పిల్చునపుడుపయోగించు పేరు; జమీందారు.

బబ్లూ, పుం తుమ్మ.

బభూత, స్త్రీం దే॰ భభూత.

బమ, పుం బాంబు; శివుని యుపాసకు లుచ్చరించు శబ్దము.

బమూజిబ, క్రిం అనుసారముగా.

బయస, స్త్రీం వయస్సు.

బయా, పుం ఒక విధమగు పక్షి.

బయాన, పుం వర్ణన చర్చ; స్థితి; వివరణము.

బయానా, పుం పేశగీ బయానా; వెల నిశ్చయించుకుని ముందు కొంత దబ్బిచ్చుట.

బయాబాన, పుం జంగల్ బీడు; అడవి భూమి.

బయార, స్త్రీం హవా గాలి.

బర, పుం వరుడు; మర్రిచెట్టు. విం శ్రేష్ఠమగు.

బర, అవ్యం కాక; పైని; విరుద్ధముగ విం పూర్ణమగు:—ఆమద్ పైకి వచ్చుట; ఎదుటికి వచ్చుట; నదీ ప్రవాహమువలన ఏర్పడిన భూమి; —ఆనా సిద్ధించుట.

బరఈ, పుం తమోలీ తమలపాకుల అమ్మువాడు.

బరకందాజ, పుం తుపాకినించుకొని పహరానిచ్చు సిపాయి.

బరకత, స్త్రీం బఢ్తీ పెంపు; ఆధిక్యము; లాభము.

బరకరార, విం స్థిర హాజరయిన. స్థిరపడిన.

బరకాజ, పుం వివాహ పెండ్లి.

బరకానా, సం నివారించుట.

బరఖా, స్త్రీం వాన.

బరఖాస్త, విం మూసి వేయబడిన; తొలగింపబడిన.

బరఖిలాఫ, క్రిం విరుద్ధ విరుద్ధముగ; ప్రతికూలముగ.

బరఖ్వరదార, విం సుఖసంపదలుగల నిశ్చింత (వ్యక్తి.)

బరగద, పుం మర్రిచెట్టు.

బరగలానా, సం తప్పుత్రోవను బెట్టుట.

బరగశ్తా, విం వెనుకకు తిరిగిన; విప్లవకారుడైన.

బరఛా, పుం భాలా బల్లెము.

బరఛైత, పుం బల్లెము నుపయోగించు భటుడు.

బరజనా, సం అడ్డగించుట; ఆపుట.

బరఁబన, విం వల్లెవేసిన; కంఠస్థమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బరజస్తా, వి॰ ఆశువుగా మాట్లాడు. extempore.

బరజ़ోర, వి॰ ज़बरदस्त అనుచితమగు బలము నుపయోగించు. క్రి॰ బల వంతముగ.

బరజోరీ, స్త్రీ॰ ज़बरदस्ती బలాత్కారము.

బరత, పు॰ దే॰ వ్రత.

బరతన, పు॰ పాత్ర.

బరతనా, అ॰ వ్యవహరించుట.

బరతర, వి॰ ఉత్తమోత్తమమైన.

బరతరఫ, వి॰ किनारे ఒకవైపు; ఉద్యోగమునుండి తొలగించిన.

బరతానా, స॰ బాँటना పంచుట.

బరతావ, పు॰ व्यवहार నడవడి.

బరతీ, వి॰ ఉపవాసముచేసిన.

బరతోర, పు॰ వెంట్రుక పెరికినప్పు డేర్పడు బుడిపి.

బరదార, వి॰ ढोनेवाला మోయు లేక ధరించు.

బరదాశ్త, స్త్రీ॰ सहन సహనము.

బరన, పు॰ రంగు; అక్షరము.

బరనన, పు॰ వర్ణన.

బరపా, వి॰ లేచిన; వ్యాపించిన; రేగిన (తగవు మొ॰)

బరఫ, స్త్రీ॰ దే॰ బర్ఫ.

బరఫీ, స్త్రీ॰ ఒక విధమగు మిఠాయి.

బరబండ, వి॰ बलवान బలవంతుడగు.

బరబర, స్త్రీ॰ లేనిపోనివాగుడు మాటలు.

బరబస, క్రి॰ ज़बरदस्ती బలపూర్వక ముగ; వ్యర్థముగ.

బరబాద, వి॰ నష్ట నాశనమైన; వ్యర్థ ముగ ఖర్చుచేయబడిన.

బరమ, పు॰ కవచము.

బరమా, పు॰ బెజ్జములు వేయుట కుపయోగించుబరమా.

బరషా, స్త్రీ॰ వృష్టి వాన.

బరస, పు॰ వర్ష సంవత్సరము:—గాँఠ స్త్రీ॰ పుట్టినదినము.

బరసనా, అ॰ వానకురియుట.

బరసాత, స్త్రీ॰ వర్షర్తువు; వాన.

బరసాతీ, వి॰ వానకాలపు పు॰ వర్షము నుండి కాపాడువస్త్రము waterproof.

బరసీ, స్త్రీ॰ సాంవత్సరిక శ్రాద్ధము.

బరహనా, వి॰ దిసమొల; వస్త్రములేక.

బరహమ, వి॰ उत्तेजित ఉత్తేజముకల.

బరహా, పు॰ లావుమోకు; నెమలి.

బరహీ, పు॰ నెమలి; కోడిపుంజు.

బరాత, స్త్రీ॰ వరపక్షమువారు; ఏక్కడైనను గుంపుగ వెడలు జనుల సమూహము.

బరాతీ, పు॰ వివాహమున వరపక్షము నుండి వచ్చువారు.

బరానా, స॰ बचाना తప్పించుట; తెలిసి వేరుచేయుట.

బరాబర, వి॰ समान ఎత్తుపల్లములు లేని; సరియగు; నున్నని. క్రి॰ ఎల్లప్పుడు; నిరంతరము:—కరనా ముగించుట.

బరాబరీ, స్త్రీ॰ समानता సాటి; ఎదురు పోటి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బరామద, వి॰ వెలువడిన ; మరల పత్తి తీయబడిన దొంగసొత్తు.

బరామదా, పు॰ దాలాన వసారా.

బరాయ, అవ్య॰ వాస్తే కొరకు. ఉ॰ బరాయనామ పేరుకు మాత్రము.

బరాయన, పు॰ పెండ్లి సమయాన పరుని ప్రేలికి తగిలించబడుఇనుపబొటిమ.

బరావ, పు॰ పరహేజ నిషేధము ; నివారణము.

బరాబ, క్రి॰ పద్ధతిన ; ద్వారా.

బరీ, స్త్రీ॰ వడియము. వి॰ ముక్త విడుదల చెందిన.

బరూ, అవ్య॰ భలే ఔ అయిన అగుగాక.

బరూనీ, స్త్రీ॰ కనురెప్ప వెంట్రుకలు.

బరోఠా, పు॰ ద్వారము ; ముందుగది ; పంచపాళీ.

బరోహ, స్త్రీ॰ మర్యాదలు లేక జటలు.

బరౌనీ, స్త్రీ॰ దే॰ బరూనీ.

బర్క్, స్త్రీ॰ బిజలీ విద్యుచ్ఛక్తి. వి॰ నిపుణుడైన ; నేర్పరియగు.

బర్కత, స్త్రీ॰ దే॰ బరకత.

బర్గ, పు॰ ఆకు ; సామగ్రి.

బర్జనా, స॰ దే॰ బరజనా.

బర్తన, పు॰ దే॰ బరతన.

బర్తనా, స॰ వ్యవహరించుట ; ఉపయోగ పరుచుకొనుట.

బర్దాశ్త, స్త్రీ॰ దే॰ బరదాశ్త.

బర్ఫ్, స్త్రీ॰ మంచుగడ్డ.

బర్ఫిస్తాన, పు॰ మంచు అత్యధికముగానుండు చోటు.

బర్బర, వి॰ జంగలీ అడవిజాతికి సంబంధించిన ; నాగరకత లేని. పు॰ ఉంగరపు వెంట్రుకలు.

బర్-ఎ-ఆజమ, పు॰ మహాద్వీపము.

బర్రాక్, వి॰ చమకీలా ప్రకాశవంత మగు ; వేగముకల ; నిపుణుడగు.

బర్రీనా, అ॰ వ్యర్థముగా వాగుట ; నిద్రలో లేక మూర్ఛలో ప్రేలుట.

బర, పు॰ కందిరీగ.

బలంద, వి॰ ఊంచా ఎత్తైన.

బల, పు॰ తాకత శక్తి ; అండ ; మెలిక ; ముడత ;—ఖానా మెలితిరుగుట ; వంగుట.

బలకనా, అ॰ మసలుట ; ఆవేశము కలవాడగుట.

బలగమ, పు॰ కఫ్ గళ్ల ; కఫము.

బలనా, అ॰ జలనా మండుట.

బలబలానా, అ॰ ఒంటెయరపు ; వ్యర్థముగ వాగుట ; ఉత్సాహము ; అహంకారము.

బలబీర, పు॰ బలరాముని సోదరుడు (కృష్ణుడు).

బలభద్ర, పు॰ బలరాముడు.

బలమ, పు॰ ప్రియుడు.

బలయ, పు॰ దే॰ బలయ.

బలవా, పు॰ విప్లవ తిరుగుబాటు ;—ఖోర్ పు॰ విద్రోహి తిరుగుబాటు చేసినవాడు.

బలా, స్త్రీ॰ ఆఫత ఆపద ; రోగము ;—కా మిక్కుటముగ ; స్త్రీ॰ కొంగలపంక్తి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బలాక, పు్ం కొంగ.

బలాయ, స్త్రీం దెం బలా.

బలిహారీ, స్త్రీం నిఛావర అర్పణము : త్యాగము.

బల్లుభా, విం రేతీలా ఆధికముగ ఇనుక గల.

బలేయా, స్త్రీం ఆపద ; రోగము ;— లేనా ఇతరుల దుఃఖమును తనపై బెట్టుకొనుట ; మే లు ను కో రు చూ ముద్దిరుట.

బల్కి, అవ్యం లేనిచో ; ఇందులకు భిన్న ముగ ; బాగుగనున్నది ; మీదుమి క్కి-లి.

బల్లమ, పు్ం బల్లెము.

బల్లా, పు్ం దండము.

బల్లీ, స్త్రీం నావనదుపు తెడ్డు.

బవండర, పు్ం సుడిగాలి ; తుపాను.

బవాసీర, స్త్రీం మూల వ్యాధి.

బశర, పు్ం మనుష్యుడు.

బశర్తే, అవ్యం (అట్లు) అయినయెడల ; ఆ షరతుమీద.

బసంతీ, విం వసంతపు ; తేలిక పసుపు వన్నెకల్గిన.

బస, అవ్యం ఖాఫీ చాలును ; వలసినంత.

బసనా, ఆం స్థాయిగ ఉండిపోవుట ; నివసించుట ; జనముకలదిగ అగుట ; నిల్చుట.

బసవార, పు్ం తాలింపు ; తిరుగబోత.

బసర, పు్ం గుజర కాలక్షేపము ; నిర్వాహము.

బసహ, పు్ం బేల ఎద్దు.

బసీకత } స్త్రీం జనసంఖ్య ; నివాసము.
బసీగత }

బసీకరన, పు్ం వశీకరణము.

బసీఠ, పు్ం దూత.

బస్లా, పు్ం బాడిస.

బసేరా, విం నివాసము చేయు. పు్ం నివాసస్థలము ; గూడు.

బసోంధీ, స్త్రీం ఒక విధమైన మిఠాయి.

బస్తా, పు్ం గుడ్డతో చేసిన దస్తరము ; దప్తరము.

బస్తీ, పు్ం ఆబాదీ అనేకుల నివాసము.

బహఁగీ, స్త్రీం కావడి.

బహకనా, ఆం భ్రమపడి తప్పుదారి త్రొక్కుట ; పొరబడుట ; ఒకని ప్రేరేపణవలన ఏదేని కార్యము చేసి వేయుట ; ఒడలు మరచుట.

బహన, స్త్రీం చెల్లెలు.

బహనా, ఆం ప్రవహించుట ; వీచుట ; తొలగుట ; సన్మార్గమునుండి తొలగుట ; గర్భ పాతమగుట.

బహనాపా, పు్ం సోదరిసంబంధము.

బహనోఈ, పు్ం సోదరిపతి ; బావ.

బహబూదీ, స్త్రీం మంచి ; ఉపకారము.

బహమ, అవ్యం సాథ వెంట ; పరంపర ; —పఢ్ఁచానా తెచ్చి ఇచ్చుట.

బహర, క్రిం వాస్తే కొరకు ; కై.

బహరహాల, క్రిం ఏదోవిధముగా ; ఏమైన సరే.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బహరా, విం చెవిటి.

బహరానా, సం విసిగించుట; మరపించుట.

బహరియానా, సం నికాలనా వేరు చేయుట. అం వెలుపలికి కొంపోవుట; బహిర్ముఖమగుట.

బహరీ, స్త్రీం వేటాడు పక్షులలో నొకటి.

బహలనా, అం మనసునకు వినోదకరమగు నుండుట.

బహలానా, సం మనోరంజనము కల్గించుట; మాటలలోనికి లాగుట; మరపించుట.

బహలావ, పుం మనోవినోదము; సంతోషము.

బహలీ, స్త్రీం రథమువలెనుండు నొక ఎద్దుబండి.

బహస, స్త్రీం దలీలా తర్కము; ఆక్షేపణ; జగడము.

బహాదర్, విం సాహసి వీరుడైన; పరాక్రమముకల.

బహానా, సం ప్రవహింపచేయుట; వీచునట్లు చేయుట; చొకగ అమ్ముట. పుం ఛీలా నెపము.

బహార, స్త్రీం వసంతర్తువు; ఆనందము; సౌందర్యము; తమాషా.

బహాల, విం పూర్వమువలె నేయున్న; ఆరోగ్యముగనున్న.

బహాలీ, స్త్రీం మునుపున్న స్థానముననే మరల వియోగించుట; మంచి స్థితియందుండుట.

బహావ, పుం ప్రవాహము; ప్రవహించు ధార.

బహిన, స్త్రీం సోదరి.

బహిర్ముఖ, విం విముఖ విరుద్ధాచారముకల.

బహిర్ముఖీ, విం బాహ్యదృష్టిగల.

బహిశ్త, పుం స్వర్గము.

బహీ, స్త్రీం లెఖ్ఖ పుస్తకము;—ఖాతా లెఖ్ఖ పుస్తకము.

బహు, విం బహుత అధికమగు; అనేకములగు.

బహుజ్ఞ, విం అనేకవిషయముల నెరిగిన.

బహుత, విం లెక్కయందధికమగు; పరిమాణమునందధికమగు; — ఖరీకే సాధారణముగ; ఎక్కువగ;—కుఛ లెక్కింపతగిన; అధికము.

బహుతాఇత
బహుతాయత } స్త్రీం అధిక్యము.

బహుతేరా, క్రిం అధికమగు; అనేక ప్రకారముల. విం అధికమగు.

బహుతేరే, విం అనేకులు; చాలమంది.

బహుధా, క్రిం తరచుగా.

బహురనా, అం లౌటనా తిరిగివచ్చుట; మరల చిక్కుట.

బహురి, క్రిం పున: మరల.

బహురియా, స్త్రీం క్రొత్తకోడలు.

బహురూపియా, పుం అనేక వేషములను ధరించు.

బహుల, విం అధికమైన; ఎక్కువైన.

బహుశ్రుత, విం అనేక విషయములను వినికిడివలన నేర్చిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बहू, स्त्री० पतोहू కోడలు ; క్రొత్త పెండ్లి కూతురు.

बहेड़ा, पु० తాండ్ర ; త్రిఫలములలో నొకటి.

बहेतू, वि० అమితముగ తిరుగుచుండు.

बहेलिया, पु० పిట్టలను పట్టు వేటగాడు.

बह्र, पु० సముద్రము ; ఛందస్సు.

बह्रे-रवाँ, पु० ఓడ.

बाँक, स्त्री० భుజమున ధరించు భూషణ విశేషము ; వంకర, वि० వంకర యగు.

बाँका, वि० टेढ़ा వంకర ; సాహసము కల ; అందగాడైన.

बाँकुर } वि० टेढ़ा వంకరయగు ;
बाकुरा } పదునుకల ; నేర్పరియగు.

बाँग, स्त्री० आवाज़ కేక ; కోడికూత ; నమాజున కైవేయు కేక ;—देना మేలు కొలుపుట ; అరచుట.

बाँचना, स० पढ़ना చదువుట ; మిగత యుంచుట ; తప్పించుట.

बांछा, स्त्री० इच्छा కోరిక.

बाँझ, स्त्री० वंध्या గొడ్రాలు.

बाँटना, स० పంచుట ; భాగములు చేయుట.

बाँदी, स्त्री० దాసి.

बाँध, पु० అనకట్టి ; కట్ట.

बाँधना, स० కట్టుట ; కైదుచేయుట ; నియతము చేయుట ; కట్టకట్టుట ; ఆయుధము పూనుట.

बाँबी, स्त्री० పుట్ట.

बाँस, पु० వెదురు ; వెన్నెముక ; 3¼ గజములకొలత ;—पर चढ़ना అప కీర్తి పొందుట. बासों उछलना మిక్కిలి ప్రసన్నమగుట.

बाँसुरी, स्त्री० పిల్లనగ్రోవి ; మురళి.

बाँह, स्त्री० भुजा బాహువు ; శక్తి ; అండ ; చొక్కాచేయి.

बा, पु० दफ़ा పర్యాయము.

बाअदब, क्रि० గౌరవముగ ; మర్యాదగ.

बाइस, पु० वजह కారణము.

बाई, स्त्री० వాతము; స్త్రీలపేర్ల కుపయో గించు ఆదర సూచకమగు నుపాధి.

बाउर, वि० పిచ్చివాడైన ; ఏనేరమెరు గని సరళస్వభావముకల ; చెడ్డ యగు.

बाएँ, क्रि० ఎడమపైపున.

बाकायदा, क्रि० నియమానుసారము.

बाक़ियात, स्त्री० బాకీలు.

बाक़ी, वि० शेष మిగతయున్న. स्त्री० శేషము.

बाख़बर, वि० తెలివిగల ; సమాచారము తెలుసుకొను ; తెలిసిన.

बाग, पु० తోట. स्त्री० लगाम కళ్లెము; —डोर स्त्री० लगाम కళ్లెము ;— बान पु० माली తోటమాలి ;— बानी स्त्री० తోటమాలి పని.

बागर, पु० నదినీరు ఎప్పుడు తాకినంత ఎత్తుగనుండు కట్ట.

बाग़ी, पु० विद्रोही తిరుగుబాటు చేయు వాడు ; విప్లవకారుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बाग़ीचा, पुं చిన్నతోట.
बाघंबर, पुं పులితోలు.
बाघ, पुं शेर పెద్దపులి.
बाघी, स्त्रीं ఒక విధమగు బిళ్ల (గజ్జలలో లేచునది).
बाचा, स्त्रीं మాటాడు శక్తి.
बाछा, पुं ఆవుదూడ; బిడ్డ.
बाज़, वि కొందరు; కొంత; మిగిలిన. पुं దేగ:—आना ఒక పనినుండి విరమించుకొనుట; తిరిగివచ్చుట; వేరుగానుండుట:—दावा తన అధికారములు విడనాడుట:—राख़्त తిరిగివచ్చుట.
बाजन, पुं दें बाजा.
बाजरा, पुं సజ్జలు.
बाजा, पुं वाद्य वाद्यमु:—गाजा మేళతాళములు.
बाज़ाब्ता, क्रिं सरिगा; नियमानुसारमु. वि नियमानुकूलमैन.
बाज़ार, पुं దుకాణములుండు చోటు; —गर्म होना व्यापारము చక్కగ సాగు చుండుట.
बाज़ारी } वि బజారునకు సంబంధించిన: साधारणमगु; मट्टुमर्य्याद लेनि.
बाज़ारू }
बाजि, पुं घोड़ा గుర్రము.
बाज़ी, स्त्रीं षरतु; पंदेमु:—मारना పందెమును గెల్చుట.
बाज़ीगर, पुं जादूगर ఐంద్రజాలికుడు; గారడివాడు.
बाज़ू, पुं बाँह బాహువు:—बंद पुं బాజు బందులు.
बाझन, स्त्रीं చిక్కు-కొనుట; చిక్కు; తంట.
बाट, पुं रास्ता బాట; తూనికరాయి.
बाटना, सं చూర్ణము చేయుట.
बाटिका, स्त्रीं बाग तోట.
बाटी, स्त्रीं మాత్ర; ఉండవలెనుండు రొట్టె.
बाडव, पुं సముద్రములోని అగ్ని.
बाड़ा, पुं పశుశాల.
बाड़ी, स्त्रीं फुलवारी పూదోట.
बाढ़, स्त्रीं వరద; వెల్లువ; వృద్ధి; ఎడతెంపు లేక తుపాకులు మొ. నవికాలు చుండుట; కత్తి మొ. ఆయుధముల పదును.
बाणिज्य, पुं व्यापारमु; వృత్తి.
बात, स्त्रीं మాట; ప్రసంగము; సమాచారము; ప్రతిజ్ఞ:—की बात में వెంటనే:—गढ़ना అబద్ధములాడుట; —चबाना ఆగి ఆగి చెప్పుట:—सुनाना నిందించుట:—बनाना వ్యర్థప్రసంగము చేయుట:—बढ़ना పరిస్థితి ఉగ్రరూపమును పొందుట; —का धनी మాట తప్పనివాడు.
बातचीत, स्त्रीं సంభాషణ.
बातिन, पुं లోపలిభాగము; అంతఃకరణము.
बातिल, वि లాభములేని; కల్పితమైన.
बाती, स्त्रीं वत्ती వత్తి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బాతుల, వి॰ పాగల పిచ్చగల.
బాతూని, వి॰ వాగుడు (మనిషి).
బాద, క్రి॰ తరువాత ; వెనుక.
బాదబాన, ప్ర॰ తెరచాప.
బాద-రఫ్తార, వి॰ అతివేగముగా నడచు.
బాదల, ప్ర॰ మేఘము.
బాదలా, ప్ర॰ జలతారు.
బాదశాహ, ప్ర॰ చక్రవర్తి.
బాదశాహత, స్త్రీ॰ సామ్రాజ్యము ; శాసనము.
బాదశాహీ, స్త్రీ॰ ఇచ్చవచ్చిన నడత.
బాద-సఫ్తత, స్త్రీ॰ గొప్ప ఆపద ; గాలివాన.
బాదహవాఈ, క్రి॰ వ్యర్థముగా ; అనవసరముగా.
బాదా, ప్ర॰ సారాయము ;—కశ త్రాగుబోతు.
బాదామీ, వి॰ బాదము చెక్కు-రంగుగల.
బాది, అవ్య॰ ఫజ్ల వ్యర్థముగ.
బాదియా, ప్ర॰ ఒకవిధమైన రాగిగిన్నె ; వనము.
బాదీ, వి॰ వాయుసంబంధమగు.
బాదే-సబా, స్త్రీ॰ తూర్పుగాలి ; పైరుగాలి.
బాధ, ప్ర॰ బాధా ఆర్డంకి ; కష్టము.
బాధ్య, వి॰ జవాబుదారికల ; ఒత్తిడి కలుగజేయదగిన.
బాన, ప్ర॰ తీర బాణము. స్త్రీ॰ ఆదత అభ్యాసము.
బానఇత, వి॰ బానేత బాణమును సంధించు.
బానక, స్త్రీ॰ వేషము ; అలంకారము.
బానగీ, స్త్రీ॰ మాదిరి ; మచ్చు.
బానా, ప్ర॰ పోశాక దుస్తులు ; రీతి ; స్వభావము ; పేక (నూలు). స॰ తెరచుట.
బానీ, స్త్రీ॰ అలంకారము ; కాంతి ; అభ్యాసము ; వాణి.
బానిక, స్త్రీ॰ వేషము ; శృంగారము.
బానీ, స్త్రీ॰ వచన మాట ; సరస్వతి. ప్ర॰ తయారుచేయువాడు ; నాయకుడు ; మూల సాధన.
బానీకార, వి॰ మిక్కిలి చురుకైన.
బాన్ను } స్త్రీ॰ భద్ర మహిళ.
బానో }
బాప, ప్ర॰ పితా తండ్రి.
బాపుర, వి॰ క్షుద్ర వేరుగతిలేని ; దీనమైన.
బాపూ, ప్ర॰ దే॰ బాప.
బాఫ, స్త్రీ॰ దే॰ భాప.
బాఫ, వి॰ నేయు ; నేయబడిన.
బాఫతా, ప్ర॰ ఒక విధమగు పట్టువస్త్రము.
బాబ, ప్ర॰ పరిచ్ఛేద అధ్యాయము ; తలంపు ; ద్వారము.
బాబత, స్త్రీ॰ విషయ విషయము ; బాబతు.
బాబా, ప్ర॰ తండ్రి ; సాధువులను పిలుచుట కుపయోగించు శబ్దము ;

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

వృద్ధుడు ; బాలురకై యుపయోగించు ముద్దుపేరు.

बाबुल, पुं० తండ్రి ; "మెసో పొటేమియా" లోని బాబిలోన్ అను ఒక నగరము పేరు.

बाबू, पुं० ఆదరసూచకమగు శబ్దములలో నొకటి ; పెద్దమనుష్యుడు ; తండ్రిని పిల్చు సంబోధనము.

बाभन, पुं० బ్రాహ్మణుడు.

बाम, पुं० మేడ ; డాబా.

बामुहावरा, वि० శుద్ధమైన ; భాషా సంప్రదాయమున కనుకూలమయిన.

बायन, पुं० **बयाना** వాయనము; కానుక.

बायाँ, वि० ఎడమ ; ప్రతికూలమగు ; విరుద్ధమగు.

बाया, वि० అమ్ము ; బేరగాడైన.

बायें, क्रि० ఎడమవైపు; విరుద్ధముగ.

बारंबार, क्रि० **बारबार** మాటిమాటికి.

बार, पुं० విషయము ; తలుపు. स्त्री० దఫా ; పర్యాయము ;—**बार** మాటి మాటికి ;—**आम** సార్వజనిక రాజ సభ—**कश** సామానుబండి.

बारगह / **बारगाह** } स्त्री० దేరా ; దర్బారు.

बारगीर, पुं० **घसियारा** గడ్డిదోకువాడు.

बारजा, पुं० వరండా ; వసారా.

बारदाना, पुं० **रसद** సైనికాహారము ; అమ్మకపు వస్తువులుంచు పాత్ర.

बारना, अ० నిషేధించుట ; నివారించుట. स० **जलाना** ముట్టించుట ; మండించుట.

बारवधू, स्त्री० వేశ్య.

बारबरदार, पुं० బరువు మోయువాడు.

बारहखडी, स्त्री० గుణింతము.

बारहदरी, स्त्री० పండ్రెండు ద్వారములు కల మంచి గాలివచ్చు ముంగిలి.

बारहमासी, वि० ఫలపుష్పములుకల అన్నిమాసములు.

बारहसिंगा, पुं० కొమ్ముల దుప్పి.

बारहा, क्रि० మాటిమాటికి ; తరచుగా.

बाराँ, पुं० వాననీరు ; వర్షము.

बारात, स्त्री० दे० **बरात**.

बारिधर, पुं० మేఘము.

बारिश, स्त्री० **वर्षा** వర్షర్తువు ; వర్షము.

बारी, स्त्री० **किनारा** ఒడ్డు ; మార్జిను ; తోట ; మడి (పూల); వంతు. पुं० విస్తరాకులమ్ము ఒక జాతి.

बारीक, वि० సన్నని ; సూక్ష్మమగు ; —**बीनी** సూక్ష్మదృష్టి.

बारीकी, स्त्री० **पतलापन** పలుచదనము; సూక్ష్మత.

बारूद, स्त्री० తుపాకి మందు.

बारे, क्रि० తుదకు.

बारे में, अव्य० **विषय में** గురించి.

बाल, पुं० వెంట్రుకలు ; పక్షిరెక్క. स्त्री० కంకె లేక కండె ;—**बाँका न होना** ఏలాటి కష్టము కలుగక పోవుట ;—**बाल बचना** ఏలాటి అపాయము లేక పూర్తిగ తప్పించుకొనుట.

बालटी, स्त्री० బొక్కెన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బాలతోడ్, పు॥ వెంట్రుకలూడగా వడిన పుండు.

బాలనా, స॥ జలానా వెల్గించుట; ప్రకాశింపజేయుట.

బాలపన, పు॥ చిన్నతనము.

బాలబచ్చె, పు॥ సంతాన పిల్లజెల్ల.

బాలమ, పు॥ జారుడు; ప్రియుడు.

బాలా, స్త్రీ॥ యువతి; భార్య; చిన్న పిల్ల. వి॥ ఎత్తైన; ఎత్తుననున్న. అవ్య॥ పైన; మీద;—బాలా నెత్తి మీదవి నెత్తిమీదనే; బయటివి బయటే; వేరుగా.

బాలాఖ్, వి॥ పైనున్న. స్త్రీ॥ మీగడ.

బాలాఖానా, పు॥ మేడపైనుండు గది.

బాలానశీన, పు॥ కూర్చొనుటకు ఎత్తైనస్థలము. అందరికంటె ఎత్తైన స్థలమున కూర్చున్న; శ్రేష్ఠమైన.

బాలాపన, పు॥ దే॥ బాలాపన.

బాలార్క్, పు॥ బాలసూర్యుడు.

బాలిగ, పు॥ ఈడువచ్చినవాడు; 18 సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చిన వాడు.

బాలిశ, స్త్రీ॥ తకియా దిండు.

బాలిశ్త, పు॥ బీతా జేనెడుకొలత.

బాలీ, స్త్రీ॥ చెవికి ధరించు ఒక భూషణ విశేషము.

బాలుకా, స్త్రీ॥ } రేత ఇసుక;—కీ భీత
బాల్, పు॥ } శీఘ్రముగ నశించునది.

బావ, పు॥ వాయువు; అపానవాయువు.

బావడీ, స్త్రీ॥ దే॥ బావలీ.

బావజూద, క్రి॥ అయినప్పటికి; ఆటు పిమ్మటకూడ.

బావర, పు॥ విశ్వాసము.

బావర్చీ, పు॥ రసోఇయా వంటవాడు; —ఖానా పు॥ రసోఇఘర వంటయిల్లు.

బావలా, వి॥ పాగల పిచ్చవాడు.

బావలీ, స్త్రీ॥ లోతైన చిన్న చెరువు. వి॥ పిచ్చిది.

బాశిందా, పు॥ నివాసులు.

బాష్ప, పు॥ భాప ఆవిరి; కన్నీరు.

బాస, పు॥ నివాసము; వాసన.

బాసన, పు॥ బరతన పాత్ర.

బాసనా, స్త్రీ॥ ఇచ్ఛా కోరిక; గంధము. స॥ వాసనగలదిగ చేయుట.

బాసర, పు॥ దిన ప్రాతఃకాలము.

బాసా, పు॥ కొనుటకు భోజనము దొరకు చోటు.

బాసిరా, పు॥ కన్ను.

బాసీ, వి॥ పాసిన; నిల్వయుండిన; ఎండిన; వాడిన; నివసించుచున్న.

బాహనా, స॥ మోయుట; విసరివేయుట; ధరించుట; తోలుట; తీసుకొనుట; పట్టు కొనుట; పొలము దున్నుట.

బాహనీ, స్త్రీ॥ సేన.

బాహమ, క్రి॥ పరస్పరము; ఒండొరులలో.

బాహర, క్రి॥ వెలుపల.

బిందీ, స్త్రీ॥ సున్న; బిందువు; నుదుటి మీది గుండ్రని బొట్టు.

బిడ్డ, పు॥ బొట్టు; పిటిచుక్క; అనుస్వారము; శూన్యము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బిధనా, అం చిక్కుట; తూటు పొడు వబడినదియగుట.

బిబ } పు ఛాయా ప్రతిబింబము: దొంద
బిబా } వందు.

బి, వి ద్వి రెండు.

బిఆనా, స ఇచ్ఛా దేనా ఈనుట.

బికనా, అం అమ్మబడుట.

బికల, వి వ్యాకులపడు; గాబరాప డిన.

బికసనా, స వికసింపజేయుట; సంతోష పెట్టుట.

బికాఊ, వి బికనేవాలా అమ్ముట కొరకున్న.

బిక్రీ, స్త్రీ విక్రయము; అమ్మకము.

బిఖరనా, అం ఛితరానా చిందరవంద రయై వ్యాపించుట.

బిఖేరనా, స్త్రీ ఇటునటు చిందరవంద రగ వెదజల్లుట.

బిగడ్‌నా, అం చెడుట; నీతి పథము నుండి భ్రష్టుడగుట; కోపపడుట; తిరుగుబాటు చేయుట.

బిగడ్‌ల, వి ఊరక జగడమాడు; చెడు మార్గమున నడుచు.

బిగారనా, అం దే బిగడ్‌నా.

బిగాఢ్, పు ఖ్‌రాబీ జగడము; వైమన స్యము.

బిగానా, వి తనవాడుకాని; పరాయి వాడగు.

బిగార, పు దే బిగాఢ్.

బిగున, వి గుణరహితుడైన.

బిగోనా, స బిగడ్‌నా నాశముచేయుట; దాచుట; మోసగించుట.

బిఘటనా, స బిగాడ్‌నా వినాశముచే యుట.

బిఘన, పు దే విఘ్న.

బిచకానా, స వంకరచేయుట; ముడు చుట (మూతి).

బిచరనా, అం ఇటు నటు తిరుగుట; ప్రయాణము చేయుట.

బిచలా, వి బీచవాలా నడుమనుండు (వాడు).

బిచవాన, పు మధ్యస్థుడు.

బిచారనా, అం ఆలోచించుట; విచారిం చుట.

బిచారా, వి దే బేచారా.

బిచ్ఛూ, పు తేలు.

బిఛనా, అం పరచుట; వెదచల్లుట.

బిఛావన, పు దే బిఛౌనా.

బిఛ్ఛూ, పు ఒకవిధమగు కాలిప్రేళ్లకు ధరించు నుంగరము; ఒకవిధమగు వంకరకత్తి.

బిఛ్ఛుడన, స్త్రీ వేరగుట; వియోగము.

బిఛ్ఛుడనా, అం జుదా హోనా వేరగుట; ఎడ బాయుట.

బిఛోహ, పు వియోగము.

బిఛౌనా, పు బిస్తర పడక; పక్క.

బిజ్ఞన, పు పంఖా విసనకర్ర. వి ఏకాంత మైన (స్థలము) ఒంటరిగా.

బిజ్ఞన, పు క్‌తలేఆమ సామూహిక వధ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बिजली, स्त्री० } మెరుపుతీవ ; విద్యు
बिज्जू, वि० } చ్ఛక్తి కనులకు మిరు మిట్లుకొల్పుట ; ప్రకాశించు.

बिज़ाअत, स्त्री० మూలధనము.

बिज़ातिही, क्रि० స్వయముగా.

बिझुकना, अ० భయపడుట ; బిగుసుకు పోవుట.

बिठ, पु० वैश्य వైశ్యుడు ; రెట్ట.

बिटिया, स्त्री० दे० बेटी.

बिठलाना } स० కూర్చుండబెట్టుట.
बिठाना }

बिडंब, पु० ఆడంబరము.

बिडंबना, स्त्री० नक़ल పరిహాసము ; నింద ; చెడుపేరు.

बिडरना, अ० చెల్లాచెదరగుట; పశువుల భయపడుట ; ఇటు అటు అగుట.

बिड़ाल, पु० మగపిల్లి.

बितरना, स० పంచిపెట్టుట.

बिताना, स० గడపుట ; నిర్వహించుట.

बित्त, पु० సంపద ; స్థితి ; సామర్థ్యము.

बित्ता, पु० बालिश्त జేన.

बिथकना, अ० थकना అలసిపోవుట ; ఆశ్చర్య చకితుడగుట ; మోహితుడ గుట.

बिथरना } अ० వెదజిమ్మబడుట.
बिथुरना }

बिथा, स्त्री० पीड़ा కష్టము ; వ్యథ.

बिथारना, स० छितारना వెదజల్లుట.

बिथकाना, स० फाड़ना చీల్చుట; గాయ పడునట్లు చేయుట.

बिदा, स्त्री० प्रस्थान పోవుటకు నెలవు లేక అనుజ్ఞ.

बिदाई, स्त्री० నెలవు పుచ్చుకొనుట ; వీడ్కోలు ; నెలవు పుచ్చుకొనున పుడు సత్కారముకొరకు ఇచ్చు పైకము.

बिदारना, स० चीरना చీల్చుట ; వ్రయ్యలు చేయుట.

बिदून, अव्य० बिना లేకుండ; కాకుండ.

बिद्दत, स्त्री० तकलीफ़ కష్టము ; చెడుగు ; ఆపద.

बिध, स्त्री० भाँति ప్రకారము ; పద్ధతి ; బ్రహ్మ.

बिन, अव्य० दे० बिना.

बिनती, स्त्री० ప్రార్థన.

बिनना, स० चुनना ఏరుట ; ప్రోవు చేయుట (పూలు మొ.)

बिनसना, अ० నాశనమగుట.

बिना, अव्य० बग़ैर లేక; स्त्री० పునాది; మూలాధారము.

बिनाई } स्त्री० సేత ; ఏరుట.
बिनावट }

बिनासना, स० సంహరించుట.

बिनौला, पु० ప్రత్తిగింజలు.

बिपच्छ, पु० विपक्ष శత్రువు.

बिपति } स्त्री० संकट విపత్తి.
बिपद }

बिबरन, वि० बदरंग వివర్ణమైన; రంగు తొలగిన లేక పాడైన.

बिबस, वि० मज़दूर పరతంత్రుడైన ; దీనుడైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బివాఈ, స్త్రీ౦ అరికాలుపగిలి పుండైనందున బాధకల్గించు ఒక రోగము.

బివాఖ, వి౦ దే౦ బెవాఖ.

బిమన, వి౦ ఉదాస చింతితుడగు; సోమరియైన.

బిమోహనా, స౦ భ్రమానా మోహింపచేయుట.

బియా, పు౦ దే౦ బీజ.

బియానా, స౦ ఈనుట.

బియాబాన, పు౦ నీరులేని ఎడారి.

బిరంగ, వి౦ అనేకరంగులుకల.

బిరఝనా, అ౦ ఉలఝనా చిక్కుకొనుట.

బిరథా, వి౦ వ్యర్థ వ్యర్థమైన.

బిరద, పు౦ దే౦ విరద.

బిరమనా, అ౦ ఠహరనా విరమించుట; మోహితుడై చిక్కుకొనుట.

బిరలా, వి౦ కోఈ కోఈ అరుదగు.

బిరవా, పు౦ పౌధా మొక్క; మొలక.

బిరహీ, పు౦ వియోగతాపము ననుభవించువాడు.

బిరాజనా, అ౦ బైఠనా కూర్చుండుట; శోభిల్లుట.

బిరాదర, పు౦ భాఈ సోదరుడు.

బిరాదరానీ, వి౦ సోదర ప్రేమతో; సౌభ్రాతృత్వముగ.

బిరాదరీ, స్త్రీ౦ సౌభ్రాతృత్వము; సోదరభావము.

బిరాన } వి౦ దే౦ బెగానా.
బిరానా }

బిరానా, స౦ (ముఖము) వికృతముగ ముడిచి ఇతరుని వెక్కిరించుటై యనుకరించుట.

బిరియా, స్త్రీ౦ సమయ సమయము; పర్యాయము.

బిల, పు౦ కలుగు; రంధ్రము;—ఉమ్మ సాధారణముగా;—జబ్ర బలాత్కారముగా;—జుమలా మొత్తము కలసి.

బిలకుల, క్రి౦ సబ అంత; సంపూర్ణముగ; ఆదినుండి అంతమువరకు; పూర్ణముగ; బొత్తుగా.

బిలఖనా, అ౦ రోనా విలపించుట; దుఃఖించుట.

బిలగ, వి౦ అలగ వేరగు. పు౦ వేరగుట.

బిలగానా, అ౦ వేరగుట; తొలగుట. స౦ వేరుచేయుట; ఎన్నుకొనుట.

బిలటీ, స్త్రీ౦ రైల్వే రసీదు.

బిలపనా, అ౦ రోనా ఏడ్చుట.

బిలఫజ్, క్రి౦ దీన్నిచూస్తు; ఇది ఒప్పుకుని.

బిలఫేల, క్రి౦ అభీ ఈ సమయమున.

బిలబిలానా, అ౦ వ్యాకులుడై ప్రేలుట.

బిలమనా, అ౦ ఆలస్యము చేయుట; నిల్చుట.

బిలలానా, అ౦ విలపించుట.

బిలసనా, అ౦ అందముగా కనపడుట.

బిలస్త, పు౦ జానెడుకొలత.

బిలా, అవ్య౦ దే౦ బినా.

బిలాఈ, స్త్రీ౦ బిల్లి పిల్లి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बिलाना, अ० విలీనమగుట; అదృశ్యమగుట.

बिलार, पु० పిల్లి (గండుది).

बिलोकना, स० దేఖనా చూచుట; పరీక్షించుట.

बिलोड़ना } स० థమనా చిలుకుట;
बिलोना } విరజిమ్ముట; పీటినికుదుపుట.

बिल्ला, पु० बिल्ली మగపిల్లి.

बिल्ली, स्त्री० పిల్లి; తలుపుగొళ్ళెము లేక చిలుకు.

बिल्लौर, पु० स्फटिक వైడూర్యము; తెల్లనిరాతి విశేషము.

बिवराना, स० వెంట్రుకల చిక్కుదీయుట.

बिसमिल, वि० घायल గాయపడిన.

बिसमिल्ला, पु० आरंभ ఆరంభము; ఆది.

बिसरना, अ० भूल जाना మరచిపోవుట.

बिसराम, पु० दे० विश्राम.

बिसहना, स० కొనుట.

बिसहर, पु० పాము.

बिसात, स्त्री० हैसियत విత్తము; శక్తి; మూలధనము; సామర్థ్యము.

बिसाती, पु० చిన్నవస్తువుల తిరిగి అమ్మువాడు.

बिसारना, स० भुला देना స్మరింపకుండుట; మరచుట.

बिसाहना, स० दे० बिसहना.

बिसूरना, अ० चिंतिंचुट; ఆలోచించుట.

बिस्तर } पु० బిఛౌనా పడక; వృద్ధి.
बिस्तरा }

बिस्तारना, स० फैलाना వ్యాపింపజేయుట.

बिस्मिल, वि० दे० बिसमिल.

बिस्वा, पु० పొలపు కొలతలలో నొకటి. बीस बिस्वा నిశ్చయముగ.

बिहंग, पु० दे० बिहग.

बिहँसना, अ० मुस्कुराना చిరునవ్వు నవ్వుట.

बिहाग, पु० विहंग పక్షి.

बिहतर, वि० दे० बेहतर.

बिहरना, अ० सैर करना విహారము చేయుట.

बिहान, पु० सबेरा ప్రాతఃకాలము; రేపు.

बिहाना, स० छोड़ना వదలుట. अ० గడచుట.

बिहाल, वि० व्याकुलపడు.

बिहिश्त, पु० दे० बहिश्त.

बिहीन, वि० रहित లేక; లేని.

बीं, वि० చూచు; దర్శకుడైన.

बींधना, अ० फँसना చిక్కుకొనుట. स० छेदना ఛేదించుట.

बी, स्त्री० दे० बीबी.

बीघा, पु० 3025 చదరపుగజముల కొలత.

बीच, पु० मध्य; నడుమ;—बिचाव

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

తీర్పు ; పంచాయతీ. क्रि० నడు మన; లో.

बीचोंबीच, क्रि० నట్టనడుమన.

बीज, पु० ప్రధానకారణము ; హేతువు; విత్తనము ; వీర్యము ; తత్వము.

बीजक, पु० सूची పట్టీ ; కబీరుదాసు గ్రంథములలో నొకటి.

बीजन, पु० पंखा విసనకర్ర.

बीजी, स्त्री० గింజ.

बीजु } स्त्री० बिजली మెరపుతీగ.
बीजुरी }

बीजू, वि० మొక్క-(మామిడి); అంటు త్రొక్కనిది (ungrafted).

बीट, स्त्री० రెట్ట.

बीठा, पु० చుట్టకుదురు.

बीड़ा, पु० తమలపాకు బిడ ;—उठाना ఏదేనిపనిచేయుటకు తయారగుట.

बीतना, अ० गुजरना సమయము గడచిపోవుట ; దూరమగుట.

बीधना, अ० फँसना చిక్కుకొనుట. स० గాయపరచుట; బెజ్జము వేయుట.

बीन, स्त्री० వీణ.

बीनना, स० चुनना చిన్నవస్తువుల నేరుట.

बीनाई, स्त्री० కంటిచూపు ; దృష్టి.

बीती, स्त्री० ముక్కు.

बीफै, पु० గురువారము.

बीबी, स्त्री० కులవధువు ; భార్య ; కన్య.

बीभत्स, वि० घृणित ఏవగింపు గల్గించు.

बीमार, वि० రోగి ;—पुरसी రోగ మునుగురించి అడుగుట.

बीमारी, स्त्री० रोग చెడు అలవాటు ; వ్యాధి ; జంజాటము.

बीरन, पु० भाई సోదరుడు.

बीरा, पु० दे० बीड़ा.

बीसी, स्त्री० ఇరువది వస్తువుల సమూహము.

बीहड़, वि० ऊँचा-नीचा ఎత్తుమిట్టలు గల ; ఎగుడుదిగుడైన ; వేరగు.

बुंद, स्त्री० दे० बूँद.

बुँदकि, स्त्री० చిన్నగుండ్రని బిందువు లేక బొట్టు.

बुँदिया, स्त्री० दे० बूँदी.

बुआ, स्त्री० दे० बूआ.

बुक, स्त्री० గంజిపెట్టి ఇస్త్రీ చేసిన వస్త్రము.

बुकचा, पु० మూట.

बुकनी, स्त्री० పొడి ; చూర్ణము.

बुक्का, पु० దంపిన అబ్రకపు పొడుము.

बुख़ार, पु० ज्वर జ్వరము.

बुख़्ल, स्त्री० లోభితనము ; సంకీర్ణ హృదయము.

बुग़्ज़, पु० కనపడనిపగ.

बुज़दिल, वि० कायर పిరికిపందయగు.

बुज़ुर्ग, वि० वृद्ध వృద్ధుడైన ; పూజ్యుడైన ; పరమదుష్టుడగు (వ్యంగ్యమున) ;—वार పూర్వులు ; పూజ్యుడు ; వృద్ధుడు.

बुज़ुर्गी, स्त्री० बड़प्पन వార్ధక్యము ; పెద్దతనము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బుఝనా, అం ఆరుట: చిత్తావేగము ఉపశమించుట.

బుడ్ఢా } బుఢవా } వి॰ వృద్ధ ముదుసలియైన.

బుఢభస, పు॰ పదుచువానివలె ప్రవర్తించు ముదుసలి.

బుఢాఈ, స్త్రీ॰ బుఢాపా ముదుసలితనము.

బుఢాన, అం ముదుసలియగుట.

బుఢాపా, పు॰ } బుఢౌతీ, స్త్రీ॰ } బుఢాపా ముసలితనము.

బుత, పు॰ మూర్తి విగ్రహము: ప్రతిమ;
—పరస్త పు॰ మూర్తిపూజక విగ్రహారాధకుడు;—ఖాన దేవాలయము;
—కదా ప్రియురాలుండుచోటు:
—శికన పు॰ మూర్తిని విరుగగొట్టువాడు.

బుతన, అం॰ దే॰ బుఝనా.

బుతాన, స॰ ఆర్పుట.

బుత్తా, పు॰ మోసము; వంక.

బుదబుద, పు॰ నీటిబుడగ.

బుద్ధ, వి॰ జ్ఞాని జ్ఞానియగు; విద్వాంసుడగు. పు॰ గౌతమబుద్ధుడు.

బునన, స॰ నేయుట.

బునాఈ, స్త్రీ॰ నేతకూలి; నేత.

బునావట, స్త్రీ॰ నేత పద్ధతి.

బునియాద, స్త్రీ॰ నీవ పునాది; సత్యము; తత్త్వము.

బుభుక్షా, స్త్రీ॰ భూఖ ఆకలి.

బురక్కా, పు॰ ముసుగు; బురఖా.

బురా, వి॰ ఖరాబ చెడు;—భలా కహనా నిందించుట.

బురాఈ, స్త్రీ॰ చెడుగు; నింద.

బురాదా, పు॰ రంపపు పొట్టు.

బుర్జ, పు॰ కోటగోడలపై కూర్చుంటుటకు వీలుగాకట్టబడు బురుజు; స్తంభపు చివరి భాగము.

బుర్దా, స్త్రీ॰ పైనవచ్చు ఆదాయము; పందెము.

బుర్దాబార, వి॰ సహనశీలుడగు.

బులంద, వి॰ భారి పెద్దదియగు; ఎత్తైన.

బులంది, స్త్రీ॰ ఎత్తు.

బులబుల, స్త్రీ॰ పికిలిపిట్ట.

బులబులా, పు॰ నీటిబుడగ.

బులహవస, వి॰ లోభియగు; కామవాసనగల.

బులాక, పు॰ బులాకి.

బులానా, పు॰ ప్రకారనా పిలుచుట; మాటాడించుట.

బులావా, పు॰ నిమంత్రణ పిలుపు.

బుల్లా, పు॰ దే॰ బులబులా.

బుహారనా, స॰ పాచి ఊడ్చుట; చిమ్ముట.

బుహారీ, స్త్రీ॰ ఝాడ్న చీపురు కట్ట.

బూంద, స్త్రీ॰ కతరా బిందువు.

బూందాబాంది, స్త్రీ॰ తుంపర; తేలికగా కురియు వర్షము.

బూందీ, స్త్రీ॰ బూంది: నీటిబిందువు.

బూ, స్త్రీ॰ గంధ వాసన; దుర్గంధము.

బూఆ, స్త్రీ॰ ఫూఫీ మేనత్త; ఆదరమును చూపుటకై స్త్రీ లొందొరుల కుపయోగించుకొను పదము.

బూకనా, స॰ చూర్ణముచేయుట; తన్ను

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

పెద్దయని చూపుకొనుటకై మాటలు కల్పించి చెప్పుట.

बूक़लमूँ, पुं० తొండ **गिरगिट.**

बूग़दान, पुं० గారడివాని లేక కోతులాడించు వాని సంచి.

बूगबंद, पुं० సామానులుంచు సంచి లేక వస్త్రము.

बूचड़, पुं० కటికివాడు.

बूचड़खाना, पुं० కసాయివాని అంగడి లేక పశువులను చంపు చోటు.

बूचा, वि० **कनकटा** చెవులు తెగిన ; కురూపియగు.

बूझ, स्त्री० **समझ** తెలివి ; బుద్ధి.

बूझना, स० **समझना** తెలిసికొనుట.

बूट, पुं० పచ్చి శనగగింజ ; చెట్టు.

बूटी, स्त्री० మూలిక.

बूड़ना, स० **डूबना** మునుగుట ; లీనమగుట.

बूढ़ा, पुं० ముదుసలి.

बूता, पुं० బలము ; సామర్థ్యము.

बूदो-बाश, स्त्री० నివాసము.

बूम, पुं० గుడ్లగూబ ; భూమి.

बूरा, पुं० **शक्कर** శుద్ధముచేయబడిన చక్కెర ; చూర్ణము.

बूरानी, स्त्री० వంకాయ ; బియ్యముతో తయారగు భోజ్యపదార్థము.

बृंद, पुं० సమూహము ; గుంపు.

बृहत्, वि० చాల విశాలమైన; బలము గల.

बेंग, पुं० **मेंढ़क** కప్ప.

बेंट } स्त्री० **मूठ** కత్తిపిడి.
बेंठ }

बेंडा, वि० వంకరయైన ; కఠినమైన.

बेंत, पुं० పేముబెత్తము.

बेंदा, पुं० బొట్టు ; భూషణము.

बेंदी, स्त्री० **बिंदी** బొట్టు ; సున్న.

बे, उप० లేని ; రహితమైన ; లేక.

बेअकल, वि० మూర్ఖుడగు.

बेअदब, वि० మర్యాద లేని.

बे-असर, वि० ప్రభావములేని ; ఉపయోగించని.

बेआब, वि० కాంతిలేని.

बेआबरू, वि० అగౌరవమైన.

बे-इन्तहा, वि० అంతములేని.

बे-इंसाफ़ी, स्त्री० అన్యాయము.

बेइज़्ज़त, वि० అగౌరవమైన.

बेईमान, वि० విశ్వసించుటకు వీలు లేని ; నమ్మతగని.

बेईमानी, स्त्री० నమ్మకద్రోహము ; అవిశ్వాసము.

बेउज्र, वि० ఏలాటి యాక్షేపణలేని.

बेक़दर, वि० ప్రతిష్ఠలేని ; గౌరవము లేని.

बेक़रार, वि० **विकल** వ్యాకులతగల.

बेक़रारी, स्त्री० వ్యాకులత.

बेकल, वि० వ్యాకులతగల.

बेकली, स्त्री० వ్యాకులత ; సుఖములేమి; తత్తరపాటు.

बेकस, वि० అనాథుడగు ; దీనుడగు.

बेक़सूर, वि० నిరపరాధియగు ; నిర్దోషియగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బేకాబ్, విం వశముతప్పిన.

బేకామ, విం నికమ్మా పనిపాట లేని. క్రిం నిరర్థక వ్యర్థమైన.

బేక్తాయదా, విం నియమ విరుద్ధమైన.

బేకార్ విం నిరుద్యో పనిపాటలేని; నిరర్థకమైన.

బేకారీ, స్త్రీం పనిపాటలేమి; నిరుద్యోగము (unemployment).

బేఖటకే, క్రిం నిస్సంకోచ సంకోచము లేని; నిర్భయముగ.

బే-ఖ్తా, విం బేఖ్తార్ నిరపరాధియైన; అమోఘమైన.

బేఖబర్, విం తెలియని; పరిచయము లేని; నిశ్చింతగా.

బేఖౌఫ్, విం నిడర్ జంకులేని.

బేగమ్, స్త్రీం రాణి; గొప్పవాని భార్య.

బేగరజ్, విం అవసరములేని; లెక్కసేయని; వృధాగా.

బేగానా, విం గైర్ పరాయివాడు.

బేగార్, స్త్రీం వెట్టిచాకిరి; ఇష్టములేని పని;—టాలనా అలక్ష్యముగా పని చేయుట.

బేగారీ, పుం వెట్టిచాకిరి చేయువాడు.

బేగునాహ్, విం దోషములేని.

బేచనా, సం అమ్ముట.

బేచారా, విం దిక్కులేని; సహాయము లేని.

బేచైన్, విం వ్యాకులపడు.

బేచైనీ, స్త్రీం వ్యాకులత.

బేజడ్, విం ఆధారములేని; నిర్మూలమైన.

బేజబాన్, విం మూగయగు.

బేజా, విం అనుచిత తగని; సమయమునకుతగని.

బేజాన్, విం ప్రాణములేని; వాడిపోయిన; బలహీనమైన.

బేజాబ్తా, విం నియమమునకు విరుద్ధమైన.

బేజార్, విం విసిగిన; కోపగించిన.

బేజోడ్, విం అద్వితీయ అద్వితీయమైన; సాటిలేని.

బేటా, పుం పుత్ర కుమారుడు.

బేటీ, స్త్రీం కుమార్తె.

బేఠన్, పుం మ్రాట కట్టుట కుపయోగించు గుడ్డ.

బే-ఠికానే, విం స్థానమున లేని; తావు నుండి తొలగిన; వ్యర్థమైన.

బేఢ్, పుం కంచె; ఆవరణము; దడి.

బేఢా, పుం తెప్ప; బల్లకట్టు; పడవల సమూహము;—పార్ కరనా కష్ట మునుండి విముక్తినొందుట.

బేడౌల్, విం కురూపియైన; ఒక తీరు లేని.

బేఢంగా } విం ఒక తీరులేని; కురూ
బేఢబ } పముగల; విచిత్రమైన.

బేణు, పుం వాసము; మురళి.

బేతకల్లుఫ్, విం ప్రైమర్యాదలనంతగ లక్ష్యపెట్టని; తన హృదయమునందలి మాటను యున్నది యున్నట్లను.

బేతమీజ్, విం ఫూహడ్ మార్యాదచేయుట తెలియని.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బేతరహ, క్రిం అనుకొనని విధమున; అపూర్వముగ.

బేతరీక్రా, విం బేక్రాయదా అనుచితమైన; పద్ధతికి విరుద్ధమైన.

బేతహాశా, క్రిం బహుశీఘ్రముగ; ముందు వెనుక లాలోచింపక.

బేతాబ, విం బలహీనమైన; వ్యాకుల త్వముగల.

బేతార, విం తీగ లేక తంతె లేని; —క్రా తార వైరులెస్.

బేతుక్రా, విం మేళనములేని; అతుకని; సమయాసమయముల నాలోచింపని.

బేదఖ్ల, విం అధికారమునుండి తొల గించిన.

బేదఖ్లీ, స్త్రీం అధికారమును తొలగిం చుట; జప్తు.

బేదమ, విం చనిపోయిన, సగము చచ్చిన.

బేదర్ద, విం కఠోర హృదయముగల.

బేదాగ్, విం నిర్దోషముగు; కళంకము లేని.

బేదానా, పుం దానిమ్మపండు.

బేదార, విం మేలుకొనిన; తెలివిగల.

బేధడక, క్రిం నిఃసంకోచ జంకులే కుండ.

బేధనా, సం చేదించుట; భేదించుట.

బేధీర, విం ఆధైర్యముగల.

బేన, పుం పిల్లనగ్రోవి; వెదురు.

బే-నజీర, విం అద్వితీయుడైన.

బేనవా, విం దరిద్రుడైన.

బే-నసీబ, విం నిర్భాగ్యుడైన.

బేనా, పుం చేతి విసనకర్ర.

బేనిమూన, విం అద్వితీయమైన; సాటి లేని.

బేనియాజ, విం ఏ విధమైన బంధనము లేనట్టి; పరమస్వతంత్రుడైన.

బేణీ, స్త్రీం స్త్రీలజుట్టు; గంగాయమున సరస్వతుల కూటమి.

బేను, పుం పిల్లనగ్రోవి.

బేపరవా } విం లక్ష్యపెట్టని.
బేపరవాహ }

బేపీర, విం దయలేని.

బేపేందీ, విం అడుగుఢాగము లేని—క్రా లోటా ఇతరుడు చెప్పినంతనే తన యభిప్రాయములను మార్చుకొను.

బేఫాయదా, విం లాభములేని; వ్యర్థపు.

బేఫిక్ర, విం చింతలేని.

బేబస, విం పరవశుడైన.

బేబసీ, స్త్రీం విధిలేమి; పరులకు లోబడి యుండుట.

బేబాక, విం నిర్భయుడగు.

బేబాక్ర, విం తీర్చిన; ఋణములేని.

బేబునియాద, విం నిర్మూల పునాదిలేని; ఆధారములేని.

బేభావ, విం వెలలేని; అపరిమితమైన.

బేమన, క్రిం మనస్సును లగ్నముచే యక.

బేమరమ్మత, విం మరమ్మతులేని.

బేముర్వ్వత, విం మొగమోటమి లేని.

బేముర్వ్వతీ, స్త్రీం నిర్మొగ మోటమి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బేమౌక్తా, వి॰ ఆదనుసరాని లేకకాని.

బేర, పు॰ రేగుపండు. స్త్రీ॰ సారి; పర్యాయము.

బేరహ్మ, వి॰ నిర్దయలేని.

బేరా, పు॰ సమయము; అవకాశము.

బేరోక్, క్రి॰ ఆడ్డులేక; విఘ్నములు లేక.

బేరోజగార, వి॰ చేతిలో ఏ పని లేని.

బేల, పు॰ మారేడు. స్త్రీ॰ తీగ; సంతానము.

బేలచా, పు॰ పార.

బేలజ్ఞత, వి॰ రుచిలేని; సుఖములేని.

బేలదార, పు॰ త్రవ్వువాడు; ఉప్పరి.

బేలన, పు॰ అప్పడాలకర్ర.

బేలనా, స॰ (రొట్టె మొ.) ఒత్తుట; నాళనముచేయుట.

బేలబ్టేదార, వి॰ తీగలు మొ. అల్లిన లేక కల్గిన.

బేలా, పు॰ మల్లె; అల; గిన్నె; చెలియలికట్ట; సమయము.

బేలాగ, వి॰ సంపూర్ణముగ వేరైన; సరియగు; ఏలాటి సంబంధములేని.

బేలౌస, వి॰ నిజమైన; శుద్ధమైన.

బేవక్ఫ, వి॰ మూర్ఖ మూర్ఖుడైన.

బేవక్ఫ, క్రి॰ సమయముకాని సమయమున.

బేవఫా, వి॰ మైత్రి మొ. వానిని నెరపని; కృతఘ్నుడగు.

బేవరా, పు॰ దే॰ వ్యోరా.

బేవసాయ, పు॰ దే॰ వ్యవసాయ.

బేవా, స్త్రీ॰ విధవ.

బేశ, వి॰ అధికము; మంచిది.

బేశఊర, వి॰ నాసమఝ తెలియని; స్థైర్యము లేని.

బేశక, క్రి॰ నిఃసందేహ తప్పక.

బేశక్తీమత, వి॰ బహుమూల్యమైన.

బేశరమ, వి॰ సిగ్గులేని; మొండి.

బేశీ, స్త్రీ॰ లాభము; అధిక్యము; ఎక్కువ.

బేశుమార, వి॰ అగణిత లెక్కకు మించిన.

బేసన, పు॰ శనగపిండి.

బేసబరా, వి॰ అధీర ఓర్పులేని.

బేసమఝ, వి॰ నాసమఝ మూర్ఖతగల.

బేసర, పు॰ బుఱాకి; ముక్కుపోగు.

బేసవా, స్త్రీ॰ వేశ్య.

బేసాహనా, స॰ కొనుట; తెలిసియుండి నెత్తిన పెట్టుకొనుట.

బేసిలసిలే, క్రి॰ ఒక్కక్రమములేని.

బేసుధ, వి॰ బేహోశ స్మారకములేని.

బేసుర } వి॰ కలియని స్వరముగల;
బేసురా } సరియైన స్వరములేని.

బేహంగమ, వి॰ అందవిహీనమైన; భయంకరమైన.

బేహ, పు॰ బెజ్జము; చిద్రము. వి॰ శ్రేష్ఠమైన.

బేహతర, వి॰ శ్రేష్ఠతరము; మంచి.

బేహతరీ, స్త్రీ॰ శ్రేష్ఠతరము యొక్క భావము.

బేహతరీన, వి॰ చాలమంచి; అన్నిటి కంటె మేరైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బెహద్, వి॰ అపార మిక్కి-లి యధిక మైన.

బెహబూద } స్త్రీ॰ మేలు ; మంచిమాట ;
బెహబూదీ } శుభకార్యము.

బెహయా, వి॰ నిర్లజ్జ సిగ్గుమాలిన ;—
ఈ స్త్రీ॰ సిగ్గులేమి ; నిర్లజ్జ.

బెహాల్, వి॰ బేచైన వ్యాకులతగల.

బెహిసాబ్, క్రి॰ బెహద్ అమితమైన.

బెహూదగీ, స్త్రీ॰ అశిష్టత మర్యాదలేని ; నాగరికత లేని.

బెహూదా, వి॰ బదతమీజ్ మర్యాదలేని.

బేహీఫ్, వి॰ విచారములేని.

బేహోశ్, వి॰ మూర్ఛితుడైన ; స్మృతిలేని.

బేహోశీ, స్త్రీ॰ మూర్ఛ.

బేంగన్, పు॰ భాటా వంకాయ.

బేంగనీ } వి॰ వంగవన్నెకల.
బేంజనీ }

బై, స్త్రీ॰ బిక్కి అమ్మకము.

బైజ్ } పు॰ పిట్టలగ్రుడ్లు ; అండ
బైజా } కోశము.

బైఠక్, స్త్రీ॰ చౌపాల్ నలుగురు కూర్చుండు చోటు ; ఆసనము ; సమావేశము ; కూర్చుండుట ; బస్కీ-యను వ్యాయామ విశేషము.

బఠన, స్త్రీ॰ దే॰ బైఠక్.

బైఠనా, ఆ॰ కూర్చుండుట ; నెలకొనుట.

బైఠే బిఠాఏ కారణము లేకయే. బైఠే బైఠే నిష్ప్రయోజనముగ.

బైత, స్త్రీ॰ పద్యము ; శ్లోకము.

బైత-ఉల-ఖలా, పు॰ మరుగుదొడ్డి పాఖానా.

బైత-ఉల-మాల్, పు॰ సర్కారు ఖజానా ; వారసులేని సొత్తు.

బైదగీ, స్త్రీ॰ వైద్యము ; చికిత్స.

బైన, పు॰ వచన మాట.

బైనా, పు॰ మిత్రులకు పంపు మిఠాయి ; సూదిద.

బై-నామా, పు॰ విక్రయపత్రము.

బేపార్, పు॰ ఉద్యమము ; వ్యాపారము.

బేపారీ, పు॰ వ్యాపారి.

బైర్, పు॰ శత్రుత్వము ; విరోధము.

బైరక్, పు॰ పతాకము ; జండ.

బైరీ, వి॰ శత్రువైన.

బఖ్, పు॰ మూర్ఖుడు ; ఎద్దు.

బైస్, స్త్రీ॰ ఉమ్ర వయస్సు ; ఆయువు.

బైసాఖీ, స్త్రీ॰ చంక కర్ర.

బొఆఈ, స్త్రీ॰ విత్తులచల్లుట ; విత్తునాటి నందులకిచ్చుకూలి.

బోఝ, పు॰ భారము ; బరువు ; కఠిన విషయము.

బోఝా, పు॰ మోపు.

బోఝిల్, వి॰ బరువైన ; భారమైన.

బోటీ, స్త్రీ॰ చిన్నమాంసపుకండ.

బోఢా, పు॰ కొండశిల ; సర్పవిశేషము.

బోతల్, స్త్రీ॰ సీసా ;—చఛనా సారాయము త్రాగుట.

బోదా, వి॰ గావధీ మూర్ఖుడగు ; సోమరియైన ; మెత్తగానున్న.

బోధ, పు॰ జ్ఞానము ; తెలివి.

బోధక, పు॰ తెలుపునది ; చెప్పునట్టి.

బోధగమ్య, వి॰ తెలుసుకొనవీలయిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

బోనా, స్రం విత్తులుచల్లుట.

బోరనా, స్రం ముంచుట; ముంచితడుపుట; కళంకము కలవానినిగ చేయుట.

బోరసీ, స్త్రీ అగ్గిపెట్టె కుంపటి.

బోరా, పుం గోతము; గోనెసంచి.

బోరియా, పుం పడక; చాప;—బోధనా యా ఉఠానా పయనమగుట.

బోరీ, స్త్రీ చిన్నసంచి.

బోల, పుం వచనము; పలుకు;—బాలా గౌరవము; ఆదరము.

బోలచాల, స్త్రీ సంభాషణ; కలియ గొట్టు తనము; ప్రతిదినము వ్యవహరింపబడుచుండునది.

బోలతా, పుం భాషణశక్తి. విం ఎక్కువగా మాటలాడు.

బోలనా, అం మాటలాడుట; పలుకుట.

బోలవానా, స్రం బ్రలవానా పిలిపించుట.

బోలీ, స్త్రీ భాష; పలుకు;—మారనా ఎగతాళి చేయుట.

బోవాన, స్రం విత్తునాటించుట లేక చల్లించుట.

బోశ, పుం దర్జా; ప్రతాపము; నీచత్వము.

బోసా, పుం చుంబనము; ముద్దు.

బోసీదా, విం పురాతనమైన: కుళ్లిన.

బోస్తాఁ, పుం తోట; ఉద్యానవనము.

బోహ, పుం మునక.

బోహతాన, పుం అసత్యారోపణము.

బోహనీ, స్త్రీ బోణి.

బోహిత, పుం ఓడ; పెద్దనావ.

బౌఁడ, స్త్రీ తీగ.

బౌఁడీ, స్త్రీ పిందె.

బౌఖల, విం సనకీ పిచ్చివాడు.

బౌఖలానా, అం పిచ్చివాడగుట.

బౌఛాడ } స్త్రీ జల్లు (వాన); జడి
బౌఛార } (వాన); దెప్పిపొడుపు.

బౌడహా, విం పిచ్చ; మతిలేని.

బౌనా, పుం వామనుడు; పొట్టివాడు.

బౌర, పుం మామిడిపూత.

బౌరనా, అం మౌరనా మామిడిపూచుట.

బౌరహా } విం సిడ్రీ పిచ్చివాడు; తెలి
బౌరా } యనివాడు.

బౌరానా, అం పిచ్చపట్టుట.

బౌరీ, స్త్రీ పిచ్చి స్త్రీ.

వ్యవహారీ, పుం వ్యాపారి; వడ్డీ వ్యాపారి.

వ్యాజ, పుం వడ్డీ; వృద్ధి.

వ్యానా, స్రం జననా ఈనుట; పుట్టించుట.

వ్యాపనా, అం చక్కగా వ్యాపించుట; నిండుట.

వ్యాల, పుం సర్పము.

వ్యాలీ, స్త్రీ ఆడుసర్పము; విం పామును ధరించు.

వ్యాల్ల, పుం రాత్రిభోజనము.

వ్యాహ, పుం వివాహ పెండ్లి.

వ్యాహతా, విం పెండ్లిచేసుకొన్న.

వ్యాహనా, స్రం పెండ్లి చేసుకొనుట.

వ్యోత, స్త్రీ పరిస్థితి; వివరము; భూమిక; అదను; ఏర్పాటు; (ఉదుపులకై బట్టల) కత్తిరింపు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ब्योंतना, स० కొలత ప్రకారము కత్తిరించుట.

ब्योंताना, स० దర్జీవాని కొలత ప్రకారము కత్తిరింపించుట.

ब्योपार, पु० వ్యాపారము.

ब्योरन, स्त्री० దువ్వుట.

ब्योरा, पु० तफसील వివరము.

ब्योरेवार, क्रि० సవిస్తరముగ; పూసగ్రుచ్చినటుల వివరములతోడ.

ब्योहरिया, पु० వడ్డీ వ్యాపారముచేయు.

भ

भंग, पु० అల; ఖండము; నాశము.

भंगड़, वि० భంగుత్రాగు.

भंगी, पु० పాకీవాడు.

भंगर, वि० నశించునట్టి; వంకరయైన.

भंगुर, वि० दे० भंगड़.

भंजक, वि० तोड़नेवाला విరగగొట్టు (వాడు).

भंजन, पु० త్రుంచుట; నాశనముచేయుట.

भँजना, अ० విరుగుట; చిల్లరమారుట.

भँजाना, स० త్రుంపించుట; చిల్లరమార్చుట.

भँटा, पु० बगन వంకాయ.

भंड, वि० ధూర్తుడైన; అసభ్యముగా మాటలాడు.

भंडा, पु० बर्तन పాత్ర; రహస్యము; —फूटना రహస్యము బయల్పడుట.

भंडाफोड़, पु० రహస్యోద్ఘాటనము.

भंडार } पु० ధనాగారము; ధాన్యాదుల
भंडारा } నుంచుకొట్టు; బైరాగులకై చేయబడు విందు.

भंडारी, स्त्री० చిన్నకొట్టు; ఖజానా. पु० కోశాధిపతి.

भंडेरिया } पु० హాస్యగాడు.
भंडेला }

भंडोआ, पु० బూతులలో నిండిన కవిత్వము; సాధారణమైన హాస్యరస కవిత్వము.

भंभाना, अ० दे० रंभाना.

भँवर, पु० సుడిగుండము; తుమ్మెద.

भँवरजाल, पु० ప్రాపంచిక ఇక్కట్టులు; మాయాజాలము.

भंवरा, पु० दे० भौंरा.

भंसना, अ० నీటిలో పారవేయుట.

भंवरी, स्त्री० నీటిసుడి; పశువుల శరీరముపై నుండుసుడి.

भइया, पु० भाई అన్న.

भकसा, वि० క్రుళ్లిపోయిన.

भकुआ, वि० మూర్ఖుడైన.

भकुआना, अ० గాబరాపడుట; సిగ్గుపడుట. स० గాబరాపెట్టుట.

भकोसना, स० निगलना మ్రింగివేయుట.

भक्षी, वि० తినెడి.

भक्ष्य, पु० అన్నము; తినదగినది.

भख, पु० ఆహారము; భోజనము.

भग, पु० योनि సూర్యుడు; ఐశ్వర్యము; యోని.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

భగత, వి॰ ఉపాసక ఉపాసించువాడు.

భగదర, స్త్రీ॰ అల్లకల్లోలముతోకూడ నలువైపుల పరుగులిడుట.

భగనా, అ॰ ధే॰ భాగనా.

భగల, పు॰ మోసము; ఆడంబరము; ఇంద్రజాలము.

భగానా, స॰ ఖదేఢ్‌నా పారత్రోలుట; కొట్టి తరిమివేయుట.

భగినీ, స్త్రీ॰ సహోదరి; చెల్లెలు.

భగోఢా } వి॰ పిరికియైన; పారిపోవు.
భగ్నూ }

భగోఢా, వి॰ పారిపోవుటకు సిద్ధపడిన; పు॰ కావిరంగు గుడ్డ.

భగ్నావశేష, పు॰ ఖేఁడహర పడిపోయి పాడుకాగా మిగిలినభాగము.

భచకనా, అ॰ ఆశ్చర్యమున మునిగి స్తబ్ధుడగుట; కాలు తిమ్మిరెక్కుట.

భజనా, స॰ సేవించుట; భజించుట.

భజనీ, పు॰ భజన చేయువాడు.

భట, పు॰ యోధుడు; సిపాయి.

భటకనా, అ॰ వ్యర్థముగ నిటునటు తిరుగుట; త్రోవతప్పి తిరుగుట.

భటకా, వి॰ త్రోవదప్పిన.

భట్టా, పు॰ } బట్టి; ఆవము; సారాయి
భట్టీ, స్త్రీ॰ } కాచు బట్టి.

భఠియారా, పు॰ సత్రపు రక్షకుడు.

భడ్‌క, స్త్రీ॰ తపకు దెబుకు;—దార తపకుగల; మెరయు.

భడ్‌కనా, అ॰ ఒక్క-సారిగా మండుట; భయపడి వెనుకకు తగ్గుట; కోపగించుట.

భడ్‌కానా, స॰ భయపెట్టుట; ప్రకాశింపజేయుట; రెచ్చగొట్టుట; ప్రోత్సాహపరచుట.

భడ్‌కీలా, వి॰ తపకుగల.

భడ్‌భూఁజా, పు॰ శనగలు మొ. వేయించి యమ్ము యొకజాతి.

భడ్డుఆ, పు॰ తారుపుకాడు; వేశ్యలకు విటులను కూర్చువాడు.

భణనా, స॰ చెప్పుట.

భణిత, వి॰ చెప్పిన.

భతార, పు॰ పతి.

భతీజా, పు॰ అన్నకొడుకు.

భత్తా, పు॰ బత్తా; బత్తెము; అలవెన్సు.

భదహీ, స్త్రీ॰ భాద్రపదములో పండు పంట.

భద్దా, వి॰ కురూపముకల; సరికాని; రీతికాని రీతిగల.

భద్ర, వి॰ నాగరికతగల; సుశీలుడగు.

భద్రతా, స్త్రీ॰ శరాఫత సజ్జనత్వము; పెద్దమనిషితనము; నాగరికత.

భనక, స్త్రీ॰ మెల్లనిధ్వని; పుకారు; సది.

భనకనా } స॰ చెప్పుట; పలుకుట.
భననా }

భనభనానా, అ॰ భుంయ్‌మని ధ్వనిచేయుట.

భనభనాహట, స్త్రీ॰ ఝుమ్మనుధ్వని.

భఱకా, పు॰ రసము మొదలైనవి తయారుచేయుట కుపయోగించు చిన్నమూతిగల పెద్దకుండ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

भभकना, अ० భగ్గనిమండుట; ఉడుకుట; ప్రజ్వలమగుట.

भभकी, स्त्री० బెదరింపు.

भब्भड़ } स्त्री० గుంపు.
भभ्भड़ }

भभरना, अ० భయపడుట; భ్రమకలుగుట.

भभूका, पु० జ్వాల: మంట.

भभूत, स्त्री० విభూతి; బూది.

भयानक }
भयावन } वि० భయంకరమైన.
भयावह }

भर, वि० మొత్తము; అంత; నిండు.

भरण, पु० పాలనము; పోషణ.

भरता, पु० వంకాయి మొదలైనవానిని వేయించిచేసిన పచ్చడి.

भरती, स्त्री० నింపబడుట; నిండుట; ప్రవేశించుట.

भरना, स० నింపుట; పూర్ణముచేయుట; తీర్చుట; अ० నిండుట; తీరుట; पु० లంచము.

भरनी, स्त्री० పేక; బట్టనేతయందలి అడ్డనూలు.

भरपाई, स्त्री० బాకీని పూర్తిగా పొందుట.

भरपूर, वि० సంపూర్ణము; పరిపూర్ణము; क्रि० పూర్ణముగ; చక్కగ.

भरम, पु० భ్రమ.

भरमना, अ० దిమ్మరుట.

भरमाना, स० దిమ్మరునట్లు చేయుట; భ్రమింపజేయుట. अ० ఆశ్చర్యపడుట.

भरमार, स्त्री० కొల్ల; ఆధిక్యము.

भरवाना, स० నింపించుట.

भरसक, क्रि० శక్తికొలది.

भराई, स्त्री० నింపుట; నింపుటకిచ్చుకూలి.

भरापूरा, वि० संपन्न అన్నియుసమృద్ధముగకల.

भरी, स्त्री० ఒక రూపాయి ఎత్తు ఒక తూనిక.

भरोसा, पु० ఆధారము; అండ; నమ్మకము; ఆశ.

भर्तार, पु० పతి.

भर्त्सना, स्त्री० निंदा తిరస్కారము; గద్దింపు.

भराना, अ० బొంగురుధ్వనియగుట.

भलमनसाहत } स्त्री० పెద్దమనిషితనము.
भलमनसी }

भला, वि० మంచి; శ్రేష్ఠమైన;—चंगा ఆరోగ్యవంతుడు;—बुरा कहना నిందించుట. पु० కుశలము; లాభము; మంచి. अव्य० మంచిది; సరే; అహా!

भलाई, स्त्री० మేలు; మంచి.

भलामानुस, पु० సజ్జనుడు.

भले, क्रि० చక్కగ. अव्य० బహుబాగుగ.

भले ही, क्रि० అట్లేయగుగాక; పరవాలేదు.

भव, पु० పుట్టుక; ప్రపంచము.

भवदीय, सर्व० తమయొక్క; మీయొక్క.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

భవభయ, న్తం పునర్జన్మ భయము.

భవితవ్య, న్తం హోనహార కానున్నది: భవిష్యత్తు.

భవిష్యద్వక్తా, న్తృం జ్యోతిష్కుడు: రాబోవు దానిని గురించి చెప్పువాడు.

భవ్య, విం సుందరమై బాగుగ మెప్పు చుండు: మంగళమును సూచించు.

భసనా, అం నీటిమీద ఈదుట: నీటిలో మునుగుట.

భసానా, సం నీటిమీద ఈదుటకు వద లుట.

భస్తుడ, న్తృం ఏనుగు.

భస్తుర, న్తృం తెక పతిగారి యన్న.

భస్మక, న్తృం భోజనము తొందర తొంద రగా అరగిపోవురోగము.

భస్మీభూత, విం తగులబడి బూడిదయి పోయిన.

భహరానా, అం విరుచుకొని పడుట: జారి పడుట.

భాఁగ, స్త్రీం భంగాకు: గంజాయి:—ఛానా పై ఆకునునలిపి వదలోని త్రాగుట.

భాఁజ, స్త్రీం నోటు. రూపాయి మొ. వానికి చిల్లరనిచ్చినందులకు పుచ్చు కొనబడు రుసుము.

భాఁజనా, సం మదత పెట్టుట: చిల్లర మార్చుట.

భాఁటా, న్తృం వంకాయ.

భాఁడ, న్తృం కుండ; దాన; విదూషకుడు.

భాఁడా, న్తృం పాత్ర; కుండ.

భాఁడాగార, న్తృం దే॰ భండార.

భాఁత } స్త్రీం ప్రకారము: తీరు.
భాంతి }

భాఁపనా, సం తాడనా ఊహించుట: తెలుసుకొనుట.

భాఁవనా, సం తురుముట: తరణీపట్టుట.

భాఁవర, స్త్రీం పరిశ్రమ చేయుట: తిరు గుట: వివాహాదులలో వధూవరులు అగ్నికి చేయు ప్రదక్షిణము.

భాఈ, న్తృం సోదరుడు:—చారా, బంధ, భ్రాతృ భావము:—బిరాదరీ జాతికి సంబంధించినవారు: తెగవారు.

భాఉ, న్తృం భావ ప్రేమ.

భాఖనా, సం చెప్పుట.

భాఖా, స్త్రీం భాషా భాష.

భాగ, న్తృం భాగము: పైపు: అదృష్టము: లెక్క-లయందు భాగించుట.

భాగనా, అం పరుగిడుట: తొలగిపో వుట.

భాగఫల, న్తృం పెచ్చించగా వచ్చిన ఫలము.

భాగీ, న్తృం భాగస్వామి: హక్కు-దా రుడు.

భాజక, విం విభజించెడు: పంచు న్తృం ఒక మొత్తమును హెచ్చించుటకు వేయు అంకె.

భాజన, న్తృం పాత్ర పాత్ర: యోగ్యుడు: ఆధారము.

భాజీ, స్త్రీం కూరగాయలు.

భాగ్య, విం పంచదగిన. న్తృం హెచ్చించు మొత్తము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

భాట, పు॥ చారణ భట్రాజులు ; వంది మాగధులు.

భాఢా, పు॥ (పోటు) పాటు (నీటికి సంబంధించిన శబ్దము).

భాఢ్, పు॥ పొయ్యి (నెనగలు వేగించువారిది) :—झोंकना తుచ్ఛమగుపని చేయుట ; వ్యర్థముగ సమయమును పోగొట్టుకొనుట :—में झोंकना పాడు చేయుట.

భాఢా, పు॥ किराया బాడిగ ; అద్దె.

భాత, పు॥ అన్నము.

భాథా, పు॥ అమ్మల పొది.

భాథీ, పు॥ కొలిమితిత్తి ; బంగారుపని వాడు ఊదుతిత్తి.

భాదోఁ
భాద్ర } పు॥ భాద్రపదమాసము.

భాన, పు॥ ప్రకాశము ; జ్ఞానము ; అభాసము.

భానజా, పు॥ సోదరి కుమారుడు.

భానమతి, స్త్రీ॥ గారడీ చేయు స్త్రీ :—का पिटारा ఉపయోగానుపయోగ వస్తువులుగల.

భానా, అం॥ బాగుగనుండుట ; నచ్చుట.

భాను, పు॥ సూర్యుడు.

భానుజా, స్త్రీ॥ యమునానది.

భాప, స్త్రీ॥ పిటి యావిరి.

భాభీ, స్త్రీ॥ వదిన ; అన్నభార్య.

భాయప, పు॥ भाईचारा భ్రాతృభావము.

భారతీ, స్త్రీ॥ వాక్కు ; సరస్వతి.

భారీ, వి॥ బరువైన ; భరింపరాని ; కఠినమైన.

భాల, పు॥ నొసలు ; బల్లెము ; బాడపు ములుకు.

భాలనా, స॰ ధ్యానపూర్వకముగ చూచుట.

భాలా, పు॥ బరిసె ; బల్లెము :—बरदार పు॥ బల్లెమును ధరించినవాడు.

భాలీ, స్త్రీ॥ బల్లెపుములుకు ; శూలము.

భాళ్, పు॥ ఎల్లుబంటి.

భావ, పు॥ ఉనికి ; విచారము ; తలంపు ; ప్రేమ ; ధర ; పద్ధతి ; భక్తి.

భావజ, స్త్రీ॥ వదిన.

భావతా, వి॥ ఇంపైన ; వచ్చిన.

భావతావ, పు॥ ధర.

భావనా, స్త్రీ॥ తలంపు ; విచారము ; కోర్కి ; వాసన.

భావీ, స్త్రీ॥ ముందు రాబోవుకాలము.

భావుక, వి॥ ఉత్తమమగు భావన కల ; అపేక్షపడునైన.

భాషణ, పు॥ వక్తృత్వ ఉపన్యాసము.

భాషాంతర, పు॥ అనువాదము.

భాషీ, పు॥ మాటలాడువాడు.

భాష, పు॥ గూఢమైన విషయమును స్పష్టపరచుట.

భాస, పు॥ ప్రకాశము ; కోర్కి.

భాసనా, అం॥ తోచుట ; కన్పించుట.

భాసమాన, వి॥ తోచుచున్న ; కనబడుచున్న.

భాసిత, వి॥ ప్రకాశవంతమయిన.

భాస్కర, పు॥ సూర్యుడు ; అగ్ని.

భిగాना
భిజాना } స॰ ధా॰ భిగోना.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

భిండి, స్త్రీం బెండికాయ.

భిక్షు, పుం బౌద్ధ సన్యాసి.

భిక్షమంగా, పుం బిచ్చగాడు.

భిక్షారిణీ } స్త్రీం బిచ్చకురాలు.
భిక్షారిన }

భిగానా } సం తడుపుట.
భిగోనా }

భిజ్ఞ, విం తెలిసిన; పరిచయము కల.

భిడ్, స్త్రీం కండిరీగ.

భిడ్‌నా, అం దీకొనుట; కలియబడుట; జగడమాడుట.

భితల్లా, పుం వడ్రంగి లోపలిమడత.

భిత్తి, స్త్రీం గోడ; ఆధారము.

భిద్‌నా, అం గాయపడుట; గ్రుచ్చుకు పోవుట.

భినకనా } అం భినభినయని శబ్దించుట; అసహ్యము లేక
భినభినానా } ఎవగింపు జనించుట.

భినసార, పుం దయము; వేకువ.

భిన్న, విం వేరైన; ఇతరుడైన.

భిన్నతా, స్త్రీం వేరుగానుండుట; తేడా.

భిశ్తీ, పుం బిస్తీ; వీటిని తిత్తులలో నింపుకొని మోయువాడు.

భిషక్, పుం వైద్యుడు.

భీంగనా } అం తడియుట; ఇమిడిపో
భీంజనా } వుట; పట్టుట; ఆనందపడుట.

భీ, అవ్యం తప్పక; కూడ; వరకు.

భీఖ, స్త్రీం బిచ్చము.

భీగనా } అం తడియుట.
భీజనా }

భీట } పుం మిట్టభూమి.
భీటా }

భీడ్, స్త్రీం గుంపు; ఇక్కట్టు; కష్టము.

భీడ్‌భడ్కా, పుం } గుంపు.
భీడ్‌భాడ్, స్త్రీం }

భీత, స్త్రీం గోడ. విం భయపడిన.

భీతర, క్రిం లోన.

భీతరీ, విం లోని; ఆంతరంగిక భావముగల.

భీనన్నా, అం ఇముడుట; ఇంకుట.

భీమ, విం భీషణమగు; భయంకరమగు; చాల పెద్దదియగు.

భీర, స్త్రీం దెం భీడ్.

భీరు, విం కాయర్ పిరికియగు.

భీరే, క్రిం సమీపమున; దగ్గర.

భీల్, పుం బిల్లులను యొక కొండ జాతి పురుషులు.

భీషణ, విం చూచుటకు భయంకరముగనుండు.

భుంజనా, అం దెం భుగనా.

భుజంగ, పుందెం భుజగ.

భుజాల్, పుం రాజు.

భుడ్‌కాల్, పుం భూకంపము.

భుక్, పుం ఆహారము; భోజనము.

భుక్‌ఖడ్, విం తిండిపోతు.

భుక్త, విం తినబడిన; భోగింపబడిన.

భుఖమరా, విం ఆకలితో చచ్చు.

భుఖానా, అం ఆకలిగానుండుట.

భుగతనా, సం సహించుట; అనుభవించుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

భుగతాన, పుం నిర్ణయము; (ఋణము) తీర్పు.

భుగతానా, సం పూర్తిచేయుట; (అప్పు) తీర్చుట; దుఃఖము కలుగజేయుట.

భుజంగ, పుం సర్ప పాము.

భుజపాశ, పుం మెడలో చేయివైచుట.

భుజబంధ, పుం బాజూబందు; ఒక ఆభరణము.

భుజాలీ, స్త్రీం నేపాలు గూర్ఖాలుపయోగించు ఖుకరీయనువంకరకత్తి.

భుజియా, పుం వేయించిన కూర; ఉప్పుపిండియము.

భుట్టా, పుం మొక్కజొన్నకండె.

భునగా, పుం ఒక చిన్న పురుగు.

భుననా, సం వేపుట; ఋం వేచబడుట.

భునానా, సం వేచుట; (రూపాయలు మొ.) మార్చుట.

భురకనా, ఋం ఎండి ఒరుగైపోవుట; మరచుట; చూర్ణమువలెనుండు పదార్థమును దేనినైనను వెదజల్లుట.

భురతా, పుం త్రొక్కబడినందున తన రూపును కోల్పోయిన పదార్థము.

భురభురా, విం తాకినంతనే ఇసుకవలే రాలిపోవు కణములు కల్గిన.

భులక్కడ, విం మరచిపోవు స్వభావము కల.

భులానా, సం మరపించుట. ఋం భ్రమలోపడుట.

భులావా, పుం మరపించుట; మోసము; టక్కరితనము.

భువ, స్త్రీం భూమి.

భువాల, పుం రాజు.

భుస, పుం దేం భూపా.

భూంకనా, ఋం (కుక్క) మొరగుట.

భూంజనా, సం వేపుట; వండుట; కష్ట పెట్టుట.

భూంజా, పుం వేపుడు శెనగలు.

భూ, స్త్రీం భూమి; కనుబొమ్మ.

భూఖ, స్త్రీం ఆకలి.

భూఖా, విం ఆకలిగొన్న.

భూచాల, పుం భూకంపము.

భూడోల, పుం భూకంపము.

భూత, పుం ప్రాణి; వస్తువు; విం గడచిన.

భూతత్వ-విద్యా, స్త్రీం దేం భూగర్భశాస్త్ర.

భూతపూర్వ, విం మాజీ; ఇంతకుముందున్న.

భూతాత్మా, పుం శవము; జీవాత్మ.

భూతి, స్త్రీం వైభవము; సంపద; అధికారము.

భూధర, పుం పర్వతము.

భూనవా, సం నిప్పుయందు కాల్చి వండుట; వేయించుట.

భూప, పుం రాజు.

భూమికా, స్త్రీం ఉపోద్ఘాతము.

భూమిజ, స్త్రీం భూమినుండి పుట్టిన.

భూరా, విం బూడిదవన్నెగల; గౌరవర్ణముగల; పుం బూడిదకొండ.

భూరీ, విం బహుత ప్రచురమైన; అధికమైన.

భూల, స్త్రీం గల్తీ పొరపాటు; దోషము; తప్పు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

भूलना, स० मरచుట ; పొరపాటు చేయుట ; अ० మరువబడుట ; ఆసక్తుడగుట.

भूलभुलैयाँ, स्त्री० చాలవంకరటింకరు లగ నుండు త్రోవలుకల భవనము.

भूवा, पु० ఇష్టి దూది.

भूशायी, वि० భూమిమీదశయనించిన ; మరణించిన.

भूषा, स्त्री० అలంకారము ; నగలు.

भूषित, वि० అలంకరింపబడిన.

भूसा, पु० } భూస్సీ, स्त्री० } బొట్టు ; తవుడు ; చిట్టు.

भृंग, पु० తుమ్మెద.

भृंगराज, पु० గుంటగలిజేరు ; గండు తుమ్మెద.

भृंगी, स्त्री० తుమ్మెద.

भृकुटी, स्त्री० కనుబొమ్మ.

भेंट, स्त्री० దర్శనము ; నజరు ; కానుక.

भेंटना, स० దర్శించుట ; చూచుట ; కలియుట ; ఆలింగనము చేసి కొనుట.

भेक, पु० కప్ప.

भेख, पु० दे० भेष.

भेजना, स० పంపుట.

भेजा, पु० మెదడు.

भेड़, स्त्री० గొర్రె ; మూర్ఖుడు.

भेड़ा, पु० పొట్టేలు.

भेड़िया, पु० తోడేలు ;—धसान अं ధానుకరణము.

भेड़ी, स्त्री० दे० भेड़.

भेद, पु० భిన్నము చేయుపని ; రహస్యము ; భేదము.

भेदक, वि० బెజ్జము వేయునట్టి ; విరేచనముల కలుగజేయు (మందు).

भेदन, पु० భేదించుట.

भेदना, स० బెజ్జముచేయుట.

भेदिया, पु० जासूस గూఢచారుడు.

भेदी, पु० दे० भेदक.

भेद्य, वि० బెజ్జము వేయుటకు వీలయినవ ; అలవియయిన.

भेरी, स्त्री० నగారా ; దుందుభి.

भेल, वि० పిరికివాడైన.

भेली, स्त्री० బెడ్డ (బెల్లము మొ.)

भेव, पु० రహస్యము.

भेष, पु० వేషము.

भेषज, पु० ఔషధము ; సుఖము.

भेस, पु० వేషము.

भैंस, स्त्री० బర్రె ; గేదె.

भैंसा, पु० దున్నపోతు.

भैना, स्त्री० సోదరి.

भैया, पु० भाई సోదరుడు.

भैयाचारी, स्त्री० दे० भाईचारा.

भैयादूज, स्त्री० కార్తికశుక్ల విదియ (ఇది ఒక పర్వదినము).

भैरव, वि० భయంకరమైన.

भोंकना, स० గ్రుచ్చుట ; చొప్పుట.

भोंडा, वि० వికృతరూపముకల.

भोंदू, वि० भोला నేర్వని ; మూర్ఖుడగు.

भोंपू, पु० ఒక వాద్యము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

భోక్తా, విం భోగించు : తిను.
భోగ, పుం సుఖదుఃఖముల అనుభవము: విలాసము: స్త్రీసంభోగము: ఫలము: భక్షిణము.
భోగనా, అం అనుభవించుట : సహించుట.
భోజ, పుం ధావత విందు.
భోజ్య, విం తినుటకు తగిన. పుం భాద్య పదార్థము.
భోర, పుం ప్రాతఃకాలము : మోసము : భ్రమ.
భోలా, విం కల్లకపటము తెలియని : మూర్ఖుడగు :—పన పుం నిరాడంబరము : సారళ్యము : మూర్ఖత :—భాలా విం కల్ల కపటము తెలియని.
భోఁ, స్త్రీం కనుబొమ్మ.
భోఁర, పుం తేనెటీగ : భ్రమరము :—కలీ గుర్రపుసుడి.
భోఁరా, పుం తుమ్మెద : భ్రమరము : బొంగరము.
భోఁరీ, స్త్రీం పళువులసుడి : పీటసుడి : వివాహసమయమున అగ్ని చుట్టు చేయు ప్రదక్షిణము : ఒక విధమగు పిండివంట.
భోఁహ, స్త్రీం భోఁ కనుబొమ్మ:—చఢానా యా తానా కువితుడగుట :—టేఢీ కరనా కోపగించుట.
భౌచక, విం హక్కా బక్కా స్తంభించుతైన.
భౌజాఈ, స్త్రీం అన్నభార్య.
భౌతిక, విం పంచతత్వములతో నిర్మింపబడిన : శరీరసంబంధమైన.
భౌన, పుం భవనము.
భౌమ, విం భూమిసంబంధమైన: భూమినుండి పుట్టిన.
భౌమిక, పుం జమీందారు.
భ్రంశ, పుం నాశనము : ధ్వంసము: విం చెడిన.
భ్రమగ, పుం యాత్ర.
భ్రమనా, అం తిరుగుట: మోసపోవుట.
భ్రమర, పుం తుమ్మెద.
భ్రమానా, సం త్రిప్పుట: మోసగించుట: భ్రమయందు చిక్కియుండుట.
భ్రాంత, విం భ్రాంతి చెందిన.
భ్రాతా, పుం సోదరుడు.
భ్రామక, విం భ్రమలోపడ వేయునట్టి.
భ్రూ, స్త్రీం భోఁ కనుబొమ్మ:—భంగ పుం కనుబొమలముడి వేయుట.
భ్రూణ, పుం గర్భమునందలిశిశువు.

మ

మంకహా, స్త్రీం పెండ్లియాడిన స్త్రీ.
మంగ, స్త్రీం పాపట.
మంగతో / మంగన } పుం బిచ్చకాడు.
మఁగనీ, స్త్రీం అడుగుట : కొలదికాలపు వాడుకకై తీసుకొన్నది: వివాహపు నిశ్చితార్థమునకు సంబంధించిన నొక యాచారము.
మంగళ, పుం ఆదివ్వనిద్ది.
మఁగవానా / మఁగానా } సం ఆదిగించుట : తెప్పించుట.
మంగేతర, విం విశ్చితార్థమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

మంచ } పుం మంచము ; మంచె ; ఎత్తై
మంచక } నయాసనము.
మంజన, పుం ఎర్ల పొడి.
మంజనా, అం తోమబడుట ; అభ్యసమ గుట.
మంజరీ, స్త్రీం పూత ; చిగురు.
మంజార, స్త్రీం పిల్లి.
మంజ్ఞిల, స్త్రీం అంతస్తు ; యాత్రలో మధ్యన ఆగువిడిది.
మంజిలత, స్త్రీం ఓహ్దా పదవి.
మంజీర, పుం నూపురము ; అందె.
మంజు } విం సుందరమైన.
మంజుల }
మంజూర, విం అంగీకరింపబడిన ; స్వీకరించిన.
మంజూరీ, స్త్రీం స్వీకృతి స్వీకారము ; అంగీకారము.
మంజూషా, స్త్రీం చిన్నరబ్బా లేక పెట్టి.
మంజ్ఞ, పుం మధ్య.
మంజ్ఞా, విం మధ్య ; మధ్యియార.
మంజ్ఞియార, స్త్రీం ప్రవాహపుమధ్యభాగము.
మంజ్ఞిలా, విం మధ్య.
మంజ్ఞియార, క్రిం మధ్యలో.
మంజ్ఞోలీ, స్త్రీం ఒకవిధమగుబండి.
మండ పుం దేం మాండ.
మండన, పుం శృంగారముచేయుట ; ప్రమాణముల ద్వారా దేనినైనను బుజువు చేయుట.
మండరానా, అం నలుపైపుల గుండ్రముగ ఎగురుట.
మండల, పుం గుండ్రము ; సమాజము.
మండలీ, స్త్రీం సమూహము.
మండవా, పుం మండపము.
మండా, పుం ఒకవిధమైన మిఠాయి.
మండిత, విం విభూషితమైన ; కప్పబడిన.
మండీ, స్త్రీం పెద్దసంత ; బజారు.
మండ్వుఆ, పుం రాగులు ; చోళ్లు.
మండ్లక, పుం మేఘక కప్ప.
మంతవ్య, పుం అభిప్రాయము.
మంత్ర, పుం సలహా ; రహస్యము ;—మంత్ర మంత్రతంత్రములు.
మంత్రణా, స్త్రీం సలాహ సలహా.
మంథన, పుం చిలుకుట ; మథించుట.
మంథర, పుం చలిజ్వరము ; విం సోమరియైన ; నీచుడగు.
మందభాగీ } విం దౌర్భాగ్యముకల ;
మందభాగ్య } దురదృష్టవంతుడైన.
మందాగ్ని, స్త్రీం అజీర్ణవ్యాధి.
మందార, పుం బిల్లేసు చెట్టు.
మందిర, పుం ఇల్లు ; దేవాలయము.
మందిరా, స్త్రీం ఘట్టసాల గుర్రపుశాల.
మంది, స్త్రీం సస్తి చౌక ; తక్కువ ధర.
మందిరా, స్త్రీం దే॰ మందిరా.
మంశా, స్త్రీం కోరిక ; అభిప్రాయము.
మంసబ, పుం పదవి ; అధికారము.
మంసా, స్త్రీం దే॰ మంశా.
మంసూఖ, విం రద్దు చేయుట.
మఆజ్-అల్లాహ్, అం ఈశ్వరుడు రక్షించుగాక.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मआनी, पुं० माने అర్థము; ఉద్దేశ్యము.
मआश, स्त्री० आजीविका బ్రతుకుదెరువు; జమీందారి
मकई, स्त्री० మొక్కజొన్న.
मकड़ा, पुं० పెద్దసాలీడు.
मकड़ी, చిన్నసాలె పురుగు.
मक़तब, पुं० పాఠశాల.
मक़तब, वि० వ్రాసిన.
मक़दूर, पुं० శక్తి.
मक़नातीस, पुं० సూదంటురాయి.
मक़फ़ूल, वि० తాకట్టు పెట్టబడిన.
मक़बरा, पुं० समाधि గోరీ.
मक़बूज़ा, वि० అధికారమును పొందియున్న; పశపరుచుకొనియున్న.
मक़बल, वि० స్వీకరింపబడిన; సుందరమైన.
मकरूज़, वि० అప్పుగల.
मकरूह, वि० नापाक అపవిత్రమైన, అసహ్యమైన.
मक़सद, पुं० मनोरथ ఉద్దేశ్యము.
मक़सूद, वि० उद्दिष्ट ఉద్దేశింపబడిన. पुं० అభిప్రాయము; కోర్కి.
मक़सूम, पुं० అదృష్టము. वि० పంచి పెట్ట బడిన.
मकान, पुं० घर ఇల్లు.
मक़ाम, पुं० दे० मुक़ाम.
मकु, अव्य० चाहे అయిన అగుగాక;
मकुट, पुं० కిరీటము.
मकुना, पुं० చిన్నదంతములు కల మగ ఏనుగు; మీసములురాని పురుషుడు.
मकुनी, स्त्री० శనగపిండితో చేసినరొట్టె.
मकूला, पुं० कथन లోకోక్తి; సామెత.
मकोड़ा, पुं० చిన్నపురుగు.
मकोय, स्त्री० కాకమాచి; కామంచి.
मक्का, पुं० మొక్కజొన్న; మహమ్మదీయుల తీర్థస్థానము.
मक्कार, वि० छली కపటి; మోసము కల.
मक्खन, पुं० వెన్న.
मक्खी, स्त्री० ఈగ;—मारना పనిపాట లేక కాలముగడుపుట.
मक्खीचूस, पुं० మహాలోభి; పిసినిగొట్టు.
मक्षिका, स्त्री० ఈగ.
मख, पुं० యజ్ఞము.
मख़ज़न, पुं० ఖజానా; నిఘంటువు.
मख़तूल, पुं० నల్లపట్టు.
मख़दूम, पुं० मालिक యజమానుడు.
मखमली, वि० మఖమలుతో వేసిన.
मख़लूक़, स्त्री० ఈశ్వరుని సృష్టి. वि० రచింపబడిన.
मख़लूक़ात, स्त्री० సృష్టిలోని జీవములు.
मखलूत, वि० కలిసిన; మిశ్రమమైన.
मखशाला, स्त्री० యజ్ఞాశాల.
मख़सूस, वि० ఏదేని కార్యవిశేషమునకై ప్రత్యేకింపబడిన.
मखौल, पुं० ఎగతాళి.
मग, पुं० रास्ता త్రోవ.
मग़ज़, पुं० दिमाग़ మెదడు; బుద్ధి; చేవ; సారము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मग़ज़ी, स्त्री० బట్టయంచున వేసియుండు సన్నని గోటు.

मगन, वि० మునిగియున్న ; సంతోషముగల.

मग़मूम, वि० దుఃఖముగల.

मगर, पु० మొసలి. अव्य० కాని.

मग़रब } पु० పడమర.
मग़रिब }

मग़र, वि० घमंडी గర్విష్ఠియైన ; అభిమానముకల.

मग़रूरी, स्त्री० घमंड అభిమానము ; గర్వము.

मग़लूब, वि० పరాజితుడైన.

मगु, पु० रास्ता త్రోవ.

मग़्ज़, पु० दिमाग़ మెదడు ; చేవ.

मग्ज़ी, स्त्री० అంచు ; మార్జను.

मग्न, वि० మునిగియున్న.

मचक, स्त्री० ఒత్తిడి ; బరువు.

मचकना, स० ఒత్తుట ; ఆణచుట.

मचना, अ० వ్యాపించుట ; అల్లరిజరుగుట.

मचलना, अ० మారాముచేయుట ; గర్వపడుట.

मचला, वि० తెలియనివానివలె మౌనమునుధరించు.

मचलाना, अ० వికారపెట్టుట ; వాంతియగు నట్లుండుట.

मचान, स्त्री० ఎత్తైన యాసనము. మంచె.

मचाना, स० వ్యాపింపజేయుట(గోల).

मचिया, स्त्री० చిన్నమంచము.

मच्छ, पु० పెద్దచేప.

मच्छड़ } पु० దోమ.
मच्छर }

मच्छी } स्त्री० చేప.
मछली }

मछुआ } पु० బెస్తవాడు ; పల్లెవాడు.
मछुवा }

मज़कूर, वि० उक्त చెప్పబడిన :—ए-बाला, वि० పైన చెప్పబడిన.

मज़कूरी, पु० సమనును అందజేయువాడు.

मज़दूर, पु० కూలివాడు.

मज़दूरी, स्त्री० కూలిపని ; కూలి.

मज़नूँ, पु० पागल పిచ్చవాడు ; ప్రియుడు. वि० చిక్కిన.

मज़बूत, वि० గట్టి ; పుష్టిగల ; బలిష్ఠుడగు.

मज़बूर, वि० लाचार గత్యంతరములేని ; విధిలేని.

मज़बूरन्, क्रि० लाचारी से గత్యంతరములేక ; విధిలేక.

मज़बूरी, स्त्री० लाचारी గత్యంతరములేని ; విధిలేని.

मजमा, पु० అనేకులుగుమిగూడుట ; సభ.

मज़मूआ, वि० ప్రోవైన ; కూడిన. पु० ముల్లె ; ధనము.

मज़मून, पु० लेख విషయము ; వ్యాసము.

मजरूआ, वि० దున్నినాటిన(పొలము).

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

మజరూహ, వి॰ ఘాయల గా య ప డి న : ప్రేమలో చిక్కి-న.

మజలిస, స్త్రీ॰ సభా నాట్యము సల్పు చోటు : మీ॰—సభాధ్యక్షుడు.

మజ్లూమ, వి॰ అత్యాచారములచే పీడింప బడిన.

మజ్హబ, పు॰ మతము : ధార్మిక సంప్ర దాయము.

మజ్ఞా, పు॰ స్వాద రుచి : ఆనందము ; పరిహాసము.

మజ్ఞాక్, పు॰ ష్ట్టా పరిహాసము ; ఎగ తాళి.

మజ్ఞాకియా, పు॰ పరిహాస ప్రియుడు.

మజాజ్, పు॰ అధికారము ; హక్కు-.

మజాజ్ఞన, క్రి॰ చట్టమునానుసరించి.

మజాజ్ఞీ, వి॰ ఇనావటి కృత్రిమమగు ; కల్పితమగు.

మజ్ఞార, పు॰ సమాధి గోరీ.

మజారీ, స్త్రీ॰ దే॰ పిల్లి.

మజాల, స్త్రీ॰ శక్తి శ క్తి.

మజీఠ, స్త్రీ॰ మంజిష్ఠయనుతీగ.

మజీఠీ, వి॰ ఎరుపురంగుగల.

మజీద, వి॰ పూజ్యుడైన ; గొప్ప ; పెంచబడిన. పు॰ ఆధిక్యము ; అధి కము.

మజీరా, పు॰ మంజీరాయను వాద్య విశే షము.

మజ్దూరీ, స్త్రీ॰ దే॰ మజ్దూరీ.

మజ్దూర్, వి॰ రుచిగల ; శ్రేష్ఠమైన.

మజ్జన, పు॰ స్నానము.

మజ్జా, స్త్రీ॰ ఎ ము క యం డు ం డు మూలుగు.

మజ్ఝార, స్త్రీ॰ నదినడుమనుండు ప్రవా హము.

మజ్ఝిల, వి॰ మధ్యకు సంబంధించిన.

మజ్ఝోల, వి॰ మధ్యకు సంబంధించిన.

మటక, స్త్రీ॰ పోకడ ; నడుచురీతి.

మటకనా, అం॰ కుంకుట ; కదులుట.

మటకా, పు॰ మట్టికుండ.

మటకానా, స॰ రెప్పలాడించుట ; క్రీగం టితో చూచుట.

మటకీ, స్త్రీ॰ చిన్నకుండ.

మటమైలా, వి॰ బూడిద వర్ణముగల.

మటర, పు॰ బటాణీ.

మటరగశ్త, స్త్రీ॰ టహలనా పచారుచే యుట.

మటియామెట, పు॰ సర్వనాశనము.

మట్టీ, స్త్రీ॰ దే॰ మిట్టి.

మట్ఠా, పు॰ ఛాఛ మజ్జిగ.

మఠియా, స్త్రీ॰ చిన్నమఠము.

మఢ్ఢై, స్త్రీ॰ చిన్నమండపము; పర్ణశాల.

మఢ్వా, పు॰ మండపము.

మఢ్ఢియా, స్త్రీ॰ ఝోపడి చిన్నగుడిసె.

మఢ్నా, స॰ చుట్టుట ; దో ష ము ను నె త్తిన రుద్దుట.

మఢీ, స్త్రీ॰ క్రుటీ కుటీరము ; చిన్న మఠము.

మతంగ, పు॰ హాథీ ఏనుగు.

మత, పు॰ నిశ్చితమైన సిద్ధాంతము ; అభి ప్రాయము ; ధర్మము ; సంప్రదా యము ; ఓటు ; అవ్య॰ వలదు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मतबख, पुं० వంటయిల్ల.

मतराना, स० బోధించుట.

मतरूब, वि० రద్దుచేయబడిన ; త్రోయబడిన.

मतलब, पुं० आशय అభిప్రాయము ; స్వార్థము ; ఉద్దేశ్యము ; సంబధము.

मतलबिया } वि० ख़ुदगरज़ స్వార్థపరాయణుడగు.
मतलबी }

मतला, पुं० తూర్పుదిశ ; ప్రాసతోకూడిన గజలుయొక్క మొదటిరెండు పాదములు ; వాంతికలుగునట్లు.

मतलाना, स० వికారపెట్టుట; కక్కుట.

मतवाला, वि० నిషాచెందిన ; మత్తెక్కిన.

मताधिकार, पुं० ఓటు అధికారము. (franchise).

मतानत, स्त्री० मज़बूती పుష్టి ; దృఢత్వము.

मतीन, वि० पक्का గట్టి ; దృఢమైన.

मतीरा, पुं० పుచ్చకాయ.

मत्त, वि० पागल, మత్తెక్కిన ; పిచ్చబట్టిన.

मत्सर, पुं० తల.

मत्सर, पुं० ఈర్ష్య ; క్రోధము.

मथना, स० చిలుకుట ; గాలించివెదకి కనిపెట్టుట ; ఏదేనిపనిని మాటిమాటికి చేయుట. पुं० కవ్వము.

मथनी } स्त्री० కవ్వము.
मथानी }

मद, स्त्री० లెఖ్ఖ ; విభాగము ; అధికారము. पुं० ఆనందము ; మదము.

मदकची } वि० మాదక ద్రవ్యములను గ్రోలు.
मदकी }

मदख़ूला, स्त्री० ఉంపుడుకత్తె.

मदद, स्त्री० సహాయము :—गार वि० సాయముచేయు.

मदफ़न, पुं० స్మశానము.

मदमत्त } वि० మదించిన ; మత్తెక్కిన.
मदमाता }

मदरसा, पुं० పాఠశాల.

मदहोश, वि० मस्त మదించిన ; బుద్ధిపోయిన ; మత్తెక్కిన.

मदाख़िल, स्त्री० రాబడి ; ప్రవేశద్వారము.

मदाख़िलत, स्त्री० प्रवेश అడ్డంకి; ప్రవేశము :—बेज़ा అనవసరపు అధికారము లేక జోక్యము.

मदार, पुं० ధూర్తుడు ; పంది ; జిల్లేడు.

मदारात, स्त्री० ఆదరసత్కారము. आव-भगत.

मदारिज, पुं० శ్రేణి ; ఉద్యోగతర తమ భేదములు ; గ్రేడు.

मदारी, पुं० కోతులు, ఎలుగుబంట్లను ఆడించు ఒక విధమగు ముసల్మాను పకీరు.

मदिरा, स्त्री० शराब సారాయము.

मदीय, वि० నాయొక్క.

मदीला, वि० మత్తుకల్గించు.

मद्धे, अव्य० నడుమ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

మద్య, పు॥ సారాయము.
మద్యప, వి॥ సారాయమును త్రాగు.
మధు, పు॥ తేనె: సారాయము.
మధుకర, పు॥ భోంరా తుమ్మెద: కాముకుడు.
మధుకరీ, పు॥ వండినయన్నపు భిక్ష: ఆడుతుమ్మెద.
మధుప, పు॥ భోంరా తేనెటీగ.
మధుమక్షీ, స్త్రీ॥ తేనెటీగ.
మధూక, పు॥ మద్దిఆ ఇప్పచెట్టు.
మన, పు॥ మనస్సు: సంకల్పము: కోర్కె-: మణుగు.—కే లక్ష్య ఖానా గాలిమేడలు గట్టుట:—హరా హోనా ప్రసన్నమగుట:—చలనా కోరిక గలుగుట:—భరనా నమ్మకముకలుగుట: తృప్తికలుగుట:—మోటా హోనా విరక్తికలుగుట:—రఖనా ఒకరికోరికను నెరవేర్చుట.
మనకా, పు॥ పూస: జపమాల.
మనక్షా, వి॥ జంగమమగు: కదలునట్టి. (జాయదాద్ మనక్షా జంగమ సంపత్తి.)
మనక్షా, వి॥ వివాహమైన.
మనగఢంత, వి॥ కల్పింపబడిన: వాస్తవము కాని. స్త్రీ॥ కల్పన: కపోలకల్పన.
మనచలా, వి॥ సాహసియగు: ఉత్సాహియగు.
మనచాహా } వి॥ ఇచ్ఛిత కోరబడిన.
మనచీతా }
మనజార, పు॥ దృశ్యము.
మనన, పు॥ చింతనము:—శీల వి॥ విచారణ చేయువాడు: మనస్సుకు నచ్చిన.
మనభాయా, వి॥ మనస్సుకునచ్చిన.
మనమానా, స॥ ఇష్టమువచ్చిన. క్రి॥ ఇచ్ఛ వచ్చినట్లు.
మనముటావ, పు॥ అభిప్రాయభేదము: వైమనస్యము.
మనమోదక, పు॥ గొంతెమ్మకోర్కి-.
మనమౌజీ, వి॥ మనసువచ్చినట్లుచేయు.
మనవానా, స॥ ఒప్పింపజేయుట.
మనశా, స్త్రీ॥ ఇచ్ఛా కోర్కి-: ఉద్దేశ్యము.
మనసబ, పు॥ పద పదవి: అధికారము: —దార పు॥ ఓహ్దేదార్ హోదాగలవాడు.
మనసా, స్త్రీ॥ ఇచ్ఛా కోర్కి-. క్రి॥ మనసునుంచి.
మనసిజ, పు॥ మన్మథుడు.
మనస్తప్త, వి॥ రద్ద రద్దయిపోయిన: వదలి పెట్టబడిన.
మనస్తాబా, పు॥ యుక్తి: ఏర్పాటు: నిశ్చయము: తలపు.
మనస్వీ, వి॥ ఇచ్ఛవచ్చినట్లు నడచు: ఉన్నతాశయములుకల.
మనహూస, వి॥ అశుభ నిష్ప్రయోజక మైన.
మనా, వి॥ నిషిద్ధ అనుచితమైన: నిషేధింపబడిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

మనానా, స॰ స్వీకరింపజేయుట ; ఒప్పు కొనునట్లు చేయుట ; స్తుతించుట.

మనాఈ, స్త్రీ॰ రోక అడ్డంకి ; నిషేధము.

మనాదీ, స్త్రీ॰ దే॰ మునాదీ.

మనిహార, పు॰ గాజులువేయువాడు;

మనీ, స్త్రీ॰ అహంకారము.

మన్ను, అవ్య॰ దే॰ మానో.

మన్నుహార, స్త్రీ॰ ముఖస్తుతి చేయుట ; ప్రార్థన ; గౌరవము.

మనో, అవ్య॰ మానో అనునట్లు ; వలె.

మనోజ్ఞ, వి॰ మనోహరమైన.

మనోనీత, వి॰ కోరి ఏరిన ; ఎన్నుకొనిన.

మనోరంజన, పు॰ మనోవినోదము.

మనోరథ, పు॰ అభిలాష.

మనోరమ, వి॰ అందమైన.

మనౌఅల
మన్నత
మనౌతీ
} స్త్రీ॰ మ్రొక్కుబడి ; అంగీకరింప జేయుట.

మపనా, అ॰ కొలవబడుట.

మపాన, పు॰ కొల.

మఫ్రూజ్, వి॰ మాన లో అనుకో (suppose).

మఫ్రూర్, వి॰ పారిపోయిన ; అపరాధియైన.

మఫ్లూక్, వి॰ దుర్దశలోచిక్కిన.

మఫ్హూమ్, వి॰ తెలిసియున్న ; పు॰ పదార్థము.

మఫాద్, పు॰ ఉపయోగము.

మబజ్ఞల్, వి॰ దానమిచ్చిన.

మమ, సర్వం మేరా నాయొక్క.

మమతా, స్త్రీ॰ మమకారము ; ప్రేమ.

మమన్నఅ, వి॰ నిషేధింపబడిన.

మమన్నూన్, వి॰ కృతజ్ఞుడు.

మమేరా, వి॰ మేనమామకు జన్మించిన ; —భాఈ మేనమామ కొడుకు.

మమ్మా, పు॰ పిటిధార ; చిన్న నది.

మయక, పు॰ చంద్రుడు.

మయంద, పు॰ సింహము.

మయ, అవ్య॰ కూడ.

మయగల్, పు॰ మదకల మదపుటేనుగ.

మయస్సర, వి॰ చిక్కిన ; సంప్రాప్తమైన.

మయూఖ, పు॰ కిరణము ; ప్రకాశము.

మయూర, పు॰ నెమలి.

మరకజ్, పు॰ ఈడ్చ కేంద్రము.

మరకత, పు॰ పన్నా పచ్చరాయి.

మరక్కద్, పు॰ సమాధి ; పరుండ్లగది.

మరకనా, అ॰ పగులుట ; విరుగుట.

మరకహా, వి॰ క్రుమ్మునట్టి (పశువు) ; పొడుచు.

మరక్కుమ, వి॰ లిఖిత వ్రాయబడిన.

మరఘట, పు॰ స్మశానము.

మరజ్ పు॰ రోగ చెడు అలవాటు ; రోగము.

మరజాద్
మరజాదా
} స్త్రీ॰ దే॰ మర్యాదా.

మరజీ, స్త్రీ॰ ఇచ్ఛా కోరిక ; స్వీకృతి ; మనసు పోవురీతి.

మరతబా, పు॰ పదవి ; సారి ; పర్యాయము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मरदानगी, स्त्री० वीरता సాహసము.
मरदाना, वि० పురుషునికి సంబంధించిన ; పురుషుని వంటి.
मरदुम, पु० दे० मर्दुम ;—आज़ार అత్యాచారి ; ధుర్మార్గుడు.
मरदूद, वि० వదలి పెట్టబడిన.
मरना, अ० చచ్చుట ; వాడి కుములుట; ఈర్ష్యవలన మండి పడుట.
मरभुक्खा, वि० ఆకలివల్ల చచ్చుచున్న.
मरम, पु० दे० मर्म.
मरमर, पु० ఒక నున్నని అందమైన రాయి.
मरम्मत, स्त्री० మరమ్మతు.
मरसिया, पु० ఒకని చావుకైన వగపును తెల్పుచు వ్రాయబడిన కవిత్వము ; ఒకని చావునకైన దుఃఖము.
मरहट, पु० స్మశానము.
मरहबा, अव्य० शाबाश భళీ ; బాగు ;
मरहम, पु० మలాము ; పూతమందు.
मरहून, वि० తాకట్టు పెట్టబడిన.
मरहूम, वि० स्वर्गीय కీర్తి శేషుడైన ; చనిపోయిన.
मरातिब, पु० తరగతి ; శ్రేణి ; విషయము ; జండా.
मराल, पु० హంస.
मरिच } पु० మిరపకాయ.
मरिचा }
मरियल, वि० చావుకు సిద్ధముగానున్న ; చిక్కిన.
मरी, स्त्री० మహామారి ; అంటువ్యాధి.
मरीचि, स्त्री० కిరణము.
मरीचिका } स्त्री० ఎండమావి.
मृगतृष्णा }
मरीची, पु० సూర్యుడు; చంద్రుడు.
मरीज़, वि० రోగి.
मरु, पु० నిర్జల స్థలము ; ఎడారి.
मरुत्, पु० గాలి ; ప్రాణము.
मरुभूमि, स्त्री० } ఎడారి.
मरुस्थल, पु० }
मरोड़, पु० మెలిక ; త్రిప్పుట.
मरोड़ना, स० ऐंठना మెలియ బెట్టుట ; నొప్పిగల్గించుట ; మర్దన చేయుట.
मर्ग, पु० మృత్యువు.
मर्ज़, पु० రోగము.
मर्तबा, पु० दे० मरतबा.
मर्तबान, पु० ఒక విధమైన పాత్ర.
मर्द, पु० సాహసవంతుడు ; పురుషుడు ; మగడు.
मर्दना, स० నలుపుట ; మాలీసు చేయుట.
मर्दानगी, स्त्री० दे० मरदानगी.
मर्दाना, वि० వీరునికితగిన ; సాహసవంతునికితగిన.
मर्दुम, पु० మనుష్యుడు ;—शुमारी स्त्री० జనాభా లెఖ్ఖ.
मर्दुमी, स्त्री० పురుషత్వము ; పౌరుషము.
मर्द्दन, पु० నలుపుట ; తొక్కుట.
मर्म, पु० रहस्य కీలు ; రహస్యము ; ఆయువుపటు ;—ज्ञ రహస్యమును

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

తెలిసినవాడు ; తత్త్వజ్ఞాని :—మేధీ ఆయువు పట్టులను వ్యయించేయునది.

మర్యాదా, స్త్రీం హద్దు ; నది యొద్దు ; ప్రతిజ్ఞ ; నియమము ; ప్రతిష్ఠ.

మల, పుం మురికి ; పెంట.

మలకా, స్త్రీం రాణీ.

మలనా, సం పిండివేయుట ; మర్దించుట ; తోముట.

మలమల, స్త్రీం ఒక సన్నని వస్త్రము.

మలమాస, పుం అధిక మాసము.

మలహ్మ, పుం లేపము ; మలాము.

మలాఈ, స్త్రీం మీగడ ; స్త్రీం మర్దించినందులకు. తోమినందులకగు కూలి.

మలామత, స్త్రీం ఫటకార చీవాట్లు ; మురికి.

మలార, పుం ఒక రాగము :—గానా ఆనందాతిరేకమున ఏది యేని పల్కుట.

మలాల, పుం దుఃఖము.

మలాహ, పుం దే॰ మల్లాహ.

మలింద, పుం తుమ్మెద.

మలిక, పుం రాజు.

మలిన, వి॰ మైలా మురికియైన ; చెడు.

మలియామేట, పుం మటియామేట రూపులేనట్లు నాశనము.

మలీదా, పుం మెత్తని వెచ్చని యున్ని వస్త్ర విశేషము.

మలీన, వి॰ మైలా మలినమైన ; దుఃఖముగల.

మల్ల, పుం పహల్వాన మల్లుడు :—యుద్ధకుస్తీ.

మల్లాహ, పుం పల్లెవాడు ; పడవనడుపువాడు.

మల్హరానా / **మల్హానా** } సం ముద్దులాడుట.

మవక్కిల, పుం కక్షిదారుడు ; వకీలును కోరుకొన్నవాడు.

మవాజిబ, పుం నియమిత కాలమున నియమితముగ ప్రాప్తమగు వస్తువు (తీతమువంటిది.)

మవాఫీ, వి॰ మొత్తము.

మవాద్ద, పుం చీము.

మవాస, పుం అభయ శరణు ; కోట.

మవేశీ, పుం పశువు :—ఖానా పుం పశుశాల ; బందిలి దొడ్డి.

మశక, పుం మచ్చిక దోమ. స్త్రీం నీరు నింపుట కుపయోగించు ఒక తోలు తిత్తి.

మశక్కత, స్త్రీం మెహనత కష్టము ; పరిశ్రమ.

మశగూల, వి॰ లీన లీనుడైన.

మశరిక్, పుం తూర్పు దిక్కు.

మశరిక్కీ, వి॰ తూర్పుదిక్కునకు సంబంధించిన.

మశఅర్, వి॰ భావమును స్పష్టీకరించిన.

మశవరత, స్త్రీం పామర్శ ; సలహా.

మశవిరా, పుం సలహా.

మశహూర, వి॰ ప్రసిద్ధి చెందిన.

మశాన, పుం శ్మశానము.

మశాయరా, పుం దే॰ ముషాయరా.

మశాల, పుం దివిటీ :—చీ పుం దివిటీని పట్టుకొని చూపువాడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मशीखत, स्त्री० शेखी గర్వము; పొగరు.

मश्क़, पु० అభ్యాసము.

मश्कूक, वि० సందేహముగల.

मश्कूर, वि० కృతజ్ఞుడగు.

मश्शाक, वि० అలవాటుపడిన; అభ్యాసముకల; నేర్పరియైన.

मस, स्त्री० ప్రకాశము; నూనూగుమీసము;—भींजना మీసములు రాప్రారంభిచుట.

मसक, पु० मच्छड़ దోమ.

मसकना, स० ఏదేని వస్తువును పగులు వారునట్లు అణచుట; గట్టిగ నొక్కుట.

मसका, पु० मक्खन వెన్న.

मसकीन, वि० ग़रीब పాపము; దీనుడైన; సాధువైన.

मसख़रा, पु० ठट्ठेबाज़ ఎగతాళి వినోదము చేయువాడు.

मसख़री, स्त्री० मजाक పరిహాసము; వినోదము.

मसजिद, स्त्री० మసీదు.

मसनद, स्त्री० పెద్దమెత్త; బాలీసు.

मसरफ़, पु० ఉపయోగము.

मसरूफ़, वि० ఖర్చుచేసిన; మునిగియున్న.

मसरूफ़ा, वि० దొంగిలింపబడిన.

मसल, स्त्री० कहावत లోకోక్తి.

मसलन्, क्रि० ఉదాహరణమునకు.

मसलना, स० చేతితో ఒత్తి నలుపుట; పిండికలుపుట.

मसलहत, स्त्री० ఉద్దేశ్యము; ప్రకటము కాని శుభహేతువు.

मसला, पु० कहावत లోకోక్తి.

मसविदा, पु० दे० मसौदा.

मसहरी, स्त्री० దోమతెర.

मसा, पु० పులిపిరికాయ; మొలలు.

मसान, पु० శ్మశానము.

मसाना, पु० మూత్రాశయము; ఉచ్చతిత్తి.

मसायल, पु० मसले का बहु० ప్రశ్నలు; సమస్యలు.

मसालहत, स्त्री० పరస్పరమైత్రి.

मसाला, पु० తిరుగబోత సామగ్రి.

मसालेदार, वि० చక్కగ సోపు మొ. వేసిన; సాతాళించిన.

मसाहत, स्त्री० కొలత; సర్వే.

मसि, स्त्री० సిరా; కాటుక.

मसीह, मसीहा } पु० ईसा ఏసుక్రీస్తు.

मसूड़ा, पु० చిగుళ్లు (పండ్ల).

मसूर, पु० ఒకవిధమగు పప్పు దినుసు.

मसूरिका, स्त्री० స్ఫోటకము.

मसूसना, मसोसना } अ० మెలియపడుట; పిండుట.

मसौदा, पु० చిత్తుప్రతి; నకలు; చీటి.

मस्करा, पु० दे० मसखरा.

मस्त, वि० मतवाला మదించిన; మగ్నమైన; ఆనందముగల; గర్వముగల.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मस्तक, पुं తల.

मस्ताना, वि॰ दे॰ मस्त.

मस्तिष्क, पुं दिमाग बुद्धि ; మెదడు.

मस्ती, स्त्री॰ मत्तु ; మదము.

मस्तूल, पुं పడవతెరచాప కట్టుట కుప యోగించు స్తంభము.

मस्सा, पुं दे॰ मसा.

महँगा, वि॰ ప్రియమైన ; విలువగల.

महँगी, स्त्री॰ పెలప్రియముగనుండుట ; ప్రియము.

महंत, पुं సాధువులయందు ముఖ్యుడు.

महक, स्त्री॰ गंध వాసన ; గంధము.

महकना, अ॰ పరిమళించుట.

महकमा, पुं सीगा డిపార్టుమెంటు ; విభాగము.

महज़, क्रि॰ सिर्फ़ కేవలము ; మాత్రము.

महज़-क़ैद, स्त्री॰ పరిశ్రమచేయ నవసరములేని శిక్షము ; సాదాశిక్ష.

महज़र, पुं మహజరు.

महत, वि॰ గొప్పదైన ; విశాలమైన.

महताब, स्त्री॰ चाँदनी వెన్నెల. पुं చంద్రుడు.

महताबी, स्त्री॰ మతాబు.

महतरी, स्त्री॰ मात ; తల్లి.

महती, स्त्री॰ మహిమ ; గొప్పతనము.

महत्तर, वि॰ రెండువస్తువులలో శ్రేష్ఠమైన లేక పెద్దదైన.

महद्द, वि॰ सीमाबद्ध పరిమితమైన ; హద్దులకు లోబడిన.

महफ़िल, स्त्री॰ సభ.

महफ़ूज़, वि॰ सुरक्षित భద్రముగా నుంచిన.

महबूब, पुं प्रेमी ప్రేమింపబడిన వాడు ; ప్రేమపాత్ర.

महबूबी, स्त्री॰ ప్రేమ.

महमह, क्रि॰ సుగంధముతోడ.

महमहाना, अ॰ ఘుమఘుమ వాసన వేయుట.

महरम, पुं రహస్యము నెరిగినవాడు.

महरा, पुं కావడివాడు. वि॰ శ్రేష్ఠుడైన ; గొప్పవాడైన.

महराई, स्त्री॰ प्रधानता శ్రేష్ఠత్వము.

महराब, पुं दे॰ मेहराब.

महरूम, वि॰ त्यक्तिपबडिन ; దుర దృష్టవంతుడైన.

महल, पुं మేడ ;—सरा అంతఃపురము.

महल्ला, पुं పేట.

महशर, पुं ముసల్మాను మత ప్రకారము ఈశ్వరుని యెదుట పాప పుణ్య విచారణ జరుగు అంతిమ దినము.

महसिल, पुं తహసీలు లేక విస్తు వసూలు చేయువాడు.

महसूल, पुं कर పన్ను ; బాడుగ ; సిస్తు.

महसूस, वि॰ अनुभवपमुगल ;—करना అనుభవించుట.

महाई, स्त्री॰ చిలుకపని ; చిలికినందులకు కూలి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

महाउत, पुं० दे० महावत.

महाउर, पुं० दे० महावर.

महाजन, पुं० धनवంతుడు ; పెద్దమనుష్యుడు ; వడ్డీ వ్యాపారి.

महाजनी, स्त्री० వడ్డీ వ్యాపారము.

महाभाग, वि० భాగ్యవంతుడైన ; అదృష్టశాలియైన.

महामारी, स्त्री० కలరా, స్ఫోటకము, ప్లేగు మొ. అంటు వ్యాధులు.

महाल, पुं० పేట ; ఒక భూవిభాగము.

महावट, स्त्री० పుష్య మాఘ మాసముల లోని వర్షము. చలికాలమున ఆకాశమున వ్యాపించు మసక.

महावत, पुं० మావటివాడు.

महावर, पुं० సౌభాగ్యవతులు కాలికి ధరించు పారాణి.

महिष, पुं० బేవా దున్నపోతు.

महिषी, स्त्री० బేవ గేదె ; బర్రె ; రాణి.

मही, स्त्री० పృథ్వి భూమి—धर पर्वతము पुं० మజ్జిగ.

महीन, वि० పలచ సన్నని.

महीना, पुं० నెల ; నెలజీతము ; స్త్రీల మాసికధర్మము.

मह्रुआ, पुं० ఇప్పచెట్టు.

महेरा, पुं० మజ్జిగ ; ఒక భక్ష్య పదార్థము.

महोदधि, पुं० సముద్రము.

महोदय, पुं० మహానుభావుడు.

माँ, स्त्री० అమ్మ ; తల్లి

माँग, स्त्री० యాచన ; పాపట ; కొనబడివలన పదార్థముయొక్క చలామణి.

माँगना, स० యాచించుట ; కోరుట ; అడుగుట ; ప్రార్థించుట.

माँछ, पुं० చేప.

माँजना, स० తోమికడిగి శుభ్రము చేయుట.

माँझ, अव्य० भीतर లోపల पुं० బేధము.

माँझा, पुं० ఏటి నడుమనుండు భూమి.

माँझिल, क्रि० నడుమకు సంబంధించినదిగ.

माँझी, पुं० పడవ నడుపువాడు.

माँड, पुं० గంజి.

माँड़ना, स० మర్దించుట ; మెదపి కలుపుట ; అలంకరించుట.

मांडलिक, पुं० ఏదేనిమండలమున కధిపతి ; చిన్న సామంతరాజు.

माँड़व, पुं० వివాహమండపము.

माँड़ी, स्त्री० గంజి.

माँतना, अ० పిచ్చివాడగుట.

माँद, स्त्री० గుహ.

माँदगी, स्त्री० అలసట ; వ్యాధి.

माँदा, वि० అలసియున్న.

मांसल, वि० మాంసకండరములు కలిగి అందముగానున్న ; బలవంతుడైన.

मांह, अव्य० में లో ; ఇందు ; అందు.

मा
माइ } स्त्री० తల్లి.

माइका, पुं० दे० मायका.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

మాఈ, స్త్రీం తల్లి :—కా లాల పీరుడు : శక్తివంతుడు.

మాక్కల, విం వాజిబ తగిన : ఉత్తమమైన.

మాఖన, పుం దేం మక్ఖన.

మాఖీ, స్త్రీం మక్ఖీ ఈగ.

మాఛ, పుం మఛలీ చేప.

మాఛీ, స్త్రీం మక్ఖీ ఈగ.

మాజరా, పుం హాల సమాచారము : సంగతి.

మాజ్ఞీ, విం ఇంతకు పూర్వము : వెనుకటి : మాజీ.

మాజూన, పుం మందువలె పనిచేయు ఒక తియ్యని లేహ్యము.

మాట, పుం రంగు వేయువారుపయోగించెడి మట్టిబాన : పెద్దకుండ.

మాటీ, స్త్రీం దేం మిట్టి.

మాతంగ, పుం హాథీ ఏనుగు.

మాత, స్త్రీం హార పరాజయము. విం ఓడింపబడిన.

మాతదిల, విం మధ్యమ ప్రకృతిగల : అతిశీతముగాని. అతియుష్ణముగాని.

మాతబర, విం విశ్వసింపదగిన.

మాతమ, పుం చనిపోయిన వానికొరకైన శోకము :—స్త్రీలో చనిపోయినవాని బంధుగుల నూరడించుట.

మాతమీ, విం శోకసూచకమైన.

మాతహత, విం అధీనుడై పనిచేయు.

మాతామహ, పుం నానా తల్లితండ్రి.

మాతుల, పుం మేనమామ.

మాత్రా, స్త్రీం పరిమాణము : కొలత.

మాత్సర్య, పుం ఈర్ష్య.

మాథా, పుం తల :—పశ్చి అమితముగ వాగుడు : తర్క-ము.

మాదక, విం మత్తు కల్గించునట్టి.

మాదర, స్త్రీం మోఁ అమ్మ.

మాదరీ, విం తల్లికి సంబంధించిన :—జబాన మాతృభాష.

మాధ్య, పుం యోగ్యత : చీము.

మాధ్వరీ, స్త్రీం మిఠాస తియ్యదనము : సౌందర్యము.

మాధ్యమ, విం నడుమ : ఏదేని చెప్పునపుడు మనభావముల నితరులకు తెలియజేయుటకైన సాధనము.

మాన, పుం పరిమాణము; కొలత; అభిమానము : గౌరవము.

మానచిత్ర, తం దేశపటము. (map)

మానతా, స్త్రీం వేడికోలు : విన్నపము.

మానదండ, పుం కొలతబద్ద.

మానన, సం అంగీకరించుట : కల్పించుట : అనుకూలుడగుట.

మాననీయ, విం ఆదరింపదగిన.

మానమనౌతీ, స్త్రీం వేడికోలు : ప్రతిమాలుట.

మానస, పుం మన మనస్సు : మానసరోవరము. విం మనస్సునుండి పుట్టిన.

మానింద, విం సమాన సాటియగు : సమానమగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मानिक, पुं० ఒక విధమగు మణి.

मानी, वि० అహంకారము కల. स्त्री० అర్థము; తాత్పర్యము.

माने, पुं० अर्थ ఆశయము; అర్థము.

मानों, अव्य० అనునట్లు.

मान्य, वि० పూజ్యుడైన; గౌరవింపదగిన.

माप, स्त्री० नाप కొలత; పరిమాణము.

मापक, पुं० కొలచువాడు.

मापना, स० नापना కొలచుట.

माफ़, वि० క్షమింపబడిన.

माफ़कत, स्त्री० मेल మైత్రి; అనుకూల్యము.

माफ़िक, वि० अनुकूल అనుసారము; సమానమైన.

माफ़ी, स्त्री० క్షమాపణ;—दार పన్ను వేయబడని లేక పన్ను రద్దుచేయబడినుపొలము కాపు.

मामता, स्त्री० दे० ममता.

मामला, पुं० పని; వ్యాజ్యము.

मामूर, वि० నిండియున్న; నియమింపబడిన.

मामूली, वि० నియమితమైన; సాధారణమైన.

मायका, पुं० పుట్టిల్లు

मायल, वि० వంగిన; మిశ్రితమైన; ప్రవృత్తమైన.

मायूब, वि० దుష్టుడైన.

मायूस, वि० నిరాశచెందిన.

मायूसी, स्त्री० నిరాశ.

मार, पुं० మన్మథుడు. स्त्री० దెబ్బ.

मारक, वि० చంపునట్టి.

मारका, पुं० चिह्न గురుతు; చాల మహత్తరమైన సంగతి.

मारकाट, स्त्री० యుద్ధము; కలహము.

मारकीन, पुं० ఒకవిధమగు కోరావస్త్రము.

मारना, स० వధించుట; కొట్టుట; ఇతరుని పందెమును (చీట్ల పేక మొ. వానియందు) గెల్చుట.

मारपीट, स्त्री० దెబ్బలాట.

मारपेच, पुं० ధూర్తత; మోసము.

मारफ़त, अव्य० ద్వారా.

मारामार, क्रि० మిక్కిలి శీఘ్రముగ.

मारुत, पुं० हवा గాలి;—सुत पुं० హనుమంతుడు.

मारू, पुं० యుద్ధసమయమున వాయింపబడు నొక రాగము.

मारे, अव्य० वजह से కారణమున; వల్ల.

मार्का, पुं० ముద్ర; గురుతు.

मार्केका, वि० మహత్త్వ పూర్ణమైన.

मार्गी, पुं० దారినడుచువాడు.

मार्जन, पुं० శుభ్రముచేయుట; క్షమాపణ.

मार्जनी, स्त्री० చీపురుకట్ట.

मार्जार, पुं० बिल्ली.

मार्जित, वि० శుభ్రము జేయబడిన.

मार्तंड, पुं० సూర్యుడు.

मार्दव, पुं० మృదుత్వము; అహంకారత్యాగము; సానుభూతి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

माफ़ंत, अव्यं दे० मारफ़त.

मामिक, वि० मर्ममुलपै प्रभावमु कलुगजेयुनट्टि: विशेषप्रभावशालियगु; आकट्टुनट्टि.

माल, पुं० संपत्ति; धनमु; सामग्री

मालकियत, स्त्री० यजमानितनमु; स्वामित्वमु.

मालखाना, पुं० सामानुगदि.

मालगाड़ी, स्त्री० सामानुवेयबडु रैलु.

मालगुज़ार, पुं० भूमि पन्नु निच्चु वाडु.

मालगुज़ारी, स्त्री० भूमि पन्नु.

मालगोदाम, पुं० टोकुवर्तकमु चेयु वारु तम सामानु नुंचुकोनु गदि (goods shed).

मालदार, वि० धनवंतुडगु.

मालपूआ, पुं० ओकविधमगु मिठायि.

माला, स्त्री० पंक्ति: पूदंड; समूहमु.

मालमाल, वि० मिक्किलि संपन्नुडैन; भाग्यवंतुडगु.

मालिक, पुं० यजमानुडु; पति; देवुडु.

मालिका, स्त्री० पंक्ति; दंड; मल्लె.

मालिकाना, पुं० स्वामियोक्क अधिकारमु; आस्ति. क्रिं० प्रभुवुवले.

मालिनी, स्त्री० तोटमालि भार्य; मालग्रुच्चुनदि.

मालियत, स्त्री० विलुव; संपत्ति; विलुवगल वस्तुवु.

मालिश, स्त्री० पूयु लेक राचुधावमु; मर्दनमु; नलचुट.

माली, वि० धनसंबंध मुंचुकोनु; आर्थिकमैन. पुं० तोटमालि.

मालीदा, पुं० दे० मलीदा.

मालूम, वि० तेलिसिन; ज्ञातमैन; —होना तेलियुट; —करना तेलुसुकोनुट.

माले-मुफ़्त, पुं० ऊरिकें वच्चिन संपद.

मावस, स्त्री० अमावास्य.

मावा, पुं० गंजि; सारांशमु; प्रकृति.

माशा, पुं० ऐदु गुरिविंदगिंजलयेत्तु.

माशा-अल्लाह, अव्यं भले भले; (प्रशंसा पूर्वकमैन वाक्यमु)

माशूक, पुं० प्रेमपात्रुडु.

माशूकाना, वि० प्रेम पात्रलवले नुन्न.

माशूकी, स्त्री० सौंदर्यमु; प्रेम.

मासना, स० कलुपुट. अ० कलियुडु.

मासी, स्त्री० पिन लेक पेदतल्लि.

मासूस, वि० ऐमियु नेरुगनि; निरपराधियैन.

माह, पुं० माघमासमु; नेल; मासमु.

माह-जबीं, वि० चंद्रुविवंटि मुखमु गल.

माहज़र, वि० प्रस्तुत परिस्थिति.

माहताब, पुं० चंद्रमा चंद्रुडु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

माहर, वि० गोप्प तेलिविगल.
माहल्, वि० चाल अंदमैन.
माहवार, क्रि० प्रतिमासमु. वि० नेल वीमु.
माहवारी, वि० मासमुनकु संबंधिंचिन.
माहिं, अव्यं में लोन : लोपल.
माहियत, स्त्री० तत्त्वमु : रहस्यमु ; विवरमु.
माहीर, वि० देo माहर.
माही, स्त्री० चेप :—गीर पुं० बेस्त वाडु ; चेपलबट्टुवाडु.
माह्वर, पुं० विषमु.
मिंडाड़ी, स्त्री० पिंडुट ; पिंडुट किच्चु कूलि.
मिंहदी, स्त्री० देo मेहंदी.
मिंआद, स्त्री० देo मींआद.
मिकद्दा, स्त्री० गुदद्वारमु ; मलद्वारमु.
मिकदार, स्त्री० परिमाण कॊलत ; परिमाणमु.
मिकनातीस, पुं० नूदंटु रायि.
मिचकना, अं० माटि माटिकि कन्नुलु मूतवडुचु तेरचुकॊनुचुंडुट.
मिचना, अं० कन्नुलु मूतवडुट.
मिचलाना, अं० (कडुपु) त्रिप्पुचुंडुट.
मिज़गाँ, स्त्री० कनुरेप्पलु.
मिज़मार, पुं० मुरि ; गुर्रमुलु स्वारिचेयु मैदानमु.
मिज़राब स्त्री० वीण मॊ. मीटुट कुव योगिंचु तीगगोरु.
मिज़ाज, पुं० तबीयत स्वभावमु : मूल गुणमु ; अभिमानमु ; —पुर्सी कुशल समाचारमडुगुट ; —न मिलना गर्विंचि येवरिलो माट्लाडकुंडुट.
मिज़ाजदार, वि० गर्वमुकल.
मिज़ाजशरीफ़, अव्यं कुशलमा गदा ;
मिटना, अं० तुडुचुकु पोवुट ; नाश मगुट.
मिट्टी, स्त्री० मट्टि ; भूमि ; शरीरमु ; शवमु ;—का तेल किरसनायिलु ; —पलीद होना दुस्थितिलोनुंडुट ; —ठिकाने लगाना शवमुनु पाति पेट्टुट :—डालना पाडुचेयुट ; —में मिलाना नाशनमु चेयुट.
मिट्ठी, स्त्री० मुद्दु.
मिट्ठू, पुं० मधुरमुग माटाडु वाडु.
मिठबोला, पुं० तिय्यनिपलुकुलु पलुकु वाडु.
मिटलोना, पुं० उप्पु तक्कुवयैन.
मिठाई, स्त्री० मिठायि ; तीपु ; माधुर्यमु.
मिठास, स्त्री० तियदनमु.
मिताई, स्त्री० मित्रता मैत्रि.
मिति, स्त्री० परिमिति ; सीम ; हद्दु ; कॊलत.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मिती, स्त्री० తిథి; దినము;—पूजना హుండీయొక్క నియమిత సమయము పూర్ణమగుట.
मिथुन, पु० దంపతులు; మైథునము.
मिथ्या, वि० झूठ అసత్యముగనుండు.
मिनक़ार, पु० పక్షిముక్కు; బర్మా.
मिनजानिब, क्रि० తరపునుండి.
मिन-जुमला, क्रि० ఈ అందరిలో.
मिनती, स्त्री० दे० बिनती.
मिनरा, स्त्री० दे० मीनार.
मिनहा, वि० తగ్గింపబడి; ముజరా ఇవ్వబడిన.
मिन्नत, स्त्री० प्रार्थना ప్రార్థన; నివేదన.
मिमियाना, अ० మేక యరచుట.
मियाँ, पु० స్వామి; పతి; మహాశయుడు; ముసల్మానుడు.
मियाँमिठ्ठू, पु० తియ్యగా పలుకువాడు; చిలుక; మూర్ఖుడు.
मियाद, स्त्री० గడువు.
मियान, स्त्री० दे० म्यान.
मियाना, पु० గ్రామము నడుమనుండు పొలము; ఒక విధమగు పల్లకి; చిన్న తెడ్డు.
मिरंगा, पु० పగడము.
मिरगी, स्त्री० అపస్మార రోగము;
मिरचा, पु० ఎండు మిరపకాయ.
मिरज़ई, स्त्री० ఒక విధమగు చొక్కాయి.
मिरज़ा, पु० ధనవంతుని కుమారుడు.
मिरजान, पु० मूँगा పగడము.
मिर्च, स्त्री० మిరియము; మిరపకాయ.
मिलन, पु० సమాగమము; యోగము; కలయిక;—सार वि० కలసి మెలసి తిరుగు;—सारी स्त्री० కలుపుగోలు తనము.
मिलना, अ० కలియుట; దొరకుట; వశము లోనికి వచ్చుట; సరిపోలుట
मिलान, स० సాటి; పోలిక.
मिलाना, स० కలుపుట; పరిచయము కలుగజేయుట; ఎవరినైన తన పక్షము వారిగ జేసుకొనుట.
मिलाप, पु० మైత్రి; కలయిక; సంయోగము.
मिलाव, मिलावट } स्त्री० కలయిక; కలితి.
मिल्कियत, स्त्री० జమీందారి; జాగీరు; ఆస్తి.
मिल्लत, स्त्री० కలయిక; మతము.
मिश्रण, पु० కూడిక; కలుపుట.
मिष, पु० छल మిష; ఈర్ష్య; నెపము.
मिट, वि० తియ్యని;—भाषी पु० మధురముగ మాటలాడువాడు.
मिस, पु० दे० मिष.
मिसकीन, वि० दीन బీద; కల్లక పటము తెలియని.
मिसरा, पु० కవితయందు ఒక చరణములేక పాదము.
मिसरी, स्त्री० కలకండ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मिसाल, स्त्री० సాటి; పోలిక; లోకోక్తి.
मिसिल, वि० సమానమగు; स्त्री० ఏదేని వ్యాజ్యమునకు సంబంధించిన మొత్తము రికార్డు.
मिस्तर, पु० కొయ్యపలక; తాపీ.
मिस्तरी, वि० చతురుడగు చేతిపనివాడు; మేస్త్రీ.
मिस्मार, वि० పడగొట్టిన; పాడుచేసిన.
मिस्र, पु० ఈజిప్టు దేశము.
मिस्ल, वि० సమానమైన; సాటియైన.
मिसी, स्त्री० दे० मिसरी.
मिस्सी, स्त्री० పండ్లకప్పు; కన్నెరికము.
मिह, पु० మేఘము.
मिहिर, पु० సూర్యుడు; మేఘము.
मींगी, स्त्री० చేప; సారము.
मींजना, स० మర్దించుట; చేతులు నులుము కొనుట.
मींड़, स्त्री० సంగీతమున ఒక స్వరము నుండి మరియొక స్వరమునకు పోవు నపుడు రెండు స్వరములు సుందర ముగ స్పష్టముగ తెలియునట్లు పాడుట; గమకము.
मींड़ना, स० చేతులతో మర్దించుట.
मीआद, स्त्री० अवधि గడువు.
मीआदी, वि० గడువునిశ్చయింపబడిన.
मीचना, स० కన్నులుమూయుట.
मीज़ान, पु० जोड़ కూడిక; తరాజు; తులారాణి.
मीठा, वि० తియ్యని, ప్రియమైన;— तेल మంచినూనె.
मीठीछुरी, स्त्री० కపటము కలవాడు; కుటిలుడు.
मीन, पु० मछली చేప.
मीना, पु० నీలవర్ణపురత్నము; బంగారు వెండి వస్తువులపై చేయు పలువిధ ముల పనితనము;—कार पु० పై పనిని చేయువాడు;—कारी स्त्री० పై పనితనము.
मीनार, स्त्री० గోపురము; స్తంభము.
मीमांसा, स्त्री० ఏదేని తత్వ విచారణ నిర్ణయము లేక వివేచనము.
मीयाद, स्त्री० గడువు.
मीर, पु० ప్రధానుడు; నాయకుడు;— अदल ప్రధాన న్యాయాదీశుడు;— आतिश ఫిరంగిశాలాధికారి;— बख़्शी జీతములు పంచునధికారి;— बह నౌకా సేనానాయకుడు;— मजलिस అధ్యక్షుడు.
मीर-फ़र्श, पु० గాలికి ఎగురకుండుటకై తివాచీలు మొ. వానిపై నాల్గుమాలల నుంచెడి ఎత్తైన బరువులు.
मीरास, स्त्री० बपौती మిరాశి.
मीरासी, वि० మిరాశికి సంబంధించిన.
मील, पु० మైలు.
मीलित, वि० మూయబడిన; ముడుచు కొనిన.
मुँगरा, पु० గుదికొయ్య; సమ్మెట.
मुगौरी, स्त्री० పెసర వడియము.
मुज, पु० ముంజిగడ్డి; పొనిక.
मुंड, पु० మెడపైభాగము; కోపివతల.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मुंडन, पुं० క్షురకర్మ ; తలగొరుగుట.

मुँड़ना, अ० గొరగబడుట ; కొల్లగొట్టబడుట ; నష్టపడుట.

मुंडा, पुं० తలపై వెంట్రుకలు లేని ; కొమ్ములుండవలసియు లేని పశువు.

मुँडासा, पुं० తలపాగ.

मुँडेरा, पुं० డాబాకు చుట్టునుండు గోడ.

मुंतक़िल, वि० ఒక చోటినుండి మరియొకస్థానమునకు మార్చిన.

मुंतज़िम, पुं० ఏర్పాటు చేయువాడు.

मुंतजिर, वि० కాచుకొనియుండు ; ఎదురు చూచు.

मुँदना, अ० మూతబడుట.

मुँदरी, स्त्री० अँगूठी ఉంగరము.

मुंशी, पुं० ఉపన్యాసము లేక వ్యాసములను వ్రాయువాడు ; గ్రంథకర్త ; గుమస్తా.

मुंसरिम, पुं० ఏర్పాటు చేయువాడు.

मुंसलिक, वि० కూడ చేర్చబడిన లేక కట్టబడిన.

मुंसिफ़, पुं० న్యాయమును చెప్పి తీర్పు చేయువాడు ; మునసబు.

मुंसिफ़ी, स्त्री० న్యాయము చెప్పుపని ; మునసబుపని లేక కచేరీ.

मुँह, पुं० నోరు ; ముఖము ;—आना నోరు పొక్కుట ;—काला करना అపకీర్తి పాలగుట ;—की खाना అవమానపడుట ;—चिढ़ाना ఒకనికి కోపము తెప్పించుటకై అతనిని వికారముగ అనుకరించుట ;—ज़ोर నోటికి అడ్డు లేక మాటాడువాడు ;—दिखाई క్రొత్తవథువు ముఖము చూచునపుడు ఆమెకేమైన నిచ్చు ఆచారము ;—देखा కేవలము ఎదురుపడినప్పుడు జరుగు (పని లేక వ్యవహారము) ;—बट మోటుగా మాట్లాడువాడు ;—माँगा కోరిన ; మనోనుకూలమగు ;—में पानी भर आना నోరూరుట ;—लगाना पुं० నెత్తి కెక్కించుకొనుట ;—भरना లంచమిచ్చుట ;—रखना గౌరవమును కాపాడుట ;—अपना सा मुह लेकर जाना ఖిన్నుడై పోవుట.

मुँहासा, पुं० యౌవన సూచకములగు మొటిములు.

मुअइयन, वि० నియమింపబడిన.

मुअज़्ज़न, पुं० నమాజు సమయమును సూచించుటకు కేక వేయువాడు.

मुअज़्ज़म, वि० అత్యంత గౌరవనీయుడగు.

मुअज्जिज़, पुं० గౌరవముగల.

मुअन्नस, पुं० స్త్రీలింగము ; ఆడుది.

मुअम्मा, पुं० रहस्य రహస్యము.

मुअल्लिफ़, पुं० గ్రంథకర్త.

मुअल्लिम, पुं० ఉపాధ్యాయుడు.

मुअर्रिख़, पुं० చరిత్ర లేఖకుడు.

मुअर्रिफ़, पुं० ప్రశంసించువాడు ; లక్షణములను చెప్పువాడు.

मुआफ़िक़, वि० दे० माफ़िक़.

मुआफ़िकत, स्त्री० दोस्ती మైత్రి ; స్నేహితము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मुआयना, पुं० जाँच पड़ताल పరీక్ష ; తనిఖీ.

मुआलिज, पुं० చికిత్స చేయువాడు.

मुआलिजा, पुं० చికిత్స.

मुआवज़ा पुं० बदला బదులు.

मुआहदा, पुं० करार కరారు ; నిశ్చితమైన మాట.

मुक़त्ता, वि० కత్తిరించి చక్కచేయబడిన ; నాగరికుడైన

मुक़दमा, पुं० వ్యాజ్యము ; దావా.

मुक़दमेबाज, पुं० ఎప్పుడు వ్యాజ్యము లాడువాడు.

मुक़द्दम, वि० प्राचीन పురాతనమైన ; సర్వ శ్రేష్ఠమైన.

मुक़द्दर, पुं० भाग्य ప్రారబ్ధము ; కర్మ.

मुक़द्दस, वि० పవిత్రమగు.

मुकम्मल, वि० సంపూర్ణమగు.

मुकरना, अ० नटना చెప్పిలేదనుట.

मुकर्रर, क्रि० రెండవ పర్యాయము.

मुक़र्रर, वि० నిశ్చితమైన. क्रि० నిస్సందేహముగ.

मुक़र्ररी, स्त्री० నియుక్తి ; ఏర్పాటు ; శిస్తు.

मुक़ाबला, पुं० ఎట్టెదుట ; నిల్చుట ; విరోధము ; సాటి.

मुक़ाबिल, क्रि० ఎదుట. पुं० పోటీదారుడు ; శత్రువు.

मुक़ाबिला, पुं० दे० मुकाबला.

मुक़ाम, पुं० మకాము ; తావు ; ఇల్లు.

मुकियाना, स० పిడికిలితో గ్రుద్దుట.

मुक़िर, वि० నిశ్చయించు ; అర్జీ దావా మొ. నవి వ్రాయు.

मुकीम, वि० ఆగిన ; నివసించు.

मुकुट, पुं० కిరీటము.

मुकुर, पुं० आईना అద్దము.

मुकुल, पुं० कली మొగ్గ.

मुकुलित, वि० మొగ్గ వేసిన (చెట్టు) ; సగము వికసించిన.

मुक्का, पुं० పిడికిలి ; గ్రుద్దు.

मुक्की, पुं० పిడికిలి ; గ్రుద్దు

मुक्केबाज़ी, स्त्री० ముష్టి యుద్ధము.

मुक्त, वि० ముక్తిపొందిన ; బంధనము నుండి విడిపడిన.

मुक्तकंठ, वि० నిర్భయముగపలుకునట్టి.

मुक्तक, पुं० గీతకవిత్వము ; వేరు వేరు ప్రసంగము మీద వేరు వేరుగా వ్రాయబడు కవిత.

मुक्तहस्त, वि० అమితముగ దానమిచ్చు.

मुक्त, स्त्री० } ముత్యము.
मुक्ताफल, पुं० }

मुख, पुं० मुँह ముఖము ; నోరు.

मुखड़ा, पुं० चेहरा ముఖము.

मुख़तार, पुं० ప్రతినిధిగ ఎల్ల పనులను చేయుట కధికారమును పొందినవాడు;—आम पुं० వ్యాజ్యము లాడుటకై అధికారమును పొందిన ప్రతినిధి.

मुख़तारी, स्त्री० ప్రతినిధిత్వము.

मुख़न्नस, वि० నపుంసకుడైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मुखबंध, पुं భూమిక ; తొలివలుకు.

मुख़बिर, पुं జాడవట్టిచ్చువాడు ; గుప్త చారుడు.

मुख़बिरी, स्त्री ఆహూకీ తీయుట.

मुखर, वि పరుషముగ మాటాడు ; అగ్రగణ్యుడైన.

मुखरित, वि ప్రతిధ్వనించిన.

मुख़लिस, वि ఒంటరియగు ; పెండ్లి కాని.

मुख़लिसी, स्त्री ఖుటకారా విడుదల ; విముక్తి.

मुखशफ, पुं కటువచనములాడువాడు.

मुख़ातिब, पुं వక్త :—होना ఒకరి మాట వినుటకై వానివైపునకు తిరుగుట.

मुख़ालिफ़, वि శత్రువు ; విరోధి.

मुख़ालिफ़त, स्त्री द्वेषमनी విరోధము.

मुखिया, पुं నేతా నాయకుడు.

मुख़्तलिफ़, वि భిన్న వేర్వేరు.

मुख़्तसर, वि संक्षिप्त సంక్షేపమైన ; కొలది.

मुख़्तारनामा, पुं కోర్టులో వ్యాజ్య సంబంధమైన వ్యవహారము నడుపుటకు పొందబడిన అధికార పత్రము.

मुगदर, पुं లోడి ; వ్యాయామము చేయు నపుడుపయోగించెడి యొక సాధనము.

मुग़ालता, पुं ధోఖా మోసము.

मुग्धम, वि संकेतरूपमున చెప్పిన (మాట).

मुग्ध, वि మోహము నందున చిక్కుకొనిన ; అందమైన.

मुचलका, पुं ముచ్చెలిక ; ఒక విశ్చిత సమయమువరకు నొక పని చేయ ననికాని. కోర్టుయందు హాజరగుదు ననికాని ఇచ్చు పూచీ కాగితము.

मुचिर, पुं ఔదార్యముకలవాడు.

मुत्तदर, पुं పొడవైనమీసములు కల వాడు ; మూర్ఖుడు ; ఎలుక.

मुज़क्कर, वि పుంలింగము ; పురుష జాతికి చెందిన.

मुज़तर, वि बेचैन వ్యాకులపడు.

मुज़फ़्फ़र, वि विजयी గెలుపొందిన

मुजरा, पुं జారీచేయబడినది ; ముజరా ఇవ్వబడినసొమ్ము ; నమస్కారము.

मुज़रिद, वि అవివాహితుడైన ; వంట (వాడు).

मुज़रिब, वि పరీక్షించిన.

मुजरिम, वि నేరస్థుడగు.

मुजल्लत, वि బాగుగబ్రైండుచేయబడిన.

मुज़हर, पुं దృశ్యము ; రంగస్థలము.

मुज़हिर, पुं అపరాధ పరిశోధకుడు ; గూఢచారి.

मुज़ायका, पुं క్షే నష్టము.

मुज़ारा, वि समानమైన ; पुं రైతు

मुज़ाहिद, पुं మతముకొరకు యుద్ధము చేయువాడు ; యోధుడు.

मुज़ाहिम, वि ఇబ్బంది కలుగజేయు ; పీడించు.

मुज़ाहिमत, स्त्री కష్టమిచ్చుట ; ఇబ్బందిపెట్టుట ; అడ్డగించుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मुज़िर, वि० హానిని కలుగజేయు.
मुज़ाहि, स्त्री० లావు ; అహంకారము.
मुटाना, अ० లావెక్కుట ; బడాయి కొట్టువాడగుట.
मुटिया, पु० బరువులు మోయువాడు.
मुट्ठा, पु० గుప్పెడు గడ్డి పోచలు.
मुट्ठी, स्त्री० పిడికిలి ; గుప్పెడు.
मुठभेड़, स्त्री० ఢీకొనుట ; పోరాటము ; కలయిక.
मुठिया, स्त्री० పిడి ; పిడికెడు (వస్తువు.)
मुड़ना, अ० వంగి పోవుట ; తిరిగి పోవుట ; తిరిగివచ్చుట.
मुड़ाना, स० క్షౌరము చేయించుట.
मुतअद्दी, पु० సకర్మకక్రియ.
मुतअर्रिज़, वि० ఆటంకపరచు.
मुतअल्लिक़, वि० సంబంధించిన ; చేరిన ; क्रि० संबंध में సంబంధించి.
मुतअस्सिब, वि० పక్షపాతియగు ; అంధ విశ్వాసియైన.
मुतआख़रीन, वि० ఆధునికమైన.
मुतअस्सिर, वि० ఇతరుల మాటలు వినిన.
मुतक़ा, पु० స్తంభము ; గోపురము.
मुतक़ब्बी, वि० ధూర్త అతి నిపుణుడైన ; కపటియగు.
मुतक़र्रिक़ात, पु० వివిధ వస్తువులు.
मुतक़र्रिक़, वि० వివిధ వేర్వేరగు.
मुतबन्ना, पु० దత్తపుత్రుడు.
मुतमैयन, वि० తృప్తిచెందిన ; శాంత పడిన.
मुतमौव्वल, वि० అమీర భాగ్యవంతుడైన.
मुतलक़, क्रि० ज़रा भी కొంచెమైనను ; वि० बिलकुल ఎంతమాత్రము.
मुतवज्जह, वि० పని యందు ధ్యాస ముంచు ; ప్రవృత్తుడగు.
मुतवफ्फा, वि० స్వర్గీయ చనిపోయిన.
मुतवल्ली, पु० అభిభావక మైనరు గార్డియను ; సంరక్షకుడు.
मुतवातिर, क्रि० लगातार ఎడ తెంపు లేక.
मुतसद्दी, पु० లెక్కక ప్రాయనకాడు ; గ్రంథకర్త ; గుమాస్తా.
मुतहम्मिल, वि० సహనశీల ఓర్పుకల.
मुतहय्यर, वि० ఆశ్చర్యపడిన ; చకితుడైన.
मुताबिक़, क्रि० अनुसार అనుసారము.
मुतालबा, पु० బాకీయున్న పైకము.
मुताला, पु० చదువు ; అధ్యయనము.
मुत्तफ़िक़, वि० सहमत ఏకాభిప్రాయముగల.
मुत्तसल, वि० సమీపమున లేక ప్రక్కనున్న.
मुद, पु० हर्ष ఆనందము.
मुदगर, पु० दे० मुग्दर.
मुदर्रिस, पु० अध्यापक ఉపాధ్యాయుడు.
मुदा, अव्य० लेकिन కాని ; అభిప్రాయమేమన.
मुदाम, क्रि० सदा ఎల్లప్పుడు ; పరిగ ; ఉన్నదానికేమియు లోటులేక పరిగ.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ముదామీ, వి॰ ఎల్ల కాలములకు సంబంధించిన.

ముదిత, వి॰ ప్రసన్న ఆనందముగల.

ముదిర, పు॰ బాదల్ మేఘము; కాముకుడు.

ముద్దా, పు॰ మతలబ అభిప్రాయము.

ముద్దై, పు॰ శత్రు వాది; శత్రువు.

ముద్దత, స్త్రీ॰ అవధి గడువు; చాల కాలము.

ముద్దాలేహ, పు॰ ప్రతివాది.

ముద్దక, పు॰ అచ్చువేయువాడు.

ముద్రా, స్త్రీ॰ మోహర అచ్చు అక్షరము; రూపాయ మొ॰ నాణ్యములు; ఉంగరము; మొహరు; ముఖాకృతి.

ముద్రిక, స్త్రీ॰ అంగూఠీ ఉంగరము; నాణ్యము.

ముధా, క్రి॰ వృథా వ్యర్థముగ; పు॰ అసత్యము; మిథ్య.

మునక్కిర, వి॰ ఒప్పుకొనని. పు॰ నాస్తికుడు.

మునక్కశ, వి॰ నగిషీ చేయబడిన.

మునక్కా, పు॰ ఎండిన; విత్తుండు పెద్ద ద్రాక్ష.

మునఅరిమ, పు॰ ఏర్పాటు చేయువాడు; ప్రతినిధి; కోర్టులో గుమాస్తా.

మునహసర, వి॰ నిర్భర ఆధారపడిన; ఆశ్రయములోనున్న.

మునాదీ, స్త్రీ॰ దిండోరా చాటింపు.

మునాఫా, పు॰ లాభ లాభము.

మునాసిబ, వి॰ ఉచిత తగిన; యోగ్యమగు.

మునాసిబత, స్త్రీ॰ సంబంధము; ప్రయోజనము.

ముస్తహిబ, వి॰ మంచిదని ఏరుకొనిన.

ముస్దరజ, వి॰ ప్రవిసిన; అంతర్గతమైన; ఎక్కించిన.

ముసీమ, పు॰ సహాయకుడు; పాహుకారులవద్ద లెక్కమొ॰ వ్రాయువాడు.

ముఫ్లిస, వి॰ గరీబ పేద.

ముఫ్సిద, పు॰ జగడముల మారి.

ముఫ్స్సల, వి॰ వ్యోరేవార వివరణలతో కూడుకొన్న;—పు॰ పట్టణమునకు చుట్టు ప్రక్కలనున్న భూమి.

ముఫీద, వి॰ ఫాయదేమంద లాభమును కలుగజేయు.

ముఫ్త, వి॰ ఏమి విలువలేని; ఊరక వచ్చు;—ఖోర ఊరకవచ్చు దాని ననుభవించువాడు.

ముబతలా, వి॰ ఫంసా హ్రువా చిక్కుకొనిన.

ముబలిగ, పు॰ రకము; కేవలము;—పచాస రుపయే కేవలము 50 రూపాయలు.

ముబాదలా, పు॰ బదలా బదులు.

ముబారక, వి॰ శుభ శుభమును కలుగజేయు;—బాద, బాదీకృతజ్ఞతనుతెలియచేయు వందనాదికము (బఖాషే).

ముబాలగా, పు॰ అతిశయోక్తి.

ముబాహ, వి॰ శాస్త్ర సమ్మతమైన.

ముబాహిసా, పు॰ వాదము; చర్చ.

ముబాహీ, వి॰ అభిమానియైన; ప్రతిష్ఠిత మగు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मुमकिन, वि० संभव కావచ్చును; సంభవించుటకు వీలగు.

मुमताज़, वि० माननीय శ్రేష్ఠమైన; గౌరవనీయుడగు.

मुमानअत, स्त्री० నిషేధము; అడ్డంకి.

मुमुक्षु, वि० ముక్తిని కోరు.

मुमूर्षा, स्त्री० మృత్యువుకావలయునను కోర్కి.

मुमूर्षु, वि० చావనున్న.

मुम्तहिन, पु० परीक्षक పరీక్షించు వాడు.

मुर, पु० చుట్టుకొనునది; వేష్టనము.

मुरकना, अ० తటాలున వంగిపోవుట; తిరిగివచ్చుట; బెణుకుట.

मुरग़ा, पु० కోడిపుంజు.

मुरग़ाबा, स्त्री० వీటికోడి; కోడివంటి ఒక పిట్ట.

मुरछना } अ० మూర్ఛితుడగుట;
मुरछाना } స్మారకము తప్పుట.

मुरज, पु० మృదంగము.

मुरझाना, अ० వాడిపోవుట; బడలి అలియుట.

मुरतद, पु० నాస్తికుడు.

मुरतहिन, पु० रेहनदार తాకట్టు కలవాడు.

मुरत्तब, वि० క్రమముగా నేర్పరచిన.

मुरत्तिब, पु० క్రమముగా నేర్పాటు చేయువాడు.

मुरदन, पु० చచ్చుట; చావుకు పాల్పడుట.

मुरदनी, स्त्री० చావుకళ; విచారము.

मुरदा, पु० मृतक శవము. वि० ఉత్సాహములేని.

मुरदार, वि० చనిపోయిన.

मुरब्बा, पु० తేనె మొ. వానిలో మాగిన పండ్లు.

मुरब्बी, पु० పోషకుడు; సాయము చేయువాడు.

मुरलिका } स्त्री० పిల్లనగ్రోవి; వేణువు.
मुरली }

मुरवी, स्त्री० मौर्वी వింటియల్లె త్రాడు.

मुरव्वज, वि० వాడుకలోనున్న; ప్రచారము లోనికి వచ్చిన.

मुरव्वत, स्त्री० दे० मुरौवत.

मुरशिद, पु० गुरु పూజ్యుడు; గురువు.

मुरसिल, वि० వార్తలను పంపు.

मुरहा, पु० గోలచేయు బాలకుడు; పోకిరివాడు.

मुराद, स्त्री० इच्छा కోర్కి; అభిప్రాయము.

मुरादी, वि० కోర్కికల.

मुराफ़ा, पु० अपील అపీలు.

मुरीद, पु० चेला శిష్యుడు; అనుసరించువాడు.

मुरेठा, पु० साफ़ा తలపాగ.

मुरौवत, स्त्री० लिहाज़ శీలము; మనుష్యత్వము; సంకోచము; మొగమోటమి.

मुर्ग़, पु० दे० मुरगा.

मुर्तजा, वि० అత్యుత్తమమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ముత్తీహన, పు॥ దే॥ ముతహిన.
ముద్దనీ, స్త్రీ॥ దే॥ ముదనీ.
ముద్దా, పు॥ దే॥ ముదా.
ముద్దీ, స్త్రీ॥ దే॥ ముదీ.
ముర్సిద, పు॥ గురు చతురుడు: గురువు.
ముల్కీ, వి॥ స్వదేశీ: చట్ట సంబంధమైన.
ముల్తవీ, వి॥ స్థగిత ప్రస్తుతము ఆపుదల చేయబడిన.
ముల్మ్మా, వి॥ ప్రకాశించుచున్న: బంగారులేక వెండిపూత పూసిన: గిల్టు వేసిన.
ముల్లాఖాత, స్త్రీ॥ భేట కలయిక: సందర్శనము.
ముల్లాఖాతీ, వి॥ పరిచితమైన.
ముల్లాజిమ, పు॥ నౌకరు: ఉద్యోగము.
ముల్లాజిమత, స్త్రీ॥ నౌకరీ: పని.
ముల్లాయమ, వి॥ నరమ మెత్తని: సున్నితమగు.
ముల్లాయమియత, స్త్రీ॥ నర్మీ మెత్తదనము: మృదుత్వము.
ముల్లాహజా, పు॥ నిరీక్షణ తనఖీ: రాయితీ: పరీక్ష.
ముల్లేఠీ, స్త్రీ॥ ఔషధమునకు పనికివచ్చు గురిగింజవేరు: యష్టిమధుకము.
ముల్క, పు॥ దేశము: రాజ్యము.
ముల్కీ, వి॥ దేశమునకు సంబందించిన.
ముల్లా, పు॥ దే॥ మౌలవీ.
మువక్కిల, పు॥ కక్షిదారు: వకీలును కోరుకొన్నవాడు.
ముషాఫిక, వి॥ దే॥ మాఫిక.
ముషాఫిక, వి॥ దయాళు మిత్రుడైన: దయకల.
ముషాయరా, పు॥ కవిసమ్మేళనము.
ముషాహరా, పు॥ నెలజీతము.
ముష్క, స్త్రీ॥ భుజము: బాహువు: పు॥ కస్తూరి: సువాసన: ముష్కే కసనా (అపరాధి మొ॥) చేతులు వీపుకు వేసి కట్టుట.
ముష్కిల, వి॥ కఠినమైన. స్త్రీ॥ ఇబ్బంది: సంకటము:—క్రుశా పరమాత్మ: కష్టములమ గద్దెక్కించువాడు.
ముష్కీ, వి॥ కాలా నల్లని.
ముష్ట, స్త్రీ॥ ముష్టి పిడికిలి. (ఏక ముష్ట ఒకేసరి).
ముష్టరికా, వి॥ ఉమ్మడియైన.
ముష్టహిర, వి॥ ప్రకటింపబడిన: వెల్లడిచేసిన.
ముష్టాక్, వి॥ ఆశిక ప్రేమించు.
ముష్టి, స్త్రీ॥ / ముష్టిక, పు॥ } ముష్టి పిడికిలి: గ్రుద్దు.
ముష్టియుద్ధ, పు॥ గుద్దుకొనుట: చేతులతో యుద్ధము చేయుట.
ముసకరానా, ఆ॥ చిరు నవ్వు నవ్వుట: మందహాసము చేయుట.
ముసకరాహట / ముసకాన } స్త్రీ॥ చిరునవ్వు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मुसद्दस, पुं ఆరు చరణములుండు; ఆరుకోణములుండు.

मुसना, अं దొంగలింపబడుట (ధనము మొ.)

मुसन्ना, पुं వ్యాసమునకు నకలు: ప్రతిలిపి.

मुसन्निफ़, पुं లేఖకుడు: గ్రంథకర్త.

मुसफ्फा, वि० శుభ్రము చేయబడిన.

मुसफ्फी, वि० శుభ్రము చేయు.

मुसम्मात, स्त्री० పేరుగలది. (ఈ శబ్దము స్త్రీలు తమపేరుకుముందు వాడుదురు).

मुसरा, पुं మూలమున నుండు పెద్ద పేరు.

मुसलधार, वि० दे० मूसलधार.

मुसल्लम, वि० पूरा సంపూర్ణమగు: అఖండమైన.

मुसल्लह, वि० ఆయుధము ధరించిన.

मुसल्ला, पुं నమాజు చదువు నపుడు క్రింద పరచుకొను వస్త్రము.

मुसव्विर, पुं० चित्रकार ముచ్చి: చిత్రకారుడు.

मुसहर, पुं ఒక నీచజాతి.

मुसाफ़िर, पुं यात्री యాత్రికుడు: బాటసారి:—ख़ाना धर्म्म शाला: సత్రము.

मुसाफ़िरत, स्त्री० యాత్ర.

मुसाफ़िरी, स्त्री० యాత్ర: ప్రయాణము చేయుచుండుదశ.

मुसावात, स्त्री० సమానత్వము: నిర్లక్ష్యము: విభ్రాంత.

मुसावी, वि० సమానమైన.

मुसाहब, पुं ధనికుని వెంట నుండి వాని మనస్సును రంజింప చేయు చుండువాడు.

मुसिन, वि० ముసలి.

मुसीबत, स्त्री० संकट ఇక్కట్టు: కష్టము.

मुस्टंडा, वि० పుష్టికల: దుండగీడైన.

मुस्तअफ़ी, वि० రాజీనామా నిచ్చిన వాడు.

मुस्तक़िल, वि० स्थिर గట్టి: దృఢమగు.

मुस्तग़ीस, पुं० దావా చేయువాడు.

मुस्तस्ना, वि० ప్రత్యేకించి వేరు చేయబడిన.

मुस्तहक, वि० हक़दार యోగ్యుడగు: హక్కు లేక అధికారముగల.

मुस्तैद, वि० तत्पर సన్నద్ధుడైన: నేర్పరియైన.

मुस्तैदी, स्त्री० సన్నద్ధత: ఉత్సాహము.

मुहकम, वि० दृढमैन: గట్టి.

मुहकमा, पुं० महकमा విభాగము: డిపార్టుమెంటు.

मुहज़्ज़ब, वि० नागरिकतकल.

मुहताज, वि० దరిద్రుడైన: దేవురించు: కోరు.

मुहब्बत, स्त्री० प्रेम: మైత్రి: ధ్యానము

मुहर, स्त्री० मोहर.

मुहरा, पुं ఎదుటి భాగము: ముఖము యొక్క ఆకృతి: చదరంగము నందలి బలము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ముహర్రం, పు౦ మొహరము పండుగ; శోకము.

ముహర్రమీ, వి౦ మొహరము వండుగకు సంబంధించిన; శోకమునుసూచించు.

ముహర్రిర్, పు౦ లేఖకుడు; గ్రంథకర్త; గుమాస్తా.

ముహసిన, వి౦ ఉపకారము చేయు.

ముహసిల, వి౦ తహసీలువసూలు చేయు; పు౦ కాల్పంటు.

ముహఫ్ఫా, పు౦ స్త్రీలు ప్రయాణము చేయు ఒక విధమైన డోలీ.

ముహాఫిజ్, వి౦ సంరక్షకుడైన;—ఖానా పు౦ రికార్డు అన్నియు దాచుకచేరీగది.

ముహాల, వి౦ అసంభవమైన; కఠిన మైన.

ముహావరా, పు౦ జాతీయము (idiom) నానుడి.

ముహాసరా, పు౦ ముట్టడి; శత్రు సేనలు నలువైపులనుండి ముట్టడించుట.

ముహాసిబ, పు౦ లెక్క తెలిసినవాడు.

ముహాసిబా, పు౦ లెక్క; విచారణ.

ముహాసిల, పు౦ రాబడి; లాభము.

ముహిబ, పు౦ మిత్ర స్నేహితుడు.

ముహిమ, ఇం౦ ఆకాశగ ముట్టడి; ఏదైన కఠినమైన పెద్దపని; యుద్ధము.

ముహీబ, వి౦ భయంకరమైన.

ముహేయా, వి౦ సిద్ధముగా నున్న;—కానా సిద్ధపరచుట.

మూఁగ, ఇం౦ పెసలు.

మూఁగఫలీ, ఇం౦ వేరుశనగ.

మూఁగా, పు౦ పగడము.

మూఁఛ, ఇం౦ మీసము;

మూఁజ, ఇం౦ ఒక విధమగు రెల్లుగడ్డి.

మూఁడన, పు౦ పుట్టు వెంట్రుకలు తీయు సంస్కారము.

మూఁడనా, స౦ క్షౌరము చేయుట; మోసగించి సొత్తు నపహరించుట; శిష్యుని చేసుకొనుట.

మూఁఢీ, ఇం౦ తల.

మూఁదనా, స౦ మూయుట; కప్పుట.

మూక, వి౦ మూగా మూగ; దీనుడైన.

మూకా, పు౦ మోఖా గుండ్రముగా నుంచు చిన్న గవాక్షము.

మూజిద్, వి౦ క్రొత్తవస్తువును కనిపెట్టు.

మూజిబ, పు౦ కారణము.

మూజీ, పు౦ దుష్టుడు; ఇబ్బంది కలుగ జేయువాడు.

మూఠ } ఇం౦ పిడికిలి; పిడి; పిడికెడు
మూఠీ } వస్తువు; గారడీ; తంత్రము.

మూత, పు౦ పెశాబ మూత్రము

మూనిస, పు౦ మిత్రుడు; సహాయకుడు.

మూబాఫ, పు౦ జడ చివరను బంధించు రంగు గుడ్డ; రిబ్బన్.

మూ౭-మూ, ఇం౦ ఖ్-ఖ్ ఖ ఉన్నదున్నట్లు.

మూర, పు౦ వేరు; మూలము.

మూరత, ఇం౦ ఛం మూర్తి.

మూరి } ఇం౦ మూలము; వేరు.
మూరీ }

మూర్ఖ, వి౦ సాకారమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मूर्द्ध, पुं० तल.
मूल, पुं० जड़ वेरु: आदि: आरंभमु: पेट्टुबडि धनमु.
मूली, स्त्री० मुल्लंगि.
मूशिगाफी, स्त्री० व्यर्थमुगा तर्किंचुट.
मूष, पुं० चूहा एलुक.
मूषदानी, स्त्री० एलुकल बोनु.
मूषना, स० दोंगिलिंचुट.
मूसर } पुं० रोकलि.
मूसल }
मूसलधार, वि० रोकटि धारग: क्षोणीपातमुग.
मूसला, पुं० कूकटि वेरु: पेद्दवेरु.
मूषा, पुं० चूहा एलुक.
मृग, पुं० हरिन लेदि: पशुवु: —तृष्णा एंडमावि:—मद कस्तूरि:—मरीचिका एंडमावि.
मृगया, पुं० शिकार वेट.
मृगाल, स्त्री० तामरतूडु.
मृतक, पुं० शवमु: पीनुग.
मृत्तिका, स्त्री० मिट्टी मट्टि.
मृदुल, वि० कोमलमैन: दयगल.
मृण्मय, वि० मट्टितो तयारैन.
मृषा, अव्यं० अबद्धमु.
मेख, स्त्री० कील मेकु: गूटमु.
मेखला, स्त्री० वड्डाणमु.
मेज़, स्त्री० टेब्रुल मेजा.
मेज़बान } पुं० अभ्यागतुडु.
मेज़मान }
मेटना, स० दें० मिटाना.
मेड़, पुं० चिन्नकट्ट: गनिम.
मेंढक, पुं० कप्प.
मेढ़ा, पुं० पोट्टेलु.
मेथी, स्त्री० मेंतिकूर.
मेदा, पुं० पोट्ट.
मेदिनी, स्त्री० गट्टि भूमि.
मेध, पुं० यज्ञमुन बलिग नोसंग बडु पशुवु.
मेधा, स्त्री० स्मरणशक्ति: धारणाशक्ति.
मेम, स्त्री० यूरपु लेक अमेरिका देशपु स्त्री.
मेमना, पुं० गोरे पिल्ल.
मेमार, पुं० बेल्दारि: तापीपनिवाडु.
मेल, पुं० मैत्रि: संधि: साटि: परिपोलुनदि.
मेला, पुं० उत्सवमु.
मेवा, पुं० पंडु: एंडुफलमुलु: द्राक्ष: बादामु मो.
मेवासा, पुं० किला दुर्गमु: इल्लु.
मेवासी, पुं० इंटियंदुंडुवाडु: दुर्गमुनंदुंडुवाडु.
मेष, पुं० गोरे.
मेहँदी, स्त्री० गोरिंत (चेट्टु).
मेह, पुं० मेघमु: जडिवान.
मेहतर, पुं० भंगी पाकिवाडु.
मेहनत, स्त्री० कष्टमु: परिश्रम.
मेहनताना, पुं० एदेनिवनि चेसिनंदुलकु कूलि.
मेहनती, वि० कष्टपडि वनि चेयु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

మేహమాన, పుం అతిథి: అతిథ్యము: —దారీ అతిథ్యము:—నవాజ్ అతిథ్యము:—నవాజీ అతిథి సత్కారము.

మేహమానీ, స్త్రీం ఆతిథ్యము.

మేహర, స్త్రీం దయ.

మేహరవాన, విం దయగల: కృపగల.

మేహరబానీ, స్త్రీం దయ: అనుగ్రహము.

మేహరా, పుం స్త్రీ చేష్టలు చేయువాడు.

మేహరాబ, స్త్రీం వాకిటిపైనుండు అర్చి.

మేహరీ, స్త్రీం ఇంటి భార్య.

మై, స్త్రీం మద్యము: సారాయి స్త్రీం సాథ లో.

మైకా, పుం దేం మాయకా.

మై-ఖానా, పుం సారాయి అమ్ముచోటు.

మైథిలీ, స్త్రీం సీత.

మైథున, పుం సంభోగము: కూటమి.

మైదాన, పుం మైదానము: యుద్ధ క్షేత్రము:—జానా లో చాదులతై పోవుట:—మారనా పోటీలో గెలుపొందుట.

మైనా, స్త్రీం ఒక విధమగు పిట్ట: సారిక.

మైయత, స్త్రీం మృత్యువు: శవము.

మైయా, స్త్రీం అమ్మ.

మైల, స్త్రీం మాలిన్యము: మురికి: —ఖోరా బట్టలు మురికి కాకుండా కట్టుకొను గుడ్డ.

మైలా, విం గంద మురికిగనుండు: పుం మలము:—కుచైలా విం చాల మురికిగనుండు.

మోంగరా, పుం కొయ్యసమ్మెట.

మోంఛ, స్త్రీం దేం మూఁఛ.

మోఢా, పుం వెదురుతో తయారయిన ఒక ఎత్తు ఆసనము.

మోఆయనా, పుం దేం ముఆయనా.

మోఖా, పుం మూకా చిన్నకిటికి.

మోఘ, విం వ్యర్థమైన: వ్యర్థమైపోవునది.

మోచ, స్త్రీం ఏదేని కీర్ల యందలి నరములు తమచోటునుండి తొలగుట.

మోచన, పుం విడుదల చేయుట: ముక్తుని చేయుట.

మోచనా, సం వదులుట: ముక్తుని చేయుట.

మోచీ, పుం మాదిగవాడు.

మోజా, పుం మేజోళ్లు.

మోట, స్త్రీం మూట. పుం మోట: కవేలె.

మోటరీ, స్త్రీం గట్టరీ మూట.

మోటా, విం లావు శరీరముకల: అహంకారముకల: కురూపముగల: —తాజా బలిసిన.

మోటాఛ్ఛే, స్త్రీం స్థూలత్వము: దళసరితనము.

మోటియా, పుం మృతక వస్త్రము: బడువులు మోయువాడు.

మోఢ, స్త్రీం (త్రోవ) కుని లేక వంపు: మలుపు.

మోఢనా, సం మరల్చి వేయుట: త్రిప్పి వేయుట: మడచుట.

మోతక్కిద్, విం విశ్వాసముంచువాడు: ఏదైన ఒక మతమును ఒప్పుకొను.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

మోతబర, విం విశ్వాస పాత్రుడైన.
మోతాద, స్త్రీం మాత్ర : మోతాదు.
మోతియా, పుం గుండుమల్లె :—ఫేద్ పుం కంటిలోని పువ్వు.
మోతీ, పుం ముత్యము.
మోతీచూర, పుం చిన్నసన్నని బూందితో కట్టినలడ్డు.
మోథా, పుం తుంగ.
మోద, పుం ఆనందము.
మోదక, పుం లడ్డు.
మోదీ, పుం చిల్లరవస్తువుల నమ్ము వర్తకుడు :—ఖానా పుం అంగడి : చిల్లర వస్తువులనుంచుగది.
మోనా, సం మిగోనా తడుపుట.
మోమ, పుం మైనము :—ఖత్తీ మైనపు వత్తి :—జామా మైనపు దుస్తులు.
మోమిన, పుం ధార్మికుడగు ముసల్మాను.
మోయన, పుం మెదిపిన పిండియందు నేయిపోవుట.
మోర, పుం నెమిలి.
మోరచా, పుం ఇంగ యుద్ధము : కోటర క్షణకై నలువైపుల త్రవ్వబడు గుంట లేక కందకము : కోటలో నుండి శత్రువులతో పోరాడు సేన : ఎచ్చటనుండి కోటను సేన రక్షించునో అస్థానము :—బంధీ ఖానా కోటకు నలువైపుల కందకములు త్రవ్వి గిబ్బలువేసి యథాస్థానమున సేనల నిల్పుట :—లేనా యుద్ధము చేయుట.
మోరఛల, పుం నెమిలి పించముతో చేసిన చామరము.
మోరీ, స్త్రీం పనాలి మురికికాల్వ.
మోరనీ, స్త్రీం అడునెమలి.
మోల, పుం మూల్య విలువ.
మోహ, పుం అజ్ఞానము : భ్రమ.
మోహక, విం లోభమును కలుగ జేయు.
మోహడా, పుం ఏదేని పాత్ర యొక్క మూతి : ముఖము.
మోహతమిమ, పుం ఏర్పాటు చేయువాడు : ప్రబంధకర్త.
మోహతాజ, విం దే౦ మోహతాజ.
మోహన-భోగ, పుం ఒకవిధమగు హల్వా.
మోహర, స్త్రీం మొహరు : ముద్ర : అచ్చు. నాణ్యము.
మోహరా, పుం ఏదేని పాత్ర యొక్క ముఖము : చిక్కమి : చదరంగమున బంటు లేక బలము.
మోహర్రిర్, పుం మున్షీ వ్రాయసగాడు : లేఖకుడు.
మోహలత, స్త్రీం గడువు.
మోహలిక, పుం ఘాతకుడు : భయంకరమగు రోగము.
మోహల్లా, పుం పట్టణములోని ఒక పేట.
మోహసిన, విం ఉపకారముచేయు.
మోహార, పుం తలుపు.
మోహాల, పుం దే౦ మోహల్లా.
మోహాసరా, పుం దే౦ ముహాసరా.
మోక్షా, పుం ఏదైన సంగతి జరిగిన స్థలము : అవసరము : అదము : సమయము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

మౌక్షఫ, విం తాత్కాలికముగ నిలుపు దల చేసిన; నౌకరినుండి తొలగింప బడిన; ఆధారపడిన.

మౌఖిక, విం ఫ్రబాని నోటి మాటగ చెప్పిన.

మౌగా, విం ఫ్రనఖా కొజ్జా; మూర్ఖు డైన.

మౌజ, స్త్రీం ఫ్రహర్ ఆల; మనస్సునందు కల్గు ఉత్సాహపు పొంగు; ఆనంద ము; ఐశ్వర్యము.

మౌజా, పుం గ్రామము.

మౌజీ, విం ఇచ్చవచ్చినట్లు చేయు; ఎల్లప్పుడు ఆనందముగ కాలము గడపు.

మౌజూఁ, విం ఉచిత తగిన; సరి పోయిన.

మౌజూద, విం హాజిర ఎదుటనున్న; సిద్ధమైయున్న.

మౌజూదగీ, స్త్రీం ఉపస్థితి ఎట్ట ఎదుట నుండుట; హాజరు.

మౌజూదా, విం ప్రస్తుత సిద్ధమైయున్న; ప్రస్తుతకాలపు.

మౌత, స్త్రీం మృత్యు కాలము; మృత్యువు

మౌర, పుం ఒక విధమగు శిరోభూష ణము; వివాహసమయమున వరుడు తలపై ధరించు బాసికము వంటి యొక భూషణ విశేషము; శిరోమణి; పూలు లేక పల్లవముల గుత్తి.

మౌరనా, సం వృషీములుపూతపూయుట.

మౌర్సీ, విం పైతృక పితృార్జితమైన; తాతలనాటి (సొత్తు.)

మౌలవీ, పుం అరబ్బీ భాషయందు పండి తుడు.

మౌలసిరీ, స్త్రీం పొగడచెట్టు.

మౌలా, పుం మిత్రుడు; సహాయకుడు; ఈశ్వరుడు.

మౌలానా, పుం మహమ్మదీయ విద్వాం సుడు.

మౌల్ఫ, పుం నవజాత శిశువు.

మౌసమ, పుం దేం మౌసిమ.

మౌసా, పుం పెద్దతల్లి భర్త.

మౌసిమ, పుం ఋతు అనుకూలము; ఋతువు.

మౌసీ, స్త్రీం తల్లి సోదరి.

మౌసూఫ, విం వర్ణింపబడిన; ప్రశంసిం చిన; చెప్పబడిన.

మ్యాన, పుం ఒర.

మ్లాన, విం మలిన వాడిన; బలహీన మైన.

య

యంత్ర, పుం మిషను; యంత్రము.

యంత్రణా, స్త్రీం యాతనా పీడ; ఘోర మగు నొప్పి.

యంత్ర-మంత్ర, పుం గారడి; మంత్ర తంత్ర ములు.

యంత్రాలయ, పుం ప్రెస ముద్రణాలయము.

యంత్రీ, పుం యంత్రములు మంత్రములు వేయువాడు; భజంత్రీలు.

యక, విం ఒకటి:—ఫ్రక్షమ ఒక వైపు నుండి అందరు; మొత్తము:—ఫ్రబాఁ ఓక్క-చేమాటమాట్లాడువాడు;

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

—జహత ఒకే అభిప్రాయముగల; ఏకీభవించిన;—జా ఒకచోట గుమికూడిన;—జాక్షే అందరుకలసి ఒకే స్థానమున నివసించునట్టి;—ఇ-యక ఒకే సారిగా;—ఇారగి అకస్మాత్తుగా; ఒకే సారి;—ముహత ఒకే సారి;—లహత ఒకే వైపు నుండి మొత్తము;—ఇర పూర్తిగా; పొత్తుగా;—ఇో ఒకవిధముగ నున్న.

యకతా, ఇం అద్వితీయుడగు.

యకదిగర, ఇం పరస్పరము.

యక్తీన, పుం విశ్వాసము.

యక్తీనన, ఇం అవశ్యము; తప్పక.

యక్తీని, ఇం తప్పని సరిగా; తప్పక జరుగు.

యకృత, పుం పక్వాశయము; పైత్యాశయము; గుండె.

యక్ష్మా, పుం క్షయ వ్యాధి.

యగాన, ఇం తనవాడగు; ఆత్మీయుడైన; సాటిలేని.

యజమాన, పుం యజ్ఞమును చేయువాడు; బ్రాహ్మణులకు దానము చేయువాడు.

యతి, పుం సంయమి; ముని.

యతీమ, పుం అనాథుడు;—ఖాన పుం అనాథాలయము.

యత్కించిత్, ఇం కొంది.

యత్ర-తత్ర, ఇం అచ్చటచ్చట; ప్రతిచోట.

యథా, అవ్యం జేసే ఎట్లు; ఏవిధముగ; అట్లు.

యథాక్రమ, ఇం తరతీబవార క్రమానుసారము.

యథాతథా, అవ్యం ఇట్టిట్టి ఉన్నదియున్నట్లుగ.

యథార్థ, అవ్యం వాజిబ ఉచితమైనది; సరియైనట్లు.

యథావత్, అవ్యం ఎట్లుండునోయట్లు.

యథాసంభవ, అవ్యం వీలైనంతవరకు.

యథేష్ట, ఇం పూర్తి తగినంత; వలసినంత.

యథోక్త, అవ్యం చెప్పినట్లుగా.

యదాకదా, అవ్యం కొమి కొమి అప్పుడప్పుడు.

యథోచిత, ఇం సరియైన; తగిన.

యది, అవ్యం అగర అయినచో.

యద్యపి, అవ్యం అయినప్పటికి.

యమ, పుం నది; రెండు; నిగ్రహము.

యమజ, పుం జోఓ జంట బిడ్డలు.

యమల, పుం జంట; జోడు.

యవ, పుం యవలను ధాన్యవిశేషము.

యవన, పుం గ్రీసు దేశమున నివసించువాడు; ముసల్మానుడు.

యవనికా, స్త్రీం నాటకమునందు తెర.

యశ, పుం కీర్తి పొగడ్త; పేరు; మహిమ.

యహోఓ, ఇం ఇచ్చట.

యహూద, పుం పాలిస్తీన్; క్రీస్తు పుట్టిన దేశము.

యోఓ, ఇం దేం యహోఓ.

యా, అవ్యం లేక.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

యాకూత, పు౦ ఒక విధమగు ఎర్రనిరంగు గల విలువగలరాయి.

యాతాయాత, పు౦ ఆమద్-రఫ్త్ రాక పోకలు.

యాద, స్త్రీ౦ స్మృతి: జ్ఞప్తి:—గార స్త్రీ౦ స్మారక స్మరణార్థము నెల కొల్పు చిహ్నము.

యాదదాశ్త, స్త్రీ౦ స్మరణశక్తి: జ్ఞాపకము కొరకు వ్రాసి యుంచుకొనిన విషయము. (memorandum)

యాన, పు౦ వాహనము; బండి మొ. విమానము; శత్రువును ముట్టడించుట.

యానీ } అవ్యం అనగా.
యానే }

యాపన, పు౦ గడపుట.

యాఫ్త, స్త్రీ౦ పొందుట; ఆదాయము.

యాబూ, పు౦ టర్కీ తట్టు గుర్రము.

యామినీ, స్త్రీ౦ రాత్రి.

యార, పు౦ దోస్త్ మిత్రుడు; జారుడు;—బాశ స్నేహితులతోనే ఎక్కువ సమయము గడుపువాడు; కలుపు గొట్టు:—బాజ్ కులట.

యారానా, పు౦ మిత్రతా స్నేహితము. విం మైత్రిగల.

యారీ, స్త్రీ౦ మిత్రతా మైత్రి.

యారే-గార, పు౦ ఆపదలో ఆక్కరకు వచ్చు మిత్రుడు.

యాల, స్త్రీ౦ అయాల గుర్రపు జూలు.

యావర, పు౦ సహాయకుడు.

యాస, స్త్రీ౦ నిరాశ.

యుక్త, విం కలిసియున్న: యుక్తమై యున్న.

యుగ, పు౦ జోడా జంట; జోడు; సమయము.

యుగల, పు౦ జంట.

యుగాంతర, పు౦ రెండవయుగము; వేరు కాలము.

యుగ్మ, పు౦ జోడా జంట.

యుత, విం దే౦ యుక్త

యుయుత్సా, స్త్రీ౦ యుద్ధము చేయవలెనను కోర్కి: శత్రుత్వము.

యుయుత్సు, విం యుద్ధము చేయవలయునను కోర్కిగల:

యువా, విం జవాన యువకుడగు.

యూఁ, అవ్యం దే౦ యో.

యూనాన, పు౦ హ్రీక్ గుంపు; మంద.

యూనాన, పు౦ గ్రీసుదేశము

యూగ, పు౦ యజ్ఞమునందు బలి పశువును కట్టుస్తంభము.

యెలాక్, పు౦ వేసవిలోనుకూడ చల్లగా నుండుస్థలము.

యోఁ, అవ్యం ఇట్లు; ఇవ్విధముగ.

యోఁహీ, అవ్యం ఈ విధముగ; ఏదో యూరకనే; పని లేకయే.

యోగ, పు౦ సంయోగము; కలయిక; ఉపాయము; నియమము; కూడిక;—ఫల పు౦ జోక కూడా వచ్చిన ఫలము.

యోజక, విం కూడు; కలుపువస్తు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

योजन, पुं० యోగము ; ఆమడ.

योजाना, स्त्री० కూడుట ; రచన ; స్కీము.

योद्धा } पुं० भट యోధుడు.
योधा }

योनि, स्त्री० దేహము ; గర్భము ; భగము

योम, पुं० పగలు ; దినము.

यौगिक, पुं० కలిసిన ; రెండుశబ్దములు కలిసి యేర్పడిన శబ్దము.

र

रंक, वि० कंगाल బీదవాడు ; లోభి ; సోమరి.

रंग, पुं० రంగు ; ప్రభావము ; యుక్తి ; ఆనందము :— जमाना ప్రభావమును వ్యాపింపచేయుట ;—ढंग స్థితి ; నడత ; వ్యవహారము ;—बदलना కోపగించుట ;—में भंग पड़ना ఆనందములో విఘ్నము కలుగుట ; —लाना గుణముచూపుట.

रंगत, स्त्री० ఆనందము ; రంగుభావము ; స్థితి.

रंगना, स० రంగువేయుట ; రంగుకల దిగ చేయుట. अ० ఎవరి ప్రేమయందైన చిక్కు కొనుట.

रंगबिरंगा, वि० పలువన్నెలుకల.

रंगभूमि, स्त्री० ఉత్సవము. ఆటపాటమొ. వానికైన చోటు ; నాటకరంగము యుద్ధభూమి.

रंगमहल, पुं० భోగవిలాసములకైన గృహము.

रंगरली, स्त्री० భోగవిలాసము.

रंगरूट, पुं० సేన లేక పోలీసు విభాగమున కొత్తగ భర్తీ చేసుకొనినవాడు.

रंगरेज़, पुं० బట్టలకు రంగు వేయువాడు.

रंगरेली, स्त्री० दे० रंगरली.

रंगशाला, स्त्री० నాటకము వేయబడు స్థలము.

रंगसाज़, पुं० రంగు వేయువాడు ; రంగులు చేయువాడు.

रँगाई, स्त्री० రంగువేయుపని.

रँगी, वि० ఆనందము ననుభవించు స్వభావముగల.

रंगीन, वि० రంగు వేయబడిన ; విలాప ప్రియుడగు.

रंगीला, वि० रसिक రసికుడైన ; ప్రేమ కల ; అనురాగము కల.

रंच } वि० थोड़ा కొలది ; స్వల్పమగు.
रंचक }

रंज, पुं० खेद శోకము ; దుఃఖము.

रंजक, वि० రంగువేయు ; సంతోషపెట్టు.

रंजन, पुं० మనసున కానందము కల్గించుట.

रंजित, वि० రంగువేయబడిన ; సంతసించిన.

रंजिश } स्त्री० దుఃఖితుడగు స్థితి లేక
रंजीदगी } భావము.

रंजीदा, वि० दुःखित అసంతుష్టుడైన ; కోపముగల ; దుఃఖితుడైన.

रंडापा, पुं० వైధవ్యము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

रंडी, स्त्री० వేశ్య.

रँडुआ } पु० భార్య చనిపోయినవాడు.
रँडुआ }

रदँना, स० కొయ్యను త్రోపుడుపట్టి నునుపు చేయుట ; చిత్రికపట్టుట.

रंदा, पु० కొయ్యనుచిత్రికపట్టుటకై ఉపయోగించు పనిమట్టు ; చిత్రికగుల్ల.

रंधन, पु० వంట.

रंभाना, अ० అవు అరచుట.

रई, स्त्री० కవ్వము ; గండుగోధుమ రవ్వ.

रईस, पु० अमीर ధనికుడు; భూస్వామి; గొప్పవాడు.

रऊसा, पु० रईस का बहु० ధనికులు; గొప్పవారు.

रक़बा, पु० क्षेत्रफल విస్తీర్ణము.

रक़म, स्त्री० రొక్కము ; రకము ; ప్రకారము.

रकान, स्त्री० ఉపాయము ; పద్ధతి.

रकाब, स्त्री० రికాబు ; గుర్రపుజీనుకు రెండు వైపుల కాళ్లుంచుకొనుటకై వేయబడు ఇనుప కొక్కెము ; చిన్న పళ్లెరము.

रकाबी, स्त्री० तश्तरी చిన్న పళ్లెరము

रक़ीक़, वि० నీటివలె పలుచని ; మెత్తని; దయగల.

रकीक, वि० దుర్బలమైన ; నీచమైన.

रक़ीब, पु० ప్రియురాలిని ప్రేమించు మరి యొకడు.

रक़ीमा, पु० ఉత్తరము ; చీటి.

रक्कस, पु० నృత్యము చేయువాడు

रक्तपात, पु० ख़ूनख़राबी రక్తము ప్రవహించునట్టి పోరాటము.

रक्षाबंधन, पु० శ్రావణ పూర్ణిమనాడు జరుగు పండుగ.

रखना, स० రక్షించుట ; ఉంచుట.

रख़ना, पु० చిన్నకిటికి ; ఛిద్రాన్యేషణము ; ఆటంకము ; వంకె.

रखवाला, पु० రక్షించువాడు ; కాపరి.

रखवाली, स्त्री० కాపుకాయుట ; కాపలా.

रखाई, स्त्री० రక్షించుట.

रखेली, स्त्री० ఉంపుడు కత్తె

रख़्त, पु० దుస్తులు ; సామాను ; ఆడంబరము.

रग, स्त्री० నరము ;—रग में ప్రతినరమునందు ; శరీరమునందంతయు.

रग-ज़न, वि० కోతపైద్యుడు ; (surgeon).

रगड़, स्त्री० ఒరిపిడి.

रगड़ना, स० ఒరిపిడి పట్టుట; నూరుట; పిండివేయుట ; కష్టపెట్టుట. अ० పరిశ్రమచేయుట.

रग़बत, स्त्री० रुचि కోర్కి ; ఇచ్ఛ.

रग-रेशा, पु० ఆకులలోని ఈనెలు ; శరీరములోని అవయవ సమూహము.

रगेदना, स० పారద్రోలుట ; పరుగెత్తించుట.

रचना, स्त्री० నిర్మాణము ; నిర్మితమైన వస్తువు. स० నిర్మించుట ; చక్కచేయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

రజ, పు॥ ముట్టు నెత్తురు: పుప్పొడి. స్త్రీ॥ దుమ్ము: రాత్రి ప్రకాశము.

రజక, పు॥ చాకలివాడు.

రజత, స్త్రీ॥ వెండి. వి॥ తెల్లని: ఎర్రని.

రజనీ స్త్రీ॥ రాత్రి:—చర పు॥ రాక్షసుడు.

రజవాడ, పు॥ రాజ్యము: దేశీయ సంస్థానము.

రజా, స్త్రీ॥ క్షత్రియ జాతి: సెలవు: అనుమతి.

రజాఖీ, స్త్రీ॥ పైన కప్పుకొనుట కుపయోగించు ఒకవిధమగు పరుపు.

రజామంద, వి॥ సహమత ఏకీభవించిన: ఒప్పుకొనిన.

రజామందీ, స్త్రీ॥ సమ్మతి సమ్మతి: అంగీకారము.

రజీల, పు॥ తుచ్ఛుడు: దేహదిమ్మరి.

రజ్జాక, పు॥ ఈశ్వరుడు.

రజ్జు, స్త్రీ॥ రస్సి త్రాడు.

రణ, స్త్రీ॥ యుద్ధము:—భూమి యుద్ధ క్షేత్రము.

రటన, స్త్రీ॥ వల్లెవేయుట: ఒట్టివేయుట.

రట, స్త్రీ॥ ఒకే పదమును మరల నుచ్చరించుట.

రటనా, స॥ వల్లెవేయుట.

రణ, పు॥ యుద్ధము:—భూమి యుద్ధ క్షేత్రము:—రంగ యుద్ధోత్సాహము: యుద్ధము:—స్తంభ విజయ స్మారకమునకు నిలబెట్టు స్తంభము.

రత, వి॥ ప్రేమయందనురక్తుడైన: (కార్యమునందు) మగ్నుడైన.

రతజగా, పు॥ రాత్రి జాగరము చేయువాడు. జాగరము.

రతనార } వి॥ లాల ఎర్రని.
రతనారా }

రతనారీ, స్త్రీ॥ ఎర్రదనము.

రతల, స్త్రీ॥ ఆసవపాత్ర.

రతాన్ధ, పు॥ పెండలము.

రతౌంధీ, స్త్రీ॥ రేచీకటి: రాత్రికన్ను తెలియమి.

రత్తీ, స్త్రీ॥ గురిగింజ ఎత్తు. వి॥ చాల కొంచెమైన:—భర కొలది మాత్రము.

రత్నాకర, పు॥ సముద్రము.

రద } పు॥ ధౌత నోటి పన్ను.
రదన }

రదపట, పు॥ పెదవి.

రద్ద, వి॥ కొట్టివేయబడిన: రద్దుచేయబడిన. స్త్రీ॥ వమనము:—కరణ రద్దుచేయుట: తీసివేయుట.

రద్దా, పు॥ వరుసగా పేర్చిన వస్తువులు.

రద్దీ, వి॥ కేవలము చెడిన: ఎందుకు పనికిరాని.

రనవాక్కరా, పు॥ శూరుడు.

రనవాస } పు॥ అంతఃపురము.
రనివాస }

రపటనా, అం॥ జారుట: ఉరుకుట.

రఫల, పు॥ చలికాలము కప్పుకొను ఒక పెచ్చని దుప్పటి (riffle).

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

रफ़ा, वि० తొలగింపబడిన ; నివృత్తుడైన.

रफ़ाह, स्त्री० సుఖము ; పరోపకారము ; విశ్రాంతి.

रफ़ीक़, पु० స్నేహితుడు.

रफ़ू, पु० చిరిగిన వస్త్రము కుట్టుట ; కుట్టుట.

रफ़ूगर, पु० రప్పుకుట్టువాడు ; పోగుతీయువాడు.

रफ़ूचक्कर, वि० चंपत అదృశ్యమైన ; కన్పింపని :—होना పారిపోవుట.

रफ़्त, वि० పోయిన ; గతించిన.

रफ़्तगी, स्त्री० గమనము ; పోవుట.

रफ़्तनी, स्त्री० సామాను ఎగుమతి యగుట.

रफ़्तार, स्त्री० चाल నడత ; పోకడ రీతి :—गुफ़्तार ప్రవర్తన ; సంభాషణ.

रफ़्ता-रफ़्ता, क्रि० धीरे धीरे మెల్ల మెల్లగ.

रब, पु० భగవంతుడు.

रबड़, पु० రబ్బరు.

रबड़ी, स्त्री० ఇగరకాచి చిక్కగ తీగ సాగునట్లు జేసిన పాలు. దీనిని బాసందీయనియు నందురు.

रबी, स्त्री० వసంతర్తువున కోతకువచ్చు పైరు ; వసంతఋతువు.

रबी-उल्लव्वल, पु० జ్యేష్ఠమునకు యించు మించుగావచ్చు అరేబియా దేశపు ఒక నెల.

रबी-उल्लाख़िर, पु० రబీ ఉల్లవల్ తరువాత పచ్చు నెల.

रब्त, पु० అభ్యాసము ; సంబంధము.

रमकना, अ० ఉయ్యలయందూగుట.

रमण, पु० పతి.

रमणीक } वि० సుందరమైన.
रमणीय }

रमता, वि० ఒకచోట నిలువక తిరుగుచుండెడి.

रमना, अ० భోగము లేక సుఖము కొరకై ఒకచోనుండుట ; రమించుట ; ఆనందము ననుభవించుట.

रमल, पु० ఒక విధమగు ఫలిత జ్యోతిషము.

रमाना, स० లోభము చూపుట; మోహితునిచేయుట.

रमूज़, स्त्री० సైగ ; రహస్యము ; గూఢార్థముగల వాక్యము.

रम्माल, पु० పాచికలు వేసి ఫలితమును చెప్పువాడు.

रम्य, वि० అందమైన.

रय्यत, स्त्री० प्रजा, दे० रैयत.

ररना, अ० दे० रटना.

रली, स्त्री० విహారము, క్రీడ.

रव, पु० శబ్దము ; ధ్వని.

रवकना, अ० పరుగెత్తుట ; ఎగురుట.

रवाँ, वि० ప్రవహించుచున్న ; వేగవంతమైన ; పదునైన.

रवा, पु० రవ ; అణువు. वि० उचित తగిన ; ప్రచలితమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

रवाज, स्त्री० परिपाटी; आचरण; रीति
रवादार, वि० सम्मिलित; पोत्त कलुपु.
रवानगी, स्त्री० प्रयाण; रवाना.
रवाना, वि० पठाया हुआ; रवाना किया हुआ;—होना चलना; देरी.
रवायत, स्त्री० कहानी कथा.
रवा रवी, स्त्री० तेजी; वेग.
रवि, पु० सूर्य.
रविश, स्त्री० ढंग रीति; पद्धति.
रवैयत, स्त्री० दिखाना.
रवैया, पु० आचरण; रीति.
रशी, वि० उपदेश पाकर अच्छे मार्ग पर आया हुआ; संस्कारी हुआ. नागरिक.
रश्क, पु० ईर्ष्या; डाह; शत्रुत्व.
रश्मि, पु० किरण.
रस, पु० जीभ से चखकर जाना जाने वाला स्वाद; सार; साहित्य में शृंगार आदि; आनंद; पारद.
रसज्ञ, वि० रस को जानने वाला.
रसद, स्त्री० भाग; आदाय; सेना के लिए आहार सामग्री. वैसा ही.
रसदार, वि० रुचिकर.
रसना, स्त्री० जीभ जीभ. जीभ से धीरे धीरे चाटना; देरी.
रसराज, पु० शृंगार रस.
रसरी, स्त्री० रस्सी.
रसाँ, वि० पहुँचाने वाला पहुँचाने वाला.
रसा, स्त्री० भूमि.
रसाई, स्त्री० पहुँच पहुँच.
रसाल, पु० आम; चीनी; वि० मीठा.
रसिक, पु० रस को चखकर पहचानने वाला; प्रेमी; रसिक.
रसित, पु० ध्वनि; शब्द.
रसिया, पु० रसिक.
रसीदा, वि० पहुँचा हुआ; पहुँचा हुआ; पक्व.
रसीला, वि० रसवंत; रुचिकर; विलासप्रिय.
रसूद, पु० आचरण; आचरण; अनुसरण; अनुसरण; कामुक.
रसूल, पु० प्रेषित; देवदूत.
रसोइया, पु० रसोइया.
रसोई, स्त्री० रसोई;—बनाना या करना पु० रसोइया;—घर रसोइया.
रस्ता, पु० देखो रास्ता.
रस्म, स्त्री० नियम; आचरण; परिपाटी.
रस्मी, वि० आचरण से संबंधित; साधारण.
रस्सा, पु० लंबा मोटा.
रस्सी, स्त्री० रस्सी.
रहँट, पु० पानी निकालने का.
रहँटा, पु० बड़ा रहट.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

రహెటీ, స్త్రీం ప్రత్తిశాట్నము.

రహన, స్త్రీం ఉండుట; ఉండు ప్రకారము:—సహన స్త్రీం నదత; రీతి రివాజు.

రహనా, ఱం ఉండుట; నివసించుట; ప్రతికియుండుట.

రహనుమా } విం మార్గముచూపు.
రహబర }

రహమ, పుం దయ: అనుగ్రహము.

రహమదిల, పుం దయావంతుడు; జాలి గలవాడు.

రహమత, స్త్రీం దయ.

రహమాన, విం దయకల.

రహవాఈ, స్త్రీం ఇంటి అద్దె.

రహస్య, పుం రహస్యము: క్రీత: మర్మము.

రహసనా, ఱం సంతోషించుట: హర్షించుట.

రహాఈ, స్త్రీం సుఖము; ఉండుట.

రహాసహా, విం మిగతయున్న.

రహిత, క్రిం బిన లేకుండ; లేని.

రహిలా, పుం చనా ధనగలు.

రహీమ, విం దయాళువు.

రాంగా, పుం తగరము.

రాంచనా, ఱం అనురక్తి చెందుట; అనురక్తుడగుట.

రాండ, స్త్రీం విధవ.

రాంధనా, ఱం వండుట.

రాఇ, పుం చిన్నరాజు.

రాఈ, స్త్రీం చిన్న ఆవాలు.

రాకా, స్త్రీం పౌర్ణమ: చంద్రుడు: పున్నమరేయి.

రాకేశ, పుం చంద్రుడు.

రాఖ, స్త్రీం బూడిద; మసి.

రాఖీ, స్త్రీం శ్రావణ పౌర్ణమినాడు తమ ఆత్మీయుల కుడి మణికట్టున కట్టబడు తోరము లేక త్రాడు.

రాగీ, పుం అనురాగి; ప్రేమకలవాడు. విం ఎర్రని.

రాజ, పుం రహస్యము.

రాజ, పుం రాజ్యము; శాసనము; రాజు: తాపీ పనివాడు.

రాజకర, పుం రాజున కిప్పవలపినవన్ను.

రాజగీర, పుం తాపీ పనివాడు.

రాజత్వ, పుం రాజు పదవి.

రాజనా, ఱం విరాజిల్లుట; శోభించుట.

రాజయక్ష్మా, పుం క్షయరోగము.

రాజసీ, విం రాజులకు తగిన.

రాజస్వ, పుం రాజునకివ్వవలసినకప్పము.

రాజి } స్త్రీం వరుస; వంక్తి.
రాజికా }

రాజిత, విం శోభించు; విరాజిల్లు.

రాజీ, స్త్రీం వంక్తి: వరుస.

రాజీ, విం అనుకూలమైన; ఆరోగ్యవంతుడైన; ప్రసన్నుడైన:—ఖుశీ ఆనందముగ సుఖియైన:—

రామా పుం అంగీకారపు పత్రము.

రాజీవ, పుం నీల ధవళ కమలము.

రాజ్ఞీ, స్త్రీం రాణి.

రాజ్యతంత్ర, పుం రాజ్యమును పాలించు పద్ధతి.

రాజ్యవ్యవస్థా, స్త్రీం రాజ్యమునకు వంబంధించిన కట్టుబాటు: ఏర్పాటు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

राढ़, वि० पीछेहटा; पीठदिखानेवाला.
रात, स्त्री० रात्रि.
रातिब, पु० पशुओंको दिया जानेवाला नियत दाना.
राधना, स० आराधना करना; पूरा करना.
रान, स्त्री० जाँघ.
राना, अ० आनुरक्त होना.
राब, स्त्री० बेल्लम चक्कर तय्यार करनेके पूर्व दशा यानी बिना चीरा हुआ पाक.
राबता, पु० संबंध; स्नेह.
रामतरोई, स्त्री० बेंडकाय.
रामरज, स्त्री० गोपीचंदन.
रामराम, पु० नमस्कार.
राय, पु० राजा. स्त्री० मत सलाह; अभिप्राय; वोट.
रायज, वि० आचारानुसार.
रायता, पु० बेसन लगे हुए मट्ठेमें दिया हुआ शाक; एक प्रकारका मट्ठेका पुलाव; बेसनका पकौड़ा.
रार, पु० जगड़ा; गोल.
राल, स्त्री० धूप; चीड़.
रावटी, स्त्री० डेरा; छोटा घर.
रावत, पु० छोटा राजा; सरदार; पदवी.
रावल, पु० अंतःपुर राजा; सरदार; अंतःपुर.
राशी, वि० लंबा चौड़ा.
राष्ट्र, पु० राज्य; देश; जाति.
राष्ट्रतंत्र, पु० शासन पद्धति.
रास, स्त्री० बागडोर की रस्सी; लगाम.
रासभ, पु० गदहा गधा.
रास्त, वि० सही निजी; ठीक; —गो वि० सत्य बोलनेवाला; —बाज़ वि० विश्वासपात्र; सत्य निष्ठ.
रास्ता, पु० त्रोव; आचार; नीति; उपाय.
रास्ती, स्त्री० सत्य; निजी.
राह, स्त्री० दारी; —खर्च दारी का खर्च; —गीर पु० दारी काटनेवाला; —ज़न पु० दारी लूटनेवाला; —दारी दारी पर का; —रवि नीतिवाला; —रौ यात्री; —रस्म एक मत्य.
राहत, स्त्री० आराम सुख; विश्रांति.
राहर, पु० कंदिपपड़ा.
राहिला, पु० यात्रियोंका समूह.
राही, पु० बाटसारी.
रिआयत, स्त्री० मिनहाई; छोड़ी हुई चीज; मुआफी; रियायत.
रिआया, स्त्री० प्रजा.
रिकाबी, स्त्री० छोटी रकाबी.
रिक्कत, स्त्री० कोमलत्व; मेहरबानी; ऐसा; परिस्थिति; दया.
रिक्त, वि० खाली ऐसा जो लेनी; फीका.
रिज़क, पु० रोज़ी जीवन; वृत्ति.
रिजाली, स्त्री० बेहयाई निर्लज्जता.
रिज़्क, पु० जीवनोपाय; रोज़ी बहत्तर.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

रिझाना, स० ప్రసన్నుని చేయుట ; సంతోష పెట్టుట.

रिझाव, पु० సంతసము.

रिनी, वि० ऋणी అప్పుకల.

रिपु, पु० శత్రువు.

रिमझिम, स्त्री० తుంపరగ ఎడతెంపు లేక కురియు వాన.

रिया, स्त्री० కపటము ; మోసము ;— करा మోసగాడు.

रियाज़, पु० పరిశ్రమ ; తోట ; తపస్సు

रियाज़ी, स्त्री० గణితము ; జ్యోతిష్యము ; సంగీతమునకు సంబంధించిన విజ్ఞానము.

रियासत, स्त्री० సంస్థానము ; రాజ్యము.

रिवाज, पु० ఆచారము ; రివాజు.

रिश्ता, पु० नाना సంబంధము.

रिश्तेदार, पु० బంధువు.

रिश्वत, स्त्री० घूस లంచము ;— ख़ोर पु० లంచగొండి ;— ख़ोरी, स्त्री० లంచగొండి తనము.

रिस, स्त्री० क्रोध కోపము ; రోషము.

रिसाना, अ० క్రుద్ధుడగుట.

रिसाक, पु० రాజున కిప్పవలసిన పన్ను లేక కప్పము.

रिसालदार, पु० గుర్రముపైనెక్కి యుద్ధము చేయు వారి అధికారి ; పన్ను వసూలు చేయువారికిపై అధికారి.

रिसाला, पु० ఆశ్వికదళము ; చిన్న పొత్తము ; ఉత్తరము.

रिहल, स्त्री० వ్యాసపీఠము.

रिहा, वि० ముక్తుడైన ; విడుదలయైన.

रिहाई, स्त्री० मुक्ति విడుదల.

रींधना, स० వండుట.

रीछ, पु० ఎల్గుబంటి.

रीझना, अ० ముగ్ధుడగుట ; సంతోషించుట.

रीठा, पु० కుంకుదుకాయ.

रीढ़, स्त्री० వెన్నెముక.

रीता, वि० ख़ाली శూన్యమైన ; లోన ఏమియులేని ; ఖాళీయెన.

रीस, स्त्री० ఈర్ష్య ; పోటీ.

रुंड, पु० తలలేని మొండెము.

रुंधना, अ० फँस जाना చిక్కుకొనుట ; చుట్టుముట్టబడుట.

रुआब, पु० दे० रोब.

रुकना, अ० ఆగుట ; పనిసాగక పోవుట.

रुक्का, पु० చిన్నజాబు ; చేజాబు ; చీటి.

रुक्ख, पु० చెట్టు.

रुक्म, पु० బంగారము ; ఉమ్మెత్త.

रुक्ष, वि० रूखा నీరసమగు ; ఎండిన ; ప్రేమలేని ; కరుకైన.

रुख़, पु० मुख ఇంగితము ; ముఖము ; ఆకృతి ; కృప ; ప్రవృత్తి क्रि० వైపు ; పార్శ్వమున.

रुख़सत, स्त्री० विदा సెలవు.

रुख़सती, स्त्री० వీడ్కోలు ; ఎడబాటు ; వధువును పంపుట.

रुख़सार, पु० చెక్కిలి ; బుగ్గ.

रुखाई, स्त्री० నీరసము ; కాఠిన్యము ; కర్కశస్వరము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

रुख़ानी, स्त्री० వడ్రంగియొక్క ఒకపని ముట్టు.

रुग्न, वि० రోగముగల.

रुचना, अ० రుచికి అనుకూలముగానుండుట ; రుచించుట.

रुचि, स्त्री० प्रवृत्ति కోర్కి ; అనురాగము ; సొబగు ; రుచి.

रुचिर, वि० అందమైన ; తియ్యని.

रुज, वि० భంగు ; కాయము ; బాధ.

रुजा, पु० రోగము.

रुजाली, स्त्री० కష్టపరంపర.

रुजी, वि० రోగియైన.

रुजू, वि० ప్రవృత్తుడైన ; ధ్యానముంచిన.

रुजूलियत, स्त्री० పుంసత్వము.

रुत, पु० ధ్వని ; శబ్దము.

रुतबा, पु० इज़्ज़त పదవి ; హోదా ; గౌరవము.

रुदन, पु० क्रंदन ఏడ్పు.

रुद्ध, वि० అడ్డగింపబడిన ; మూయబడిన.

रुद्र, वि० భయంకరమైన.

रुधिर, पु० నెత్తురు.

रुपहला, वि० వెండివన్నె కల్గిన.

रुबाई, स्त्री० ఉర్దూలేక ఫారసీ భాషయందు నాల్గు చరణములుకల యొక కవిత.

रुरुआ, पु० పెద్దజాతిగ్రుడ్లగూబ.

रुलाई, स्त्री० ఏడ్పు.

रुलाना, स० ఏడ్పించుట ; ఇటునటు త్రిప్పుట.

रुष्ट, वि० కోపముగల.

रुसवा, वि० निंदित నిందింపబడిన.

रुसवाई, स्त्री० निंदा నింద.

रुसूख, पु० గట్టి ; ధృఢత్వము ; సాహసము ; విశ్వాసము ; పరిశ్రమ.

रुसूम, पु० रस्म का बहु० నియమములు ; చట్టములు.

रूँधना, स० ముళ్లచెట్లతో చుట్టుట ; రాక పోకల మార్గము నరికట్టుట.

रू, पु० द्वार ద్వారము ; ముఖము ; —रिआयत పక్షపాతము ; మొగమోటమి.

रूई, स्त्री० ప్రత్తి ;—दार దూదిలోన నింపబడిన.

रूख, पु० पेड़ చెట్టు.

रूखा, वि० నూనెలేని ; కరకైన ; ఎండిన ; రసములేని.

रूठना, अ० కోపపడుట ; కలహించుట ; అలుగుట.

रूड़ } वि० శ్రేష్ఠమైన.
रूड़ा }

रूढ, वि० ఎక్కిన.

रूढ़ि, स्त्री० పైకెక్కుట ; ఉన్నతి ; ఆచారము.

रूपक, पु० మూర్తి ; విగ్రహము ; వెండి ; ఒక అర్థాలంకారము.

रूपरेखा, स्त्री० ఆకారము ; గురుతు.

रूपा, पु० వెండి.

रूपोश, वि० దాగియున్న ; గుప్తమగు.

रूबकार, पु० ఎదుట హాజరు చేయుట ; ఆజ్ఞాపత్రము ; సమ్మన్సు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

రూ-బరూ, క్రిం सामने ఎట్ట ఎదుట; సమక్షమున.

రూమాల, పు॥ రూమాలు.

రూరా, విం శ్రేష్ఠమైన; ఉత్తమమైన.

రూసనా, అం కోపపడుట.

రూహ, స్త్రీం ఆత్మ.

రూహానీ, విం అధ్యాత్మికపు; ఆత్మకు సంబంధించిన.

రేకనా, అం ఓండ్ర పెట్టుట.

రేగనా, అం ప్రాకులాడుట.

రేఢ, పు॥ ఆముదపు చెట్టు.

రేఢీ, స్త్రీం ఆముదము.

రేఖ, స్త్రీం గీటు; గురుతు.

రేఖతా, పు॥ ఒక విధమగు పాట లేక పద్యము; విం కారుచున్న; సహజమైన వాక్కు; సున్నములో కట్టిన; ధిల్లీ ఉరుదు.

రేఖా, స్త్రీం పొడవైన గీటు; లెఖ్ఖ; ఆకృతి.

రేగ, స్త్రీం ఇసుక.

రేగిస్తాన, పు॥ ఇసుక ఎడారి.

రేచక, విం విరేచనము కల్గించు. పు॥ విచకారీ.

రేచన, పు॥ విరేచనము చేయించుట; విరేచనపుమందు.

రేజ, స్త్రీం పిట్టల కలవరము; పడగొట్టుట; ప్రవహింపజేయుట.

రేజగారీ } స్త్రీం బేడ, పావలా మొద
రేజగీ } లైన చిన్న నాణెములు.

రేజా, పు॥ చిన్నతునియ; అత్యంత సూక్ష్మ భాగము.

రేజిశ, స్త్రీం రొంప; జలుబు.

రేణు } స్త్రీం ళూల ధూళి; ఇసుక.
రేణుకా }

రేడ్డీ, పు॥ ఆంధ్రలోని ఒక జాతి.

రేత, స్త్రీం ఇసుక.

రేతనా, స॥ ఆకురాతితో రాచుట; కత్తి తోనొక్కి నొక్కికోయుట.

రేతా, పు॥ ఇసుక; ఎడారి.

రేతీ స్త్రీం ఆకురాయి; నదియందు వెలువడు ద్వీపము.

రేతీలా, విం ఇసుకగల; ఇసుకతో నిండిన.

రేఫ, పు॥ 'ర' కారము.

రేబ, పు॥ సందేహము.

రేల, స్త్రీం ఆధిక్యము; రైలుబండి; పీటి ధార.

రేలనా, స॥ ముందునకు నెట్టుకొనుట; కుత్తుకవరకు భుజించుట.

రేలపేల, స్త్రీం క్రిక్కిరిసిన గుంపు.

రేలా, పు॥ ధోఢ పరుగు; ప్రవాహము; సమూహము.

రేవడీ, స్త్రీం జీడీలు; నువ్వుజీడీలు.

రేశ, పు॥ గాయము.

రేశమ, పు॥ పట్టు.

రేశమీ, విం పట్టుతోచేసిన.

రేశా, పు॥ నార.

రేహన, స్త్రీం చవుడుమట్టి.

రేహ, పు॥ గిరవి తాకట్టు:—దార పు॥ తాకట్టు పెట్టుకున్నవాడు:—నామా పు॥ తాకట్టుపత్రము.

రేహల, స్త్రీం దే॥ రిహల.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

రైన, స్త్రీం రాత రాత్రి.
రైయత, స్త్రీం ప్రజా రైతు : ప్రజ.
రోంగటా, పుం శరీరముపైనుండురోమము.
రో, విం మొనచు.
రోఆబ, పుం ధేఁ రోబ.
రోక, స్త్రీం అడ్డంకి. పుం నగదు పైకము:—టోక స్త్రీం ఆటంకము : అడ్డుగిడ్డు.
రోకడ్, స్త్రీం రొక్కము పైకము : మూలధనము.
రోకడ్‌ియా, పుం ఖజాంచి : కోశాధిపతి.
రోకనా, సం అడ్డగించుట.
రోగన, పుం నూనె : జిడ్డు : చర్మమును మెత్తచేయుటకు సూనెతో చేసి యుంచు వస్తువు.
రోగనీ, విం మెరుగు పెట్టబడిన.
రోచక } విం రుచించునట్టి : ఇంపైన;
రోచన } ప్రియమైన.
రోజ్, పుం రోజు : దినము. క్రిం ప్రతి దినము : నిత్యము.
రోజ్‌గార, పుం వృత్తి: వ్యవసాయము : వ్యాపారము.
రోజ్‌గారీ, పుం సౌదాగర వ్యాపారి.
రోజ్‌నామచా, పుం డైరీ.
రోజ్‌మర్రా, క్రిం ప్రతిదిన దైనికమగు : ప్రతిదినపు.
రోజా, పుం ఉపవాసము.
రోజానా, క్రిం నిత్యము : ప్రతిదినము.
రోజీ, స్త్రీం దినపు భోజనము : పూట తిండి : జీవితమును గడపుట కాధారము.
రోజీనా, పుం ప్రతిదినపు.
రోట, పుం లావు గోధుమరొట్టె.
రోటీ, స్త్రీం రొట్టె : భోజనము : వంట: —దాల చలనా జీవితము గడచుట.
రోడ్, పుం పెద్దకంకర :—అటకానా విఘ్నము కలుగజేయుట.
రోదన, పుం ఏడుపు.
రోదా, పుం అల్లెత్రాడు.
రోధన, పుం అడ్డంకి.
రోనా, అం ఏడ్చుట : దుఃఖించుట. పుం దుఃఖము : పీటనా విలపించుట.
రోపణ, పుం ఖడ్గా కరనా మొలవవేయుట : నిలుకడగ నిల్పుట.
రోపనా, సం మొలవవేయుట : నాటుట: నిలుకడగ నిల్పుట.
రోపనీ, స్త్రీం మొలవవేయుట: నాటుట: ఊడ్పు.
రోపిత, విం నాటబడిన; స్థాపింపబడిన.
రోబ, పుం ఆతంక ప్రభావము : పలుకుబడి : ప్రతాపము :—జమానా ప్రభావమును వ్యాపింపజేయుట :—దార విం తేజస్వియగు : ప్రభావశాలియగు :—మేఁ ఆనా భయపడి లొంగుట.
రోమ, పుం రోమము : చిద్రము:—హర్ష విం భయంకరమైన.
రోమపాద, పుం ఉన్ని వస్త్రము.
రోమాంచ, పుం భయము లేక సంతోషము వలన రోమములు నిక్క్ పొడుచుట.
రోయీ, పుం వెంట్రుక.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

రోర, స్త్రీం కోలాహల గోల: కోలాహలము.

రోరీ, స్త్రీం దే రోలీ.

రోలా, పు్ం కోలాహల కోలాహలము; అంట్లుతోమి వంటయింటి నలుకు పని.

రోలీ, స్త్రీం కుంకుమ.

రోషన, వి్ం ప్రదీప్త మండుచున్న; ప్రకాశించుచున్న; బహిరంగమైన.

రోషనచౌకీ, స్త్రీం సన్నాయి.

రోషన-దాన, పు్ం కిటికీ.

రోషన-దిమాగ, పు్ం తెలివిగలవాడు; నర్మము.

రోషనాఈ, స్త్రీం రోషనీ నీరా: ప్రకాశము.

రోషనీ, స్త్రీం ప్రకాశ వెల్గు; జ్ఞాన జ్యోతి.

రోహణ, పు్ం చఢాఈ ఎక్కుట.

రోహిత, వి్ం లోహిత ఎర్రనైన.

రోహీ, వి్ం చఢనేవాలా ఎక్కెడు.

రోహూ, స్త్రీం ఒకవిధమైన చేప.

రౌద్, స్త్రీం కాలరాత్రి భావము; గస్తీ; చుట్టు (round).

రౌందనా, స్ం మర్దించుట; కాలితో త్రొక్కుట; చావగొట్టుట.

రౌ, స్త్రీం చాల నదక; వేగము; నీటి ప్రవాహము.

రౌగాన, పు్ం దే రోగన.

రౌజన, పు్ం పగుడు; బీటు; గవాక్షము.

రౌజా, పు్ం బగీచా తోట; గొప్పసీరు లేక చక్రవర్తి మొ వారి గోరీల పైనకట్టు భవనము; సమాధి.

రౌతాఈ, స్త్రీం సర్దారీ సర్దారుగ మండుట.

రౌద్ర, వి్ం భయంకర భయంకరమైన.

రౌనక్, స్త్రీం కాంతి శోభ: అందము; —ఆఫ్రజా విరాజిల్లు; శోభించు.

రౌప్య, పు్ం వెండి. వి్ం వెండితోచేసిన.

రౌరవ, వి్ం డరావనా భయంకరమైన.

రౌలా, పు్ం హల్లా గోల: గలభా.

రౌషన, వి్ం దే రోషన.

ల

లంక, స్త్రీం కటి నడుము.

లఁగ, పు్ం లఁగఢాపన కుంటితనము.

లఁగఢా, వి్ం కుంటికాలువాడు.

లఁగఢానా, ఆ్ం కుంటుట.

లఁగర, పు్ం లంగరు; గుదికొయ్య: బీద వారికి నిశ్చిత సమయమున పంచి పెట్టబడు అన్నము: అట్లు పంచి పెట్టబడు చోటు.

లంగూర, పు్ం తోక; కొండముచ్చు.

లంగూల, పు్ం పూఛ తోక.

లంగోటీ, స్త్రీం కౌపీనము; గోచి.

లఁగోటియాయార, పు్ం బాల్యకాల మిత్త్రుడు.

లంఘన, పు్ం ఉపవాస ఉపవాసము; దాటుట.

లంఠ, వి్ం ఉజడ్డ మొరటువాడు.

లంతరానీ, స్త్రీం ఊరక లేని పోని గప్పాలు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

लपट, वि॰ व्यभिचारियగు ; కాముకుడగు.

लंबर, पु॰ నక్క.

लंबा, वि॰ పొడవైన ; విశాలమైన ; —होना వేడలిపోవుట.

लंबाई, स्त्री॰ } పొడవు.
लंबान पु॰ }

लऊक, पु॰ అవలేహ్యము ; చప్పరించు ఔషధము.

लकड़फोड़ा, पु॰ చెట్టుగొట్టు పిట్ట.

लकड़हारा, पु॰ అడవినుండి కట్టెలు కొట్టితెచ్చుకొని వాటిని అమ్మువాడు.

लकड़ी, स्त्री॰ కట్టె ; వంట చెరుకు ; లాటీ.

लक़ब, पु॰ उपाधि బిరుదము.

लक़लक़, पु॰ సారసపక్షి ; ఒకపక్షి ; वि॰ సన్నని ; క్షీణించిన.

लक़वा, पु॰ పక్షవాయువు.

लकीर, स्त्री॰ గీయ ; పంక్తి ; వరుస ; —का फ़क़ीर అర్థము తెలియక పోయినను మూఢముగ ప్రాచీన ఆచారము ననుసరించు వాడు ;— पीटना తెలియకుండ ప్రాచీన ఆచారమును పాటించుట.

लक्कड़, स्त्री॰ लक्कड़ी బెత్తము ; లాటీ.

लक्कड़, पु॰ लक्कर కొయ్యమొద్దు.

लक्षित, वि॰ निर्दिष्ट నిర్దేశింపబడిన ; చెప్పబడిన ; తెలుసుకొనబడిన.

लक्ष्य, पु॰ గురిపెట్టబడు వస్తువు ; కోరబడిన వస్తువు ; ఉద్దేశ్యము.

लखना, स॰ తెలిసి కొనుట ; ఊహించుట ; చూచుట.

लखपती, पु॰ లక్షధనము కలవాడు.

लख़लख़ा, पु॰ ఏదేని సుగంధము కల వస్తువు ; సంజీవిని.

लखाउ, पु॰ लक्षण ము ; గురుతు ; పరిచయము.

लखेदना, स॰ వెంబడించుట.

लखेरा, पु॰ లక్క-గాజులు చేయువాడు.

लखौटा, स्त्री॰ చందనాదులతో తయారైన అంగలేపము.

लग़्त, पु॰ ద్రుక్ష తుంప ; ముక్క.

लग, अव्य॰ तक వరకు ; సమీపము ; వద్దకు ; लिये కొరకు ; కై ;

लग़ाग़िश, स्त्री॰ జారుట ; పొరపాటు ;

लगन, स्त्री॰ ధ్యానము ; ప్రేమ ; లగ్నము.

लगना, अ॰ ప్రారంభమగుట ; లగ్నమగుట ; మొలచుట ; స్థలమున చేరుట ; అంటుకొనుట ; సరిగ సరిపోవుట ; ఖర్చగుట.

लगभग, क्रि॰ సుమారు ; రమారమి.

लगातार, क्रि॰ ఎడతెంపు లేక ; విరంతరము.

लगान, पु॰ భూమి పన్ను.

लगाना, स॰ మొలవ వేయుట ; కలుపుట ; చేర్చుట ; పూయుట ; ఖర్చు చేయుట ; కొట్టుట ; ప్రారంభించుట ; —बुझाना పోట్లాట పెట్టుట.

लग़ाम, स्त्री॰ కళ్లెము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

లగాయత, క్రి॰ వెంటతీసుకుని; నైతము; అవ్య॰ లగాయతు; చివర వరకు; పర్యంతము.

లగాలగీ, స్త్రీ॰ ప్రీతి ప్రేమ; సంబంధము.

లగావ, పు॰ సంబధము.

లగ్గా, పు॰ } పొడవైన వెదురు;
లగ్గీ, స్త్రీ॰ } దోటి; తెడ్డు (పడవ నడుపుట కుపయోగించునది.)

లగ్ఘడ్, పు॰ దేగ; ఒక విధమగు చిరుతపులి.

లగ్వియాత, స్త్రీ॰ వ్యర్థమైన లేక అశ్లీలమైనమాట.

లఘు, వి॰ త్వరగ; చిన్నని; చులకనయైన; దుర్బుద్ధైన;—చేతా పు॰ తుచ్ఛబుద్ధి కలవాడు; నీచుడు.

లఘుమతి, వి॰ తెలివి తక్కువ; మూర్ఖుడైన.

లఘుశంకా, స్త్రీ॰ మూత్రము.

లచక, స్త్రీ॰ వంగుట; వంపు.

లచకనా } అ॰ వంగుట.
లచనా }

లచకీలా, వి॰ తేలికగ వంగునట్టి స్వభావముగల.

లచర, వి॰ బలహీనమైన; పు॰ పాపము

లచీలా, వి॰ కోమలమైన.

లచ్ఛ, పు॰ వ్యాజ మెపము; గురి; లక్ష.

లచ్ఛన, పు॰ లక్షణ లక్షణము;

లచ్ఛా, పు॰ మూలవిచ్చ.

లచ్ఛేదార, వి॰ కర్ణమధురమగుమాటల వరుస; రుచిగల (సంభాషణ)

లజలజా, వి॰ జిగురుగానున్న.

లజాజత, స్త్రీ॰ జగడము; అత్యుక్తి.

లజాఖర, వి॰ ఎక్కువ సిగ్గుపడు.

లజానా, అ॰ సిగ్గు పడుట. స॰ సిగ్గు పడునట్లుచేయుట.

లజాన్, పు॰ ఒక విధమగు తీగ; దాకి నంతనే దీని ఆకులు ముడుచు కొనును.

లజీజ్, వి॰ స్వాదిష్ఠ రుచికరమైన.

లజీలా, వి॰ సిగ్గుపడు స్వభావము గల.

లజ్జ, పు॰ అవసరమైనది.

లజోడా } దే॰ లజీలా
లజోహ్ }

లజ్జత, స్త్రీ॰ స్వాద రుచి.

లట, స్త్రీ॰ వెంట్రుకల కుచ్చు; ముంగురులు; అగ్ని శిఖ;—జానా బల హీనుడగుట.

లటకనా, అ॰ ఊగుట; కింకర్తవ్య విమూఢుడై యుండుట.

లటకా, చాల నడత; పోకడ.

లటకానా, స॰ వ్రేలాడవేయుట.

లటకీలా, వి॰ ఊగుచున్న.

లటనా, అ॰ అలసిపడి పోవుట; వికలుడగుట; ఆసక్తిచెందిన వాడగుట.

లటపటా, వి॰ తొట్రుపాటు పడుచున్న; సరిగపోటీనుండి వెలువడని; తొట్రిలు(వాక్కు) ; శక్తిలేని.

లటపటానా, అ॰ తొట్రుపాటుపడుట; ఆసక్తిజెందుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

लट्टू, पुं० బొంగరము ; ఒక ఆట వస్తువు;—**होना** (ఒకరిపై) మోహమును చెందుట; ఆసక్తుడగుట.

लट्ठ, पुं० పెద్దలాఠీ ;—**बाज़** वि० కర్రసాము నేర్చిన ;—**मार** वि० కఠినపు పలుకులు పలుకు.

लट्ठा, पुं० **बल्ला** పెండెము ; వాసము ; కొయ్య స్తంభము.

लठैत, पुं० కర్రసాము తెలిసినవాడు.

लड़ंत, स्त्री० పోరాటము; కలియబడుట.

लड़, स्त्री० పంక్తి ; వరుస ; హారము.

लड़कई, स्त्री० బాల్యము ; అజ్ఞానము.

लड़कपन, पुं० పిల్లతనము ; బాల్యము.

लड़कौरी, वि० సంతానముతో నిండిన యొడిగల.

लड़खड़ाना, अ० తొట్రిలుట ; తొట్రుపాటుపడుట.

लड़ना, अ० పోరాడుట ; వాదము చేయుట ; సరిగ సరిపోవుట.

लड़ाका } वि० యోధుడైన ; పోరాటముచేయు.
लड़ाकू }

लड़ाना, स० పోరాడించుట ; డీకొనునట్లు చేయుట ; లక్ష్యములుచేర్చుట; మురిపము చేయుట.

लड़ी, स्त्री० పంక్తి ; సరము.

लड़ैता, वि० **लाड़ला** ప్రేమాస్పదుడైన ; ప్రియుడైన ; పోరాడునట్టి.

लढ़िया, स्त्री० ఎద్దుబండి.

लत, स्त्री० **बुरी आदत** దురలవాటు ; దుర్వ్యసనము

लतख़ोर } पुं० ఎప్పుడు తన్నులు తినువాడు ; నీచుడు.
लतख़ोरा }

लता, स्त्री० తీగ ; అందకత్తె ;—**कुँज** పొదరిల్లు.

लताड़ना, स० **रौंदना** కాలరాచుట ; ఇబ్బంది పెట్టుట.

लताफ़त, स्त्री० సౌకుమార్యము ; సూక్ష్మత ; రుచి ; శ్రేష్ఠత.

लतिका, स्त्री० చిన్నతీగ.

लतियल, वि० లంపటుడగు.

लतियाना, स० కాలత్రొక్కుట లేకరాచుట ; బాగకాలతన్నుట.

लतीफ़, वि० **मज़ेदार** రుచి కల్గించు.

लतीफ़ा, पुं० హాస్యరస పూర్ణమగు చిన్న కథ ; విచిత్రమగుమాట.

लत्ता, पुं० చినిగిన ప్రాతగుడ్డ.

लत्ती, स्त्री० తన్ను.

लथपथ, वि० తడిసిన.

लथेड़ना, स० బురదలో ముంచుట ; బురదయందు పొరలాడించుట ; ఓడించుట ; చీవాట్లు పెట్టుట.

लदना, अ० బరువు వేయబడుట ; కప్పబడుట ; చనిపోవుట.

लदुआ } पुं० బరువు మోయువాడు.
लद्दू }

लद्धड़, वि० **सुस्त** సోమరి.

लपक, स्त्री० **लपट** జ్వాల ; కాంతి ; వేగము.

लपकना, अ० వేగముగ నడుచుట ; ఉరుకుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

లపట, స్త్రీం జ్వాల ; నిప్పుచిచ్చు ; వేడెక్కినగాలి.

లపటనా, అం ధే లిపటనా.

లపలపానా, అం మెతక వస్తువులు ; ఇటునటు వంగుట ; కత్తిమెరయుట.

లపసీ, స్త్రీం కొంచెము నేతితోచేసిన హల్వా ; గంజి ; చిక్కగనుండు ద్రవ పదార్థము.

లపానా, స ం వంచుట.

లపేట, స్త్రీం చుట్టు ; చిక్కు ; మెలి ; తిరుగుడు.

లపేటనా, స ం నలువైపుల చుట్టుట ; చిక్కులో పడవైచుట ; చిక్కని ద్రవపదార్థము పూయుట.

లఫంగ } వి ం అవారా విషయలంప
లఫంగా } టుడగు ; కుమార్గమున పోవు.

లఫ్జ, పు ం శబ్ద మాట.

లఫ్జీ, వి ం కేవలము శబ్దములతోకూడిన ; శాబ్దికమైన.

లఫ్ఫాజ, వి ం గప్పాలు కొట్టు.

లబ పు ం ఓష్ఠ పెదవి.

లబడ్ ధోంధో, స్త్రీం లేని పోనిగోల ; గడబిడ ; అన్యాయము.

లబనీ, స్త్రీం చెట్టునకు కల్లుదిగుటకై కడ్డెదిముంత.

లబరేజ, వి ం కుత్తుక వరకునిండియున్న ; అంచులవరకు.

లబ-వ-లహజా, పు ం మాటలాడురీతి.

లబాధా, పు ం దూదిచొక్కా ; ఇదిచాల పొదవుగనుండి అన్ని దుస్తులపైన ధరింపబడును.

లబార, వి ం స్పష్ట అబద్ధమును చెప్పు.

లబారీ, స్త్రీం అబద్ధము చెప్పుట. వి ం అబద్ధము చెప్పు.

లబాలబ, క్రి ం కుత్తుక బంటి ; పెదవుల వరకు ; గట్టువరకు.

లబే-గోర } వి ం చావునకు సిద్ధముగా
లబే-జాన } నున్న.

లబేధా, పు ం లావుదుద్దుకర్ర.

లబేరీరీ, పు ం మధురమైన పెదవి.

లబ్ధ, వి ం పొందబడిన ; సంపాదింపబడిన.

లబ్ధ-ప్రతిష్ఠ, వి ం పేరు ప్రతిష్ఠలుకల.

లమహా, పు ం క్షణము ; కొంచెము ; కాలము.

లయ, పు ం లీనమగుట ; ప్రళయము.

లరజనా, అం కాంపనా కంపించుట ; కదలుట.

లరజా, పు ం వణకు ; భూకంపము ; చలిజ్వరము.

లరికాఫీ, స్త్రీం బాల్యము ; పిల్లతనము.

లరీ, స్త్రీం ధే లఫీ.

లలక, స్త్రీం తీవ్రమైన కోర్కె.

లలకనా, అం కోరుట ; కోర్కెతోనిండియుండుట.

లలకార, స్త్రీం పిలుపు. కయ్యమునకు రేపుటకై పిలుపు ; ఛాలెంజి.

లలకారనా, స ం కయ్యమునకు పిల్చుట ;

లలచనా, అం మోహము చెందుట ; పేరాశ చెందుట.

లలచానా, స ం ఆశ పెట్టుట. అం పేరాశ చెందుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ललचौहाँ, वि० आశతో నిండిన: అభిలాషగల.

ललन, पु० ప్రేమాస్పదుడగు బిడ్డడు; ఆట.

ललना, स्त्री० స్త్రీ.

लल, पु० ప్రియమైన బాలకుడు; ప్రియుడు.

ललाई, स्त्री० ఎఱదనము.

ललाट, पु० నొసలు: నొసటివాలు.

ललौहाँ, वि० ఎఱనైన.

लल्ला, पु० బిడ్డనికి ముద్దపప్పు పేరు.

लल्लोचप्पो, स्त्री० ఒకనిని సంతసింప చేయుటకై మాటాడు ముఖస్తుతి మాటలు.

लव, पु० లేశము: కొలదిమాత్రము.

लवण, पु० ఉప్పు.

लवन, पु० కోత (పంట): పొలమున పంటికోసినందులకిచ్చు ధాన్యపు కూలి.

लवर, पु० జ్వాల.

लवलीन, वि० तन्मय మగ్నుడైన.

लवलेश, पु० కొలది మాత్రము; కొలది పాటి సంసర్గము.

लवा, पु० పేలాలు: నానుబియ్యము: ఒక విధమగు చిన్న పిట్ట.

लवाज़मा, पु० आवश्यकमगु सामग्री

लवारा, पु० అవుదూడ.

लशकर, पु० फ़ौज సేన: సేనవిడియు శిబిరము: పడవయందు పని చేయు కళాసి: సిపాయి.

लस, पु० బిగురు: బంక.

लसना, स० అంటించుట. अ० శోభించుట: సొబగారుట.

लसलसा, वि० బిగురుగల.

लसी, स्त्री० ఆకర్షించు వస్తువు: ఆకర్షణము: లాభమువచ్చు యోగము.

लसीला, वि० బిగురుకల: అందమైన.

लस्सम-पस्सम, क्रि० మెల్ల మెల్లగ: ఎట్లేని.

लस्त, वि० శోభాయుక్తమైన: సొంపుగారునట్టి.

लस्सी, स्त्री० బిగురు: మజ్జిగ.

लहँगा, पु० పరికిణి: పావడ.

लहक, स्त्री० కాంతి: నిప్పుమంట: మెరుపు.

लहकना, अ० ఇటునటు చలించుట: గాలి వీచుట: అగ్నిజ్వాలలు లేచుట:

लहजा, पु० స్వరము.

लहज़ा, पु० క్షణము.

लहद, स्त्री० గోరీ.

लहन, स्त्री० స్వరము: ధ్వని.

लहनदार, पु० ఋణమిచ్చువాడు.

लहना, स० పొందుట.

लहमा, पु० निमेष క్షణము.

लहर, स्त्री० అల: ఉత్సాహపు పొంగు: ఆనందాతిరేకము:—दार वि० అలవలె గుండ్రగ పోవు.

लहरा, पु० అల: ఆనందము: ఉత్సాహము.

लहराना, अ० కంపించుట: అలలు

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

కొట్టుట; మనసు యుప్పొంగి యుండుట; రేగిమండుట; శోభించుట. స॰ ఇటు నటు కదలించుట.

लहरी, స్త్రీ ఆల.

लहलहा, వి॰ పైరువచ్చలో నిండిన; ఆనంద భరితమగు; బలసి ఆనంద ముగనుండు.

लहलहाना, అ॰ పైరు పచ్చతో నిండి యుండుట; వికసించి యుండుట.

लहसुन, పు॰ వెల్లుల్లిపాయ.

लहालोट, వి॰ నవ్వులో మునిగి తేలు; ఆనందభరితుడైన.

लहू, పు॰ స్నాన నెత్తురు:—पानी एक करना అధిక పరిశ్రమ చేయుట;—का घूँट पीना కోపమును అణచుకొనుట;—लहान होना రక్తములో మునిగిపోవుట.

लाँक, స్త్రీ నడుము.

लाँग, స్త్రీ కాఱ లాగు; గోచి (ధోవతి).

लांगूल, పు॰ పృష్ఠ తోక.

लाँघना, స॰ దాటుట.

लाँच, వి॰ శిక్షత లంచము.

लांछन, పు॰ కళంక చిహ్నము; గురుతు; ద్రోహము.

ला, ఉప॰ బిన లేక. రహితమగు అను యర్థమున వాడబడును.

ला-इलाज़, వి॰ ఏవిధమైన వైద్యము చేయ వీలులేని; ఉపాయములేని.

लाई, స్త్రీ పేలాలు; నింద; కొందెము.

लाक्षा, వి॰ लाख లక్క.

लाख, వి॰ లక్ష. స్త్రీ॰ లక్క.

लाखिराज, వి॰ పన్ను నివ్వనక్కరలేని భూమి.

लाग, స్త్రీ॰ లగావ సంపర్కము; ప్రీతి; పోటీ; శత్రుత్వము.

लागडाँट, స్త్రీ॰ प्रतिस्पर्धा పోటీ; శత్రుత్వము.

लागत, స్త్రీ॰ ఏదేని తయ్యారు చేయుటకు గానుపట్టు ఖర్చు.

लाग़र, వి॰ బలహీనమైన.

लाग़री, స్త్రీ॰ బలహీనత.

लागू, వి॰ అన్వయించిన; సరిపోవు:—करना జారి చేయుట:—होना జారీయగుట; వర్తించుట.

लाघव, పు॰ కమి లోపము; చేతినేర్పు: క్రి॰ చాకచక్యముగ; నేర్పుగల.

लाचार, వి॰ विवश గత్యంతరము లేని; విధిలేని.

लाचारी, స్త్రీ॰ గత్యంతరము లేమి.

लाज, స్త్రీ॰ సిగ్గు:—रखना గౌరవము కాపాడుట.

लाजवाब, వి॰ ఖేజోడ సాటిలేని: జవాబులేని.

लाज़िम } వి॰ ఆవశ్యకమైన; జరిగి
लाज़िमी } తీరవలసిన.

लाट, పు॰ గవర్నరు. స్త్రీ॰ లాపై ఎత్తుగ నుండు స్తంభము:—ज़ंगी యుద్ధములో సైన్యాధికారి:—साहब గవర్నరు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

లాఠీ, స్త్రీం కర్ర : కట్టె :—चलना కట్టెలతో కొట్టుకొనుట.

లాడ్, పుం प्यार ప్రేమ ; మురిపము.

లాడ్‌లా, విం प्यारा ప్రియమగు.

లాత, స్త్రీం పైర్ కాలిదెబ్బ ; కాలు.

లాద్, స్త్రీం బరువు వేయుట ; పొత్తి కడుపు : ప్రేగులు.

లాదనా, సం ఏదేని వస్తువుపై అనేక వస్తువులనుంచుట ; బరువు వేసి కట్టుట.

లాధీ, స్త్రీం గాడిద పైచాకలివాడు వేయు బట్టలమూట.

లానత, స్త్రీం धिक्कार తిరస్కారము : చీవాట్లు.

లానా, అం కొనివచ్చుట. తెచ్చుట.

లా-పతా, విం జాడలేకుండ పోయిన ; అదృశ్యమై పోయిన.

లాపర్వా } విం बेफिक्र నిశ్చింతకల ;
లాపర్వాహ } చింత లేని ; నిర్లక్ష్య భావముకల.

లాపర్వాహీ, స్త్రీం నిర్లక్ష్యము.

లాఫ్, స్త్రీం గప్పాలు కొట్టు.

లామ, పుం సేన ; గుంపు.

లామ-ఝామ, పుం తిట్టు ; నింద ; బూతు కూతలు.

లాయక్, విం उचित తగిన ; యోగ్యత కల ; సమర్థుడైన.

లార, స్త్రీం ఉమ్మి ; చొంగ.

లాల, పుం మాణిక్యము ; ప్రియమైన బిడ్డ. విం ఏర్రని :—पीले होना కోపము కల్గుట :—मिर्च స్త్రీం ఎండు మిరపకాయ.

లాలచ, పుం లోభము ; లోలుపత్వము.

లాలచీ, విం లోభియైన.

లాలటేన, స్త్రీం లాంతరు.

లాలన, పుం प्यार లాలనము ; మురిపము :—पालन పోషణ ; పెంపకము.

లాల-బుఝక్కడ్, పుం మాటకు ఊహతో అర్థమును కల్పించువాడు ; సర్వము తెలిసినట్లు నటించువాడు.

లాలసా, స్త్రీం అభిలాష ; ఔత్సుక్యము.

లాలా, పుం గౌరవమును సూచించి ఒక సంబోధనము ; మహాశయుడు.

లాలాయిత, విం నోటనీరూరిన ; ఉవ్విళ్లూరు.

లాలిత, విం లాలన చేయబడిన ; ప్రియమైన.

లాలిత్య, పుం सरसता సౌందర్యము ; కోమలత.

లాలిమా, స్త్రీం ललाई ఎరుపు.

లాలీ, స్త్రీం ఎరుపు ; గౌరవము.

లాలే, పుం అభిలాష ; లాలస. किसी चीज़, के लाले पड़ना ఏదేని వస్తువునకై మక్కువ కొనుట లేక దేవురించుట.

లావణ్య, పుం ఉప్పనితనము ; మిక్కిలి ఆందము.

లావనీ, స్త్రీం పాట పాడు దరువులలో నొకటి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

लाव-लश्कर, पुं० सैन्यमु दानि सामानु.

लावल्द, वि० निःसंतान संतानमु लेनि.

लावा, पुं० ओक पिट्ट; पेलालु.

ला-वारिस, वि० उत्तराधिकारि लेक वारसुलु लेनि.

लाश, स्त्री० शव शवमु.

लासा, पुं० जिगुरु; अंटु कोनु पदार्थमु.

ला-सानी, वि० पोजोड़ साटिलेनि.

लास्य, पुं० स्त्री प्रधानमुग नुंडु नृत्यमु.

लाह, स्त्री० लक्क; कांति; मेरुगु.

लाहौलवलाक्वत, पुं० ईश्वरुनि कंटे मिंचिन मरियोक शक्ति लेदु. दीनिनि भूत प्रेतादुलनु पारदोलुटकु, ऐवगिंपु चूपुटकु वाक्य प्रारंभमुन व्यवहरिंतुरु.

लिंग, पुं० चिह्नमु; शिश्नमु.

लिक्खाड़, पुं० अमितमुग व्रायुवाडु; गొप्प ग्रंथकर्त (व्यंग्यमुन).

लिखना, सं० व्रायुट; चित्रिंचुट.

लिखाई, स्त्री० लेख; व्रात; व्रातकूलि.

लिखाना, सं० व्रायिंचुट; चित्रिंपिंचुट.

लिखापढ़ी, स्त्री० उत्तरप्रत्युत्तरमुलु. व्रातकोतलु.

लिखावट, स्त्री० व्रात; पद्धति.

लिखित, वि० व्रायबडिन.

लिटाना, सं० परुंड बेट्टुट.

लिट्टी, पुं० पेनमु मीद कालुकुंड निप्पुमीदनें कालुबडुलावुरोट्टे.

लिपटना, अं० अंटुकोनुट; कौगलिंचुकोनुट; ऐदेनियनिलो हृदय पूर्वकमुग मग्नमगुट.

लिपाना, सं० अलिकिंचुट.

लिपाई, स्त्री० अलुकुट; अलिकिनंदुकगु कूलि.

लिपि, स्त्री० व्रालु; अक्षरमुलु गुरुतु.

लिप्त, वि० चक्कगा लीनुडैन; अंटिपेट्टुकुनियुन्न; अलुकबडिन.

लिप्सा, स्त्री० लोभमु; अभिलाष.

लिफ़ाफ़ा, पुं० कवरु; पैकप्पु; पै आडंबरमु.

लिबास, पुं० पोशाक उडुपु; दुस्तुलु.

लियाक़त, स्त्री० सामर्थ्यमु; योग्यत.

लिल्लाह, क्रि० भगवंतुनिपेर; ईश्वरुनि कोरकु.

लिवा लाना, अं० कूड तीसुकुवच्चुट.

लिहाज़, पुं० ध्यानमु; आलोचन; आदरमु; संकोचमु; निग्गु; पक्षपातमु.

लिहाज़ा, क्रि० इंदु कोरकु; इंदुवलन.

लिहाड़ा, वि० नीचमैन; वंकिरावि; चेड्ड.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

लिहाड़ी, स्त्री० ఎగతాళి ; నింద.

लिहाफ़, पु० పెద్దపరుపు (ముఖ్యముగ కప్పుకొనుట కుపయోగించునది).

लीक, स्त्री० గీత; లోతుగ నేర్పడినలేఖ; మర్యాద ; లోక నియమము; ఆచారము; పేరు;—पीटना వచ్చుచున్న ఆచారము ననుసరించియే నడచుట.

लीख, स्त्री० పేనుగ్రుడ్డు ; చీరపోతు.

लीचड़, वि० పనికిరాని ; సోమరి ; అంటుకొనునట్టి.

लीची, स्त्री० ఒక విధమగు తియ్యని పండుగల వృక్షము.

लीद, स्त्री० లద్దె.

लीन, वि० తత్పరుడైన; మునిగిన.

लीपना, स० లేపనము చేయుట; అలుకుట.

लीलना, स० మ్రింగివేయుట.

लुंज, वि० కాలు చేతులు లేని ; మొండి చేతులుకాళ్లుగల.

लुंड, पु० दे० रुँड.

लुंडा, वि० कबंध తలలేని

लुआग, पु० మండుచుండుకొరవి.

लुआब, पु० జిగరుగనుండుగుజ్జు.

लुक, पु० వార్నిషు ; నిప్పుజ్వాల.

लुकना, अ० छिपना దాగుట.

लुक़मा, पु० ग्रास ముద్ద.

लुग़त, स्त्री० భాష ; నిఘంటువు ; కోశము ; వాడుకలో లేని శబ్దము.

लुगाई, स्त्री० स्त्री ఆడుది.

लुग़ात, स्त्री० (लुग़त का बहु०) నిఘంటువులు.

लुटना, अ० కొల్ల గొట్ట బడుట ; నష్టపడుట.

लुटिया, स्त्री० చిన్నచెంబు.

लुटेरा, पु० కొల్లగొట్టువాడు.

लुठना, अ० భూమిపై దొరలుట.

लुड़कना, अ० దొరలుట.

लुत्फ़, पु० मज़ा దయ ; ఆనందము ; సొంపు ; స్వారస్యము.

लुत्फ़ी, वि० దత్తు తీసికొనిన.

लुनना, स० పైరు కోయుట ; తొలగించుట.

लुनेरा, पु० పైరుకోయువాడు.

लुप्त, वि० మరుగుపడిన ; దాగిన.

लुभाना, अ० మోహితుడగుట ; ఆశపడుట. स० ఆశపెట్టుట ; మోహితుని చేయుట.

लुरकी, स्त्री० లోలాకు.

लुहार, पु० కమ్మరి.

लू, स्त्री० వడగాలి ; గాడ్పు.

लूका, पु० అగ్నిజ్వాల.

लूट, स्त्री० లూటి ; కొల్లగొట్ట బడినది ; దోపిడి.

लूटना, स० కొల్ల గొట్టుట ; మోసము చేయుట.

लूला, वि० అసమర్థుడైన ; మొండి చేతులుగల.

लेंहड़ } पु० झुंड़ గుంపు ; మంద ;
लेंहड़ा } పంక్తి.

लेई, स्त्री० లేహ్యము ; జిగురునకై యుడుకబెట్టిన పిండి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

లేఖ, పు॰ వ్యాసము.
లేఖక, పు॰ వ్రాయువాడు; గ్రంథకర్త.
లేఖనీ, స్త్రీ॰ కలమ, పేనా; కలము.
లేఖా, పు॰ హిసాబ, లెఖ్ఖ; అంచనా; ఊహ.
లేఖికా, స్త్రీ॰ గ్రంథకర్త్రి; వ్రాయునది.
లేఖ్‌నమ, స్త్రీ॰ ఒక విధమగు వ్యాయామము చేయుట కుపయోగించు పనిముట్టు.
లేఖనా, అ॰ పరుండుట; చనిపోవుట.
లేన, పు॰ తీసుకొనుట; రావలసిన పైకము.
లేనదేన, పు॰ ఋణము ఇచ్చుట తీసుకొనుట; వడ్డీవ్యాపారము.
లేనా, స॰ తీసుకొనుట; ఆఁఖే హాథోం లేనా వ్యంగముగా అవమాన పరచుట.
లేప, పు॰ పూయుటకు ఉపయోగించు పదార్థము; పూత; లేపము.
లేపనా, స॰ పూయుట.
లేమ్వా, పు॰ ఖఛ్ఛా దూడ.
లేవ, పు॰ దేం లేప.
లేవా, వి॰ తీసుకునువాడు. నామ లేనా పేరు తలచువాడు.
లేవాదేఁ, స్త్రీ॰ లేనదేన ఆదాన ప్రదానము; ఇచ్చిపుచ్చుకొనుట.
లేశ, పు॰ లేశమాత్రము; కొలది.
లేసనా, స॰ జలానా, మండించుట; అంటించుట; కొండెములు చెప్పుట.
లేహాజా, క్రి॰ ఇసలిఏ కాన; ఇందువలన; ఈ కారణమున.
లైస, వి॰ తైయార సంసిద్ధమైన.
లోందా, పు॰ ముద్దగచేయబడిన ద్రవ పదార్థము.
లోఁఢీ, స్త్రీ॰ కాంతి; దీప్తి.
లోఢనా, స॰ పైనుండి క్రిందికి పడకముందే పట్టు కొనుట; మధ్యలో పట్టుకొనుట.
లోకసంగ్రహ, పు॰ ప్రపంచపు జనులనందరిని సంతోష పెట్టుట; అందరికి మేలుచేయుట.
లోకోత్తర, వి॰ ఇహలోకమందలి పదార్థములకంటె శ్రేష్ఠమైన; అలౌకిక మైన.
లోఖర, స్త్రీ॰ మంగలివాని పనిముట్టు.
లోగ, పు॰ జన మనుష్యులు.
లోచ, స్త్రీ॰ లచక సొబగు; కోమలత్వము; కోర్కి.
లోచన, పు॰ ఆంఖ కన్ను.
లోటనా, అ॰ దొర లాడుట; ముద్దు దగుట; పరుండుట.
లోటా, పు॰ చెంబు.
లోటియా, స్త్రీ॰ చిన్న చెంబు.
లోఢనా, స॰ చున్నా త్రుంచుట; ప్రతినుండి విత్తులు వేరు చేయుట.
లోఢా, పు॰ (పచ్చడి) నూరుబండ లేక రాయి.
లోథ, లోథీ } స్త్రీ॰ లాశ, శవము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

లోన, పు॥ నమక ఉప్పు ; సౌందర్యము : —మిర్చే లగానా గోరంత దానిని కొండంతలుగా జెప్పుట.

లోనా, వి॥ ఉప్పని ; అందమైన. పు॥ చౌటిమట్టి.

లోనియా, పు॥ ఉప్పువ్యాపారము చేయు జాతి విశేషము.

లోనీ, స్త్రీ॥ ఒక విధమగు శాకము ; ఒక విధమగు చౌడుమట్టి.

లోప, పు॥ నాశనము ; లేమి ; దాగుట.

లోబాన, పు॥ సాంబ్రాణివంటి మంచి వాసనగల చెట్టుజిగురు ; పాలమడ్డి.

లోబియా, పు॥ అలచందకాయ ; బొబ్బర.

లోమ, పు॥ రోమ వెంట్రుక ; గుంట నక్క.

లోమడీ, స్త్రీ॥ గుంటనక్క.

లోమహర్షణ, వి॥ మిక్కిలి భయానకమైన ; గగురు పొడుచునంత భయంకరమైన.

లోయన, పు॥ ఖోఖ కన్ను.

లోరీ, స్త్రీ॥ జోలపాట.

లోల, వి॥ చలించుచున్న ; క్షణభంగురమైన.

లోలుప, వి॥ లాలచీ ఆశగల ; పరమయుక్కంఠగల.

లోష్ట, పు॥ ఢెలా మట్టి పెళ్ల ; గెడ్డ.

లోహ, పు॥ ఇనుము.

లోహసార, పు॥ ఉక్కు ; ఉక్కు గొలుసు.

లోహా, పు॥ ఇనుము ; అస్త్రము ; ఆయుధము. వి॥ అమితకఠినమైన.

లోహార, పు॥ కమ్మరి.

లోహిత, వి॥ లాల ఎఱని.

లోహ్ల, పు॥ దేం లహ్ల.

లౌ, అవ్యం॥ వరకు ; పర్యంతము ; సమానముగ ; పాటిగ.

లౌంకనా, అం॥ కన్పించుట ; మెరయుట.

లౌంగ, పు॥ లవంగపు మొగ్గ.

లౌండా, పు॥ బాలకుడు ; అందకాడగు బాలుడు.

లౌండీ, స్త్రీ॥ దాసి.

లౌ, స్త్రీ॥ అగ్నిజ్వాల ; ప్రేమ ; కోర్కి.

లౌకనా, అం॥ దూరమునుండి కనపడుట.

లౌకీ, స్త్రీ॥ సొరకాయ.

లౌటనా, అం॥ తిరిగి వచ్చుట.

లౌటఫేర, పు॥ తారుమారు.

లౌటఫేర, స॥ త్రిప్పివైచుట ; వాపసు చేయుట.

లౌన, పు॥ నమక ఉప్పు.

లౌస, పు॥ సంపర్కము ; కలయిక ; సంబంధము.

లౌహ, పు॥ ఇనుము.

వ

వంక, వి॥ డొక్క వంకర.

వంచన, వి॥ ధగ మోసకాడు.

వంచనా, స్త్రీ॥ ధోఖా మోసము.

వంచిత, స్త్రీ॥ మోసగింపబడిన ; వేరు చేయబడిన.

వందనవార, స్త్రీ॥ తోరణము.

వందనా, స్త్రీ॥ స్తుతి ; నమస్కారము.

వందనీయ, వి॥ నమస్కరింపదగిన ;

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

వందిత, వి॰ స్తుత్య గౌరవింపదగిన.
వందీజన, పు॰ వంది మాగధులు.
వంద్య, వి॰ నమస్కరింపదగిన.
వంధ్యా, స్త్రీ॰ గొడ్డురాలు.
వంశ, పు॰ కులము; వెదురు.
వంశీ, స్త్రీ॰ పిల్లనగ్రోవి.
వ, అవ్య॰ ఔర మరియు.
వక్అత, స్త్రీ॰ బలము; ఎత్తు; విశ్వాసము; విలువ.
వక్ఫియత, స్త్రీ॰ దే॰ వాక్ఫియత.
వక్ఫాయా, పు॰ దే॰ ఖాక్ఫయా.
వకాలత, స్త్రీ॰ వకీలు పని.
వకుల, పు॰ పొగడ చెట్టు.
వక్ఖా, పు॰ సంభవము.
వక్ఫ, పు॰ జ్ఞాన తెలివి.
వక్ఫ్, పు॰ సమయము; మరణకాలము; ఆదను.
వక్ఫన్-ఫ-వక్ఫన, క్రి॰ అప్పుడప్పుడు; సమయమునకు.
వక్తవ్య, వి॰ చెప్పదగినది. పు॰ చెప్పువాడు.
వక్తా, పు॰ ఉపన్యసించగల శక్తిగల వాడు; చెప్పువాడు.
వక్తృతా, స్త్రీ॰ ఉపన్యాసము; వక్తృత్వము.
వక్ఫ, పు॰ ధర్మార్థము దాన మొసంగబడిన భూమి; ధర్మార్థ మొసంగిన దానము.
వక్ఫా, పు॰ మోహలత అవధి; అవకాశము.
వక్ర, వి॰ దే॰ వంకరయగు:—గామి వంకర మార్గమున నడుచువాడు:—దృష్టి కోపపుచూపు; వంకరచూపు.
వక్ష, పు॰ ఛాతి రొమ్ము.
వగైరహ, అవ్య॰ మొదలైనవి; వగైరాలు.
వచన, పు॰ వాణి; మాట; ప్రతిజ్ఞ.
వజ్ఞన, పు॰ తూల బరువు; మర్యాద; గౌరవము:—దార బరువైన.
వజ్ఞనీ, వి॰ భారీ చాల బరువైన.
వజహ, స్త్రీ॰ కారణము.
వజ్ఞా, స్త్రీ॰ నిర్మాణము; నడత; ఆకృతి; తీనివేత; ముజరా:—దార వి॰ దర్పసీయుడైన:—దారీ, స్త్రీ॰ ఫాషను; అలంకరించుటయందలి యుత్తమ పద్ధతి.
వజ్ఞారత, స్త్రీ॰ వజీరీ మంత్రిపని; వజీరు కార్యాలయము; ప్రసిద్ధము; కార్యసిద్ధి.
వజాహత, స్త్రీ॰ సౌందర్యము; ప్రతిష్ఠ.
వజ్ఞాహత, స్త్రీ॰ స్పష్టము.
వజ్ఞీఫ, వి॰ సీదమైన.
వజీఫా, పు॰ వృత్తి విద్యార్థులు విద్వాంసులు మొ. గౌరవ వేతనము.
వజీర్, పు॰ మంత్రి.
వజీరీ, స్త్రీ॰ మంత్రి పదవి.
వజీరే-ఆజమ, పు॰ ప్రధానామాత్యుడు; ప్రధానమంత్రి.
వజ్ఞ్, పు॰ నమాజు చేయుటకు పూర్వము కాలుచేతులు మొ. కడుగుకొనుట.
వజూద, పు॰ ఉనికి; శరీరము; కార్యసిద్ధి; ప్రసిద్ధము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

వజ్రహాత, క్షీం కారణముల సమూహము.

వజ్ర, పుం వజ్రాయుధము; పిడుగు; మెరుము; వజ్రము. విం వజ్రము వలె కఠినమైన.

వజ్రద్, పుం చింతావస్థ; దుఃఖావస్థ; స్థితి

వట, పుం మర్రిచెట్టు.

వటిక } క్షీం గోలి గుండ్రముగ
వటీ } చేసిన మాత్ర.

వటు } పుం బ్రహ్మచారి బాలకుడు;
వటుక } బ్రహ్మచారి.

వణిక్, పుం వనియా వ్యాపారి.

వతన, పుం జన్మభూమి.

వతీరా, పుం రీతి అలవాటు; ఆచారము.

వత్, క్రిం సమానమైన.

వత్స, పుం ఆవుదూడ బిడ్డ; దూడ.

వత్సర, పుం వర్ష సంవత్సరము.

వత్సల, విం సంతానముపై ప్రేమకల.

వదన, పుం ముఖము.

వదాన్య, విం దానియైన; తియ్యగాపలుకు.

వధక, పుం హంతకుడు; చంపువాడు.

వధూ; క్షీం కొడలిహన, క్రొత్తకోడలు; వధువు.

వధ్య, విం చంపదగిన.

వన, పుం అడవి; తోట:—చర పుం అడవియందు తిరుగువాడు.

వనస్పతి, క్షీం పెద్ద వృక్షము.

వనిత, క్షీం మక్కువగల స్త్రీ; ప్రియతమ.

వన్య, విం జంగలి అడవికి సంబంధించిన.

వపన, పుం క్షురకర్మ; విత్తునాట.

వపు, పుం అందమగు శరీరము.

వఫా, క్షీం ప్రతిజ్ఞను పూర్తిచేయుట; మొగ మోటమి:—దార విం సచ్చా విశ్వాస పాత్రుడగు:—దారీ క్షీం సచ్చాఈ నమ్మకము.

వఫాత, క్షీం మృత్యువు.

వఫ్దార, విం మిక్కిలి; బలాత్కారము.

వఫ్దార్, పుం ప్రతినిధి.

వబా, క్షీం మహామారి అంటువ్యాధి; కలరా మొ.

వబాల, పుం భార భారము; ఆపద.

వమన, పుం వాంతి; దోకు.

వయ, క్షీం అవస్థా ఈడు.

వయస్క, విం వయస్సు వచ్చిన.

వరంచ, అవ్యం బల్కి ఇదికాదు కాని మరి; కాని; మీదుమిక్కిలి.

వర, పుం వరము; వరుడు; పతి. విం శ్రేష్ఠ ఉత్తమురగు.

వరక్, పుం కాగితపు పుట; ఆకు; రేకు.

వరగలానా, సం మోసగించుట; రెచ్చగొట్టుట.

వరజిశ, క్షీం కసరత వ్యాయామము.

వరణ, పుం ఎన్నుకొనుట; వరుని వరించుట.

వరదీ, క్షీం ఒక విభాగమునకు చెందిన వారందరు ధరించు సమానమగు యుడుపు విశేషము (యూనిపారము).

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

వరన్, అవ్యం ఇం తే కా దు ; మీదు మిక్కి-లి.

వరనా, అవ్యం లేనిచో ; అట్లుకానిచో.

వరాసత, స్త్రీం ఉ త్త రా ధి కా రము ; మిరాశి ; ఉత్తరాధికారమున లభించు సంపద.

వరాహ, పుం పంది.

వరేణ్య, విం ప్రధాన పూజ్యుడైన.

వర్క్, పుం దే॰ వరక్.

వర్గ, పుం శ్రేణి అధ్యాయము ; చదరము ; తరగతి ; ఒకే విధమగు అనేక వస్తువులగుంపు.

వర్గఫల, పుం చదరపు కొలత.

వర్ఘాలానా, సం దే॰ బరఘాలానా.

వర్జన, పుం త్యాగ నిషేధము ; వదలుట.

వర్జిత, విం నిషిద్ధ విడువబడిన ; చేయకూడని.

వర్ణ పుం రంగు ; జాతి ; భేదము ; అక్షరము.

వర్ణన, పుం చిత్రణము ; వర్ణన ; ప్రశంస.

వర్తన, పుం బరతావ నడవడి ; త్రిప్పుట.

వర్తుల, విం గోల గుండ్రమగు.

వర్ధీ, స్త్రీం దే॰ వరధీ.

వర్ధన, పుం వృద్ధి ; తరిమెన పట్టుట ; కోయుట.

వర్నా, అవ్యం దే॰ వరనా.

వర్మ, పుం కవచము.

వర్ష, పుం సాల సంవత్సరము ;—గాఁఠ స్త్రీం పుట్టిన దినమున చేయబడు వేడుక.

వర్షా, స్త్రీం వానకాలము ; వాన.

వలయ, పుం గుండ్రము ; చుట్టు ; కంకణము.

వలయిత, విం చుట్టబడిన ; గుండ్రని.

వలవలా, పుం ఆవేశ ఆ వే శ ము ; ఉత్సాహము.

వలి, పుం లఘీర రేఖ ; పం క్తి.

వలీ, స్త్రీం శ్రేణి ; గీత ; పం క్తి.

వలీ, పుం యజమానుడు ; ప్రభువు ; ఫకీరు.

వలీఅహద, పుం యువరాజ యువరాజు.

వల్కల, పుం చెట్టుపట్ట ; నారచీర.

వల్ద, పుం పుత్రుడు.

వల్దియత, స్త్రీం తండ్రి పే రు ప రి చ యము.

వల్మీక, పుం పుట్ట.

వల్లరి
వల్లరీ } స్త్రీం లతా తీగ.

వల్లాహ, అవ్యం సచముచ దేవునియాన ; నిజముగ.

వల్లిక
వల్లి } స్త్రీం లతా తీగ.

వశంవద, విం వశవర్తీ వ శ ము న ం దుండు ; దానుడగు.

వశ, పుం అధికారము ; సామర్థ్యము ;—వర్తీ అధీనమందున్న.

వశీభూత, విం వశమైన ; చేజిక్కిన.

వశ్య, క్లిం వశమునందుండు. పుం సేవకుడు.

వశ్యతా, స్త్రీం ఆధీనత ; పరాధీనత.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

వసభత, స్త్రీ० శక్తి సామర్థ్యము; విస్తీర్ణము.

వసన, పు० వజ్రము.

వసవాస, పు० భ్రమ భ్రమ; మోసము.

వసీక్రా, పు० తనబంధువులకుగాని, ఏదేని ధర్మకార్యమునకుగాని వచ్చు వడ్డి వినియోగింపవలసినదిగా ఎవరేని ప్రభుత్వకోశాగారమున సమకూర్చియుంచు ధనము.

వసీయత, స్త్రీ० / వసీయతనామా, పు० } వీలునామా; మరణశాసనము.

వసీలా, పు० జరియా సంబంధము: సహాయము.

వసుంధరా / వసుధా } స్త్రీ० పృథ్వీ భూమి.

వస్తక్, పు० దృఢము; విశ్వాసము; పరిశ్రమ:

వస్తీ, స్త్రీ० ప్రాప్తి వసూలు చేసుకొనుట; పొందుట.

వస్తుతः అవ్య० సచముచ వాస్తవముగ; నిజమునకు.

వస్ఫ, పు० పొగడ్త; గుణము.

వస్ల, పు० రెండు వస్తువుల కూడిక; కలయిక; సంయోగము; మృత్యువు.

వహదత, స్త్రీ० ఒకటి; ఒంటరితనము.

వహన, పు० ఢోనా మోయుట.

వహమ, పు० పొరపాటు అభిప్రాయము; లేనిపోనిసందియము; భ్రమ.

వహమీ, వి० వృథా సందేహముపలన నుత్పన్నమైన; లేని పోని సందేహము పెట్టుకొను.

వహసత, స్త్రీ० జంగలీపన అనాగరికత; పిచ్చ.

వహశీ, వి० జంగలీ అనాగరికుడగు; అడవికి సంబంధించిన.

వహ్ని, పు० ఆగ అగ్ని.

వహీద, పు० సాటిలేని; నిరుపమానమైన.

వాంఛనీయ, వి० కోరదగిన.

వాంఛా, స్త్రీ० ఇచ్ఛా కోరిక.

వాంఛిత, వి० చాహా హుఆ కోరబడిన; కోరిన.

వా, అవ్య० యా లేక.

వాఇజ్, పు० మంచి ఉపదేశములనిచ్చువాడు.

వాఖ్ఈ, వి० సచ నిజమైన. క్రి० సచముచ యథార్థముగ.

వాఖ్ఫియత, స్త్రీ० పరిజ్ఞానము; ఎరుక; పరిచయము.

వాఖ్యా పు० ఘటనా సంగతి; జరిగినది:—నవీస్ విలేఖరి; రిపోర్టరు.

వాఖ్ఫిఖ్, వి० జానకార తెలిసినటువంటి.

వాగీశ, పు० బ్రహ్మ; కవి.

వాగ్జాల, పు० మాటల ఆడంబరము.

వాగ్మీ, పు० మాటకారి.

వాఙ్మయ, పు० సారస్వతము; సాహిత్యము.

వాచక, వి० కహనేవాలా సూచించు; చదువువాడు. పు० పేరు; సంజ్ఞ.

వాచన, పు० చదువుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

వాచనాలయ, పు॥ గ్రంథాలయము.

వాచా, స్త్రీ॥ వాక్కు-; వాక్యము; శబ్దము.

వాచాల, వి॥ ప్రేలుడు స్వభావముకల; —తా మాట నేర్పు.

వాజ్ఞ, పు॥ ఉపదేశ మతబోధకైనయుప న్యాసము.

వాజిబ, వి॥ తగిన; ఉచితమైన; —ఉల్ల అదా ఇవ్వ తగిన; తీర్చ తగిన.

వాజ్ఞిబీ, వి॥ తగిన; ఉచితమైన పు॥ ప్రతిమానము లభించు బత్తెము.

వాజీ, పు॥ గుర్రము.

వాట, పు॥ రాస్తా బాట; భవనము.

వాటిక, స్త్రీ॥ బాగ తోట.

వాణిజ్య, స్త్రీ॥ వ్యాపారము.

వాత, పు॥ గాలి:—చక్ర పు॥ బబ్బర సుడిగాలి.

వాతాయన, పు॥ చిన్నకిటికి.

వాతుల, పు॥ ఉన్మత్త పిచ్చివాడు.

వాద, పు॥ తర్క వాదము; చర్చ.

వాదా, పు॥ ప్రతిజ్ఞ; మాట:—శిక్కని అన్నమాటను తొలగుట.

వాదీ, ముద్దై పిల్యాదు చేయువాడు; వాది.

వాపస, వి॥ తిరిగి వచ్చిన:—ఆనా తిరిగివచ్చుట.

వాపసీ, వి॥ త్రిప్పివేయు; మరల వచ్చు; తిరిగివచ్చు.

వాపికా } స్త్రీ॥ చిన్నబావి.
వాపీ }

వామ, వి॥ బాయీ వంకర; ఎడమ వైపునకు సంబంధించిన; ప్రతి కూలమైన.

వామన, వి॥ బౌనా పొట్టివాడు.

వామా, స్త్రీ॥ స్త్రీ.

వారంవార, క్రి॥ దే॥ బారంబార.

వార, పు॥ ద్వారము; సారి; దెబ్బ; ఆక్రమణము:—కరనా ఆక్రమిం చుట.

వారణ, పు॥ ఠకావట ఆర్డంకి.

వారపాత, స్త్రీ॥ దుర్ఘటనా కొట్లాట; సం గతి సందర్భము.

వారనా, స॥ నిశ్చావర కరనా సంపూర్ణ ముగ త్యజించుట; ఆర్పించుట.

వారదార, పు॥ అంత తుది; నది మొ. వాని యీదరి యీదరి. క్రి॥ ఈ గట్టునుండి యా గట్టువరకు.

వారాన్యారా, పు॥ ఫైసలా నిర్ణయము; తీర్పు.

వారి, పు॥ పానీ నీరు.

వారిజ, పు॥ కమలము.

వారిద } పు॥ మేఘము.
వారిధర }

వారిధి, పు॥ సముద్రము.

వారిస, పు॥ దాయాద ఉత్తరాధికారి.

వారుణీ, స్త్రీ॥ శరాబ మదిర; సారా యము.

వార్షిక, వి॥ సాలానా ప్రతివత్సరము వచ్చునట్టి.

వాల్‌దేన, పు॥ తల్లితండ్రులు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

వాలిద, పు॰ బాప తండ్రి.
వాలిదా, స్త్రీ॰ మాఁ తల్లి.
వాలీ, పు॰ యజమాని; చక్రవర్తి; సహాయకుడు.
వావైలా, పు॰ శోకగుల విలాపము; ఏడ్పు.
వాస, పు॰ నివాస నివాసము; ఇల్లు; సుగంధము.
వాసనా, స్త్రీ॰ ఇచ్ఛా కోర్కి; తీవ్రమైన గూఢమైయుండు కోరిక.
వాసర, పు॰ దిన దివసము; రోజు.
వాసిల, వి॰ వసూలైన.
వాస్తా, పు॰ సంబంధము; స్నేహము.
వాస్తే, అవ్య॰ లిఏ కొరకు; కై.
వాహక, పు॰ బరువును మోయువాడు.
వాహవాహీ, స్త్రీ॰ శ్లాఘ పొగడ్త.
వాహిద, వి॰ ఒకటి; ఒంటరిగానున్న పు॰ ఈశ్వరుడు; ఏక వచనము.
వాహినీ, స్త్రీ॰ సేన.
వాహిబ, వి॰ దాతయైన; ఔదార్యవంతుడైన.
వాహిమా, పు॰ కల్పనా శక్తి; సూక్ష్మాతి సూక్ష్మ విషయజ్ఞానము.
వాహియాత, వి॰ బాథే వ్యర్థమైన; చెడ్డదియగు.
వాహీ, వి॰ సోమరియగు; బిగువులేని; మూర్ఖుడైన.
వాహీతవాహీ, వి॰ తలతోకలేని; అసంబద్ధమగు స్త్రీ॰ గాలీ గలీజు తిట్లు.
వికట, వి॰ భీషణ భయంకరమగు; వంకరయగు; కష్టమును కల్గించు.
వికరాల, వి॰ భయంకరమైన.
వికల, వి॰ బేచైన ఖండితమగు; వ్యాకులమగు.
వికల్ప, పు॰ భ్రమ భ్రాంతి.
వికసనా, అం॰ వికసించుట.
వికార, పు॰ దోషము; వాసన; వికృతి.
వికాశ } పు॰ ఫైలావ్ వ్యాప్తి; వికసిం
వికాస } చుట; వృద్ధి.
వికీర్ణ, వి॰ నలువైపుల వ్యాపించిన లేక చెదజల్లబడిన.
వికృత, వి॰ చెడిన; అస్వాభావికమగు.
వికమ, పు॰ పరాక్రమ పరాక్రమము; సాహసము.
వికమీ, పు॰ వీరుడు.
వికేతా, పు॰ అమ్మువాడు.
విక్షత, వి॰ ఘాయల గాయపడినట్టి.
విక్షిప్త, వి॰ పాగల పిచ్చిపట్టిన; వ్యాకులతగాంచిన.
విక్షుబ్ధ, వి॰ క్షోభమును చెందిన.
విక్షేప, పు॰ చెరటిమ్ముట.
విగత, వి॰ గడచిపోయిన; లేని.
విగలిత, వి॰ కరగి పోయిన; చెది పోయిన.
విగ్రహ, పు॰ ఘనఘ యుద్ధము; జగడము; విగ్రహము.
విఘటన, పు॰ నాశనము.
విచరణ, పు॰ తిరుగుట.
విచరనా, అం॰ తిరుగుట.
విచలిత, వి॰ అస్థిరమైన; తన తావు నుండి తొలగిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

విచార, పు॥ ఖ్యాల భావము; తలంపు.

విచారక, పు॥ న్యాయకర్త; విచారణ సలుపువాడు.

విచారణ, ఆం॥ **సోచనా** ఆలోచించుట; బాగతెలుసుకొన యత్నించుట.

విచ్ఛిన్న, వి॥ కోయబడి; వేరు చేయ బడి.

విచ్ఛేద, పు॥ **నాశ** కోయబడి వేరుచేయ బడుట; నాశనము.

విచ్ఛోహ, పు॥ వియోగము.

విజన, వి॥ ఏకాంత నిర్జనమగు; వినిన కర్ర.

విజ్ఞారత, స్త్రీ॥ **మంత్రిత్వ** మంత్రిపదవి.

విజిత, పు॥ ఓడింపబడినవాడు.

విజేతా, పు॥ జయించినవాడు.

విజ్ఞ, వి॥ **జానకార** చక్కగ తెలిసిన.

విజ్ఞప్తి, స్త్రీ॥ ప్రకటన; సూచన (notification).

విజ్ఞాన, పు॥ పదార్థ విజ్ఞానము (science).

విజ్ఞాపన, పు॥ **ఇత్తహార** సూచన; నోటీసు; ఎర్వర్దేజుమెంటు.

విట, పు॥ **కాముక** లంపటుడు; మహా ధూర్తుడు.

విటప, పు॥ పెళ్ళ చెట్టు.

విడంబనా, స్త్రీ॥ అనుకరణ; ఎగతాళి; పరిహాసము; అవమానము.

విడరనా, ఆం॥ చెల్లా చెదరగుట; పరుగిడుట.

వితండా, స్త్రీ॥ వితండ వాదము; పనికి మాలిన కయ్యము.

వితరణ, పు॥ దానము; పంచుట.

వితరిత, వి॥ పంచి పెట్టబడిన.

వితానం, పు॥ **చందోభా** చాందిసి; వ్యాప్తి; శూన్యమగు స్థానము; పందిరి.

విత్త, పు॥ ధనము; సంపత్తి.

విదారణ. పు॥ **ఫాడనా** చీల్చుట.

విదిత, వి॥ **జ్ఞాత** తెలిసిన.

విదీర్ణ, వి॥ చీలిన; విరిగిన; చంపబడిన.

విద్వషీ, స్త్రీ॥ చదివిన స్త్రీ.

విద్వేషక, పు॥ **మసఖరా** పరిహాసము చేసి ఇతరులను నవ్వించువాడు.

విద్యమాన, వి॥ **మౌజూద్ హాజిరైయున్న**.

విద్యుత్, స్త్రీ॥ **బిజలీ** మెరపుతీగ.

విద్రుమ, పు॥ **మూంగా** పగడము; చిగురు టాకు.

విద్రోహ, పు॥ **బగావత** తిరుగు బాటు; విప్లవము.

విద్రోహీ, పు॥ **బాగీ** విప్లవకారుడు.

విద్వేష, పు॥ **శత్రుతా వైరము**; ద్వేషము.

విధనా, స్త్రీ॥ **కానున్న**ది; భవితవ్యము. పు॥ బ్రాహ్మ.

విధాన, పు॥ **ప్రబంధ** ఏర్పాటు; పద్ధతి; రీతి; నిర్మాణము.

విధి, స్త్రీ॥ **నియమ** నియమము; ఏర్పాటు; రీతి; విధము. పు॥ బ్రహ్మ.

విధివత్, క్రి॥ **శాస్త్ర ప్రకార**ము; నియమ పూర్వకముగ.

విష్ణు, పు॥ చంద్రుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

విక్లవ, వి॰ వ్యాకుల విరహతాపము ననుభవించు ; అసమర్థుడైన ; దుఃఖితుడగు.

వినత, వి॰ వంగిన ; అడకువగల.

వినతి, స్త్రీ॰ ప్రార్థనా ప్రార్థన ; వేడుకోలు.

వినమ్ర, వి॰ వంగిన ; అడకువగల.

వినయ, స్త్రీ॰ నమ్రతా అడకువ ; వేడుకోలు.

వినష్ట, వి॰ నాశనమైన ; చనిపోయిన.

వినా, అం॰ బినా వినా ; లేకపోయిన దశలో.

వినిమయ, పు॰ బదులు ; మార్పు ; (exchange).

వినీత, వి॰ నమ్ర అడకువగల ; శిక్షితుడై శిష్టుడగువాడు.

విన్యాస, పు॰ ఉంచుట ; స్థాపన ; అలంకరణ.

విపక్షి, పు॰ శత్రువు.

విపత్తి / విపద / విపదా } స్త్రీ॰ ఆకస్మిక ఆపద ; ఇక్కట్టు.

విపన్న, వి॰ దుఃఖి కష్టములలోనున్న.

విపర్యయ, పు॰ తలక్రిందులు. తారుమారు ; పరివర్తనము.

విపిన పు॰ జంగల అడవి.

విపుల, వి॰ బహుత అధికమగు.

విప్లవ, పు॰ ఉపద్రవ తిరుగుబాటు ; అల్లకల్లోలము ; ఆపద ; వెల్లుప.

విభక్త, వి॰ వేరుచేయబడిన.

విభవ, పు॰ ఐశ్వర్య సంపద.

విభా, స్త్రీ॰ ప్రభా కాంతి ; సౌందర్యము.

విభాగ, పు॰ పంపకము ; శాఖ.

విభాజిత, వి॰ వేరుచేయబడిన.

విభాతి, స్త్రీ॰ శోభ ; సౌందర్యము.

విభిన్న, వి॰ వేరుచేయబడిన ; అనేక విధములగు.

విభీషికా, స్త్రీ॰ భయంకరమైన దృశ్యము.

విభూషిత, వి॰ సొమ్ములతో నలంకరింపబడిన.

విభ్రాంత, వి॰ భ్రమలోచిక్కుకొనియున్న.

విమండిత, వి॰ అలంకరింపబడిన.

విమర్శ, పు॰ వివేచనము ; సలహా ; విమర్శ.

విమల, వి॰ స్వచ్ఛ నిర్మలమైన.

విమాతా, స్త్రీ॰ సౌతేలి మొ సవతికల్లి.

విముక్త, వి॰ స్వతంత్ర విడుదలనొందిన ; ముక్తుడైన.

విముఖ, వి॰ అనుకూలుడుకాని ; పెడమొగము పెట్టు.

విమూఢ, వి॰ నాసమఝ జ్ఞానరహితుడైన.

విమోచన, నం॰ ముక్తి ; వదలిపెట్టుట.

వియుక్త, వి॰ ఎడబాసిన ; వేరయిన.

వియోగ, పు॰ ఏడబాటు.

వియోగీ, పు॰ విరహబాధ ననుభవించువాడు.

విరక్త, వి॰ విరక్తిచెందిన ; సంతోషములేని.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

విరచిత, విం నిర్మింపబడిన; వ్రాయబడిన.

విరత, విం విముఖ అనురక్తుడుగాని; పెడమొగము పెట్టిన.

విరద, పుం కీర్తి పెద్ద పేరు; యశస్సు.

విరదావలి, స్త్రీం కీర్తినిగురించినకథ.

విరమనా, అం అనురక్తుడగుట; భ్రమయందు చిక్కుట.

విరల } విం దుర్లభమైన; కొలది;
విరలా } పలుచని; అరుదు.

విరస, విం ఫీకా నీరసమైన; అప్రియమగు.

విరాజనా, అం శోభిల్లుట; ఆసీనుడగుట.

విరాజమాన, విం ప్రకాశించుచున్న; కూర్చొన్న.

విరాట్ట, విం చాలగొప్పదైన.

విరామ, పుం నిల్చుట; విరమించుట; వాక్యావసానము.

విరాసత, స్త్రీం పితార్జితము; వారసత్వము.

విరేచక, విం దస్తావర విరేచనమును కల్గించు.

విలంబ, పుం దేర అలస్యము.

విలక్షణ, విం అపూర్వ విచిత్రమైన; అద్భుతమైన.

విలఖనా, అం దుఃఖితుడగుట.

విలగ, విం అలగ వేరు; భిన్నము.

విలగానా, క్రిం అం వేరగుట. క్రిం సం వేరుచేయుట.

విలపనా, అం రోనా విలపించుట.

విలాప, పుం రుదన ఏడ్పు.

విలాయత, పుం పరదేశము; ఇంగ్లండు.

విలాసీ, పుం ఆరామతలవ సుఖమును కోరువాడు.

విలీన, విం అదృశ్యమై పోయిన.

విలోచనా, సం దేఖనా చూచుట.

విలోచన, పుం ఆంఖ కన్ను.

విలోల, విం సుందర చంచలమగు; సుందరమగు.

వివర, పుం ఛిద్రము; బెజ్జము; గుహ.

వివర్తన, పుం పరివర్తనము; తిరుగుట.

వివశ, విం లాచార వశము తప్పిన; విధిలేని.

వివాదాస్పద, విం తర్కమున కనుకూలించు; చిక్కుగల.

వివిర, పుం బిల బిలము; గుహ.

వివేచన, పుం } జాంచనా బాగోగులు
వివేచనా, స్త్రీం } విచారణ; విమర్శ.

విశారద, పుం పూర్ణమగు పాండిత్యము కలవాడు; విం నేర్పరియైన.

విశిఖ, పుం బాణ బాణము.

విశిష్ట, విం కూడిన; విలక్షణమగు; అద్భుతమగు.

విశుద్ధ, విం అతి నిర్మలమగు; కల్తీలేని.

విశృంఖల, విం అడ్డు అదుపులేని.

విశేషజ్ఞ, పుం ఏదేని విషయమును గూర్చి విశేషజ్ఞానముండువాడు.

విఖ్యాత, విం మశహూర ప్రఖ్యాతిచెందిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

విశ్లేషణ, పు॰ ఏదేని పదార్థముయొక్క సంయోజక పదార్థములను వేరు చేయుట; విమర్శ.

విశ్వవిద్యాలయ, పు॰ యూనివర్సిటీ; కళాపరిషత్తు.

విశ్వసనీయ } వి॰ విశ్వాసముంచతగిన;
విశ్వస్త } నమ్మతగిన.

విషధర, పు॰ పాము.

విషణ్ణ, వి॰ దుఃఖితమగుమనస్సు కల.

విషమ, వి॰ జేని (సంఖ్య); సమానముకాని; భయంకరమగు.

విషయక, అవ్య॰ సంబంధము గల్గిన; సంబంధించిన.

విషాక్త, వి॰ జహరీలా విషముకలసిన.

విషాణ, పు॰ పశువుకొమ్ము; పందికోర.

విషాద, పు॰ దుఃఖము.

విష్ఠా, స్త్రీ॰ మలము; పెంట.

విసర్జన, పు॰ ప్రక్రియా సమాప్తి వదలుట; తుది; అంతము; నెలవుకై కొనుట.

విసాల, పు॰ కలయిక; మృత్యువు.

విస్తీర్ణ, వి॰ విశాలమయిన; చాల అధికమైన.

విస్తృత, వి॰ విశాల విశాలమైన.

విస్ఫోట, పు॰ ఏదేని పదార్థము వేడివలన ఉబికి వెలువడుట లేక పగుల దీసుకొని వెలువడుట.

విస్మయ, పు॰ ఆశ్చర్య సందేహము; ఆశ్చర్యము.

విస్మరణ, పు॰ మరపు.

విస్మిత, వి॰ చకిత ఆశ్చర్యము చెందిన.

విస్మృత, వి॰ మరచిపోయిన.

విస్మృతి, స్త్రీ॰ మరపు.

విహంగ }
విహంగమ } పు॰ పక్షి.
విహగ }

విహిత, వి॰ విధిగా జేయవలసినదిగ నిర్ణయింపబడినది.

విహీన, వి॰ బగైర్ లేక; రహితమైన.

విహ్వల, వి॰ వ్యాకులమైన.

వీక్షణ, పు॰ చూచుట.

వీచి }
వీచీ } స్త్రీ॰ లహర అల.

వీథీ, స్త్రీ॰ రాస్తా మార్గము.

వీరాన, వి॰ ఉజడా హువా పాడుబడిన; జనశూన్యమైన.

వీరానా, పు॰ పాడు; అడవి.

వుజూద, పు॰ దే॰ వజూద.

వుసూల, పు॰ దే॰ ఉసూల.

వృంద, పు॰ సమూహ బృందము; గుంపు.

వృక్ష, పు॰ తోడేలు; నక్క.

వృత్ర, పు॰ శత్రువు.

వృష }
వృషభ } పు॰ ఎద్దు; ఆబోతు.

వృహత్, వి॰ భారీ గొప్పదైన.

వేణీ, స్త్రీ॰ జడ.

వేణు, పు॰ బాँస వెదురు; వెదురుతో జేసిన పిల్లనగ్రోవి.

వేతన, పు॰ తనఖాహ్ జీతము.

వేత్తా, వి॰ జాననేవాలా తెలిసిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

వేదనా, స్త్రీ॰ పీడా నొప్పి; అనుభవము.

వేధ, పుం॰ ఏదేని మొనగల వస్తువుతో ఛేదించుట.

వేధశాలా, స్త్రీ॰ నక్షత్రశాల; యంత్రశాల.

వేలా, స్త్రీ॰ సమయ సమయము; సముద్రపు ఒడ్డు; చెలియలికట్ట.

వేశ, పుం॰ పోశాక ఉడుపు; దుస్తు.

వేష్టన, పుం॰ దేనినైనను చుట్టుట కుపయోగించు వస్త్రాదికము.

వేష్టిత, వి॰ వస్త్రములో చుట్టబడిన.

వైకల్పిక, వి॰ తన ఇచ్ఛానుసారము గ్రహింప దగిన; ఆప్షనలు.

వైచిత్ర్య, పుం॰ విచిత్రత; సౌందర్యము.

వైదగ్ధ్య, పుం॰ విద్వత్తా పాండిత్యము.

వైదేశిక, వి॰ పరాయి దేశపు.

వైధ, వి॰ శీక విధిననుసరించిన; శాస్త్రీయమైన.

వైమనస్య, వైర శత్రుత్వము; మనసు కలియక పోవుట.

వైయాకరణ, పుం॰ వ్యాకరణ పండితుడు.

వ్యంగ్య, పుం॰ తానా దెప్పి పొడుపు; గూఢమును ఒకనికి గ్రుచ్చు కొనునట్టియు మాట.

వ్యంజన, పుం॰ కూర; హల్లు.

వ్యక్త, వి॰ జాహిర స్పష్టముగ కాన్పించు; తెలిసిన.

వ్యక్తి, స్త్రీ॰ ఆదమీ మనుష్యుడు; —గత వి॰ వ్యక్తికి సంబంధించిన.

వ్యగ్ర, వి॰ వ్యాకుల వ్యాకులుడు; పని యందు చిక్కుకొనిన.

వ్యతిక్రమ, పుం॰ క్రమపు ఉల్లంఘనము; తారుమారు.

వ్యతిరిక్త, క్రి॰ కాక; తప్ప.

వ్యతిరేక, పుం॰ భేదము; అక్రమము.

వ్యతీత, వి॰ గడచిన; పోయిన; —కరనా గడపుట.

వ్యథా, స్త్రీ॰ తకలీఫ పీడ; దుఃఖము.

వ్యథిత, వి॰ బాధపడు; దుఃఖముకల.

వ్యవసాయ, పుం॰ కోశిశ జీవిక; ప్రయత్నము; పనిపాట; ఉద్యమము.

వ్యవసాయీ, పుం॰ వ్యవసాయము చేయువాడు; వ్యాపారి.

వ్యవస్థా, స్త్రీ॰ ఏర్పాటు.

వ్యావస్థాపక, పుం॰ ప్రబంధకర్తా ఏర్పాటు చేయువాడు.

వ్యవస్థిత, వి॰ సరియగు నియమము ననుసరించియుండునట్టి.

వ్యవహార, పుం॰ బరతావ నడవడి; ప్రవర్తన; పని.

వ్యసన, పుం॰ విపత్తి; విషయవాసనలయెడనుండు యనురాగము; ఆసక్తి.

వ్యస్త, వి॰ వ్యాకుల పనియందు నిమగ్నుడైన; తారుమారుగపడియున్న.

వ్యాఖ్యా, స్త్రీ॰ టీక; చెప్పుట; వర్ణన.

వ్యాఖ్యాన, పుం॰ భాషణ ఉపన్యాసము; వక్తృత్వము.

వ్యాఘాత, పుం॰ విఘ్నము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

व्याज, पुं० कपट కపటము ; నెపము.

व्याध, पुं० शिकारी వేటకాడు.

व्यापक, वि० व्याप्तिंप జేయుస్వభావముగల ; కప్పునట్టి.

व्यापना, अं० व्याप्तिंచుట.

व्यापार, पुं० रोज़गार వృత్తి ; పని ; వ్యాపారము.

व्याप्त, वि० व्याप्तिंచిన.

व्याल, पुं० साँप పాము.

व्यालू, स्त्री० రాత్రి భోజనము.

व्यावहारिक, वि० व्यवహార సంబంధమైన ; వనికివచ్చు.

व्युत्पत्ति, स्त्री० ఏదేని వస్తువుయొక్క మూలస్థానము.

व्यूह, पुं० व्यूహము ; పన్నుగడ.

व्योम, पुं० ఆకాశము.

व्यौरा, पुं० తప్పిలు ; వివరము.

व्रज, पुं० గాయము ; పుండు.

व्रती, पुं० వ్రతమును పూనినవాడు.

व्रीड़ा, स्त्री० లజ్జా సిగ్గు.

श

शंका, स्त्री० సందేహము ; జంకు.

शंकित, वि० జంకిన ; నిశ్చితముకాని.

शंठ, पुं० నపుంసకుడు ; మూర్ఖుడు.

शंबर, पुं० ఒక విధమగు శస్త్రము ; యుద్ధము ; కలహము.

शंबुक, पुं० घोंघा చిన్న శంఖము ; నత్తగుల్ల.

शआर, पुं० నడవడి ; పద్ధతి ; అలవాటు.

शऊर, पुं० తెలివి ; బుద్ధి ; పద్ధతి.

शक, पुं० శతాబ్దము ; సందేహము.

शकट, पुं० బండి.

शकरकंद, पुं० చిలకదుంప.

शकरलब, वि० మితభాషియైన తియ్యగా పలుకు.

शकल, स्त्री० ఆకృతి, రూపము ; ఉపాయము.

शकील, वि० అందమైన ; సుందరుడగు.

शकोह, पुं० గొప్పతనము ; ప్రతాపము ; భయము.

शक्कर, स्त्री० చక్కెర ; కలకండ.

शक्की, वि० సంశయాత్మ ; ఎల్లిప్పుడు సందియములచే పీడింపబడుచుండెడి.

शक्त, पुं० సమర్థుడు.

शक्ल, स्त्री० దే० शकल.

शख्स / **शख़्स** } पुं० మనుష్యుడు.

शख़्सियत, स्त्री० మనుష్యత్వము ; వ్యక్తిత్వము.

शख़्सी, वि० వ్యక్తిగతమైన.

शग़ल, पुं० పని పాట ; మనోవినోదము.

शगाल, पुं० गीदड़ నక్క.

शगुफ़्ता, वि० వికసించిన ; ఆనందముతో కూడుకొన్న.

शगूफ़ा, पुं० మొగ్గ ; పువ్వు ; విచిత్రమైన సంగతి.

शग़ल, पुं० दे० शगल.

शजर, पुं० చెట్టు.

शजरा, पुं० వంశవృక్షము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शठ, वि० ధూర్తుడైన; దుష్టుడైన; సోమరియగు.

शत, वि० వంద ; నూరు.

शतदल, पु० పద్మము.

शतरंज, पु० చదరంగము.

शतरंजी, स्त्री० పలురంగులతో నేయబడిన వస్త్రము.

शताब्दी, स्त्री० వంద సంవత్సరముల సమయము.

शतायु, पु० నూరు సంవత్సరముల వయస్సు కలవాడు.

शदीद, वि० అమితమగు; ఎక్కువైన

शनाख़्त, स्त्री० पहचान గుర్తు ; పరిచయము.

शनास, वि० గుర్తించునట్టి.

शनैः, क्रि०, మెల్లగ.

शपथ स्त्री० ప్రతిజ్ఞ ; ఒట్టు ; మాట.

शफ़क़, स्त्री० ప్రాతస్సాంధ్య రాగము ; ఉదయ సాయంకాలముల ఆకాశమున వ్యాపించు ఎర్రదనము.

शफ़क़त, स्त्री० దయ ; ప్రేమ ; అనుగ్రహము.

शफ़ा, स्त्री० ఆరోగ్యము.

शफ़ाअत, स्त्री० కోరిక ; సిఫార్సు.

शफ़ाख़ाना, पु० ఆస్పత్రి ; ఔషధాలయము.

शफ़ीक़, बि० దయాళువైన.

शफ़्क़ा, पु० दे० शगूफ़ा.

शफ़्फ़ाक़, वि० దూరదృష్టిగల ; నేర్పరియగు.

शब, स्त्री० రాత్రి.

शबनम, स्त्री० మంచు.

शबनमी, स्त्री० దోమతెర.

शबला, स्त्री० చిత్రవర్ణములుకలయావు; కామధేనువు.

शबाब, पु० యౌవనము ; ఆరంభము ; సౌందర్యము.

शबीह, स्त्री० పోటో ; సమానభావము.

शबे-ज़फ़ाफ़, स्त्री० వధూవరుల ప్రథమ సమాగమపు రాత్రి.

शबे-माह, स्त्री० వెన్నెలరాత్రి.

शबोरोज़, अव्य० రాత్రిం బవళ్లు ; ఎల్లప్పుడు.

शब्बो, स्त्री० రజనీ గంధము ; రాత్రి రాణి (night queen).

शम, पु० శాంతి ; ఓర్పు.

शमशेर, स्त्री० కత్తి.

शामा, स्त्री० మైనపువత్తి; దీపము;—दान దీపమునుంచుటకైన స్తంభము.

शमी, स्त्री० జమ్మిచెట్టు.

शम्बा, पु० శనివారము.

शम्स, पु० సూర్యుడు.

शयनागार, पु० నిద్రించు స్థలము.

शय्या, स्त्री० పక్క ; మంచము.

शर, पु० బాణము ; చితి.

शरअ, स्त्री० మతము ; పద్ధతి ; ముసల్మానుల ధర్మశాస్త్రము.

शरत, स्त्री० दे० शर्त.

शरत्, स्त्री० సంవత్సరము ; చలి.

शरभ, पु० మిడత.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शरम, स्त्रीं सिग्गु: मर्य्याद: गौरवमु: —सार सिग्गुपडुवाडु.

शरमाना, अं सिग्गुपडुट ; स्त्रं सिग्गु पडुनट्लु चेयुट.

शरमिंदगी, स्त्रीं सिग्गु : संकोचमु.

शरमिंदा, त्रिं सिग्गुपडिन.

शरमीला, त्रिं सिग्गुपडु.

शरर, पुं चिनगारी निप्पुरव्व.

शरह, स्त्रीं टीक ; व्याख्य : दर.

शराकत, स्त्रीं भागस्वामिग नुंडुट; वाटा.

शराफ़त, स्त्रीं सौजन्यमु : मंचि ; पेद्दमनषितनमु.

शराब, स्त्रीं मद्यमु ; सारायि :— खाना पुं मद्यशाल :—खोरी ०स्त्रीं मद्यमुनु त्रागु अलवाटु.

शराबी, पुं मद्यमुनु त्रागुवाडु.

शराबोर, त्रिं चप्पगतडिसिन ; पू र्तिग मुनिगिन.

शरार, पुं निप्पुरव्व.

शरारत, स्त्रीं दुष्टत्वमु ; चेडुनडत.

शरासन, पुं धनुवु.

शरीअत, स्त्रीं मु स ल्मा नु ध र्म शास्त्रमु.

शरीक, त्रिं शामिल कलिसिन. पुं स्नेहितुडु ; भागस्थुडु.

शरीफ़, पुं कुलीन मनुष्य गొप्प यिंटिवाडु ; पेद्दमनिषि. त्रिं पवित्रमैन.

शरीफा, पुं सीताफलमु.

शर्त्त, स्त्रीं शरतु.

शर्तिया } क्रिं निश्चय पूर्वकमुग
शर्ती } त्रिं निश्चितमैन.

शर्म, स्त्रीं दें शरम.

शर्वरी, स्त्रीं रात्रि ; संध्याकालमु.

शलगम } पुं मुल्लिंगि तेगकुचेंदिन.
शलजम } यॊक पेरुकूर.

शलभ, पुं मिडत.

शलाका, स्त्रीं गొडुगुचुव्व; बाणमु; पुडक ; पाचिक.

चल्लका, पुं चेयि कुरच रविरे.

शल्य, पुं शस्त्र चिकित्स ; एमुक ; बाणमु.

शश } पुं खरहा कुंदेलु.
शशक }

शशधर, पुं चंद्रुडु.

शश-ध-पंज, पुं मुंदु वेनुकलु ; अ स म ं ज स मु ; पा च क लु ; जूदमु.

शशांक } पुं चंद्रुडु.
शशि }

शस्त्र क्रिया, स्त्रीं शस्त्रचिकित्स.

शस्त्रागार, पुं आयुधशाल.

शस्य, पुं क्रొत्त गद्दि : वंट : धान्यमु ; अन्नमु.

शहंशाह, पुं दें शाहंशाह.

शह, पुं राजाधि राजु ; त्रिं श्रेष्ठमैन ; स्त्रीं चदरंगमुन "षा" चेप्पट ; पंदेमु ; लोलोन एपरिनैन रेच्चगొट्टुट.

शहज़ादा, पुं दें शाहज़ादा.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शहज़ोर, वि० బలవంతుడైన; శక్తిమంతుడైన.

शहतीर, पु० వాసము; దుడ్డుకర్ర.

शहतूत, पु० ఒక విధమగు వృక్షము.

शहद, पु० తేనె; మధువు.

शहनाई, स्त्री० సన్నాయి.

शहबाला, पु० తోడు పెళ్లికొడుకు.

शहर, पु० నగరము;—पनाह स्त्री० प्राचीर కోటకు లేక నగరమునకు సలువై పులయుండెడి ప్రహరీ గోడ.

शहरियत, स्त्री० నాగరికత; పట్టణవాసము.

शहरी, वि० నగర సంబంధమయిన.

शहवत, स्त्री० भोग-विलास మైథునము; కామాతురత.

शहादत, स्त्री० गवाही సాక్ష్యము; మతము లేక దేశ రక్షణకు బలియగుట.

शहीद, पु० ఏదేని ధర్మము లేక శుభ కార్యమునకై యుద్ధమున చంప బడినవాడు.

शाइस्तगी, स्त्री० शिष्टता నాగరికత; పెద్దమనిషితనము; మనుష్యత్వము.

शाइस्ता, वि० सभ्य నాగరికుడైన; నమ్రుడైన,

शाक, पु० ఆకుకూర; కూర; కఠిన మైన.

शाकल, पु० ఖండము; తుంపు.

शाकिर, वि० कृतज्ञ్ఞుడైన; సంతోషపడు.

शाकी, वि० మొదలిడు; కొండెములు చెప్పు.

शाख, स्त्री० डाल, శాఖ; కొమ్మ; నదినుండి చీలిన చిన్నపాయ.

शाखा, स्त्री० కొమ్మ; కాళ్లు చేతులు; విభాగము.

शागिर्द, पु० శిష్యుడు.

शागिर्दी, स्त्री० శిష్యత్వము; సేవ.

शातिर, पु० ధూర్తుడు; దూత; కపటి.

शाद, वि० संतोषमुగానున్న; సమృద్ధమైన.

शादयान, वि० खुश ప్రసన్నుడగు.

शादाब, वि० పైరు పచ్చగల్గిన; పస్యశ్యామలమైన.

शादियाना, पु० మంగళ వాద్యము.

शादी, स्त्री० ఆనందము; వివాహము.

शान, स्त्री० తళుకు బెళుకు; అలంకారము; తీవి; గౌరవము;—दार वि० సొబగుగల; గర్వముకొకొదుకొనిన —शौकत स्त्री० తళుకు బెళుకు; అలంకారము.

शाना, पु० దువ్వెన; భుజము.

शाबाशी, स्त्री० प्रशंसा; పొగడ్త.

शाब्दिक, वि० శబ్దమునకు సంబందించిన.

शाम, स्त्री० సాయంత్రము.

शामत, स्त्री० आफ़तआపద; దౌర్భాగ్యము; దుర్గతి;—ज़द दुरदृष्टవంతుడు;—सवार होना చెడురోజులు వచ్చుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शामियाना, पुं ఒక పెద్ద గుడారము లేక పందిరి.

शामिल, वि॰ కలసిన.

शामिलात, स्त्री॰ साझा పాలు; భాగము.

शायक, पुं॰ तीर బాణము; కత్తి.

शायक़, वि॰ शौकीन కోర్కిగల.

शायद, क्रि॰ ఒక వేళ; బహుశా.

शायर, पुं॰ కవి.

शायारा, स्त्री॰ కవయిత్రి.

शायारी, स्त्री॰ కావ్యరచన; కవిత్వము.

शाया, वि॰ प्रकाशित ప్రకటింపబడిన; —करना ప్రకటించుట.

शायी, वि॰ పరుండెడు.

शारंग, पुं॰ देo सारंग.

शारिका, स्त्री॰ గోరువంక.

शारीरिक, वि॰ శరీరమునకు సంబంధించిన; శరీరమునుండి పుట్టిన.

शार्ङ्ग, पुं॰ धनुष విల్లు.

शार्दूल, पुं॰ बाघ పెద్దపులి; సింహము

शाल, पुं॰ साल చేకు చెట్టు. स्त्री॰ ఒక విధమగు ఉన్ని లేక పట్టుశాలువ.

शाला, स्त्री॰ घर శాల; ఇల్లు.

शालीन, वि॰ विनीत శిష్టాచారము నేర్చిన; నేర్పరియగు;—ता स्त्री॰ ధర్మము; లజ్జ; అడకువ.

शावक, पुं॰ कून; బిడ్డ.

शासन, पुं॰ हुक्मत శాసనము; ఇంద్రియనిగ్రహము; దండన.

शासित, वि॰ శాసింపబడిన; దండింపబడిన.

शास्ति, स्त्री॰ सजा దండన; శాసనము.

शाहंशाह, पुं॰ మహారాజాధిరాజు.

शाह, पुं॰ बादशाह రాజు; మహారాజు; —ज़ादा పుం॰ రాజకుమారుడు.

शाहनामा, पुं॰ రాజుల చరిత్ర.

शाहाना, वि॰ राजसमगु; రాజులకు తగిన.

शाही, वि॰ राजसी రాజులకు దగిన.

शिकंजा, पुं॰ ప్రెస్సు; రసము తీయుటకు లేక ఒత్తుటకు ఉపయోగించు నట్టి యొక యంత్రము; గానుగ.

शिकन, स्त्री॰ మడత.

शिकम, पुं॰ పెట పొట్ట.

शिकमी-काश्तकार, पुं॰ తనతోటిరైతు వద్ద దున్నుటకుపా లము తీసుకొన్న రైతు.

शिकरा, पुं॰ ఒక విధమగు డేగ.

शिकवा, पुं॰ शिकायत ఒక విధమగు మొర లేక అభియోగము.

शिकस्त, स्त्री॰ हार ఓటమి; పరాజయము.

शिकस्ता, वि॰ విరిగిన; భగ్నమైన.

शिकायत, स्त्री॰ చెడుగు చెప్పుట; మొర పెట్టుట; వ్యాధి.

शिकार, पुं॰ आखेट వేట; వేటాడబడిన జంతువు.

शिकारी, पुं॰ अहेरी వేటాడువాడు.

शिक्षक, पुं॰ उपदेशिंचुवాడు; గురువు.

शिक्षण, पुं॰ विद्य.

शिक्षा, स्त्री॰ विद्य; విద్యనుగరపు పద్ధతి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शिक्षित, वि० చదివినవాడు ; విద్వాంసుడైన.

शिखंड, पु० నెమలితోక లేక పింఛము; జుట్టు.

शिखी, पु० मोर నెమలి.

शिग़ाफ, पु० చీలిక ; పగులు ; పాళీకి నడుమ నుండు చీలిక.

शिगुफ़्ता, वि० दे० शगुफ़्ता.

शिगूफ़ा, पु० कली మొగ్గ ; పువ్వు ; విచిత్రమగు సంగతియగుట :— खिलाना వినోదమునకై ఏదేని క్రొత్త విషయము జరుగునట్లు చేయుట.

शिताब, क्रि० जल्द శీఘ్రముగ.

शिशिल, वि० ढीला వదులైన ; మందమగు ; సోమరియగు.

शिद्दत, स्त्री० तेज़ी వేగము ; తీవ్రత ; ఆధిక్యము.

शिनाख़्त, स्त्री० दे० शनाख़्त.

शिनास, वि० दे० शनास.

शिनासाई, स्त्री० పరిచయము ; ఎరుక.

शिरत, स्त्री० भाग పాలు ; భాగము.

शिरमौर, पु० मुकुट తలమానికము ; ముఖ్యుడు ; నాయకుడు.

शिराक, स्त्री० साझा పాలు ; భాగస్వామికత్వము.

शिरीप, पु० దిరిసెన చెట్టు.

शिला, स्त्री० पत्थर రాయి ; బండ :— लेख पु० రాతిపైన వ్రాసిన శాసనము.

शिलीमुख, पु० भौंरा తుమ్మెద ; బాణము.

शिल्प, पु० చేతిపని ; కళాకౌశలము.

शिवा, स्त्री० దుర్గాదేవి ; ఆడునక్క.

शिवाला, पु० శివునిమందిరము.

शिविका, स्त्री० पालकी పల్లకి.

शिविर, पु० దేరా ; గుడారము.

शिशिर, पु० చలి; మంచు; శీతకాలము.

शिष्ट, क्रि० సదాచార సంపన్నుడగు.

शिस्त, स्त्री० చేపను పట్టుగాలము ; గురి ; బొటన వ్రేలు ; క్రాస్టాపు.

शीकर, पु० తుంపర ; మంచు.

शीत, शीतल } वि० చల్లని.

शीतला, स्त्री० चेचक స్ఫోటకము ; మశూచికము.

शीर, पु० क्षीर పాలు :—गर्म గోరు వెచ్చని.

शीरा, पु० చక్కెరకలసిన నీరు ; పాకము.

शीराज़ा, पु० ఏర్పాటు ; క్రమము.

शीरीं-ज़बां, वि० తియ్యగామాటలాడు.

शीरीनी, स्त्री० मिठास తియ్యదనము.

शीर्ण, वि० విరిగిన ; జీర్ణంచిపోయిన.

शीर्ष, पु० सिर తల ; శిఖ.

शीर्षक, वि० सिर తల ; హెడ్డింగు.

शील, पु० ఆచరణము ; స్వభావము ; ఉత్తమ స్వభావము :—वान మంచి నడతగల.

शीशम, पु० సంద్ర చెట్టు.

शीशमहल, पु० అద్దాల మేడ.

शीशा, पु० అద్దము ; గాజు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शीशी, स्त्री० చిన్నగాజు పాత్ర ; సీసా.

शुंड, पु० दे० सूँड.

शुक, पु० చిలుక.

शुक्ति, स्त्री० सीप ముత్తెపు చిప్ప ; శంఖము.

शुक्र, पु० శుక్రుడు ; వీర్యము.

शुक्र, पु० కృతజ్ఞతను తెల్పుట ; —गुज़ारी स्त्री० కృతజ్ఞత.

शुक्रगुज़ार, वि० కృతజ్ఞుడైన ; మేలు మరువని.

शुक्रिया, पु० धन्यवाद కృతజ్ఞతను తెల్పుట.

शुक्ल, वि० सफ़ेद తెల్లని.

शुजाअत, स्त्री० बहादुरी వీరత్వము ; శౌర్యము.

शुतुर, पु० ఒంటె ;—कीना ఎల్లపుడు వైరభావము కలగియుండుట.

शुतुरमुर्ग, पु० నిప్పుకోడి.

शुद, वि० పనికిరాని; చెడు ఐపోయిన.

शुदनी, स्त्री० भावी కానున్నది లేక రానున్నది ; భవిష్యత్తు. वि० కానున్న.

शुबहा, पु० संदेह సందియము; భ్రమ.

शुरू, पु० ఆరంభము.

शुल्क, पु० బాడుగ ; కట్నము ; రుసుము.

शुष्क, वि० सूखा ఎండిన; నీరసమైన.

शूकर, पु० పంది.

शूप, पु० చేట.

शूम, पु० పిసినిగొట్టు ; పనికిరానివాడు; నీరసముగా నుండువాడు.

शृंखल, पु० సంకెల ; వడ్డాణము ; గొలుసు.

शृंखला, स्त्री० क्रम వరుస ; గొలుసు ; పంక్తి ;—बद्ध वि० క్రమప్రకారమున్న.

शृंग, पु० శిఖరము ; బురుజు.

शृगाल, पु० गीदड़ నక్క.

शेख़, पु० మహమ్మదు ప్రవక్త వంశమునందు పుట్టినవారికుండు బిరుదము ; ముసల్మాను ధర్మోపదేశకుడు ; ముదుసలి.

शेख़चिल्ली, पु० కల్పితుడగు యొక మూర్ఖవ్యక్తి ; గొంతెమ్మ కోర్కెలు కోరువాడు.

शेखर, पु० शिर తల ; తలపై ధరించు మాల.

शेख़ी, स्त्री० గర్వము ; బడాయి ;—बघारना या मारना బడాయిలు కొట్టుట.

शेफ़्ता, वि० ఆశించెడి ; లంపటుడైన.

शेर } पु० बाघ పెద్దపులి ; వీర
शेरबबर } శ్రేష్ఠుడు.

शेरवानी, स्त्री० మహమ్మదీయులు ధరించు కత్తెరించి కుట్టిన యొక దుస్తు ; లాఠికోటు.

शेवा, पु० పద్ధతి ; రీతి.

शेष, पु० बाक़ी మిగత ; మరణము.

शै, स्त्री० चीज़ వస్తువు ; పదార్థము.

शैतान, पु० దయ్యము ; దుర్వృత్తుడగు మానవుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शैतानी, स्त्री० చెడు ; దౌష్ట్యము. वि० అల్లరితోకూడిన.

शैथिल्य, पु० బిగువు సడలిన భావము; సోమరితనము.

शैदा, वि० आशिक ప్రేమి ; ప్రేమను తెలుపువాడు.

शैदाई, पु० ఆసక్తుడు ; ప్రేమి.

शैल, पु० పర్వతము.

शैली, स्त्री० పద్ధతి ; రీతి ; వ్రాయు పోకడ (style).

शैवाल, पु० పాకుడు ; నాచు.

शैशव, वि० శిశువునకు సంబంధించిన.

शोख़, वि० ढीठ దిట్టయగు ; చంచలుడైన ; ప్రగల్భతకల.

शोख़ी, स्त्री० ढिठाई తీవ్రత ; దిట్టతనము.

शोच, पु० दुख చింత ; ఆశంక ; ఆలోచన.

शोणित, वि० ఎర్రని. पु० నెత్తురు.

शोध, पु० శుద్ధిచేయుట. (ఋణము) తీరుట ; వెదకుట.

शोधन, पु० శుద్ధము చేయుట ; అప్పు తీర్చుట ; ప్రాయశ్చిత్తము.

शोधना, स० శుభ్రము చేయుట ; వెదకుట ; సంస్కరించుట.

शोबदा, पु० ఇంద్రజాలము.

शोर, पु० గలభా ; కోలాహలము.

शोरबा, पु० ఏదేని యుడికించిన వస్తువు యొక్క రసము.

शोरिश, स्त्री० అల్లరి ; తగువు.

शोला, पु० అగ్నిజ్వాల.

शोशा, पु० అద్భుతమగు మాట లేక సంగతి.

शोषक, पु० పీడించువాడు; పీల్చువాడు.

शोषण, पु० ఎండుట; క్షీణింపజేయుట; పీల్చుట.

शोहदा, पु० गुंडा వ్యభిచారి ; దుర్మార్గమున నడచువాడు. లేనిపోని సింగారముల చేసుకొనువాడు.

शोहरत, स्त्री० } ప్రసిద్ధి ; ఖ్యాతి.
शोहरा, पु० }

शौक़, पु० ప్రబలమగు కోర్కి ; వ్యసనము ; రుచి.

शौक़त, स्त्री० ఆడంబరము; వైభవము.

शौकिया, क्रि० కోర్కిలేక అభిలాషవలన. वि० शौक़ीन విలాసియగు.

शौक़ीन, पु० విలాసి ; భోగలాలసుడు.

शौक़ीनी, स्त्री० విలాస భావము; వ్యభిచార ప్రవృత్తి.

शौच, पु० శుభ్రత ; ప్రాతఃకాల కృత్యములు.

शौहर, पु० स्वामी పతి.

श्याम } वि० నల్లని ; నీలము నలుపు
श्यामल } కలసిన వన్నెగల.

श्येन, पु० बाज దేగ.

श्रमी, पु० కష్టముచేసి జీవించువాడు.

श्रव्य, वि० వినదగిన.

श्रांत, वि० బడలిన ; అలసిన.

श्रांति, स्त्री० थकावट బడలిక ; దుఃఖము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

శ్రీఖండ, పుం మంచిగంధము.
శ్రీఫల, పుం కొబ్బరికాయ; ఉసిరి కాయ; సంపత్తి.
శ్రేణి } స్త్రీం పంక్తి; క్రమము.
శ్రేణీ }
శ్రేయ, విం ఉత్తమమైన; శుభమైన. పుం మంచి; పుణ్యము; సదాచారము.
శ్రోతా, పుం వినువాడు.
శ్లాఘా, స్త్రీం తారీఫు పొగడ్త; ఆత్మస్తుతి.
శ్లిష్ట, విం అంటుకొనియున్న.
శ్లీల, విం నఫీస ఉత్తమమైన; శుభమైన పుం మంచి, పుణ్యము. సదాచారము.
శ్వపచ, పుం చండాలుడు.
శ్వశుర, పుం మామగారు.
శ్వాన, పుం క్రొత్త కుక్క.
శ్వాపద్, పుం హింసించు పశువు.
శ్వేత, విం సఫేద తెల్లనైన; శుభ్రమైన.

ష

షండ, విం నపుంసకుడు.
షట్, విం ఆరు.
షట్పద, పుం తుమ్మెద.
షడ్యంత్ర, పుం లోనిగుట్టు; కుట్ర.
షోడశ, విం పదునారవ.
షోడశీ, స్త్రీం పదునారు సంవత్సరముల యువతి.

స

సంకర, విం రెండు వస్తువులు కలసిన; వర్ణ సంకరపు.
సంకల, స్త్రీం తలుపుకు వేయు గొలుసు.
సంకలన, పుం జమచేయుట; గుమికూర్చుట.
సంకలిత, విం సంగ్రహింప బడిన; గుమికూర్పబడిన.
సంకీర్ణ, విం ఇరుకైన; పీచమైన.
సంకుల, విం సంకీర్ణమైన; పరిష్కారమైన. పుం సమూహము; గుంపు.
సంక్రామక, విం సంక్రమించు; అంటువలన వ్యాపించునట్టి.
సంఖియా, పుం ఒక విధమగు అపాయకరమగు విషము (arsenic).
సంగ, పుం కలయిక; సాంగత్యము; రాయి. క్రిం సాథ కూడ. విం కఠినమైన.
సంగఠన, పుం చెదరి పోయిన దానిని చక్కని ఏర్పాటులోనికి కొని వచ్చుట.
సంగత, స్త్రీం సాంగత్యము.
సంగతరాశ, పుం రాతినిచెక్కు పనివాడు.
సంగతి, స్త్రీం సాంగత్యము; సంబంధము.
సంగదిల, విం నిర్ధయుడగు; రాతిగుండె గల.
సంగమ, పుం రెండు వస్తువుల కలయిక; సమాగమము.
సంగమమేర, పుం తెల్ల చలువరాయి.
సంగమ్మా, పుం నల్ల చలువరాయి.
సంగరేజా, పుం చిన్న రాతి వలకలు; కంకర.
సంగాతి, పుం సాథి సహచరుడు; మిత్రుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

సంగినీ, స్త్రీం భార్య.

సంగీ, పుం సాథీ మిత్రుడు.

సంగీన, పుం తుపాకి చివరభాగమునతగి లింపబడు ఒక ఇనుపములికి. విం రాతితోచేసిన; మన్నికగల; గట్టి; అసాధారణమైన.

సంగే-మసానా, పుం రోగికి మూత్రాశయ మున కలుగురాయి.

సంగ్రహ, పుం గుమి కూర్చుట; ప్రోగు చేయుట.

సంగ్రామ, పుం యుద్ధము.

సంఘటన, పుం సంయోగము; జగడము.

సంఘర్ష
సంఘర్షణ } పుం ఒరిపిడి; పోటీ.

సంఘాత, పుం చోట దెబ్బ; హత్య.

సంఘాతీ, పుం సాథీ మిత్రుడు; ప్రాణ నాశకుడు.

సంఘారనా, సం సంహరించుట.

సంచయ, పుం రాశి; ప్రోవు;—కరనా ప్రోగుచేయుట.

సంచాలక, పుం నడుపువాడు.

సంచాలన, పుం నడుపుట; విచారించి చెప్పు చేతులలో నుంచుట.

సంచిత, విం కూడబెట్టిన; ప్రోవుచేయ బడిన.

సంజాఖ, స్త్రీం అంచు; కొన; గోటు.

సంజీదగీ, స్త్రీం ఎదేని వ్యవహారము యొక్క గాంభీర్యము.

సంజీదా, విం సంజీవన గంభీరమైన; సరిగా గురివేయు; తూచిన.

సంజీవన, పుం జీవితమును చక్కగా గడుపుట; ప్రాణశక్తినిచ్చు.

సంజుక్త, విం దే॰ సంయుక్త.

సంజోగ, పుం దే॰ సంయోగ.

సంజ్ఞా, స్త్రీం జ్ఞానము; చైతన్యము; పేరు.

సండసా, పుం
సండసీ, స్త్రీం } పటాకరు.

సండా, విం బలసి బాగుగయున్న.

సండాస, పుం బహిర్భూమికి వెళ్లుటకై యుపయోగించు మలపుగుంట.

సంతత, అవ్య॰ ఎల్లప్పుడు.

సంతప్త, విం మిక్కిలిగ కాలిన; దుఃఖ ముచెందిన; పీడితమైన.

సంతరణ, ఈదుట.

సంతరా, పుం కమలా ఫలము.

సంతరీ, పుం పహరానిచ్చువాడు.

సంతాపీ, స్త్రీం దుఃఖమును కల్గించునది.

సంతృప్త, విం తృప్తిచెందిన; ఒప్పుకున్న.

సంతోష, పుం తృప్తి; విశ్వాసము.

సందర్భ, పుం రచన; వ్యాసము.

సందల, పుం చందన మంచిగంధము.

సందూక, పుం ట్రంకు; పెట్టె.

సందూకచా
సందూకచీ } పుం చిన్న పెట్టె.

సదేశ
సందేశా
సందేసా } పుం ఖబర సమాచారము.

సందోహ, పుం సమూహము; గుంపు.

సంధాన, పుం గురిపెట్టుట; అన్వేషణము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

సంధి, స్త్రీం సుల్హ సంధి ; రెంటిముది ; కలయిక ; అవకాశము.

సంపా, స్త్రీం బిజలీ మెరుపుతీగ.

సంపాదన, పుం సరిచేయుట; సవరించుట. (editing).

సంపుట, పుం బరిణ ; దోసిలి.

సంపోలా, పుం పామువిల్ల.

సంపోలా, పుం పాములవాడు.

సంప్రతి, క్రిం హాల్ మేం నేటి దినములలో.

సంబంధీ, విం గురించిన ; పుం బందువు; వియ్యంకుడు.

సంబత్, పుం దే॰ సంవత్.

సంబద్ధ, విం కట్టబడిన ; కలసిన ; సంబంధించిన.

సంబల, పుం దారిబత్తెము.

సంభలనా, ఇం జాగరూకుడగుట ; పడకుండ తప్పించుకొనుట.

సంభవ్, పుం పుట్టుక కాగల్గుట.

సంభవతః, ఇవ్యం కా వచ్చును. (possibly).

సంభార, పుం పాలన పోషణ; అదుపులో నుంచుట.

సంభారనా } సం పట్టు కొనుట ; శిక్షించుట ; పాలించుట ; నిర్వహించుట.
సంభాలనా }

సంభావనా, స్త్రీం కల్పన ; కాగల్గుట ; యోగ్యత.

సంభావిత } విం కల్పితమైన ; తగిన ;
సంభావ్య } కాగల్గిన.

సంభూత, విం పుట్టిన ; సహితముగా.

సంభ్రాంత, విం వ్యాకులపడిన ; గాబరాపడిన ; గౌరవనీయుడైన.

సంయత్, విం అంటుకొనిన ; కట్టుబడివ; క్రమమైన ; ఇంద్రియములను వశపరచుకొన్న.

సంయమ, పుం ఇంద్రియ నిగ్రహము ; బంధనము.

సంయుక్త } విం కూడుకున్న ; కలసిన.
సంయుత }

సంయోగ, పుం సంయోగము ; కలయిక ; ఐకమత్యము ;—సే దైవికముగ.

సంయోజక, పుం కల్పనది ; కలుపువాడు.

సంలగ్న, విం అంటుకొనియున్న ; పోట్లాటలో చిక్కుకున్న.

సంలాప, పుం సంభాషణ.

సంవత్, పుం సాల సంవత్సరము.

సంవరణ, పుం కప్పుట; దూరముచేయుట; దాచుట ; వరించుట.

సంవారనా, ఇం అలంకరింపబడుట.

సంవర్ధన, పుం పెరుగుదల ; పోషించుట; పెంచుట.

సంవాద, పుం బాతచీత సంభాషణ ; సమాచారము ;—దాతా విలేఖరి.

సంవారనా, సం సజానా అలంకరించుట; సరిచేయుట.

సంవేద, పుం అనుభవము ; వేదన ; జ్ఞానము.

సంవేదన, పుం అనుభవించుట ; వెలిబుచ్చుట.

సంశోధన, పుం దిద్దుట ; సరి చేయుట ; తీర్చుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

संश्लिष्ट, वि० కలసిన; అంటుకొని యున్న; కొగలించుకొనిన.

संसर्ग, पु० సహవాసము; కలయిక; స్త్రీ పురుషుల సహవాసము.

संसार, पु० द्रुनियाँ ప్రపంచము; కాపురము.

संसृति, स्त्री० సృష్టి; ప్రపంచము.

संस्करण, आवृत्ति సరిచేయుట; పుస్తకము; మొదటి ముద్రణము.

संस्कार, पु० దిద్దుట; పరిష్కరించుట; చనిపోయినవానికి చేయుకర్మ.

संस्कृति, स्त्री० सफ़ाई శుభ్రత; నాగరికత (culture).

संस्मरण, पु० ఙనికి; నిచ్చుచోటు; బస.

संस्मरण, पु० చక్కని స్మృతి.

सअद, पु० అదృష్టము; वि० శుభకరమైన.

सअब, वि० కఠోరమగు.

सआदत, स्त्री० అదృష్టము; మంచి; —मंद అదృష్టవంతుడు; ఆజ్ఞను పాలించు యోగ్యుడు.

सई, स्त्री० నిపార్పు; ప్రయత్నము.

सईद, वि० శుభకరమైన; అదృష్టవంతుడైన.

सकट, पु० గాడ్పి బండి.

सकत, स्त्री० बल బలము; శక్తి.

सकता, पु० శక్తి; సామర్థ్యము.

सकना, अ० శక్తుడగుట; కలుగుట.

सकपकाना, अ० ముందు వెనుక లాడుట.

सकाना, अ० సందేహపడుట; సంకోచపడుట.

सकारना, अ० స్వీకరించుట.

सकारे, वि० सवेरे ఉదయముననే.

सकालत, स्त्री० బరువు.

सकास, अव्य० దగ్గర.

सक्रीम, वि० రోగి; దోషముతో కూడుకొన్న.

सक्रील, वि० గరిష్ఠమైన; బరువుగల.

सकुचना, अ० शरमाना సిగ్గుపడుట; सकुचाना (పూవు) ముడుచుకొనుట.

सक्न, पु० ఆపుదల; మనోశాంతి.

सक्नत, स्त्री० पता ఉండుతావరము; విలాసము; జాడ.

सकेलना, स० గుమికూర్చుట; సమకూర్చుట.

सक्का, पु० भिश्ती లోలుసంచిలో నీరు నింపుకుని మోయువాడు.

सक्षम, वि० సమర్థుడగు; సమగ్రత గల.

सख़री, स्त्री० कच्ची रसोई వంటచేసిన ఘృతతైల పక్వములుకాని పదార్థము లు (అన్నము; పప్పు మొ.)

सखा, पु० మిత్రుడు.

सखावत, स्त्री० उदारता ఔదార్యము; యీవి.

सखी, स्त्री० सखि. దాని.

सख़ी, वि० దానియైన; ఉదారుడైన.

सख़न, पु० వార్తాలాపము; కవిత్వము; మాట; లోకోక్తి:—तकिया पु० మాటాలాడువపుడు ప్రాయకముగ

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

నోట వెలువడు శబ్దము లేక వాక్య విశేషము; పిచ్చి యలవాటు. (mannerism).

सख़्त-फ़हम, విం చతురుడగు; మాటల మర్మము తెలుసుకొను.

सख़्त, విం కఠినమైన; బరువైన.

सख़्त-दिल, విం నిర్దయుడగు.

सख़्ती, స్త్రీం కఠోరత; కాఠిన్యము.

सगबगाना, ఆం మునిగి తేలుట; భయ భ్రాంతుడగుట.

सगा, విం సహోదర స్వంత; ఒక తల్లి గర్భమున జనించిన.

सगाई, స్త్రీం వివాహ నిశ్చితార్థము; బాంధవ్యము.

सग़ीर, విం చిటా చిన్నదైన.

सघन, విం ఘనా దట్టమైన.

सच, విం సత్య నిజమైన.

सचमुच, విం ఠీక వస్తుతః; నిజము నకు.

सचाई, స్త్రీం నిజము.

सचान, పుం బాజ దేగ.

सचिव, పుం మంత్రి సహాయకుడు; మంత్రి.

सचेत, విం చైతన్యముకల; తెలివి కల; జాగ్రతకల.

सचेष्ट, విం ప్రయత్నము చేయునట్టి.

सच्चा, విం నిజము పలుకు.

सज, స్త్రీం అలంకారము; శృంగారము; —धज స్త్రీం కృత్రిమ శృంగారము; చేసుకొన్న సింగారము.

सजग, విం హోషియార మెలకువకల.

सजन, పుం సజ్జనుడు; భర్త; ప్రియుడు.

सजना, ఆం అలంకరింపబడుట; శోభిల్లుట.

सजल, విం కన్నీటితో నిండిన; వీడు కర్గిన.

सज़ा, స్త్రీం దేహ దండన; శిక్ష:— याफ़ता పుం శిక్షననుభవించినవాడు; జైలు జీవితము ననుభవించినవాడు.

सज़ायाब, విం శిక్ష ననుభవించిన.

सजाव, పుం ఒక విధమగు పెరుగు.

सजावट, స్త్రీం అలంకారము; శోభ.

सज़ावार, విం తగిన; ఋజమును కలుగజేయు.

सजीला, విం అందమైన.

सजीव, విం తేజ చాకచక్యముకల; జీవయుక్తుడగు.

सज्जा, స్త్రీం సజావట అలంకారము.

सज्जित, పుం అలంకరింపబడిన.

सज्जी, స్త్రీం బూదిదవర్ణముకల ఒక ఉప్పు.

सटक, స్త్రీం నెమ్మదిగా జారుకొనుట; పొగాకు త్రాగునపుడుపయోగించు వంకర గొట్టము.

सटकना, ఆం మెల్లగ జారుకొనుట.

सटना, ఆం అంటుకొనుట.

सटपटाना, ఆం ముందువెనుకలు నిశ్చయించుకొన లేక తొట్రుపాటు పడుట.

सटरपटर, విం చిన్న; మామూలి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सटाना, स० अंटिंचुट; कर्रयुद्धमु चेयुट.

सट्टा, पु० करारुनामा; कंट्रॉक्टु; —ब्बट्टा, पु० कलयिक; कलुपु गाट्टुतनमु.

सट्टी, स्त्री० संत.

सठ, पु० द्वे० शठ.

सठियाना, अ० अरुवदि ऐंड्ल प्रायमुवाडगुट; वृद्धाप्यमुवलन विवेक शक्ति क्षीणिंचुट.

सड़क, स्त्री० राजमार्गमु; दारि.

सड़ना, अ० कुल्लुट.

सड़ियल, वि० क्रूरुल्लिन; पनिकिरानि.

सतरंगा, वि० ऐदुरंगुलकल.

सतर, स्त्री० लक्षीर रेख; पंक्ति. वि० वंकरयैन; कोपिंचिन.

सतराना, अ० कोपमु चेयुट.

सतकै, वि० सचेत मेलकुवगल; तर्क-मुतो कूडुकॊनिन.

सतसई, स्त्री० ऐदुवंदल पद्यमुलु कलदि.

सतह, स्त्री० पैधागमु; पॊडवु वेडल्पु गल मैदानमु.

सताना, स० पीडिंचुट; इक्कट्टु कलुगजेयुट.

सत्रुआ, पु० पेलपिंडि.

सत्तून, पु० खंभा स्तंभमु.

सत्त, पु० रस सत्तुप; सारभागमु; तत्त्वमु.

सत्ता, स्त्री० अस्तित्वमु; उनिकि; शक्ति; अधिकारमु.

सत्तू, पु० पेलपिंडि.

सत्याग्रह, पु० न्यायोचित कार्यमुनु गेलिपिंचुटकु शांतमुगा निरंतरमु पट्टु पट्टुट.

सत्यानास, पु० खरखादी सर्वनाशमु.

सत्र, पु० इल्लु; अनाधुल कन्नदानमु चेयुचोटु; अवधि (term).

सत्व, पु० सत्तु; सारमु; मूल तत्त्वमु.

सद, स्त्री० तेर; चाटु; अलवाटु.

सदक़ा, पु० क्षीरात दानमु; दिगतुदुपु

सदन, पु० घर इल्लु.

सदमा, पु० दुःखमु; आघातमु; देब्ब; गॊप्पनष्टमु.

सदर, वि० ख़ास मुख्यमैन. पु० पेद्द आधिकारियुंडुचोटु; मुख्य पट्टणमु; मुंगिलि.

सदर-आज़म, पु० प्रधानमंत्रि.

सदर-आला, पु० चिन्नजड्डि.

सदर-नशीन, सभाध्यक्षुडु.

सदर-मुकाम, पु० प्रधान कार्यालयमु; हेड्क्वार्टर्सु.

सदर-सदर, पु० प्रधान न्यायकर्त.

सदरी, स्त्री० चेतुलु लेनि ऒकविधमगु चॊक्का.

सदस्य, पु० मेंबरु.

सदहा, वि० वंदलकॊलदि; चाल.

सदा, अव्य० एल्लप्पुडु; निरंतरमु.

स्त्री० पिलुपु; शब्दमु; ध्वनि.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सदाक्रत, पुं० सत्यता నిజము; సాక్ష్యము.

सदारत, स्त्रीं० अग्रासनाधिपत्यము.

सदावर्त, पुं० खैरात నియమముగ ప్రతిదినము బీదల కొసంగు అన్న దానము.

सदाबहार, वि० ఎల్లప్పుడు పూచునట్టి; ఎప్పుడు వికసించు.

सदी, स्त्रीं० శతాబ్ది; శకము.

सदैव, अव्यं० हमेशा ఎల్లప్పుడు.

सद्म, पुं० घर ఇల్లు.

सद्य } अव्यं० ఇప్పుడే; నేడే.
सद्यः }

सधना, अं० సిద్ధించుట; పని సాగుట; గురి సరిపడుట; అలవాటుపడుట.

सधवा, स्त्रीं० సౌభాగ్యవతి.

सन्, पुं० साल సంవత్సరము.

सन्, पुं० జనుము.

सनई, स्त्रीं० ఒక విధమైన జనుము.

सनक, स्त्रीं० ఏదేని విషయమునుగురించిన తీవ్రని రతి; పిచ్చవంటి వృత్తి; (పని పిచ్చ).

सनकना, अं० పిచ్చివాడగుట.

सनद, स्त्रीं० సర్టిఫికెటు; ప్రమాణ పత్రము.

सनदयाफ़्ता, वि० ప్రమాణ పత్రమును పొందిన.

सनना, अं० చక్కగ కలియుట; లిప్తమగుట.

सनम, पुं० प्यारा ప్రియతముడు.

सनसनी, स्त्रीं० తత్తర; శబ్దములేమి: అల్ల కల్లోలము;—खेज తత్తర పుట్టించు.

सनहकी, स्त्रीं० ప్రాయికముగ ముప ల్మానులుపయోగించు ఒకమట్టిపాత్ర.

सनाअत, स्त्रीं० శిల్పకౌశల్యము.

सनातन, पुं० प्राचीन कालमु वि० अत्यंत प्राचీనమైన; నిత్యమైన.

सनाथ, स्त्रीं० సౌనాముఖి.

सनाह, पुं० కవచము.

सनेह, पुं० స్నేహము.

सनेही, वि० ప్రేమి.

सन्न, वि० తిమ్మిరి యెక్కిన; స్మారకములేని; భయమువలన కిక్కురుమనని.

सन्नद्ध, वि० సిద్ధమైన; సమీపమున నున్న.

सन्नाटा, पुं० నిశ్శబ్దముగనుండు భావము: జనశూన్యత.

सन्नाटे में आना, अं० ఒక్కసారిగా స్తబ్దుడగుట; నోటమాట వెలువడకుండుట.

सन्निकट, अव्यं० पास సమీపమున.

सन्निधि, वि० సమీప్యము; ముఖ ముఖిని.

सन्निविष्ट, वि० ఒకటిగ కూర్చుండిన: ఉంచిన; స్థాపింపబడిన.

सन्निवेश, पुं० కుదిరిక; నివాసము: సమకూర్పబడుట.

सन्निहित, वि० సమీపముననున్న: ఉంచిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

సపక్ష, విం పక్షపాతముగల.
సపత్ని, స్త్రీం సౌతిన సవతి.
సపనా, పుం కల.
సపరనా, ఆం సమాప్తమగుట ; తయ్యారగుట.
సపాట, విం సమానమైన ; నునుపై నిగనిగలాడు.
సపాటా, పుం వేగము ; తీవ్రగతి.
సపుడీ, స్త్రీం అప్పగింత ; దానమని ఇచ్చుట :—కరనా అప్పగించుట.
సపూత, పుం సుపుత్రుడు.
సపేద, విం సఫేద తెల్లని.
సపోలా, పుం చిన్నపాము పిల్ల.
సప్తాహ, పుం హఫ్తా ఏడుదినములు ; వారము.
సఫ, స్త్రీం కతార పంక్తి.
సఫ-ఆరా, విం యుద్ధస్థలమున సైనిక వ్యూహమును రచించు.
సఫర, పుం యాత్రా ప్రయాణము.
సఫరీ, విం ప్రయాణముచేయుచు పనిని చేయువాడు. పుం దారియందు వలయు సామగ్రి ; జాముపందు.
సఫలీభూత, విం ఫలించిన ; సిద్ధించిన.
సఫహా, పుం పృష్ఠపుట ; పేజీ.
సఫా, విం. సాఫ నిర్మలమైన ; పవిత్రమైన.
సఫాఈ, స్త్రీం పరిశుభ్రత ; ఋణవిముక్తి ; నిర్ణయము.
సఫాచట, విం పూర్ణముగ శుభ్రమైన లేక తీరిన.
సఫాయా, పుం ఏమియు మిగులకుండుట ; పూర్ణనాశనము.
సఫీ, విం పవిత్ర స్వచ్ఛమైన ; పవిత్రమైన.
సఫీనా, పుం పుస్తకము ; సమను.
సఫీర, పుం దూత ; రాయబారి.
సఫ్ఫా, పుం చూర్ణము ; పొడి.
సఫేద, విం తెల్లని :—పోశ పుం శుభ్రమైన యుడుపులు ధరించువాడు ; పెద్దమనిషి.
సఫేదీ, స్త్రీం తెలుపు ; సున్నము కొట్టుట :—కరనా సున్నము గొట్టించుట.
సఫాఖాక, విం నిర్దయుడైన. పుం కటికవాడు.
సబ, విం సమస్తమైన ; అంత ; అందరు.
సబక్, పుం పాఠ పాఠము ; ఉపదేశము.
సబబ, పుం కారణము.
సబర, పుం దేం సబ్ర.
సబల, విం శక్తిశాలియగు ; వెండి సేనకల.
సబా, స్త్రీం ప్రాతఃకాలపు తూర్పుగాలి.
సబీల, స్త్రీం త్రోవ ; ఉపాయము ; యత్నము.
సబూత, పుం ప్రమాణము ; గట్టిదనము ; స్థిరత.
సభ్య, విం వాడిపోని ; పచ్చనైన ; —బాగ దిఖానా పని పూర్తిచేసుకొనుటకు ఆశలు పెట్టుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सब्ज़ा, पुं० పైరుపచ్చ ; పచ్చదనము ; భంగు.

सब्ज़ी, स्त्री० పచ్చికూరలు ; కాయగూరలు.

सब्र, पुं० ఓర్పు ; తృప్తి.

सभासद, पुं० సదస్యుడు.

सभ्य, पुं० సదస్యుడు ; నాగరికతకలవాడు. वि० నాగరికతగల.

सभ्यता, स्त्री० మట్టుమర్యాద ; నాగరికత.

समंत, पुं० హద్దు ; చివర.

समंद, पुं० గుర్రము.

सम, वि० సమానమైన ; నలుచదరపు ; पुं० విషము.

समकक्ष, वि० సాటియగు ; ఒకే యోగ్యతకల.

समक्ष, क्रि० सामने ఎదుట.

समग्र, वि० सब అంత ; పూర్ణమైన.

समझ, स्त्री० బుద్ధి ; తెలివి ;—दार బుద్ధివంతుడు.

समझना, स० విషయమును సరిగా తెలుసుకొనుట.

समझाना, स० ఇతరులకు తెలియ చెప్పుట.

समझौता, पुं० ఒడంబడిక.

समतल, वि० చదునుగానున్న.

समदन, स्त्री० కానుక.

समन्वित, वि० సమన్వయము చేయబడిన.

समधियाना, पुं० వియ్యంకుని గృహము.

समधी, पुं० వియ్యంకుడు.

समन, पुं० వెల ; సమను.

समर, पुं० యుద్ధము.

समरांगण, पुं० యుద్ధక్షేత్రము.

समवेत, वि० ప్రోగుచేయబడిన ; గుమికూడిన ; అందరుకలిసిన.

समष्टि, स्त्री० ఫెడరేషను, సామూహికము.

समाँ, पुं० సమయము ; కాలము ; —बँधना ప్రజలందరు నివ్వెరపోవునట్లు (సంగీతము మొ). జరుగుట ; రక్తిగట్టుట.

समाअत, स्त्री० వినుట ; వినికిడి.

समाकुल, वि० మిక్కిలి తత్తరపాటు చెందిన ; వ్యాకులపడిన.

समागत, वि० వచ్చిన.

समागम, पुं० आगमन రాక ; కలయిక ; మైథునము.

समाजत, स्त्री० సిగ్గు ; ప్రార్థన ; ముఖస్తుతి.

समाना, अ० పట్టుట ; ఇముడుట ; నిండుట.

समापक, पुं० పూర్తిచేయునది.

समारंभ, पुं० समारोह చక్కగ ప్రారంభమగుట ; వైభవము.

समारोह, पुं० धूमधाम వైభవము ; ఆడంబరము.

समालोचक, स्त्री० విమర్శకుడు.

समालोचन, पुं० } విమర్శ.
समालोचना, स्त्री० }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

समावर्त } पुं० తిరిగివచ్చుట; గురువు
समावर्तन } నొద్ద అధ్యయనము చేసి గృహస్థాశ్రమమును స్వీకరింప నింటికి వచ్చుట.

समाविष्ट, वि० చేర్పబడిన; సమావేశమైన.

समावेश, पुं० ఒక పదార్థము మరియొక పదార్థమునందు కలిసిపోవుట; ఒక చోట గుమిగూడుట.

समिति, स्त्री० సభ; సమాజము.

समीकरण, पुं० సమానముచేయుట; ప్రోగుచేయుట.

समीक्षा, स्त्री० విమర్శ; చక్కగా పరిశీలించుట.

समीचीन, वि० న్యాయసంగతమైన; ఉచితమైన.

समीपस्थ, वि० దగ్గరనున్న.

समीर } पुं० हवा గాలి.
समीरण }

समुंदर, पुं० సముద్రము.

समुचित, वि० తగిన; కాదగిన.

समुत्थान, पुं० పైకిలేచుట; ఉన్నతి.

समुद्यत, वि० చక్కగ సిద్ధమైన.

समुन्नत, वि० బాగుగ పెంపొందిన; ఎత్తైన.

समुन्नति, स्त्री० పెంపు; ఎత్తు.

समुल्लास, पुं० ఉల్లాసము; ఆనందము.

समुहाना, अ० ఎదుటికి వచ్చుట.

समूम, स्त्री० విషపుగాలి; వడగాలి.

समेटना, स० చెదరిన వస్తువులను ప్రోవుచేయుట.

सम्त, पुं० నిడుపు; వైపు; దిక్కు.

सम्मति, स्त्री० राय అభిప్రాయము.

सम्मिलित, वि० मिश्रित కలసిన.

सम्मिश्रण, पुं० కలయిక.

सम्मेलन, पुं० సభ.

सम्यक्, वि० పూర్ణమైన; అంతా. क्रि० చక్కగ; లెస్సగ.

सम्राज्ञी, स्त्री० సామ్రాజ్యమున కధీశ్వరి; మహారాణి.

सम्राट, पुं० बादशाह చక్రవర్తి.

सयाना, वि० బాగుగ వయస్సువచ్చిన; తెలివివంతుడైన; మోసగాడైన.

सर, पुं० శిరస్సు; తల; చెరువు; చివర; वि० అణచబడిన; జయింపబడిన.

सरअंजाम, पुं० సరంజాము; సామగ్రి.

सरकना, अ० తొలగుట; జరగుట.

सरकश, वि० उद्दंड పొగరుగల.

सर-खुश, वि० అన్నివిధముల సుఖ సంపత్తులు కలిగిన.

सरग, पुं० स्वर्ग స్వర్గము.

सरग़ना, पुं० सरदार సర్దారు; నాయకుడు.

सर-गरदाँ, वि० గాబరాపడిన; దిగతుడుపు తీయబడిన.

सरगर्म, वि० जोशीला ఉత్సాహవంతుడగు.

सरगर्मी, स्त्री० जोश ఆవేగము; ఉత్సాహము.

सरगश्ता, वि० పీడింపబడిన; కష్టముల పాలైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सरगुज़श्त, स्त्री॰ అనుభవించిన విషయము: ఆత్మకథ (experiences).

सरज़द, वि॰ ప్రకటమైన; స్పష్టమైన.

सरज़मीन, स्त्री॰ దేశము; భూమి.

सरजा, पु॰ శ్రేష్ఠుడు; సర్దారు; సింహము.

सर-ज़ोर, वि॰ ज़बरदस्त బొగరుబోతు.

सरणि, मार्गము:

सरताज, पु॰ అందరికంటె శ్రేష్ఠుడు.

सर-ता-पा, क्रि॰ మెదటినుంచి చివర వరకు.

सरदार, पु॰ నాయకుడు; ముఖ్యుడు.

सरनाम, वि॰ ప్రఖ్యాతిచెందిన.

सरनामा, पु॰ విలాసము; చిరునామా.

सरपंच, पु॰ పంచాయతియందధ్యక్షుడు.

सरपट, क्रि॰ గ్యాలప్పు; నాల్లుకాళ్ల వేయించు పరుగిడుట (గుర్రము).

सरपत, पु॰ జమ్ముగడ్డి.

सर-परस्त, पु॰ సంరక్షకుడు.

सरपेच, पु॰ తలపాగపై పెట్టుకొను ఒక రాళ్లతాపిన నగ.

सरपोश, पु॰ పల్లెరమును కప్పుపట్ట్రము.

सर-फ़राज़, वि॰ గొప్ప పదవియందున్న: కృతార్థుడైన.

सर-बराह } पु॰ ఏర్పాటు చేయు
सर-बराहकार } వాడు; గుమాస్తా; కూలీల నాయకుడు.

सर-ब-सर, क्रि॰ ఒక వైపునుంచి; పూర్తిగా.

सर-बस्ता, वि॰ దాగియున్న.

सरबस, पु॰ సర్వస్వము.

सरमग़ज़न, पु॰ తలనొప్పిపని; కలత; తంటా.

सरमद, वि॰ శాశ్వతమైన; నిత్యమైన.

सरमस्त, वि॰ మదోన్మత్తుడైన; మదించిన.

सरवत, स्त्री॰ సంపన్నత; వైభవము (prosperity).

सरवर, पु॰ సరోవరము; సర్దారు.

सरसना, अ॰ పెంపొందుట; శోభించుట.

सरसब्ज़, वि॰ हरामरा పచ్చగ కళకళలాడు.

सरसरी, वि॰ పైపైన; త్వరగ; పనికి వలసినంతవరకే.

सरसाब, वि॰ నిమగ్నుడైన; మత్తెక్కిన.

सरसिज, पु॰ కమలము.

सरसी, स्त्री॰ తళ్ళెయా చిన్న చెరువు.

सरसों, स्त्री॰ ఆవాలు.

सरहंग, पु॰ సేనయందొక అధికారి: బలవంతుడు.

सरह, पु॰ మిడత.

सरहज, स्त्री॰ భార్య సోదరుని భార్య.

सरहद, स्त्री॰ సరిహద్దు.

सराप, पु॰ శాపము.

सरापा, क्रि॰ దే॰ सर-ता-पा.

सराफ़, पु॰ బంగారు; వెండివ్యర్తకము చేయువాడు; చిల్లర మారక వ్యాపారము చేయువర్తకుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सराफ़ा, पुं० } షరాపుల పని ; షరా
सराफ़ी, स्त्री० } పుల బజారు; బ్యాంకు.

सराबोर, वि० तर-बतर చప్ప తడిసిన ; మునిగిపోయిన.

सराय, स्त्री० ధర్మశాల ; సత్రము.

सरासर, क्रि० बिलकुल ఒక కొననుండి మరియొక కొనవరకు ; సాక్షెత్తు ; పూర్ణముగ.

सरासरी, स्त्री० శీఘ్రత ; స్థూలముగా వేయు అంచన ; ఉజ్జాయింపు.

सराहना, स० ప్రశంసించుట. स्त्री० పొగడ్త.

सराहनीय, वि० పొగడదగిన.

सरिता, स्त्री० నది.

सरियाना, स० చెదరి యుండు వస్తువులను ఒక క్రమముగ నేర్పాటు చేసి యుంచుట.

सरिश्ता, पुं० కోర్టు ; కచేరీ ; ఆఫీసు.

सरिश्तेदार, पुं० ఏ విభాగమునకైనను ప్రధాన కార్యకర్త ; కోర్టులో ప్రాంతీయభాషల యందున్న రికార్డులను కాపాడు అధికారి.

सरीखा, वि० सदृश సాటియగు ; సమానమైన.

सरीफ़ा, पुं० సీతాఫలము.

सरीह, वि० స్పష్టమైన.

सरीहन्, क्रि० స్పష్టముగ.

सरूप, पुं० స్వరూపము. वि० సమానమైన.

सरूर, पुं० ఆనందము ; నిషా.

सरेदस्त, क्रि० फिलहाल ఇప్పటికి ; ప్రస్తుతము.

सरे-बाज़ार, क्रि० खुले आम బహిరంగముగ.

सरे-शाम, स्त्री० సాయంకాలము.

सरेश } पुं० ఒక విధమగు జిగురు
सरेस } వస్తువు ; glue ; సరివీశు.

सरोकार, पुं० वास्ता సంబంధము.

सरोद, पुं० ఒక విధమైన వాద్యము.

सरोरुह, पुं० కమలము.

सरोवर, पुं० చెరువు.

सरोसामान, पुं० సామగ్రి.

सरौता, पुं० పక్కలుకోయు కత్తెర ; అడకత్తెర.

सर्ग, पुं० परिच्छेद గమనము; పోకడ ; ప్రకరణము ; సృష్టి.

सर्द, वि० చల్లని ; మందమగు.

सर्दी, स्त्री० जाड़ा చలి ; జలుబు.

सर्फ़, पुं० ఖర్చు ; వ్యాకరణము. वि० ఖర్చుచేయబడిన.

सर्फ़ा, पुं० ख़र्च మితవ్యయము ; తక్కువ ఖర్చు.

सर्बस, पुं० సర్వస్వము.

सर्राफ़, पुं० दे० सराफ़.

सर्वज्ञ, पुं० సమస్తము తెలిసినవాడు ; ఈశ్వరుడు.

सर्वतः, क्रि० ఎల్లవిధముల.

सर्वतोमुखी, वि० అన్ని దిశలయందు ప్రవృత్తమైన ; సంపూర్ణమైన.

सर्वथा, अव्य० ఏల్ల ప్రకారముల.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सर्वदा, अ० ఎల్లప్పుడు.

सलगम } पु० ఎర్ర ముల్లంగి.
सलजम }

सलतनत, स्त्री० రాజ్యము ; ఏర్పాటు.

सलफ़, वि० बीता हुआ గడచిన.

सलवात, स्त्री० శుభకరమైన కోరికలు ; సలాము ; తిట్టులు.

सलाई, स्त्री० ధాతువుతో చేసిన సన్న కడ్డీ ; నిప్పుపుల్ల.

सलाक, पु० } బాణము;పుడక;కమ్మి;
सलाख, स्त्री० } గంటము.

सलाम, पु० శాంతి ; కుశలము.

सलाम-अल्लैकुम, स्त्री० నమస్కారము.

सलामत, वि० रक्षित రక్షితముగ నున్న ; ఆరోగ్యముగ నున్న. क्रि० కుశల పూర్వకముగ.

सलामती, स्त्री० ఆరోగ్యము; క్షేమము.

सलामी, स्त्री० తుపాకులు మొ. నవి కాల్చి తమ గౌరవమును తెల్పుట.

सलाह, स्त्री० परामर्श సలహా.

सलिल, पु० पानी నీరు.

सलीक़ा, पु० పద్ధతి ; రీతి ; యోగ్యత. (manners).

सलीम, वि० సరియైన ; శుద్ధహృదయుడగు ; ఆరోగ్యముకల.

सलीस, वि० తేలికయగు ; జాతీయములతొకూడి సరళముగ ధారావాహిగ నుండుభాష.

सलूक, पु० बरताव వ్యవహారము ; ఉపకారము.

सलोना, वि० అందమైన ; రసవంతమైన ; ఉప్పని.

सवा, स्त्री० ఒకటియునాల్గవభాగమును.

सवाई, स्त्री० తీసుకున్న ధనము నుంచి నాల్గవవంతు వడ్డీకింద ముందుగానే యిచ్చు ఋణపద్ధతి.

सवाब, पु० మంచి ; పుణ్యము.

सवार, पु० గుర్రపురౌతు वि० ఎక్కిన.

सवारी, स्त्री० ఎక్కుట ; ఉత్సవము ; వాహనము.

सवाल, पु० ప్రశ్న :—जवाब చర్చ ; తర్కము.

सवालात, पु० सवाल का बहु० ప్రశ్నలు.

सविता, पु० सूर्य సూర్యుడు.

सवेरा, पु० सुबह ఉదయము.

ससक, पु० खरहा కుందేలు.

ससुर, पु० श्वशुर పతి లేక పత్నితండ్రి మామ.

ससुराल, स्त्री० అత్తవారిల్లు.

सस्ता, वि० చౌకఅయినది.

सस्ती, स्त्री० చౌకగనుండు ; చౌక.

सहकार, पु० సహాయకుడు ; మామిడి చెట్టు.

सहकारता } स्त्री० సాయము.
सहकारिता }

सहचर, पु० స్నేహితుడు ; సేవకుడు.

सहचरी, स्त्री० పత్ని ; భార్య.

सहचारी, पु० స్నేహితుడు ; నౌకరు.

सहन, पु० సహించుట ; ఓర్పు ; ముంగిలి ; దొడ్డి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सहनक, पुं० చిన్నదొడ్డి. చిన్నపల్లెము.
सहना, सं० ఓలనా సహించుట.
सहम, पुं० ఖౌఫ్ భయము.
सहमत, वि० ఒకే అభిప్రాయముకల; ఏకగ్రీవమైన;—होना ఏకీభవించుట.
सहमना, अ० डरना జంకుట; భయపడుట.
सहयोग, पुं० కలిసి పని చేయుట; సాయము.
सहर, स्त्री० తెల్లవారుఝాము; ప్రాతఃకాలము.
सहरा, पुं० కాఁమైదానము; అడవి.
सहल, वि० आसान తేలికయగు.
सहलाना, सं० మెల్లగచేతితోనిమురుట; తోముట. भ० దురదపుట్టుట; చక్కలిగిలి కలుగుట.
सहसा, अव्य० अचानक ఉన్నట్లుండి; తటాలున.
सहस्र, वि० వెయ్యి.
सहानुभूति, स्त्री० ఇతరుల దుఃఖమును చూచి దుఃఖపడుట; సానుభూతి
सहावत, स्त्री० సమాజము; సంఘము.
सहारा, पुं० मदद సాయము; ఆశ్రయము.
सहिजन, पुं० మునగకాయ.
सहिष्णु, वि० सहनशील సహించు;—ता स्त्री० సహనశీలత.
सही, वि० సత్యమైన; సరియైన; యథార్థమైన చేవ్రాలు;—सलामत वि० స్వస్థ ఆరోగ్యముకల; సురక్షితముగ.
सहूलियत, स्त्री० आसानी తేలికదనము; వీలు.
सहृदय, वि० దయకల; రసికుడైన.
सहेजना, सं० सँभालना చక్కఁబెట్టు హెచ్చరికచేసి అప్పగించుట.
सहेली, स्त्री० संगिनी సఖి; దాసి.
साईं, पुं० स्वामी ఈశ్వరుడు.
साँकर, स्त्री० గొలుసు; సంకెల. पुं० సంకటము; ఆపద.
साँग, स्त्री० గాయపరచుటకై విసిరి వేయు బరిసె. वि० సంపూర్ణమైన.
साँचा, पुं० सत्य నిజమైన; యథార్థపు.
साँचा, ०पु० పోతపోయుటకుపయోగించు అచ్చు; మూస.
साँझ, स्त्री० शाम సాయంకాలము.
साँड़, पुं० ఆబోతు.
साँड़नी, स्त्री० ఆడుయొంటె.
साँत्वना, स्त्री० आश्वासन ఓదార్పు.
साँथरी, स्त्री० चटाई చాప.
साँध्य, वि० सायंकालमें रहनेवाला సాయంకాలమున కు చెందిన.
साँप, पुं० పాము.
सांपत्तिक, वि० आर्थिक द्రవ్యమునకు సంబంధించిన.
साँप्रत, अ० अभी ఇప్పుడే.
साँवर / सावला } वि० శ్యామవర్ణముకల.
साँस, स्त्री० श्वास.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

సాఁసత, స్త్రీ ఊపిరియాడకపోవు కష్టము; మిక్కిలి యధికమగు పీడ: తంట.

సాంసారిక, వి॰ ఐహిక ఇహలోకమునకు సంబంధించిన.

సా, అవ్యం సదృశ సాటియగు; సమానమైన.

సాఇత, స్త్రీ ముహూర్తం శుభముహూర్తము; క్షణము.

సాఈ, పు॰ స్వామి ప్రభువు; యజమాని

సాఈ, స్త్రీ బయానా బజాణా. పు॰ ప్రయత్నించువాడు.

సాఈస, పు॰ గుర్రపువాడు.

సాకా, పు॰ ఖ్యాతి; యశస్సు.

సాకార, వి॰ మూర్తిపంతమైన; స్థూలమైన.

సాకిన, వి॰ నివాసి నివసించు.

సాక్రీ, పు॰ మాక్షుక ప్రియ; మద్యములు త్రావించువాడు.

సాఖ, పు॰ సాక్షి; పలుకుబడి; మర్యాద.

సాఖీ, పు॰ సాక్షి.

సాఖ్న, పు॰ చేకిచెట్టు; సాఖ.

సాగ, పు॰ శాక-భాజీ ఆకుకూర; కూర.

సాగర, పు॰ మద్యపాత్ర.

సాగర, పు॰ సముద్ర సముద్రము.

సాగూ, పు॰ సగ్గుబియ్యపు చెట్టు.

సాగూదానా, పు॰ సగ్గుబియ్యము.

సాజ, పు॰ ఆడంబరము; సామగ్రి; సాధనములు.

సాజన, పు॰ పతి ప్రియుడు; పతి.

సాజబాజ, పు॰ తయారీ ఏర్పాటు.

సాజసామాన, పు॰ సామాను; సరంజామా.

సాజిందా, పు॰ మేళము వాయించువాడు.

సాజిద, వి॰ పూజ్యభావమున సాగిలబడు.

సాజిశ, స్త్రీ కలయిక; కుట్ర.

సాఝా, పు॰ హిస్సేదారీ భాగము కలిగియుండుట; ఉమ్మడి.

సాఝీ
సాఝేదార } పు॰ భాగస్వామి.

సాఢీ, స్త్రీ స్త్రీలు ధరించు చీర.

సాఢ్న, పు॰ షడ్డకుడు; తోడియల్లుడు.

సాథ, పు॰ సంగత కూడనుండు భావము; —దేనా ఏదేనిపనిలో కూడనుండుట; సహాయము చేయుట.

సాథీ, పు॰ సఁగీ స్నేహితుడు.

సాద, పు॰ నేత్రము; కన్ను.

సాదగీ, స్త్రీ సారళ్యము; సాదాతనము.

సాదిక్ష, వి॰ నిజమైన; మాటతప్పని.

సాదా, వి॰ సాద; సారళ్యముకల; —లోహ మూర్ఖుడైన; తెలివితక్కువయగు.

సాదిర, వి॰ వెలువడిన; అమలు చేయబడిన.

సాధ, స్త్రీ కోర్కె.

సాధనా, స్త్రీ సాధన; తపశ్చర్య. సం॰ పనిని పూర్తిచేయుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

साधु, पुं० कुलीन మహాత్ముడు ; శభాష్.

साधुवाद, पुं० మంచిపనిని ప్రశంసించుట.

सान, पुं० సానపట్టు రాయి ;—देना धरना, चढ़ाना పదును పెట్టుట.

सानना, सं० गूँधना (పిండి) చక్కగ కలుపుట ; మిశ్రమము చేయుట.

सानी, वि० సాటియైన; రెండవ. स्त्री० నీటిలో నానబెట్టి పశువులకు వేయుమేత.

साफ़, वि० स्वच्छ నిర్మలమైన ; శుద్ధమైన ; क्रि० ఏవిధమైన దోషము లేకుండ.

साफ़गो, पुं० స్పష్టముగ మూటలాడువాడు.

साफ़गोई, स्त्री० స్పష్టోక్తి ; మరుగులేని మాట.

साफ़ा, पुं० पगड़ी తలపాగ.

साफ़ी, स्त्री० రుమాలు ; వడపోతగుడ్డ.

साबिक़, वि० पहले का వెనుకటి.

साबिक़ा, पुं० పరిచయము ; సంబంధము ; వ్యవహారము.

साबित, पुं० प्रमाणित రుజువుచేయబడిన ; సరియగు.

साबुन, पुं० సబ్బు.

साबूदाना, पुं० సగ్గుబియ్యము.

सामंजस्य, पुं० ఔచిత్యము; అనుకూలముగ నుండుట

सामंत, पुं० సామంతరాజు ; ఏదేని రాజ్యమున గొప్ప సర్దారు.

सामना, पुं० దర్శనము ; కలయిక ; సందర్శనము ;—करना ఎదుర్కొనుట.

सामने, क्रि० ఎదుట ; సమక్షమున.

सामयिक, वि० వర్తమాన సమయమునకు సంబంధించిన.

सामरिक, वि० యుద్ధమునకు సంబంధించిన.

साम्य, पुं० సమానత్వము.

सायं, पुं० సాయంకాలము.

सायक, पुं० బాణము ; కత్తి.

सायत, स्त्री० ఒకగంట కాలము ; శుభ మూహూర్తము.

सायबान, पुं० बरामदा వసారా.

सायर, वि० మొత్తము ; యావత్తు ; మిగిలిన. पुं० షికారు చేయువాడు ; రౌడీ.

सायल, पुं० ప్రశ్నకర్త ; బిచ్చగాడు ; ప్రార్థించువాడు.

साया, पुं० छाया నీడ.

सारंग, पुं० లేడి ; కోకిల ; శంఖము ; కమలము.

सारंगी, स्त्री० ఒక వాద్యము.

सारथि, पुं० రథాదికమును నడుపువాడు.

सारना, सं० పూర్తిచేయుట; చక్కపరచుట.

सारस, पुं० హంస ; కమలము.

सारा, वि० पूरा పూర్తి ; సమస్తమగు.

सारिका, स्त्री० గోరువంక.

सार्वभौम, पुं० చక్రవర్తి. वि० భూమి కంతటికి సంబంధించిన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

साल, पुं० సంవత్సరము ; టేకుచెట్టు. स्त्री० బెజ్జము ;—गिरह జన్మదినము ;—तमाम సంవత్సరాంతము.

सालक, वि० పీడించునట్టి.

सालन, पुं० మసాలతో కూడిన కూర.

सालना, स० దుఃఖము కలుగజేయుట ; గ్రుచ్చుట. अ० గ్రుచ్చుకొనుట ;

सालसा, पुं० నెత్తురు శుభ్రపరచు ఒక లేహ్యము.

सालसी, स्त्री० పంచాయితి; తీర్పు.

साला, पुं० పత్ని సోదరుడు.

सालाना, वि० वार्षिक సంవత్సరపు.

सालार, पुं० సేనాధిపతి ;—जंग భార్యతమ్ముడు ; బావమరది.

सालिक, पुं० ప్రయాణీకుడు ; భక్తుడు.

सालिम, वि० पूरा సంపూర్ణమగు ; సురక్షితమగు.

सालियाना, वि० दे० सालाना.

साली, स्त्री० పత్ని చెల్లెలు లేక అక్క.

सालुसी, स्त्री० ద్రోహము ; కుట్ర.

सालेह, वि० మంచి స్వభావముకల ; భాగ్యశాలియైన.

सावधान, वि० सचेत మెలకువ కల్గిన.

सावन, पुं० శ్రావణమాసము.

सास, स्त्री० పతి లేక పత్నియొక్క తల్లి.

साह, पुं० వ్యాపారి ; షాహుకారు.

साहनी, स्त्री० సేన ; పరిషత్తు ; స్నేహితుడు.

साहब, पुं० ఈశ్వరుడు; మహాశయుడు; యజమాని ; మిత్రుడు ; తెల్లజాతికి సంబంధించిన వ్యక్తి ;—ज़ादा पुं० పుత్త్రుడు; సత్పురుషుని కుమారుడు; —सलामत स्त्री० ఒండొరులను కలుసుకొన్నప్పుడు చేసికొను అభివాదనము.

साहबान, पुं० साहब का बहु० యజమానులు.

साहिब, पुं० दे० साहब.

साहिर, पुं० మాంత్రికుడు ; గారడివాడు.

साहिल, पुं० ఒడ్డు.

साही, स्त्री० వీపుమీద ముళ్లయీకలు కలపంది.

साहु } पुं० महाजन ధనవంతుడు;
साहुकार } షాహుకారు ; సజ్జనుడు.

साहुकारा, पुं० महाजनी రూపాయలు ఇచ్చిపుచ్చికొనుట.

सिंगा, पुं० ఊదిమ్రోగించబడుకొమ్ము.

सिंगारहार, पुं० పారిజాత పుష్పము.

सिंघाड़ा, पुं० పరికెగడ్డ.

सिंघासन, पुं० సింహాసనము.

सिंचन, पुं० నీరుచల్లుట ; తడుపు.

सिंचाई, स्त्री० నీరుజల్లుట ; నీరుచల్లినందులకుకూలి ; తడుపు.

सिंहनी, स्त्री० शेरनी ఆడు సింహము.

सिंहावलोकन, पुं० ముందుకు సాగుటకు పూర్వము వెనుకటి మాటలను సంక్షిప్తముగ చెప్పుట ; వెనుకకు తిరిగి చూచుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सिकड़ी, स्त्री० గొళ్లెము ; నాగవాసము; మెడయందు ధరించు గొలుసను నగ.

सिकता, स्त्री० रेत ఇసుక.

सिकहर, पु० ఉట్టి.

सिकुड़न, स्त्री० आकुंचन ముడుచుకొనుట ; ముడుత

सिकुड़ना, अ० ముడుచుకొనుట ; ముడత పడుట.

सिकोड़ना, स० ముడుచుట ; కలియ చేర్చుట ; సంకీర్ణము చేయుట.

सिकोही, वि० సాహసియైన ; వీరుడైన ; గర్విష్ఠియగు.

सिक्कड़, पु० दे० सीकड़.

सिक्का, पु० मुद्रा అచ్చు ; ముద్ర ; నాణ్యము.

सिक्त, वि० చల్లబడిన ; తడిసిన.

सिख, स्त्री० उपदेश ఉపదేశము ; జుట్టు.

सिखलाना } स० ఉపదేశించుట ;
सिखाना } పాఠముచెప్పుట; నేర్పుట.

सिखावन, पु० ఉపదేశము.

सिज़दा, पु० दंडवत నమస్కారము ; ప్రణామము.

सिझाना, स० సెగపై ఉడుకబెట్టుట.

सिटकनी, स्त्री० తలుపును మూయుటకై యుపయోగించు గడియ.

सिटपिटाना, अ० అణచబడుట ; ఏమి చేయునది తోచక పోవుట ; సంకోచపడుట.

सिट्टी, स्त्री० అమిత సంభాషణ ; వాక్పటుత్వము ;—भूलना నివ్వెరపోవుట.

सिड़, स्त्री० सनक పిచ్చతనము.

सिड़ी, वि० दीवाना పిచ్చవాడు.

सित, वि० తెల్లని ; స్వచ్ఛమైన. पु० శుక్ల పక్షము.

सितम, पु० गज़ब అత్యాచారము ; అనర్థము.

सितमगर, पु० ज़ालिम అన్యాయము చేయువాడు.

सितमज़दा, वि० దురాచార పీడితుడైన; దుఃఖితుడగు.

सिता, स्त्री० పంచదార ; సారాయి ; శుక్ల పక్షము.

सिताब, क्रि० झटपट వెంటనే.

सितारा, पु० नक्षत्र అదృష్టము ; నక్షత్రము.

सितारिया, पु० వీణవాయించువాడు.

सितासित, पु० తెలుపు నలుపులు కలిసియున్న.

सिदिक, वि० నిజమైన ; సత్యమైన.

सिद्धहस्त, वि० ఆరితేరిన.

सिधाई, स्त्री० సరళత్వము ; బోళాతనము.

सिधारना, अ० వెడలిపోవుట.

सिन, पु० उम्र వయస్సు.

सिपर, स्त्री० ढाल డాలు.

सिपहगरी, स्त्री० సిపాహి పని.

सिपहसालार, पु० सेनापति సేనానాయకుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

సిపాహ, స్త్రీ॰ ఫ్రౌజ సేన.
సిపాహియానా, వి॰ సిపాయీలవంటి.
సిపాహీ, పు॰ సైనిక సైనికుడు.
సిపుర్దే, పు॰ దే॰ సపుర్దే.
సిప్పా, పు॰ యుక్తి; కార్యసాధనోపాయము; ప్రారంభము.
సిఫ్రత, స్త్రీ॰ విశేషత లక్షణము; గుణము; స్వభావము.
సిఫర, పు॰ శూన్య సున్న.
సిఫ్లా, వి॰ పీచుడు.
సిఫారత, పు॰ రాయభారము; సంధి చేయుట.
సిఫారిశ, స్త్రీ॰ సిఫార్సు.
సిఫారిశీ, వి॰ సిఫార్సు చేయబడిన.
సిఫాలీ, వి॰ మట్టితో చేసిన.
సిఫాహత, స్త్రీ॰ మూర్ఖత; అజ్ఞానము; పొగరు.
సిఫ్లే, వి॰ లావుగానున్న; చిక్కని.
సిమటనా, అ॰ ముడతపడుట; కూర్పబడుట; ముడుచుకు పోవుట.
సియహ, వి॰ నల్లని; చెడు.
సియాదత, స్త్రీ॰ నాయకత్వము; అధికారము.
సియాపా, పు॰ చచ్చిన మనిషివద్ద చాల మంది స్త్రీలు గుమికూడి యేడ్చు రీతి.
సియార, పు॰ నక్క.
సియాసత, స్త్రీ॰ దేశపు శాసనమును గురించిన ఏర్పాటు; దండన; ఘోరముగ పీడించుట.
సియాసతీ, సియాసీ } వి॰ రాజ్యమునకు సంబంధించిన; రాజకీయమగు.
సియాహ, పు॰ దే॰ స్యాహ.
సియాహా, పు॰ శాబుక్కు; డైరీ.
సియాహీ, స్త్రీ॰ దే॰ స్యాహీ.
సిర, పు॰ తల:—**आँखों पर होना** ఆనంద పూర్వకముగ నంగీకరించుట:—**उठाना** ఎదుర్కొనుటకు కొంత సిద్ధమగుట:—**ऊँचा करना** పదిమందిలో గౌరవముగనిలబడుట;—**खाना** వ్యర్థపు మాటలాడియిబ్బంది పెట్టుట:—**खपाना** ఆలోచనతో వ్యాకుల పడుట:—**चढ़ाना** నెత్తి కెక్కించు కొనుట:—**झुकना** తలనొప్పి కలుగుట:—**देना** ప్రాణమొసగుట:—**धुनना** తలకొట్టుకొనుట; పశ్చాత్తాపపడుట:—**नीचा करना** సిగ్గుచే తల వంచు కొనుట;—**पटकना** అమిత ప్రయత్నము చేయుట:—**पर पाँव रखना** అమిత త్వరితముగ పారి పోవుట:—**पर खून चढ़ना** ప్రాణము తీయుటకు సంసిద్ధమగుట:—**मारना** చెప్పిచెప్పి విసుగెత్తుట; ఆలోచించి ఆలోచించి అలసి పోవుట:—**मुड़ाते ही ओले पड़ना** జడ్డిగములో మిడత పోటు; ప్రారంభములోనే విఘ్నము కలుగుట:—**से कफ़न बाँधना** చావ సిద్ధపడుట.
సిరకా, పు॰ ఎండ బెట్టి కాచి పుల్లగ

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చేయబడిన చెరుకు, దాక్ష. నేరేదు మొ. వాని రసము.

सिरकी, स्त्री॰ చీపురు పుల్లలతో చేసిన యొక తడిక (దీనిని ఎండ. వానల నుండి రక్షించుటకు గోడ. బండి మొ. వానిపై వేతురు)

सिरताज, पु॰ సర్వ శ్రేష్ఠమగు వ్యక్తి లేక వస్తువు.

सिरनामा, पु॰ శీర్షిక; తలకట్టు; హెడ్డింగు.

सिरनेत, पु॰ తలగుడ్డ.

सिरपेच, पु॰ తలపాగ లేక దానిపై ధరించు ఒక భూషణము.

सिरमौर, पु॰ శిరోమణి; శ్రేష్ఠుడు.

सिरस, पु॰ దిరిసిన చెట్టు.

सिरहाना, पु॰ పడకపై తలయుంచు కొను వైపు.

सिरा, पु॰ ఛోర కొన వైభాగము; చివరిభాగము.

सिराज, पु॰ దీపము; సూర్యుడు; మైన పువత్తి.

सिराना, अ॰ శీతల మగుట; ఉత్సాహ శూన్యుడగుట; గడచిపోవు;— स॰ చల్లపరచుట; పూర్తిచేయుట.

सिरिश्ता, पु॰ ముహకమా విభాగము; డిపార్టుమెంటు.

सिरिश्तेदार, पु॰ కేసులకు సంబంధించిన కాగితములను కోర్టు యందు దాచియుంచు అధికారి.

सिरोना, पु॰ చుట్టకుదురు.

सिरोही, पु॰ तलवार ఖడ్గము.

सिर्फ़, क्रि॰ वि॰ केवल కేవలము; ఒక్క-టియేయగు.

सिल, स्त्री॰ पत्थर బండ; రాయి.

सिलबट्टा, पु॰ అల్వము మరియు సన్ని కల్లు.

सिलवट, स्त्री॰ शिकन ముడుచుకొని నందున పడు ముడత.

सिलसिला, पु॰ क्रम పరంపర; వరుస; పద్ధతి.

सिलसिलेवर, वि॰ क्रमानुसार క్రమ ములనుసరించిన.

सिलह, पु॰ शस्त्र ఆయుధము.

सिला, स्त्री॰ दे॰ शिला.

सिलाई, स्त्री॰ కుట్టుపని; కుట్టు.

सिलाना, स॰ सिलवाना కుట్టించుట.

सिलाह, पु॰ कवच కవచము; ఆయుధము.

सिलौट } पु॰ నూరురాయి మరియు
सिलौटा } సన్నికల్లు.

सिवई, स्त्री॰ పాలతాలిక; సేమ్యా.

सिवा, अव्य॰ अतिरिक्त వదలి; (అదే) కాక वि॰ అధికమైన; మిగిలిన.

सिवान, पु॰ सरहद सीमांतము; పొలిమేర.

सिवार } स्त्री॰ నీటిపాచి.
सिवाल }

सिसकना, अ॰ వెక్కి-వెక్కి ఏడ్చుట.

सिहरना, अ॰ చలికివణకుట; భయ. పడుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सिहरी, स्त्री० चलिवलनपुट्टु वणकु.

सिहाना, अ० पॊंदुटकै पेरासचेंदुट : मोहितुडगुट.

सींक, स्त्री० मुंग्लदुब्बु : गड्डिपोच : ईनॆ : काड.

सींग, पु० कॊम्मु.

सींचना, स० नीरुपॆट्टुट : नीटितो तडिपुट.

सीकर, पु० पानी की क्वॆद नीटिबिंदुवु: चॆमट.

सीख, स्त्री० उपदॆशमु : सलहा.

सीखचा, पु० अट्लकाड : इनुपचुव्व.

सीखना, स० नॆर्चुकॊनुट : अभ्यसिंचुट.

सीगा, पु० विभागमु : डिपार्टुमॆंटु.

सीजना } अ० उडुकुट : कष्टमुनु
सीझना } सहिंचुट.

सीटना, स० बडायिकॊट्टुट.

सीटी, स्त्री० ईल.

सीठा, वि० फीका रुचिलॆनि.

सीठी, स्त्री० पिप्पि : सारमुलॆनि पदार्थमु.

सीढ, स्त्री० नॆम्मु : तडि.

सीढी, स्त्री० जीना निच्चॆन.

सीतलपाटी स्त्री० ऒकरकपु श्रॆष्ठमगु चिन्नचाप.

सीदना, अ० दुःखमुनु पॊंदुट.

सीध, स्त्री० ऎदुटयंदुनदि : लक्ष्यमु.

सीधा, वि० तिन्ननि : सूटिगपोवु : कपटमुलॆनि: सरल स्वभावमुकल.

सीधे, क्रि० ऎदुट : मरियॆच्चटिकि पोक : तिन्नग.

सीना, स० कुट्टुट. पु० वक्षस्थलमु
रॊम्मु :—ज़ोर दुर्म्मार्गपु :—
सिपर रॊम्मु चरचि : ऎदुर्कॊनि.

सीप, पु० मुत्तॆपुचिप्प.

सीपिज, पु० मोती मुत्तॆमु.

सीपी, स्त्री० दॆ० सीप.

सीम, स्त्री० वॆंडि : संपत्ति :—तन
वॆंडिवलॆ तॆल्लनि रंगुगल.

सीमांत, पु० हद्दु : अंतमु : पॊलिमॆर : ग्रामपु हद्दु.

सीमा, स्त्री० पाप्त हद्दु.

सीमाब, पु० पादरसमु.

सीर, पु० हल नागलि. स्त्री० स्वंतकमतमु.

सीरनी, स्त्री० मिठायि.

सीरा, पु० चक्कॆरपाकमु : तलवै पुभागमु.

सील, स्त्री० नॆम्मु : तडि.

सीवन, पु० सिलाइ कुट्टुपनि.

सीस, पु० सिर तल.

सीसमहल, पु० अद्दालमेड.

सीसा, पु० सीसमु.

सुँघनी, स्त्री० नस्यमु.

सुँघाना, स० वासन चूपिंचुट.

सुआ, पु० दॆ० शुआ.

सुक, पु० दॆ० शुक.

सुक्कत, पु० पतनमु : पडुट.

सुक्ष्न, पु० आगुट: स्थिरत्वमु : मनःशांति.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

సుక్షనత, స్త్రీం వాసస్థానము ; విడిది.
సుకృత్, విం శుభకార్యము చేయు.
సుఖవామ, పుం స్వర్గము.
సుఖమా, స్త్రీం శోభా అందము ; సొబగు.
సుఖసార, పుం మోక్షము.
సుఖాన, సం ఎండించుట ; ఎండబెట్టుట.
సుఖియా, విం సుఖముకల.
సుగమ, విం ఆసాన తేలికగ తెలియ లేక చేయదగిన.
సుగ్గా, పుం తోతా చిలుక.
సుఘడ, విం సుందర అందమైన.
సుచాన, సం ఒకనిని ఆలోచనలో పెట్టుట ; చూపుట.
సుచారూ, విం మిక్కిలి అందమైన.
సుచిత, విం నిశ్చింత కల్గిన ; ఏకాగ్రత కల్గిన ; పవిత్రమైన.
సుజన, పుం శరీఫ్ సత్పురుషుడు ; తనవాడు.
సుజనీ, స్త్రీం పరుచుకొనుట కుపయోగించు చాల మదతలుగల దుప్పటి.
సుజాన, విం చతుర నేర్పరియగు ; సజ్జనుడైన.
సుఝాన, సం చూపించుట ; తెలియజెప్పుట.
సుఠి, విం సుందర అందమైన ; ఉత్తమమగు.
సుఢౌల, విం సుందరమైన ; మంచి ఆకారముగల.
సుతరాం, అవ్యం అతః, ఇందువలన ; గత్యంతరము లేక ; మరియును.
సుతలీ, స్త్రీం సుతరీ త్రాడు ; పురికొస.
సుతా, స్త్రీం కన్యా కుమార్తె.
సుతార, పుం వడ్రంగి ; శిల్పకారుడు ; వీలు. విం ఉత్తమమైన.
సుథనా, పుం } స్త్రీలుధరించు ఒకవిధ
సుథనీ, స్త్రీం } మగులాగు ; షరాయి ; పెండలము.
సుథరా, విం స్వచ్ఛ నిర్మలమైన ; శుభ్రమైన.
సుదీ, స్త్రీం శుక్లపక్షము.
సుదూర, విం చాల దూరమునన్న.
సుధ, స్త్రీం యాద జ్ఞప్తి ; స్మరణము.
సుధబుధ, స్త్రీం హోశ-హవాస స్మృతి ; చైతన్యము ; తెలివి.
సుధరనా, అం బాగుపడుట ; చక్కనగుట.
సుధాంశు, పుం చంద్రుడు.
సుధా, స్త్రీం అమృతము ;—కర,—ధర చంద్రుడు.
సుధార, పుం చక్కచేయుట ; సంశోధనము ; సంస్కారము.
సుధారక, పుం సంస్కర్త.
సుధారనా, సం సంస్కరించుట ; చక్కచేయుట.
సుధి, స్త్రీం దే సుధ.
సున-గున, స్త్రీం గుసగుస ; రహస్యము.
సునన, సం వినుట.
సునవాఈ, స్త్రీం కోర్టునందు న్యాయాధివతులు వ్యాజ్యమును వినుట ; న్యాయము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सुनसान, वि० जनहीन పాడు పడిన; నిర్మానుష్యమైన.

सुनहरा } वि० బంగరువన్నె గల్గిన.
सुनहला }

सुनाना, स० వినిపించుట; చెవాట్లు పెట్టుట.

सुनार, पु० బంగరు పని చేయువాడు.

सुन्न, वि० నిశ్చలమైన; కదలిక లేని. पु० శూన్యము.

सुन्नत, स्त्री० खतना ముసల్మానులయందు బాలకుల లింగాగ్ర భాగమునందలి చర్మమును కోనివేయు ఒక ధార్మిక సంస్కారము; సున్తి.

सुन्ना, पु० सिफर సున్న.

सुपच, पु० चांडाल చండాలుడు.

सुपथ, पु० सन्मार्ग మంచి మార్గము.

सुपन } पु० स्वप्न స్వప్నము.
सुपना }

सुपारी, स्त्री० పోకచెట్టు; వక్కలు.

सुपास, पु० सुभीता సుఖము; వీలు.

सुपुर्द, पु० दे० सपुर्द.

सुपूत, वि० सपूत సుపుత్రుడు.

सुपेद, वि० दे० सफेद.

सुप्त, वि० నిద్రించిన; పరుండిన.

सुबह, स्त्री० प्रातःकाल ఉదయము.

सुबहानअल्ला, अव्य० నేను పవిత్ర భావముతో ఈశ్వరుని స్మరించుచున్నాను.

सुबास, स्त्री० సుగంధము.

सुबिस्ता } पु० दे० सुभीता.
सुबीता }

सुब्बक, वि० అందమగు; తేలికయగు; —दस्त చాల తొందరగ పని పాటలు చేయువాడు; చురుకైనవాడు.

सुब्बकी, स्त्री० అవమానము; తేలికదనము.

सुब्रत, पु० दे० सव्रत.

सुबोध, वि० समझदार చురుకైన బుద్ధిగల.

सुभग, वि० सुंदर అందమైన; మనోహరమైన.

सुभट, पु० गोप्पु యోధుడు.

सुभीता, पु० सहूलियत వీలు; తేలిక.

सुम, पु० खुर గిట్ట; డెక్క.

सुमन, पु० फूल పువ్వు.

सुमरनी } स्त्री० जपमाल.
सुमिरनो }

सुमुख, वि० मनोहरमैन.

सुरंग, स्त्री० सारंगम; కన్నము.

सुर, पु० देवता దేవత; స్వరము.

सुरखा,, पु० चकवा చక్రవాకము;— का पर लगना కొంత విశేషము కనుపించుట.

सुरखी, स्त्री० दे० सुर्खी.

सुरचाप, पु० इंद्र धनुस्सु.

सुरती, स्त्री० खैनी నములుట కుపయోగించు పొగాకు చూర్ణము. (దీనిని సున్నము కలిపి నోట వేసుకొందురు.)

सुरभि } स्त्री० भूमि; ఆవు; सुगंधमु; चंदनमु.
सुरभी }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

సుర్మా, పుం కన్నులయందు పెట్టుకొను సురమా.

సుర్మ్య, విం మిక్కిలియందమగు.

సుర్సబ విం రసీలా రుచికరమైన; సుందరమైన; సరసమైన.

సుర్సరి } స్త్రీం గంగ; గోదావరి.
సుర్సరా }

సుర్వా, స్త్రీం మదిర సారాయము; కల్లు.

సుర్వాఖ, పుం చిద్రము; బెజ్జము.

సుర్వాగ, పుం సుందరమగు రాగము; జాడ.

సుర్వాగీ, పుం గూఢచారుడు; దిబ్బెడ్డిపు

సుర్వాఈ, స్త్రీం కూజా.

సుర్వీలా, విం తియ్యని స్వరముగల.

సుర్ఖురూ, విం యశస్వి యశస్సుకల.

సుర్ఖూర, పుం ఆనందము; సంతోషాతిశయము; లౌకికమత్తు.

సుర్ఖ, విం లాల ఎర్రనైన.

సుర్ఖురూ, విం తేజస్వి కాంతిమంతుడగు; పూజ్యుడగు.

సుర్ఖీ, స్త్రీం లాలీ ఎర్రదనము; రక్తము.

సుర్గనా అం మండుట; రగుల్కొనుట; రాజుట.

సుర్గానా, సం జలానా మండించుట ప్రజ్వలింప జేయుట.

సుర్ఝనా, అం చిక్కులు విడువడుట.

సుర్టా, విం సీధా తిన్నని.

సుర్ఖ, విం కోమలమైన; సొందరగావంగు.

సుర్ఖా, పుం హుక్కాలో వేయు పొగాకు ఉండ.

సుర్ఖీ, స్త్రీం మేల సంధి; కలయిక; ఒడంబడిక.

సుర్ఖీనామా, పుం సంధి పత్రము.

సుర్ఖానా, సం నిద్రపుచ్చు; పరుండ బెట్టుట.

సువన, పుం కుమారుడు.

సువర్ణ, పుం సోనా బంగారు.

సువా, పుం దేం సూవా.

సువాస, పుం ఖుశ్బూ సువాసన.

సువిధా, స్త్రీం వీలు; తేలిక.

సుశీల, విం శీలవాన మంచి నడత కల; సరళుడగు.

సుషమా, స్త్రీం మిక్కిలి యుత్కృష్టమగు శోభ; కాంతి.

సుషుప్తి, స్త్రీం గాఢనిద్ర; అజ్ఞానము.

సుష్ట, విం మంచి.

సుష్ఠు, క్రిం అతిశయమగు; చక్కగ; సరిగ. విం అందమైన.

సుసజ్జిత, విం చక్కగ అలంకరింపబడిన.

సుసతానా, అం దేం సుస్తానా.

సుస్త, విం దుర్బల బలహీనుడైన; సోమరియగు.

సుస్తానా, అం విశ్రమించుట.

సుస్తీ, స్త్రీం ఆలస్య సోమరితనము.

సుస్మిత, పుం హసముఖ చిరునవ్వుకల ముఖముపాడు.

సుస్వాద్వ, విం మంచిరుచిగల.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

సుహాగ, పు॰ అహివాత సౌభాగ్యము; ముత్తైదువతనము.

సుహాగా, పు॰ వెలిగారము.

సుహాగిన } స్త్రీ॰ ముత్తైదువ; సౌభాగ్య
సుహాగినీ } వతియగు స్త్రీ.

సుహానా, అం॰ శోభించుట; నచ్చుట.

సుహావన } వి॰ మనోహరమైన;
సుహావనా } అందమైన.

సుహృద్, పు॰ మిత్రుడు; సఖుడు.

సుహేలా, వి॰ సుందరమైన; సుఖమును కలిగించు.

సూఁఘనా, స॰ వాసనచూచుట.

సూఁడ్, స్త్రీ॰ తొండము.

సూఅర, పు॰ పంది.

సూఆ, పు॰ సుగ్గా చిలుక; దబ్బనము.

సూఈ, స్త్రీ॰ సూది.

సూఏ-ఖన, పు॰ ఒకరియందు ద్వేషము లేక చెడ్డభావము కలిగియుండుట.

సూకర, పు॰ సూఅర పంది;

సూఖనా, అం॰ ఎండుట; భయపడుట; చిక్కిపోవుట.

సూఖా, వి॰ రసహీన ఎండిన; రసము లేని; కఠోరమగు.

సూచక, వి॰ సూచించుసట్టి. పు॰ సూత్ర ధారుడు.

సూచనా, స్త్రీ॰ విజ్ఞాపన నోటీసు.

సూచికా, స్త్రీ॰ సూది; తొండము.

సూచీ, స్త్రీ॰ తాలికా లిస్టు; జాబితా;
—పత్ర పు॰ ఫెహరిస్త క్యాటలాగు.

సూజన, స్త్రీ॰ ఫులావ వావు.

సూజనా, అం॰ వాచుట.

సూజా, పు॰ దబ్బనము.

సూజాఖ, పు॰ పెగరోగము.

సూజీ, స్త్రీ॰ గోధుమరవ.

సూక్ష్మ, స్త్రీ॰ బుద్ధి; ప్రతిభ; తట్టుట; దృష్టి; కల్పన.

సూక్ష్మనా, అం॰ తట్టుట; ప్రత్యక్షమగుట.

సూత, పు॰ సూతా నూలు; దారము.

సూతక, పు॰ అశౌచ పురుడు అంటు.

సూతా, పు॰ సూత నూలు.

సూతి, స్త్రీ॰ ప్రసవ జన్మము; ప్రసవము;

సూతికా, స్త్రీ॰ జచ్చా ప్రసవించిన స్త్రీ;
—గృహ పురిటిల్లు.

సూతీ, వి॰ నూలుతో చేయబడిన.

సూత్ర, పు॰ జనేఊ యజ్ఞోపవీతము; నూలు.

సూత్ర-కార పు॰ సూత్రములు రచించు వాడు; నేతకాడు; వడ్రంగి; సాలె పురుగు.

సూత్రపాత, పు॰ ప్రారంభ ప్రారంభము; మొదలు.

సూథనీ, స్త్రీ॰ స్త్రీలు ధరించు చల్లాడము; లాగు.

సూద, పు॰ వ్యాజ వడ్డీ:—ఖోర వడ్డీ. వ్యాపారి:—దర సూద వడ్డీమీద తిరుగు వడ్డీ; బట్టా లాభ నష్టములు.

సూదన, వి॰ వినాశము చేయు.

సూధా, వి॰ ఁదే సీధా.

సూధే, క్రి॰ దే॰ సీధే.

సూన, పు॰ పూల పువ్వు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सूना, वि० జన హీనమైన; నిర్మానుష్యమైన. स्त्री० కుమార్తె; హత్య; కసాయి దుకాణము.

सूनु, पु० पुत्र కుమారుడు.

सूप, पु० చేట.

सूफ़, पु० ఉన్ని వస్త్రము.

सूफ़ियाना, वि० दे० सोफ़ियाना.

सूफ़ी, पु० ముసల్మానులయందొక ధార్మిక సంప్రదాయము.

सूबा, पु० प्रांत ప్రాంతము.

सूबेदार, पु० ఏదేని ప్రాంతమునకు అధికారి లేక శాసకుడు.

सूम, पु० कंजूस పిసిని గొట్టు.

सूर, पु० సూర్యుడు; వీరుడు.

सूरज, पु० సూర్యుడు.

सूरत, स्त्री० ఆకారము; ఉపాయము; ప్రకారము; స్థితి; జ్ఞప్తి:—हराम చూపులకు అందముగా కనబడి లోన ఏమియు సారములేని.

सूरन, पु० जमीकंद కందగడ్డ.

सूरमा, पु० योद्धा వీరుడు.

सूरा, पु० కురానుయందేదేని ప్రకరణము.

सूराख, पु० छेद ఛిద్రము; బెజ్జము.

सूर्यमुखी, पु० ప్రొద్దు తిరుగుడుపువ్వు.

सूल, पु० भाला బల్లెము; ముల్లు; నొప్పి.

सूली, स्त्री० फाँसी మరణదండన.

सूवा, पु० तोता చిలుక; దబ్బనము.

सृंखला, स्त्री० दे० शृंखला.

सृंग, पु० दे० शृंग.

सृजन, पु० सृष्टि సృష్టి.

सेंकना, स० నిప్పుమీద వేయించుట; కాల్చుట; వేడిచేయుట. (आँख सेंकना మంచి రూపమును చూచి కళ్లవాపు తీర్చుకొనుట).

सेंत, स्त्री० मुफ़्त వ్యయముకాకుండుట; ఊరికే.

सेंतमेंत, क्रि० फ़िज़ूल, मुफ़्त में ఊరకనే; ఖర్చేమియు చేయకనే లభ్యమగు.

सेंध, स्त्री० దొంగకన్నము.

सेंधा, पु० సైంధవలవణము.

सेंवई, स्त्री० సేమియా.

सेग़ा, पु० विभाग విషయము; డిపార్టుమెంటు.

सेचन, पु० सिंचाई చల్లుట; అభిషేకము.

सेज, स्त्री० बिछौना శయ్య; మంచము.

सेठ, पु० గొప్పషాహుకారు; టోకు వ్యాపారము చేయువాడు.

सेतु, पु० కట్ట; వంతెన; మర్యాద; ఏర్పాటు.

सेन, पु० శరీరము; జీవితము.

सेना, स्त्री० సేన स० సేవచేయుట; పూజించుట; ఒకచోటనుండి కదలకుండుట; పొదుగుట.

सेनानी, पु० సేనాపతి.

सेनी, स्त्री० చిన్న పళ్లెరము; నిచ్చెన.

सेब, पु० సీమరేగుపండు (apple).

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सेमल, पु० बूरुग चेट्टु.
सेर वि० तृप्त तृप्तिचेंदिन. पु० सेरु.
सेर-चश्म, वि० औदार्यमैन ; अनुभवमुगल.
सेरा, पु० तडिपिन भूमि.
सेराना, अ० चल्लबडुट ; चनिपोवुट ; मुगियुट. स० चल्लनचेयुट.
सेराब, वि० नीटितो तडपबडिन.
सेल, पु० बल्लेमु ; फिरंगि गुंडु.
सेलना, अ० चनिपोवुट.
सेला, पु० पट्टुयुत्तरीयमु ; तलपाग.
सेवँई, स्त्री० सेमिया.
सेव, पु० दे० सेब.
सेवकाई, स्त्री० सेवा सेव.
सेवनसेवा. सेवाटहल } स्त्री० सेव ; शुश्रूष.
सेह्नाबंदगी, स्त्री० पूजा.
सेवार सेवाल } स्त्री० नीटिमीदपाचि ; नाचु.
सेह, वि० तीन मूडु :—माही मूडुमासमुल :—मज़िला मूडंतस्तुल.
सेहत, स्त्री० सुखमु ; रोगमुक्ति :—बख़्श आरोग्यप्रदमैन :—खाना मरुगुदोड्डि :— नामा आरोग्य प्रमाण पत्रमु.
सेहर, पु० जादू गारडि ; प्रभावमु.
सेहरा, पु० मौर विवाहमुन धरिंचु मुकुटमु ; कीर्ति.
सेहशम्बा, पु० मंगळवारमु.
सैतना, स० गुमि कूर्चुट ; चक्कचेसि यिंचुट.
सैंधव, पु० सैंधवलवणमु ; गुर्रमु.
सैकड़ा, पु० नूरु वस्तुवुल समूहमु.
सैकड़, क्रि० फ़ी सदी वंद ऒकटिकि.
सैकड़ों, वि० कई सौ वंदलकॊलदि.
सैकत, वि० रेतीला इसुक संबंधमैन ; इसुक कलसिन मट्टि.
सैक़ल, पु० आयुधमुलकु शुभ्रमु चेसि सानपेट्टेदु पनि :—गर पु० पैपनिनि चेयुवाडु.
सैन, स्त्री० संकेत इंगितमु ; गुरुतु ; सन्न.
सैफ़, स्त्री० तलवार आयुधमु.
सैफ़ी, वि० तिरछा वंकर.
सैयद, पु० नायकुडु.
सैयाँ, पु० स्वामी पति.
सैय्याद, पु० वेटकाडु.
सैर, स्त्री० विहारमु ; शिकारु ; विनोदमु :—सपाटा विहारमु :—गाह विहारमु सल्पाचोटु.
सैल, स्त्री० वरद ; प्रवाहमु.
सैलग, पु० ल्ठेरा दारि दोपिडि चेयुवाडु.
सैला, पु० मेख मेकु.
सैलानी, वि० मनमौजी विनोदार्थमु देशमु तिरुगु.
सैलाब, पु० बाढ प्रवाहमु ; वरद.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सोंटा, पु० डंडा दंडము ; लाठी ; భంగాకును మెదుపు ఖల్వపురాయి.

सोंठ, स्त्री० సొంతి.

सोंधा, वि० सुगंधित సువాసనగల.

सोंपना, स० दे० सौंपना.

सो, सर्व० वह అతడు. अव्य० इसलिए కనుక ; చివరకు.

सोआ, पु० ఒక విధమగు యాకుకూర.

सोई, अव्य० वही ఆదియే ; వాడే.

सोख़ता, पु० दे० सोख़्ता.

सोखना, स० పీల్చుట.

सोख़्तगी, स्त्री० వాపు ; కష్టము ; భాధ.

सोख़्ता, पु० అద్దుడుకాగితము ; బ్లాటింగు పేపరు. वि० కాలిపోయిన.

सोग, पु० शोक దుఃఖము :—वार దుఃఖితుడగు.

सोच, पु० चिंत ; विचारము ; పశ్చాత్తాపము.

सोचना, स० विचार करना ఆలోచించుట ; చింతించుట.

सोच-विचार, पु० ఆలోచన.

सोज, पु० मंत ; बाध ; दुःखము.

सोज़नी, स्त्री० అందమైన ప్రక్క-గుడ్డ.

सोज़िश, स्त्री० వాపు.

सोझ } वि० सीधा సరళ స్వభావము
सोझा } కల.

सोत } पु० झरना నెలయేరు ; ఎప్పు
सोता } డు ప్రవహించుచుండు పీటి కాలువ.

सोधना, स० शुद्धमुचेयుట ; వెదకుట.

सोना, पु० बंगारु. अ० నిద్రించుట.

सोनार, पु० दे० सुनार.

सोपान, स्त्री० सीढ़ी నిచ్చెన ; మెట్టు.

सोफ़ता, पु० निराली जगह ఏకాంత స్థలము.

सोफ़ियाना, वि० సూఫీలకు సంబంధించిన ; సాధారణమై ఖండముగా నుండు.

सोहना, अ० ఒప్పుట ; శోభించుట.

सोहबत, स्त्री० संगत సాంగత్యము ; సంభోగము.

सोहराना, स० दे० सहलाना.

सोहाग, पु० दे० सुहाग.

सोहागिन } स्त्री० दे० सुहागिन.
सोहागिनी }

सोहाना, अ० सजना ఒప్పుట ; ఇంపుగనుండుట.

सोहावन, वि० दे० सुहावन.

सौंध, स्त्री० सुगंध సువాసన.

सौंपना, स० सपुर्द करना ఏదేని వస్తువును మరియొకరికి ఒప్పచెప్పుట.

सौफ, स्त्री० సోపుగింజలు.

सौंह } स्त्री० ఒట్టు ; శపథము.
सौगंद }

सौगंध, पु० सुवासन ; परिमळము. स्त्री० ఒట్టు.

सौग़ात, स्त्री० భేట కానుక.

सौत } स्त्री० सवति.
सौतिन }

सौतेला, वि० సవతియొక్క-.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सौदा, पुं० బేరము ; బేరమునకువచ్చిన వస్తువు: సామాను:—सुलुफ़ కొను బడికి వలసిన వస్తువులు.

सौदाई, पुं० పిచ్చివాడు.

सौदागर, पुं० వ్యాపారము చేయువాడు.

सौदामिनी, स्त्री० बिजली మెరుపు తీగ.

सौध, पुं० భవనము ; మేడ.

सौम्य, वि० శాంతమైన ; గుణములు కలిగిన ; శుభకరమైన.

सौर, स्त्री० దుప్పటి. वि० సూర్యునకు సంబంధించిన.

सौरभ, पुं० ख़ुशबू పరిమళము ; కుంకుమపుప్పు.

सौरी, स्त्री० పురిటిల్లు.

सौष्ठव, पुं० అవయవముల పొందిక ; సౌందర్యము ; వేగము ; నేర్పు.

सौंह, स्त्री० शपथ ఒట్టు.

सौहार्द, सौहार्द्य, सौहृद } पुं० మైత్రి ; మిత్రుడు.

स्कंध, पुं० कँधा భుజము ; మొదలు.

स्खलित, वि० पतित పడిన ; చ్యుతమైన.

स्तंभित, स्तब्ध } वि० अवरुद्ध నిశ్చలమైన ; నివారింపబడిన.

स्तर, पुं० तह మడత ; శయ్య.

स्तवक, पुं० పుష్ప గుచ్ఛము ; సమూహము ; అధ్యాయము.

स्तवन, पुं० స్తుతి ; పొగడ్త.

स्तूप, पुं० మట్టిదిబ్బ ; మహాత్ముల అస్థి కలనుదాచి పైన స్మారకముగకట్టిన కట్టడము.

स्तेय, पुं० దొంగతనము.

स्त्रैण, वि० స్త్రీకి సంబంధిన ; స్త్రీ స్వభావము కలిగిన.

स्थगित, वि० వాయిదా వేయ బడిన ; నిలిపివేయబడిన.

स्थविर, पुं० ముదుసలి.

स्थानापन्न, वि० एवजी ఒకరి స్థానమునకు ఆక్టింగుగ వచ్చినవాడు.

स्थानीय, वि० मुकामी చెప్పిన తావున నివసించెడి ; అచ్చటి.

स्थापक, पुं० దేవ ప్రతిమను నిర్మించినవాడు ; స్థాపించువాడు.

स्थायी, वि० टिकाऊ శాశ్వతమైన ; గట్టి దగు ; విశ్వసింప దగిన :— समिति స్టాడింగు కమిటీ.

स्थावर, वि० अचल అచలమైన.

स्थित, वि० ఉన్న ; నివసించియున్న.

स्नातक, पुं० బ్రహ్మచర్యాశ్రమమునకు పిదప స్నానముచేసి గృహస్థాశ్రమమున ప్రవేశించినవాడు.

स्नायु, स्त्री० బాధ, స్పర్శము తెలియజేయు శరీరములోని నరములు.

स्निग्ध, वि० నున్నని ; నూనెగల ; మెరయునట్టి.

स्नेह, पुं० प्रेम చెలిమి ; చమురు.

स्पंदन, पुं० काँपना కొంచెము కంపము.

स्पर्द्धा, स्त्री० होड़ పోటి ; సంఘర్షము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

స్పృహణీయ, వి॰ వాంఛనీయ కోరదగిన.
స్పృహా, స్త్రీ॰ ఇచ్ఛా ఇచ్ఛ; కోరిక.
స్ఫార } వి॰ చాలఅధికమయిన;
స్ఫీత } వ్యాప్తమైన.
స్ఫురణ, పు॰ అదురుట; తోచుట.
స్ఫురిత, వి॰ అదిరిన; తట్టిన; స్ఫురించిన.
స్ఫులింగ, పు॰ అగ్నికణము; మిణుగురు పురుగు.
స్ఫూర్తి, స్త్రీ॰ చురుకుదనము; చాకచక్యము; వేగము.
స్ఫోట, పు॰ స్ఫోటనా బేధించుట; బ్రద్దలగుట.
స్ఫోటక, పు॰ కురుపు. వి॰ బ్రద్దలు చేయు.
స్మర, పు॰ కామదేవ మన్మథుడు.
స్మారక, పు॰ యాదగార స్మృతి చిహ్నము. వి॰ జ్ఞాపకము; తెచ్చు.
స్మిత, పు॰ మందహాసము. వి॰ వికసించిన
స్మృత, వి॰ యాద కియా హుఆ స్మరింపబడిన.
స్యందన, పు॰ రథము; కారుట.
స్యాత్, అవ్య॰ శాయద ఒకవేళ; బహుశా.
స్యానా, వి॰ చతుర చతురుడైన; ధూర్తుడైన; ఈడువచ్చిన.
స్యాపా, పు॰ ఎవరైన చచ్చిపోయిన పిదప ప్రతిదినము కొంతకాలమువరకు బందుగులు కలసి యేడ్చురీతి.
స్యార, పు॰ దే॰ సియార.
స్యాహ, వి॰ కాలా నల్లని; అశుభమైన.
స్యాహా, పు॰ సియాహా.
స్యాహీ, స్త్రీ॰ రోశనాఈ సిరా; నల్లదనము; అంధకారము.
స్రవణ, పు॰ కారుట; గర్భస్రావము.
స్రవనా, అం॰ స్రవించుట; కారుట; పడుట.
స్రష్టా, పు॰ బ్రహ్మా సృష్టించువాడు.
స్రావ, పు॰ బహనా ప్రవాహము; గర్భపాతము.
స్రోత, పు॰ ధారా ప్రవాహము; వంశపరంపర; ధార.
స్వ, వి॰ తన.
స్వగత, క్రి॰ తనంతతాను (మాట్లాడుట).
స్వత్వ, పు॰ హక్క అధికారము; హక్కు.
స్వయమేవ, క్రి॰ ఆప హీ ఆప స్వయముగనే.
స్వర్గీయ, వి॰ స్వర్గమునకు సంబంధించిన; కీర్తిశేషుడైన.
స్వర్ణ, పు॰ సోనా బంగారము.
స్వస్థ, వి॰ నిరోగ ఆరోగ్యముగనుండు; నెమ్మదిగనుండు; మెలకువగానుండు.
స్వాంగ, పు॰ భేస కృత్రిమవేషము; వినోదార్థము ఆడు ఆట; అనుకరణము.
స్వాంత, పు॰ అంతఃకరణము; మనస్సు.
స్వాంసా, పు॰ శ్వాస.
స్వాగత, పు॰ ఆహ్వానము;—కారిణీ సభా ఆహ్వానసంఘము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

स्वाद, पु० ज़ायका రుచి ; రసానుభూతి ; కోర్కె.

स्वादिष्ठ } वि० ज़ायकेदार రుచిగల ;
स्वादिष्ट } రుచ్యమగు.

स्वादु, वि० मीठा మధురమగు.

स्वान, पु० दे० श्वान.

स्वामित्व, पु० प्रभुत्व అధికారము.

स्वायत्त, वि० తన యధికారమున నుండు ;—शासन ప్రాదేశిక స్వరాజ్యము.

स्वास्थ्य, पु० तंदुरुस्ती ఆరోగ్యము ;—कर वि० ఆరోగ్యమునుకల్గించు.

स्वीय, पु० తనవాడు ; బంధువు.

स्वेद, पु० पसीना చెమట.

स्वेदज, पु० చెమటవల్ల పుట్టు (పేను, నల్లి మొ.)

स्वैर, वि० స్వతంత్రుడగు ; ఇచ్చవచ్చినట్లుచేయు.

ह

हँकाना, स० बुलाना పిలుచుట; తోలించుట.

हँकार, स्त्री० पुकार పిలుపు ; కేక.

हँकारना, स० బిగ్గరగ పిలుచుట ; యుద్ధమునకు పిలుచుట.

हँकारी, स्त्री० దూత.

हँगामा पु० हलचल గలబా ; తిరుగుబాటు; కొట్లాట हंजार, पु० మార్గము.

हंटर, पु० कोड़ा కొరడా.

हंडा, पु० పెద్దపాత్ర ; కుండ.

हँड़िया } स्त्री० చిన్న తపేలా.
हँड़ी }

हंत, अव्य० భేదమును సూచించుశబ్దము.

हंता, पु० చంపువాడు.

हँसली, स्त्री० పకపక నవ్వుట.

हँसाई, स्त्री० మెడ క్రింద రొమ్మునకు పైనయుండు విల్లువంటి యెముక.

हँसाई, स्त्री० उपहास నవ్వులాట ; పరిహాసము.

हँसाना, स० నవ్వించుట.

हँसिया, पु० కొడవలి ; కుమ్మరివారు తడిమట్టిని కోయు అర్ధ చంద్రాకారముగనుండు సాధనము.

हँसी, स्त्री० నవ్వు ; ఎగతాళి;—उड़ाना ఎగతాళిచేయుట ;—समझना తేలికయనుకొనుట.

हँसुआ } पु० दे० हँसिया.
हँसुवा }

हँसौड़, वि० मसखरा ఎగతాళి చేయువాడు ; సరిహాసప్రియుడు.

हक, पु० చీరుట ; తురుముట; గోకుట.

हक़, पु० నిజమైన ; తగిన. पु० హక్కు ; ఈశ్వరుడు; అధికారము. కలవాడు.

हक़-तलफ़ी, पु० అన్యాయము.

हक़दार, पु० హక్కుదారు ; అధికారము కలవాడు.

हक़नाहक, क्रि० फ़ज़ूल వ్యర్థముగ.

हक़परस्त, वि० ఆస్తికుడైన ; ఈశ్వరుని ఒప్పుకొను.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हक्कबक्काना, अ० स्तंभितुडగుట; నివ్వెరపోవుట.

हक्क-रसी, स्त्री० న్యాయము.

हकला, वि० ఉండి యుండి నత్తిగా మాటలాడు.

हकलाना, अ० నత్తిగా మాటలాడుట.

हक़शफ़ा, पु० ఇరుగు పొరుగు వాడగు టచేత ఇతరులకంటెముందుపొలము లేక ఇల్లుకొను అధికారము.

हक़सत, स्त्री० అమర్యాద; అసహ్యము.

हकारना, स० తోలుట; తరుముట.

हक़ीक़त, स्त्री० सचाई సత్యము; యథార్థ వృత్తాంతము;—में నిజమునకు.

हक़ीक़ी, वि० सच्चा నిజమగు; సరియగు; ఆత్మీయుడగు.

हकीम, पु० వైద్యుడు; వేదాంతి;—नीम అనుభవములేని వైద్యుడు.

हक़ीयत, स्त्री० अधिकार అధికారము; అధికారమునందు వస్తువు.

हक़ीर, वि० तुच्छ స్వల్పమగు; ఉపేక్షింపదగిన; నన్నని.

हक़ूक़, पु० हक़ का बहु० హక్కులు.

हक्काबक्का, वि० भौंचक्क సంభ్రాంతుడైన; గాబరాపడిన.

हक़ियत, स्त्री० హక్కు.

हगना, अ० మలవిసర్జనముచేయుట; భయపడి ఏదేనివస్తువునిచ్చివేయుట.

हज, पु० మునల్మానులు చేయు మక్కా-యాత్ర.

हज़, पु० సౌభాగ్యము; ఆనందము; రుచి.

हज़म, पु० पाचन అరుగుదల; జీర్ణమగుట.

हज़रत, पु० महात्मा మహాత్ముడు; దుష్టుడు.

हजामत, स्त्री० క్షౌరము; క్షురకర్మ చేసినందులకిచ్చుకూలి.

हज़ार, पु० सहस्र వేయి.

हज़ारहा, वि० వేలకొలది.

हज़ारा, वि० పెద్దబంతి పువ్వు.

हज़्म, पु० दे० हज़म.

हज़्ज़ार, पु० दे० हज़ार.

हजो, स्त्री० बुराई అపకీర్తి; నింద.

हज्ज, पु० दे० हज.

हज्जाम, पु० पु० नाई మంగలి.

हज़्म, वि० అరిగిన; జీర్ణించిన;—करना జీర్ణము జేసికొనుట; హరించుట.

हटकना, स० रोकना ఆర్డగించుట; తొలగించుట.

हटना, अ० सरकना తొలగుట; మెల్లమెల్లగ వెనుకకు తగ్గుట; దూరమగుట.

हटाना, स० తొలగించుట.

हट्टाकट्टा, वि० मोटा ताज़ा బలిష్ఠమగు.

हठ, पु० } हिठ हఠము;
हठधर्मी, स्त्री० } మొండిపట్టు; బలాత్కారము

हठना, अ० హఠము పూనుట.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

హఠాత్, అవ్యం బలాత్ బలాత్కార ముగ : వలదనినను.

హఠీ } విం స్త్రీ హఠము చేయు
హఠీలా } తనపట్టును వదలని.

హడ్, స్త్రీం కతక్కాయ.

హడ్డా, పుం గొప్ప గందరగోళము ; గోల.

హడ్డనా, అం తరసనా దేవురించుట : ఏదేని వస్తువు లేనందున దుఃఖించుట.

హడ్డానా, సం తరసానా దేవురించునట్లు చేయుట ; ఇబ్బంది పెట్టుటకై రెచ్చగొట్టుట.

హడ్తాల, స్త్రీం హరతాళము ; సమ్మె.

హడ్పనా, సం నోట వేసుకొనుట ; కాజేయుట.

హడ్బడ్, స్త్రీం జల్దబాజీ త్వర ; తొట్రుపాటు.

హడ్బడానా, అం త్వరచేయుట ; త్వరపడి ఏదేని పనిని సంభ్రమముతో చేయుట.

హడ్బడీ, స్త్రీం త్వర ; ఆతురత.

హడ్డా, పుం కందిరీగ.

హడ్డీ, స్త్రీం ఎముక ; కులము ; వంశము

హత, విం చంపబడిన ; కొట్టబడిన ; వాళనము చేయబడిన.

హతక, స్త్రీం షేక్తీ అగౌరవము ; అవమానము :—షేక్తీ స్త్రీం అగౌరవము.

హతబుద్ధి, విం మూర్ఖుడగు.

హతాశ, విం నిరాశచెందిన.

హతాహత, విం చంపబడిన ; గాయపడిన.

హత్తా, అవ్యం ధ్రువో తక్క ఇ.

హత్థా, పుం శ్లాఠ పిడి ; దట్టించుపలక ; అరటిగెల.

హత్థే, ఇం చేతిలో.

హత్యారా, పుం హంతకుడు ; హింసించువాడు.

హథకండా, పుం చేతి లాఘవము ; రహస్యపు దెబ్బ ; ట్రిక్కు.

హథ-కడీ, స్త్రీం చేతి బేడీలు.

హథఫేర, పుం ప్రేమతో శరీరముపై చేయి నిమురుట ; హస్తలాఘవము.

హథసార, స్త్రీం ఫీలఖానా ఎనుగుల శాల.

హథియానా, సం మోసగించి ఇతరుని వస్తువును హరించుట ; అరువు కొనుట.

హథియార, పుం బేజార పనిముట్టు ; ఆయుధము :—బద్ధ విం ఆయుధము ధరించిన.

హథేలీ, స్త్రీం కరతల అరచేయి ; రాట్నపు పిడి లేక చేయి.

హథౌడా, పుం సమ్మెట.

హథౌడీ, స్త్రీం చిన్న సమ్మెట.

హద్, స్త్రీం సీమా హద్దు ; మితి.

హద్దియా, పుం కానుక.

హదీస, స్త్రీం ముహమ్మదుసాహబు వేర్వేరు సమయములలో మరివిన వాక్యములు మొ. గల మహమ్మదీయ మత గ్రంథము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

హద్దద, స్త్రీం హద్ కా బద్దం సరిహద్దులు.
హనన, పుం చంపివేయుట: దెబ్బకొట్టుట.
హనना, సం చంపివేయుట: కొట్టుట.
హనోజ్, క్రిం అభీ ఇంకను.
హఫ్తా, పుం సప్తాహ వారము: ఏడు దినముల సమయము.
హబరహబర, క్రిం త్వరత్వరగ: వేగిరిపాటుతో.
హబశీ, పుం నీగ్రో జాతివాడు.
హబీబ్, పుం దోస్త మిత్రుడు: ప్రియుడు.
హబ్బూబ్, పుం గింజలు: గోలీగుండ్లు: వాయు ప్రవాహము.
హబ్స, పుం క్షేద్ కైదు.
హమ, సర్వం మేము: మనము. క్రిం పరస్పరము.
హమ-ఆగోశ, విం ఆలింగనము చేసుకొనిన.
హమ-ఉమ్ర, విం సమ వయస్కుడైన.
హమజోలీ, పుం స్నేహితుడు: సమ వయస్కుడు.
హమదమ, విం ప్రాణ మిత్రుడైన.
హమదర్ద, పుం సహానుభూతిని చూపువాడు.
హమదర్దీ, స్త్రీం సహానుభూతి: దయ.
హమదస్త, విం స్నేహితుడు.
హమదిగర, క్రిం పరస్పరము.
హమదీవార, విం ఇరుగు పొరుగు.
హమనశీన, విం సాథీ మిత్రుడు.
హమ-పా, విం వెంట పోవువాడు: మిత్రుడు.
హమరాజ్, విం రహస్య మెరిగిన వాడు.
హమరాహ, విం సహ యాత్రికుడు: కూడ ప్రయాణము చేయువాడు.
హమల, పుం గర్భ గర్భము.
హమలా, పుం ఛఢాఈ దాడి: ఒకరిపై ఎత్తిపోవుట: ఆక్రమణ.
హమవతన, విం దేశ భాఈ ఒకే దేశస్థులు.
హమవార, విం బరాబర సమానమగు: హెచ్చుతగ్గులులేక.
హమశీరా, స్త్రీం సోదరి.
హమసర, విం సమాన శ్రేణికి చెందిన.
హమసరీ, స్త్రీం సాటి: సమానత.
హమసాజ్, విం మిత్రుడు.
హమసాయా పుం పడోసీ పొరుగింటి వాడు.
హమసిన, విం ఒకే వయస్సుగల.
హమా, విం కుల మొత్తము:—తన మొదటినుండి చివర వరకు.
హమామ, పుం దే॰ హమ్మామ.
హమామదస్తా, పుం శల్యము: రోలు.
హమాల, పుం రక్షక రక్షకుడు: కూలివాడు.
హమాస్రమా, పుం మాహీవంటి సాధారణ (మనుష్యులు).
హమేల, స్త్రీం కాసులదండ: మొహరీల దండ.
హమేవ, పుం అహంకారము.
హమేశా, క్రిం సదా ఎల్లప్పుడు.
హమ్మామ, పుం స్నానాగార స్నానము చేయు గది.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हम्माल, पुं కూలివాడు; బరువు మోయువాడు.

हय, पुं घोड़ा గుర్రము.

हया, स्त्री० शर्म సిగ్గు;—दार पुं సిగ్గు పడువాడు.

हयात, स्त्री० ज़िन्दगी జీవనము.

हर, वि० प्रत्येकम;—एक प्रति యొక్క;—दम ఎల్లప్పుడు.

हरकत, स्त्री० చేష్ట; నడత; చెడుపని; దౌష్ట్యము.

हरकारा, पुं डाकिया సందేశ హరుడు; తపాలాబంట్రోతు.

हरगिज़, अव्य० कदापि ఎన్నడు; ఎంత మాత్రము.

हरचंद, क्रि० ఎన్నిమారులైనను; అయినను; (అయిన) యెడల.

हरज, पुं दे० हर्जे.

हरजा, पुं दे० हरजाना.

हरजाई, पुं आवारा ఎల్లెడల తిరుగువాడు; దేశద్రిమ్మరి.

हरजाना, पुं क्षतिपूर्ति నష్టమును పూర్తి చేయువాడు; నష్టపరిహారము.

हरता-धरता, पुं హరించువాడు; రక్షించువాడు.

हरताल, स्त्री० హరితాళము; కట్టుదాటు; సమ్మె.

हरदिल-अज़ीज़, वि० सर्वप्रिय అందరికి ప్రియమైనవాడు.

हरदी, स्त्री० दे० हलदी.

हरना, स० छीनना హరించుట; కొల్లగొట్టుట.

हरनौटा, पुं లేడిపిల్ల.

हरफ़, पुं अक्षरम; दोषम;—आना దోషముకల్గుట; నేరముమోపబడుట; కలంకముగల్గుట.

हरफ़नमौला, पुं అన్ని విద్యలలోను ఆరి తేరినవాడు.

हरबा, पुं अस्त्रम; आयुधम.

हरबीज, पुं पारा పాదరసము.

हरबोंग, वि० गँवार పల్లెటూరివాడు; पुं गड़बड़ी అరాజకత; అన్యాయము.

हरम, पुं अन्तःपुरम.

हरमज़दगी, स्त्री० शरारत దౌష్ట్యము; చెడు స్వభావము.

हरमसरा, स्त्री० अन्तःपुरम.

हरसिंगार, पुं पारिजात वृक्षम.

हरा, वि० सब्ज़ ఆకుపచ్చని; సంతసించిన; పచ్చని;—भरा పచ్చగానున్న; చక్కగా నాటుకొనిన.

हराना, स० परास्त करना ఓడించుట; అలయించుట.

हराम, वि० निषिद्ध నిషిద్ధమైన; తగని; అనుచితమైన; पुं सुअर పంది; ధర్మశాస్త్రమున నిషేధింపబడిన వస్తువు; అధర్మము; పాపము;—का పాపకార్యము వలన సంధించిన;—ख़ोर पुं అనుచిత కార్యము వలన ద్రవ్యమును గడించువాడు; పనిపాటలు లేనివాడు;—ज़ादा पुं दोगला సంకరపు పుట్టుక కలవాడు; దుష్టుడు.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

హరామీ, వి॰ పాజీ దుష్టుడు: వ్యభిచారమువలన పుట్టినవాడు.

హరారత, స్త్రీ॰ తేలికజ్వరము: మంద జ్వరము.

హరావల, పు॰ సేనయందలి ముందర భాగము.

హరాస, పు॰ జంకు: నిరాశ.

హరిఆలీ, స్త్రీ॰ పైరుపచ్చ: ఆకు పచ్చదనము.

హరిణ, పు॰ మృగ లేడి.

హరిత్ } వి॰ హరా ఆకు పచ్చని.
హరిన }

హరిద్రా, స్త్రీ॰ హల్దీ పసుపు: అడవి: మంగళకరమైన.

హరిన, పు॰ మృగ లేడి.

హరియాలీ, స్త్రీ॰ ద్వ పచ్చగడ్డి: పచ్చని పైరు: పచ్చని చెట్టుచేమ.

హరీఫ, పు॰ శత్రు శత్రువు: తోటిబేరగాడు.

హర్ఫ, పు॰ హఫ్ కా బహు॰ అక్షరములు.

హర్యా, వి॰ హరనేవాలా హరించు.

హర్గిజ, క్రి॰ వి॰ హర్గిజ.

హర్జ, పు॰ బాధా ఆటంకము: అంతరాయము: విఘ్నము: నష్టము.

హర్తా, పు॰ హరించువాడు: దూరము చేయువాడు.

హఫ్, పు॰ వి॰ హరఫ.

హర్, స్త్రీ॰ వి॰ హర్.

హల్, పు॰ హల్లు.

హల, పు॰ నాగలి: నాగేలు.

హలకర్, పు॰ తుహలపుహల గందరగోళము: అల్లకల్లోలము.

హలక్, పు॰ కింకరనాళము.

హలకత్, స్త్రీ॰ హలకాపన తుచ్ఛత: అవమానకరమగునది.

హల కరనా, స॰ క్రి॰ పరిష్కరించుట: విప్పుట: లెక్క మొ॰ చేయుట.

హలకా, వి॰ తేలికయైన: బరువులేని: పలుచని: తుచ్ఛమైన.

హలక్కా, పు॰ గుంపు: చుట్లు: గుండ్రము.

హలకాన, వి॰ సగముచచ్చిన: అలసిపోయిన.

హలచల, స్త్రీ॰ ఖలబలి అల్లకల్లోలము: గందరగోళము.

హలధీ, స్త్రీ॰ పసుపు:—లగాకే చేతనా కష్టము సహించుటకు సిద్ధము కాక పోవుట:—చఢనా వివాహము నిశ్చయమగుట:—ఖోలనా ఓటమిని ఒప్పుకొనుట.

హలధర, పు॰ బలరాముడు.

హలనా, క్రి॰ ఘుసనా ప్రవేశించుట: కదలుట.

హలఫ, పు॰ సౌగంధ ఒట్టు:—నామా పు॰ శపథ పూర్వకముగ్రహించిన పత్రము.

హలఫన్, క్రి॰ శపథ పూర్వకముగ.

హలరానా, స॰ ప్రేమతో చేతియందుంచుకొని ఊపుట.

హలవాఈ, పు॰ మిఠాయిచేసియమ్మువాడు.

హలవాహ } పు॰ పొలము దున్నువాడు.
హలవాహా }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हलाक, वि० मारा हुआ चंपबडिन; —करना चंपुट.

हलाकत, स्त्री० हत्य.

हलाक्कू, वि० हंतकुडైన.

हलाभला, पु० निर्णयము; परिणామము.

हलाल, वि० जायज़ శాస్త్రసమ్మతమై నది;—करना నమ్మకముతో వ్యవహరించుట;—खा నమ్మకముతో పొందిన.

हलालखोर, पु० న్యాయముగ ఆర్జించిన ధనముతో కాలము గడపువాడు; పాకీవాడు.

हलावत, स्त्री० తీపి; తియ్యదనము; రుచి.

हलाहल, पु० హాలాహల విషము.

हलीम, वि० శాంతమగు; తిన్నని.

हलोरना, स० నీటియందు చేయివైచి కలచుట; చిలుకుట; రెండు చేతులతో పీలైనంత జూరుకొనుట.

हल्ला, पु० శోరగుల కోలాహలము; గలభా.

हवन, पु० హోమము; అగ్ని; అహుతిని వ్రేల్చు యజ్ఞ పాత్రము.

हवलदार, पु० సేనయందు అందరికన్న చిన్న అధికారి.

हवस, स्त्री० लालसा कोरिక; తృష్ణ.

हवा, स्त्री० గాలి; భూతము; ప్రేమ;—खाना గాలి పీల్చుట; షికారు చేయుట;—खोरी షికారు;—दार గాలివచ్చుటకు కిటికీలుగల;—बताना విరాళకలిగించుట;—बाँधना బడాయికొట్టుట;—बदलना స్థితి మారుట; దళలో మార్పుకలుగుట;—बिगड़ना అంటు రోగములు వ్యాపించుట; ఆచారము చెడుట;—से लड़ना కారణము లేకయే పోట్లాడుట;—से बातें करना చాలవేగముగ పరుగెత్తుట;—लगना సాంగత్యము. ప్రభావము కలుగుట;—हो जाना తొందరగ పారిపోవుట.

हवाई, स्त्री० గాలికి సంబంధించిన; మూలములేని; కల్పితమగు;—जहाज़, पु० విమానము.

हवाला, पु० హాల దశ; గతి; సమాచారము.

हवाला, पु० ప్రమాణము; దృష్టాంతము; అధికారము; వశము.

हवालात, स्त्री० వశము; కైదు; కారాగృహవాసము.

हवाले करना, स० అప్పగించుట.

हवास, पु० హోశ స్మారకము; తెలివి; ఇంద్రియములు.

हविस, स्त्री० దే० हवस.

हवेली, स्त्री० बड़ा मकान గొప్ప భవనము.

हव्वा, स्त्री० జగన్మాత; బూచి.

हव्य, पु० హోమమునకు వలయు సామగ్రి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हशमत, स्त्री० बढ़ाई वैभवము; దర్జా; ఓలగము.

हश्र, पु० क़यामत భగవంతునియెదుట జరుగు అంతిమ విచారణ; లోకము; గలబా;—बरपा करना గలబా చేయుట.

हसद, पु० ఈర్ష్య.

हसन, पु० పరిహాసము. वि० మంచి; ఉత్తమమైన.

हसब, क्रि० दे० हस्ब.

हसरत, स्त्री० కోరిక ఫలించనందున కలుగు దుఃఖము; కోరిక.

हसीन, वि० సుందరమైన.

हस्त, पु० చేయి; వ్రాలు; తొందము; సమూహము;—कौशल నేర్పరితనము.

हस्तक्षेप, पु० జోక్యము.

हस्ती, स्त्री० अस्तित्व ఉనికి; జీవితము; సంపద. पु० ఏనుగు.

हस्ते, क्रि० मारफ़त द्वारा; చేత.

हस्ब, क्रि० माफ़िक़ అటువంటి; అనుసారము;—दस्तूर नियम मानुसारము; యథాప్రకారము.

हहर, स्त्री० कँपकँपी భయము; వణకు.

हहराना, अ० काँपना వణకుట; చకితుడై నిల్చుండుట.

हहराना, अ० काँपना వణకుట; భయపడుట. स० భయభీతుని చేయుట; వణకునట్లు చేయుట.

हाँ, अव्य० స్వీకారమును సూచించు శబ్దము; ఆవును; अंगीकरिंचుట —में हाँ मिलाना ముఖస్తుతి చేయుట.

हाँक, स्त्री० ललकार పెద్దకేక; సవాలు (కొట్టుట); సాయముక్కొరకు కేక.

हाँकना, स० బిగ్గరగపిలుచుట; బడాయి కొట్టుట; (పశువులను) తోలుట.

हाँड़ी, स्त्री० చిన్నకుండ.

हाँपना } अ० రోజుట; రొప్పుట.
हाँफना }

हाँसी, स्त्री० दे० हँसी.

हाऊ, पु० హౌవా బూచి.

हाकिम, पु० शासक అధికారి; ప్రధాన కర్మచారి.

हाजत, स्त्री० ज़रूरत ఆవశ్యకత; కోరిక; బైలు.

हाज़मा, पु० पाचनशक्ति; జీర్ణశక్తి.

हाज़ा, सर्व० यह ఇది; వీడు.

हाज़िम, वि० पाचक జీర్ణముచేయు ఔషధము.

हाज़िर, वि० उपस्थित సంసిద్ధమగు; సమ్ముఖమునన్నున్న;—जवाब वि० ప్రత్యుత్తరము నిచ్చుటలో నిపుణత కల; ప్రత్యుత్పన్నమతియగు.

हाज़िरी, स्त्री० उपस्थिति; హాజరగుట.

हाजी, पु० तीर्थयात्रा చేసి మక్కామదీనాకు వెళ్లివచ్చిన ముసల్మానుడు.

हाट, स्त्री० దుకాణము; సంత; బజారు.

हाटक, पु० सोना బంగారు.

हाड़, पु० हड्डी ఎముక.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हाता, पु० बाड़ा आवरणము ; प्रांతము ; హద్దు.

हातिम, पु० चतुर నేర్పరి; నిపుణుడు.

हाथ, पु० చేయి ; పిడి ; మూర ; చేజిక్కుట ;—आना చేజిక్కుట ; —उठाना నమస్కారము చేయుట; కొట్టుట ;—ऊँचा होना దానమీయ ప్రారంభించుట ;—कट जाना ఏమి చేయజాలని స్థితిలోనుండుట ;—की मैल తుచ్ఛమగు వస్తువు ;—खींच लेना ఏదేని పనినుండి విడివడుట ; —खुजलाना ఒకరిని కొట్టుటకు చేయి గులపుట్టుట ;—चलाना కొట్టుట ;—चूमना ఎవరికళ్ళనైన చూచి మోహించి అతని చేతులను ప్రేమతో చూచుట ;—छोड़ना కొట్టుట ;—जोड़ना నమస్కారము నేయుట ; వేరగుట ;—डालना జోక్యముకలుగచేసుకొనుట ;—तंग होना ఖర్చుకు డబ్బులేక పోవుట ; —धोना నిరాశచేసికొనుట ; పోగొట్టుట ;—धोकर पीछे पड़ना ఏదేనిపనియందు మనోవాక్కాయములో లీనమగుట ;—पकड़ना పనినుండి ఆపుట ; ఆశ్రయమిచ్చుట ; పాణిగ్రహణము చేయుట ;—पर हाथ धरे बैठे रहना ఏమియు పని చేయక గూర్చుని యుండుట ; —पसारना या फैलाना యాచించుట ;—पाँव चलाना పనిపాట చేయుట ;—पाँव थकना భయము వల్ల గాబరాపడుట ;—पैर जोड़ना ప్రార్థించుట ;—फेरना చేతితోనిమురుట ; దొంగిలించుట ;—बँटाना సాయము చేయుట ;—मलना పశ్చాత్తపపడుట ;—मारना దొంగిలించుట ; మోసగించుట ;—रंगना లంచము పుచ్చుకొనుట ;—लगना చేజిక్కుట ; అబ్బుట ;—लगाना ఏదేని పనిని ఆరంభించుట;—साफ़ करना ఏవరినైనను కొట్టుట.

हाथा-पाई } स्त्री० मुष्टि
हाथाबाँही } యుద్ధము ; బాహాబాహి యుద్ధము.

हाथी, पु० ఎనుగు;—वान మావటివాడు.

हाथोंहाथ, वि० చేతులమీద ; ఒకరి చేతిమీదుగా మరియొకరి చేతికి.

हादसा, पु० दुर्घटना చెడుసందర్భము; ఆపద.

हादिस, वि० కొత్తనైన; నశ్వరమైన ; నశించు.

हादी, पु० మార్గదర్శకుడు ; నాయకుడు.

हाफ़िज़, पु० కురానును కంఠస్థము చేసినవాడు.

हाफ़िज़ा, पु० స్మరణశక్తి.

हामिल, वि० బరువు మోయునట్టి.

हामिला, स्त्री० గర్భవతి.

हामी, स्त्री० స్వీకరించుట ; అంగీకరిం

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

చుట. స్త్రీ సహాయకుడు :—भरना దేనినైనను అంగీకరించుట.

हाय, అవ్యయం దుఃఖమును సూచించునట్టి శబ్ద విశేషము ; అయ్యో ; స్త్రీ పీడా దుఃఖము.

हायल, వి॰ घायल గాయపడిన ; మూర్ఛితుడైన ; పనిలేని.

हार, స్త్రీ పరాజయము ; అలసట. పు॰ హారము ; మాల—खाना ఓడిపోవుట.

हारना, అ॰ ఓడిపోవుట ; అలసిపోవుట.

हारिल, పు॰ ఒకవిధమగు ఆకుపచ్చని పిట్ట.

हारी, వి॰ లాగుకొనువాడు ; నాశనము చేయువాడు ; జయించువాడు.

हारीत, పు॰ దొంగతనము.

हार्दिक వి॰ హృదయమునకు సంబంధించిన ; నిజమైన ; మనస్ఫూర్తిగా.

हाल, పు॰ दशा పరిస్థితి ; వృత్తాంతము ; వివరణము ; కైఫీయత ; విషయము ; —में కొలదిదినముల క్రితము.

हालत, స్త్రీ॰ दशा స్థితి.

हालाँकि, అవ్యయం యద్యపి అయినప్పటికిన్నీ.

हाला, స్త్రీ॰ शराब సారాయము.

हालात, పు॰ हाल का బహు॰ స్థితులు.

हालिक, పు॰ किसान రైతు.

हाली, క్రి॰ जल्दी త్వరగ.

हावभाव, పు॰ नाज़ नख़रा పురుషుల చిత్తమును హరించు స్త్రీల అంగవిలాసము.

हावी, వి॰ వశములో ఉంచుకొనువాడు ; నేర్పరి :—होकर बैठना ఇతరులను త్రోసి తా॰ నాస్థానము వహించుట.

हाशिया, పు॰ किनारा అంచు ; మార్జిను.

हास, పు॰ हँसी పరిహాసము ; నవ్వు ; ఎగతాళి.

हासिद, వి॰ ईर्ष्यालु ఈర్ష్యపడువాడు.

हासिल, వి॰ प्राप्त పొందిన ; చిక్కిన.

हास्यास्पद, వి॰ నవ్వుపుట్టించు ; అందవిహీనమైన.

हिंगोट, పు॰ గారఫలము.

हिंडोल } పు॰ ఉయ్యాల.
हिंडोला }

हिंस्र, వి॰ హింసించు స్వభావముకల.

हिआव, పు॰ దే॰ हियाव.

हिकमत, స్త్రీ॰ నేర్పు ; తత్త్వజ్ఞానము ; ఉపాయము ; వైద్యవిద్య.

हिकमती, వి॰ चालाक నేర్పుగల ; ఉపాయముగల ; కార్యకుశలుడగు.

हिकायत, స్త్రీ॰ कथा కథ.

हिक़ारत, స్త్రీ॰ అసహ్యము ; అగౌరవము.

हिक्का, స్త్రీ॰ हिचकी ఎక్కిళ్లు.

हिचक, స్త్రీ॰ आगापीछा ముందు వెనుకలు ; సంకోచము.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

హిచకనా } అం ఆగా పీఛా కరనా
హిచకిచానా } ముందు వెనుకలాడుట; ఎక్కిళ్లవచ్చుట.

హిచకిచాహట, స్త్రీం దే॰ హిచక.

హిచకీ, స్త్రీం ఎక్కిళ్లు.

హిజడా, పుం కొజ్జ: నపుంసకుడు.

హిజరత, స్త్రీం ఏనదేశమువదలి ఇంకొక దేశము వెళ్లి నివసించుట.

హిజరీ, పుం ముసల్మానుల శక ప్రారంభము.

హిజాఅ, పుం సిగ్గు: చాటు; పరదా.

హిజ్జే, పుం ఏదేని శబ్దమునందలి అక్షరములను మాత్రతో డ చెప్పుట (spelling).

హిజ్ర, పుం వియోగము.

హిత, విం అనుకూలమైన; సద్భావము కల. పుం భలాకై ఉపకారము; క్షేమంగరము: మేలు. అవ్యం వాస్తే కొరకు; కై.

హితాకై, స్త్రీం సంబంధ సంబంధము.

హితీ } పుం స్నేహరాహ మేలు గోరు
హితూ } వాడు; మిత్రుడు.

హితేషీ, విం స్నేహరాహ మంచి గోరువాడు.

హిదాయత, స్త్రీం ఆదేశ మార్గమును చూపుట; త్రోవ నిర్దేశించుట; హెచ్చరిక.

హినహినానా, అం సకిలించుట.

హినా, స్త్రీం గోరింట.

హిఫాజత, స్త్రీం రక్షా రక్షణము: జాగ్రత్త పెట్టుట.

హిఫ్జ, విం వల్లించబడిన. పుం రక్షణ: మర్యాద.

హిబ్బా, పుం దాన దానము:—నామా పుం దానపత్రము.

హిమ, పుం బఫ్ మంచు: చలి. విం చల్లని:—ఉపల వడగల్లు:—కర పుం చంద్రుడు.

హిమాంశు, పుం చంద్రమా చంద్రుడు.

హిమాక్షత, స్త్రీం బేహోషీ మూర్ఛత.

హిమాయత, స్త్రీం సమర్థన సంరక్షణము: పక్షపాతము; సమర్థించుట.

హిమాయతీ, విం తరఫ్‌దార పక్షమును పూను. సమర్థించు.

హిమ్మత, స్త్రీం సాహసము.

హియ } పుం హృదయ హృదయము.
హియా }

హియావ, పుం హిమ్మత సాహసము: గుండె నిబ్బరము.

హిరణ్య, పుం సోనా బంగారు.

హిరన, పుం లేడి.

హిరఫత, స్త్రీం పేశా వృత్తి: చేతివని: కళ; టక్కుటమారము.

హిరానా, అం ఖో జానా పోగొట్టబడుట: నశించుట.

హిరాస, స్త్రీం నిరాశ; జంకు.

హిరాసత, స్త్రీం పహరా కాపురము: కైదు: కాపలా.

హిర్స, స్త్రీం ఇచ్ఛా తృష్ణ: లోభము: కామపు పొంగు.

హిలకోర } పుం లహర అల.
హిలకోరా }

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हिलकोरना, स० पीटिनी कलचि अललु कलदिग चेयुट.

हिलगाना, स० फँसाना चिक्किंचुट; ब्रेलवैचुट; कलियगलुपुट.

हिलना, अ० डोलना चलिंचुट; कदलुट; स्थानमुनुंडि तॊलगुट.

हिलाना, स० कदलिंचुट; परिचयमु कलुगुनट्लु चेयुट.

हिलोर } पु० तरंग अल.
हिलोरा }

हिलोरना, स० जलमुनु अललु कलदिग चेयुट; इटु अटु कदलिंचुट.

हिलोल } पु० अल.
हिल्लोल }

हिलका, पु० ईर्ष्या ईर्ष्य; पोटी.

हिसाब, पु० गणित लेक्क; लेक्किंचुट; गणित विद्य; नियममु; व्यवस्थ;—किताब जमाखर्चु लेक्कल पुस्तकमु; पद्धति; रीति;—चुकाना इव्ववलसिन बाकी इच्चि वेयुट.

हिसार, पु० कोट; दुर्गमु.

हिस्सा, पु० टुकड़ा तुनिय; भागमु.

हींग, स्त्री० इंगुव.

हींसना, अ० सकिलिंचुट.

ही, अव्य० मात्रमे; निश्चयमु.

हीक, स्त्री० हिचकी एक्किळ्ळु.

हीन-हयात, क्रि० जीवित पर्यंतमु. स्त्री० जीवितमु.

हीर } पु० वज्रमु; अंतःसारमु;
हीरक } चाप.
हीरा }

हीला, पु० बहाना नेपमु; मोसमु; मार्गमु;—हवाला तप्पिंचुकॊनु उपायमु.

हुँकार, पु० जगडमुनकु पिलुपु; गर्जन; अरपु.

हुँकारना, अ० हुंकरिंचुट; गर्जिंचुट.

हुँडी, स्त्री० चेक हुंडी; चेक्कु.

हुक्म, पु० देश हुक्म.

हुक्कक्क, पु० हक्क का बहु० हक्कुलु.

हुक्मत, स्त्री० शासन शासनमु; राजपीठिकि संबंधिंचिन आधिपत्यमु.

हुक्का, पु० हुक्का;—पानी बंद करना संघ बहिष्कारमु चेयुट.

हुक्काम, पु० हाकिम का बहु० शासकुलु.

हुक्म, पु० इजाजत आज्ञ; अनुमति;—नामा पु० आज्ञापत्रमु;—बरदार पु० आज्ञनु अनुसरिंचि पनिचेयुवाडु.

हुक्मरॉं, वि० अधिकारियैन; शासकुडैन.

हुक्मरानी, स्त्री० शासनमु; आज्ञ.

हुक्मी, वि० इतरुनि आज्ञानुसारमु पनि चेयुवाडु; पराधीनुडु; गुरितप्पक पनिचेयु.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

హుజూమ, పు॥ భీఢ గుంపు.

హుజూర, పు॥ సమక్షము; గొప్పవారిని సంబోధించునపు డుపయోగించు శబ్దము; అయ్యా; కచ్చేరి.

హుజ్జత, స్త్రీ॥ వివాద వివాదము; తకరారు; జగడము.

హుజ్జతీ, వి॥ తగువులు పెట్టుకొను.

హుఢ్‌దంగ, పు॥ గంతులాట; ఉపద్రవము.

హుడ్‌డుక, పు॥ ఒక విధమగు చిన్నడోలు.

హుతాశన, పు॥ అగ్ని నిప్పు.

హునర, పు॥ కళా కళ; నేర్పు; హస్తలాఘవము; —మంద వి॥ కళాకుశల నేర్పరి.

హుమకనా, అ॥ గంతులు దుముకులు వేయుట; కాలు వేగముగ వేయడొడగుట.

హుర్‌మత, స్త్రీ॥ ఇజ్జత మానమర్యాదలు; గౌరవము.

హులసనా, అ॥ ఖుశీ సే భరనా ఆనందాతిరేకమున నుబ్బొంగుట; ఉబ్బుట.

హులాస, పు॥ ఉల్లాస ఉత్సాహపు బొంగు.

హులియా, పు॥ రూపరంగ ఆకృతి; రూపురేఖ; ఒక మనుష్యుని రూపమును గూర్చిన వివరము.

హుల్లఢ్, పు॥ శోరగుల కోలాహలము; ఆందోళన.

హుస్న, పు॥ సౌందర్య సౌందర్యము; ప్రశంసనీయమగు గుణము; పెంపు;— పరస్త పు॥ సౌందర్యమును ప్రేమించువాడు;—పరస్తీ స్త్రీ॥ సౌందర్యోపాసన.

హూక, స్త్రీ॥ దర్ద్ హృదయమునందలి పోటు; మనోవేదన; సంతాపము.

హూకనా, అ॥ దర్ద్ కరనా నొప్పిచేయుట పోటుకల్గుట.

హూదా, వి॥ సరియైన; అనువైన; ఉచితమైన; (బే-హూదా పనికిమాలిన; మూర్ఖుడు; అసంబద్ధమైన).

హూ-బ-హూ, పు॥ జ్యోం కా త్యోం ఉన్నది యున్నట్లుగనే.

హూర, స్త్రీ॥ ముసల్మానుల స్వర్గమునందుండు యప్సరస.

హూల, స్త్రీ॥ నొప్పి; హర్షధ్వని.

హూలనా, స॥ లాతీ, బల్లెము మొ. వాని మొనను బలవంతముగా గ్రుచ్చుట; గ్రుచ్చుట.

హూశ, వి॥ తజ్ఞ మర్యాద తెలియని.

హృత, వి॥ హరించిన.

హృతి, స్త్రీ॥ హరణ కొని పోవుట.

హృద్యంగమ, వి॥ అర్థమైన; మనస్సున నాటిన.

హృష్ట, వి॥ హర్షిత అత్యంత ప్రసన్నుడగు; గట్టిపారిన;—పుష్ట వి॥ మోటా తాజా బలిష్ఠుడు.

హేకఢ్ఢీ, స్త్రీ॥ ఉగ్రత అధికారమును చూపుట; బలాత్కారము; బొగరు.

హేచ, హేఠ } వి॥ నీచమైన; తుచ్ఛమైన.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हेठी, स्त्री० हीनता మానహాని ; గౌరవమునకు లోపము.

हेतु, पु० ఉద్దేశ్యము ; కారణము ; ప్రేమ.

हेम, पु० बर्फ़ మంచు ; బంగారు.

हेय, वि० बुरा చెడు ; వదలదగిన.

हेरंब, पु० गणेश వినాయకుడు.

हेरना, स० ढूँढ़ना వెదకుట ; పరిశీలించుట.

हेरफेर, पु० తారుమారు ; మాటయాడంబరము ; కుటిలమగు యుక్తి ; మార్పు.

हेराना, अ० పోగొట్టుకొనబడుట; తన్ను తామరచుట.

हेलना, अ० विनोद करना పరిహాసము చేయుట ; ప్రవేశించుట ; ఈదుట.

हेलमेल, पु० घनिष्ठता గాఢ సంబంధము ; మైత్రి.

हेला, स्त्री० తిరస్కారము ; లక్ష్య పెట్టక పోవుట. पु० पुकार పిలుపు

हैज़ा, पु० కలరా.

हैफ़, अव्य० అయ్యో ! దుఃఖము.

हैबत, स्त्री० భయము ;—नाक वि० భయంకరమైన.

हैरत, स्त्री० अचंभा ఆశ్చర్యము ;—अंगेज ఆశ్చర్యమును కలిగించు.

हैरान, वि० चकित ఆశ్చర్యముతో మన్న ; స్తబ్ధుడైన ; వ్యాకులతగల.

हैवान, पु० पशु పశువు ; జడుడు ; మూర్ఖుడు.

हैसियत, स्त्री० योग्यता సామర్థ్యము.

होंट, पु० పెదవి.

हो आना, अ० వెళ్లివచ్చుట.

होड़, स्त्री० बाज़ी పోటి ; పందెము ; షరతు ; మొండి పట్టు.

होड़ल, पु० అభ్రకము.

होड़ाहीडी, स्त्री० स्पर्द्धा పోటి ; హోరాహోరి.

होतब } पु० होनहार కానున్నది ;
होतव्य } రానున్నది.

होनहार, वि० కానున్నది ; తప్పక జరుగునది ; తెలివిగల. पु० తప్పక జరుగు విషయము.

होना, अ० ఉండుట ; అగుట ; సంభవించుట ; పుట్టుట.

होनी, स्त्री० పుట్టుక ; తప్పక జరిగీ తీరునది ; వ్రాసియున్న కర్మవిశేషము.

होरसा, पु० సానరాయి ; గంధము మొతీయు రాయి.

होरी } स्त्री० వసంతర్తువుప్రారంభమున
होली } హిందువులు జరుపు కాముని పండుగ ; ఆరోజున కాల్చు కట్టెలు మొదలగునవి;—खेलना వసంతము కొట్టుట.

होश, पु० చైతన్యము ; జ్ఞానము ; జ్ఞప్తి ; బుద్ధి ;—उड़ जाना భయమువల్ల మనసు పనిచేయకపోవుట.

होशियार, वि० चतुर సమర్థుడు ; బుద్ధిమంతుడు ; మెలకువ గలవాడు.

होशियारी, स्त्री० सावधानी జాగ్రత్త పేర్పు ; తెలివి.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

హౌఆ, పు౦ బూచి.
హౌజ, పు౦ క్రుంక పిటిబొట్టి.
హౌదా, పు౦ అంబారి ; తొట్టి.
హౌల, పు౦ ఇర భయము :—దిల్లా వి౦ ఇరపోక పిరికిగుండెవాడు.
హౌలే, ఇం౦ ధీరే మెల్లగ.
హౌవా, స్త్రీం ఆదిపురుషుని భార్య (eve).
హౌస, స్త్రీం లాలసా కోర్కి : ఉత్సాహము.
హౌసలా, పు౦ ఉత్సాహ ఏదేని పనిని చేయింప పలయునను ఆనంద పూర్ణమగు కోర్కి : ఉత్సాహము :—సంద వి౦ సాహసము కలవాడు.
హ్ల, పు౦ భీకర చెరువు : నాదము ; ధ్వని.
హ్లస్వ, వి౦ చిటా చిన్న : కొంది : తుచ్ఛమగు.
హ్లాస, పు౦ తక్కువ ; క్షీణత ; పతనము.
హ్లాద, పు౦ ఆనందము ; సంతోషము.

—: సమాప్త :—

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

परिशिष्ट

EQUIVALENTS FOR CONSTITUTIONAL TERMS

अ

अक्षम, Incompetent.
अक्षमता, Incompetency.
अग्रिम धन, Advance.
अतिक्रमण, Violation.
अतिरिक्त न्यायाधीश, Extra Judge.
अतिरिक्त लाभ, Excess profit
अधिकरण, Tribunal.
अधिकार, Right.
अधिकार-अभिलेख, Record of Rights.
अधिकार-पृच्छा, Quo warranto.
अधिग्रहण, Requisition.
अधिनियमन, (n.) Act.
अधिनियम, (v.) Enact.
अधिपत्र, Warrant.
अधिभार, Surcharge.
अधिमान, Preference.
अधिवक्ता, Advocate.
अधिवास, Domicile.
अधिवासी, Domiciled.
अधिष्ठाता, Presiding Officer.
अधिसूचना, Notification.
अधीक्षक, Superintendent.
अधीक्षण, Superintendence.
अधीन, Subject.
अधीन अधिकारी, Subordinate Officer.
अधीन न्यायालय, Subordinate Court.
अध्यक्ष, Speaker.
अध्यादेश, Ordinance.
अध्यासीन होना, Preside.
अनन्य क्षेत्राधिकार, Exclusive Jurisdiction.
अनर्हता, Disqualification.
अनर्हीकरण, Disqualify.
अनियमितता, Irregularity.
अनुकूलन, Adaptation.
अनुच्छेद, Article.
अनुज्ञप्ति, Licence.
अनुज्ञा, (v.) Permit.
अनुज्ञा, (n.) Permission.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अनुदान, Grant.
अनुदेश, Instruction.
अनुन्मुक्त, Undischarged.
अनुपाती प्रतिनिधित्व, Proportional representation.
अनुपूरक, Supplementary.
अनुपूरक अनुदान, Supplementary grant.
अनुमति, Assent.
अनुमोदन, (v.) Approve.
अनुमोदन, (n.) Approval.
अनुशासन, Discipline.
अनुशासन सम्बन्धी, Disciplinary.
अनुषक्ति, Adherence.
अनुष्ठान, Exercise.
अनुसमर्थन, (n.) Ratification.
अनुसमर्थन, (v.) Ratify.
अनुसंधान, (v.) Investigate.
अनुसंधान, (n.) Investigation.
अनुस्मारक, Reminder.
अनुसूचित क्षेत्र, Scheduled area.
अनुसूचित जनजाति, Scheduled Tribe.
अनुसूचित जाति, Scheduled Caste.
अनुसूची, Schedule.
अन्तर्ग्रसन, Involve.
अन्तर्ग्रस्त, Involved.
अन्तर्देशीय जलपथ, Inland waterway.
अन्तर्राष्ट्रीय, International.
अन्तःकरण, Conscience.
अन्य-देशीय, Aliens.
अन्य-संक्रामण, (v.) Alienate.
अन्य-संक्रामण, (n.) Alienation.
अपमान लेख, Libel.
अपमान-वचन, Slander.
अपमिश्रण, Adulteration.
अपर-न्यायाधीश, Additional Judge.
अपराध, Crime.
अपराध, Offence.
अपराधी, Criminal.
अपवर्जन, (v.) Exclude.
अपवर्जन, (n.) Exclusion.
अपात्र, Ineligible.
अपात्रता, Ineligibility.
अपील, Appeal.
अपील न्यायालय, Court of Appeal.
अप्रवृत्त, Inoperative.
अभिकथन, Allegation.
अभिकरण, Agency.
अभिकर्त्ता, Agent.
अभिप्राय, Opinion.
अभियाचना, Demand.
अभियुक्त, Accused.
अभियुक्ति, Charge.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अभियुक्ति, Prosecution
अभियोग, Accusation.
अभियोजन, Proseution.
अभियोज्य दोष, Actionable wrong.
अभिरक्षा, Custody.
अभिलेख, Record.
अभिलेख न्यायालय, Court of record.
अभिशस्त, Convicted.
अभिशस्ति, Conviction.
अभिसमय, Convention.
अभ्यर्थी, Candidate.
अमान्य, Invalid.
अयुक्त प्रभाव, Undue influence.
अर्जन, Acquisition.
अर्ज़ी, Petition.
अर्थ करना, Construe.
अर्थ दण्ड, Fine.
अर्हता, Qualification.
अल्पसंख्यक वर्ग, Minority.
अल्पीकरण, Derogation.
अवधिदान, Adjourn.
अवमान, Contempt.
अवयस्क, Minor.
अविभक्त कुटुम्ब, Joint family.
अविभक्त परिवार, Joint family.
अविश्वास-प्रस्ताव, Motion of no-confidence.
अवैध, Illegal.
अवैधाचरण, Illegal practice.
असमर्थता, Incapacity.
असमर्थता-निवृत्ति वेतन, Invalidity pension.
असैनिक, Civil
असैनिक शक्ति, Civil power.
अहितकारी, Detrimental.
अंकन, Endorse.
अंग, Unit.
अंश, Share.
अंशदान, Contribution.

आ

आकलन, (v.) Credit.
आकस्मिकता निधि, Contingency Fund.
आचार, Custom.
आज़ादी, Freedom.
आजीविका, Calling.
आजीविका-कर, Callings tax.
आज्ञप्ति, Decree.
आदेश, Order.
आदेशिका, Process.
आनुषंगिक, Consequential.
आपराधिक, Criminal.
आपात, Emergency.
आपाती, Emergent.
आपात की उद्घोषणा, Proclamation of emergency.
आभार, Obligation.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आय-कर, Income-tax.
आयात-शुल्क, Import duty.
आयुक्त, Commissioner.
आयोग, Commission.
आरक्षक, Police.
आरक्षक बल, Police Force.
आरोप, Allegation.
आरोपण करना, Impose.
आरोपण, Levy.
आर्थिक, Economic.
आर्थिक क्षेत्राधिकार, Pecuniary jurisdiction.
आवर्त्तक, Recurring.
आवारागरदी, Vagrancy.
आवेदन-पत्र, Application.
आस्ति, Property.
आहिंडन, Vagrancy.
आह्वान, Summons.
आंक, Estimate.

इ

इच्छा-पत्र, Will.
इच्छा-पत्रहीन, Intestate.
इच्छा-पत्रहीनत्व, Intestacy.

उ

उगाहना, Levy (v).
उच्चतम न्यायालय, Supreme Court.
उच्च न्यायालय, High Court.
उत्तराधिकार, Succession.
उत्तराधिकार-शुल्क, Succession duty.
उत्तराधिकारी, Successor.
उत्तरदायित्व, Liability.
उत्पादन, Production.
उत्पादन-शुल्क, Excise duty.
उत्प्रवास, Emigration.
उत्प्रेषण-लेख, Certiorari.
उद्ग्रहण, Levy (n)
उद्घोषणा, Proclamation.
उद्भव, Descent.
उद्यम, Enterprise.
उद्योग, Industry.
उधार, Loan.
उधार-ग्रहण, Borrowing.
उन्मत्त, Lunatic.
उन्माद, Lunacy.
उन्मुक्ति, Immunity.
उपकर, Cess.
उपक्रमण, Initiate.
उपचार, Remedy.
उपजीविका, Occupation.
उपदान, Gratuity.
उपदेश, Advisory.
उपनिर्वाचन, Bye-election.
उपनिवेशन, Colonization.
उपबन्ध, Provision.
उपभोग, Consumption.
उपराज्यपाल, Lieutenant-Governor.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उपराष्ट्रपति, Deputy President.
उपराष्ट्रपति, Vice-President.
उपलब्धि, Emolument.
उपविभाग, Sub-division.
उपवेशन, Sitting.
उपविधि, Bye-law.
उपसभापति, Deputy Chairman.
उपस्थित होना, Appear.
उपाध्यक्ष, Deputy Speaker.
उपायुक्त, Deputy Commissioner.
उपायोजन, Employment.
उपार्जित, Accrued.
उम्मेदवार, Candidate.
उल्लंघन, Contravention.

ऋ

ऋण, Debt.
ऋणग्रस्तता, Indebtedness.
ऋण-पत्र, Debenture.

ए

एकक, Unit.
एकल निगम, Sole Corporation.
एकल संक्रमणीय मत, Single transferable vote.
एकस्व, Patent.

क

कटक, Cantonment.
कणकु, Account.
कदाचार, Misbehaviour.
कब्जा, Possession.
कम्पनी, Company.
कर, Tax.
करार, Agreement.
कर्तव्य, Duty.
कर्त्तुमभिप्रेत, Purporting to be done.
कर्मचारी-वृन्द, Staff.
कानून सम्बन्धी, Legal.
कारखाना, Factory.
कारबार, Business.
कारागार, Prison.
काराबन्दी, Prisoner.
कारावास, Imprisonment.
कार्मिक संघ, Trade Union.
कार्य, Business.
कार्यकारी, Acting.
कार्यपालिका शक्ति, Executive power.
कार्यपालिका, Executive.
कालदान, Adjourn.
कावल, Custody.
कांजी हौस, Cattle pound.
किराया, Fare.
किसान, Tenant.
कुर्की, Attach.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कृति स्वाम्य, Copyright.
कृत्य, Function.
केन्द्रीय गुप्त-वार्त्ता विभाग, Central Intelligence Bureau
कैद, Imprisonment.
कैदी, Prisoner.
क्षति, Injury.
क्षतिपूर्ति बिल, Bill of Indemnity.
क्षमताशाली, Competent.
क्षमा, Pardon.
क्षेत्र, Area.
क्षेत्राधिकार, Jurisdiction.

ख

खनिज, Mineral
खनि-वसति, Mining Settlement.
खनिज-सम्पत्, Mineral resources.
खर्च, Cost.
खंड, Clause.

ग

गज़ट, Gazette.
गणना, Account.
गणनानुदान, Vote on account.
गणना-परीक्षा, Audit.
गणपूर्ति, Quorum.
गवेषणा, Research.
गूढ़ पत्र, Ballot.
ग्राम-परिषद्, Village Council.
ग्राह्य, Admissible.

घ

घोषणा, Declaration.

च

चट्टम, Act (n.).
चर्चा, Discussion.
चल अर्थ, Currency.
चलावणी, Currency.
चित्तविकृत्ति, Unsoundness of mind.
चिह्न, Mark.
चुकती, Agreement.
चुने हुए, Elected.
चुंगी, Octroi.
चैक, Cheque.

छ

छावनी, Cantonment.

ज

जगह, Post.
जनगणना, Census.
जन-जाति, Tribe.
जनजाति-क्षेत्र, Tribal Area.
जनजाति-परिषद्, Tribal Council.
जल-दस्युता, Piracy.
जल-प्रांगण, Territorial waters.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जामिन, Bail.
जांच करना, Inquire.
जिला, District.
जिला-गण, District Board.
जिला-निधि, District Fund.
जिला-न्यायालय, District Court.
जिला-परिषद्, District Council.
जिला-मंडली, Distric Board.
जीविका, Livelihood.
जुआ, Gambling.
जुर्माना किया, Fined.
जेल, Prison.
ज्वार-जल, Tidal waters.

ज्ञ

ज्ञाप, Memo.
ज्ञापनै, Memorandum.

ट

टंकण, Coinage.
टांच, Attach,
ट्राम, Tramway.
ट्रामगाड़ी, Tram Car.

ड

डिक्री, Decree.

त

तत्समय, For the time being.
तत्स्थानी, Corresponding.
तदर्थ, Ad hoc.
तीर्ण, Passed.
तीर्व, Assessment.
तृतीय पठन, Third Reading.
त्रैवार्षिक, Triennial.

थ

थाना, Police Station.

द

दत्तक-ग्रहण, Adoption.
दत्तक-स्वीकरण, Adoption.
दस्तकारी, Handicraft.
दस्तावेज, Document.
दंड देना, Punish.
दंड-न्यायालय, Criminal Court.
दंड-विधि, Criminal law.
दंड-सम्बन्धी, Criminal.
दंडादेश, Sentence.
दंडाधिकारी-न्यायालय, Magistrate's Court.
दाखला, Entry.
दातव्य, Charities.
दाय, Inheritance.
दायित्व, Liability.
दावा, Claim.
दिवाला, Bankruptcy.
दिवाला, Insolvency.
दीवानी, Civil.
दीवानी-अदालत, Civil Court.
दृष्टांक, Visas.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

देय, Fee.
देशीयकरण, Nationalisation.
दोघरा, Bi-cameral.
दोष-प्रमाणित, Convicted.
दोष-सिद्धि, Conviction.
दोषारोप, Charge (Cr.).
द्यूत, Gambling.
द्विगृही, Bi-cameral.
द्वितीय-पठन, Second Reading.

ध

धन, Money.
धन-विधायक, Money-bill.
धर्म, Faith.
धर्मस्व, Endowments.
धंधा, Occupation.

न

नक्श, Design.
नगरक्षेत्र, Municipal area.
नगर-ट्रामवे, Municipal Tramway.
नगर-निगम, Municipal Corporation.
नगर-पालिका, Municipality.
नगर-रथ्यायान, Municipal Tramway.
नगर-समिति, Municipal Committee.
नागरिकता, Citizenship.
नाम-निर्देशन, Nominate.
नावधिकरण, Admirality.
निकाय, Body.
निक्षेप-निधि, Sinking Fund.
निखात-निधि, Treasure trove.
निगम, Corporation.
निगम-कर, Corporation tax.
निगमन, Incorporation.
निगम-निकाय, Corporate Body.
निदेश, Direction.
निधि, Fund.
निबद्ध, Registered.
निबन्धन, Registration.
निबन्धन, Term.
नियन्त्रक-महालेखापरीक्षक, Comptroller and Auditor-General.
नियन्त्रण, Control.
नियम, Rule.
नियुक्ति, Appointment.
नियोजक-उत्तरवादिता, Employer's liability.
नियोजक-दायित्व, Employer's liability.
निरसन, Repeal.
निराकरण करना, Abrogate.
निरोध, Custody.
निरोधा, Quarantine.
निर्णय, Judgement.
निर्णायक मत, Casting vote.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

निर्देश, Reference.
निर्धारण, Assessment.
निर्बन्धन, Restriction.
निर्यात, Export.
निर्यात-कर, Export tax.
निर्यात-शुल्क, Export duty.
निर्योग्यता, Disability.
निर्वचन, Interpretation.
निर्वसीयत, Intestate.
निर्वसीयता, Intestacy.
निर्वहन, Discharge.
निर्वाचक-गण, Electoral college.
निर्वाचक नामावली, Electoral rolls.
निर्वाचन, (v.) Elect.
निर्वाचन, (n.) Election.
निर्वाचन-अधिकरण, Election Tribunal.
निर्वाचन-आयुक्त, Election Commissioner.
निर्वाचन-क्षेत्र, Constituency.
निर्वाचित, Elected.
निर्वासन, Transportation.
निर्वाह मजूरी, Living wage.
निलम्बन, (v.) Suspend.
निलम्बन, (n.) Suspension.
निवारक-निरोध, Preventive detention.
निवृत्त होना, Retire.
निवृत्ति, Retirement.
निवृत्ति-वेतन, Pension.
निषेध, Forbid.
निषिद्ध, Forbidden.
निष्ठा, Allegiance.
नोंदना, Register (v.).
नौकरी, Employment.
नौकरी-कर, Employment-tax.
नौकाधिकरण, Admiralty.
नौ-परिवहन, Navigation.
नौ-सेना सम्बन्धी, Naval.
न्यस्त करना, Entrust.
न्यायपालिका, Judiciary.
न्यायाधिकरण, Tribunal.
न्यायाधिपति, Justice.
न्यायाधीश, Judge.
न्यायालय, Court.
न्यायालय-अवमान, Contempt of court.
न्यायिक-कार्यरीति, Judicial proceedings.
न्यायिक-कार्यवाही, Judicial proceedings.
न्यायिक मुद्रांक, Judicial stamps.
न्यायिक शक्ति, Judicial power.
न्यास, Trust.
न्यूनन, Abridge.

प

पक्ष, Party.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पण लगाना, Bet.
पण क्रिया, Betting.
पण्य चिह्न, Merchandise Mark.
पत, Credit (n.).
पत्तन-निरोधा, Port quarantine.
पथ-कर, Toll.
पथ-नियम, Rule of the Road.
पद, Post.
पद, Office.
पदच्युत करना, Dismiss.
पदत्याग, Resignation.
पदधारी, Incumbent of an office.
पदाधिकारी, Officer.
पदावधि, Tenure.
पदावास, Official residence.
पदेन, Ex-officio.
परकीकरण, Alienation.
परमादेश, Mandamus.
परन्तु, Provided.
परमट, Permit (n.).
परामर्श, Consultation.
परित्यजन, Abandonment.
परित्याग, Abandonment.
परित्राण, Safeguard.
परिपालन, Implement.
परिप्रश्न, Inquiry.
परिलब्धि, Perquisite.
परिवहन, Transport.
परिवहन, Carriage.
परिव्यय, Cost.
परिषद्, Council.
परिषद्-आदेश, Order-in-Council.
परिसीमन, Delimitation.
परिसीमा, Limitation.
परिहार, Remission.
परिहार विधेयक, Bill of Indemnity.
परोक्ष निर्वाचन, Indirect Election.
पर्यवेक्षण, Inspection.
पर्यालोचन, Deliberate.
पशु-अवरोध, Cattle Pounds.
पंचाट, Award.
पंजी, Register.
पंजी, Registered.
पंजीबन्धन, Registration.
पंजीयन, Registration.
पात्रता, Eligibility.
पात्र, Eligible.
पार-पत्र, Passport.
पारण, Pass.
पारित, Passed.
पारितोषिक, Reward.
पारिश्रमिक, Remuneration.
पावती, Receipt (paper).
पीठासीन होना, Preside.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पीठासीन पदाधिकारी, Presiding Officer.
पुनरीक्षण, Revision.
पुनर्विचार-न्यायालय, Court of Appeal.
पुनर्विलोकन, Review.
पुरःस्थापन, Introduce.
पुरःस्थापना, Introduction.
पूर्त, Charity.
पूर्त धार्मिक धर्मस्व Charitable and religious endowments.
पूर्त संस्था, Charitable institution.
पूर्व मंजूरी, Previous sanction.
पूर्व सम्मति, Previous consent.
पूंजी, Capital.
पृष्ठांकन, Endorse.
पृष्ठांकित, Endorsed.
पेशगी, Advance.
पेशा, Profession.
पोषण, Maintenance.
पोषण करना, Maintain.
पौरत्व, Citizenship.
प्रकट करना, Discovery.
प्रकाशन, Publication.
प्रक्रिया, Procedure.
प्रख्यापन, Promulgate.
प्रग्रहण, Arrest.
प्रचलित, Current.
प्रचार करना, Propagate.
प्रतिकर, Compensation.
प्रतिकूल असर डालना, Affect prejudicially.
प्रतिकूलता, Contravention.
प्रतिकूल प्रभाव, Prejudice.
प्रतिकूल प्रभाव डालना, Affect prejudicially.
प्रतिकृति, Copy.
प्रतिज्ञान, Affirmation.
प्रतिनिधि, Representative.
प्रतिनिधित्व, Representation.
प्रतिपत्री, Proxy.
प्रतिपालक अधिकरण, Court of Wards.
प्रतिभूति, Security.
प्रतिरक्षा, Defence.
प्रतिलिपि, Copy.
प्रतिलिप्यधिकार, Copyright.
प्रतिवेदन, Report.
प्रतिव्यक्ति-कर, Capitation-tax
प्रतिषिद्ध, Prohibited.
प्रतिषेध, Prohibition.
प्रति-शुल्क, Countervailing duties.
प्रतिषेध-लेख, Writ of prohibition.
प्रतिसंहरण, Revoke.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

प्रत्यक्ष निर्वाचन, Direct Election.
प्रत्यय, Credit.
प्रत्यय-पत्र, Letters of Credit.
प्रत्ययानुदान, Votes of Credit.
प्रत्यर्पण, Extradition.
प्रत्याभूति, Guarantee.
प्रथम पठन, First Reading.
प्रथम-सदन, Lower House.
प्रधान-मंत्री, Prime Minister.
प्रपत्र, Form.
प्रभाव, Influence.
प्रभु, Sovereign.
प्रभुता, Sovereignty.
प्रमाण-पत्र, Certificate.
प्रमाणीकरण, Authentication.
प्रमोद-कर, Entertainment tax.
प्रयुक्ति, Application.
प्रयोग, Application.
प्रयोग, Exercise.
प्रविलम्बन, Reprieve.
प्रवर-समिति, Select Committee.
प्रविष्टि, Entry.
प्रवेश, Access.
प्रवेशन, Accession.
प्रव्रजन, Migration.
प्रशान्ति, Tranquillity.
प्रशासन, Administration.
प्रशासन, Administer.
प्रशासन कार्यक्षमता, Efficiency of administration.
प्रशासन कार्यपटुता, Efficiency of administration.
प्रशासनीय, Administrative.
प्रशासनीय कृत्य, Administrative functions.
प्रशासित, Administered.
प्रशिक्षण, Training.
प्रसंग, Context.
प्रसारण, Broadcasting.
प्रसूति साहाय्य, Maternity relief.
प्रसूति सहायता, Maternity relief.
प्रस्ताव, Motion.
प्रस्तावना, Preamble.
प्रस्थापना, Proposal.
प्राक्कलन, Estimate.
प्रादेशिक आयुक्त, Regional Commissioner.
प्रादेशिक क्षेत्राधिकार, Territorial jurisdiction.
प्रादेशिक निधि, Regional Fund.
प्रादेशिक निर्वाचन क्षेत्र, Territorial constituency.
प्रादेशिक परिषद्, Regional council.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

प्रादेशिक भार, Territorial charges.
प्राधिकार, Authority (ab.)
प्राधिकारी, Authority (con.)
प्राधिकृत, Authorised.
प्रान्त, Province.
प्राप्तण, Accrue.
प्राप्त होना, Accrue.
प्राप्ति, Receipt.
प्रामिसरी नोट, Promissory note.
प्रासंगिक, Incidental.
प्रोद्भवन, Accrue.
प्रोद्भूत, Accrued.

फ

फरियाद, Complaint.
फारम, Form.
फीस, Fees.
फेडरल न्यायालय, Federal Court.

ब

बंटवारा, Allocation.
बनाये रखना, Maintain (v.).
बनाये रखना, Maintenance (v).
बन्दी करना, Arrest.
बन्दी प्रत्यक्षीकरण, Habeas Corpus.
बन्धक, Mortgage.
बल, Forces.
बहिःशुल्क, Customs duty.
बहुमत, Majority.
बांट, Allotment.
बिल, Bill.
बीमा, Insurance.
बीमा-पत्र, Policy of insurance.
बेकारी, Unemployment.
बैठक, Sitting.
बैंक, Bank.
बोर्ड, Board.

भ

भत्ता, Allowance.
भविष्य-निधि, Provident Fund
भर्ती, Recruitment.
भागिता, Partnership.
भाटक, Rent.
भाड़ा, Fare.
भार, Charge.
भारग्रस्त सम्पदा, Encumbered estates.
भारत सरकार, Government of India.
भारित करना, Charge.
भू-अभिलेख, Land Records.
भू-धृति, Land-tenure.
भू-राजस्व, Land Revenue.
भ्रष्ट, Corrupt.

म

मजूरी, Wage.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मण्डल, District.
मण्डल न्यायालय, District Court.
मण्डलाधीश, Deputy Commissioner.
मण्डलयुक्त, Deputy Commissioner.
मण्डली, Board.
मत, Vote.
मतदाता, Voter.
मतदान, Voting.
मताधिकार, Suffrage.
मतिमान्द्य, Dullness.
मध्यस्थ-न्यायाधिकरण, Arbitral Tribunal.
मध्यस्थ, Arbitration.
मध्यस्थ-निर्णय, Arbitration.
मनोदौर्बल्य, Mental weakness.
मनोनयन, Nominate.
मनोवैकल्य, Mental deficiency.
मन्त्रणा, Advice.
मन्त्रणा देना, Advise.
मन्त्रणा-परिषद्, Advisory Council.
मन्त्रि-परिषद्, Council of Ministers.
मन्त्री, Minister.
मरण-शुल्क, Death-duty.
महाजनी, Banking.
महाधिवक्ता, Advocate-General.
महान्यायवादी, Attorney-General.
महाप्रशासक, Administrator-General.
महालेखापरीक्षक, Auditor-General.
महाभियोग, Impeachment.
मंजूरी, Sanction.
मानदेय, Honorarium
मानव-पण्य, Traffic in human beings.
मान-हानि, Defamation.
मान्यता, Validity.
मार्ग-प्रदर्शन, Guidance.
मांग, Demand.
मीन-क्षेत्र, Fishery.
मीन-पण्णी, Fishery.
मुक्त, Exempt.
मुखिया, Headman.
मुख्य, Chief.
मुख्य-आयुक्त, Chief Commissioner.
मुख्य-निर्वाचन-आयुक्त, Chief Election Commissioner.
मुख्य-न्यायाधिपति, Chief Justice.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मुख्य-न्यायाधीश, Chief Judge.
मुख्य-मंत्री, Chief Minister.
मुद्रा, Seal.
मुद्रांक-शुल्क, Stamp duty.
मूलधन, Capital.
मूलधन-मूल्य, Capital value.

य

यथास्थिति, As the case may be.
यन्त्र-शास्त्र, Engineering.
याचिका, Petition.
यातायात, Traffic.
योगकाल, Joining-time.

र

रक्षण, Reservation.
रक्षाकवच, Safeguard.
रक्षित वन, Reserved forest.
रज्यायान, Tramcar.
रद्द करना, Annulment.
रसीद, Receipt.
राजगामी, Escheat.
राजनय, Diplomacy.
राजस्व, Revenue.
राजस्व-न्यायालय, Revenue Court.
राज्य, State.
राज्य की सरकार, Government of a State.
राज्य-क्षेत्र, Territory.
राज्यक्षेत्रातीत प्रवर्तन, Extra-territorial operation.
राज्य-निधि, State Fund.
राज्य-परिषद, Council of States.
राज्यपाल, Governor.
राज्य-सूची, State- List.
राय, Opinion.
राशि, Amount.
राष्ट्र, Nation.
राष्ट्र-ऋण, Public debt.
राष्ट्रपति, President.
राष्ट्रपति-प्रसाद-पर्यन्त, During the pleasure of the President.
राष्ट्रीय-राजपथ, National Highways.
राष्ट्रों की विधि, Laws of Nations.
रिक्तता, Vacancy.
रिक्त स्थान, Vacancy.
रिक्ती, Vacancy.
रिक्थ, Property.
रुकावट, Bar.
रूढ़ि, Custom.
रूप, Form.
रूपभेद, Modification.
रूपांकन, Design.
रेल, Railway.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ल

लगान, Rent.
लगाना, Impose.
लघूकरण, Commute.
लम्बमान, Pending.
लम्बित, Pending.
लाइसेंस, Licence.
लागत, Cost.
लागू होना, Application (n.)
लाभ, Profit.
लाभांश, Dividend.
लिखत, Instrument.
लिखित सूचना, Notice in writing.
लेख, Writ.
लेखा, Account.
लेखा-परीक्षा, Audit.
लेखानुदान, Vote on accounts.
लेख्य, Document.
लेना-देना, Dealings.
लोक, People.
लोक-अधिसूचना, Public notification.
लोकसभा, House of the People.
लोक-समाज, Community.
लोक-सेवायें, Public Services.
लोक-सेवायोग, Public Service Commission.
लोक स्वास्थ्य, Public health.

व

वकालत करना, Plead.
वकील, Pleader.
वचन-पत्र, Promissory note.
वचन-बन्ध, Engagement.
वणिक्-पोत, Merchant marine.
वयस्क, Major.
वयस्क-मताधिकार, Adult suffrage.
वरी, Duty.
वसीयत, Will.
वस्तु भाड़ा, Freight.
वहन-पत्र, Bill of lading.
वंटन, Allot.
वाक् स्वातन्त्र्य, Freedom of speech.
वाणिज्य, Commerce.
वाणिज्य-दूत, Consul.
वाणिज्य सम्बन्धी, Commercial.
वाद, Cause.
वाद-पद, Issue.
वाद-प्रतिवाद, Controversy.
वाद-मूल, Cause of action.
वाद-विवाद, Debate.
वाद-विषय, Subject-matter.
वायदा बाज़ार, Future market.
वायु-पथ, Airways.
वार्षिक, Annual.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

वार्षिक-वित्त-विवरण, Annual financial statement.
वार्षिकी, Annuities.
विकलन, Debit (v.).
विकृत-चित्त, Unsound mind.
विक्रय, Sale.
विक्रय-कर, Sales tax.
विघटन, Dissolution.
विचार, Consideration.
विचारार्थ प्रस्ताव, Motion for Consideration.
वितरण, Distribution.
वित्त, Finance.
वित्त-विधेयक, Finance bill.
वित्तायोग, Finance Commission.
वित्तीय, Financial.
वित्तीय भार, Financial obligation.
वित्तीय विवरण, Financial Statement.
विदेशीय कार्य, Foreign Affairs.
विदेशीय विनिमय, Foreign Exchange.
विधान, Legislation.
विधान-परिषद्, Legislative Council.
विधान-मंडल, Legislature.
विधान-सभा, Legislative Assembly.
विधायिनी शक्ति, Legislative power.
विधि, Law.
विधि-प्रश्न, Question of law.
विधि-मान्य, Legal tender.
विधियों का समान संरक्षण, Equal protection of law.
विधि सम्बन्धी, Legal.
विधेयक, Bill.
विनिमय-पत्र, Bill of Exchange.
विनियम, Regulation.
विनियमन, Regulate.
विनियोग, Appropriation.
विनियोग-विधेयक, Appropriation Bill.
विनिश्चय, Decision.
विभाग, Section.
विभाजन, Distribution.
विभेद, Discrimination.
विमति, Dissent.
विमान-परिवहन, Air Navigation.
विमान-यातायात, Air Traffic.
विमान-बल, Air Forces.
विमोचन, Redemption.
विमोचन-भार, Redemption charges.
वियुक्त, Deprive.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

विराम, Respite.
विरुद्ध, Repugnant.
विरोध, Repugnancy.
विरोध, Repugnance.
विल, Will.
विलेख, Deed.
विवरणी, Return.
विवाद, Dispute.
विवाह-विच्छेद, Divorce.
विशेषाधिकार, Privilege.
विश्वास-प्रस्ताव, Motion of confidence.
विश्वास का अभाव, Want of confidence.
विषय, Subject.
विसर्जन, Disperse.
विसंगत, Irrelevant.
विस्तार, Extend.
विस्फोटक, Explosive.
वीसा, Visas.
वृत्ति, Profession.
वृत्ति-कर, Profession tax.
वृद्धि, Interest.
वेतन, Pay.
वेतन, Salary.
वेलई, Employment.
वेला-जल, Tidal waters.
वैदेशिक कार्य, External Affairs.
वोटदाता, Voter.

वंचित करना, Deprive.
व्यक्ति, Person.
व्यपगत होना, Lapse.
व्यय, Expenditure.
व्यवसाय, Vocation.
व्यवस्था, Order.
व्यवहार, Civil.
व्यवहार, Dealings.
व्यवहार-अदालत, Civil Court-
व्यवहारालय, Civil Court.
व्यवहार न्यायालय, Civil Court.
व्यवहार प्रक्रिया, Civil Procedure.
व्यवहार प्रक्रिया संहिता, Civil Procedure Code.
व्यवहार लाना, Sue.
व्यवहार-वाद, Civil suit.
व्यवहार-विषयक अपकृत्य, Civil wrong.
व्यवहार-विषयक दोष, Civil wrongs.
व्यवहार-शक्ति, Civil power.
व्याख्या, Explanation.
व्यापार, Trade.
व्यापार कर, Trades Tax.
व्यापार-चिन्ह, Trade Mark.
व्यापार-संघ, Trade Union.
व्यावृत्ति, Savings.

श

शक्ति, Power.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शर्त, Condition.
शलाका, Ballot.
शलाका-पद्धति, Ballot.
शान्ति, Peace.
शाश्वत उत्तराधिकार, Perpetual succession.
शासक, Ruler.
शासन, Governance.
शासन, Govern.
शासन, Government.
शासी निकाय, Governing body.
शास्ति, Penalty.
शिक्षा, Education.
शिक्षा, Instruction.
शिल्पी-प्रशिक्षण, Technical training.
शिविर, Camp.
शिशु, Infant.
शिस्त, Disciplinary.
शुल्क, Duty.
शुल्क-सीमान्त, Customs Frontiers.
शून्य, Void.
शेरिफ, Sheriff.
शोधना, Research.

श्र

श्रद्धा, Faith.
श्रम, Labour.
श्रमिक संघ, Labour Union.
श्रेष्ठि चत्वर, Stock-Exchange.

स

सक्षम, Competent.
सत्र, Session.
सत्र-न्यायालय, Sessions Court.
सत्रावसान, Prorogue.
सदन, House.
सदस्य, Member.
सदाचरण-पर्यन्त, During good behaviour.
सदाचार, Morality.
संस्था, Association.
सन्धि, Treaty.
सभा, Assembly.
सभापति, Chairman.
समता, Equality.
समर्पण, Dedicate.
समवर्ती सूची, Concurrent List.
समवाय, Company.
समवाय संस्था, Co-operative Society.
समवेत होना, Assemble.
समागम, Intercourse.
समाचारपत्र, Newspaper.
समापन, Winding up.
समिति, Committee.
समुदाय, Community.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

समुद्र-नौवहन, Maritime shipping.
सम्पदा, Estate.
सम्पदा-शुल्क, Estate-duty.
सम्पूर्ण-प्रभुत्त्व-सम्पन्न लोकतन्त्रात्मक गणराज्य, Sovereign Democratic Republic.
सम्मेलन, Conference.
सरकार, Government.
सरकारी अभियाचना, Public demand.
सर्वक्षमा, Amnesty.
सर्वोच्च समादेश, Supreme Command.
सलाह, Advice.
सशस्त्र बल, Armed forces.
सहकारी संस्था, Co-operative Society.
सहमति, Concurrence.
सहायक, Ancillary.
सहायक अनुदान, Grants-in-aid.
संकटमय, Hazardous.
संकल्प, Resolution.
संक्रमण, Transition.
संगणना, Compute.
संघ, Union.
संघटन, Organization.
संघ-सूची, Union List.
संचार, Communication.
संचार करना, Communicate.
संचार-साधन, Means of Communication.
संचित निधि, Consolidated fund.
संदर्भ, Context.
संदेश, Message.
संबोधित, Addressed.
सम्पत्ति, Property.
सम्पत्ति-हस्तान्तरण-पत्र, Assurances of property.
सम्पर्क, Contact.
सम्मति, Consent.
सम्भावना, Honorarium.
संरक्षक, Guardian.
संलग्न, Append.
संविदा, Contract.
संविधान, Constitution.
संविधान-सभा, Constituent Assembly.
संशोधन, Amendment.
संसद, Parliament.
संस्था, Institution.
संस्थापन, Establishment.
संहिता, Code.
साक्ष्य, Evidence.
साख, Credit.
साधारण निर्वाचन, General Election.
सामर्थ्य, Capacity.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सामाजिक-बीमा, Social Insurance.
सामाजिक रूढ़ि, Social custom.
सामाजिक सेवा, Social service.
सामान्य मुद्रा, Common seal.
सामान्य मुहर, Common seal.
सार्वजनिक अधिसूचना, Public Notification.
सार्वजनिक अभियाचना, Public demand.
सार्वजनिक कल्याण, Common good.
सार्वजनिक व्यवस्था, Public order.
साहूकार, Money-lender.
साहूकारी, Money-lending.
सांसर्गिक, Contagious.
सांक्रामिक, Infectious.
सिद्ध-दोष, Convicted.
सिपारिश, Recommendation.
सिपारिश करना, Recommend.
सीमा, Boundary.
सीमा-कर, Terminal tax.
सीमान्त, Frontiers.
सीमा-शुल्क, Customs Duty.
सीमांकन, Demarcation.
सुधार-प्रन्यास, Improvement Trust.
सुधारालय, Reformatory.
सुसंगत, Relevant.
सुसंगति, Relevancy.
सूचना, Notice.
सूचना-पत्र, Gazette.
सूचना-पत्र, Notice.
सूची, List.
सूद, Interest.
सूत्र, Formula.
सूत्रित, Formulated.
सेना, Military.
सेना-न्यायालय, Court Martial.
सेवा, Service.
सेवा की शर्तें, Condition of service.
सेवा-नियोजन, Employment.
सेवाभार, Service Charges.
सैनिक, Military.
सैन्य-वियोजन, Demobilization.
सौंपना, Assign.
सौंपना, Entrust.
स्थगन, Adjourn.
स्थगित करना, Adjourn.
स्थान, Post.
स्थान, Seat.
स्थानान्तरण, Transfer (n.)
स्थानीय क्षेत्र, Local Area.
स्थानीय गण, Local Board.
स्थानीय निकाय, Local Body

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

स्थानीय प्राधिकारी, Local Authority.
स्थानीय मंडली, Local Board.
स्थानीय शासन, Local Government.
स्थानीय स्वशासन, Local Self-Government.
स्थापना, Establishment.
स्थापित करना, Establish.
स्थायी आदेश, Standing Orders.
स्थायी समिति, Standing Committee.
स्पष्टीकरण, Clarification.
स्पष्टीकरण, Explanation.
स्मारक, Memorial.
स्वतन्त्रता, Freedom.
स्ववश, Possession.
स्वविवेक, Discretion.
स्वातन्त्र्य, Freedom.
स्वाधीनता, Liberty.
स्वामित्व, Ownership.
स्वामिद्रव्य, Royalties.
स्वामित्व, Royalties.
स्वामी, Owner.
स्वामिहीनत्व, Bona Vacancia.
स्वामी होना, Own.
स्वायत्तता, Autonomy.
स्वीय विधि, Personal Law.

ह

हक्क, Title.
हक्क होना, Entitled.
हटाना, Removal.
हस्त-शिल्प, Handicraft.
हस्तान्तर-पत्र, Conveyance.
हस्तान्तरण, Transfer. (n.)
हिदायतें, Instructions.

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

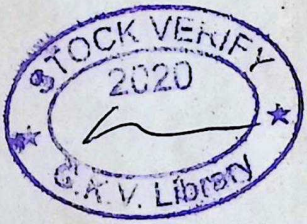

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

COMPILED

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

DAKSHINA BHARAT
HINDI PRACHAR SABHA
MADRAS

HINDI TELUGU DICTIONARY

PRICE Rs. 4/-

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar